॥ ਨਮੋ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ॥

ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ

ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨੀ ਨਾਮ

ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀ-ਅਟ੍ਠਕਥਾ

ਗਨ੍ਥਾਰਮ੍ਭਕਥਾ

ਕਰੁਣਾ ਵਿਯ ਸਤ੍ਤੇਸੁ, ਪਞ੍ਞਾ ਯਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਞੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁ, ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਥ ਯਥਾਰੁਚਿ॥

ਦਯਾਯ ਤਾਯ ਸਤ੍ਤੇਸੁ, ਸਮੁਸ੍ਸਾਹਿਤਮਾਨਸੋ।
ਪਾਟਿਹੀਰਾਵਸਾਨਮ੍ਹਿ, ਵਸਨ੍ਤੋ ਤਿਦਸਾਲਯੇ॥

ਪਾਰਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕਮੂਲਮ੍ਹਿ, ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਨਾਮਕੇ।
ਸਿਲਾਸਨੇ ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ, ਆਦਿਚ੍ਚੋਵ ਯੁਗਨ੍ਧਰੇ॥

ਚਕ੍ਕਵਾਲਸਹਸ੍ਸੇਹਿ, ਦਸਹਾਗਮ੍ਮ ਸਬ੍ਬਸੋ।
ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨੇਨ ਦੇਵਾਨਂ, ਗਣੇਨ ਪਰਿਵਾਰਿਤੋ॥

ਮਾਤਰਂ ਪਮੁਖਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਤੇਜਸਾ।
ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਮਗ੍ਗਂ, ਦੇਵਾਨਂ ਸਮ੍ਪਵਤ੍ਤਯਿ॥

ਤਸ੍ਸ ਪਾਦੇ ਨਮਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ, ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸਿਰੀਮਤੋ।
ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਞ੍ਚਸ੍ਸ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ, ਕਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚਞ੍ਜਲਿਂ॥

ਨਿਪਚ੍ਚਕਾਰਸ੍ਸੇਤਸ੍ਸ, ਕਤਸ੍ਸ ਰਤਨਤ੍ਤਯੇ।
ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਸੋਸੇਤ੍ਵਾ, ਅਨ੍ਤਰਾਯੇ ਅਸੇਸਤੋ॥

ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਚਾਰਸੀਲੇਨ, ਨਿਪੁਣਾਮਲਬੁਦ੍ਧਿਨਾ।
ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਬੁਦ੍ਧਘੋਸੇਨ, ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਂ ਅਭਿਯਾਚਿਤੋ॥

ਯਂ ਦੇਵਦੇਵੋ ਦੇਵਾਨਂ, ਦੇਸੇਤ੍ਵਾ ਨਯਤੋ ਪੁਨ।
ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਮਾਚਿਕ੍ਖਿ ਵਿਨਾਯਕੋ॥

ਅਨੋਤਤ੍ਤਦਹੇ ਕਤ੍ਵਾ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਯਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਵਾਨ ਸੋ ਥੇਰੋ, ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਮਹੀਤਲਂ॥

ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਯਿਰੁਦਾਹਾਸਿ, ਇਤਿ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਧਾਰਿਤੋ।
ਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲੇ ਸਙ੍ਗੀਤੋ, ਵੇਦੇਹਮੁਨਿਨਾ ਪੁਨ॥

ਤਸ੍ਸ ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣੇਹਿ, ਓਗਾਲ੍ਹਸ੍ਸ ਅਭਿਣ੍ਹਸੋ।
ਨਾਨਾਨਯਵਿਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਆਦਿਤੋ॥

ਯਾ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਾਦੀਹਿ, ਵਸੀਹਿਟ੍ਠਕਥਾ ਪੁਰਾ।

ਸਙ੍ਗੀਤਾ ਅਨੁਸਙ੍ਗੀਤਾ, ਪਚ੍ਛਾਪਿ ਚ ਇਸੀਹਿ ਯਾ॥

ਆਭਤਾ ਪਨ ਥੇਰੇਨ, ਮਹਿਨ੍ਦੇਨੇਤਮੁਤ੍ਤਮਂ।
ਯਾ ਦੀਪਂ ਦੀਪਵਾਸੀਨਂ, ਭਾਸਾਯ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਾ॥

ਅਪਨੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਭਾਸਂ, ਤਮ੍ਬਪਣ੍ਣਿਨਿਵਾਸਿਨਂ।
ਆਰੋਪਯਿਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦੋਸਂ, ਭਾਸਂ ਤਨ੍ਤਿਨਯਾਨੁਗਂ॥

ਨਿਕਾਯਨ੍ਤਰਲਦ੍ਧੀਹਿ, ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਂ ਅਨਾਕੁਲਂ।
ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨਂ, ਦੀਪਯਨ੍ਤੋ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯਂ॥

ਅਤ੍ਥਂ ਪਕਾਸਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਆਗਮਟ੍ਠਕਥਾਸੁਪਿ।
ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਤੋਸਯਨ੍ਤੋ ਵਿਚਕ੍ਖਣੇ॥

ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿ, ਚਰਿਯਾਭਿਞ੍ਞਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ।
ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਪਨਿਦਂ, ਯਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਂ ਪਕਾਸਿਤਂ॥

ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਸਕਲਾਯਪਿ ਤਨ੍ਤਿਯਾ।
ਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮਤੋ ਏਵ, ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਂ॥

ਇਤਿ ਮੇ ਭਾਸਮਾਨਸ੍ਸ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਂ ਇਮਂ।
ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਨਿਸਾਮੇਥ, ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਹਿ ਅਯਂ ਕਥਾਤਿ॥

ਨਿਦਾਨਕਥਾ

ਤਤ੍ਥ ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ **ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ?** ਧਮ੍ਮਾਤਿਰੇਕਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਟ੍ਠੇਨ। ਅਤਿਰੇਕਵਿਸੇਸਤ੍ਥਦੀਪਕੋ ਹੇਤ੍ਥ 'ਅਭਿ'-ਸਦ੍ਦੋ। ''ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ'' (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੮੪; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੯੫) ''ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤਵਣ੍ਣਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧-੨) ਵਿਯ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਸਮੁਸ੍ਸਿਤੇਸੁ ਬਹੂਸੁ ਛਤ੍ਤੇਸੁ ਚੇਵ ਧਜੇਸੁ ਚ ਯਂ ਅਤਿਰੇਕਪ੍ਪਮਾਣਂ ਵਿਸੇਸਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਞ੍ਚ ਛਤ੍ਤਂ, ਤਂ 'ਅਤਿਚ੍ਛਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯੋ ਅਤਿਰੇਕਪ੍ਪਮਾਣੋ ਨਾਨਾਵਿਰਾਗਵਣ੍ਣਵਿਸੇਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚ ਧਜੋ ਸੋ 'ਅਤਿਧਜੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯਥਾ ਚ ਏਕਤੋ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤੇਸੁ ਬਹੂਸੁ ਰਾਜਕੁਮਾਰੇਸੁ ਚੇਵ ਦੇਵੇਸੁ ਚ ਯੋ ਜਾਤਿਭੋਗਯਸਇਸ੍ਸਰਿਯਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਹਿ ਅਤਿਰੇਕਤਰੋ ਚੇਵ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਰਾਜਕੁਮਾਰੋ ਸੋ 'ਅਤਿਰਾਜਕੁਮਾਰੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯੋ ਆਯੁਵਣ੍ਣਇਸ੍ਸਰਿਯਯਸਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਆਦੀਹਿ ਅਤਿਰੇਕਤਰੋ ਚੇਵ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤਤਰੋ ਚ ਦੇਵੋ ਸੋ 'ਅਤਿਦੇਵੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਥਾਰੂਪੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਪਿ 'ਅਤਿਬ੍ਰਹ੍ਮਾ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਅਯਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮੋ ਧਮ੍ਮਾਤਿਰੇਕਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਟ੍ਠੇਨ '**ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ**'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਞ੍ਹਿ ਪਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਏਕਦੇਸੇਨੇਵ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਨ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ; ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਪਞ੍ਹਪੁਚ੍ਛਕਨਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ, ਬਾਵੀਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਦ੍ਵਾਦਸਪਦਿਕੋ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੋ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰੇ ਚ ਪਞ੍ਹਪੁਚ੍ਛਕਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਞ੍ਚ ਪਤ੍ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ ਏਕਦੇਸੇਨੇਵ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਨ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ; ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਨ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਨਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋਵ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ, ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਝਾਨਾਨਿ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਯੋ, ਪਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ, ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ। ਕੇਵਲਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਚ ਞਾਣਂ ਏਕਦੇਸੇਨੇਵ ਵਿਭਤ੍ਤਂ ਨ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ; ਤਥਾ ਕਿਲੇਸਾ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਨ ''ਏਕਵਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੂ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ੭੫੧) ਨਯੇਨ ਮਾਤਿਕਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋਵ ਵਿਭਤ੍ਤਂ। ਤਥਾ ਏਕਕਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਨੇਕੇਹਿ ਨਯੇਹਿ ਕਿਲੇਸਾ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਚ ਭੂਮਨ੍ਤਰਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਏਕਦੇਸੇਨੇਵ ਵਿਭਤ੍ਤੋ, ਨ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ; ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਨਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਭੂਮਨ੍ਤਰਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋਵ ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਾਤਿਰੇਕਧਮ੍ਮਵਿਸੇਸਟ੍ਠੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਪਕਰਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ਪਨੇਸ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਵਿਭਙ੍ਗਧਾਤੁਕਥਾਪੁਗ੍ਗਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕਥਾਵਤ੍ਥੁਯਮਕਪਟ੍ਠਾਨਾਨਂ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਪਕਰਣਾਨਂ ਵਸੇਨ ਠਿਤੋ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਸਮਾਨਕਥਾ। ਵਿਤਣ੍ਡਵਾਦੀ ਪਨਾਹ – 'ਕਥਾਵਤ੍ਥੁ ਕਸ੍ਮਾ ਗਹਿਤਂ? ਨਨੁ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਤੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸਵਸ੍ਸਾਧਿਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ **ਮੋਗ੍ਗਲਿਪੁਤ੍ਤਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰੇਨੇਤਂ** ਠਪਿਤਂ? ਤਸ੍ਮਾ ਸਾਵਕਭਾਸਿਤਤ੍ਤਾ ਛਡ੍ਡੇਥ ਨ'ਨ੍ਤਿ। 'ਕਿਂ ਪਨ ਛਪ੍ਪਕਰਣਾਨਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ'ਤਿ? 'ਏਵਂ ਨ ਵਦਾਮੀ'ਤਿ। 'ਅਥ ਕਿਂ ਵਦੇਸੀ'ਤਿ। 'ਸਤ੍ਤਪ੍ਪਕਰਣਾਨੀ'ਤਿ। 'ਕਤਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਕਰੋਸੀ'ਤਿ? 'ਮਹਾਧਮ੍ਮਹਦਯਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਏਤੇਨ ਸਹ ਸਤ੍ਤਾ'ਤਿ।

'ਮਹਾਧਮ੍ਮਹਦਯੇ ਅਪੁਬ੍ਬੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਤਿਪਯਾਵ ਪਞ੍ਹਵਾਰਾ ਅਵਸੇਸਾ, ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਨਾਵ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਤ੍ਤਾ'ਤਿ। 'ਨੋ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਨਾ, ਮਹਾਧਾਤੁਕਥਾ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਤ੍ਤਾ'ਤਿ। 'ਮਹਾਧਾਤੁਕਥਾਯੰ ਅਪੁਬ੍ਬੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਿਕਾਵ ਤਨ੍ਤਿ ਅਵਸੇਸਾ। ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਨਾਵ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਤ੍ਤਾ'ਤਿ।

ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਹਿ ਸਤ੍ਤਪ੍ਪਕਰਣਾਨਿ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁੰ ਪਤ੍ਵਾ ਯਾ ਏਸਾ ਪੁਗ੍ਗਲਵਾਰੇ ਤਾਵ ਚਤੂਸੁ ਪਞ੍ਹੇਸੁ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਪਞ੍ਚਕਾਨੰ ਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਮੁਖਾ ਵਾਦਯੁਤ੍ਤਿ ਤੰ ਆਦਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਕਥਾਮਗ੍ਗੇਸੁ ਅਸਮ੍ਪੁਣ੍ਣਭਾਣਵਾਰਮਤ੍ਤਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਮਾਤਿਕੰ ਠਪੇਸਿ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ''ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਟ੍ਠੇਨਾਤਿ। ਆਮਨ੍ਤਾ। ਯੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ ਪਰਮਟ੍ਠੋ ਤਤੋ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਟ੍ਠੇਨਾਤਿ। ਨਹੇਵੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ। ਆਜਾਨਾਹਿ ਨਿਗ੍ਗਹੰ...ਪੇ॰... ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਟ੍ਠੇਨਾਤਿ। ਆਮਨ੍ਤਾ। ਯੋ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠੋ ਪਰਮਟ੍ਠੋ ਤਤੋ ਸੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਟ੍ਠੇਨਾਤਿ। ਨਹੇਵੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ। ਆਜਾਨਾਹਿ ਨਿਗ੍ਗਹੰ...ਪੇ॰...। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਸਬ੍ਬਦਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨੁਪਲਬ੍ਭਤਿ ਸਚ੍ਚਿਕਟ੍ਠਪਰਮਟ੍ਠੇਨਾ''ਤਿ (ਕਥਾ॰ ੧੫-੧੬) ਏਵੰ ਪਠਮੰ ਵਾਦੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਠਮੰ ਨਿਗ੍ਗਹੰ, ਦੁਤਿਯੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਦੁਤਿਯੰ ...ਪੇ॰... ਅਟ੍ਠਮੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਟ੍ਠਮੰ ਨਿਗ੍ਗਹੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਠਪਿਤਾ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਮਾਤਿਕਾਠਪਨੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤੰ ਪਨੇਤੰ ਮਾਤਿਕੰ ਠਪੇਨ੍ਤੋ ਇਮੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਠਪੇਸਿ – ਮਮ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਤੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸਵਸ੍ਸਾਧਿਕਾਨੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨੰ ਮਤ੍ਥਕੇ **ਮੋਗ੍ਗਲਿਪੁਤ੍ਤਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰੋ** ਨਾਮ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੁਸਹਸ੍ਸਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਸਕਵਾਦੇ ਪਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨਿ ਪਰਵਾਦੇ ਪਞ੍ਚਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤਸਹਸ੍ਸੰ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਦੀਘਨਿਕਾਯਪ੍ਪਮਾਣੰ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਕਰਣੰ ਭਾਜੇਸ੍ਸਤੀਤਿ।

ਮੋਗ੍ਗਲਿਪੁਤ੍ਤਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਇਦੰ ਪਕਰਣੰ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਣੇਨ ਦੇਸੇਸਿ, ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਪਨ ਦਿਨ੍ਨਨਯੇਨ ਠਪਿਤਮਾਤਿਕਾਯ ਦੇਸੇਸਿ। ਇਤਿ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਦਿਨ੍ਨਨਯੇਨ ਠਪਿਤਮਾਤਿਕਾਯ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਸਕਲਮ੍ਪੇਤੰ ਪਕਰਣੰ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤਮੇਵ ਨਾਮ ਜਾਤੰ। ਯਥਾ ਕਿੰ? ਯਥਾ ਮਧੁਪਿਣ੍ਡਿਕਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾਦੀਨਿ । ਮਧੁਪਿਣ੍ਡਿਕਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਭਗਵਾ ''ਯਤੋਨਿਦਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੁਰਿਸੰ ਪਪਞ੍ਚਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਚੇ ਨਤ੍ਥਿ ਅਭਿਨਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੰ ਅਭਿਵਦਿਤਬ੍ਬੰ ਅਜ੍ਝੋਸਿਤਬ੍ਬੰ, ਏਸੇਵਨ੍ਤੋ ਰਾਗਾਨੁਸਯਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੨) ਮਾਤਿਕੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਵਿਹਾਰੰ ਪਾਵਿਸਿ।

ਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਗ੍ਗਾਹਕਾ ਭਿਕ੍ਖੂ **ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨਤ੍ਥੇਰੰ** ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਦਸਬਲੇਨ ਠਪਿਤਮਾਤਿਕਾਯ ਅਤ੍ਥੰ ਪੁਚ੍ਛਿੰਸੁ। ਥੇਰੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤਮਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਅਕਥੇਤ੍ਵਾ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਅਪਚਿਤਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ''ਸੇਯਜਥਾਪਿ ਆਵੁਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਸਾਰਤ੍ਥਿਕੋ ਸਾਰਗਵੇਸੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੩) ਸਾਰੋਪਮੰ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਸਾਰਰੁਕ੍ਖੋ ਵਿਯ ਭਗਵਾ ਸਾਖਾਪਲਾਸਸਦਿਸਾ ਸਾਵਕਾ, ''ਸੋ ਹਾਵੁਸੋ ਭਗਵਾ ਜਾਨੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਪਸ੍ਸੰ ਪਸ੍ਸਤਿ ਚਕ੍ਖੁਭੂਤੋ ਞਾਣਭੂਤੋ ਧਮ੍ਮਭੂਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਭੂਤੋ ਵਤ੍ਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਨਿਨ੍ਨੇਤਾ ਅਮਤਸ੍ਸ ਦਾਤਾ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸਾਮੀ ਤਥਾਗਤੋ''ਤਿ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਥੋਮੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਥੇਰੇਹਿ ਯਾਚਿਤੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਠਪਿਤਮਾਤਿਕਾਯ ਅਤ੍ਥੰ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ''ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ ਚ ਪਨ ਤੁਮ੍ਹੇ ਆਯਸ੍ਮਨ੍ਤੋ ਭਗਵਨ੍ਤੰਯੇਵ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯਜਾਥ ਸਚੇ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸੰਸਨ੍ਦਿਯਮਾਨੰ ਸਮੇਤਿ ਗਣ੍ਹੇਯਜਾਥ, ਨੋ ਚੇ ਮਾ ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਥਾ''ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ''ਯਥਾ ਵੋ ਭਗਵਾ ਬਜਾਕਰੋਤਿ ਤਥਾ ਨੰ ਧਾਰੇਯਜਾਥਾ''ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਉਯਜੋਜੇਸਿ।

ਤੇ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿੰਸੁ। ਸਤ੍ਥਾ ਦੁਕ੍ਕਥਿਤੰ ਕਚ੍ਚਾਨੇਨਾਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਸੁਵਣ੍ਣਾਲਿਙ੍ਗੰ ਉਸ੍ਸਾਪੇਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਗੀਵੰ ਉਨ੍ਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਸੁਪੁਪ੍ਫਿਤਸਤਪਤ੍ਤਸਸ੍ਸਿਰਿਕੰ ਮਹਾਮੁਖੰ ਪੂਰੇਨ੍ਤੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਸ੍ਸਰੰ ਨਿਚ੍ਛਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਾਧੁ ਸਾਧੂਤਿ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਾਧੁਕਾਰੰ ਦਤ੍ਵਾ ''ਪਣ੍ਡਿਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ, ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ ਭਿਕ੍ਖਵੇ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੋ, ਮੰ ਚੇਪਿ ਤੁਮ੍ਹੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਪਟਿਪੁਚ੍ਛੇਯਜਾਥ, ਅਹਮ੍ਪਿ ਤੰ ਏਵਮੇਵੰ ਬਜਾਕਰੇਯਜੰ ਯਥਾ ਤੰ ਮਹਾਕਚ੍ਚਾਨੇਨ ਬਜਾਕਤ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੦੫) ਆਹ।

ਏਵੰ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਅਨੁਮੋਦਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਚ ਪਨ ਸਕਲੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤੰ ਨਾਮ ਜਾਤੰ। **ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਾਦੀਹਿ** ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਸੁਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਵਮੇਵ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਸਤ੍ਤਪ੍ਪਕਰਣਾਨਿ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁੰ ਪਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਮਾਤਿਕੰ ਠਪੇਸਿ। ਠਪੇਨ੍ਤੋ ਚ ਪਨ ਇਮੰ ਅਦ੍ਦਸ –

> ਮਮ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਤੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸਵਸ੍ਸਾਧਿਕਾਨੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨੰ ਮਤ੍ਥਕੇ **ਮੋਗ੍ਗਲਿਪੁਤ੍ਤਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰੋ** ਨਾਮ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖੁਸਹਸ੍ਸਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਸਕਵਾਦੇ ਪਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨਿ ਪਰਵਾਦੇ ਪਞ੍ਚਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤਸਹਸ੍ਸੰ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਦੀਘਨਿਕਾਯਪ੍ਪਮਾਣੰ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਕਰਣੰ ਭਾਜੇਸ੍ਸਤੀਤਿ।

ਮੋਗ੍ਗਲਿਪੁਤ੍ਤਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਇਮੰ ਪਕਰਣੰ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਣੇਨ ਦੇਸੇਸਿ, ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਪਨ ਦਿਨ੍ਨਨਯੇਨ ਠਪਿਤਮਾਤਿਕਾਯ ਦੇਸੇਸਿ। ਇਤਿ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਦਿਨ੍ਨਨਯੇਨ ਠਪਿਤਮਾਤਿਕਾਯ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਸਕਲਮ੍ਪੇਤੰ ਪਕਰਣੰ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤਮੇਵ ਜਾਤੰ। ਏਵੰ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਨਾਵ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਤ੍ਤ ਪਕਰਣਾਨਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ।

ਤਤ੍ਥ **ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਪਕਰਣੇ** ਚਤਸ੍ਸੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਯੋ – ਚਿਤ੍ਤਵਿਭਤ੍ਤਿ ਰੂਪਵਿਭਤ੍ਤਿ ਨਿਕ੍ਖੇਪਰਾਸਿ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਅਟ੍ਠ, ਅਕੁਸਲਤੋ ਦ੍ਵਾਦਸ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਤੋ ਸੋਲ਼ਸ, ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਤੋ ਸਤ੍ਤ, ਕਿਰਿਯਤੋ ਏਕਾਦਸ; ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਪਞ੍ਚ, ਵਿਪਾਕਤੋ ਪਞ੍ਚ, ਕਿਰਿਯਤੋ ਪਞ੍ਚ; ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਵਿਪਾਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਕਿਰਿਯਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ; ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਵਿਪਾਕਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿ ਏਕੂਨਨਵੁਤਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਵਿਭਤ੍ਤਿ ਨਾਮ। **ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡ**ਨ੍ਤਿਪਿ ਏਤਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮੰ। ਤੰ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਅਤਿਰੇਕਛਭਾਣਵਾਰੰ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਮਾਨੰ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਮਪਰਿਮਾਣੰ ਹੋਤਿ।

ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਏਕਵਿਧੇਨ ਦੁਵਿਧੇਨਾਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਮਾਤਿਕੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਰੂਪਵਿਭਤ੍ਤਿ ਨਾਮ। **ਰੂਪਕਣ੍ਡ**ਨ੍ਤਿਪਿ ਏਤਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮੰ। ਤੰ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਅਤਿਰੇਕਦ੍ਵਿਭਾਣਵਾਰੰ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਮਾਨੰ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਮਪਰਿਮਾਣੰ ਹੋਤਿ।

ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਮੂਲਤੋ ਖਨ੍ਧਤੋ ਦ੍ਵਾਰਤੋ ਭੂਮਿਤੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਧਮ੍ਮਤੋ ਨਾਮਤੋ ਲਿਙ੍ਗਤੋਤਿ ਏਵੰ ਮੂਲਾਦੀਹਿ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤੋ ਨਿਕ੍ਖੇਪਰਾਸਿ ਨਾਮ। ਸੋ –

ਮੂਲਤੋ ਖਨ੍ਧਤੋ ਚਾਪਿ, ਦ੍ਵਾਰਤੋ ਚਾਪਿ ਭੂਮਿਤੋ।
ਅਤ੍ਥਤੋ ਧਮ੍ਮਤੋ ਚਾਪਿ, ਨਾਮਤੋ ਚਾਪਿ ਲਿਙ੍ਗਤੋ।
ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ, ਨਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ॥

ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਨ੍ਤਿਪਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮੰ। ਤੰ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਤਿਮਤ੍ਤਭਾਣਵਾਰੰ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਮਾਨੰ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਮਪਰਿਮਾਣੰ ਹੋਤਿ।

ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਪਨ ਤੇਪਿਟਕਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਭੂਤੰ ਯਾਵ ਸਰਣਦੁਕਾ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ **ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡੰ** ਨਾਮ। ਯਤੋ ਮਹਾਪਕਰਣਿਯਾ ਭਿਕ੍ਖੂ ਮਹਾਪਕਰਣੇ ਗਣਨਚਾਰੰ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਨ੍ਤਾ ਗਣਨਚਾਰੰ ਸਮਾਨੇਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਦ੍ਵਿਮਤ੍ਤਭਾਣਵਾਰੰ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਮਾਨੰ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਮਪਰਿਮਾਣੰ ਹੋਤਿ।

ਇਤਿ ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਪਕਰਣੰ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਅਤਿਰੇਕਤੇਰਸਮਤ੍ਤਭਾਣਵਾਰੰ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਮਾਨੰ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਮਪਰਿਮਾਣੰ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਤੰ –

ਚਿਤ੍ਤਵਿਭਤ੍ਤਿ ਰੂਪਞ੍ਚ, ਨਿਕ੍ਖੇਪੋ ਅਤ੍ਥਜੋਤਨਾ।
ਗਮ੍ਭੀਰੰ ਨਿਪੁਣੰ ਠਾਨੰ, ਤਮ੍ਪਿ ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਦੇਸਿਤੰ॥

ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ **ਵਿਭਙ੍ਗਪ੍ਪਕਰਣੰ** ਨਾਮ। ਤੰ ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗੋ ਆਯਤਨਵਿਭਙ੍ਗੋ ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗੋ ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵਿਭਙ੍ਗੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗੋ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੋ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੋ ਝਾਨਵਿਭਙ੍ਗੋ ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਵਿਭਙ੍ਗੋ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਿਭਙ੍ਗੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਭਙ੍ਗੋ ਞਾਣਵਿਭਙ੍ਗੋ ਖੁਦ੍ਦਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਙ੍ਗੋ ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗੋਤਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸਵਿਧੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੰ।

ਤਤ੍ਥ ਖਨ੍ਧਵਿਭਙ੍ਗੋ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯਅਭਿਧਮ੍ਮਭਾਜਨੀਯਪਞ੍ਹਪੁਚ੍ਛਕਾਨੰ ਵਸੇਨ ਤਿਧਾ ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ਸੋ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤਭਾਣਵਾਰੋ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਮਾਨੋ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤੋ ਅਪਰਿਮਾਣੋ ਹੋਤਿ। ਤਤੋ ਪਰੰ ਆਯਤਨਵਿਭਙ੍ਗਾਦਯੋਪਿ ਏਤੇਹੇਵ ਤੀਹਿ ਨਯੇਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਤੇਸੁ ਆਯਤਨਵਿਭਙ੍ਗੋ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਅਤਿਰੇਕਭਾਣਵਾਰੋ, ਧਾਤੁਵਿਭਙ੍ਗੋ ਦ੍ਵਿਮਤ੍ਤਭਾਣਵਾਰੋ। ਤਥਾ ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੋ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਿਭਙ੍ਗੇ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੰ ਨਤ੍ਥਿ; ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਪਨੇਸ ਅਤਿਰੇਕਭਾਣਵਾਰਮਤ੍ਤੋ। ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਿਭਙ੍ਗੋ ਛਮਤ੍ਤਭਾਣਵਾਰੋ, ਪਞ੍ਹਪੁਚ੍ਛਕੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗੋ ਅਤਿਰੇਕਭਾਣਵਾਰਮਤ੍ਤੋ; ਤਥਾ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗਾ। ਝਾਨਵਿਭਙ੍ਗੋ ਦ੍ਵਿਭਾਣਵਾਰਮਤ੍ਤੋ, ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਵਿਭਙ੍ਗੋ ਅਤਿਰੇਕਭਾਣਵਾਰਮਤ੍ਤੋ। ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਵਿਭਙ੍ਗੇਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਭਾਜਨੀਯੰ ਨਤ੍ਥਿ; ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਪਨੇਸ ਅਤਿਰੇਕਭਾਣਵਾਰਮਤ੍ਤੋ; ਤਥਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਵਿਭਙ੍ਗੋ। ਞਾਣਵਿਭਙ੍ਗੋ ਦਸਵਿਧੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ; ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਪਨੇਸ ਤਿਮਤ੍ਤਭਾਣਵਾਰੋ। ਖੁਦ੍ਦਕਵਤ੍ਥੁਵਿਭਙ੍ਗੋਪਿ ਦਸਵਿਧੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ; ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਪਨੇਸ ਤਿਮਤ੍ਤਭਾਣਵਾਰੋ। ਧਮ੍ਮਹਦਯਵਿਭਙ੍ਗੋ ਤਿਵਿਧੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੋ; ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਪਨੇਸ ਅਤਿਰੇਕਦ੍ਵਿਭਾਣਵਾਰਮਤ੍ਤੋ। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਮਾਨਾ ਅਨਨ੍ਤਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤੰ ਵਿਭਙ੍ਗਪ੍ਪਕਰਣੰ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਪਞ੍ਚਤਿੰਸਮਤ੍ਤਭਾਣਵਾਰੰ; ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਮਪਰਿਮਾਣੰ ਹੋਤਿ।

ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ **ਧਾਤੁਕਥਾਪਕਰਣੰ** ਨਾਮ। ਤੰ ਸਙ੍ਗਹੋ ਅਸਙ੍ਗਹੋ, ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੰ, ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੰ, ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੰ, ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੰ; ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ, ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ, ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ; ਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ; ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੰ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੰ, ਅਸਙ੍ਗਹਿਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ, ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤੰ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਚੁਦ੍ਦਸਵਿਧੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੰ। ਤੰ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਅਤਿਰੇਕਛਭਾਣਵਾਰਮਤ੍ਤੰ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਮਾਨੰ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਮਪਰਿਮਾਣੰ ਹੋਤਿ।

ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ **ਪੁਗ੍ਗਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ਸਾ ''ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਆਯਤਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਧਾਤੁਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਸਚ੍ਚਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ ਛਬ੍ਬਿਧੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਸਾ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਅਤਿਰੇਕਪਞ੍ਚਭਾਣਵਾਰਾ; ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਮਾਨਾ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾਵ ਹੋਤਿ।

ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ **ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਕਰਣੰ** ਨਾਮ। ਤੰ ਸਕਵਾਦੇ ਪਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨਿ ਪਰਵਾਦੇ ਪਞ੍ਚਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤਸਹਸ੍ਸੰ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤੰ। ਤੰ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਇਦਾਨਿ ਪੋਤ੍ਥਕੇ ਲਿਖਿਤੰ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਗੀਤਿਆਰੋਪਿਤਨਯੇਨ ਦੀਘਨਿਕਾਯਪ੍ਪਮਾਣੰ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਮਾਨੰ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਮਪਰਿਮਾਣੰ ਹੋਤਿ।

ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ **ਯਮਕੰ** ਨਾਮ। ਤੰ ਮੂਲਯਮਕੰ ਖਨ੍ਧਯਮਕੰ ਆਯਤਨਯਮਕੰ ਧਾਤੁਯਮਕੰ ਸਚ੍ਚਯਮਕੰ ਸਙ੍ਖਾਰਯਮਕੰ ਅਨੁਸਯਯਮਕੰ ਚਿਤ੍ਤਯਮਕੰ ਧਮ੍ਮਯਮਕੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਮਕਨ੍ਤਿ ਦਸਵਿਧੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੰ। ਤੰ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗਤੋ ਵੀਸਭਾਣਵਾਰਸਤੰ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਮਪਰਿਮਾਣੰ ਹੋਤਿ।

ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ **ਮਹਾਪਕਰਣੰ** ਨਾਮ। **ਪਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿਪਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮੰ। ਤੰ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ ਅਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯੋ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ ਸਮਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੋ ਸਹਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੋ ਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੋ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੋ ਆਸੇਵਨਪਚ੍ਚਯੋ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯੋ

ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਚ੍ਚਯੋ ਝਾਨਪਚ੍ਚਯੋ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਯੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯੋ ਅਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਨਤ੍ਥਿਪਚ੍ਚਯੋ ਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੋ ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੋਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਤਾਵ ਚਤੁਵੀਸਤਿਵਿਧੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤੰ।

ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ਪਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮਾਨੇਤਬ੍ਬਂ। ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਾਦਯੋ ਹਿ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿ ਤਿਕਾ, ਨਾਮ ਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾ ਨਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਸਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਰਣਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਇਮੇ ਸਤਂ ਦੁਕਾ। ਅਪਰੇਪਿ ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ...ਪੇ॰... ਖਯੇ ਞਾਣਂ, ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਦੁਕਾ ਨਾਮ। ਤੇਸੁ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿ ਤਿਕਾ ਸਤਂ ਦੁਕਾਤਿ ਅਯਂ ਆਹਚ੍ਚਭਾਸਿਤਾ ਜਿਨਵਚਨਭੂਤਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧੇਨ ਦੇਸਿਤਾ ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਪਕਰਣਾਨਂ ਮਾਤਿਕਾ ਨਾਮ।

ਅਥਾਪਰੇ ਦ੍ਵਾਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਦੁਕਾ ਕੁਤੋਪਭਵਾ ਕੇਨ ਠਪਿਤਾ ਕੇਨ ਦੇਸਿਤਾਤਿ? **ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਪ੍ਪਭਵਾ,** ਤੇਨ ਠਪਿਤਾ, ਤੇਨ ਦੇਸਿਤਾਤਿ। ਇਮੇ ਠਪੇਨ੍ਤੋ ਪਨ ਥੇਰੋ ਨ ਸਾਮੁਕ੍ਕਂਸਿਕੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਣੇਨ ਠਪੇਸਿ। ਏਕੁਤ੍ਤਰਿਯਂ ਪਨ ਏਕਨਿਪਾਤਦੁਕਨਿਪਾਤਸਙ੍ਗੀਤਿ ਦਸੁਤ੍ਤਰਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇਹਿ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਤ੍ਥੇਰਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਅਕਿਲਮਤ੍ਥਂ ਠਪਿਤਾ। ਤੇ ਪਨੇਤੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇਯੇਵ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਸੇਸਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਯਾਵ ਸਰਣਦੁਕਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ।

ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਹਿ ਅਨੁਲੋਮਪਟ੍ਠਾਨੇ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿ ਤਿਕੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ **ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। ਸਤਂ ਦੁਕੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ **ਦੁਕਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿ ਤਿਕੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੁਕਸਤੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ **ਦੁਕਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਦੁਕਸਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿਯਾ ਤਿਕੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ **ਤਿਕਦੁਕਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਤਿਕੇ ਪਨ ਤਿਕੇਸੁਯੇਵ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ **ਤਿਕਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਦੁਕੇ ਚ ਦੁਕੇਸੁਯੇਵ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ **ਦੁਕਦੁਕਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਏਵਂ –

ਤਿਕਞ੍ਚ ਪਟ੍ਠਾਨਵਰਂ ਦੁਕੁਤ੍ਤਮਂ,
ਦੁਕਤਿਕਞ੍ਚੇਵ ਤਿਕਦੁਕਞ੍ਚ।
ਤਿਕਤਿਕਞ੍ਚੇਵ ਦੁਕਦੁਕਞ੍ਚ,
ਛ **ਅਨੁਲੋਮਮ੍ਹਿ** ਨਯਾ ਸੁਗਮ੍ਭੀਰਾਤਿ॥ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੩੯)।

ਪਚ੍ਚਨੀਯਪਟ੍ਠਾਨੇਪਿ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿਤਿਕੇ ਨਿਸ੍ਸਾਯ **ਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ। ਦੁਕਸਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ **ਦੁਕਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ। ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿਤਿਕੇ ਦੁਕਸਤੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ **ਦੁਕਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ। ਦੁਕਸਤਂ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿਯਾ ਤਿਕੇਸੁ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ **ਤਿਕਦੁਕਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ। ਤਿਕੇ ਤਿਕੇਸੁਯੇਵ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ **ਤਿਕਤਿਕਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ। ਦੁਕੇ ਦੁਕੇਸੁਯੇਵ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ **ਦੁਕਦੁਕਪਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਪਚ੍ਚਨੀਯੇਪਿ ਛਹਿ ਨਯੇਹਿ ਪਟ੍ਠਾਨਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ –

ਤਿਕਞ੍ਚ ਪਟ੍ਠਾਨਵਰਂ ਦੁਕੁਤ੍ਤਮਂ,
ਦੁਕਤਿਕਞ੍ਚੇਵ ਤਿਕਦੁਕਞ੍ਚ।
ਤਿਕਤਿਕਞ੍ਚੇਵ ਦੁਕਦੁਕਞ੍ਚ,
ਛ **ਪਚ੍ਚਨੀਯਮ੍ਹਿ** ਨਯਾ ਸੁਗਮ੍ਭੀਰਾਤਿ॥ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੪)।

ਤਤੋ ਪਰਂ ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯੇਪਿ ਏਤੇਨੇਵ ਉਪਾਯੇਨ ਛ ਨਯਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਤੇਨਾਹ –

ਤਿਕਞ੍ਚ ਪਟ੍ਠਾਨਵਰਂ ਦੁਕੁਤ੍ਤਮਂ,
ਦੁਕਤਿਕਞ੍ਚੇਵ ਤਿਕਦੁਕਞ੍ਚ।
ਤਿਕਤਿਕਞ੍ਚੇਵ ਦੁਕਦੁਕਞ੍ਚ,
ਛ **ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯਮ੍ਹਿ** ਨਯਾ ਸੁਗਮ੍ਭੀਰਾਤਿ॥ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੮)।

ਤਦਨਨ੍ਤਰਂ ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮੇਪਿ ਏਤੇਹੇਵ ਛਹਿ ਨਯੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। ਤੇਨਾਹ –

ਤਿਕਞ੍ਚ ਪਟ੍ਠਾਨਵਰਂ ਦੁਕੁਤ੍ਤਮਂ,
ਦੁਕਤਿਕਞ੍ਚੇਵ ਤਿਕਦੁਕਞ੍ਚ।
ਤਿਕਤਿਕਞ੍ਚੇਵ ਦੁਕਦੁਕਞ੍ਚ,
ਛ **ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮਮ੍ਹਿ** ਨਯਾ ਸੁਗਮ੍ਭੀਰਾਤਿ॥ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੫੨)।

ਏਵੰ ਅਨੁਲੋਮੇ ਛ ਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਪਟਿਲੋਮੇ ਛ, ਅਨੁਲੋਮਪਚ੍ਚਨੀਯੇ ਛ, ਪਚ੍ਚਨੀਯਾਨੁਲੋਮੇ ਛ ਪਟ੍ਠਾਨਾਨੀਤਿ ਇਦੰ ਚਤੁਵੀਸਤਿਸਮਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨਸਮੋਧਾਨੰ ਪਟ੍ਠਾਨੰ ਮਹਾਪਕਰਣੰ ਨਾਮ।

ਇਦਾਨਿ ਇਮਸ੍ਸ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਵਿਜਾਨਨਤ੍ਥੰ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਾਗਰਾ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਸੰਸਾਰਸਾਗਰੋ, ਜਲਸਾਗਰੋ, ਨਯਸਾਗਰੋ, ਞਾਣਸਾਗਰੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸੰਸਾਰਸਾਗਰੋ** ਨਾਮ –

ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਪਾਟਿ, ਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨ ਚ।
ਅਬ੍ਬੋਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾ, ਸੰਸਾਰੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸੰਸਾਰਵਟ੍ਟੰ। ਸ੍ਵਾਯੰ ਯਸ੍ਮਾ ਇਮੇਸੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪੁਰਿਮਾ ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਏਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਹਿ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨੰ ਵਾ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨੰ ਵਾ ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨੰ ਵਾ, ਕਪ੍ਪਸਤਾਨੰ ਵਾ ਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਨੰ ਵਾ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨੰ ਵਾ ਮਤ੍ਥਕੇ ਸਤ੍ਤਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਾਹੇਸੁਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਅਸੁਕਸ੍ਸ ਨਾਮ ਰਞ੍ਞੋ ਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਅਸੁਕਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਤਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਾਹੇਸੁਨ੍ਤਿ ਵਾ, ਅਯੰ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਤ੍ਥਿ; ''ਪੁਰਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ, ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਨਾਹੋਸਿ ਅਥ ਪਚ੍ਛਾ ਸਮਭਵੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੬੧) ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਨਯੇਨ ਸੰਸਾਰਸਾਗਰੋ ਅਨਮਤਗ੍ਗੋਵ।

ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਪਨ **ਜਲਸਾਗਰੋ** ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਗਮ੍ਭੀਰੋ। ਤਤ੍ਥ ਉਦਕਸ੍ਸ ਆਲ੍ਹਕਸਤੇਹਿ ਵਾ ਆਲ੍ਹਕਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਵਾ ਆਲ੍ਹਕਸਤਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਵਾ ਪਮਾਣੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ । ਅਥ ਖੋ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯੋ ਅਪ੍ਪਮੇਯ੍ਯੋ ਮਹਾਉਦਕਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਅਯੰ ਜਲਸਾਗਰੋ ਨਾਮ।

ਕਤਮੋ **ਨਯਸਾਗਰੋ**? ਤੇਪਿਟਕੰ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ। ਦ੍ਵੇਪਿ ਹਿ ਤਨ੍ਤਿਯੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਾਨੰ ਸਦ੍ਧਾਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਸਾਦਬਹੁਲਾਨੰ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰਾਨੰ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤੰ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਤਮਾ ਦ੍ਵੇ? ਵਿਨਯਞ੍ਚ ਅਭਿਧਮ੍ਮਞ੍ਚ। ਵਿਨਯਧਰਭਿਕ੍ਖੂਨਞ੍ਹਿ ਵਿਨਯਤਨ੍ਤਿੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਾਨੰ ਦੋਸਾਨੁਰੂਪੰ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਾਪਨੰ ਨਾਮ – ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਦੋਸੇ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੇ ਇਦੰ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਪਞ੍ਞਾਪਨੰ – ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਅਵਿਸਯੋ, ਬੁਦ੍ਧਾਨਮੇਵ ਵਿਸਯੋਤਿ। ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮਪੇਯ੍ਯਾਲੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਾਨੰ ਨੀਲਪੇਯ੍ਯਾਲੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਾਨੰ ਸਞ੍ਚਰਿਤ੍ਤਪੇਯ੍ਯਾਲੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤੰ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਭਿਕ੍ਖੂਨਮ੍ਪਿ ਖਨ੍ਧਨ੍ਤਰੰ ਆਯਤਨਨ੍ਤਰੰ ਧਾਤ੍ਵਨ੍ਤਰੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਰੰ ਬਲਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਨ੍ਤਰੰ ਰੂਪਾਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਧਮ੍ਮੰ ਗਗਨਤਲੇ ਤਾਰਕਰੂਪਾਨਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਪਬ੍ਬੰ ਪਬ੍ਬੰ ਕੋਟ੍ਠਾਸੰ ਕੋਟ੍ਠਾਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਭਜਨ੍ਤੋ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਵਤ ਨੋ ਸਤ੍ਥਾਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤਨ੍ਤਿੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਾਨੰ ਅਨਨ੍ਤੰ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਏਵੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਨਸ੍ਸ ਇਦੰ ਵਤ੍ਥੁਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ – **ਮਹਾਗਤਿਗਮਿਯਤਿਸ੍ਸਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ** ਕਿਰ ਨਾਮ ਮਹਾਬੋਧਿੰ ਵਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਪਰਤੀਰੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਨਾਵਾਯ ਉਪਰਿਤਲੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੰ ਓਲੋਕੇਸਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਨੇਵ ਪਰਤੀਰੰ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ, ਨ ਓਰਿਮਤੀਰੰ, ਊਮਿਵੇਗਪ੍ਪਭੇਦਸਮੁਗ੍ਗਤਜਲਚੁਣ੍ਣਪਰਿਕਿਣ੍ਣੋ ਪਨ ਪਸਾਰਿਤਰਜਤਪਟ੍ਟਸੁਮਨਪੁਪ੍ਫਸਨ੍ਥਰਸਦਿਸੋ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋਵ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਸੋ ਕਿੰ ਨੁ ਖੋ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਸ੍ਸ ਊਮਿਵੇਗੋ ਬਲਵਾ ਉਦਾਹੁ ਚਤੁਵੀਸਤਿਪ੍ਪਭੇਦੇ ਸਮਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨੇ ਨਯਮੁਖੰ ਬਲਵਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ – ਅਯਞ੍ਹਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਮਹਾਪਥਵਿਯਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ, ਉਪਰਿ ਆਕਾਸੇਨ, ਏਕਤੋ ਚਕ੍ਕਵਾਲਪਬ੍ਬਤੇਨ, ਏਕਤੋ ਵੇਲਨ੍ਤੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ; ਸਮਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਧਮ੍ਮੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਬਲਵਪੀਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ। ਸੋ ਪੀਤਿੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਨਿਸਿਨ੍ਨੋਵ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ ਖੇਪੇਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਫਲੇ ਅਰਹਤ੍ਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਉਦਾਨੰ ਉਦਾਨੇਸਿ –

ਅਤ੍ਥੇਵ ਗਮ੍ਭੀਰਗਤੰ ਸੁਦੁਬ੍ਬੁਧੰ,
ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਸਹੇਤੁਸਮ੍ਭਵੰ।
ਯਥਾਨੁਪੁਬ੍ਬੰ ਨਿਖਿਲੇਨ ਦੇਸਿਤੰ,
ਮਹੇਸਿਨਾ ਰੂਪਗਤੰਵ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ॥

ਅਯੰ ਨਯਸਾਗਰੋ ਨਾਮ।

ਕਤਮੋ **ਞਾਣਸਾਗਰੋ**? ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੰ ਞਾਣਸਾਗਰੋ ਨਾਮ। ਅਯੰ ਸੰਸਾਰਸਾਗਰੋ ਨਾਮ, ਅਯੰ ਜਲਸਾਗਰੋ ਨਾਮ, ਅਯੰ ਨਯਸਾਗਰੋ ਨਾਮਾਤਿ ਹਿ ਅਞ੍ਞੇਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਜਾਨਿਤੁੰ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨੇਵ ਸਕ੍ਕਾ ਜਾਨਿਤੁਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੰ ਞਾਣਸਾਗਰੋ ਨਾਮ। ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਸਾਗਰੇਸੁ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਨਯਸਾਗਰੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਇਮਞ੍ਹਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਾਵ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

ਅਯਮ੍ਪਿ ਭਗਵਾ ਬੋਧਿਮੂਲੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ 'ਇਮੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਇਮੰ ਵਤ ਮੇ ਧਮ੍ਮੰ ਏਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਗਵੇਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਧਿਕਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਿ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤਾਨਿ, ਅਥ ਮੇ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੇਨ ਦਿਯਡ੍ਢਕਿਲੇਸਸਹਸ੍ਸੰ ਖੇਪੇਤ੍ਵਾ ਅਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ'ਤਿ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਧਮ੍ਮੰ

ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਏਕਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸੀਦਿ। ਤਤੋ ਤਮ੍ਹਾ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ‘ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵਤ ਮੇ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧ’ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਮਿਸੇਹਿ ਚਕ੍ਖੂਹਿ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਤਤੋ ਦੇਵਤਾਨਂ ‘ਅਜ੍ਜਾਪਿ ਨੂਨ ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥਸ੍ਸ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਆਲਯਂ ਨ ਵਿਜਹਤੀ’ਤਿ ਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕੋ ਉਦਪਾਦਿ।

ਸਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾਨਂ ਵਿਤਕ੍ਕਂ ਞਤ੍ਵਾ ਤਾਵਦੇਵ ਤਾਸਂ ਵਿਤਕ੍ਕਵੂਪਸਮਨਤ੍ਥਂ ਵੇਹਾਸਂ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਮਹਾਬੋਧਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਕਤਪਾਟਿਹਾਰਿਯਞ੍ਚ, ਞਾਤਿਸਮਾਗਮੇ ਕਤਪਾਟਿਹਾਰਿਯਞ੍ਚ, ਪਾਟਿਯਪੁਤ੍ਤਸਮਾਗਮੇ ਕਤਪਾਟਿਹਾਰਿਯਞ੍ਚ, ਸਬ੍ਬਂ ਕਣ੍ਡਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਕਤਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਸਦਿਸਮੇਵ ਅਹੋਸਿ। ਏਵਂ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਸ੍ਸ ਠਿਤਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਚ ਅਨ੍ਤਰੇ ਆਕਾਸਤੋ ਓਰੁਯ੍ਹ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਚਙ੍ਕਮਿ। ਇਮੇਸੁ ਚ ਏਕਵੀਸਤਿਯਾ ਦਿਵਸੇਸੁ ਏਕਦਿਵਸੇਪਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਰੀਰਤੋ ਰਸ੍ਮਿਯੋ ਨ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾ।

ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਪਨ ਸਤ੍ਤਾਹੇ ਪਚ੍ਛਿਮੁਤ੍ਤਰਾਯ ਦਿਸਾਯ ਰਤਨਘਰੇ ਨਿਸੀਦਿ – ਰਤਨਘਰਂ ਨਾਮ ਨੇਵ ਸਤ੍ਤਰਤਨਮਯਂ ਗੇਹਂ। ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਪਨ ਪਕਰਣਾਨਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਰਤਨਘਰਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ – ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਂ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਸਰੀਰਤੋ ਰਸ੍ਮਿਯੋ ਨ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾ। ਵਿਭਙ੍ਗਪ੍ਪਕਰਣਂ ਧਾਤੁਕਥਂ ਪੁਗ੍ਗਲਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਕਥਾਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਕਰਣਂ ਯਮਕਪ੍ਪਕਰਣਂ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਸਰੀਰਤੋ ਰਸ੍ਮਿਯੋ ਨ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾ। ਯਦਾ ਪਨ ਮਹਾਪਕਰਣਂ ਓਰੁਯ੍ਹ ‘‘ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ…ਪੇ॰… ਅਵਿਗਤਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਆਰਭਿ, ਅਥਸ੍ਸ ਚਤੁਵੀਸਤਿਸਮਨ੍ਤਪਟ੍ਠਾਨਂ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਮਹਾਪਕਰਣੇਯੇਵ ਓਕਾਸਂ ਲਭਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਤਿਮਿਰਪਿਙ੍ਗਲਮਹਾਮਚ੍ਛੋ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਗਮ੍ਭੀਰੇ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਯੇਵ ਓਕਾਸਂ ਲਭਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਮਹਾਪਕਰਣੇਯੇਵ ਓਕਾਸਂ ਲਭਿ।

ਸਤ੍ਥੁ ਏਵਂ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸੇਨ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਯਥਾਸੁਖਂ ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਧਮ੍ਮਂ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਰੀਰਤੋ ਨੀਲਪੀਤਲੋਹਿਤੋਦਾਤਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਪਭਸ੍ਸਰਵਸੇਨ ਛਬ੍ਬਣ੍ਣਰਸ੍ਮਿਯੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਂਸੁ। ਕੇਸਮਸ੍ਸੂਹਿ ਚੇਵ ਅਕ੍ਖੀਨਞ੍ਚ ਨੀਲਟ੍ਠਾਨੇਹਿ **ਨੀਲਰਸ੍ਮਿਯੋ** ਨਿਕ੍ਖਮਿਂਸੁ, ਯਾਸਂ ਵਸੇਨ ਗਗਨਤਲਂ ਅਞ੍ਜਨਚੁਣ੍ਣਸਮੋਕਿਣ੍ਣਂ ਵਿਯ ਉਮਾਪੁਪ੍ਫਨੀਲੁਪ੍ਪਲਦਲਸਞ੍ਛਨ੍ਨਂ ਵਿਯ ਵੀਤਿਪਤਨ੍ਤਮਣਿਤਾਲਵਣ੍ਟਂ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਸਾਰਿਤਮੇਚਕਪਟਂ ਵਿਯ ਚ ਅਹੋਸਿ।

ਛਵਿਤੋ ਚੇਵ ਅਕ੍ਖੀਨਞ੍ਚ ਪੀਤਟ੍ਠਾਨੇਹਿ **ਪੀਤਰਸ੍ਮਿਯੋ** ਨਿਕ੍ਖਮਿਂਸੁ; ਯਾਸਂ ਵਸੇਨ ਦਿਸਾਭਾਗਾ ਸੁਵਣ੍ਣਰਸਧਾਰਾਭਿਸਿਞ੍ਚਮਾਨਾ ਵਿਯ ਸੁਵਣ੍ਣਪਟਪਸਾਰਿਤਾ ਵਿਯ ਕੁਙ੍ਕੁਮਚੁਣ੍ਣਕਣਿਕਾਰਪੁਪ੍ਫਸਮ੍ਪਰਿਕਿਣ੍ਣਾ ਵਿਯ ਚ ਵਿਰੋਚਿਂਸੁ।

ਮਂਸਲੋਹਿਤੇਹਿ ਚੇਵ ਅਕ੍ਖੀਨਞ੍ਚ ਰਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇਹਿ **ਲੋਹਿਤਰਸ੍ਮਿਯੋ** ਨਿਕ੍ਖਮਿਂਸੁ ਯਾਸਂ ਵਸੇਨ ਦਿਸਾਭਾਗਾ ਚੀਨਪਿਟ੍ਠਚੁਣ੍ਣਰਞ੍ਜਿਤਾ ਵਿਯ ਸੁਪਕ੍ਕਲਾਖਾਰਸਸਿਞ੍ਚਮਾਨਾ ਵਿਯ ਰਤ੍ਤਕਮ੍ਬਲਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਵਿਯ ਜਯਸੁਮਨਪਾਰਿਭਦ੍ਦਕਬਨ੍ਧੁਜੀਵਕਕੁਸੁਮਸਮ੍ਪਰਿਕਿਣ੍ਣਾ ਵਿਯ ਚ ਵਿਰੋਚਿਂਸੁ।

ਅਟ੍ਠੀਹਿ ਚੇਵ ਦਨ੍ਤੇਹਿ ਚ ਅਕ੍ਖੀਨਞ੍ਚ ਸੇਤਟ੍ਠਾਨੇਹਿ **ਓਦਾਤਰਸ੍ਮਿਯੋ** ਨਿਕ੍ਖਮਿਂਸੁ; ਯਾਸਂ ਵਸੇਨ ਦਿਸਾਭਾਗਾ ਰਜਤਘਟੇਹਿ ਆਸਿਞ੍ਚਮਾਨਖੀਰਧਾਰਾਸਮ੍ਪਰਿਕਿਣ੍ਣਾ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਸਾਰਿਤਰਜਤਪਟ੍ਟਵਿਤਾਨਾ ਵਿਯ, ਵੀਤਿਪਤਨ੍ਤਰਜਤਤਾਲਵਣ੍ਟਾ ਵਿਯ, ਕੁਨ੍ਦਕੁਮੁਦਸਿਨ੍ਦੁਵਾਰਸੁਮਨਮਲ੍ਲਿਕਾਦਿਕੁਸੁਮਸਞ੍ਛਨ੍ਨਾ ਵਿਯ ਚ ਵਿਰੋਚਿਂਸੁ।

ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਪਭਸ੍ਸਰਾ ਪਨ ਤਮ੍ਹਾ ਤਮ੍ਹਾ ਸਰੀਰਪ੍ਪਦੇਸਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਂਸੁ। ਇਤਿ ਤਾ ਛਬ੍ਬਣ੍ਣਰਸ੍ਮਿਯੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਘਨਮਹਾਪਥਵਿਂ ਗਣ੍ਹਿਂਸੁ।

ਚਤੁਨਹੁਤਾਧਿਕਦ੍ਵਿਯੋਜਨਸਤਸਹਸ੍ਸਬਹਲਾ ਮਹਾਪਥਵੀ ਨਿਦ੍ਧਨ੍ਤਸੁਵਣ੍ਣਪਿਣ੍ਡਿ ਵਿਯ ਅਹੋਸਿ। ਅਥ ਮਹਾਪਥਵਿਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਉਦਕਂ ਗਣ੍ਹਿਂਸੁ। ਪਥਵਿਸਨ੍ਧਾਰਕਂ ਅਟ੍ਠਨਹੁਤਾਧਿਕਚਤੁਯੋਜਨਸਤਸਹਸ੍ਸਬਹਲਂ ਉਦਕਂ ਸੁਵਣ੍ਣਕਲਸੇਹਿ ਆਸਿਞ੍ਚਮਾਨਵਿਲੀਨਸੁਵਣ੍ਣਂ ਵਿਯ ਅਹੋਸਿ। ਉਦਕਂ ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਵਾਤਂ ਅਗ੍ਗਹੇਸੁਂ। ਛਨਹੁਤਾਧਿਕਨਵਯੋਜਨਸਤਸਹਸ੍ਸਬਹਲੋ ਵਾਤੋ ਸਮੁਸ੍ਸਿਤਸੁਵਣ੍ਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵਿਯ ਅਹੋਸਿ। ਵਾਤਂ ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਜਟਾਕਾਸਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਂਸੁ।

ਉਪਰਿਭਾਗੇਨ ਉਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾਪਿ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕੇ ਗਣ੍ਹਿਂਸੁ। ਤੇ ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਤਾਵਤਿਂਸੇ ਤਤੋ ਯਾਮੇ ਤਤੋ ਤੁਸਿਤੇ ਤਤੋ ਨਿਮ੍ਮਾਨਰਤੀ ਤਤੋ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀ ਤਤੋ ਨਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਤਤੋ ਵੇਹਪ੍ਫਲੇ ਤਤੋ ਪਞ੍ਚ ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇ ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਗਣ੍ਹਿਂਸੁ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਅਜਟਾਕਾਸਂ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਂਸੁ।

ਤਿਰਿਯਭਾਗੇਹਿ ਅਨਨ੍ਤਾ ਲੋਕਧਾਤੁਯੋ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿਂਸੁ। ਏਤ੍ਤਕੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਚਨ੍ਦਮ੍ਹਿ ਚਨ੍ਦਪ੍ਪਭਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਸੂਰਿਯੇ ਸੂਰਿਯਪ੍ਪਭਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਾਰਕਰੂਪੇਸੁ ਤਾਰਕਰੂਪਪ੍ਪਭਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਦੇਵਤਾਨਂ ਉਯ੍ਯਾਨਵਿਮਾਨਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖੇਸੁ ਚੇਵ ਸਰੀਰੇਸੁ ਚ ਆਭਰਣੇਸੁ ਚਾਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਪਭਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਿਸਹਸ੍ਸਿਮਹਾਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਯਾ ਆਲੋਕਫਰਣਸਮਤ੍ਥੋ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾਪਿ ਸੂਰਿਯੁਗ੍ਗਮਨੇ ਖਜ੍ਜੋਪਨਕੋ ਵਿਯ ਅਹੋਸਿ। ਚਨ੍ਦਸੂਰਿਯਤਾਰਕਰੂਪਦੇਵਤੁਯ੍ਯਾਨਵਿਮਾਨਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਮਤ੍ਤਕਮੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਏਤ੍ਤਕਂ ਠਾਨਂ ਬੁਦ੍ਧਰਸ੍ਮੀਹਿਯੇਵ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਟਂ ਅਹੋਸਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਨੇਵ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਿਦ੍ਧਿ, ਨ ਭਾਵਨਾਮਯਿਦ੍ਧਿ। ਸਣ੍ਹਸੁਖੁਮਧਮ੍ਮਂ ਪਨ ਸਮ੍ਮਸਤੋ

ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਲੋਹਿਤਂ ਪਸੀਦਿ, ਵਤ੍ਥੁਰੂਪਂ ਪਸੀਦਿ, ਛਵਿਵਣ੍ਣੋ ਪਸੀਦਿ। ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਵਣ੍ਣਧਾਤੁ ਸਮਨ੍ਤਾ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥਮਤ੍ਤੇ ਪਦੇਸੇ ਨਿਚ੍ਚਲਾਵ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਇਮਿਨਾ ਨੀਹਾਰੇਨ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਸਮ੍ਮਸਿ।

ਸਤ੍ਤ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਾਨਿ ਸਮ੍ਮਸਿਤਧਮ੍ਮੋ ਕਿਤ੍ਤਕੋ ਅਹੋਸੀਤਿ? ਅਨਨ੍ਤੋ ਅਪਰਿਮਾਣੋ ਅਹੋਸਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਮਨਸਾਦੇਸਨਾ ਨਾਮ। ਸਤ੍ਥਾ ਪਨ ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਮਨਸਾ ਚਿਨ੍ਤਿਤਧਮ੍ਮਂ ਵਚੀਭੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਵਸ੍ਸਸਤੇਨਪਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸੇਨਪਿ ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸੇਨਪਿ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਦੇਸੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਅਪਰਭਾਗੇਪਿ ਹਿ ਤਥਾਗਤੋ ਤਾਵਤਿਂਸਭਵਨੇ ਪਾਰਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕਮੂਲੇ ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਸਿਲਾਯਂ ਦਸਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਦੇਵਤਾਨਂ ਮਜ੍ਝੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਮਾਤਰਂ ਕਾਯਸਕ੍ਖਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਸਤਭਾਗੇਨ ਸਹਸ੍ਸਭਾਗੇਨ ਸਤਸਹਸ੍ਸਭਾਗੇਨ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਾ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਂ ਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾਵ ਦੇਸੇਸਿ। ਤਯੋ ਮਾਸੇ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਦੇਸਨਾ ਵੇਗੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਆਕਾਸਗਙ੍ਗਾ ਵਿਯ ਅਧੋਮੁਖਠਪਿਤਉਦਕਘਟਾ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਉਦਕਧਾਰਾ ਵਿਯ ਚ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਨਨ੍ਤਾ ਅਪਰਿਮਾਣਾ ਅਹੋਸਿ।

ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਭਤ੍ਤਾਨੁਮੋਦਨਕਾਲੇਪਿ ਥੋਕਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਮੋਦੇਨ੍ਤਾਨਂ ਦੇਸਨਾ ਦੀਘਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯਪ੍ਪਮਾਣਾ ਹੋਤਿ। ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤਂ ਪਨ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਪਰਿਸਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਾਨਂ ਦੇਸਨਾ ਸਂਯੁਤ੍ਤਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਿਕਦ੍ਵੇਮਹਾਨਿਕਾਯਪ੍ਪਮਾਣਾਵ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਭਵਙ੍ਗਪਰਿਵਾਸੋ ਲਹੁਕੋ ਦਨ੍ਤਾਵਰਣਂ ਸੁਫੁਸਿਤਂ ਮੁਖਾਦਾਨਂ ਸਿਲਿਟ੍ਠਂ ਜਿਵ੍ਹਾ ਮੁਦੁਕਾ ਸਰੋ ਮਧੁਰੋ ਵਚਨਂ ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਮੁਹੁਤ੍ਤਂ ਦੇਸਿਤਧਮ੍ਮੋਪਿ ਏਤ੍ਤਕੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਮਾਸਂ ਦੇਸਿਤਧਮ੍ਮੋ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤੋ ਅਪਰਿਮਾਣੋਯੇਵ।

ਆਨਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰੋ ਹਿ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤੋ ਤਿਪਿਟਕਧਰੋ ਪਞ੍ਚਦਸ ਗਾਥਾਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਸਟ੍ਠਿ ਪਦਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਲਤਾਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਆਕਡ੍ਢਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਠਿਤਪਦੇਨੇਵ ਠਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਵਾ ਵਾਚੇਤਿ ਵਾ ਦੇਸੇਤਿ ਵਾ। ਏਤ੍ਤਕੋ ਥੇਰਸ੍ਸ ਏਕੋ ਉਦ੍ਦੇਸਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਥੇਰਸ੍ਸ ਹਿ ਅਨੁਪਦਂ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਦਦਮਾਨੋ ਅਞ੍ਞੋ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਵ ਸਮ੍ਪਾਪੁਣੇਯ੍ਯ। ਏਵਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਸਤਿਮਾ ਅਧਿਮਤ੍ਤਗਤਿਮਾ ਅਧਿਮਤ੍ਤਧਿਤਿਮਾ ਸਾਵਕੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਤੇਮਾਸਂ ਇਮਿਨਾ ਨੀਹਾਰੇਨ ਦੇਸਿਤਦੇਸਨਂ ਵਸ੍ਸਸਤਂ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋਪਿ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ।

ਏਵਂ ਤੇਮਾਸਂ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਂ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਰੀਰਂ ਕਥਂ ਯਾਪੇਸੀਤਿ? ਪਟਿਜਗ੍ਗਨੇਨੇਵ। ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਸੋ ਸੋ ਕਾਲੋ ਸੁਵਵਤ੍ਥਿਤੋ ਸੁਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਸੁਪਚ੍ਚਕ੍ਖੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋਵ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਕਾਲਂ ਓਲੋਕੇਤਿ। ਸੋ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਵੇਲਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਨਿਮ੍ਮਿਤਬੁਦ੍ਧਂ ਮਾਪੇਤ੍ਵਾ 'ਇਮਸ੍ਸ ਚੀਵਰਗ੍ਗਹਣਂ ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਂ ਸਰਕੁਤ੍ਤਿ ਆਕਪ੍ਪੋ ਚ ਏਵਰੂਪੋ ਨਾਮ ਹੋਤੁ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਨਾਮ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੂ'ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਯ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਅਨੋਤਤ੍ਤਦਹਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਦੇਵਤਾ ਨਾਗਲਤਾਦਨ੍ਤਕਟ੍ਠਂ ਦੇਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨੋਤਤ੍ਤਦਹੇ ਸਰੀਰਂ ਪਟਿਜਗ੍ਗਿਤ੍ਵਾ ਮਨੋਸਿਲਾਤਲੇ ਠਿਤੋ ਸੁਰਤ੍ਤਦੁਪਟ੍ਟਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਚੀਵਰਂ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਦਤ੍ਤਿਯਂ ਸੇਲਮਯਂ ਪਤ੍ਤਂ ਆਦਾਯ ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੁਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਤੋ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਅਨੋਤਤ੍ਤਦਹਤੀਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਤਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਾਯ ਚਨ੍ਦਨਵਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ।

ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਤ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਮਨ੍ਤਂ ਨਿਸੀਦਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥਾ ਨਯਂ ਦੇਤਿ। 'ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਏਤ੍ਤਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਮਯਾ ਦੇਸਿਤੋ'ਤਿ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇ ਨਯਂ ਦੇਨ੍ਤੇ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਸ੍ਸ ਵੇਲਨ੍ਤੇ ਠਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਸਮੁਦ੍ਦਸਦਿਸਂ ਨਯਦਾਨਂ ਹੋਤਿ। ਥੇਰਸ੍ਸਾਪਿ ਨਯਸਤੇਨ ਨਯਸਹਸ੍ਸੇਨ ਨਯਸਤਸਹਸ੍ਸੇਨ ਭਗਵਤਾ ਦੇਸਿਤਧਮ੍ਮੋ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿਯੇਵ।

ਸਤ੍ਥਾ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਂ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤੁਂ ਕਾਯ ਵੇਲਾਯ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ? ਸਾਵਤ੍ਥਿਵਾਸੀਨਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਵੇਲਾ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਾਯ ਵੇਲਾਯ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਵਾ ਕੇ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਕੇ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤੀਤਿ? ਮਹੇਸਕ੍ਖਾ ਦੇਵਤਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਪੇਸਕ੍ਖਾ ਦੇਵਤਾ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤੀਤਿ? ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਾ ਨਿਮ੍ਮਿਤਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਾ ਰਸ੍ਮਿਆਦੀਸੁ ਨਾਨਤ੍ਤਾਭਾਵਾ। ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਤੇਸਂ ਰਸ੍ਮੀਸੁ ਵਾ ਸਰੇਸੁ ਵਾ ਵਚਨੇਸੁ ਵਾ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ।

ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋਪਿ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਦੇਸਿਤਂ ਦੇਸਿਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਕਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਾਨਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਤੇਸਂ ਅਯਂ ਪੁਬ੍ਬਯੋਗੋ – ਤੇ ਕਿਰ ਕਸ੍ਸਪਦਸਬਲਸ੍ਸ ਕਾਲੇ ਖੁਦ੍ਦਕਵਗ੍ਗੁਲਿਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਪਬ੍ਭਾਰੇ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਸਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਾਨਂ ਸਰੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਣ੍ਹਪਕ੍ਖਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੇ ਅਜਾਨਿਤ੍ਵਾਪਿ ਸਰੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਮਤ੍ਤਕੇਨੇਵ ਕਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਵਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਂਸੁ। ਏਕਂ ਬੁਦ੍ਧਨ੍ਤਰਂ ਦੇਵਲੋਕੇ ਵਸਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯੇ ਪਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਂਸੁ। ਥੇਰੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਦੇਸਿਤਂ ਦੇਸਿਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਭਿਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਪਰਿਯੋਸਾਨਞ੍ਚ ਤੇਸਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਤ੍ਤਪ੍ਪਕਰਣਉਗ੍ਗਹਣਞ੍ਚ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਅਹੋਸਿ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਵਾਚਨਾਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ **ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਪ੍ਪਭਵੋ**। ਮਹਾਪਕਰਣੇ ਗਣਨਚਾਰੋਪਿ ਥੇਰੇਨੇਵ ਠਪਿਤੋ। ਥੇਰੋ ਹਿ ਇਮਿਨਾ ਨੀਹਾਰੇਨ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਂ ਅਮਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾਵ ਸੁਖਂ ਗਹੇਤੁਂ ਧਾਰੇਤੁਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤੁਂ ਵਾਚੇਤੁਞ੍ਚ ਪਹੋਤੀਤਿ ਗਣਨਚਾਰਂ ਠਪੇਸਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਥੇਰੋਵ ਪਠਮਤਰਂ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕੋ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਵ ਪਠਮਤਰਂ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕੋ। ਸੋ ਹਿ ਨਂ ਮਹਾਬੋਧਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ। ਬੁਦ੍ਧੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚ ਪਨ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਏਕਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਉਦਾਨਂ ਉਦਾਨੇਸਿ –

''ਯਦਾ ਹਵੇ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾ,
ਆਤਾਪਿਨੋ ਝਾਯਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ।
ਅਥਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਵਪਯਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਾ,
ਯਤੋ ਪਜਾਨਾਤਿ ਸਹੇਤੁਧਮ੍ਮਂ॥

''ਯਦਾ ਹਵੇ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾ,
ਆਤਾਪਿਨੋ ਝਾਯਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ।
ਅਥਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਵਪਯਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਾ,
ਯਤੋ ਖਯਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਅਵੇਦਿ॥

''ਯਦਾ ਹਵੇ ਪਾਤੁਭਵਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾ,
ਆਤਾਪਿਨੋ ਝਾਯਤੋ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ।
ਵਿਧੂਪਯਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਮਾਰਸੇਨਂ,
ਸੂਰਿਯੋਵ ਓਭਾਸਯਮਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਮਹਾਵ॰ ੧-੩; ਉਦਾ॰ ੧-੩)।

ਇਦਂ **ਪਠਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ** ਨਾਮ। ਧਮ੍ਮਪਦਭਾਣਕਾ ਪਨ –

''ਅਨੇਕਜਾਤਿਸਂਸਾਰਂ, ਸਨ੍ਧਾਵਿਸ੍ਸਂ ਅਨਿਬ੍ਬਿਸਂ।
ਗਹਕਾਰਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ, ਦੁਕ੍ਖਾ ਜਾਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ॥

''ਗਹਕਾਰਕ ਦਿਟ੍ਠੋਸਿ, ਪੁਨ ਗੇਹਂ ਨ ਕਾਹਸਿ।
ਸਬ੍ਬਾ ਤੇ ਫਾਸੁਕਾ ਭਗ੍ਗਾ, ਗਹਕੂਟਂ ਵਿਸਙ੍ਖਤਂ।
ਵਿਸਙ੍ਖਾਰਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਣ੍ਹਾਨਂ ਖਯਮਜ੍ਝਗਾ''ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੫੩-੧੫੪)।

ਇਦਂ **ਪਠਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਯਮਕਸਾਲਾਨਮਨ੍ਤਰੇ ਨਿਪਨ੍ਨੇਨ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨਸਮਯੇ ''ਹਨ੍ਦ ਦਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਮਨ੍ਤਯਾਮਿ ਵੋ, ਵਯਧਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਅਪ੍ਪਮਾਦੇਨ ਸਮ੍ਪਾਦੇਥਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੧੮) ਵੁਤ੍ਤਵਚਨਂ **ਪਚ੍ਛਿਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ** ਨਾਮ।

ਉਭਿਨ੍ਨਮਨ੍ਤਰੇ ਪਞ੍ਚਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਦਾਮਂ ਗਨ੍ਥੇਨ੍ਤੇਨ ਵਿਯ, ਰਤਨਾਵਲਿਂ ਆਵੁਨਨ੍ਤੇਨ ਵਿਯ, ਚ ਕਥਿਤੋ ਅਮਤਪ੍ਪਕਾਸਨੋ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ **ਮਜ੍ਝਿਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ** ਨਾਮ।

ਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਮਾਨਂ ਪਿਟਕਤੋ **ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ** ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨਿਕਾਯਤੋ **ਪਞ੍ਚ ਨਿਕਾਯਾ**, ਅਙ੍ਗਤੋ **ਨਵਙ੍ਗਾਨਿ**, ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ **ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸਾਨਿ**। ਕਥਂ? ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਹੇਤਂ ਪਿਟਕਤੋ ਵਿਨਯਪਿਟਕਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਨ੍ਤਿ ਤਿਪ੍ਪਭੇਦਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਉਭਯਾਨਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਿਭਙ੍ਗਾ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿ ਖਨ੍ਧਕਾ ਸੋਲਸ ਪਰਿਵਾਰਾਤਿ ਇਦਂ **ਵਿਨਯਪਿਟਕਂ** ਨਾਮ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਾਦਿਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸਸੁਤ੍ਤਸਙ੍ਗਹੋ ਦੀਘਨਿਕਾਯੋ। ਮੂਲਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤਾਦਿਦਿਯਡ੍ਢਸਤਦ੍ਵੇਸੁਤ੍ਤਸਙ੍ਗਹੋ ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੋ। ਓਘਤਰਣਸੁਤ੍ਤਾਦਿਸਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤਸਹਸ੍ਸਸਤ੍ਤਸਤਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਸੁਤ੍ਤਸਙ੍ਗਹੋ ਸਂਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ। ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਦਾਨਸੁਤ੍ਤਾਦਿਨਵਸੁਤ੍ਤਸਹਸ੍ਸਪਞ੍ਚਸਤਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸਸੁਤ੍ਤਸਙ੍ਗਹੋ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੋ। ਖੁਦ੍ਦਕਪਾਠਧਮ੍ਮਪਦਉਦਾਨਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤਵਿਮਾਨਵਤ੍ਥੁਪੇਤਵਤ੍ਥੁਥੇਰਗਾਥਾਥੇਰੀਗਾਥਾਜਾਤਕਨਿਦ੍ਦੇਸਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਅਪਦਾਨਬੁਦ੍ਧਵਂਸਚਰਿਯਾਪਿਟਕਵਸੇਨ ਪਨ੍ਨਰਸਪ੍ਪਭੇਦੋ ਖੁਦ੍ਦਕਨਿਕਾਯੋਤਿ ਇਦਂ **ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਂ** ਨਾਮ। ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਆਦੀਨਿ ਸਤ੍ਤ ਪਕਰਣਾਨਿ **ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਂ** ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ –

ਵਿਵਿਧਵਿਸੇਸਨਯਤ੍ਤਾ, ਵਿਨਯਨਤੋ ਚੇਵ ਕਾਯਵਾਚਾਨਂ।
ਵਿਨਯਤ੍ਥਵਿਦੂਹਿ ਅਯਂ, ਵਿਨਯੋ ਵਿਨਯੋਤਿ ਅਕ੍ਖਾਤੋ॥

ਵਿਵਿਧਾ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਵਿਧਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖੁਦ੍ਦੇਸਪਾਰਾਜਿਕਾਦਿਸਤ੍ਤਆਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਮਾਤਿਕਾਵਿਭਙ੍ਗਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਾ ਨਯਾ ਵਿਸੇਸਭੂਤਾ ਚ ਦਲ੍ਹੀਕਮ੍ਮਸਿਥਿਲਕਰਣਪ੍ਪਯੋਜਨਾ ਅਨੁਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਯਾ। ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕਅਜ੍ਝਾਚਾਰਨਿਸੇਧਨਤੋ ਚੇਸ ਕਾਯਂ ਵਾਚਞ੍ਚ ਵਿਨੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਵਿਧਨਯਤ੍ਤਾ ਵਿਸੇਸਨਯਤ੍ਤਾ ਕਾਯਵਾਚਾਨਞ੍ਚ ਵਿਨਯਨਤੋ ਅਯਂ ਵਿਨਯੋ ਵਿਨਯੋਤਿ ਅਕ੍ਖਾਤੋ। ਤੇਨੇਤਮੇਤਸ੍ਸ ਵਚਨਤ੍ਥਕੋਸਲ੍ਲਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ –

‘‘ਵਿਵਿਧਵਿਸੇਸਨਯਤ੍ਤਾ , ਵਿਨਯਨਤੋ ਚੇਵ ਕਾਯਵਾਚਾਨਂ।
ਵਿਨਯਤ੍ਥਵਿਦੂਹਿ ਅਯਂ, ਵਿਨਯੋ ਵਿਨਯੋਤਿ ਅਕ੍ਖਾਤੋ’’ਤਿ॥

ਇਤਰਂ ਪਨ –

ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਸੂਚਨਤੋ, ਸੁਵੁਤ੍ਤਤੋ ਸਵਨਤੋਥ ਸੂਦਨਤੋ।
ਸੁਤ੍ਤਾਣਾ ਸੁਤ੍ਤਸਭਾਗਤੋ ਚ ‘ਸੁਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਅਕ੍ਖਾਤਂ॥

ਤਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਪਰਤ੍ਥਾਦਿਭੇਦੇ ਅਤ੍ਥੇ ਸੂਚੇਤਿ। ਸੁਵੁਤ੍ਤਾ ਚੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਾ ਵੇਨੇਯ੍ਯਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਲੋਮੇਨ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਸਵਤਿ ਚੇਤਂ ਅਤ੍ਥੇ, ਸਸ੍ਸਮਿਵ ਫਲਂ, ਪਸਵਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਸੂਦਤਿ ਚੇਤਂ, ਧੇਨੁ ਵਿਯ ਖੀਰਂ, ਪਗ੍ਘਰਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਸੁਟ੍ਠੁ ਚ ਨੇ ਤਾਯਤਿ ਰਕ੍ਖਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਸੁਤ੍ਤਸਭਾਗਞ੍ਚੇਤਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਤਚ੍ਛਕਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਪਮਾਣਂ ਹੋਤਿ ਏਵਮੇਤਮ੍ਪਿ ਵਿਞ੍ਞੂਨਂ। ਯਥਾ ਚ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਨ ਵਿਕਿਰਿਯਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਯਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਅਤ੍ਥਾ। ਤੇਨੇਤਮੇਤਸ੍ਸ ਵਚਨਤ੍ਥਕੋਸਲ੍ਲਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ –

‘‘ਅਤ੍ਥਾਨਂ ਸੂਚਨਤੋ, ਸੁਵੁਤ੍ਤਤੋ ਸਵਨਤੋਥ ਸੂਦਨਤੋ।
ਸੁਤ੍ਤਾਣਾ ਸੁਤ੍ਤਸਭਾਗਤੋ ਚ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਕ੍ਖਾਤ’’ਨ੍ਤਿ॥

ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਅਪਰੋ ਨਯੋ –

ਯਂ ਏਤ੍ਥ ਵੁਡ੍ਢਿਮਨ੍ਤੋ, ਸਲਕ੍ਖਣਾ ਪੂਜਿਤਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ।
ਵੁਤ੍ਤਾਧਿਕਾ ਚ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਤੇਨ ਅਕ੍ਖਾਤੋ॥

ਅਯਞ੍ਹਿ ਅਭਿਸਦ੍ਦੋ ਵੁਡ੍ਢਿਲਕ੍ਖਣਪੂਜਿਤਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਧਿਕੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਥਾ ਹੇਸ ‘‘ਬਾਲ੍ਹਾ ਮੇ ਦੁਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨਾ ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੮੪; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੯੫) ਵੁਡ੍ਢਿਯਂ ਆਗਤੋ। ‘‘ਯਾ ਤਾ ਰਤ੍ਤਿਯੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਾ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੯) ਲਕ੍ਖਣੇ। ‘‘ਰਾਜਾਭਿਰਾਜਾ ਮਨੁਜਿਨ੍ਦੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੯੯; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੫੫੮) ਪੂਜਿਤੇ। ‘‘ਪਟਿਬਲੋ ਵਿਨੇਤੁਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਅਭਿਵਿਨਯੇ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮਹਾਵ॰ ੮੫) ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ; ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਙ੍ਕਰਵਿਰਹਿਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਵਿਨਯੇ ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ‘‘ਅਭਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇਨ ਵਣ੍ਣੇਨਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿ॰ ਵ॰ ੭੫) ਅਧਿਕੇ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ‘‘ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੬੩ ਆਦਯੋ) ਨਯੇਨ ਵੁਡ੍ਢਿਮਨ੍ਤੋਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ‘‘ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧) ਨਯੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦੀਹਿ ਲਕ੍ਖਣੀਯਤ੍ਤਾ ਸਲਕ੍ਖਣਾਪਿ। ‘‘ਸੇਕ੍ਖਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਸੇਕ੍ਖਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੧੧; ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੧੨) ਨਯੇਨ ਪੂਜਿਤਾਪਿ; ਪੂਜਾਰਹਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ। ‘‘ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧) ਨਯੇਨ ਸਭਾਵਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾਪਿ। ‘‘ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ੧੨; ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੯੯) ਨਯੇਨ ਅਧਿਕਾਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਨੇਤਮੇਤਸ੍ਸ ਵਚਨਤ੍ਥਕੋਸਲ੍ਲਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ –

‘‘ਯਂ ਏਤ੍ਥ ਵੁਡ੍ਢਿਮਨ੍ਤੋ, ਸਲਕ੍ਖਣਾ ਪੂਜਿਤਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਾ।
ਵੁਤ੍ਤਾਧਿਕਾ ਚ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਤੇਨ ਅਕ੍ਖਾਤੋ’’ਤਿ॥

ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਵਿਸਿਟ੍ਠਂ, ਤਂ –

ਪਿਟਕਂ ਪਿਟਕਤ੍ਥਵਿਦੂ, ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਬ੍ਭਾਜਨਤ੍ਥਤੋ ਆਹੁ।
ਤੇਨ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ, ਤਯੋਪਿ ਵਿਨਯਾਦਯੋ ਞੇਯ੍ਯਾ॥

ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਪਿ ਹਿ ‘‘ਮਾ ਪਿਟਕਸਮ੍ਪਦਾਨੇਨਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੬) ਪਿਟਕਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ‘‘ਅਥ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਕੁਦਾਲਪਿਟਕਂਆਦਾਯਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨੮; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੦) ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਭਾਜਨਮ੍ਪਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਿਟਕਂ ਪਿਟਕਤ੍ਥਵਿਦੂ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭਾਜਨਤ੍ਥਤੋ ਆਹੁ।

ਇਦਾਨਿ **ਤੇਨ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਤਯੋਪਿ ਵਿਨਯਾਦਯੋ ਞੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ। ਤੇਨ ਏਵਂ ਦੁਵਿਧਤ੍ਥੇਨ ਪਿਟਕਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹ ਸਮਾਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਨਯੋ ਚ ਸੋ ਪਿਟਕਞ੍ਚ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਭਾਜਨਤੋ ਚਾਤਿ ਵਿਨਯਪਿਟਕਂ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਨਯੇਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਞ੍ਚ ਤਂ ਪਿਟਕਞ੍ਚਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਂ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਚ ਸੋ ਪਿਟਕਞ੍ਚਾਤਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਨ੍ਤਿ ਏਵਮੇਤੇ ਤਯੋਪਿ ਵਿਨਯਾਦਯੋ ਞੇਯ੍ਯਾ।

ਏਵਂ ਵਤ੍ਵਾ ਚ ਪੁਨਪਿ ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਪਿਟਕੇਸੁ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਕੋਸਲ੍ਲਤ੍ਥਂ –

ਦੇਸਨਾਸਾਸਨਕਥਾਭੇਦਂ ਤੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ।
ਸਿਕ੍ਖਾਪਹਾਨਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਞ੍ਚ ਪਰਿਦੀਪਯੇ॥
ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭੇਦਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਵਿਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚਾਪਿ ਯਂ ਯਹਿਂ।
ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਯਥਾ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਭਾਵਯੇ॥

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਪਰਿਦੀਪਨਾ ਵਿਭਾਵਨਾ ਚ – ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ ਆਣਾਵੋਹਾਰਪਰਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾ, ਯਥਾਪਰਾਧਯਥਾਨੁਲੋਮਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨਾਨਿ, ਸਂਵਰਾਸਂਵਰਦਿਟ੍ਠਿਵਿਨਿਵੇਠਨਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਥਾਤਿ ਚ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਵਿਨਯਪਿਟਕਂ ਆਣਾਰਹੇਨ ਭਗਵਤਾ ਆਣਾਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ **ਆਣਾਦੇਸਨਾ;** ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕਂ ਵੋਹਾਰਕੁਸਲੇਨ ਭਗਵਤਾ ਵੋਹਾਰਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ **ਵੋਹਾਰਦੇਸਨਾ;** ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਂ ਪਰਮਤ੍ਥਕੁਸਲੇਨ ਭਗਵਤਾ ਪਰਮਤ੍ਥਬਾਹੁਲ੍ਲਤੋ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ **ਪਰਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਤਥਾ ਪਠਮਂ ਯੇ ਤੇ ਪਚੁਰਾਪਰਾਧਾ ਸਤ੍ਤਾ ਤੇ ਯਥਾਪਰਾਧਂ ਏਤ੍ਥ ਸਾਸਿਤਾਤਿ **ਯਥਾਪਰਾਧਸਾਸਨਂ;** ਦੁਤਿਯਂ ਅਨੇਕਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਸਯਚਰਿਯਾਧਿਮੁਤ੍ਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤਾ ਯਥਾਨੁਲੋਮਂ ਏਤ੍ਥ ਸਾਸਿਤਾਤਿ **ਯਥਾਨੁਲੋਮਸਾਸਨਂ;** ਤਤਿਯਂ ਧਮ੍ਮਪੁਞ੍ਜਮਤ੍ਤੇ 'ਅਹਂ ਮਮਾ'ਤਿ ਸਞ੍ਞਿਨੋ ਸਤ੍ਤਾ ਯਥਾਧਮ੍ਮਂ ਏਤ੍ਥ ਸਾਸਿਤਾਤਿ **ਯਥਾਧਮ੍ਮਸਾਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਤਥਾ ਪਠਮਂ ਅਜ੍ਝਾਚਾਰਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੋ ਸਂਵਰਾਸਂਵਰੋ ਏਤ੍ਥ ਕਥਿਤੋਤਿ **ਸਂਵਰਾਸਂਵਰਕਥਾ;** ਸਂਵਰਾਸਂਵਰੋਤਿ ਖੁਦ੍ਦਕੋ ਚੇਵ ਮਹਨ੍ਤੋ ਚ ਸਂਵਰਾਸਂਵਰੋ, ਕਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਂ ਵਿਯ ਚ ਫਲਾਫਲਂ ਵਿਯ ਚ; ਦੁਤਿਯਂ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਨਿਵੇਠਨਾ ਏਤ੍ਥ ਕਥਿਤਾਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਨਿਵੇਠਨਕਥਾ;** ਤਤਿਯਂ ਰਾਗਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤੋ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਏਤ੍ਥ ਕਥਿਤੋਤਿ **ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਕਥਾ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਤੀਸੁਪਿ ਚੇਤੇਸੁ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਿਕ੍ਖਾ ਤੀਣਿ ਪਹਾਨਾਨਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਚ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਵਿਨਯਪਿਟਕੇ ਵਿਸੇਸੇਨ **ਅਧਿਸੀਲਸਿਕ੍ਖਾ** ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੇ **ਅਧਿਚਿਤ੍ਤਸਿਕ੍ਖਾ,** ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ **ਅਧਿਪਞ੍ਞਾਸਿਕ੍ਖਾ।**

ਵਿਨਯਪਿਟਕੇ ਚ **ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਪ੍ਪਹਾਨਂ** , ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਸੀਲਸ੍ਸ; ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੇ **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪ੍ਪਹਾਨਂ,** ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਸਮਾਧਿਸ੍ਸ; ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ **ਅਨੁਸਯਪ੍ਪਹਾਨਂ,** ਅਨੁਸਯਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾਯ।

ਪਠਮੇ ਚ **ਤਦਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨਂ** ਕਿਲੇਸਾਨਂ, ਇਤਰੇਸੁ **ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪ੍ਪਹਾਨਾਨਿ।** ਪਠਮੇ ਚ **ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਂਕਿਲੇਸਸ੍ਸ** ਪਹਾਨਂ, ਇਤਰੇਸੁ **ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠਿਸਂਕਿਲੇਸਾਨਂ** ਪਹਾਨਂ।

ਏਕਮੇਕਸ੍ਮਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋਪਿ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾਪਟਿਵੇਧਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਤਤ੍ਥ **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਤਨ੍ਤਿ। **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾਯੇਵਤ੍ਥੋ। **ਦੇਸਨਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾ ਮਨਸਾ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਾਯ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਦੇਸਨਾ। **ਪਟਿਵੇਧੋ**ਤਿ ਤਨ੍ਤਿਯਾ ਤਨ੍ਤਿਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਚ ਯਥਾਭੂਤਾਵਬੋਧੋ। ਤੀਸੁਪਿ ਚੇਤੇਸੁ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾਪਟਿਵੇਧਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਸਸਾਦੀਹਿ ਵਿਯ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਮਨ੍ਦਬੁਦ੍ਧੀਹਿ ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਾ ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਪਤਿਟ੍ਠਾ ਚ ਤਸ੍ਮਾ ਗਮ੍ਭੀਰਾ। ਏਵਂ ਏਕਮੇਕਸ੍ਮਿਂ ਏਤ੍ਥ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋਪਿ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – **ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਹੇਤੁ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ – ''ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਞਾਣਂ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ (ਵਿਭਂ॰ ੭੨੦)। **ਅਤ੍ਥੋ**ਤਿ ਹੇਤੁਫਲਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ – ''ਹੇਤੁਫਲੇ ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿ (ਵਿਭਂ॰ ੭੨੦)। **ਦੇਸਨਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਯਥਾਧਮ੍ਮਂ ਧਮ੍ਮਾਭਿਲਾਪੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ; ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਸਙ੍ਖੇਪਵਿਤ੍ਥਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਵਾ ਕਥਨਂ। **ਪਟਿਵੇਧੋ**ਤਿ ਅਭਿਸਮਯੋ। ਸੋ ਚ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ। ਵਿਸਯਤੋ ਚ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤੋ ਚ; ਅਤ੍ਥਾਨੁਰੂਪਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਧਮ੍ਮਾਨੁਰੂਪਂ ਅਤ੍ਥੇਸੁ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਾਨੁਰੂਪਂ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਸੁ ਅਵਬੋਧੋ। ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੋ ਸਲਕ੍ਖਣਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੋ।

ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਤੇਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਯਂ ਯਂ ਧਮ੍ਮਜਾਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਥਜਾਤਂ ਵਾ ਯਾ ਚਾਯਂ ਯਥਾ ਯਥਾ ਞਾਪੇਤਬ੍ਬੋ ਅਤ੍ਥੋ ਸੋਤੂਨਂ ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਭਿਮੁਖੋ ਹੋਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਤਦਤ੍ਥਜੋਤਿਕਾ ਦੇਸਨਾ, ਯੋ ਚੇਤ੍ਥ ਅਵਿਪਰੀਤਾਵਬੋਧਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪਟਿਵੇਧੋ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤਬ੍ਬੋ ਸਲਕ੍ਖਣਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਵਿਪਰੀਤਸਭਾਵੋ – ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਅਨੁਪਚਿਤਕੁਸਲਸਮ੍ਭਾਰੇਹਿ ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞੇਹਿ, ਸਸਾਦੀਹਿ ਵਿਯ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ, ਦੁਕ੍ਖੋਗਾਹਂ ਅਲਬ੍ਭਨੇਯ੍ਯਪਤਿਟ੍ਠਞ੍ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਗਮ੍ਭੀਰਂ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਏਕਮੇਕਸ੍ਮਿਂ ਏਤ੍ਥ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋਪਿ ਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ –

ਦੇਸਨਾਸਾਸਨਕਥਾਭੇਦਂ ਤੇਸੁ ਯਥਾਰਹਂ।
ਸਿਕ੍ਖਾਪਹਾਨਗਮ੍ਭੀਰਭਾਵਞ੍ਚ ਪਰਿਦੀਪਯੇਤਿ –

ਅਯਂ ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ।

ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭੇਦਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਵਿਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚਾਪਿ ਯਂ ਯਹਿਂ।
ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਯਥਾ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਭਾਵਯੇਤਿ॥

ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਤਿਵਿਧੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭੇਦੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਿਸ੍ਸੋ ਹਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯੋ – ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤ੍ਥਾ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਪਰਿਯਤ੍ਤੀਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਉਪਾਰਮ੍ਭਾਦਿਹੇਤੁ ਪਰਿਯਾਪੁਟਾ ਅਯਂ **ਅਲਗਦ੍ਦੂਪਮਾ**। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਲਗਦ੍ਦਤ੍ਥਿਕੋ ਅਲਗਦ੍ਦਗਵੇਸੀ ਅਲਗਦ੍ਦਪਰਿਯੇਸਨਂ ਚਰਮਾਨੋ, ਸੋ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ ਮਹਨ੍ਤਂ ਅਲਗਦ੍ਦਂ, ਤਮੇਨਂ ਭੋਗੇ ਵਾ ਨਙ੍ਗੁਟ੍ਠੇ ਵਾ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਅਲਗਦ੍ਦੋ ਪਟਿਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥੇ ਵਾ ਬਾਹਾਯ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗੇ ਡਂਸੇਯ੍ਯ, ਸੋ ਤਤੋ ਨਿਦਾਨਂ ਮਰਣਂ ਵਾ ਨਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ ਮਰਣਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਂ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਲਗਦ੍ਦਸ੍ਸ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੇ ਮੋਘਪੁਰਿਸਾ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਿ ਸੁਤ੍ਤਂ...ਪੇ... ਵੇਦਲ੍ਲਂ, ਤੇ ਤਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਨ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਅਨੁਪਪਰਿਕ੍ਖਤਂ ਨ ਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਖਮਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਉਪਾਰਮ੍ਭਾਨਿਸਂਸਾ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਿ ਇਤਿਵਾਦਪ੍ਪਮੋਕ੍ਖਾਨਿਸਂਸਾ ਚ। ਯਸ੍ਸ ਚਤ੍ਥਾਯ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਯਾਪੁਣਨ੍ਤਿ ਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਨਾਨੁਭੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਅਹਿਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੮)।

ਯਾ ਪਨ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਾਰਿਪੂਰਿਂਯੇਵ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨੇਨ ਪਰਿਯਾਪੁਟਾ ਨ ਉਪਾਰਮ੍ਭਾਦਿਹੇਤੁ, ਅਯਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤ੍ਥਾ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਤੇਸਂ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਾ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਹਿਤਾਯ ਸੁਖਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਸੁਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੯)।

ਯਂ ਪਨ ਪਰਿਞ੍ਞਾਤਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਪਹੀਨਕਿਲੇਸੋ ਭਾਵਿਤਮਗ੍ਗੋ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾਕੁਪ੍ਪੋ ਸਚ੍ਛਿਕਤਨਿਰੋਧੋ ਖੀਣਾਸਵੋ ਕੇਵਲਂ ਪਵੇਣਿਪਾਲਨਤ੍ਥਾਯ ਵਂਸਾਨੁਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥਾਯ ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਤਿ, ਅਯਂ **ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਪਰਿਯਤ੍ਤੀ**ਤਿ।

ਵਿਨਯੇ ਪਨ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਾ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਾਸਂਯੇਵ ਚ ਤਤ੍ਥ ਪਭੇਦਵਚਨਤੋ। ਸੁਤ੍ਤੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਦਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਾਸਂਯੇਵ ਚ ਤਤ੍ਥ ਪਭੇਦਵਚਨਤੋ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਪਞ੍ਞਾਸਮ੍ਪਦਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਤਾਸਞ੍ਚ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਭੇਦਵਚਨਤੋ। ਏਵਮੇਤੇਸੁ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਯਥਾਕ੍ਕਮੇਨ ਇਮਂ ਵਿਜ੍ਜਾਤ੍ਤਯਛਲਭਿਞ੍ਞਾਚਤੁਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪ੍ਪਭੇਦਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ।

ਵਿਨਯੇ ਪਨ ਦੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਅਤ੍ਥਰਣਪਾਵੁਰਣਾਦਿਫਸ੍ਸਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਫਸ੍ਸਾਦੀਸੁ ਅਨਵਜ੍ਜਸਞ੍ਞੀ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ – ''ਤਥਾਹਂ ਭਗਵਤਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸਿਤਂ ਆਜਾਨਾਮਿ, ਯਥਾ ਯੇਮੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਭਗਵਤਾ ਤੇ ਪਟਿਸੇਵਤੋ ਨਾਲਂ ਅਨ੍ਤਰਾਯਾਯਾ''ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੪੧੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੪)। ਤਤੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲਭਾਵਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਸੁਤ੍ਤੇ ਦੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਸਨ੍ਤੋ ਸਂਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੫) ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਂ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਅਤ੍ਤਨਾ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤੇਨ ਅਮ੍ਹੇ ਚੇਵ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਖਨਤਿ ਬਹੁਞ੍ਚ ਅਪੁਞ੍ਞਂ ਪਸਵਤੀ''ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੪੧੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੬)। ਤਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਤਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਦੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮਚਿਨ੍ਤਂ ਅਤਿਧਾਵਨ੍ਤੋ ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਨਿਪਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ, ਤਤੋ ਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖੇਪਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ – ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਾਨਿ, ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਯਾਨਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਉਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸ ਵਿਘਾਤਸ੍ਸ ਭਾਗੀ ਅਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੭੭)। ਏਵਮੇਤੇਸੁ ਦੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਯਥਾਕ੍ਕਮੇਨ ਇਮਂ ਦੁਸ੍ਸੀਲਭਾਵਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਤਾਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖੇਪਪ੍ਪਭੇਦਂ ਵਿਪਤ੍ਤਿਂ ਪਾਪੁਣਾਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ –

ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਭੇਦਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ, ਵਿਪਤ੍ਤਿਞ੍ਚਾਪਿ ਯਂ ਯਹਿਂ।
ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਯਥਾ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਤਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਭਾਵਯੇਤਿ॥

ਅਯਮ੍ਪਿ ਗਾਥਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਪਿਟਕਾਨਿ ਞਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਮਾਨਂ ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਕਥਂ ਨਿਕਾਯਤੋ ਪਞ੍ਚ ਨਿਕਾਯਾਤਿ? ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਹੇਤਂ ਦੀਘਨਿਕਾਯੋ ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੋ ਸਂਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੋ ਖੁਦ੍ਦਕਨਿਕਾਯੋਤਿ ਪਞ੍ਚਪ੍ਪਭੇਦਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ **ਦੀਘਨਿਕਾਯੋ?** ਤਿਵਗ੍ਗਸਙ੍ਗਹਾਨਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲਾਦੀਨਿ ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ।

ਚਤੁਤ੍ਤਿਂਸੇਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ, ਤਿਵਗ੍ਗੋ ਯਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਹੋ।
ਏਸ ਦੀਘਨਿਕਾਯੋਤਿ, ਪਠਮੋ ਅਨੁਲੋਮਿਕੋ॥

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਸ ਦੀਘਨਿਕਾਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ? ਦੀਘਪ੍ਪਮਾਣਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮੂਹਤੋ ਨਿਵਾਸਤੋ ਚ। ਸਮੂਹਨਿਵਾਸਾ ਹਿ ਨਿਕਾਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ''ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਂ ਏਕਨਿਕਾਯਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਯਥਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੦੦), ਪੋਣਿਕਨਿਕਾਯੋ,

ਚਿਕ੍ਖਲ੍ਲਿਕਨਿਕਾਯੋ''ਤਿ। ਏਵਮਾਦੀਨਿ ਚੇਤ੍ਥ ਸਾਧਕਾਨਿ ਸਾਸਨਤੋ ਲੋਕਤੋ ਚ। ਏਵਂ ਸੇਸਾਨਮ੍ਪਿ ਨਿਕਾਯਭਾਵੋ ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕਤਮੋ **ਮਜ੍ਝਿਮਨਿਕਾਯੋ**? ਮਜ੍ਝਿਮਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ ਪਞ੍ਚਦਸਵਗ੍ਗਸਙ੍ਗਹਾਨਿ ਮੂਲਪਰਿਯਾਯਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਦਿਯਡ੍ਢਸਤਂ ਦ੍ਵੇ ਚ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ।

ਦਿਯਡ੍ਢਸਤਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ, ਦ੍ਵੇ ਚ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਯਤ੍ਥ ਸੋ।
ਨਿਕਾਯੋ ਮਜ੍ਝਿਮੋ ਪਞ੍ਚ, ਦਸਵਗ੍ਗਪਰਿਗ੍ਗਹੋ॥

ਕਤਮੋ **ਸਂਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ**? ਦੇਵਤਾਸਂਯੁਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਠਿਤਾਨਿ ਓਘਤਰਣਾਦੀਨਿ ਸਤ੍ਤ ਸੁਤ੍ਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਚ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ।

ਸਤ੍ਤ ਸੁਤ੍ਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਸਤ੍ਤ ਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨਿ ਚ।
ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਚੇਵ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ, ਏਸੋ ਸਂਯੁਤ੍ਤਸਙ੍ਗਹੋ॥

ਕਤਮੋ **ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰਨਿਕਾਯੋ**? ਏਕੇਕਅਙ੍ਗਾਤਿਰੇਕਵਸੇਨ ਠਿਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾਦੀਨਿ ਨਵ ਸੁਤ੍ਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨਿ ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ।

ਨਵ ਸੁਤ੍ਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਸੁਤ੍ਤਸਤਾਨਿ ਚ।
ਸਤ੍ਤਪਞ੍ਞਾਸਸੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਸਙ੍ਖ੍ਯਾ ਅਙ੍ਗੁਤ੍ਤਰੇ ਅਯਂ॥

ਕਤਮੋ **ਖੁਦ੍ਦਕਨਿਕਾਯੋ**? ਸਕਲਂ ਵਿਨਯਪਿਟਕਂ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਂ, ਖੁਦ੍ਦਕਪਾਠ, ਧਮ੍ਮਪਦਾਦਯੋ ਚ ਪੁਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸਿਤਾ ਪਞ੍ਚਦਸਪ੍ਪਭੇਦਾ; ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਨਿਕਾਯੇ ਅਵਸੇਸਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਨ੍ਤਿ।

ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਚਤੁਰੋਪੇਤੇ, ਨਿਕਾਯੇ ਦੀਘਆਦਿਕੇ।
ਤਦਞ੍ਞਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ, ਨਿਕਾਯੋ ਖੁਦ੍ਦਕੋ ਮਤੋਤਿ॥

ਏਵਂ ਨਿਕਾਯਤੋ ਪਞ੍ਚ ਨਿਕਾਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਕਥਂ ਅਙ੍ਗਵਸੇਨ ਨਵਙ੍ਗਾਨੀਤਿ? ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਹਿਦਂ 'ਸੁਤ੍ਤਂ ਗੇਯ੍ਯਂ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣਂ ਗਾਥਾ ਉਦਾਨਂ ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕਂ ਜਾਤਕਂ ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਂ ਵੇਦਲ੍ਲ'ਨ੍ਤਿ ਨਵਪ੍ਪਭੇਦਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਉਭਤੋਵਿਭਙ੍ਗਨਿਦ੍ਦੇਸਖਨ੍ਧਕਪਰਿਵਾਰਾ ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤੇ ਮਙ੍ਗਲਸੁਤ੍ਤਰਤਨਸੁਤ੍ਤਨਾਲਕਸੁਤ੍ਤਤੁਵਟ੍ਟਕਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਚ ਸੁਤ੍ਤਨਾਮਕਂ ਤਥਾਗਤਵਚਨਂ **ਸੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਸਗਾਥਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ **ਗੇਯ੍ਯ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਵਿਸੇਸੇਨ ਸਂਯੁਤ੍ਤਨਿਕਾਯੇ ਸਕਲੋਪਿ ਸਗਾਥਾਵਗ੍ਗੋ। ਸਕਲਮ੍ਪਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕਂ, ਨਿਗ੍ਗਾਥਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ, ਯਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਅਸਙ੍ਗਹਿਤਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ, ਤਂ **ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਧਮ੍ਮਪਦਂ ਥੇਰਗਾਥਾ ਥੇਰੀਗਾਥਾ ਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤੇ ਨੋਸੁਤ੍ਤਨਾਮਿਕਾ ਸੁਦ੍ਧਿਕਗਾਥਾ ਚ **ਗਾਥਾ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਞਾਣਮਯਿਕਗਾਥਾਪ੍ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵਾਸੀਤਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ **ਉਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। 'ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਭਗਵਤਾ'ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ (ਇਤਿਵੁ॰ ੧) ਦਸੁਤ੍ਤਰਸਤਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ **ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਕ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਪਣ੍ਣਕਜਾਤਕਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਞਾਸਾਧਿਕਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਜਾਤਕਸਤਾਨਿ **ਜਾਤਕ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਚ੍ਛਰਿਯਾ ਅਬ੍ਭੁਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਆਨਨ੍ਦੇ''ਤਿਆਦਿਨਯਪਵਤ੍ਤਾ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੨੯) ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਅਚ੍ਛਰਿਯਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮਪ੍ਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ **ਅਬ੍ਭੁਤਧਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਚੂਲਵੇਦਲ੍ਲਮਹਾਵੇਦਲ੍ਲਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਕ੍ਕਪਞ੍ਹਸਙ੍ਖਾਰਭਾਜਨੀਯਮਹਾਪੁਣ੍ਣਮਸੁਤ੍ਤਾਦਯੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਵੇਦਞ੍ਚ ਤੁਟ੍ਠਿਞ੍ਚ ਲਦ੍ਧਾ ਲਦ੍ਧਾ ਪੁਚ੍ਛਿਤਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਾ **ਵੇਦਲ੍ਲ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਮੇਤਂ ਅਙ੍ਗਤੋ ਨਵਙ੍ਗਾਨਿ।

ਕਥਂ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ? ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਹਿਦਂ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ।

''ਦ੍ਵਾਸੀਤਿ ਬੁਦ੍ਧਤੋ ਗਣ੍ਹਿਂ, ਦ੍ਵੇ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਭਿਕ੍ਖੁਤੋ।
ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਯੇ ਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਵਤ੍ਤਿਨੋ''ਤਿ॥ (ਥੇਰਗਾ॰ ੧੦੨੭)।

ਏਵਂ ਪਰਿਦੀਪਿਤਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਪ੍ਪਭੇਦਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਏਕਾਨੁਸਨ੍ਧਿਕਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਯਂ ਅਨੇਕਾਨੁਸਨ੍ਧਿਕਂ ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਗਣਨਾ। ਗਾਥਾਬਨ੍ਧੇਸੁ ਪਞ੍ਹਾਪੁਚ੍ਛਨਂ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ ਏਕੋ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਏਕਮੇਕਂ ਤਿਕਦੁਕਭਾਜਨਂ ਏਕਮੇਕਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਵਾਰਭਾਜਨਂ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਵਿਨਯੇ ਅਤ੍ਥਿ ਵਤ੍ਥੁ, ਅਤ੍ਥਿ ਮਾਤਿਕਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਪਦਭਾਜਨੀਯਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਆਪਤ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਨ੍ਤਰਾਪਤ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਥਿ ਤਿਕਚ੍ਛੇਦੋ। ਤਤ੍ਥ ਏਕਮੇਕੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਏਕਮੇਕੋ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸਾਨਿ।

ਏਵਮੇਤੰ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ ਪਞ੍ਚਸਤਿਕਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲੇ ਸਙ੍ਗਾਯਨ੍ਤੇਨ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਪ੍ਪਮੁਖੇਨ ਵਸੀਗਣੇਨ ਅਯੰ ਧਮ੍ਮੋ ਅਯੰ ਵਿਨਯੋ, ਇਦੰ ਪਠਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ, ਇਦੰ ਮਜ੍ਝਿਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ, ਇਦੰ ਪਚ੍ਛਿਮਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ, ਇਦੰ ਵਿਨਯਪਿਟਕੰ, ਇਦੰ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਿਟਕੰ, ਇਦੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੰ, ਅਯੰ ਦੀਘਨਿਕਾਯੋ...ਪੇ॰... ਅਯੰ ਖੁਦ੍ਦਕਨਿਕਾਯੋ, ਇਮਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਨਵਙ੍ਗਾਨਿ, ਇਮਾਨਿ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਇਮੰ ਪਭੇਦੰ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾਵ ਸਙ੍ਗੀਤੰ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਇਮਮੇਵ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਉਦ੍ਦਾਨਸਙ੍ਗਹਵਗ੍ਗਸਙ੍ਗਹਪੇਯ੍ਯਾਲਸਙ੍ਗਹਏਕਨਿਪਾਤਦੁਕਨਿਪਾਤਾਦਿਨਿਪਾਤਸਙ੍ਗਹਸੰਯੁਤ੍ਤਸਙ੍ਗਹ ਪਣ੍ਣਾਸਸਙ੍ਗਹਾਦਿਅਨੇਕਵਿਧੰ, ਤੀਸੁ ਪਿਟਕੇਸੁ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੰ ਸਙ੍ਗਹਪ੍ਪਭੇਦੰ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾਵ ਸਤ੍ਤਹਿ ਮਾਸੇਹਿ ਸਙ੍ਗੀਤੰ।

ਸਙ੍ਗੀਤਿਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਚਸ੍ਸ ਇਦੰ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੇਨ ਦਸਬਲਸ੍ਸ ਸਾਸਨੰ ਪਞ੍ਚਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਪਰਿਮਾਣਕਾਲੰ ਪਵਤ੍ਤਨਸਮਤ੍ਥੰ ਕਤਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਪ੍ਪਮੋਦਾ ਸਾਧੁਕਾਰੰ ਵਿਯ ਦਦਮਾਨਾ ਅਯੰ ਮਹਾਪਥਵੀ ਉਦਕਪਰਿਯਨ੍ਤੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰੰ ਕਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਕਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਕਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਵੇਧਿ। ਅਨੇਕਾਨਿ ਚ ਅਚ੍ਛਰਿਯਾਨਿ ਪਾਤੁਰਹੇਸੁੰ।

ਏਵੰ ਸਙ੍ਗੀਤੇ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਯੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਪਿਟਕਤੋ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੰ, ਨਿਕਾਯਤੋ ਖੁਦ੍ਦਕਨਿਕਾਯੋ, ਅਙ੍ਗਤੋ ਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੰ, ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਕਤਿਪਯਾਨਿ ਧਮ੍ਮਕ੍ਖਨ੍ਧਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤੰ ਧਾਰਯਨ੍ਤੇਸੁ ਭਿਕ੍ਖੂਸੁ ਪੁਬ੍ਬੇ ਏਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਸਾਮਯਿਕਪਰਿਸਾਯ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਤੋ ਸੁਤ੍ਤੰ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤੋ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਸਿਯਾ ਕੁਸਲਾ ਸਿਯਾ ਅਕੁਸਲਾ ਸਿਯਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ; ਦਸਾਯਤਨਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ, ਦ੍ਵੇ ਆਯਤਨਾ ਸਿਯਾ ਕੁਸਲਾ ਸਿਯਾ ਅਕੁਸਲਾ ਸਿਯਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ; ਸੋਲ਼ਸ ਧਾਤੁਯੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ, ਦ੍ਵੇ ਧਾਤੁਯੋ ਸਿਯਾ ਕੁਸਲਾ ਸਿਯਾ ਅਕੁਸਲਾ ਸਿਯਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ; ਸਮੁਦਯਸਚ੍ਚੰ ਅਕੁਸਲੰ, ਮਗ੍ਗਸਚ੍ਚੰ ਕੁਸਲੰ, ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚੰ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ, ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੰ ਸਿਯਾ ਕੁਸਲੰ ਸਿਯਾ ਅਕੁਸਲੰ ਸਿਯਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤੰ; ਦਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਅਕੁਸਲੰ, ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਕੁਸਲੰ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਿਯਾ ਕੁਸਲਾ ਸਿਯਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ, ਛ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਸਿਯਾ ਕੁਸਲਾ ਸਿਯਾ ਅਕੁਸਲਾ ਸਿਯਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ''ਤਿ ਧਮ੍ਮਕਥੰ ਕਥੇਸਿ।

ਤਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਏਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ 'ਧਮ੍ਮਕਥਿਕ ਤ੍ਵੰ ਸਿਨੇਰੁੰ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਦੀਘਸੁਤ੍ਤੰ ਆਹਰਸਿ, ਕਿੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮੇਤ'ਨ੍ਤਿ ਆਹ। 'ਅਭਿਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ ਨਾਮ, ਆਵੁਸੋ'ਤਿ। 'ਅਭਿਧਮ੍ਮਸੁਤ੍ਤੰ ਕਸ੍ਮਾ ਆਹਰਸਿ? ਕਿੰ ਅਞ੍ਞੰ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤੰ ਸੁਤ੍ਤੰ ਆਹਰਿਤੁੰ ਨ ਵਟ੍ਟਤੀ'ਤਿ? 'ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਕੇਨ ਭਾਸਿਤੋ'ਤਿ? 'ਨ ਏਸੋ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤੋ'ਤਿ। 'ਕਿੰ ਪਨ ਤੇ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਨਯਪਿਟਕੰ ਉਗ੍ਗਹਿਤ'ਨ੍ਤਿ? 'ਨ ਉਗ੍ਗਹਿਤੰ, ਆਵੁਸੋ'ਤਿ। 'ਅਵਿਨਯਧਾਰਿਤਾਯ ਮਞ੍ਞੇ ਤ੍ਵੰ ਅਜਾਨਨ੍ਤੋ ਏਵੰ ਵਦੇਸੀ'ਤਿ। 'ਵਿਨਯਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਆਵੁਸੋ, ਉਗ੍ਗਹਿਤ'ਨ੍ਤਿ। 'ਤਮ੍ਪਿ ਤੇ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤੰ, ਪਰਿਸਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨ੍ਤੇਨ ਉਗ੍ਗਹਿਤੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ; ਤੁਮ੍ਹਾਦਿਸੇ ਹਿ ਪਬ੍ਬਾਜੇਨ੍ਤੋ ਵਾ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੋ ਵਾ ਸਾਤਿਸਾਰੋ ਹੋਤਿ'। 'ਕਿੰ ਕਾਰਣਾ'? ਵਿਨਯਮਤ੍ਤਸ੍ਸਪਿ ਦੁਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ; ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ – ''ਤਤ੍ਥ ਅਨਾਪਤ੍ਤਿ, ਨ ਵਿਵਣ੍ਣੇਤੁਕਾਮੋ ਇਙ੍ਘ ਤਾਵ, ਆਵੁਸੋ, ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੰ ਵਾ ਗਾਥਾਯੋ ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮੰ ਵਾ ਪਰਿਯਾਪੁਣਸ੍ਸੁ, ਪਚ੍ਛਾਪਿ ਵਿਨਯੰ ਪਰਿਯਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੪੪੨) ਭਣਤਿ। ''ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਓਕਾਸੰ ਕਾਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮੰ ਵਾ ਵਿਨਯੰ ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਓਕਾਸੰ ਕਾਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੰ ਵਾ ਵਿਨਯੰ ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਤਿ, ਵਿਨਯੇ ਓਕਾਸੰ ਕਾਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੰ ਵਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮੰ ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੧੨੨੧)। 'ਤ੍ਵੰ ਪਨ ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਨ ਜਾਨਾਸੀ'ਤਿ ਏਤ੍ਤਕੇਨਪਿ ਪਰਵਾਦੀ ਨਿਗ੍ਗਹਿਤੋ ਹੋਤਿ।

ਮਹਾਗੋਸਿਙ੍ਗਸੁਤ੍ਤੰ ਪਨ ਇਤੋਪਿ ਬਲਵਤਰੰ। ਤਤ੍ਰ ਹਿ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿ **ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ** ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਪੁਚ੍ਛਿਤਪਞ੍ਹਞ੍ਚ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਞ੍ਚ ਆਰੋਚੇਤੁੰ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨੰ ਆਰੋਚੇਨ੍ਤੋ ''ਇਧਾਵੁਸੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਦ੍ਵੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥੰ ਕਥੇਨ੍ਤਿ , ਤੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਪਞ੍ਹੰ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹੰ ਪੁਟ੍ਠਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਚ ਸੰਸਾਦੇਨ੍ਤਿ, ਧਮ੍ਮੀ ਚ ਨੇਸੰ ਕਥਾਪਵਤ੍ਤਿਨੀ ਹੋਤਿ, ਏਵਰੂਪੇਨ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਗੋਸਿਙ੍ਗਸਾਲਵਨੰ ਸੋਭੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੪੩) ਆਹ। ਸਤ੍ਥਾ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਾ ਨਾਮ ਮਮ ਸਾਸਨੇ ਪਰਿਬਾਹਿਰਾਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਸੁਵਣ੍ਣਾਲਿਙ੍ਗਸਦਿਸੰ ਗੀਵੰ ਉਨ੍ਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਪੁਣ੍ਣਚਨ੍ਦਸਸ੍ਸਿਰੀਕੰ ਮਹਾਮੁਖੰ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਘੋਸੰ ਨਿਚ੍ਛਾਰੇਨ੍ਤੋ ''ਸਾਧੁ ਸਾਧੁ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਾਧੁਕਾਰੰ ਦਤ੍ਵਾ ''ਯਥਾ ਤੰ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਬ੍ਯਾਕਰਮਾਨੋ ਬ੍ਯਾਕਰੇਯ੍ਯ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੋ ਹਿ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੪੩) ਆਹ। ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਭਿਕ੍ਖੂਯੇਵ ਕਿਰ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾ ਨਾਮ, ਅਵਸੇਸਾ ਧਮ੍ਮਕਥੰ ਕਥੇਨ੍ਤਾਪਿ ਨ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤੇ ਹਿ ਧਮ੍ਮਕਥੰ ਕਥੇਨ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਰੰ ਵਿਪਾਕਨ੍ਤਰੰ ਰੂਪਾਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰੰ ਆਲੋਲ਼ੇਤ੍ਵਾ ਕਥੇਨ੍ਤਿ। ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਾ ਪਨ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰੰ ਨ ਆਲੋਲ਼ੇਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮੰ ਕਥੇਤੁ ਵਾ ਮਾ ਵਾ, ਪੁਚ੍ਛਿਤਕਾਲੇ ਪਨ ਪਞ੍ਹੰ ਕਥੇਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਅਯਮੇਵ ਏਕਨ੍ਤਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਇਦੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਸਤ੍ਥਾ ਸਾਧੁਕਾਰੰ ਦਤ੍ਵਾ 'ਸੁਕਥਿਤੰ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨੇਨਾ'ਤਿ ਆਹ।

ਅਭਿਧਮ੍ਮੰ ਪਟਿਬਾਹੇਨ੍ਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਜਿਨਚਕ੍ਕੇ ਪਹਾਰੰ ਦੇਤਿ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੰ ਪਟਿਬਾਹਤਿ, ਸਤ੍ਥੁ ਵੇਸਾਰਜ੍ਜਞ੍ਞਾਣੰ ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤੇਤਿ, ਸੋਤੁਕਾਮੰ ਪਰਿਸੰ ਵਿਸੰਵਾਦੇਤਿ, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇ ਆਵਰਣੰ ਬਨ੍ਧਤਿ, ਅਟ੍ਠਾਰਸਸੁ ਭੇਦਕਰਵਤ੍ਥੂਸੁ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤਿ ਉਕ੍ਖੇਪਨੀਯਕਮ੍ਮਤਜ੍ਜਨੀਯਕਮ੍ਮਾਰਹੋ ਹੋਤਿ। ਤੰ ਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਉਯ੍ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ 'ਗਚ੍ਛ ਵਿਘਾਸਾਦੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜੀਵਿਸ੍ਸਸੀ'ਤਿ।

ਅਥਾਪਿ ਏਵੰ ਵਦੇਯ੍ਯ – ''ਸਚੇ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤੋ, ਯਥਾ ਅਨੇਕੇਸੁ ਸੁਤ੍ਤਸਹਸ੍ਸੇਸੁ 'ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਰਾਜਗਹੇ ਵਿਹਰਤੀ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਿਦਾਨੰ ਸਜ੍ਜਿਤੰ, ਏਵਮਸ੍ਸਾਪਿ ਨਿਦਾਨੰ ਸਜ੍ਜਿਤੰ ਭਵੇਯ੍ਯਾ''ਤਿ। ਸੋ 'ਜਾਤਕਸੁਤ੍ਤਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਪਦਾਦੀਨੰ ਏਵਰੂਪੰ ਨਿਦਾਨੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਚੇਤਾਨਿ ਨ

ਬੁਦ੍ਧਭਾਸਿਤਾਨੀ’ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਿਪਿ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ – ‘ਪਣ੍ਡਿਤ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮੇਸ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਵਿਸਯੋ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਵਿਸਯੋ। ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਪਾਕਟਾ, ਅਭਿਜਾਤਿ ਪਾਕਟਾ, ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿ ਪਾਕਟਾ, ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਪਾਕਟਂ। ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਪਾਕਟਂ, ਤਿਦਿਵਕ੍ਕਮੋ ਪਾਕਟੋ, ਦੇਵਲੋਕੇ ਦੇਸਿਤਭਾਵੋ ਪਾਕਟੋ, ਦੇਵੋਰੋਹਨਂ ਪਾਕਟਂ। ਯਥਾ ਨਾਮ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਞ੍ਞੋ ਹਤ੍ਥਿਰਤਨਂ ਵਾ ਅਸ੍ਸਰਤਨਂ ਵਾ ਥੇਨੇਤ੍ਵਾ ਯਾਨਕੇ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਣਂ ਨਾਮ ਅਟ੍ਠਾਨਂ ਅਕਾਰਣਂ; ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ ਵਾ ਪਨ ਥੇਨੇਤ੍ਵਾ ਪਲਾਲਸਕਟੇ ਓਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਣਂ ਨਾਮ ਅਟ੍ਠਾਨਂ ਅਕਾਰਣਂ; ਯੋਜਨਪ੍ਪਮਾਣਂ ਓਭਾਸਨਸਮਤ੍ਥਂ ਮਣਿਰਤਨਂ ਵਾ ਪਨ ਕਪ੍ਪਾਸਪਚ੍ਛਿਯਂ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਵਲਞ੍ਜਨਂ ਨਾਮ ਅਟ੍ਠਾਨਂ ਅਕਾਰਣਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਰਾਜਾਰਹਭਣ੍ਡਤਾਯ; ਏਵਮੇਵ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਨ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਵਿਸਯੋ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧਾਨਂਯੇਵ ਵਿਸਯੋ। ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਦੇਸਨਾ। ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਪਾਕਟਾ...ਪੇ॰... ਦੇਵੋਰੋਹਨਂ ਪਾਕਟਂ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਕਿਚ੍ਚਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾ’ਤਿ। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਰਵਾਦਿਨਾ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕਂ ਉਦਾਹਰਣਂ ਉਦਾਹਰਿਤੁਂ।

ਮਣ੍ਡਲਾਰਾਮਵਾਸੀ **ਤਿਸ੍ਸਭੂਤਿਤ੍ਥੇਰੋ** ਪਨ ਮਹਾਬੋਧਿਨਿਦਾਨੇ ਏਸ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮਾਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘‘ਯੇਨ ਸ੍ਵਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਹਾਰੇਨ ਪਠਮਾਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਵਿਹਰਾਮਿ ਤਸ੍ਸ ਪਦੇਸੇਨ ਵਿਹਾਸਿ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੧) ਇਮਂ ਪਦੇਸਵਿਹਾਰਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਕਥੇਸਿ। ਦਸਵਿਧੋ ਹਿ ਪਦੇਸੋ ਨਾਮ – ਖਨ੍ਧਪਦੇਸੋ, ਆਯਤਨਪਦੇਸੋ, ਧਾਤੁਪਦੇਸੋ, ਸਚ੍ਚਪਦੇਸੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਦੇਸੋ, ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਪਦੇਸੋ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਪਦੇਸੋ, ਝਾਨਪਦੇਸੋ, ਨਾਮਪਦੇਸੋ, ਧਮ੍ਮਪਦੇਸੋਤਿ। ਤੇਸੁ ਸਤ੍ਥਾ ਮਹਾਬੋਧਿਮਣ੍ਡੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ, ਇਮਂ ਤੇਮਾਸਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨੇਵ ਵਿਹਾਸਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਾਯਤਨਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਾਤੁਯੋ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ। ਇਮਂ ਤੇਮਾਸਂ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਞ੍ਚ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨੇਵ ਵਿਹਾਸਿ। ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ, ਇਮਂ ਤੇਮਾਸਂ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੇ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨੇਵ ਵਿਹਾਸਿ। ਬਾਵੀਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ, ਇਮਂ ਤੇਮਾਸਂ ਵੇਦਨਾਪਞ੍ਚਕਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਵਿਹਾਸਿ। ਦ੍ਵਾਦਸਪਦਿਕਂ ਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਵਟ੍ਟਂ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ, ਇਮਂ ਤੇਮਾਸਂ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨੇਵ ਵਿਹਾਸਿ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ, ਇਮਂ ਤੇਮਾਸਂ ਵੇਦਨਾਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਸੇਨੇਵ ਵਿਹਾਸਿ। ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਝਾਨਾਨਿ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ, ਇਮਂ ਤੇਮਾਸਂ ਝਾਨਙ੍ਗੇਸੁ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨੇਵ ਵਿਹਾਸਿ। ਨਾਮਂ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ, ਇਮਂ ਤੇਮਾਸਂ ਤਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨੇਵ ਵਿਹਾਸਿ। ਧਮ੍ਮੇ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸੇਨ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿ, ਇਮਂ ਤੇਮਾਸਂ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਵਸੇਨੇਵ ਵਿਹਾਸੀਤਿ। ਏਵਂ ਥੇਰੋ ਪਦੇਸਵਿਹਾਰਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਵਸੇਨ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਂ ਕਥੇਸਿ।

ਗਾਮਵਾਸੀ **ਸੁਮਨਦੇਵਤ੍ਥੇਰੋ** ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਾਲੋਹਪਾਸਾਦੇ ਧਮ੍ਮਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ‘ਅਯਂ ਪਰਵਾਦੀ ਬਾਹਾ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਅਰਞ੍ਞੇ ਕਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਵਿਯ, ਅਸਕ੍ਖਿਕਂ ਅਡ੍ਡਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਵਿਯ ਚ, ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਨਿਦਾਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵਮ੍ਪਿ ਨ ਜਾਨਾਤੀ’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਨਿਦਾਨਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਏਵਮਾਹ – ਏਕਂ ਸਮਯਂ ਭਗਵਾ ਦੇਵੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ ਪਾਰਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕਮੂਲੇ ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਸਿਲਾਯਂ। ਤਤ੍ਰ ਖੋ ਭਗਵਾ ਦੇਵਾਨਂ ਤਾਵਤਿਂਸਾਨਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਂ ਕਥੇਸਿ – ‘‘ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ।

ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਏਕਮੇਵ ਨਿਦਾਨਂ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ **ਦ੍ਵੇ ਨਿਦਾਨਾਨਿ** – ਅਧਿਗਮਨਿਦਾਨਞ੍ਚ ਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨਞ੍ਚ । ਤਤ੍ਥ **ਅਧਿਗਮਨਿਦਾਨਂ** ਦੀਪਙ੍ਕਰਦਸਬਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਮਹਾਬੋਧਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨਂ** ਯਾਵ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਾ। ਏਵਂ ਉਭਯਨਿਦਾਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਕੋਸਲ੍ਲਤ੍ਥਂ ਇਦਂ ਤਾਵ **ਪਞ੍ਹਾਕਮ੍ਮਂ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ – ਅਯਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਕੇਨ ਪਭਾਵਿਤੋ? ਕਤ੍ਥ ਪਰਿਪਾਚਿਤੋ? ਕਤ੍ਥ ਅਧਿਗਤੋ? ਕਦਾ ਅਧਿਗਤੋ? ਕੇਨ ਅਧਿਗਤੋ? ਕਤ੍ਥ ਵਿਚਿਤੋ? ਕਦਾ ਵਿਚਿਤੋ? ਕੇਨ ਵਿਚਿਤੋ? ਕਤ੍ਥ ਦੇਸਿਤੋ? ਕਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਦੇਸਿਤੋ? ਕਿਮਤ੍ਥਂ ਦੇਸਿਤੋ? ਕੇਹਿ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੋ? ਕੇ ਸਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ? ਕੇ ਸਿਕ੍ਖਿਤਸਿਕ੍ਖਾ? ਕੇ ਧਾਰੇਨ੍ਤਿ? ਕਸ੍ਸ ਵਚਨਂ? ਕੇਨਾਭਤੋਤਿ?

ਤਤ੍ਰਿਦਂ **ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ - ਕੇਨ ਪਭਾਵਿਤੋ**ਤਿ ਬੋਧਿਅਭਿਨੀਹਾਰਸਦ੍ਧਾਯ ਪਭਾਵਿਤੋ। **ਕਤ੍ਥ ਪਰਿਪਾਚਿਤੋ**ਤਿ ਅਡ੍ਢਛਕ੍ਕੇਸੁ ਜਾਤਕਸਤੇਸੁ। **ਕਤ੍ਥ ਅਧਿਗਤੋ**ਤਿ ਬੋਧਿਮੂਲੇ। **ਕਦਾ ਅਧਿਗਤੋ**ਤਿ ਵਿਸਾਖਾਪੁਣ੍ਣਮਾਸਿਯਂ। **ਕੇਨਾਧਿਗਤੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧੇਨ। **ਕਤ੍ਥ ਵਿਚਿਤੋ**ਤਿ ਬੋਧਿਮਣ੍ਡੇ। **ਕਦਾ ਵਿਚਿਤੋ**ਤਿ ਰਤਨਘਰਸਤ੍ਤਾਹੇ। **ਕੇਨ ਵਿਚਿਤੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੁਦ੍ਧੇਨ। **ਕਤ੍ਥ ਦੇਸਿਤੋ**ਤਿ ਦੇਵੇਸੁ ਤਾਵਤਿਂਸੇਸੁ। **ਕਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਦੇਸਿਤੋ**ਤਿ ਦੇਵਤਾਨਂ। **ਕਿਮਤ੍ਥਂ ਦੇਸਿਤੋ**ਤਿ ਚਤੁਰੋਘਨਿਤ੍ਥਰਣਤ੍ਥਂ। **ਕੇਹਿ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤੋ**ਤਿ ਦੇਵੇਹਿ। **ਕੇ ਸਿਕ੍ਖਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸੇਕ੍ਖਾ ਚ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਲ੍ਯਾਣਾ ਚ। **ਕੇ ਸਿਕ੍ਖਿਤਸਿਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਅਰਹਨ੍ਤੋ ਖੀਣਾਸਵਾ। **ਕੇ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਯੇਸਂ ਵਤ੍ਤਤਿ ਤੇ ਧਾਰੇਨ੍ਤਿ। **ਕਸ੍ਸ ਵਚਨ**ਨ੍ਤਿ ਭਗਵਤੋ ਵਚਨਂ, ਅਰਹਤੋ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ। **ਕੇਨਾਭਤੋ**ਤਿ ਆਚਰਿਯਪਰਮ੍ਪਰਾਯ।

ਅਯਞ੍ਹਿ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ ਭਦ੍ਦਜਿ ਸੋਭਿਤੋ ਪਿਯਜਾਲੀ ਪਿਯਪਾਲੋ ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ ਕੋਸਿਯਪੁਤ੍ਤੋ ਸਿਗ੍ਗਵੋ ਸਨ੍ਦੇਹੋ ਮੋਗ੍ਗਲਿਪੁਤ੍ਤੋ ਸੁਦਤ੍ਤੋ ਧਮ੍ਮਿਯੋ ਦਾਸਕੋ ਸੋਣਕੋ ਰੇਵਤੋਤਿ ਏਵਮਾਦੀਹਿ ਯਾਵ ਤਤਿਯਸਙ੍ਗੀਤਿਕਾਲਾ ਆਭਤੋ। ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਤੇਸਂਯੇਵ ਸਿਸ੍ਸਾਨੁਸਿਸ੍ਸੇਹੀਤਿ ਏਵਂ ਤਾਵ ਜਮ੍ਬੁਦੀਪਤਲੇ ਆਚਰਿਯਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਆਭਤੋ। ਇਮਂ ਪਨ ਦੀਪਂ –

ਤਤੋ ਮਹਿਨ੍ਦੋ ਇਟ੍ਟਿਯੋ, ਉਤ੍ਤਿਯੋ ਸਮ੍ਬਲੋ ਤਥਾ।
ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਭਦ੍ਦਨਾਮੋ ਚ, ਏਤੇ ਨਾਗਾ ਮਹਾਪਞ੍ਞਾ॥

ਜਮ੍ਬੁਦੀਪਾ ਇਧਾਗਤਾਤਿ (ਪਰਿ॰ ੩, ੮)।

ਇਮੇਹਿ ਮਹਾਨਾਗੇਹਿ ਆਭਤੋ। ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਤੇਸਂਯੇਵ ਸਿਸ੍ਸਾਨੁਸਿਸ੍ਸਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਆਚਰਿਯਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਯਾਵਜ੍ਜਤਨਕਾਲਾ ਆਭਤੋ।

ਸੁਮੇਧਕਥਾ

ਏਵ◌ੰ ਆਭਤਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਯਂ ਤਂ **ਦੀਪਙ੍ਕਰਦਸਬਲਤੋ** ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਮਹਾਬੋਧਿਪਲ੍ਲਙ੍ਕਾ ਅਧਿਗਮਨਿਦਾਨਂ, ਯਾਵ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਾ ਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨਞ੍ਚ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਆਵ◌ਿਭਾਵਤ੍ਥਂ ਅਯਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਕਥਾ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ –

ਇਤੋ ਕਿਰ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਧਿਕਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਂ ਮਤ੍ਥਕੇ ਅਮਰਵਤੀ ਨਾਮ ਨਗਰਂ ਅਹੋਸਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਮੇਧੋ** ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਪਟਿਵਸਤਿ ਉਭਤੋ ਸੁਜਾਤੋ, ਮਾਤਿਤੋ ਚ ਪਿਤਿਤੋ ਚ, ਸਂਸੁਦ੍ਧਗਹਣਿਕੋ, ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਮਾ ਕੁਲਪਰਿਵਟ੍ਟਾ ਅਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਅਨੁਪਕੁਟ੍ਠੋ ਜਾਤਿਵ◌ਾਦੇਨ, ਅਭਿਰੂਪੋ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਪਰਮਾਯ ਵਣ੍ਣਪੋਕ੍ਖਰਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ। ਸੋ ਅਞ੍ਞਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਕਤ੍ਵ◌ਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸਿਪ੍ਪਮੇਵ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿ। ਤਸ੍ਸ ਦਹਰਕਾਲੇਯੇਵ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਕਾਲਮਕਂਸੁ। ਅਥਸ੍ਸ ਰਾਸਿਵਡ੍ਢਕੋ ਅਮਚ੍ਚੋ ਆਯਪੋਤ੍ਥਕਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਸੁਵਣ੍ਣਰਜਤਮਣਿਮੁਤ੍ਤਾਦਿਪੂਰਿਤੇ ਗਬ੍ਭੇ ਵ◌ਿਵਰਿਤ੍ਵ◌ਾ 'ਏਤ੍ਤਕਂ ਤੇ ਕੁਮਾਰ ਮਾਤੁ ਸਨ੍ਤਕਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਪਿਤੁ ਸਨ੍ਤਕਂ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਅਯ੍ਯਕਪਯ੍ਯਕਾਨਂ ਸਨ੍ਤਕਾਤਿ ਯਾਵ ਸਤ੍ਤਮਾ ਕੁਲਪਰਿਵਟ੍ਟਾ ਧਨਂ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤ੍ਵ◌ਾ ਏਤਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਾਹੀ'ਤਿ ਆਹ। **ਸੁਮੇਧਪਣ੍ਡਿਤੋ** ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਇਮਂ ਧਨਂ ਸਂਹਰਿਤ੍ਵ◌ਾ ਮਯ੍ਹਂ ਪਿਤੁਪਿਤਾਮਹਾਦਯੋ ਪਰਲੋਕਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ ਏਕਕਹਾਪਣਮ੍ਪਿ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਨ ਗਤਾ, ਮਯਾ ਪਨ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਗਮਨਕਾਰਣਂ ਕਾਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀ'ਤਿ ਸੋ ਰਞ੍ਞੋ ਆਰੋਚੇਤ੍ਵ◌ਾ ਨਗਰੇ ਭੇਰਿਂ ਚਰਾਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵ◌ਾ ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ **ਸੁਮੇਧਕਥਾ** ਕਥੇਤਬ੍ਬਾ। ਵ◌ੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ **ਬੁਦ੍ਧਵ◌ਂਸੇ** (ਬੁ॰ ਵ◌ਂ॰ ੨.੧-੩੩) –

ਕਪ੍ਪੇ ਚ ਸਤਸਹਸ੍ਸੇ, ਚਤੁਰੋ ਚ ਅਸਙ੍ਖਿਯੇ।
ਅਮਰਂ ਨਾਮ ਨਗਰਂ, ਦਸ੍ਸਨੇਯ੍ਯਂ ਮਨੋਰਮਂ॥

ਦਸਹਿ ਸਦ੍ਦੇਹਿ ਅਵ◌ਿਵ◌ਿਤ੍ਤਂ, ਅਨ੍ਨਪਾਨਸਮਾਯੁਤਂ।
ਹਤ੍ਥਿਸਦ੍ਦਂ ਅਸ੍ਸਸਦ੍ਦਂ, ਭੇਰਿਸਙ੍ਖਰਥਾਨਿ ਚ।
ਖਾਦਥ ਪਿਵਥ ਚੇਵ, ਅਨ੍ਨਪਾਨੇਨ ਘੋਸਿਤਂ॥

ਨਗਰਂ ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਸਬ੍ਬਕਮ੍ਮਮੁਪਾਗਤਂ।
ਸਤ੍ਤਰਤਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਂ, ਨਾਨਾਜਨਸਮਾਕੁਲਂ।
ਸਮਿਦ੍ਧਂ ਦੇਵਨਗਰਂਵ, ਆਵ◌ਾਸਂ ਪੁਞ੍ਞਕਮ੍ਮਿਨਂ॥

ਨਗਰੇ ਅਮਰਵਤਿਯਾ, ਸੁਮੇਧੋ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ।
ਅਨੇਕਕੋਟਿਸਨ੍ਨਿਚਯੋ, ਪਹੂਤਧਨਧਞ੍ਞਵ◌ਾ॥

ਅਜ੍ਝਾਯਕੋ ਮਨ੍ਤਧਰੋ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਵ◌ੇਦਾਨ ਪਾਰਗੂ।
ਲਕ੍ਖਣੇ ਇਤਿਹਾਸੇ ਚ, ਸਧਮ੍ਮੇ ਪਾਰਮਿਂ ਗਤੋ॥

ਰਹੋਗਤੋ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵ◌ਾ, ਏਵ◌ਂ ਚਿਨ੍ਤੇਸਹਂ ਤਦਾ।
ਦੁਕ੍ਖੋ ਪੁਨਬ੍ਭਵ◌ੋ ਨਾਮ, ਸਰੀਰਸ੍ਸ ਚ ਭੇਦਨਂ॥

ਜਾਤਿਧਮ੍ਮੋ ਜਰਾਧਮ੍ਮੋ, ਬ੍ਯਾਧਿਧਮ੍ਮੋ ਸਹਂ ਤਦਾ।
ਅਜਰਂ ਅਮਤਂ ਖੇਮਂ, ਪਰਿਯੇਸਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨਿਬ੍ਬੁਤਿਂ॥

ਯਂਨੂਨਿਮਂ ਪੂਤਿਕਾਯਂ, ਨਾਨਾਕੁਣਪਪੂਰਿਤਂ।
ਛਡ੍ਡਯਿਤ੍ਵ◌ਾਨ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਂ, ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਅਨਤ੍ਥਿਕੋ॥

ਅਤ੍ਥਿ ਹੇਹਿਤਿ ਸੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਨ ਸੋ ਸਕ੍ਕਾ ਨ ਹੇਤੁਯੇ।
ਪਰਿਯੇਸਿਸ੍ਸਾਮਿ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ, ਭਵਤੋ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ॥

ਯਥਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖੇ ਵ◌ਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ, ਸੁਖਂ ਨਾਮਪਿ ਵ◌ਿਜ੍ਜਤਿ।
ਏਵ◌ਂ ਭਵ◌ੇ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨੇ, ਵ◌ਿਭਵ◌ੋਪਿ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਕੋ॥

ਯਥਾਪਿ ਉਣ੍ਹੇ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ, ਅਪਰਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ ਸੀਤਲਂ।
ਏਵਂ ਤਿਵਿਧਗ੍ਗਿ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਕਂ॥

ਯਥਾਪਿ ਪਾਪੇ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਪਿ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
ਏਵਮੇਵ ਜਾਤਿ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ, ਅਜਾਤਿਪਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਕਂ॥

ਯਥਾ ਗੂਥਗਤੋ ਪੁਰਿਸੋ, ਤਲ਼ਾਕਂ ਦਿਸ੍ਵਾਨ ਪੂਰਿਤਂ।
ਨ ਗਵੇਸਤਿ ਤਂ ਤਲ਼ਾਕਂ, ਨ ਦੋਸੋ ਤਲ਼ਾਕਸ੍ਸ ਸੋ॥

ਏਵਂ ਕਿਲੇਸਮਲਧੋਵੇ, ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ ਅਮਤਨ੍ਤਲ਼ੇ।
ਨ ਗਵੇਸਤਿ ਤਂ ਤਲ਼ਾਕਂ, ਨ ਦੋਸੋ ਅਮਤਨ੍ਤਲ਼ੇ॥

ਯਥਾ ਅਰੀਹਿ ਪਰਿਰੁਦ੍ਧੋ, ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤੇ ਗਮਨਮ੍ਪਥੇ।
ਨ ਪਲਾਯਤਿ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ, ਨ ਦੋਸੋ ਅਞ੍ਜਸਸ੍ਸ ਸੋ॥

ਏਵਂ ਕਿਲੇਸਪਰਿਰੁਦ੍ਧੋ, ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਸਿਵੇ ਪਥੇ।
ਨ ਗਵੇਸਤਿ ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ, ਨ ਦੋਸੋ ਸਿਵਮਞ੍ਜਸੇ॥

ਯਥਾਪਿ ਬ੍ਯਾਧਿਤੋ ਪੁਰਿਸੋ, ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ਤਿਕਿਚ੍ਛਕੇ।
ਨ ਤਿਕਿਚ੍ਛਾਪੇਤਿ ਤਂ ਬ੍ਯਾਧਿਂ, ਨ ਦੋਸੋ ਸੋ ਤਿਕਿਚ੍ਛਕੇ॥

ਏਵਂ ਕਿਲੇਸਬ੍ਯਾਧੀਹਿ, ਦੁਕ੍ਖਿਤੋ ਪਰਿਪੀਲ਼ਿਤੋ।
ਨ ਗਵੇਸਤਿ ਤਂ ਆਚਰਿਯਂ, ਨ ਦੋਸੋ ਸੋ ਵਿਨਾਯਕੇ॥

ਯਥਾਪਿ ਕੁਣਪਂ ਪੁਰਿਸੋ, ਕਣ੍ਠੇ ਬਦ੍ਧਂ ਜਿਗੁਚ੍ਛਿਯ।
ਮੋਚਯਿਤ੍ਵਾਨ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਸੁਖੀ ਸੇਰੀ ਸਯਂਵਸੀ॥

ਤਥੇਵਿਮਂ ਪੂਤਿਕਾਯਂ, ਨਾਨਾਕੁਣਪਸਞ੍ਚਯਂ।
ਛਡ੍ਡਯਿਤ੍ਵਾਨ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਂ, ਅਨਪੇਕ੍ਖੋ ਅਨਤ੍ਥਿਕੋ॥

ਯਥਾ ਉਚ੍ਚਾਰਟ੍ਠਾਨਮ੍ਹਿ, ਕਰੀਸਂ ਨਰਨਾਰਿਯੋ।
ਛਡ੍ਡਯਿਤ੍ਵਾਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਨਪੇਕ੍ਖਾ ਅਨਤ੍ਥਿਕਾ॥

ਏਵਮੇਵਾਹਂ ਇਮਂ ਕਾਯਂ, ਨਾਨਾਕੁਣਪਪੂਰਿਤਂ।
ਛਡ੍ਡਯਿਤ੍ਵਾਨ ਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸਂ, ਵਚ੍ਚਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਕੁਟਿਂ॥

ਯਥਾਪਿ ਜਜ੍ਜਰਂ ਨਾਵਂ, ਪਲੁਗ੍ਗਂ ਉਦਗਾਹਿਨਿਂ।
ਸਾਮੀ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਅਨਪੇਕ੍ਖਾ ਅਨਤ੍ਥਿਕਾ॥

ਏਵਮੇਵਾਹਂ ਇਮਂ ਕਾਯਂ, ਨਵਚ੍ਛਿਦ੍ਦਂ ਧੁਵਸ੍ਸਵਂ।
ਛਡ੍ਡਯਿਤ੍ਵਾਨ ਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸਂ, ਜਿਣ੍ਣਨਾਵਂਵ ਸਾਮਿਕਾ॥

ਯਥਾਪਿ ਪੁਰਿਸੋ ਚੋਰੇਹਿ, ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਭਣ੍ਡਮਾਦਿਯ।
ਭਣ੍ਡਚ੍ਛੇਦਭਯਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਛਡ੍ਡਯਿਤ੍ਵਾਨ ਗਚ੍ਛਤਿ॥

ਏਵਮੇਵ ਅਯਂ ਕਾਯੋ, ਮਹਾਚੋਰਸਮੋ ਵਿਯ।
ਪਹਾਯਿਮਂ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਕੁਸਲਚ੍ਛੇਦਨਾਭਯਾ॥

ਏਵਾਹੰ ਚਿਨ੍ਤਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਨੇਕਕੋਟਿਸਤੰ ਧਨੰ।
ਨਾਥਾਨਾਥਾਨੰ ਦਤ੍ਵਾਨ, ਹਿਮਵਨ੍ਤਮੁਪਾਗਮਿੰ॥

ਹਿਮਵਨ੍ਤਸ੍ਸਾਵਿਦੂਰੇ, ਧਮ੍ਮਿਕੋ ਨਾਮ ਪਬ੍ਬਤੋ।
ਅਸ੍ਸਮੋ ਸੁਕਤੋ ਮਯ੍ਹੰ, ਪਣ੍ਣਸਾਲਾ ਸੁਮਾਪਿਤਾ॥

ਚਙ੍ਕਮੰ ਤਤ੍ਥ ਮਾਪੇਸਿੰ, ਪਞ੍ਚਦੋਸਵਿਵਜ੍ਜਿਤੰ।
ਅਟ੍ਠਗੁਣਸਮੁਪੇਤੰ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਬਲਮਾਹਰਿੰ॥

ਸਾਟਕੰ ਪਜਹਿੰ ਤਤ੍ਥ, ਨਵਦੋਸਮੁਪਾਗਤੰ।
ਵਾਕਚੀਰੰ ਨਿਵਾਸੇਸਿੰ, ਦ੍ਵਾਦਸਗੁਣਮੁਪਾਗਤੰ॥

ਅਟ੍ਠਦੋਸਸਮਾਕਿਣ੍ਣੰ , ਪਜਹਿੰ ਪਣ੍ਣਸਾਲਕੰ।
ਉਪਾਗਮਿੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੰ, ਗੁਣੇ ਦਸਹੁਪਾਗਤੰ॥

ਵਾਪਿਤੰ ਰੋਪਿਤੰ ਧਞ੍ਞੰ, ਪਜਹਿੰ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ।
ਅਨੇਕਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਪਵਤ੍ਤਫਲਮਾਦਿਯਿੰ॥

ਤਤ੍ਥਪ੍ਪਧਾਨੰ ਪਦਹਿੰ, ਨਿਸਜ੍ਜਟ੍ਠਾਨਚਙ੍ਕਮੇ।
ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਮ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਹੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਬਲ ਪਾਪੁਣਿਨ੍ਤਿ॥ (ਬੁ॰ ਵੰ॰ ੨.੧-੩੩)।

ਤਤ੍ਥ **ਅਸ੍ਸਮੋ ਸੁਕਤੋ ਮਯ੍ਹੰ, ਪਣ੍ਣਸਾਲਾ ਸੁਮਾਪਿਤਾ**ਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਸੁਮੇਧਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਅਸ੍ਸਮਪਣ੍ਣਸਾਲਾਚਙ੍ਕਮਾ ਸਹਤ੍ਥਾ ਮਾਪਿਤਾ ਵਿਯ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਯੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਮਹਾਸਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ''ਹਿਮਵਨ੍ਤੰ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਜ ਧਮ੍ਮਿਕਪਬ੍ਬਤੰ ਪਵਿਸਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਾਨਮਿਨ੍ਦੋ ਵਿਸ੍ਸਕਮ੍ਮਦੇਵਪੁਤ੍ਤੰ ਆਮਨ੍ਤੇਸਿ – ''ਗਚ੍ਛ, ਤਾਤ, ਅਯੰ ਸੁਮੇਧਪਣ੍ਡਿਤੋ 'ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਏਤਸ੍ਸ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨੰ ਮਾਪੇਹੀ''ਤਿ। ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਵਚਨੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਰਮਣੀਯੰ ਅਸ੍ਸਮੰ ਸੁਗੁਤ੍ਤੰ ਪਣ੍ਣਸਾਲੰ, ਮਨੋਰਮੰ ਚਙ੍ਕਮਞ੍ਚ ਮਾਪੇਸਿ। ਭਗਵਾ ਪਨ ਤਦਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਞ੍ਞਾਨੁਭਾਵੇਨ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨੰ ਤੰ ਅਸ੍ਸਮਪਦੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ''ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ ਤਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮਿਕਪਬ੍ਬਤੇ –

ਅਸ੍ਸਮੋ ਸੁਕਤੋ ਮਯ੍ਹੰ, ਪਣ੍ਣਸਾਲਾ ਸੁਮਾਪਿਤਾ।
ਚਙ੍ਕਮੰ ਤਤ੍ਥ ਮਾਪੇਸਿੰ, ਪਞ੍ਚਦੋਸਵਿਵਜ੍ਜਿਤ''ਨ੍ਤਿ॥ –

ਆਹ। ਤਤ੍ਥ **ਅਸ੍ਸਮੋ ਸੁਕਤੋ ਮਯ੍ਹ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਕਤੋ ਮਯਾ। **ਪਣ੍ਣਸਾਲਾ ਸੁਮਾਪਿਤਾ**ਤਿ ਪਣ੍ਣਚ੍ਛਨ੍ਨਾ ਸਾਲਾਪਿ ਮੇ ਸੁਮਾਪਿਤਾ ਅਹੋਸਿ।

ਪਞ੍ਚਦੋਸਵਿਵਜ੍ਜਿਤਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਿਮੇ ਚਙ੍ਕਮਦੋਸਾ ਨਾਮ ਥਦ੍ਧਵਿਸਮਤਾ, ਅਨ੍ਤੋਰੁਕ੍ਖਤਾ, ਗਹਨਚ੍ਛਨ੍ਨਤਾ, ਅਤਿਸਮ੍ਬਾਧਤਾ, ਅਤਿਵਿਸਾਲਤਾਤਿ। ਥਦ੍ਧਵਿਸਮਭੂਮਿਭਾਗਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਚਙ੍ਕਮੇ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਦਾ ਰੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਫੋਟਾ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕਗ੍ਗਤੰ ਨ ਲਭਤਿ, ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਪਜ੍ਜਤਿ। ਮੁਦੁਸਮਤਲੇ ਪਨ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੰ ਆਗਮ੍ਮ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੰ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਥਦ੍ਧਵਿਸਮਭੂਮਿਭਾਗਤਾ ਏਕੋ ਦੋਸੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਚਙ੍ਕਮਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਵਾ ਮਜ੍ਝੇ ਵਾ ਕੋਟਿਯੰ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ ਪਮਾਦਮਾਗਮ੍ਮ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਲਾਟੰ ਵਾ ਸੀਸੰ ਵਾ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤੀਤਿ ਅਨ੍ਤੋਰੁਕ੍ਖਤਾ ਦੁਤਿਯੋ ਦੋਸੋ। ਤਿਣਲਤਾਦਿਗਹਨਚ੍ਛਨ੍ਨੇ ਚਙ੍ਕਮੇ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰਵੇਲਾਯੰ ਉਰਗਾਦਿਕੇ ਪਾਣੇ ਅਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਮਾਰੇਤਿ, ਤੇਹਿ ਵਾ ਦਟ੍ਠੋ ਦੁਕ੍ਖੰ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਗਹਨਚ੍ਛਨ੍ਨਤਾ ਤਤਿਯੋ ਦੋਸੋ। ਅਤਿਸਮ੍ਬਾਧੇ ਚਙ੍ਕਮੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਰਤਨਿਕੇ ਵਾ ਅਡ੍ਢਰਤਨਿਕੇ ਵਾ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇ ਪਕ੍ਖਲਿਤ੍ਵਾ ਨਖਾਪਿ ਅਙ੍ਗੁਲਿਯੋਪਿ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤਿਸਮ੍ਬਾਧਤਾ ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਦੋਸੋ। ਅਤਿਵਿਸਾਲੇ ਚਙ੍ਕਮੇ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਧਾਵਤਿ, ਏਕਗ੍ਗਤੰ ਨ ਲਭਤੀਤਿ ਅਤਿਵਿਸਾਲਤਾ ਪਞ੍ਚਮੋ ਦੋਸੋ। ਪੁਥੁਲਤੋ ਪਨ ਦਿਯਡ੍ਢਰਤਨੰ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਸ੍ਸੇਸੁ ਰਤਨਮਤ੍ਤਅਨੁਚਙ੍ਕਮੰ ਦੀਘਤੋ ਸਟ੍ਠਿਹਤ੍ਥੰ ਮੁਦੁਤਲੰ ਸਮਵਿਪ੍ਪਕਿਣ੍ਣਵਾਲੁਕੰ ਚਙ੍ਕਮੰ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਚੇਤਿਯਗਿਰਿਮ੍ਹਿ ਦੀਪਪ੍ਪਸਾਦਕਮਹਾਮਹਿਨ੍ਦਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਚਙ੍ਕਮਨੰ ਵਿਯ, ਤਾਦਿਸੰ ਤੰ ਅਹੋਸਿ। ਤੇਨਾਹ ''ਚਙ੍ਕਮੰ ਤਤ੍ਥ ਮਾਪੇਸਿੰ, ਪਞ੍ਚਦੋਸਵਿਵਜ੍ਜਿਤ''ਨ੍ਤਿ।

ਅਟ੍ਠਗੁਣਸਮੁਪੇਤਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਸਮਣਸੁਖੇਹਿ ਉਪੇਤੰ। ਅਟ੍ਠਿਮਾਨਿ ਸਮਣਸੁਖਾਨਿ ਨਾਮ ਧਨਧਞ੍ਞਪਰਿਗ੍ਗਹਾਭਾਵੋ ਅਨਵਜ੍ਜਪਿਣ੍ਡਪਰਿਯੇਸਨਭਾਵੋ, ਨਿਬ੍ਬੁਤਪਿਣ੍ਡਭੁਞ੍ਜਨਭਾਵੋ, ਰਟ੍ਠੰ ਪੀਲ਼ੇਤ੍ਵਾ ਧਨਸਾਰੰ ਵਾ ਸੀਸਕਹਾਪਣਾਦੀਨਿ ਵਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੇਸੁ ਰਾਜਕੁਲੇਸੁ ਰਟ੍ਠਪੀਲ਼ਨਕਿਲੇਸਾਭਾਵੋ, ਉਪਕਰਣੇਸੁ ਨਿਚ੍ਛਨ੍ਦਰਾਗਭਾਵੋ, ਚੋਰਵਿਲੋਪੇ ਨਿਬ੍ਭਯਭਾਵੋ, ਰਾਜਰਾਜਮਹਾਮਚ੍ਚੇਹਿ ਅਸਂਸਟ੍ਠਭਾਵੋ ਚਤੂਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਭਾਵੋਤਿ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ ''ਯਥਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਸ੍ਸਮੇ ਵਸਨ੍ਤੇਨ ਸਕ੍ਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਸਮਣਸੁਖਾਨਿ ਵਿਨ੍ਦਿਤੁੰ, ਏਵੰ ਅਟ੍ਠਗੁਣਸਮੁਪੇਤੰ ਤੰ ਅਸ੍ਸਮੰ ਮਾਪੇਸਿ'' ਨ੍ਤਿ।

ਅਭਿਞ੍ਞਾਬਲਮਾਹਰਿਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਸ੍ਸਮੇ ਵਸਨ੍ਤੋ ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਞ੍ਚ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਾਦਨਤ੍ਥਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰਭਿਤ੍ਵਾ ਥਾਮਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲਂ ਆਹਰਿਂ। ਯਥਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਸਨ੍ਤੋ ਤਂ ਬਲਂ ਆਹਰਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਮਿ, ਏਵਂ ਤਂ ਅਸ੍ਸਮਂ ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਞ੍ਞਤ੍ਥਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਬਲਸ੍ਸ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਾਪੇਸਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਾਟਕਂ ਪਜਹਿਂ ਤਤ੍ਥ, ਨਵਦੋਸਮੁਪਾਗਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਯਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਕਥਾ, ਤਦਾ ਕਿਰ ਕੁਟਿਲੇਣਚਙ੍ਕਮਾਦਿਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਂ ਪੁਪ੍ਫੂਪਗਫਲੂਪਗਰੁਕ੍ਖਸਞ੍ਛਨ੍ਨਂ ਰਮਣੀਯਂ ਮਧੁਰਸਲਿਲਾਸਯਂ ਅਪਗਤਵਾਲ਼ਮਿਗਭਿਂਸਨਕਸਕੁਣਂ ਪਵਿਵੇਕਕ੍ਖਮਂ ਅਸ੍ਸਮਂ ਮਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਲਙ੍ਕਤਚਙ੍ਕਮਸ੍ਸ ਉਭੋਸੁ ਅਨ੍ਤੇਸੁ ਆਲਮ੍ਬਨਫਲਕਂ ਸਂਵਿਧਾਯ ਨਿਸੀਦਨਤ੍ਥਾਯ ਚਙ੍ਕਮਵੇਮਜ੍ਝੇ ਸਮਤਲਂ ਮੁਗ੍ਗਵਣ੍ਣਸਿਲਂ ਮਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤੋਪਣ੍ਣਸਾਲਾਯਂ ਜਟਾਮਣ੍ਡਲਵਾਕਚੀਰਤਿਦਣ੍ਡਕੁਣ੍ਡਿਕਾਦਿਕੇ ਤਾਪਸਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇ ਮਣ੍ਡਪੇ ਪਾਨੀਯਘਟਪਾਨੀਯਸਙ੍ਖਪਾਨੀਯਸਰਾਵਾਨਿ ਅਗ੍ਗਿਸਾਲਾਯਂ ਅਙ੍ਗਾਰਕਪਲ੍ਲਦਾਰੁਆਦੀਨੀਤਿ ਏਵਂ ਯਂ ਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਉਪਕਾਰਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਂ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਮਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਣ੍ਣਸਾਲਾਯ ਭਿਤ੍ਤਿਯਂ ''ਯੇ ਕੇਚਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੁਕਾਮਾ ਇਮੇ ਪਰਿਕ੍ਖਾਰੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤੂ''ਤਿ ਅਕ੍ਖਰਾਨਿ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਦੇਵਲੋਕਮੇਵ ਗਤੇ ਵਿਸ੍ਸਕਮ੍ਮਦੇਵਪੁਤ੍ਤੇ ਸੁਮੇਧਪਣ੍ਡਿਤੋ ਹਿਮਵਨ੍ਤਪਾਦੇ ਗਿਰਿਕਨ੍ਦਰਾਨੁਸਾਰੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਵਾਸਨਾਨੁਰੂਪਂ ਫਾਸੁਕਟ੍ਠਾਨਂ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਨਦੀਨਿਵਤ੍ਤਨੇ ਵਿਸ੍ਸਕਮ੍ਮਨਿਮ੍ਮਿਤਂ ਸਕ੍ਕਦਤ੍ਤਿਯਂ ਰਮਣੀਯਂ ਅਸ੍ਸਮਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਚਙ੍ਕਮਕੋਟਿਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਦਵਲਞ੍ਜਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ''ਧੁਵਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾ ਧੁਰਗਾਮੇ ਭਿਕ੍ਖਂ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਕਿਲਨ੍ਤਰੂਪਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਣ੍ਣਸਾਲਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਥੋਕਂ ਆਗਮੇਤ੍ਵਾ ''ਅਤਿਵਿਯ ਚਿਰਾਯਨ੍ਤਿ, ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਪਣ੍ਣਸਾਲਕੁਟਿਦ੍ਵਾਰਂ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤੋ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਮਹਾਭਿਤ੍ਤਿਯਂ ਅਕ੍ਖਰਾਨਿ ਵਾਚੇਤ੍ਵਾ ''ਮਯ੍ਹਂ ਕਪ੍ਪਿਯਪਰਿਕ੍ਖਾਰਾ ਏਤੇ, ਇਮੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਨਿਵਤ੍ਥਪਾਰੁਤਂ ਸਾਟਕਯੁਗਂ ਪਜਹਿ। ਤੇਨਾਹ ''ਸਾਟਕਂ ਪਜਹਿਂ ਤਤ੍ਥਾ''ਤਿ। ਏਵਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋ ਅਹਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ ਤਸ੍ਸਂ ਪਣ੍ਣਸਾਲਾਯਂ ਸਾਟਕਂ ਪਜਹਿਂ।

ਨਵਦੋਸਮੁਪਾਗਤਨ੍ਤਿ ਸਾਟਕਂ ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਨਵ ਦੋਸੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਜਹਿਨ੍ਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਞ੍ਹਿ ਸਾਟਕਸ੍ਮਿਂ ਨਵ ਦੋਸਾ ਉਪਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਮਹਗ੍ਘਭਾਵੋ ਏਕੋ ਦੋਸੋ, ਪਰਪਟਿਬਦ੍ਧਤਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਭਾਵੋ ਏਕੋ, ਪਰਿਭੋਗੇਨ ਲਹੁਂ ਕਿਲਿਸ੍ਸਨਭਾਵੋ ਏਕੋ, ਕਿਲਿਟ੍ਠੋ ਹਿ ਧੋਵਿਤਬ੍ਬੋ ਚ ਰਜਿਤਬ੍ਬੋ ਚ ਹੋਤਿ, ਪਰਿਭੋਗੇਨ ਲਹੁਕਂ ਜੀਰਣਭਾਵੋ ਏਕੋ ਜਿਣ੍ਣਸ੍ਸ ਹਿ ਤੁਨ੍ਨਂ ਵਾ ਅਗ੍ਗਲ਼ਦਾਨਂ ਵਾ ਕਾਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ਪੁਨਪਰਿਯੇਸਨਾਯ ਦੁਰਭਿਸਮ੍ਭਵਭਾਵੋ ਏਕੋ, ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਯ ਅਸਾਰੁਪ੍ਪਭਾਵੋ ਏਕੋ, ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਭਾਵੋ ਏਕੋ, ਯਥਾ ਹਿ ਨਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾ ਨ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਗੋਪੇਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ। ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਭੂਸਨਟ੍ਠਾਨਭਾਵੋ ਏਕੋ, ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਭਾਰਮਹਿਚ੍ਛਭਾਵੋ ਏਕੋਤਿ।

ਵਾਕਚੀਰਂ ਨਿਵਾਸੇਸਿਨ੍ਤਿ ਤਦਾ ਅਹਂ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ ਇਮੇ ਨਵ ਦੋਸੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਾਟਕਂ ਪਹਾਯ ਵਾਕਚੀਰਂ ਨਿਵਾਸੇਸਿਂ ਮੁਞ੍ਜਤਿਣਂ ਹੀਰਂ ਹੀਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਥੇਤ੍ਵਾ ਕਤਂ ਵਾਕਚੀਰਂ ਨਿਵਾਸਨਪਾਰੁਪਨਤ੍ਥਾਯ ਆਦਿਯਿਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਦ੍ਵਾਦਸਗੁਣਮੁਪਾਗਤਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਹਿ ਆਨਿਸਂਸੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ, ਵਾਕਚੀਰਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਦ੍ਵਾਦਸਾਨਿਸਂਸਾ – ਅਪ੍ਪਗ੍ਘਂ ਸੁਨ੍ਦਰਂ ਕਪ੍ਪਿਯਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਤਾਵ ਏਕੋ ਆਨਿਸਂਸੋ, ਸਹਤ੍ਥਾ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ, ਪਰਿਭੋਗੇਨ ਸਣਿਕਂ ਕਿਲਿਸ੍ਸਤਿ ਧੋਵਿਯਮਾਨੇਪਿ ਪਪਞ੍ਚੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਯਂ ਤਤਿਯੋ, ਪਰਿਭੋਗੇਨ ਜਿਣ੍ਣੇਪਿ ਸਿਬ੍ਬਿਤਬ੍ਬਾਭਾਵੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ, ਪੁਨ ਪਰਿਯੇਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਖੇਨ ਕਰਣਭਾਵੋ ਪਞ੍ਚਮੋ, ਤਾਪਸਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਯ ਸਾਰੁਪ੍ਪਭਾਵੋ ਛਟ੍ਠੋ, ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾਨਂ ਨਿਰੁਪਭੋਗਭਾਵੋ ਸਤ੍ਤਮੋ, ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਭੂਸਨਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵੋ ਅਟ੍ਠਮੋ, ਧਾਰਣੇ ਸਲ੍ਲਹੁਕਭਾਵੋ ਨਵਮੋ, ਚੀਵਰਪਚ੍ਚਯੇ ਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਭਾਵੋ ਦਸਮੋ, ਵਾਕੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਧਮ੍ਮਿਕਅਨਵਜ੍ਜਭਾਵੋ ਏਕਾਦਸਮੋ ਵਾਕਚੀਰੇ ਨਟ੍ਠੇਪਿ ਅਨਪੇਕ੍ਖਭਾਵੋ ਦ੍ਵਾਦਸਮੋਤਿ।

ਅਟ੍ਠਦੋਸਸਮਾਕਿਣ੍ਣਂ, ਪਜਹਿਂ ਪਣ੍ਣਸਾਲਕਨ੍ਤਿ ਕਥਂ ਪਜਹਿਂ? ਸੋ ਕਿਰ ਵਰਸਾਟਕਯੁਗਂ ਓਮੁਞ੍ਚਨ੍ਤੋ ਚੀਵਰਵਂਸੇ ਲਗ੍ਗਿਤਂ ਅਨੋਜਪੁਪ੍ਫਦਾਮਸਦਿਸਂ ਰਤ੍ਤਵਾਕਚੀਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸੁਪਰਿ ਅਪਰਂ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਂ ਵਾਕਚੀਰਂ ਪਰਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ੍ਨਾਗਪੁਪ੍ਫਸਨ੍ਥਰਸਦਿਸਂ ਸਖੁਰਂ ਅਜਿਨਚਮ੍ਮਂ ਏਕਂਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਜਟਾਮਣ੍ਡਲਂ ਪਟਿਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਚੂਲ਼ਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਚ੍ਚਲਭਾਵਕਰਣਤ੍ਥਂ ਸਾਰਸੂਚਿਂ ਪਵੇਸੇਤ੍ਵਾ ਮੁਤ੍ਤਾਜਾਲਸਦਿਸਾਯ ਸਿਕ੍ਕਾਯ ਪਵਾਲ਼ਵਣ੍ਣਂ ਕੁਣ੍ਡਿਕਂ ਓਦਹਿਤ੍ਵਾ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਙ੍ਕਕਾਜਂ ਆਦਾਯ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਕਾਜਕੋਟਿਯਾ ਕੁਣ੍ਡਿਕਂ, ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਅਙ੍ਕੁਸਕਪਚ੍ਛਿਤਿਦਣ੍ਡਕਾਦੀਨਿ ਓਲਗ੍ਗੇਤ੍ਵਾ ਖਾਰਿਕਾਜਂ ਅਂਸੇ ਕਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਕਤ੍ਤਰਦਣ੍ਡਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਣ੍ਣਸਾਲਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਸਟ੍ਠਿਹਤ੍ਥੇ ਮਹਾਚਙ੍ਕਮੇ ਅਪਰਾਪਰਂ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵੇਸਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ''ਮਯ੍ਹਂ ਮਨੋਰਥੋ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਤ੍ਤੋ, ਸੋਭਤਿ ਵਤ ਮੇ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ, ਬੁਦ੍ਧਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾਦੀਹਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਧੀਰਪੁਰਿਸੇਹਿ ਵਣ੍ਣਿਤਾ ਥੋਮਿਤਾ ਅਯਂ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਨਾਮ, ਪਹੀਨਂ ਮੇ ਗਿਹਿਬਨ੍ਧਨਂ, ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋਸ੍ਮਿ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਂ, ਲਦ੍ਧਾ ਮੇ ਉਤ੍ਤਮਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ, ਕਰਿਸ੍ਸਾਮਿ ਸਮਣਧਮ੍ਮਂ, ਲਭਿਸ੍ਸਾਮਿ ਅਗ੍ਗਫਲਸੁਖ''ਨ੍ਤਿ ਉਸ੍ਸਾਹਜਾਤੋ ਖਾਰਿਕਾਜਂ ਓਤਾਰੇਤ੍ਵਾ ਚਙ੍ਕਮਵੇਮਜ੍ਝੇ ਮੁਗ੍ਗਵਣ੍ਣਸਿਲਾਪਟ੍ਟੇ ਸੁਵਣ੍ਣਪਟਿਮਾ ਵਿਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਦਿਵਸਭਾਗਂ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤ੍ਵਾ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯਂ ਪਣ੍ਣਸਾਲਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਬਿਦਲਮਞ੍ਚਕਪਸ੍ਸੇ ਕਟ੍ਠਤ੍ਥਰਿਕਾਯ ਨਿਪਨ੍ਨੋ ਸਰੀਰਂ ਉਤੁਂ ਗਾਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਬਲਵਪਚ੍ਚੂਸੇ ਪਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਗਮਨਂ ਆਵਜ੍ਜੇਸਿ ''ਅਹਂ ਘਰਾਵਾਸੇ ਆਦੀਨਵਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਅਮਿਤਭੋਗਂ ਅਨਨ੍ਤਯਸਂ ਪਹਾਯ ਅਰਞ੍ਞਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨੇਕ੍ਖਮਗਵੇਸਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ, ਇਤੋ ਦਾਨਿ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਮਾਦਚਾਰਂ ਚਰਿਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਪਵਿਵੇਕਞ੍ਹਿ ਪਹਾਯ ਵਿਚਰਨ੍ਤਂ ਮਿਚ੍ਛਾਵਿਤਕ੍ਕਮਕ੍ਖਿਕਾ ਖਾਦਨ੍ਤਿ, ਇਦਾਨਿ ਮਯਾ ਪਵਿਵੇਕਮਨੁਬ੍ਰੂਹੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਅਹਞ੍ਹਿ ਘਰਾਵਾਸਂ ਪਲਿਬੋਧਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ, ਅਯਞ੍ਚ ਮਨਾਪਾ ਪਣ੍ਣਸਾਲਾ, ਬੇਲੁਵਪਕ੍ਕਵਣ੍ਣਾ ਪਰਿਭਣ੍ਡਕਤਾ ਭੂਮਿ, ਰਜਤਵਣ੍ਣਾ ਸੇਤਭਿਤ੍ਤਿਯੋ, ਕਪੋਤਪਾਦਵਣ੍ਣਂ ਪਣ੍ਣਚ੍ਛਦਨਂ,

ਵਿਚਿਤ੍ਤੁਟ੍ਠਰਣਵਣ੍ਣੋ ਬਿਦਲਮਞ੍ਚਕੋ, ਨਿਵਾਸਫਾਸੁਕੰ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨੰ, ਨ ਏਤ੍ਤੋ ਅਤਿਰੇਕਤਰਾ ਵਿਯ ਮੇ ਗੇਹਸਮ੍ਪਦਾ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀ''ਤਿ ਪਣ੍ਣਸਾਲਾਯ ਦੋਸੇ ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠ ਦੋਸੇ ਪਸ੍ਸਿ।

ਪਣ੍ਣਸਾਲਾਪਰਿਭੋਗਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਅਟ੍ਠ ਆਦੀਨਵਾ – ਮਹਾਸਮਾਰਮ੍ਭੇਨ? ਦਬ੍ਬਸਮ੍ਭਾਰੇ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਕਰਣਪਰਿਯੇਸਨਭਾਵੋ ਏਕੋ ਆਦੀਨਵੋ। ਤਿਣਪਣ੍ਣਮਤ੍ਤਿਕਾਸੁ ਪਤਿਤਾਸੁ ਤਾਸੰ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਠਪੇਤਬ੍ਬਤਾਯ ਨਿਬਦ੍ਧਜਗ੍ਗਨਭਾਵੋ ਦੁਤਿਯੋ, ਸੇਨਾਸਨੰ ਨਾਮ ਮਹਲ੍ਲਕਸ੍ਸ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਅਵੇਲਾਯ ਵੁਟ੍ਠਾਪਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਉਟ੍ਠਾਪਨੀਯਭਾਵੋ ਤਤਿਯੋ, ਸੀਤੁਣ੍ਹਪਟਿਘਾਤੇਨ ਕਾਯਸ੍ਸ ਸੁਖੁਮਾਲਕਰਣਭਾਵੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ, ਗੇਹੰ ਪਵਿਟ੍ਠੇਨ ਯੰਕਿਞ੍ਚਿ ਪਾਪੰ ਸਕ੍ਕਾ ਕਾਤੁਨ੍ਤਿ ਗਰਹਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਭਾਵੋ ਪਞ੍ਚਮੋ, ''ਮਯ੍ਹ''ਨ੍ਤਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹਕਰਣਭਾਵੋ ਛਟ੍ਠੋ, ਗੇਹਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੋ ਨਾਮੇਸ ਦੁਤਿਯਕਵਾਸੋ ਵਿਯਾਤਿ ਸਤ੍ਤਮੋ ਊਕਾਮਙ੍ਕੁਲਘਰਗੋਲਿਕਾਦੀਨੰ ਸਾਧਾਰਣਤਾਯ ਬਹੁਸਾਧਾਰਣਭਾਵੋ ਅਟ੍ਠਮੋਤਿ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਆਦੀਨਵੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ ਪਣ੍ਣਸਾਲੰ ਪਜਹਿ। ਤੇਨਾਹ ''ਅਟ੍ਠਦੋਸਸਮਾਕਿਣ੍ਣੰ, ਪਜਹਿੰ ਪਣ੍ਣਸਾਲਕ''ਨ੍ਤਿ।

ਉਪਾਗਮਿੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੰ ਗੁਣੇ ਦਸਹੁਪਾਗਤਨ੍ਤਿ ਛਨ੍ਨੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਸਹਿ ਗੁਣੇਹਿ ਉਪੇਤੰ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੰ ਉਪਾਗਤੋਸ੍ਮੀਤਿ ਵਦਤਿ।

ਤਤ੍ਰਿਮੇ ਦਸ ਗੁਣਾ – ਅਪ੍ਪਸਮਾਰਮ੍ਭਤਾ ਏਕੋ ਗੁਣੋ ਉਪਗਮਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਪ੍ਪਟਿਜਗ੍ਗਨਤਾ ਦੁਤਿਯੋ ਤਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਮਟ੍ਠਮ੍ਪਿ ਅਸਮ੍ਮਟ੍ਠਮ੍ਪਿ ਪਰਿਭੋਗਫਾਸੁਕੰ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਅਨੁਟ੍ਠਾਪਨੀਯਭਾਵੋ ਤਤਿਯੋ, ਗਰਹੰ ਨਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਪਾਪੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਲਜ੍ਜਤੀਤਿ ਗਰਹਾਯ ਅਪ੍ਪਟਿਚ੍ਛਾਦਨਭਾਵੋ ਚਤੁਤ੍ਥੋ, ਅਬ੍ਭੋਕਾਸਾਵਾਸੋ ਵਿਯ ਕਾਯੰ ਨ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭੇਤੀਤਿ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨਭਾਵੋ ਪਞ੍ਚਮੋ। ਪਰਿਗ੍ਗਹਕਰਣਾਭਾਵੋ ਛਟ੍ਠੋ, ਗੇਹਾਲਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਸਤ੍ਤਮੋ, ਬਹੁਸਾਧਾਰਣਗੇਹੇ ਵਿਯ ''ਪਟਿਜਗ੍ਗਿਸ੍ਸਾਮਿ ਨੰ, ਨਿਕ੍ਖਮਥਾ''ਤਿ ਨੀਹਰਣਾਭਾਵੋ ਅਟ੍ਠਮੋ, ਵਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਭਾਵੋ ਨਵਮੋ, ਰੁਕ੍ਖਮੂਲਸੇਨਾਸਨਸ੍ਸ ਗਤਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਸੁਲਭਤਾਯ ਅਨਪੇਕ੍ਖਭਾਵੋ ਦਸਮੋਤਿ, ਇਮੇ ਦਸ ਗੁਣੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੰ ਉਪਾਗਤੋਸ੍ਮੀਤਿ ਵਦਤਿ।

ਇਮਾਨਿ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ ਕਾਰਣਾਨਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ ਪੁਨਦਿਵਸੇ ਭਿਕ੍ਖਾਯ ਗਾਮੰ ਪਾਵਿਸਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗਾਮੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਮਹਨ੍ਤੇਨ ਉਸ੍ਸਾਹੇਨ ਭਿਕ੍ਖੰ ਅਦੰਸੁ। ਸੋ ਭਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚੰ ਨਿਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਮੰ ਆਗਮ੍ਮ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ ''ਨਾਹੰ 'ਆਹਾਰੰ ਨ ਲਭਾਮੀ'ਤਿ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਿਨਿਦ੍ਧਾਹਾਰੋ ਨਾਮੇਸ ਮਾਨਮਦਪੁਰਿਸਮਦੇ ਵਡ੍ਢੇਤਿ। ਆਹਾਰਮੂਲਕਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਯੰਨੂਨਾਹੰ ਵਾਪਿਤੰ ਰੋਪਿਤੰ ਧਞ੍ਞਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕੰ ਆਹਾਰੰ ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਫਲਭੋਜਨੋ ਭਵੇਯ''ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਤਥਾ ਕਤ੍ਵਾ ਘਟੇਨ੍ਤੋ ਵਾਯਮਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤਾਹਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇਯੇਵ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਞ੍ਚ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ –

''ਵਾਪਿਤੰ ਰੋਪਿਤੰ ਧਞ੍ਞੰ, ਪਜਹਿੰ ਨਿਰਵਸੇਸਤੋ।
ਅਨੇਕਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਪਵਤ੍ਤਫਲਮਾਦਿਯਿੰ॥

''ਤਤ੍ਥਪ੍ਪਧਾਨੰ ਪਦਹਿੰ, ਨਿਸਜ੍ਜਟ੍ਠਾਨਚਙ੍ਕਮੇ।
ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਮ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਹੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਬਲ ਪਾਪੁਣਿ''ਨ੍ਤਿ॥

ਏਵੰ ਮੇ ਸਿਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਵਸੀਭੂਤਸ੍ਸ ਸਾਸਨੇ।
ਦੀਪਙ੍ਕਰੋ ਨਾਮ ਜਿਨੋ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਲੋਕਨਾਯਕੋ॥

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੇ ਚ ਜਾਯਨ੍ਤੇ, ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨੇ।
ਚਤੁਰੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਨਾਦ੍ਦਸੰ, ਝਾਨਰਤਿਸਮਪ੍ਪਿਤੋ॥

ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਦੇਸਵਿਸਯੇ, ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੰ।
ਤਸ੍ਸ ਆਗਮਨੰ ਮਗ੍ਗੰ, ਸੋਧੇਨ੍ਤਿ ਤੁਟ੍ਠਮਾਨਸਾ॥

ਅਹੰ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ, ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਸਕਸ੍ਸਮਾ।
ਧੁਨਨ੍ਤੋ ਵਾਕਚੀਰਾਨਿ, ਗਚ੍ਛਾਮਿ ਅਮ੍ਬਰੇ ਤਦਾ॥

ਵੇਦਜਾਤੰ ਜਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਤੁਟ੍ਠਹਟ੍ਠੰ ਪਮੋਦਿਤੰ।
ਓਰੋਹਿਤ੍ਵਾਨ ਗਗਨਾ, ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਪੁਚ੍ਛਿ ਤਾਵਦੇ॥

''ਤੁਟ੍ਠਹਟ੍ਠੋ ਪਮੁਦਿਤੋ, ਵੇਦਜਾਤੋ ਮਹਾਜਨੋ।
ਕਸ੍ਸ ਸੋਧੀਯਤਿ ਮਗ੍ਗੋ, ਅਞ੍ਜਸੰ ਵਟੁਮਾਯਨੰ''॥

ਤੇ ਮੇ ਪੁਟ੍ਠਾ ਵਿਯਾਕੰਸੁ ''ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ।
ਦੀਪਙ੍ਕਰੋ ਨਾਮ ਜਿਨੋ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਲੋਕਨਾਯਕੋ।
ਤਸ੍ਸ ਸੋਧੀਯਤਿ ਮਗ੍ਗੋ, ਅਞ੍ਜਸੰ ਵਟੁਮਾਯਨੰ''॥

''ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਵਚਨੰ ਸੁਤ੍ਵਾਨ, ਪੀਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ ਤਾਵਦੇ।
''ਬੁਦ੍ਧੋ ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਕਥਯਨ੍ਤੋ, ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਪਵੇਦਯਿੰ॥

ਤਤ੍ਥ ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਚਿਨ੍ਤੇਸਿੰ, ਤੁਟ੍ਠੋ ਸੰਵਿਗ੍ਗਮਾਨਸੋ।
''ਇਧ ਬੀਜਾਨਿ ਰੋਪਿਸ੍ਸੰ, ਖਣੋ ਵੇ ਮਾ ਉਪਚ੍ਚਗਾ''॥

ਯਦਿ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਸੋਧੇਥ, ਏਕੋਕਾਸੰ ਦਦਾਥ ਮੇ।
ਅਹਮ੍ਪਿ ਸੋਧਯਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਅਞ੍ਜਸੰ ਵਟੁਮਾਯਨੰ॥

ਅਦੰਸੁ ਤੇ ਮਮੋਕਾਸੰ, ਸੋਧੇਤੁੰ ਅਞ੍ਜਸੰ ਤਦਾ।
''ਬੁਦ੍ਧੋ ਬੁਦ੍ਧੋ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ, ਮਗ੍ਗੰ ਸੋਧੇਮਹੰ ਤਦਾ॥

ਅਨਿਟ੍ਠਿਤੇ ਪਮੋਕਾਸੇ, ਦੀਪਙ੍ਕਰੋ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਚਤੂਹਿ ਸਤਸਹਸ੍ਸੇਹਿ, ਛਲ਼ਭਿਞ੍ਞੇਹਿ ਤਾਦਿਹਿ।
ਖੀਣਾਸਵੇਹਿ ਵਿਮਲੇਹਿ, ਪਟਿਪਜ੍ਜਿ ਅਞ੍ਜਸੰ ਜਿਨੋ॥

ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮਨਾ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਵਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਭੇਰਿਯੋ ਬਹੂ।
ਆਮੋਦਿਤਾ ਨਰਮਰੂ, ਸਾਧੁਕਾਰੰ ਪਵਤ੍ਤਯੁੰ॥

ਦੇਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਮਨੁਸ੍ਸਾਪਿ ਚ ਦੇਵਤਾ।
ਉਭੋਪਿ ਤੇ ਪਞ੍ਜਲਿਕਾ, ਅਨੁਯਨ੍ਤਿ ਤਥਾਗਤੰ॥

ਦੇਵਾ ਦਿਬ੍ਬੇਹਿ ਤੁਰਿਯੇਹਿ, ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਮਾਨੁਸੇਹਿ ਚ।
ਉਭੋਪਿ ਤੇ ਵਜ੍ਜਯਨ੍ਤਾ, ਅਨੁਯਨ੍ਤਿ ਤਥਾਗਤੰ॥

ਦਿਬ੍ਬੰ ਮਨ੍ਦਾਰਵੰ ਪੁਪ੍ਫੰ, ਪਦੁਮੰ ਪਾਰਿਛਤ੍ਤਕੰ।
ਦਿਸੋਦਿਸੰ ਓਕਿਰਨ੍ਤਿ, ਆਕਾਸਨਭਗਤਾ ਮਰੂ॥

ਦਿਬ੍ਬੰ ਚਨ੍ਦਨਚੁਣ੍ਣਞ੍ਚ, ਵਰਗਨ੍ਧਞ੍ਚ ਕੇਵਲੰ।
ਦਿਸੋਦਿਸੰ ਓਕਿਰਨ੍ਤਿ, ਆਕਾਸਨਭਗਤਾ ਮਰੂ॥

ਚਮ੍ਪਕੰ ਸਲਲੰ ਨੀਪੰ, ਨਾਗਪੁਨ੍ਨਾਗਕੇਤਕੰ।
ਦਿਸੋਦਿਸੰ ਉਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ, ਭੂਮਿਤਲਗਤਾ ਨਰਾ॥

ਕੇਸੇ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਹੰ ਤਤ੍ਥ, ਵਾਕਚੀਰਞ੍ਚ ਚਮ੍ਮਕੰ।
ਕਲਲੇ ਪਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾਨ, ਅਵਕੁਜ੍ਜੋ ਨਿਪਜ੍ਜਹੰ॥

ਅਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾਨ ਮੰ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਸਹ ਸਿਸ੍ਸੇਹਿ ਗਚ੍ਛਤੁ।
ਮਾ ਨੰ ਕਲਲੇ ਅਕ੍ਕਮਿਤ੍ਥ, ਹਿਤਾਯ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

ਪਥਵਿਯੰ ਨਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ, ਏਵੰ ਮੇ ਆਸਿ ਚੇਤਸੋ।
''ਇਚ੍ਛਮਾਨੋ ਅਹੰ ਅਜ੍ਜ, ਕਿਲੇਸੇ ਝਾਪਯੇ ਮਮ॥

''ਕਿੰ ਮੇ ਅਞ੍ਞਾਤਵੇਸੇਨ, ਧਮ੍ਮੰ ਸਚ੍ਛਿਕਤੇਨਿਧ।

ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਂ ਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਹੇਸ੍ਸਂ ਸਦੇਵਕੇ॥

‘‘ਕਿਂ ਮੇ ਏਕੇਨ ਤਿਣ੍ਣੇਨ, ਪੁਰਿਸੇਨ ਥਾਮਦਸ੍ਸਿਨਾ।
ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਂ ਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ, ਸਨ੍ਤਾਰੇਸ੍ਸਂ ਸਦੇਵਕਂ॥

‘‘ਇਮਿਨਾ ਮੇ ਅਧਿਕਾਰੇਨ, ਕਤੇਨ ਪੁਰਿਸੁਤ੍ਤਮੇ।
ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਂ ਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾ, ਤਾਰੇਮਿ ਜਨਤਂ ਬਹੁਂ॥

‘‘ਸਂਸਾਰਸੋਤਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ, ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤ੍ਵਾ ਤਯੋ ਭਵੇ।
ਧਮ੍ਮਨਾਵਂ ਸਮਾਰੁਯ੍ਹ, ਸਨ੍ਤਾਰੇਸ੍ਸਂ ਸਦੇਵਕਂ’’॥

ਦੀਪਙ੍ਕਰੋ ਲੋਕਵਿਦੂ, ਆਹੁਤੀਨਂ ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ।
ਉਸ੍ਸੀਸਕੇ ਮਂ ਠਤ੍ਵਾਨ, ਇਦਂ ਵਚਨਮਬ੍ਰਵਿ॥

‘‘ਪਸ੍ਸਥ ਇਮਂ ਤਾਪਸਂ, ਜਟਿਲਂ ਉਗ੍ਗਤਾਪਨਂ।
ਅਪਰਿਮੇਯ੍ਯੇ ਇਤੋ ਕਪ੍ਪੇ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ॥

‘‘ਅਹੁ ਕਪਿਲਵ੍ਹਯਾ ਰਮ੍ਮਾ, ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੋ।
ਪਧਾਨਂ ਪਦਹਿਤ੍ਵਾਨ, ਕਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਕਰਕਾਰਿਕਂ॥

‘‘ਅਜਪਾਲਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ, ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੋ।
ਤਤ੍ਥ ਪਾਯਾਸਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ, ਨੇਰਞ੍ਜਰਮੁਪੇਹਿਤਿ॥

‘‘ਨੇਰਞ੍ਜਰਾਯ ਤੀਰਮ੍ਹਿ, ਪਾਯਾਸਂ ਅਦ ਸੋ ਜਿਨੋ।
ਪਟਿਯਤ੍ਤਵਰਮਗ੍ਗੇਨ, ਬੋਧਿਮੂਲਮੁਪੇਹਿਤਿ॥

‘‘ਤਤੋ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਬੋਧਿਮਣ੍ਡਂ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ।
ਅਸ੍ਸਤ੍ਥਰੁਕ੍ਖਮੂਲਮ੍ਹਿ, ਬੁਜ੍ਝਿਸ੍ਸਤਿ ਮਹਾਯਸੋ॥

‘‘ਇਮਸ੍ਸ ਜਨਿਕਾ ਮਾਤਾ, ਮਾਯਾ ਨਾਮ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਪਿਤਾ ਸੁਦ੍ਧੋਦਨੋ ਨਾਮ, ਅਯਂ ਹੇਸ੍ਸਤਿ ਗੋਤਮੋ॥

‘‘ਅਨਾਸਵਾ ਵੀਤਰਾਗਾ, ਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ।
ਕੋਲਿਤੋ ਉਪਤਿਸ੍ਸੋ ਚ, ਅਗ੍ਗਾ ਹੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਾਵਕਾ।
ਆਨਨ੍ਦੋ ਨਾਮੁਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਉਪਟ੍ਠਿਸ੍ਸਤਿਮਂ ਜਿਨਂ॥

‘‘ਖੇਮਾ ਉਪ੍ਪਲਵਣ੍ਣਾ ਚ, ਅਗ੍ਗਾ ਹੇਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਸਾਵਿਕਾ।
ਅਨਾਸਵਾ ਵੀਤਰਾਗਾ, ਸਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾ ਸਮਾਹਿਤਾ॥

‘‘ਬੋਧਿ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਅਸ੍ਸਤ੍ਥੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ।
ਚਿਤ੍ਤੋ ਚ ਹਤ੍ਥਾਲਵਕੋ, ਅਗ੍ਗਾ ਹੇਸ੍ਸਨ੍ਤੁਪਟ੍ਠਕਾ।
ਉਤ੍ਤਰਾ ਨਨ੍ਦਮਾਤਾ ਚ, ਅਗ੍ਗਾ ਹੇਸ੍ਸਨ੍ਤੁਪਟ੍ਠਿਕਾ’’॥

ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾਨ ਵਚਨਂ, ਅਸਮਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਆਮੋਦਿਤਾ ਨਰਮਰੂ, ਬੁਦ੍ਧਬੀਜਂ ਕਿਰ ਅਯਂ॥

ਉਕ੍ਕੁਟ੍ਠਿਸਦ੍ਦਾ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਪ੍ਫੋਟੇਨ੍ਤਿ ਹਸਨ੍ਤਿ ਚ।
ਕਤਞ੍ਜਲੀ ਨਮਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਸਦੇਵਕਾ॥

ਯਦਿਮਸ੍ਸ ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ, ਵਿਰਜ੍ਝਿਸ੍ਸਾਮ ਸਾਸਨੰ।
ਅਨਾਗਤਮ੍ਹਿ ਅਦ੍ਧਾਨੇ, ਹੇਸ੍ਸਾਮ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਇਮੰ॥

ਯਥਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਨਦਿੰ ਤਰਨ੍ਤਾ, ਪਟਿਤਿਤ੍ਥੰ ਵਿਰਜ੍ਝਿਯ।
ਹੇਟ੍ਠਾ ਤਿਤ੍ਥੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾਨ, ਉਤ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਮਹਾਨਦਿੰ॥

ਏਵਮੇਵ ਮਯੰ ਸਬ੍ਬੇ, ਯਦਿ ਮੁਞ੍ਚਾਮਿਮੰ ਜਿਨੰ।
ਅਨਾਗਤਮ੍ਹਿ ਅਦ੍ਧਾਨੇ, ਹੇਸ੍ਸਾਮ ਸਮ੍ਮੁਖਾ ਇਮੰ॥

ਦੀਪਙ੍ਕਰੋ ਲੋਕਵਿਦੂ, ਆਹੁਤੀਨੰ ਪਟਿਗ੍ਗਹੋ।
ਮਮ ਕਮ੍ਮੰ ਪਕਿਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ, ਦਕ੍ਖਿਣੰ ਪਾਦਮੁਦ੍ਧਰਿ॥

ਯੇ ਤਤ੍ਥਾਸੁੰ ਜਿਨਪੁਤ੍ਤਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਪਦਕ੍ਖਿਣਮਕੰਸੁ ਮੰ।
ਨਰਾ ਨਾਗਾ ਚ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਾ, ਅਭਿਵਾਦੇਤ੍ਵਾਨ ਪਕ੍ਕਮੁੰ॥

ਦਸ੍ਸਨੰ ਮੇ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੇ, ਸਸਙ੍ਘੇ ਲੋਕਨਾਯਕੇ।
ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ, ਆਸਨਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿੰ ਤਦਾ॥

ਸੁਖੇਨ ਸੁਖਿਤੋ ਹੋਮਿ, ਪਾਮੋਜ੍ਜੇਨ ਪਮੋਦਿਤੋ।
ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਅਭਿਸ੍ਸਨ੍ਨੋ, ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੰ ਆਭੁਜਿੰ ਤਦਾ॥

ਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਏਵੰ ਚਿਨ੍ਤੇਸਹੰ ਤਦਾ।
''ਵਸੀਭੂਤੋ ਅਹੰ ਝਾਨੇ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿੰ ਗਤੋ॥

''ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਮ੍ਹਿ , ਇਸਯੋ ਨਤ੍ਥਿ ਮੇ ਸਮਾ।
ਅਸਮੋ ਇਦ੍ਧਿਧਮ੍ਮੇਸੁ, ਅਲਭਿੰ ਈਦਿਸੰ ਸੁਖੰ''॥

ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਾਭੁਜਨੇ ਮਯ੍ਹੰ, ਦਸਸਹਸ੍ਸਾਧਿਵਾਸਿਨੋ।
ਮਹਾਨਾਦੰ ਪਵਤ੍ਤੇਸੁੰ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਯਾ ਪੁਬ੍ਬੇ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨੰ, ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਵਰਮਾਭੁਜੇ।
ਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਤਾਨਿ ਅਜ੍ਜ ਪਦਿਸ੍ਸਰੇ॥

ਸੀਤੰ ਬਜਪਗਤੰ ਹੋਤਿ, ਉਣ੍ਹਞ੍ਚ ਉਪਸਮ੍ਮਤਿ।
ਤਾਨਿ ਅਜ੍ਜ ਪਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਲੋਕਧਾਤੂ, ਨਿਸ੍ਸਦ੍ਦਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਨਿਰਾਕੁਲਾ।
ਤਾਨਿ ਅਜ੍ਜ ਪਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਮਹਾਵਾਤਾ ਨ ਵਾਯਨ੍ਤਿ, ਨ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਸਵਨ੍ਤਿਯੋ।
ਤਾਨਿ ਅਜ੍ਜ ਪਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਥਲਜਾ ਦਕਜਾ ਪੁਪ੍ਫਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਪੁਪ੍ਫਨ੍ਤਿ ਤਾਵਦੇ।
ਤੇਪਜ੍ਜ ਪੁਪ੍ਫਿਤਾ ਸਬ੍ਬੇ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਲਤਾ ਵਾ ਯਦਿ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਾ, ਫਲਭਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਾਵਦੇ।
ਤੇਪਜ੍ਜ ਫਲਿਤਾ ਸਬ੍ਬੇ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਆਕਾਸਟ੍ਠਾ ਚ ਭੂਮਟ੍ਠਾ, ਰਤਨਾ ਜੋਤਨ੍ਤਿ ਤਾਵਦੇ।
ਤੇਪਜ੍ਜ ਰਤਨਾ ਜੋਤਨ੍ਤਿ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਮਾਨੁਸ੍ਸਕਾ ਚ ਦਿਬ੍ਬਾ ਚ, ਤੁਰਿਯਾ ਵਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਤਾਵਦੇ।
ਤੇਪਜ੍ਜੁਭੋ ਅਭਿਰਵਨ੍ਤਿ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਵਿਚਿਤ੍ਤਪੁਪ੍ਫਾ ਗਗਨਾ, ਅਭਿਵਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤਾਵਦੇ।
ਤੇਪਿ ਅਜ੍ਜ ਪਵਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ ਆਭੁਜਤਿ, ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਪਕਮ੍ਪਤਿ।
ਤੇਪਜ੍ਜੁਭੋ ਅਭਿਰਵਨ੍ਤਿ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਨਿਰਯੇਪਿ ਦਸਸਹਸ੍ਸੇ, ਅਗ੍ਗੀ ਨਿਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਤਾਵਦੇ।
ਤੇਪਜ੍ਜ ਨਿਬ੍ਬੁਤਾ ਅਗ੍ਗੀ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਵਿਮਲੋ ਹੋਤਿ ਸੂਰਿਯੋ, ਸਬ੍ਬਾ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤਾਰਕਾ।
ਤੇਪਿ ਅਜ੍ਜ ਪਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਅਨੋਵਟ੍ਠੇਨ ਉਦਕੰ, ਮਹਿਯਾ ਉਬ੍ਭਿਜ੍ਜਿ ਤਾਵਦੇ।
ਤਮ੍ਪਜ੍ਜੁਬ੍ਭਿਜ੍ਜਤੇ ਮਹਿਯਾ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਤਾਰਾਗਣਾ ਵਿਰੋਚਨ੍ਤਿ, ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਗਗਨਮਣ੍ਡਲੇ।
ਵਿਸਾਖਾ ਚਨ੍ਦਿਮਾਯੁਤ੍ਤਾ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਬਿਲਾਸਯਾ ਦਰੀਸਯਾ, ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ ਸਕਾਸਯਾ।
ਤੇਪਜ੍ਜ ਆਸਯਾ ਛੁਦ੍ਧਾ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਨ ਹੋਤਿ ਅਰਤਿ ਸਤ੍ਤਾਨੰ, ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤਾਵਦੇ।
ਤੇਪਜ੍ਜ ਸਬ੍ਬੇ ਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਾ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਰੋਗਾ ਤਦੁਪਸਮ੍ਮਨ੍ਤਿ, ਜਿਘਚ੍ਛਾ ਚ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ।
ਤਾਨਿਪਜ੍ਜ ਪਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਰੋਗੋ ਤਦਾ ਤਨੁ ਹੋਤਿ, ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ।
ਤੇਪਜ੍ਜ ਵਿਗਤਾ ਸਬ੍ਬੇ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਭਯੰ ਤਦਾ ਨ ਭਵਤਿ, ਅਜ੍ਜਪੇਤੰ ਪਦਿਸ੍ਸਤਿ।
ਤੇਨ ਲਿਙ੍ਗੇਨ ਜਾਨਾਮ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਰਜੋ ਨੁਦ੍ਧੰਸਤਿ ਉਦ੍ਧੰ, ਅਜ੍ਜਪੇਤੰ ਪਦਿਸ੍ਸਤਿ।
ਤੇਨ ਲਿਙ੍ਗੇਨ ਜਾਨਾਮ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਅਨਿਟ੍ਠਗਨ੍ਧੋ ਪਕ੍ਕਮਤਿ, ਦਿਬ੍ਬਗਨ੍ਧੋ ਪਵਾਯਤਿ।
ਸੋਪਜ੍ਜ ਵਾਯਤਿ ਗਨ੍ਧੋ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਸਬ੍ਬੇ ਦੇਵਾ ਪਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਠਪਯਿਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਿਨੋ।
ਤੇਪਜ੍ਜ ਸਬ੍ਬੇ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਯਾਵਤਾ ਨਿਰਯਾ ਨਾਮ, ਸਬ੍ਬੇ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤਾਵਦੇ।
ਤੇਪਜ੍ਜ ਸਬ੍ਬੇ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਕੁਟ੍ਟਾ ਕਵਾਟਾ ਸੇਲਾ ਚ, ਨ ਹੋਨ੍ਤੁਾਵਰਣਾ ਤਦਾ।
ਅਕਾਸਭੂਤਾ ਤੇਪਜ੍ਜ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਚੁਤੀ ਚ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਚ, ਖਣੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
ਤਾਨਿਪਜ੍ਜ ਪਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਦਲ੍ਹੰ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹ ਵੀਰਿਯੰ, ਮਾ ਨਿਵਤ੍ਤ ਅਭਿਕ੍ਕਮ।
ਮਯਮ੍ਪੇਤੰ ਵਿਜਾਨਾਮ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਚਨੰ ਸੁਤ੍ਵਾ, ਦਸਸਹਸ੍ਸੀਨਚੂਭਯੰ।
ਤੁਟ੍ਠਹਟ੍ਠੋ ਪਮੋਦਿਤੋ, ਏਵੰ ਚਿਨ੍ਤੇਸਹੰ ਤਦਾ॥

ਅਦ੍ਵੇਜ੍ਝਵਚਨਾ ਬੁਦ੍ਧਾ, ਅਮੋਘਵਚਨਾ ਜਿਨਾ।
ਵਿਤਥੰ ਨਤ੍ਥਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ, ਧੁਵੰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਾਮਹੰ॥

ਯਥਾ ਖਿਤ੍ਤੰ ਨਭੇ ਲੇਡ੍ਡੁ, ਧੁਵੰ ਪਤਤਿ ਭੂਮਿਯੰ।
ਤਥੇਵ ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਾਨੰ, ਵਚਨੰ ਧੁਵਸਸ੍ਸਤੰ॥

ਯਥਾਪਿ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨੰ, ਮਰਣੰ ਧੁਵਸਸ੍ਸਤੰ।
ਤਥੇਵ ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਾਨੰ, ਵਚਨੰ ਧੁਵਸਸ੍ਸਤੰ॥

ਯਥਾ ਰਤ੍ਤਿਕ੍ਖਯੇ ਪਤ੍ਤੇ, ਸੂਰਿਯੁਗ੍ਗਮਨੰ ਧੁਵੰ।
ਤਥੇਵ ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਾਨੰ, ਵਚਨੰ ਧੁਵਸਸ੍ਸਤੰ॥

ਯਥਾ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਸਯਨਸ੍ਸ, ਸੀਹਸ੍ਸ ਨਦਨੰ ਧੁਵੰ।
ਤਥੇਵ ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਾਨੰ, ਵਚਨੰ ਧੁਵਸਸ੍ਸਤੰ॥

ਯਥਾ ਆਪਨ੍ਨਸਤ੍ਤਾਨੰ, ਭਾਰਮੋਰੋਪਨੰ ਧੁਵੰ।
ਤਥੇਵ ਬੁਦ੍ਧਸੇਟ੍ਠਾਨੰ, ਵਚਨੰ ਧੁਵਸਸ੍ਸਤੰ॥

ਹਨ੍ਦ ਬੁਦ੍ਧਕਰੇ ਧਮ੍ਮੇ, ਵਿਚਿਨਾਮਿ ਇਤੋ ਚਿਤੋ।
ਉਦ੍ਧੰ ਅਧੋ ਦਸ ਦਿਸਾ, ਯਾਵਤਾ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ॥

ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾਦਕ੍ਖਿਂ, ਪਠਮੰ **ਦਾਨਪਾਰਮਿਂ**।
ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਹੇਸੀਹਿ, ਅਨੁਚਿਣ੍ਣੰ ਮਹਾਪਥੰ॥

ਇਮੰ ਤ੍ਵੰ ਪਠਮੰ ਤਾਵ, ਦਲ੍ਹੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਿਯ।
ਦਾਨਪਾਰਮਿਤੰ ਗਚ੍ਛ, ਯਦਿ ਬੋਧਿਂ ਪਤ੍ਤੁਮਿਚ੍ਛਸਿ॥

ਯਥਾਪਿ ਕੁਮ੍ਭੋ ਸਮ੍ਪੁਣ੍ਣੋ, ਯਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਧੋਕਤੋ।
ਵਮਤੇ ਵੁਦਕੰ ਨਿਸ੍ਸੇਸੰ, ਨ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਰਕ੍ਖਤਿ॥

ਤਥੇਵ ਯਾਚਕੇ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਹੀਨਮੁਕ੍ਕਟ੍ਠਮਜ੍ਝਿਮੇ।
ਦਦਾਹਿ ਦਾਨੰ ਨਿਸ੍ਸੇਸੰ, ਕੁਮ੍ਭੋ ਵਿਯ ਅਧੋਕਤੋ॥

ਨ ਹੇਤੇ ਏਤ੍ਤਕਾਯੇਵ, ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਭਵਿਸ੍ਸਰੇ।
ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਵਿਚਿਨਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬੋਧਿਪਾਚਨਾ॥

ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾਦਕ੍ਖਿਂ, ਦੁਤਿਯਂ **ਸੀਲਪਾਰਮਿਂ**।
ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਹੇਸੀਹਿ, ਆਸੇਵਿਤਨਿਸੇਵਿਤਂ॥

ਇਮਂ ਤ੍ਵਂ ਦੁਤਿਯਂ ਤਾਵ, ਦਲ੍ਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਿਯ।
ਸੀਲਪਾਰਮਿਤਂ ਗਚ੍ਛ, ਯਦਿ ਬੋਧਿਂ ਪਤ੍ਤੁਮਿਚ੍ਛਸਿ॥

ਯਥਾਪਿ ਚਮਰੀ ਵਾਲਂ, ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਪਟਿਲਗ੍ਗਿਤਂ।
ਉਪੇਤਿ ਮਰਣਂ ਤਤ੍ਥ, ਨ ਵਿਕੋਪੇਤਿ ਵਾਲਧਿਂ॥

ਤਥੇਵ ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ, ਸੀਲਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰਯ।
ਪਰਿਰਕ੍ਖ ਸਦਾ ਸੀਲਂ, ਚਮਰੀ ਵਿਯ ਵਾਲਧਿਂ॥

ਨ ਹੇਤੇ ਏਤ੍ਤਕਾਯੇਵ, ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਭਵਿਸ੍ਸਰੇ।
ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਵਿਚਿਨਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬੋਧਿਪਾਚਨਾ॥

ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾਦਕ੍ਖਿਂ, ਤਤਿਯਂ **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮਿਂ**।
ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਹੇਸੀਹਿ, ਆਸੇਵਿਤਨਿਸੇਵਿਤਂ॥

ਇਮਂ ਤ੍ਵਂ ਤਤਿਯਂ ਤਾਵ, ਦਲ੍ਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਿਯ।
ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮਿਤਂ ਗਚ੍ਛ, ਯਦਿ ਬੋਧਿਂ ਪਤ੍ਤੁਮਿਚ੍ਛਸਿ॥

ਯਥਾ ਅਨ੍ਦੁਘਰੇ ਪੁਰਿਸੋ, ਚਿਰਵੁਤ੍ਥੋ ਦੁਖਟ੍ਟਿਤੋ।
ਨ ਤਤ੍ਥ ਰਾਗਂ ਜਨੇਤਿ, ਮੁਤ੍ਤਿਮੇਵ ਗਵੇਸਤਿ॥

ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਂ ਸਬ੍ਬਭਵੇ, ਪਸ੍ਸ ਅਨ੍ਦੁਘਰਂ ਵਿਯ।
ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਾਭਿਮੁਖੋ ਹੋਤਿ, ਭਵਤੋ ਪਰਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ॥

ਨ ਹੇਤੇ ਏਤ੍ਤਕਾਯੇਵ, ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਭਵਿਸ੍ਸਰੇ।
ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਵਿਚਿਨਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬੋਧਿਪਾਚਨਾ॥

ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾਦਕ੍ਖਿਂ, ਚਤੁਤ੍ਥਂ **ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਂ**।
ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਹੇਸੀਹਿ, ਆਸੇਵਿਤਨਿਸੇਵਿਤਂ॥

ਇਮਂ ਤ੍ਵਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਤਾਵ, ਦਲ੍ਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਿਯ।
ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਤਂ ਗਚ੍ਛ, ਯਦਿ ਬੋਧਿਂ ਪਤ੍ਤੁਮਿਚ੍ਛਸਿ॥

ਯਥਾਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਭਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ, ਹੀਨਮੁਕ੍ਕਟ੍ਠਮਜ੍ਝਿਮੇ।
ਕੁਲਾਨਿ ਨ ਵਿਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤੋ, ਏਵਂ ਲਭਤਿ ਯਾਪਨਂ॥

ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਂ ਸਬ੍ਬਕਾਲਂ, ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਂ ਬੁਧਂ ਜਨਂ।
ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਤਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਨ ਹੇਤੇ ਏਤ੍ਤਕਾਯੇਵ, ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਭਵਿਸ੍ਸਰੇ।
ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਵਿਚਿਨਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬੋਧਿਪਾਚਨਾ॥

ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾਦਕ੍ਖਿਂ, ਪਞ੍ਚਮਂ **ਵੀਰਿਯਪਾਰਮਿਂ**।
ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਹੇਸੀਹਿ, ਆਸੇਵਿਤਨਿਸੇਵਿਤਂ॥

ਇਮਂ ਤ੍ਵਂ ਪਞ੍ਚਮਂ ਤਾਵ, ਦਲ੍ਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਿਯ।
ਵੀਰਿਯਪਾਰਮਿਤਂ ਗਚ੍ਛ, ਯਦਿ ਬੋਧਿਂ ਪਤ੍ਤੁਮਿਚ੍ਛਸਿ॥

ਯਥਾਪਿ ਸੀਹੋ ਮਿਗਰਾਜਾ, ਨਿਸਜ੍ਜਟ੍ਠਾਨਚਙ੍ਕਮੇ।
ਅਲੀਨਵੀਰਿਯੋ ਹੋਤਿ, ਪਗ੍ਗਹਿਤਮਨੋ ਸਦਾ॥

ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਂ ਸਬ੍ਬਭਵੇ, ਪਗ੍ਗਣ੍ਹ ਵੀਰਿਯਂ ਦਲ੍ਹਂ।
ਵੀਰਿਯਪਾਰਮਿਤਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਨ ਹੇਤੇ ਏਤ੍ਤਕਾਯੇਵ, ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਭਵਿਸ੍ਸਰੇ।
ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਵਿਚਿਨਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬੋਧਿਪਾਚਨਾ॥

ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾਦਕ੍ਖਿਂ, ਛਟ੍ਠਮਂ **ਖਨ੍ਤਿਪਾਰਮਿਂ**।
ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਹੇਸੀਹਿ, ਆਸੇਵਿਤਨਿਸੇਵਿਤਂ॥

ਇਮਂ ਤ੍ਵਂ ਛਟ੍ਠਮਂ ਤਾਵ, ਦਲ੍ਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਿਯ।
ਤਤ੍ਥ ਅਦ੍ਵੇਜ੍ਝਮਾਨਸੋ, ਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਯਥਾਪਿ ਪਥਵੀ ਨਾਮ, ਸੁਚਿਮ੍ਪਿ ਅਸੁਚਿਮ੍ਪਿ ਚ।
ਸਬ੍ਬਂ ਸਹਤਿ ਨਿਕ੍ਖੇਪਂ, ਨ ਕਰੋਤਿ ਪਟਿਘਂ ਤਯਾ॥

ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਮ੍ਪਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ, ਸਮ੍ਮਾਨਾਵਮਾਨਕ੍ਖਮੋ।
ਖਨ੍ਤਿਪਾਰਮਿਤਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਨ ਹੇਤੇ ਏਤ੍ਤਕਾਯੇਵ, ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਭਵਿਸ੍ਸਰੇ।
ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਵਿਚਿਨਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬੋਧਿਪਾਚਨਾ॥

ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾਦਕ੍ਖਿਂ, ਸਤ੍ਤਮਂ **ਸਚ੍ਚਪਾਰਮਿਂ**।
ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਹੇਸੀਹਿ, ਆਸੇਵਿਤਨਿਸੇਵਿਤਂ॥

ਇਮਂ ਤ੍ਵਂ ਸਤ੍ਤਮਂ ਤਾਵ, ਦਲ੍ਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਿਯ।
ਤਤ੍ਥ ਅਦ੍ਵੇਜ੍ਝਵਚਨੋ, ਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਯਥਾਪਿ ਓਸਮੀ ਨਾਮ, ਤੁਲਾਭੂਤਾ ਸਦੇਵਕੇ।
ਸਮਯੇ ਉਤ੍ਤੁਵਸ੍ਸੇ ਵਾ, ਨ ਵੋਕ੍ਕਮਤਿ, ਵੀਥਿਤੋ॥

ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਮ੍ਪਿ ਸਚ੍ਚੇਸੁ, ਮਾ ਵੋਕ੍ਕਮਸਿ ਵੀਥਿਤੋ।
ਸਚ੍ਚਪਾਰਮਿਤਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਸਮ੍ਬੋਧਿਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਨ ਹੇਤੇ ਏਤ੍ਤਕਾਯੇਵ, ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਭਵਿਸ੍ਸਰੇ।
ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਵਿਚਿਨਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬੋਧਿਪਾਚਨਾ॥

ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾਦਕ੍ਖਿਂ, ਅਟ੍ਠਮਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਪਾਰਮਿਂ।
ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਹੇਸੀਹਿ, ਆਸੇਵਿਤਨਿਸੇਵਿਤਂ॥

ਇਮੰ ਤ੍ਵੰ ਅਟ੍ਠਮੰ ਤਾਵ, ਦਲ੍ਹੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਿਯ।
ਤਤ੍ਥ ਤ੍ਵੰ ਅਚਲੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਸਮ੍ਬੋਧਿੰ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਯਥਾਪਿ ਪਬ੍ਬਤੋ ਸੇਲੋ, ਅਚਲੋ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ।
ਨ ਕਮ੍ਪਤਿ ਭੁਸਵਾਤੇਹਿ, ਸਕਟ੍ਠਾਨੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤਿ॥

ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਮ੍ਪਿ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨੇ, ਸਬ੍ਬਦਾ ਅਚਲੋ ਭਵ।
ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਪਾਰਮਿਤੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਸਮ੍ਬੋਧਿੰ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਨ ਹੇਤੇ ਏਤ੍ਤਕਾਯੇਵ, ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਭਵਿਸ੍ਸਰੇ।
ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਵਿਚਿਨਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬੋਧਿਪਾਚਨਾ॥

ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾਦਕ੍ਖਿੰ, ਨਵਮੰ **ਮੇਤ੍ਤਾਪਾਰਮਿੰ**।
ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਹੇਸੀਹਿ, ਆਸੇਵਿਤਨਿਸੇਵਿਤੰ॥

ਇਮੰ ਤ੍ਵੰ ਨਵਮੰ ਤਾਵ, ਦਲ੍ਹੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਿਯ।
ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਅਸਮੋ ਹੋਹਿ, ਯਦਿ ਬੋਧਿੰ ਪਤ੍ਤੁਮਿਚ੍ਛਸਿ॥

ਯਥਾਪਿ ਉਦਕੰ ਨਾਮ, ਕਲ੍ਯਾਣੇ ਪਾਪਕੇ ਜਨੇ।
ਸਮੰ ਫਰਤਿ ਸੀਤੇਨ, ਪਵਾਹੇਤਿ ਰਜੋਮਲੰ॥

ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਮ੍ਪਿ ਹਿਤਾਹਿਤੇ, ਸਮੰ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਭਾਵਯ।
ਮੇਤ੍ਤਾਪਾਰਮਿਤੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਸਮ੍ਬੋਧਿੰ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਨ ਹੇਤੇ ਏਤ੍ਤਕਾਯੇਵ, ਬੁਦ੍ਧਧਮ੍ਮਾ ਭਵਿਸ੍ਸਰੇ।
ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਵਿਚਿਨਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬੋਧਿਪਾਚਨਾ॥

ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾਦਕ੍ਖਿੰ, ਦਸਮੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਪਾਰਮਿੰ।
ਪੁਬ੍ਬਕੇਹਿ ਮਹੇਸੀਹਿ, ਆਸੇਵਿਤਨਿਸੇਵਿਤੰ॥

ਇਮੰ ਤ੍ਵੰ ਦਸਮੰ ਤਾਵ, ਦਲ੍ਹੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਾਦਿਯ।
ਤੁਲਾਭੂਤੋ ਦਲ੍ਹੋ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਸਮ੍ਬੋਧਿੰ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਯਥਾਪਿ ਪਥਵੀ ਨਾਮ, ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ ਅਸੁਚਿੰ ਸੁਚਿੰ।
ਉਪੇਕ੍ਖਤਿ ਉਭੋਪੇਤੇ, ਕੋਪਾਨੁਨਯਵਜ੍ਜਿਤਾ॥

ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਮ੍ਪਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੇ, ਤੁਲਾਭੂਤੋ ਸਦਾ ਭਵ।
ਉਪੇਕ੍ਖਾਪਾਰਮਿਤੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਸਮ੍ਬੋਧਿੰ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਸਿ॥

ਏਤ੍ਤਕਾਯੇਵ ਤੇ ਲੋਕੇ, ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਬੋਧਿਪਾਚਨਾ।
ਤਤੁਦ੍ਧੰ ਨਤ੍ਥਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ, ਦਲ੍ਹੰ ਤਤ੍ਥ ਪਤਿਟ੍ਠਹ॥

ਇਮੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਮਸਤੋ, ਸਭਾਵਰਸਲਕ੍ਖਣੇ।
ਧਮ੍ਮਤੇਜੇਨ ਵਸੁਧਾ, ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਪਕਮ੍ਪਥ॥

ਚਲਤਾ ਰਵਤਿ ਪਥਵੀ, ਉਚ੍ਛੁਯਨ੍ਤੰਵ ਪੀਲ੍ਹਿਤੰ।
ਤੇਲਯਨ੍ਤੇ ਯਥਾ ਚਕ੍ਕੰ, ਏਵੰ ਕਮ੍ਪਤਿ ਮੇਦਿਨੀ॥

ਯਾਵਤਾ ਪਰਿਸਾ ਆਸਿ, ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਰਿਵੇਸਨੇ।
ਪਵੇਧਮਾਨਾ ਸਾ ਤਤ੍ਥ, ਮੁਚ੍ਛਿਤਾ ਸੇਸਿ ਭੂਮਿਯਾ॥

ਘਟਾਨੇਕਸਹਸ੍ਸਾਨਿ , ਕੁਮ੍ਭੀਨਞ੍ਚ ਸਤਾ ਬਹੂ।
ਸਞ੍ਚੁਣ੍ਣਮਥਿਤਾ ਤਤ੍ਥ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਪਘਟ੍ਟਿਤਾ॥

ਉਬ੍ਬਿਗ੍ਗਾ ਤਸਿਤਾ ਭੀਤਾ, ਭਨ੍ਤਾ ਬ੍ਯਾਥਿਤਮਾਨਸਾ।
ਮਹਾਜਨਾ ਸਮਾਗਮ੍ਮ, ਦੀਪਙ੍ਕਰਮੁਪਾਗਮੁਂ॥

ਕਿਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਲੋਕਸ੍ਸ, ਕਲ੍ਯਾਣਮਥ ਪਾਪਕਂ।
ਸਬ੍ਬੋ ਉਪਦ੍ਦੁਤੋ ਲੋਕੋ, ਤਂ ਵਿਨੋਦੇਹਿ ਚਕ੍ਖੁਮ॥

ਤੇਸਂ ਤਦਾ ਸਞ੍ਞਾਪੇਸਿ, ਦੀਪਙ੍ਕਰੋ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਵਿਸ੍ਸਤ੍ਥਾ ਹੋਥ ਮਾ ਭਾਥ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਥਵਿਕਮ੍ਪਨੇ॥

ਯਮਹਂ ਅਜ੍ਜ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿਂ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।
ਏਸੋ ਸਮ੍ਮਸਤਿ ਧਮ੍ਮਂ, ਪੁਬ੍ਬਕਂ ਜਿਨਸੇਵਿਤਂ॥

ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਸਤੋ ਧਮ੍ਮਂ, ਬੁਦ੍ਧਭੂਮਿਂ ਅਸੇਸਤੋ।
ਤੇਨਾਯਂ ਕਮ੍ਪਿਤਾ ਪਥਵੀ, ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਸਦੇਵਕੇ॥

ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਚਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ, ਮਨੋ ਨਿਬ੍ਬਾਯਿ ਤਾਵਦੇ।
ਸਬ੍ਬੇ ਮਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮ੍ਮ, ਪੁਨਾਪਿ ਅਭਿਵਨ੍ਦਿਸੁਂ॥

ਸਮਾਦਯਿਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਗੁਣਂ, ਦਲ਼ਂ ਕਤ੍ਵਾਨ ਮਾਨਸਂ।
ਦੀਪਙ੍ਕਰਂ ਨਮਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ, ਆਸਨਾ ਵੁਟ੍ਠਹਿਂ ਤਦਾ॥

ਦਿਬ੍ਬਂ ਮਾਨੁਸਕਂ ਪੁਪ੍ਫਂ, ਦੇਵਾ ਮਾਨੁਸਕਾ ਉਭੋ।
ਸਮੋਕਿਰਨ੍ਤਿ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ, ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਆਸਨਾ॥

ਵੇਦਯਨ੍ਤਿ ਚ ਤੇ ਸੋਤ੍ਥਿਂ, ਦੇਵਾ ਮਾਨੁਸਕਾ ਉਭੋ।
ਮਹਨ੍ਤਂ ਪਤ੍ਥਿਤਂ ਤੁਯ੍ਹਂ, ਤਂ ਲਭਸ੍ਸੁ ਯਥਿਚ੍ਛਿਤਂ॥

ਸਬ੍ਬੀਤਿਯੋ ਵਿਵਜ੍ਜਨ੍ਤੁ, ਸੋਕੋ ਰੋਗੋ ਵਿਨਸ੍ਸਤੁ।
ਮਾ ਤੇ ਭਵਨ੍ਤ੍ਵਨ੍ਤਰਾਯਾ, ਫੁਸ ਖਿਪ੍ਪਂ ਬੋਧਿਮੁਤ੍ਤਮਂ॥

ਯਥਾਪਿ ਸਮਯੇ ਪਤ੍ਤੇ, ਪੁਪ੍ਫਨ੍ਤਿ ਪੁਪ੍ਫਿਨੋ ਦੁਮਾ।
ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਂ ਮਹਾਵੀਰ, ਬੁਦ੍ਧਞਾਣੇਨ ਪੁਪ੍ਫਸੁ॥

ਯਥਾ ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਪੂਰਯੁਂ ਦਸਪਾਰਮੀ।
ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਂ ਮਹਾਵੀਰ, ਪੂਰੇਹਿ ਦਸਪਾਰਮੀ॥

ਯਥਾ ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਬੋਧਿਮਣ੍ਡਮ੍ਹਿ ਬੁਜ੍ਝਰੇ।
ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਂ ਮਹਾਵੀਰ, ਬੁਜ੍ਝਸ੍ਸੁ ਜਿਨਬੋਧਿਯਂ॥

ਯਥਾ ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਾ, ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤਯੁਂ।
ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਂ ਮਹਾਵੀਰ, ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਂ ਪਵਤ੍ਤਯ॥

ਪੁਣ੍ਣਮਾਯੇ ਯਥਾ ਚਨ੍ਦੋ, ਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਵਿਰੋਚਤਿ।
ਤਥੇਵ ਤ੍ਵਂ ਪੁਣ੍ਣਮਨੋ, ਵਿਰੋਚ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਯਂ॥

ਰਾਹੁਮੁਤ੍ਤੋ ਯਥਾ ਸੂਰਿਯੋ, ਤਾਪੇਨ ਅਤਿਰੋਚਤਿ।
ਤਥੇਵ ਲੋਕਾ ਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ, ਵਿਰੋਚ ਸਿਰਿਯਾ ਤੁਵਂ॥

ਯਥਾ ਯਾ ਕਾਚਿ ਨਦਿਯੋ, ਓਸਰਨ੍ਤਿ ਮਹੋਦਧਿਂ।
ਏਵਂ ਸਦੇਵਕਾ ਲੋਕਾ, ਓਸਰਨ੍ਤੁ ਤਵਨ੍ਤਿਕੇ॥

ਤੇਹਿ ਥੁਤਪ੍ਪਸਤ੍ਥੋ ਸੋ, ਦਸ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮਾਦਿਯ।
ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤੋ, ਪਵਨਂ ਪਾਵਿਸੀ ਤਦਾ॥

ਸੁਮੇਧਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤਦਾ ਤੇ ਭੋਜਯਿਤ੍ਵਾਨ, ਸਸਙ੍ਘਂ ਲੋਕਨਾਯਕਂ।
ਉਪਗਚ੍ਛੁਂ ਸਰਣਂ ਤਸ੍ਸ, ਦੀਪਙ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ॥

ਸਰਣਾਗਮਨੇ ਕਞ੍ਚਿ, ਨਿਵੇਸੇਸਿ ਤਥਾਗਤੋ।
ਕਞ੍ਚਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਸੀਲੇਸੁ, ਸੀਲੇ ਦਸਵਿਧੇ ਪਰਂ॥

ਕਸ੍ਸਚਿ ਦੇਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਂ, ਚਤੁਰੋ ਫਲਮੁਤ੍ਤਮੇ।
ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਸਮੇ ਧਮ੍ਮੇ, ਦੇਤਿ ਸੋ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ॥

ਕਸ੍ਸਚਿ ਵਰਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਅਟ੍ਠ ਦੇਤਿ ਨਰਾਸਭੋ।
ਤਿਸ੍ਸੋ ਕਸ੍ਸਚਿ ਵਿਜ੍ਜਾਯੋ, ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ ਪਵੇਚ੍ਛਤਿ॥

ਤੇਨ ਯੋਗੇਨ ਜਨਕਾਯਂ, ਓਵਦਤਿ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਤੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਕਂ ਆਸਿ, ਲੋਕਨਾਥਸ੍ਸ ਸਾਸਨਂ॥

ਮਹਾਹਨੁਸਭਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਦੀਪਙ੍ਕਰਸਨਾਮਕੋ।
ਬਹੂ ਜਨੇ ਤਾਰਯਤਿ, ਪਰਿਮੋਚੇਤਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ॥

ਬੋਧਨੇਯਜਂ ਜਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਸਤਸਹਸ੍ਸੇਪਿ ਯੋਜਨੇ।
ਖਣੇਨ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾਨ, ਬੋਧੇਤਿ ਤਂ ਮਹਾਮੁਨਿ॥

ਪਠਮਾਭਿਸਮਯੇ ਬੁਦ੍ਧੋ, ਕੋਟਿਸਤਮਬੋਧਯਿ।
ਦੁਤਿਯਾਭਿਸਮਯੇ ਨਾਥੋ, ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਮਬੋਧਯਿ॥

ਯਦਾ ਚ ਦੇਵਭਵਨਮ੍ਹਿ, ਬੁਦ੍ਧੋ ਧਮ੍ਮਮਦੇਸਯਿ।
ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਾਨਂ, ਤਤਿਯਾਭਿਸਮਯੋ ਅਹੁ॥

ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ ਤਯੋ ਆਸੁਂ, ਦੀਪਙ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ।
ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਂ, ਪਠਮੋ ਆਸਿ ਸਮਾਗਮੋ॥

ਪੁਨ ਨਾਰਦਕੂਟਮ੍ਹਿ, ਪਵਿਵੇਕਗਤੇ ਜਿਨੇ।
ਖੀਣਾਸਵਾ ਵੀਤਮਲਾ, ਸਮਿਂਸੁ ਸਤਕੋਟਿਯੋ॥

ਯਮ੍ਹਿ ਕਾਲੇ ਮਹਾਵੀਰੋ, ਸੁਦਸ੍ਸਨਸਿਲੁਚ੍ਚਯੇ।

ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸੇਹਿ, ਪਵਾਰੇਸਿ ਮਹਾਮੁਨਿ॥

ਅਹਂ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ, ਜਟਿਲੋ ਉਗ੍ਗਤਾਪਨੋ।
ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਮ੍ਹਿ ਚਰਣੋ, ਪਞ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਸੁ ਪਾਰਗੂ॥

ਦਸਵੀਸਸਹਸ੍ਸਾਨਂ, ਧਮ੍ਮਾਭਿਸਮਯੋ ਅਹੁ।
ਏਕਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਭਿਸਮਯਾ, ਗਣਨਾਤੋ ਅਸਙ੍ਖਿਯਾ॥

ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਕਂ ਬਾਹੁਜਞ੍ਞਂ, ਇਦ੍ਧਂ ਫੀਤਂ ਅਹੁ ਤਦਾ।
ਦੀਪਙ੍ਕਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਸਾਸਨਂ ਸੁਵਿਸੋਧਿਤਂ॥

ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਛਲਭਿਞ੍ਞਾ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਾ।
ਦੀਪਙ੍ਕਰਂ ਲੋਕਵਿਦੁਂ, ਪਰਿਵਾਰੇਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਦਾ॥

ਯੇ ਕੇਚਿ ਤੇਨ ਸਮਯੇਨ, ਜਹਨ੍ਤਿ ਮਾਨੁਸਂ ਭਵਂ।
ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸਾ ਸੇਖਾ, ਗਰਹਿਤਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ॥

ਸੁਪੁਪ੍ਫਿਤਂ ਪਾਵਚਨਂ, ਅਰਹਨ੍ਤੇਹਿ ਤਾਦਿਹਿ।
ਖੀਣਾਸਵੇਹਿ ਵਿਮਲੇਹਿ, ਉਪਸੋਭਤਿ ਸਦੇਵਕੇ॥

ਨਗਰਂ ਰਮ੍ਮਵਤੀ ਨਾਮ, ਸੁਦੇਵੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ।
ਸੁਮੇਧਾ ਨਾਮ ਜਨਿਕਾ, ਦੀਪਙ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ॥

ਸੁਮਙ੍ਗਲੋ ਚ ਤਿਸ੍ਸੋ ਚ, ਅਹੇਸੁਂ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ।
ਸਾਗਤੋ ਨਾਮੁਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਦੀਪਙ੍ਕਰਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ॥

ਨਨ੍ਦਾ ਚੇਵ ਸੁਨਨ੍ਦਾ ਚ, ਅਹੇਸੁਂ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ।
ਬੋਧਿ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ, ਪਿਪ੍ਫਲੀਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤਿ॥

ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥਮੁਬ੍ਬੇਧੋ, ਦੀਪਙ੍ਕਰੋ ਮਹਾਮੁਨਿ।
ਸੋਭਤਿ ਦੀਪਰੁਕ੍ਖੋਵ, ਸਾਲਰਾਜਾਵ ਪੁਪ੍ਫਿਤੋ।
ਪਭਾ ਵਿਧਾਵਤਿ ਤਸ੍ਸ, ਸਮਨ੍ਤਾ ਦ੍ਵਾਦਸਯੋਜਨੇ॥

ਸਤਸਹਸ੍ਸਵਸ੍ਸਾਨਿ, ਆਯੁ ਤਸ੍ਸ ਮਹੇਸਿਨੋ।
ਤਾਵਤਾ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨੋ ਸੋ, ਤਾਰੇਸਿ ਜਨਤਂ ਬਹੁਂ॥

ਜੋਤਯਿਤ੍ਵਾਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਂ, ਸਨ੍ਤਾਰੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਜਨਂ।
ਜਲਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋਵ, ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਸੋ ਸਸਾਵਕੋ॥

ਸਾ ਚ ਇਦ੍ਧਿ ਸੋ ਚ ਯਸੋ, ਤਾਨਿ ਚ ਪਾਦੇਸੁ ਚਕ੍ਕਰਤਨਾਨਿ।
ਸਬ੍ਬਂ ਤਮਨ੍ਤਰਹਿਤਂ, ਨਨੁ ਰਿਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਾਤਿ॥

ਦੀਪਙ੍ਕਰਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਏਕਂ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ **ਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞੋ** ਨਾਮ ਸਤ੍ਥਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਂ। ਦੁਤਿਯੇ ਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਂ, ਤਤਿਯੇ ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਯੋ।

ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਵਿਜਿਤਾਵੀ** ਨਾਮ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਸਙ੍ਖਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਮਹਾਦਾਨਂ ਅਦਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਂ ''ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਰਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਰਜ੍ਜਂ ਨਿਯ੍ਯਾਤੇਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਸੋ ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਪਞ੍ਚ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯੋ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਪਰਿਹੀਨਜ੍ਝਾਨੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। ਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਨ ਰਮ੍ਮਵਤੀ ਨਾਮ

ਨਗਰੰ, ਸੁਨਨ੍ਦੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਪਿਤਾ, ਸੁਜਾਤਾ ਨਾਮ ਮਾਤਾ, ਭਦ੍ਦੋ ਚ ਸੁਭਦ੍ਦੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਅਨੁਰੁਦ੍ਧੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਤਿਸ੍ਸਾ ਚ ਉਪਤਿਸ੍ਸਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਸਾਲਕਲ੍ਯਾਣੀ ਬੋਧਿ, ਅਟ੍ਠਾਸੀਤਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧੰ ਸਰੀਰੰ, ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸੰ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੰ ਅਹੋਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ ਏਕੰ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਕਪ੍ਪੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਬੁਦ੍ਧਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿੰਸੁ **ਮਙ੍ਗਲੋ ਸੁਮਨੋ ਰੇਵਤੋ ਸੋਭਿਤੋ**ਤਿ। **ਮਙ੍ਗਲਸ੍ਸ** ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਤੀਸੁ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇਸੁ ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਭਿਕ੍ਖੂ ਅਹੇਸੁੰ। ਦੁਤਿਯੇ ਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸੰ। ਤਤਿਯੇ ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਯੋ। ਵੇਮਾਤਿਕਭਾਤਾ ਪਨਸ੍ਸ ਆਨਨ੍ਦਕੁਮਾਰੋ ਨਾਮ ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਸਙ੍ਖ੍ਯਾਯ ਪਰਿਸਾਯ ਸਦ੍ਧਿੰ ਧਮ੍ਮਸਵਨਤ੍ਥਾਯ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਅਗਮਾਸਿ, ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਿਕਥੰ ਕਥੇਸਿ। ਸੋ ਸਦ੍ਧਿੰ ਪਰਿਸਾਯ ਸਹ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਹਿ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਪਾਪੁਣਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤੇਸੰ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬਚਰਿਯੰ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਇਦ੍ਧਿਮਯਪਤ੍ਤਚੀਵਰਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਹਤ੍ਥੰ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ''ਏਥ ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ ਆਹ। ਸਬ੍ਬੇ ਤਙ੍ਖਣਞ੍ਞੇਵ ਇਦ੍ਧਿਮਯਪਤ੍ਤਚੀਵਰਧਰਾ ਸਟ੍ਠਿਵਸ੍ਸਿਕਤ੍ਥੇਰਾ ਵਿਯ ਆਕਪ੍ਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਵਾਰਯਿੰਸੁ ਅਯਮਸ੍ਸ ਤਤਿਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋ ਅਹੋਸਿ।

ਯਥਾ ਪਨ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਸਮਨ੍ਤਾ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥਪ੍ਪਮਾਣਾਯੇਵ ਸਰੀਰਪ੍ਪਭਾ ਹੋਤਿ, ਨ, ਏਵੰ ਤਸ੍ਸ। ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਸਰੀਰਪ੍ਪਭਾ ਨਿਚ੍ਚਕਾਲੰ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁੰ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਰੁਕ੍ਖਪਥਵਿਪਬ੍ਬਤਸਮੁਦ੍ਦਾਦਯੋ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਉਕ੍ਖਲਿਯਾਦੀਨਿ ਉਪਾਦਾਯ ਸੁਵਣ੍ਣਪਟ ਪਰਿਯੋਨਦ੍ਧਾ ਵਿਯ ਅਹੇਸੁੰ। ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣੰ ਪਨਸ੍ਸ ਨਵੁਤਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੋਸਿ। ਏਤ੍ਤਕੰ ਕਾਲੰ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਦਯੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਭਾਯ ਵਿਰੋਚਿਤੁੰ ਨਾਸਕ੍ਖਿੰਸੁ, ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਦਿਵਾ ਸੂਰਿਯਾਲੋਕੇਨ ਵਿਯ ਸਤ੍ਤਾ ਨਿਚ੍ਚੰ ਬੁਦ੍ਧਾਲੋਕੇਨੇਵ ਵਿਚਰਿੰਸੁ। ਸਾਯੰ ਪੁਪ੍ਫਿਤਾਨੰ ਕੁਸੁਮਾਨੰ, ਪਾਤੋ ਰਵਨ੍ਤਕਸਕੁਣਾਨਞ੍ਚ ਵਸੇਨ ਲੋਕੋ ਰਤ੍ਤਿਨ੍ਦਿਵਪਰਿਚ੍ਛੇਦੰ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਸਿ । ਕਿੰ ਪਨ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਅਯਮਾਨੁਭਾਵੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ? ਨੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤੇਪਿ ਹਿ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿੰ ਵਾ ਲੋਕਧਾਤੁੰ, ਤਤੋ ਵਾ ਭਿਯ੍ਯੋ ਆਭਾਯ ਫਰੇਯ੍ਯੁੰ। ਮਙ੍ਗਲਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਪੁਬ੍ਬਪਤ੍ਥਨਾਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਬ੍ਯਾਮਪ੍ਪਭਾ ਵਿਯ ਸਰੀਰਪ੍ਪਭਾ ਨਿਚ੍ਚਮੇਵ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁੰ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ।

ਸੋ ਕਿਰ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਚਰਿਯਕਾਲੇ ਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰਸਦਿਸੇ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਠਿਤੋ ਸਪੁਤ੍ਤਦਾਰੋ ਵਙ੍ਕਪਬ੍ਬਤਸਦਿਸੇ ਪਬ੍ਬਤੇ ਵਸਿ। ਅਥੇਕੋ ਖਰਦਾਠਿਕੋ ਨਾਮ ਯਕ੍ਖੋ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦਾਨਜ੍ਝਾਸਯਤੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਣ੍ਣੇਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਸਤ੍ਤੰ ਦ੍ਵੇ ਦਾਰਕੇ ਯਾਚਿ। ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ ''ਦਦਾਮਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤਕੇ''ਤਿ ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠੋ ਉਦਕਪਰਿਯਨ੍ਤੰ ਪਥਵਿੰ ਕਮ੍ਪੇਨ੍ਤੋ ਦ੍ਵੇਪਿ ਦਾਰਕੇ ਅਦਾਸਿ। ਯਕ੍ਖੋ ਚਙ੍ਕਮਨਕੋਟਿਯੰ ਆਲਮ੍ਬਨਫਲਕੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਤ੍ਵਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਮਹਾਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮੁਲ਼ਾਲਕਲਾਪੰ ਵਿਯ ਦ੍ਵੇ ਦਾਰਕੇ ਖਾਦਿ। ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਯਕ੍ਖੰ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਵਿਵਟਮਤ੍ਤੇ ਅਗ੍ਗਿਜਾਲੰ ਵਿਯ ਲੋਹਿਤਧਾਰੰ ਉਗ੍ਗਿਰਮਾਨੰ ਤਸ੍ਸ ਮੁਖੰ ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਕੇਸਗ੍ਗਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸੰ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿ, ''ਸੁਦਿਨ੍ਨੰ ਵਤ ਮੇ ਦਾਨ''ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤਯਤੋ ਪਨਸ੍ਸ ਸਰੀਰੇ ਮਹਨ੍ਤੰ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਉਦਪਾਦਿ। ਸੋ ''ਇਮਸ੍ਸ ਮੇ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ ਅਨਾਗਤੇ ਇਮਿਨਾਵ ਨੀਹਾਰੇਨ ਸਰੀਰਤੋ ਰਸ੍ਮਿਯੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤੂ''ਤਿ ਪਤ੍ਥਨੰ ਅਕਾਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਤੰ ਪਤ੍ਥਨੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਬੁਦ੍ਧਭੂਤਸ੍ਸ ਸਰੀਰਤੋ ਰਸ੍ਮਿਯੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਏਤ੍ਤਕੰ ਠਾਨੰ ਫਰਿੰਸੁ।

ਅਪਰਮ੍ਪਿਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਚਰਿਤੰ ਅਤ੍ਥਿ। ਸੋ ਕਿਰ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਕਾਲੇ ਏਕਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚੇਤਿਯੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਇਮਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਮਯਾ ਜੀਵਿਤੰ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤੀ''ਤਿ ਦਣ੍ਡਕਦੀਪਿਕਾਵੇਠਨਨਿਯਾਮੇਨ ਸਕਲਸਰੀਰੰ ਵੇਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਰਤਨਮਤ੍ਤਮਕੁਲੰ ਸਤਸਹਸ੍ਸਗ੍ਘਨਿਕੰ ਸੁਵਣ੍ਣਪਾਤਿੰ ਸਪ੍ਪਿਸ੍ਸ ਪੂਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਹਸ੍ਸਵਟ੍ਟਿਯੋ ਜਾਲਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤੰ ਸੀਸੇਨਾਦਾਯ ਸਕਲਸਰੀਰੰ ਜਾਲਾਪੇਤ੍ਵਾ ਚੇਤਿਯੰ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਸਕਲਰਤ੍ਤਿੰ ਵੀਤਿਨਾਮੇਸਿ। ਏਵੰ ਯਾਵ ਅਰੁਣੁਗ੍ਗਮਨਾ ਵਾਯਮਨ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿਸ੍ਸ ਲੋਮਕੂਪਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਉਸੁਮੰ ਨ ਗਣ੍ਹਿ, ਪਦੁਮਗਬ੍ਭੰ ਪਵਿਟ੍ਠਕਾਲੋ ਵਿਯ ਅਹੋਸਿ। ਧਮ੍ਮੋ ਹਿ ਨਾਮੇਸ ਅਤ੍ਤਾਨੰ ਰਕ੍ਖਨ੍ਤੰ ਰਕ੍ਖਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

> ''ਧਮ੍ਮੋ ਹਵੇ ਰਕ੍ਖਤਿ ਧਮ੍ਮਚਾਰਿੰ,
> ਧਮ੍ਮੋ ਸੁਚਿਣ੍ਣੋ ਸੁਖਮਾਵਹਾਤਿ।
> ਏਸਾਨਿਸੰਸੋ ਧਮ੍ਮੇ ਸੁਚਿਣ੍ਣੇ,
> ਨ ਦੁਗ੍ਗਤਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ ਧਮ੍ਮਚਾਰੀ''ਤਿ॥ (ਥੇਰਗਾ॰ ੩੦੩; ਜਾ॰ ੧.੧੦.੧੦੨; ੧.੧੫.੩੮੫)।

ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਰੀਰੋਭਾਸੋ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁੰ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ।

ਤਦਾ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਸੁਰੁਚਿ** ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ''ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਨਿਮਨ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਮਧੁਰਧਮ੍ਮਕਥੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ''ਸ੍ਵੇ ਮਯ੍ਹੰ ਭਿਕ੍ਖੰ ਗਣ੍ਹਥ ਭਨ੍ਤੇ''ਤਿ ਆਹ। ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ ਕਿਤ੍ਤਕੇਹਿ ਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂਹਿ ਅਤ੍ਥੋਤਿ, ਕਿਤ੍ਤਕਾ ਪਨ ਵੋ ਭਨ੍ਤੇ ਪਰਿਵਾਰਾ ਭਿਕ੍ਖੂਤਿ। ਤਦਾ ਸਤ੍ਥੁ ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ''ਭਨ੍ਤੇ, ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਮਯ੍ਹੰ ਭਿਕ੍ਖੰ ਗਣ੍ਹਥਾ''ਤਿ ਆਹ। ਸਤ੍ਥਾ ਅਧਿਵਾਸੇਸਿ। ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਗੇਹੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ ''ਅਹੰ ਏਤ੍ਤਕਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਯਾਗੁਭਤ੍ਤਵਤ੍ਥਾਦੀਨਿ ਦਾਤੁੰ ਨੋ ਨ ਸਕ੍ਕੋਮਿ, ਨਿਸੀਦਨਟ੍ਠਾਨੰ ਪਨ ਕਥੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਾ ਚਿਨ੍ਤਾ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕੇ ਠਿਤਸ੍ਸ ਦੇਵਰਞ੍ਞੋ ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਸਿਲਾਸਨਸ੍ਸ ਉਣ੍ਹਭਾਵੰ ਜਨੇਸਿ। ਸਕ੍ਕੋ ''ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਮੰ ਇਮਸ੍ਮਾ ਠਾਨਾ ਚਾਵੇਤੁਕਾਮੋ''ਤਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਮਹਾਪੁਰਿਸੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਅਯੰ ਸੁਰੁਚਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖੰ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੰ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਨਟ੍ਠਾਨਤ੍ਥਾਯ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ, ਮਯਾਪਿ ਤਤ੍ਥ

ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪੁਵ੍ਵਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ਗਹੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀ’’ਤਿ ਵਡ੍ਢਕਿਵਣ੍ਣਂ ਨਿਮ੍ਮਿਨਿਤ੍ਵਾ ਵਾਸਿਫਰਸੁਹਤ੍ਥੋ ਮਹਾਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋ ਪਾਤੁਰਹੋਸਿ। ‘‘ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਕਸ੍ਸਚਿ ਭਤਿਯਾ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚ’’ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘‘ਕਿਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰਿਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ ਆਹ। ਮਮ ਅਜਾਨਨਸਿਪ੍ਪਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਗੇਹਂ ਵਾ ਮਣ੍ਡਪਂ ਵਾ ਯੋ ਯਂ ਕਾਰੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਕਾਤੁਂ ਜਾਨਾਮੀਤਿ। ਤੇਨ ਹਿ ਮਯ੍ਹਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ। ਕਿਂ, ਅਯ੍ਯਾਤਿ? ਸ੍ਵਾਤਨਾਯ ਮੇ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਭਿਕ੍ਖੂ ਨਿਮਨ੍ਤਿਤਾ, ਤੇਸਂ ਨਿਸੀਦਨਮਣ੍ਡਪਂ ਕਰਿਸ੍ਸਸੀਤਿ। ਅਹਂ ਨਾਮ ਕਰੇਯ੍ਯਂ, ਸਚੇ ਮੇ ਭਤਿਂ ਦਾਤੁਂ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਥਾਤਿ। ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਤਾਤਾਤਿ। ‘‘ਸਾਧੁ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਪਦੇਸਂ ਓਲੋਕੇਸਿ।

ਦ੍ਵਾਦਸਤੇਰਸਯੋਜਨਪ੍ਪਮਾਣੋ ਪਦੇਸੋ ਕਸਿਣਮਣ੍ਡਲਂ ਵਿਯ ਸਮਤਲੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ‘‘ਏਤ੍ਤਕੇ ਠਾਨੇ ਸਤ੍ਤਰਤਨਮਯੋ ਮਣ੍ਡਪੋ ਉਟ੍ਠਹਤੂ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਸਿ। ਤਾਵਦੇਵ ਪਥਵਿਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਮਣ੍ਡਪੋ ਉਟ੍ਠਹਿ। ਤਸ੍ਸ ਸੁਵਣ੍ਣਮਯੇਸੁ ਥਮ੍ਭੇਸੁ ਰਜਤਮਯਾ ਘਟਕਾ ਅਹੇਸੁਂ, ਰਜਤਮਯੇਸੁ ਥਮ੍ਭੇਸੁ ਸੁਵਣ੍ਣਮਯਾ, ਮਣਿਤ੍ਥਮ੍ਭੇਸੁ ਪਵਾਲ਼ਮਯਾ, ਪਵਾਲ਼ਤ੍ਥਮ੍ਭੇਸੁ ਮਣਿਮਯਾ, ਸਤ੍ਤਰਤਨਮਯੇਸੁ ਥਮ੍ਭੇਸੁ ਸਤ੍ਤਰਤਨਮਯਾਵ ਘਟਕਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਤਤੋ ‘‘ਮਣ੍ਡਪਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤੇਨ ਕਿਙ੍ਕਿਣਿਕਜਾਲਂ ਓਲਮ੍ਬਤੂ’’ਤਿ ਓਲੋਕੇਸਿ। ਸਹ ਓਲੋਕਨੇਨੇਵ ਕਿਙ੍ਕਿਣਿਕਜਾਲਂ ਓਲਮ੍ਬਿ, ਯਸ੍ਸ ਮਨ੍ਦਵਾਤੇਰਿਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸੇਵ ਤੂਰਿਯਸ੍ਸ ਮਧੁਰਸਦ੍ਦੋ ਨਿਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ। ਦਿਬ੍ਬਸਙ੍ਗੀਤਿਵਤ੍ਤਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਅਹੋਸਿ। ‘‘ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਗਨ੍ਧਦਾਮਮਾਲਾਦਾਮਾਨਿ ਓਲਮ੍ਬਨ੍ਤੂ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ। ਤਾਵਦੇਵ ਦਾਮਾਨਿ ਓਲਮ੍ਬਿਂਸੁ। ‘‘ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਸਙ੍ਖ੍ਯਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਆਸਨਾਨਿ ਚ ਆਧਾਰਕਾਨਿ ਚ ਪਥਵਿਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤੂ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ। ਤਾਵਦੇਵ ਉਟ੍ਠਹਿਂਸੁ। ‘‘ਕੋਣੇ ਕੋਣੇ ਏਕੇਕਾ ਉਦਕਚਾਟਿਯੋ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤੂ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ, ਤਾਵਦੇਵ ਉਦਕਚਾਟਿਯੋ ਉਟ੍ਠਹਿਂਸੁ ਏਤ੍ਤਕਂ ਮਾਪੇਤ੍ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ‘‘ਏਹਿ ਅਯ੍ਯ ਤਵ ਮਣ੍ਡਪਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਮਯ੍ਹਂ ਭਤਿਂ ਦੇਹੀ’’ਤਿ ਆਹ। ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਣ੍ਡਪਂ ਓਲੋਕੇਸਿ । ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵਸ੍ਸ ਸਕਲਸਰੀਰਂ ਪਞ੍ਚਵਣ੍ਣਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਫੁਟਂ ਅਹੋਸਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਮਣ੍ਡਪਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਏਤਦਹੋਸਿ ‘‘ਨਾਯਂ ਮਣ੍ਡਪੋ ਮਨੁਸ੍ਸਭੂਤੇਨ ਕਤੋ, ਮਯ੍ਹਂ ਪਨ ਅਜ੍ਝਾਸਯਂ ਮਯ੍ਹਂ ਗੁਣਂ ਆਗਮ੍ਮ ਅਦ੍ਧਾ ਸਕ੍ਕਸ੍ਸ ਭਵਨਂ ਉਣ੍ਹਂ ਅਹੋਸਿ। ਤਤੋ ਸਕ੍ਕੇਨ ਦੇਵਰਞ੍ਞਾ ਅਯਂ ਮਣ੍ਡਪੋ ਕਾਰਿਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ। ‘‘ਨ ਖੋ ਪਨ ਮੇ ਯੁਤ੍ਤਂ ਏਵਰੂਪੇ ਮਣ੍ਡਪੇ ਏਕਦਿਵਸਂਯੇਵ ਦਾਨਂ ਦਾਤੁਂ, ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ।

ਬਾਹਿਰਕਦਾਨਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤੁਟ੍ਠਿਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਅਲਙ੍ਕਤਸੀਸਂ ਪਨ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਿਤਅਕ੍ਖੀਨਿ ਉਪ੍ਪਾਟੇਤ੍ਵਾ, ਹਦਯਮਂਸਂ ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਟੇਤ੍ਵਾ ਦਿਨ੍ਨਕਾਲੇ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਚਾਗਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤੁਟ੍ਠਿ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਅਮ੍ਹਾਕਮ੍ਪਿ ਹਿ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਿਵਿਜਾਤਕੇ ਦੇਵਸਿਕਂ ਪਞ੍ਚਸਤਸਹਸ੍ਸਕਹਾਪਣਾਨਿ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਨਗਰਦ੍ਵਾਰੇਸੁ, ਮਜ੍ਝੇ ਨਗਰੇ ਚ ਦਾਨਂ ਦਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਦਾਨਂ ਤੁਟ੍ਠਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿ। ਯਦਾ ਪਨਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਵਣ੍ਣੇਨ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਰਾਜਾ ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਯਾਚਿ, ਤਦਾ ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਾਟੇਤ੍ਵਾ ਦਦਮਾਨਸ੍ਸੇਵ ਹਾਸੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ, ਕੇਸਗ੍ਗਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਨਾਹੋਸਿ। ਏਵਂ ਦਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਿਤ੍ਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੋਪਿ ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ‘‘ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਮਯਾ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਸਙ੍ਖ੍ਯਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਦਾਨਂ ਦਾਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਮਣ੍ਡਪੇ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਨਿਸੀਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਗਵਪਾਨਂ ਨਾਮ ਅਦਾਸਿ। ਗਵਪਾਨਨ੍ਤਿ ਮਹਨ੍ਤੇ ਮਹਨ੍ਤੇ ਕੋਲਮ੍ਬੇ ਖੀਰਸ੍ਸ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਨੇਸੁ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਘਨਪਾਕਪਕ੍ਕੇ ਖੀਰੇ ਥੋਕੇ ਤਣ੍ਡੁਲੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਮਧੁਸਕ੍ਕਰਚੁਣ੍ਣਸਪ੍ਪੀਹਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਤਂ ਭੋਜਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾਯੇਵ ਪਨ ਪਰਿਵਿਸਿਤੁਂ ਨਾਸਕ੍ਖਿਂਸੁ, ਦੇਵਾਪਿ ਏਕਨ੍ਤਰਿਕਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਵਿਸਿਂਸੁ। ਦ੍ਵਾਦਸਤੇਰਸਯੋਜਨਪ੍ਪਮਾਣਂ ਠਾਨਮ੍ਪਿ ਭਿਕ੍ਖੂ ਗਣ੍ਹਿਤੁਂ ਨਪ੍ਪਹੋਤਿਯੇਵ। ਤੇ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਪਰਿਯੋਸਾਨਦਿਵਸੇ ਸਬ੍ਬਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਧੋਵਾਪੇਤ੍ਵਾ ਭੇਸਜ੍ਜਤ੍ਥਾਯ ਸਪ੍ਪਿਨਵਨੀਤਤੇਲਮਧੁਫਾਣਿਤਾਨਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਤਿਚੀਵਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਦਾਸਿ। ਸਙ੍ਘਨਵਕਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਲਦ੍ਧਤਿਚੀਵਰਸਾਟਕਾ ਸਤਸਹਸ੍ਸਗ੍ਘਨਿਕਾ ਅਹੇਸੁਂ। ਸਤ੍ਥਾ ਅਨੁਮੋਦਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ‘‘ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਏਵਰੂਪਂ ਮਹਾਦਾਨਂ ਅਦਾਸਿ, ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਉਪਧਾਰੇਨ੍ਤੋ ‘‘ਅਨਾਗਤੇ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਧਿਕਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਂ ਮਤ੍ਥਕੇ ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਹਾਪੁਰਿਸਂ ਆਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ‘‘ਤ੍ਵਂ ਏਤ੍ਤਕਂ ਨਾਮ ਕਾਲਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗੋਤਮੋ ਨਾਮ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਮਹਾਪੁਰਿਸੋ ਬ੍ਯਾਕਰਣਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ‘‘ਅਹਂ ਕਿਰ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਕੋ ਮੇ ਘਰਾਵਾਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ , ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ’’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਤਥਾਰੂਪਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਖੇਲ਼ਪਿਣ੍ਡਂ ਵਿਯ ਪਹਾਯ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਚ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ, ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਆਯੁਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ।

ਮਙ੍ਗਲਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਉਤ੍ਤਰਂ ਨਾਮ ਨਗਰਂ ਅਹੋਸਿ। ਪਿਤਾਪਿ ਉਤ੍ਤਰੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ, ਮਾਤਾਪਿ ਉਤ੍ਤਰਾ ਨਾਮ, ਸੁਦੇਵੋ ਚ ਧਮ੍ਮਸੇਨੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਪਾਲਿਤੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਸੀਵਲੀ ਚ ਅਸੋਕਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਨਾਗਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਅਟ੍ਠਾਸੀਤਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਸਰੀਰਂ ਅਹੋਸਿ। ਨਵੁਤਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਠਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤੇ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਦਸਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਏਕਨ੍ਧਕਾਰਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ। ਸਬ੍ਬਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇਸੁ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਆਰੋਦਨਪਰਿਦੇਵਨਂ ਅਹੋਸਿ।

ਏਵਂ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਂ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬੁਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਪਰਭਾਗੇ **ਸੁਮਨੋ** ਨਾਮ ਸਤ੍ਥਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ। ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਭਿਕ੍ਖੂ ਅਹੇਸੁਂ। ਦੁਤਿਯੇ ਕਞ੍ਚਨਪਬ੍ਬਤਮ੍ਹਿ ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਤਤਿਯੇ ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ। ਤਦਾ ਮਹਾਸਤ੍ਤੋ **ਅਤੁਲੋ** ਨਾਮ ਨਾਗਰਾਜਾ ਅਹੋਸਿ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ, ਸੋ ‘‘ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ’’ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਞਾਤਿਸਙ੍ਘਪਰਿਵੁਤੋ ਨਾਗਭਵਨਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ

ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਭਿਕ੍ਖੁਪਰਿਵਾਰਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਦਿਬ੍ਬਤੂਰਿਯੇਹਿ ਉਪਹਾਰਂ ਕਾਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੇਕਂ ਦੁਸ੍ਸਯੁਗਾਨਿ ਦਤ੍ਵਾ ਸਰਣੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਸਿ। ਸੋਪਿ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ''ਅਨਾਗਤੇ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਨਗਰਂ ਮੇਖਲਂ ਨਾਮ ਅਹੋਸਿ, ਸੁਦਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਪਿਤਾ, ਸਿਰਿਮਾ ਨਾਮ ਮਾਤਾ, ਸਰਣੋ ਚ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਉਦੇਨੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਸੋਣਾ ਚ ਉਪਸੋਣਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਨਾਗਰੁਕ੍ਖੋਵ ਬੋਧਿ, ਨਵੁਤਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਸਰੀਰਂ, ਨਵੁਤਿਯੇਵ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਂ ਅਹੋਸੀਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ **ਰੇਵਤੋ** ਨਾਮ ਸਤ੍ਥਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ ਅਹੇਸੁਂ, ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਗਣਨਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਦੁਤਿਯੇ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਭਿਕ੍ਖੂ ਅਹੇਸੁਂ, ਤਥਾ ਤਤਿਯੇ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਅਤਿਦੇਵੋ** ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਰਣੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਸਿਰਸ੍ਮਿਂ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਥੁਨੋ ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨੇ ਵਣ੍ਣਂ ਵਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਾਸਙ੍ਗੇਨ ਪੂਜਮਕਾਸਿ। ਸੋਪਿ ਨਂ ''ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਨਗਰਂ ਸੁਧਞ੍ਞਵਤੀ ਨਾਮ ਅਹੋਸਿ, ਪਿਤਾ ਵਿਪੁਲੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ, ਮਾਤਾਪਿ ਵਿਪੁਲਾ ਨਾਮ, ਵਰੁਣੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਦੇਵੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਸਮ੍ਭਵੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਭਦ੍ਦਾ ਚ ਸੁਭਦ੍ਦਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਨਾਗਰੁਕ੍ਖੋਵ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰਂ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਆਯੁ ਸਟ੍ਠਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ **ਸੋਭਿਤੋ** ਨਾਮ ਸਤ੍ਥਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ, ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਕੋਟਿਸਤਭਿਕ੍ਖੂ ਅਹੇਸੁਂ, ਦੁਤਿਯੇ ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਯੋ, ਤਤਿਯੇ ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਯੋ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਅਜਿਤੋ** ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਰਣੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਮਹਾਦਾਨਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋਪਿ ਨਂ ''ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਨਗਰਂ ਸੁਧਮ੍ਮਂ ਨਾਮ ਅਹੋਸਿ, ਪਿਤਾ ਸੁਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਰਾਜਾ, ਮਾਤਾਪਿ ਸੁਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮ, ਅਸਮੋ ਚ ਸੁਨੇਤ੍ਤੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਅਨੋਮੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਨਕੁਲਾ ਚ ਸੁਜਾਤਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਨਾਗਰੁਕ੍ਖੋਵ ਬੋਧਿ, ਅਟ੍ਠਪਣ੍ਣਾਸਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਸਰੀਰਂ ਅਹੋਸਿ, ਨਵੁਤਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ ਏਕਂ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਕਪ੍ਪੇ ਤਯੋ ਬੁਦ੍ਧਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਂਸੁ **ਅਨੋਮਦਸ੍ਸੀ, ਪਦੁਮੋ, ਨਾਰਦੋ**ਤਿ। **ਅਨੋਮਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ** ਭਗਵਤੋ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ, ਪਠਮੇ ਅਟ੍ਠ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ, ਦੁਤਿਯੇ ਸਤ੍ਤ, ਤਤਿਯੇ ਛ ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਏਕੋ **ਯਕ੍ਖਸੇਨਾਪਤਿ** ਅਹੋਸਿ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ ਅਨੇਕਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਯਕ੍ਖਾਨਂ ਅਧਿਪਤਿ। ਸੋ ''ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਮਹਾਦਾਨਂ ਅਦਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾਪਿ ਨਂ ''ਅਨਾਗਤੇ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਅਨੋਮਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਚਨ੍ਦਵਤੀ ਨਾਮ ਨਗਰਂ ਅਹੋਸਿ, ਯਸਵਾ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਪਿਤਾ, ਯਸੋਧਰਾ ਨਾਮ ਮਾਤਾ, ਨਿਸਭੋ ਚ ਅਨੋਮੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਵਰੁਣੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ , ਸੁਨ੍ਦਰੀ ਚ ਸੁਮਨਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਅਜ੍ਜੁਨਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰਂ ਅਟ੍ਠਪਣ੍ਣਾਸਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਆਯੂਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ **ਪਦੁਮੋ** ਨਾਮ ਸਤ੍ਥਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ, ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਭਿਕ੍ਖੂ ਅਹੇਸੁਂ, ਦੁਤਿਯੇ ਤੀਣਿਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਤਤਿਯੇ ਅਗਾਮਕੇ ਅਰਞ੍ਞੇ ਮਹਾਵਨਸਣ੍ਡਵਾਸੀਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਦ੍ਵੇ ਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ। ਤਦਾ ਤਥਾਗਤੇ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਵਨਸਣ੍ਡੇ ਵਸਨ੍ਤੇ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਸੀਹੋ** ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਮਾਪਨ੍ਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਸਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤੋ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਜਾਤੋ ਤਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਸੀਹਨਾਦਂ ਨਦਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪੀਤਿਂ ਅਵਿਜਹਿਤ੍ਵਾ ਪੀਤਿਸੁਖੇਨੇਵ ਗੋਚਰਾਯ ਅਪਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਜੀਵਿਤਪਰਿਚ੍ਚਾਗਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਯਿਰੁਪਾਸਮਾਨੋ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਸਤ੍ਤਾਹਚ੍ਚਯੇਨ ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਸੀਹਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ''ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੇਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਘਂ ਵਨ੍ਦਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ''ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘੋ ਆਗਚ੍ਛਤੂ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ। ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਾਵਦੇਵ ਆਗਮਿਂਸੁ। ਸੀਹੋ ਸਙ੍ਘੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਸ੍ਸ ਮਾਨਸਂ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ''ਅਨਾਗਤੇ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਪਦੁਮਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਚਮ੍ਪਕਂ ਨਗਰਂ ਅਹੋਸਿ ਅਸਮੋ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਪਿਤਾ, ਮਾਤਾ ਅਸਮਾ ਨਾਮ, ਸਾਲੋ ਚ ਉਪਸਾਲੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਵਰੁਣੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਰਾਮਾ ਚ ਸੁਰਾਮਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਸੋਣਰੁਕ੍ਖੋ ਨਾਮ ਬੋਧਿ ਅਟ੍ਠਪਣ੍ਣਾਸਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਸਰੀਰਂ ਅਹੋਸਿ, ਆਯੁ ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ **ਨਾਰਦੋ** ਨਾਮ ਸਤ੍ਥਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ, ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਭਿਕ੍ਖੂ ਅਹੇਸੁਂ, ਦੁਤਿਯੇ ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਤਤਿਯੇ ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਇਸਿਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ** ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਅਭਿਞ੍ਞਾਸੁ, ਅਟ੍ਠਸੁ ਚ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਚਿਣ੍ਣਵਸੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਮਹਾਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਲੋਹਿਤਚਨ੍ਦਨੇਨ ਪੂਜਮਕਾਸਿ, ਸੋਪਿ ਨਂ ''ਅਨਾਗਤੇ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਧਞ੍ਞਵਤੀ ਨਾਮ ਨਗਰੰ ਅਹੋਸਿ, ਸੁਦੇਵੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਪਿਤਾ, ਅਨੋਮਾ ਨਾਮ ਮਾਤਾ, ਭਦ੍ਦਸਾਲੋ ਚ ਜਿਤਮਿਤ੍ਤੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਵਾਸਿਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਉਤ੍ਤਰਾ ਚ ਫਗ੍ਗੁਨੀ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਮਹਾਸੋਣਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰੰ ਅਟ੍ਠਾਸੀਤਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧੰ ਅਹੋਸਿ, ਨਵੁਤਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੂਤਿ।

ਨਾਰਦਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਨ ਅਪਰਭਾਗੇ ਏਕੰ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਇਤੋ ਸਤਸਹਸ੍ਸਕਪ੍ਪਮਤ੍ਥਕੇ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਕਪ੍ਪੇ ਏਕੋਵ **ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰੋ** ਨਾਮ ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ, ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਭਿਕ੍ਖੂ ਅਹੇਸੁੰ, ਦੁਤਿਯੇ ਵੇਭਾਰਪਬ੍ਬਤੇ ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਤਤਿਯੇ ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਜਟਿਲੋ** ਨਾਮ ਮਹਾਰਟ੍ਠਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਚੀਵਰੰ ਦਾਨੰ ਅਦਾਸਿ। ਸੋਪਿ ਨੰ ‘‘ਅਨਾਗਤੇ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ। ਪਦੁਮੁਤ੍ਤਰਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਕਾਲੇ ਤਿਤ੍ਥਿਯਾ ਨਾਮ ਨਾਹੇਸੁੰ ਸਬ੍ਬੇ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾ ਬੁਦ੍ਧਮੇਵ ਸਰਣਮਕੰਸੁ।

ਤਸ੍ਸ ਨਗਰੰ ਹੰਸਵਤੀ ਨਾਮ ਅਹੋਸਿ, ਪਿਤਾ ਆਨਨ੍ਦੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ, ਮਾਤਾ ਸੁਜਾਤਾ ਨਾਮ, ਦੇਵਲੋ ਚ ਸੁਜਾਤੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ ਸੁਮਨੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਅਮਿਤਾ ਚ ਅਸਮਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਸਲਲਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰੰ ਅਟ੍ਠਾਸੀਤਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧੰ ਅਹੋਸਿ, ਸਰੀਰਪ੍ਪਭਾ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਦ੍ਵਾਦਸ ਯੋਜਨਾਨਿ ਗਣ੍ਹਿ ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸੰ ਆਯੂਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ ਸਤ੍ਤਤਿਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਇਤੋ ਤਿੰਸਕਪ੍ਪਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕੇ **ਸੁਮੇਧੋ** ਚ **ਸੁਜਾਤੋ** ਚਾਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਕਪ੍ਪੇ ਦ੍ਵੇ ਬੁਦ੍ਧਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿੰਸੁ। ਸੁਮੇਧਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ, ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਸੁਦਸ੍ਸਨਨਗਰੇ ਕੋਟਿਸਤਖੀਣਾਸਵਾ ਅਹੇਸੁੰ, ਦੁਤਿਯੇ ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਯੋ, ਤਤਿਯੇ ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਯੋ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਉਤ੍ਤਰੋ** ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਮਾਣਵੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤੰਯੇਵ ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਧਨੰ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਮਹਾਦਾਨੰ ਦਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਸਰਣੇਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਸੋਪਿ ਨੰ ‘‘ਅਨਾਗਤੇ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਸੁਮੇਧਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸੁਦਸ੍ਸਨੰ ਨਾਮ ਨਗਰੰ ਅਹੋਸਿ, ਸੁਦਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਪਿਤਾ, ਮਾਤਾਪਿ ਸੁਦਤ੍ਤਾ ਨਾਮ, ਸਰਣੋ ਚ ਸਬ੍ਬਕਾਮੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਸਾਗਰੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਰਾਮਾ ਚ ਸੁਰਾਮਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਮਹਾਨੀਪਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰੰ ਅਟ੍ਠਾਸੀਤਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧੰ ਅਹੋਸਿ, ਆਯੁ ਨਵੁਤਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ **ਸੁਜਾਤੋ** ਨਾਮ ਸਤ੍ਥਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ, ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਸਟ੍ਠਿਭਿਕ੍ਖੁਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁੰ , ਦੁਤਿਯੇ ਪਞ੍ਞਾਸੰ, ਤਤਿਯੇ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸੰ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਰਾਜਾ** ਹੁਤ੍ਵਾ ‘‘ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ’’ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਤ੍ਤਹਿ ਰਤਨੇਹਿ ਚਤੁਮਹਾਦੀਪਰਜ੍ਜੰ ਦਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਸਕਲਰਟ੍ਠਵਾਸਿਨੋ ਰਟ੍ਠੁਪ੍ਪਾਦੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਰਾਮਿਕਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਨ੍ਤਾ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਨਿਚ੍ਚੰ ਮਹਾਦਾਨੰ ਅਦੰਸੁ। ਸੋਪਿ ਨੰ ਸਤ੍ਥਾ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਨਗਰੰ ਸੁਮਙ੍ਗਲੰ ਨਾਮ ਅਹੋਸਿ, ਉਗ੍ਗਤੋ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਪਿਤਾ, ਪਭਾਵਤੀ ਨਾਮ ਮਾਤਾ, ਸੁਦਸ੍ਸਨੋ ਚ ਸੁਦੇਵੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਨਾਰਦੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਨਾਗਾ ਚ ਨਾਗਸਮਾਲਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਮਹਾਵੇਲੁਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸੋ ਕਿਰ ਮਨ੍ਦਚ੍ਛਿਦ੍ਦੋ ਘਨਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਉਪਰਿਨਿਗ੍ਗਤਾਹਿ ਮਹਾਸਾਖਾਹਿ ਮੋਰਪਿਞ੍ਛਕਲਾਪੋ ਵਿਯ ਵਿਰੋਚਿਤ੍ਥ। ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਰੀਰੰ ਪਣ੍ਣਾਸਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧੰ ਅਹੋਸਿ, ਆਯੁ ਨਵੁਤਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ ਇਤੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸਕਪ੍ਪਸਤਮਤ੍ਥਕੇ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਕਪ੍ਪੇ **ਪਿਯਦਸ੍ਸੀ, ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ, ਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸੀ**ਤਿ ਤਯੋ ਬੁਦ੍ਧਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿੰਸੁ। **ਪਿਯਦਸ੍ਸਿਸ੍ਸਾਪਿ** ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ। ਪਠਮੇ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਭਿਕ੍ਖੂ ਅਹੇਸੁੰ, ਦੁਤਿਯੇ ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਯੋ, ਤਤਿਯੇ ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਯੋ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਕਸ੍ਸਪੋ** ਨਾਮ ਮਾਣਵੋ ਤਿਣ੍ਣੰ ਵੇਦਾਨੰ ਪਾਰਙ੍ਗਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਧਨਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨ ਸਙ੍ਘਾਰਾਮੰ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਰਣੇਸੁ ਚ ਸੀਲੇਸੁ ਚ ਪਤਿਟ੍ਠਾਸਿ। ਅਥ ਨੰ ਸਤ੍ਥਾ ‘‘ਅਟ੍ਠਾਰਸਕਪ੍ਪਸਤਚ੍ਚਯੇਨ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ’’ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਅਨੋਮੰ ਨਾਮ ਨਗਰੰ ਅਹੋਸਿ, ਪਿਤਾ ਸੁਦਿਨ੍ਨੋ ਨਾਮ ਰਾਜਾ, ਮਾਤਾ ਚਨ੍ਦਾ ਨਾਮ, ਪਾਲਿਤੋ ਚ ਸਬ੍ਬਦਸ੍ਸੀ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਸੋਭਿਤੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਸੁਜਾਤਾ ਚ ਧਮ੍ਮਦਿਨ੍ਨਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਪਿਯਙ੍ਗੁਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰੰ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧੰ ਅਹੋਸਿ, ਨਵੁਤਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੂਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ **ਅਤ੍ਥਦਸ੍ਸੀ** ਨਾਮ ਭਗਵਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ। ਪਠਮੇ ਅਟ੍ਠਨਵੁਤਿਭਿਕ੍ਖੁਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁੰ, ਦੁਤਿਯੇ ਅਟ੍ਠਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਤਥਾ ਤਤਿਯੇ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਸੁਸੀਮੋ** ਨਾਮ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਤਾਪਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦੇਵਲੋਕਤੋ ਮਨ੍ਦਾਰਵਪੁਪ੍ਫਚ੍ਛਤ੍ਤੰ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥਾਰੰ ਪੂਜੇਸਿ। ਸੋਪਿ ਨੰ ਸਤ੍ਥਾ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸੋਭਣੰ ਨਾਮ ਨਗਰੰ ਅਹੋਸਿ, ਸਾਗਰੋ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਪਿਤਾ, ਸੁਦਸ੍ਸਨਾ ਨਾਮ ਮਾਤਾ, ਸਨ੍ਤੋ ਚ ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਅਭਯੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਧਮ੍ਮਾ ਚ ਸੁਧਮ੍ਮਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਚਮ੍ਪਕਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰੰ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧੰ ਅਹੋਸਿ, ਸਰੀਰਪ੍ਪਭਾ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਸਬ੍ਬਕਾਲੰ ਯੋਜਨਮਤ੍ਤੰ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ, ਆਯੁ ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਨ੍ਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ **ਧਮ੍ਮਦਸ੍ਸੀ** ਨਾਮ ਸਤ੍ਥਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ। ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਕੋਟਿਸਤਭਿਕ੍ਖੂ ਅਹੇਸੁਂ, ਦੁਤਿਯੇ ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਯੋ, ਤਤਿਯੇ ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਯੋ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਸਕ੍ਕੋ ਦੇਵਰਾਜਾ** ਹੁਤ੍ਵਾ ਦਿਬ੍ਬਗਨ੍ਧਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਚ ਦਿਬ੍ਬਤੂਰਿਯੇਹਿ ਚ ਪੂਜਮਕਾਸਿ। ਸੋਪਿ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਬਜਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸਰਣਂ ਨਾਮ ਨਗਰਂ ਅਹੋਸਿ, ਪਿਤਾ ਸਰਣੋ ਨਾਮ ਰਾਜਾ, ਮਾਤਾ ਸੁਨਨ੍ਦਾ ਨਾਮ, ਪਦੁਮੋ ਚ ਫੁਸ੍ਸਦੇਵੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਸੁਨੇਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਖੇਮਾ ਚ ਸਬ੍ਬਨਾਮਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਰਤ੍ਤਙ੍ਕੁਰਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ''ਕਕੁਧਰੁਕ੍ਖੋ''ਤਿਪਿ ''ਬਿਮ੍ਬਿਜਾਲੋ''ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਰੀਰਂ ਪਨਸ੍ਸ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਆਯੁਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ ਇਤੋ ਚਤੁਨਵੁਤਿਕਪ੍ਪਮਤ੍ਥਕੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਪ੍ਪੇ ਏਕੋਵ **ਸਿਦ੍ਧਤ੍ਥੋ** ਨਾਮ ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ। ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸਭਿਕ੍ਖੂ ਅਹੇਸੁਂ, ਦੁਤਿਯੇ ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਯੋ ਤਤਿਯੇ ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਯੋ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਉਗ੍ਗਤੇਜੋ ਅਭਿਞ੍ਞਾਬਲਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ **ਮਙ੍ਗਲੋ** ਨਾਮ ਤਾਪਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਹਾਜਮ੍ਬੁਫਲਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਦਾਸਿ। ਸਤ੍ਥਾ ਤਂ ਫਲਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ''ਚਤੁਨਵੁਤਿਕਪ੍ਪਮਤ੍ਥਕੇ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਂ ਬਜਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਨਗਰਂ ਵੇਭਾਰਂ ਨਾਮ ਅਹੋਸਿ, ਪਿਤਾ ਜਯਸੇਨੋ ਨਾਮ ਰਾਜਾ, ਮਾਤਾ ਸੁਫਸ੍ਸਾ ਨਾਮ, ਸਮ੍ਬਲੋ ਚ ਸੁਮਿਤ੍ਤੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਰੇਵਤੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਸੀਵਲਾ ਚ ਸੁਰਾਮਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਕਣਿਕਾਰਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰਂ ਸਟ੍ਠਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਆਯੁਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ ਇਤੋ ਦ੍ਵੇਨਵੁਤਿਕਪ੍ਪਮਤ੍ਥਕੇ **ਤਿਸ੍ਸੋ ਫੁਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਕਪ੍ਪੇ ਦ੍ਵੇ ਬੁਦ੍ਧਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਂਸੁ। **ਤਿਸ੍ਸਸ੍ਸ** ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ। ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਕੋਟਿਸਤਂ ਅਹੋਸਿ, ਦੁਤਿਯੇ ਨਵੁਤਿਕੋਟਿਯੋ, ਤਤਿਯੇ ਅਸੀਤਿਕੋਟਿਯੋ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਹਾਭੋਗੋ ਮਹਾਯਸੋ **ਸੁਜਾਤੋ** ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਇਸਿਪਬ੍ਬਜ੍ਜਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕਭਾਵੇ ਪਤ੍ਤੇ ''ਬੁਦ੍ਧੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਦਿਬ੍ਬਮਨ੍ਦਾਰਵਪਦੁਮਪਾਰਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਆਦਾਯ ਚਤੁਪਰਿਸਮਜ੍ਝੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤਂ ਪੂਜੇਸਿ, ਆਕਾਸੇ ਪੁਪ੍ਫਵਿਤਾਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਸੋਪਿ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ''ਇਤੋ ਦ੍ਵੇਨਵੁਤਿਕਪ੍ਪਮਤ੍ਥਕੇ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬਜਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਖੇਮਂ ਨਾਮ ਨਗਰਂ ਅਹੋਸਿ, ਪਿਤਾ ਜਨਸਨ੍ਧੋ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ, ਮਾਤਾ ਪਦੁਮਾ ਨਾਮ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਦੇਵੋ ਚ ਉਦਯੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ ਸਮਙ੍ਗੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਫੁਸ੍ਸਾ ਚ ਸੁਦਤ੍ਤਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ ਅਸਨਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰਂ ਸਟ੍ਠਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਵਸ੍ਸਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਆਯੁਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ **ਫੁਸ੍ਸੋ** ਨਾਮ ਸਤ੍ਥਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ, ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਸਟ੍ਠਿ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ, ਦੁਤਿਯੇ ਪਞ੍ਞਾਸ, ਤਤਿਯੇ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਵਿਜਿਤਾਵੀ** ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਮਹਾਰਜ੍ਜਂ ਪਹਾਯ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਕਥੇਸਿ। ਸੀਲਪਾਰਮਿਞ੍ਚ ਪੂਰੇਸਿ। ਸੋਪਿ ਨਂ ''ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬਜਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਕਾਸਿ ਨਾਮ ਨਗਰਂ ਅਹੋਸਿ, ਜਯਸੇਨੋ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਪਿਤਾ, ਸਿਰਿਮਾ ਨਾਮ ਮਾਤਾ, ਸੁਰਕ੍ਖਿਤੋ ਚ ਧਮ੍ਮਸੇਨੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਸਭਿਯੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਚਾਲਾ ਚ ਉਪਚਾਲਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ , ਆਮਲਕਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰਂ ਅਟ੍ਠਪਣ੍ਣਾਸਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਨਵੁਤਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੁਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤਿਕਪ੍ਪੇ **ਵਿਪਸ੍ਸੀ** ਨਾਮ ਭਗਵਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ , ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਅਟ੍ਠਸਟ੍ਠਿਭਿਕ੍ਖੁਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ, ਦੁਤਿਯੇ ਏਕਸਤਸਹਸ੍ਸਂ, ਤਤਿਯੇ ਅਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਮਹਿਦ੍ਧਿਕੋ ਮਹਾਨੁਭਾਵੋ **ਅਤੁਲੋ** ਨਾਮ ਨਾਗਰਾਜਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਰਤਨਖਚਿਤਂ ਸੋਵਣ੍ਣਮਯਂ ਮਹਾਪੀਠਂ ਭਗਵਤੋ ਅਦਾਸਿ। ਸੋਪਿ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ''ਇਤੋ ਏਕਨਵੁਤਿਕਪ੍ਪੇ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬਜਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਬਨ੍ਧੁਮਤੀ ਨਾਮ ਨਗਰਂ ਅਹੋਸਿ, ਬਨ੍ਧੁਮਾ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਪਿਤਾ। ਬਨ੍ਧੁਮਤੀ ਨਾਮ ਮਾਤਾ, ਖਣ੍ਡੋ ਚ ਤਿਸ੍ਸੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਅਸੋਕੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਚਨ੍ਦਾ ਚ ਚਨ੍ਦਮਿਤ੍ਤਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ ਪਾਟਲਿਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰਂ ਅਸੀਤਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਸਰੀਰਪ੍ਪਭਾ ਸਦਾ ਸਤ੍ਤ ਯੋਜਨਾਨਿ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ, ਅਸੀਤਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੁਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸਕਪ੍ਪੇ **ਸਿਖੀ, ਵੇਸ੍ਸਭੂ** ਚਾਤਿ ਦ੍ਵੇ ਬੁਦ੍ਧਾ ਅਹੇਸੁਂ। **ਸਿਖਿਸ੍ਸਾਪਿ** ਭਗਵਤੋ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ, ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਤਸਹਸ੍ਸਂ ਅਹੋਸਿ, ਦੁਤਿਯੇ ਅਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਤਤਿਯੇ ਸਤ੍ਤਤਿ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਅਰਿਨ੍ਦਮੋ** ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਚੀਵਰਂ ਮਹਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਰਤਨਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਂ ਹਤ੍ਥਿਰਤਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਿਪ੍ਪਮਾਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਪ੍ਪਿਯਭਣ੍ਡਂ ਅਦਾਸਿ। ਸੋਪਿ ਨਂ ''ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸਕਪ੍ਪੇ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬਜਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਅਰੁਣਵਤੀ ਨਾਮ ਨਗਰਂ ਅਹੋਸਿ, ਅਰੁਣਵਾ ਨਾਮ ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਪਿਤਾ, ਪਭਾਵਤੀ ਨਾਮ ਮਾਤਾ, ਅਭਿਭੂ ਚ ਸਮ੍ਭਵੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ ਖੇਮਙ੍ਕਰੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਸਖਿਲਾ ਚ ਪਦੁਮਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਪੁਣ੍ਡਰੀਕਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰਂ ਸਤ੍ਤਤਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਸਰੀਰਪ੍ਪਭਾ ਯੋਜਨਤ੍ਤਯਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ, ਸਤ੍ਤਤਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੂਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ **ਵੇਸ੍ਸਭੂ** ਨਾਮ ਸਤ੍ਥਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਤਯੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾ ਪਠਮਸਨ੍ਨਿਪਾਤੇ ਅਸੀਤਿਭਿਕ੍ਖੁਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ ਦੁਤਿਯੇ ਸਤ੍ਤਤਿ, ਤਤਿਯੇ ਸਟ੍ਠਿ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਸੁਦਸ੍ਸਨੋ** ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਚੀਵਰਂ ਮਹਾਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਆਚਾਰਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਬੁਦ੍ਧਰਤਨੇ ਚਿਤ੍ਤੀਕਾਰਪੀਤਿਬਹੁਲੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋਪਿ ਨਂ ''ਇਤੋ ਏਕਤਿਂਸੇ ਕਪ੍ਪੇ ਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਅਨੋਮਂ ਨਾਮ ਨਗਰਂ ਅਹੋਸਿ, ਸੁਪ੍ਪਤੀਤੋ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਪਿਤਾ, ਯਸਵਤੀ ਨਾਮ ਮਾਤਾ, ਸੋਣੋ ਚ ਉਤ੍ਤਰੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਦਾਮਾ ਚ ਸਮਾਲਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਸਾਲਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰਂ ਸਟ੍ਠਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਸਟ੍ਠਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੂਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਪ੍ਪੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਬੁਦ੍ਧਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ **ਕਕੁਸਨ੍ਧੋ, ਕੋਣਾਗਮਨੋ, ਕਸ੍ਸਪੋ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਭਗਵਾ**ਤਿ। **ਕਕੁਸਨ੍ਧਸ੍ਸ** ਭਗਵਤੋ ਏਕੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਭਿਕ੍ਖੁਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਖੇਮੋ** ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਸਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਮਹਾਦਾਨਞ੍ਚ ਅਞ੍ਜਨਾਦਿਭੇਸਜ੍ਜਾਨਿ ਚ ਦਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਸੋਪਿ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਕਕੁਸਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਖੇਮਂ ਨਾਮ ਨਗਰਂ ਅਹੋਸਿ, ਅਗ੍ਗਿਦਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਪਿਤਾ, ਵਿਸਾਖਾ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਮਾਤਾ, ਵਿਧੁਰੋ ਚ ਸਞ੍ਜੀਵੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਬੁਦ੍ਧਿਜੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਸਾਮਾ ਚ ਚਮ੍ਪਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ ਮਹਾਸਿਰੀਸਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ ਸਰੀਰਂ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੂਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ **ਕੋਣਾਗਮਨੋ** ਨਾਮ ਸਤ੍ਥਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਏਕੋ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਤਿਂਸਭਿਕ੍ਖੁਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਪਬ੍ਬਤੋ** ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਮਚ੍ਚਗਣਪਰਿਵੁਤੋ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਨਿਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਦਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤੁਣ੍ਣਚੀਨਪਟਕੋਸੇਯ੍ਯਕਮ੍ਬਲਦੁਕੂਲਾਨਿ ਚੇਵ ਸੁਵਣ੍ਣਪਾਦੁਕਞ੍ਚ ਦਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਪਬ੍ਬਜਿ। ਸੋਪਿ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਸੋਭਵਤੀ ਨਾਮ ਨਗਰਂ ਅਹੋਸਿ, ਯਞ੍ਞਦਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਪਿਤਾ, ਉਤ੍ਤਰਾ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਮਾਤਾ, ਭਿਯ੍ਯੋਸੋ ਚ ਉਤ੍ਤਰੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਸੋਤ੍ਥਿਜੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ, ਸਮੁਦ੍ਦਾ ਚ ਉਤ੍ਤਰਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਉਦੁਮ੍ਬਰਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ, ਸਰੀਰਂ ਤਿਂਸਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਤਿਂਸਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੂਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਅਪਰਭਾਗੇ **ਕਸ੍ਸਪੋ** ਨਾਮ ਸਤ੍ਥਾ ਉਦਪਾਦਿ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਏਕੋਵ ਸਾਵਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋ, ਤਤ੍ਥ ਵੀਸਤਿਭਿਕ੍ਖੁਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਅਹੇਸੁਂ। ਤਦਾ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ **ਜੋਤਿਪਾਲੋ** ਨਾਮ ਮਾਣਵੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵੇਦਾਨਂ ਪਾਰਗੂ ਭੂਮਿਯਞ੍ਚੇਵ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ ਚ ਪਾਕਟੋ ਘਟਿਕਾਰਸ੍ਸ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਸ੍ਸ ਮਿਤ੍ਤੋ ਅਹੋਸਿ, ਸੋ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਥਾਰਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਆਰਦ੍ਧਵੀਰਿਯੋ ਤੀਣਿ ਪਿਟਕਾਨਿ ਉਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨਂ ਸੋਭੇਸਿ। ਸੋਪਿ ਨਂ ਸਤ੍ਥਾ ਬ੍ਯਾਕਾਸਿ।

ਤਸ੍ਸ ਭਗਵਤੋ ਜਾਤਨਗਰਂ ਬਾਰਾਣਸੀ ਨਾਮ ਅਹੋਸਿ। ਬ੍ਰਹ੍ਮਦਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਪਿਤਾ, ਧਨਵਤੀ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਮਾਤਾ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਚ ਭਾਰਦ੍ਵਾਜੋ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਕਾ, ਸਬ੍ਬਮਿਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਅਨੁਲਾ ਚ ਉਰੁਵੇਲਾ ਚ ਦ੍ਵੇ ਅਗ੍ਗਸਾਵਿਕਾ, ਨਿਗ੍ਰੋਧਰੁਕ੍ਖੋ ਬੋਧਿ ਸਰੀਰਂ ਵੀਸਤਿਹਤ੍ਥੁਬ੍ਬੇਧਂ ਅਹੋਸਿ, ਵੀਸਤਿਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਆਯੂਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਭਗਵਤੋ ਓਰਭਾਗੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਇਮਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਅਞ੍ਞੋ ਬੁਦ੍ਧੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਇਤਿ **ਦੀਪਙ੍ਕਰਾਦੀਨਂ ਚਤੁਵੀਸਤਿਯਾ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ** ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਲਦ੍ਧਬ੍ਯਾਕਰਣੋ ਪਨ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਯੇਨੇਨ –

''ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਲਿਙ੍ਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਹੇਤੁ ਸਤ੍ਥਾਰਦਸ੍ਸਨਂ।
ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ ਗੁਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਅਧਿਕਾਰੋ ਚ ਛਨ੍ਦਤਾ।
ਅਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸਮੋਧਾਨਾ, ਅਭਿਨੀਹਾਰੋ ਸਮਿਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ॥ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ੨.੫੯)।

ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਧਮ੍ਮੇ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਦੀਪਙ੍ਕਰਪਾਦਮੂਲੇ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰੇਨ ''ਹਨ੍ਦ ਬੁਦ੍ਧਕਰੇ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਚਿਨਾਮਿ ਇਤੋ ਚਿਤੋ''ਤਿ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ''ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਤਦਾਦਕ੍ਖਿਂ, ਪਠਮਂ ਦਾਨਪਾਰਮਿ''ਨ੍ਤਿ ਦਾਨਪਾਰਮਿਤਾਦਯੋ ਬੁਦ੍ਧਕਰਾ ਧਮ੍ਮਾ ਦਿਟ੍ਠਾ, ਤੇ ਪੂਰੇਨ੍ਤੋ ਯਾਵ ਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰਤ੍ਤਭਾਵਾ ਆਗਮਿ। ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਚ ਯੇ ਤੇ ਕਤਾਭਿਨੀਹਾਰਾਨਂ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਆਨਿਸਂਸਾ ਸਂਵਣ੍ਣਿਤਾ –

''ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਙ੍ਗਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਬੋਧਿਯਾ ਨਿਯਤਾ ਨਰਾ।

ਸੰਸਰਂ ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨਂ, ਕਪ੍ਪਕੋਟਿਸਤੇਹਿਪਿ॥

‘‘ਅਵੀਚਿਮ੍ਹਿ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਲੋਕਨ੍ਤਰੇਸੁ ਚ।
ਨਿਜ੍ਝਾਮਤਣ੍ਹਾ ਖੁਪ੍ਪਿਪਾਸਾ, ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਕਾਲਕਞ੍ਜਿਕਾ॥

‘‘ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ ਖੁਦ੍ਦਕਾ ਪਾਣਾ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਪਿ ਦੁਗ੍ਗਤਿਂ।
ਜਾਯਮਾਨਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ, ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾ ਨ ਭਵਨ੍ਤਿ ਤੇ॥

‘‘ਸੋਤਵੇਕਲ੍ਲਤਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਭਵਨ੍ਤਿ ਮੂਗਪਕ੍ਖਿਕਾ।
ਇਤ੍ਥਿਭਾਵਂ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਪਣ੍ਡਕਾ॥

‘‘ਨ ਭਵਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ, ਬੋਧਿਯਾ ਨਿਯਤਾ ਨਰਾ।
ਮੁਤ੍ਤਾ ਆਨਨ੍ਤਰਿਕੇਹਿ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸੁਦ੍ਧਗੋਚਰਾ॥

‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਨ ਸੇਵਨ੍ਤਿ, ਕਮ੍ਮਕਿਰਿਯਦਸ੍ਸਨਾ।
ਵਸਮਾਨਾਪਿ ਸਗ੍ਗੇਸੁ, ਅਸਞ੍ਞਂ ਨੁਪਪਜ੍ਜਰੇ॥

‘‘ਸੁਦ੍ਧਾਵਾਸੇਸੁ ਦੇਵੇਸੁ, ਹੇਤੁ ਨਾਮ ਨ ਵਿਜ੍ਜਤਿ।
ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਨਿਨ੍ਨਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ, ਵਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਭਵਾਭਵੇ।
ਚਰਨ੍ਤਿ ਲੋਕਤ੍ਥਚਰਿਯਾਯੋ, ਪੂਰੇਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਪਾਰਮੀ’’ਤਿ॥

ਤੇ ਆਨਿਸਂਸੇ ਅਧਿਗਨ੍ਤ੍ਵਾਵ ਆਗਤੋ। ਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਤਸ੍ਸ ਅਕਿਤ੍ਤਿਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕਾਲੇ ਸਙ੍ਖਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਕਾਲੇ ਧਨਞ੍ਜਯਰਾਜਕਾਲੇ ਮਹਾਸੁਦਸ੍ਸਨਰਾਜਕਾਲੇ ਮਹਾਗੋਵਿਨ੍ਦਕਾਲੇ ਨਿਮਿਮਹਾਰਾਜਕਾਲੇ ਚਨ੍ਦਕੁਮਾਰਕਾਲੇ ਵਿਸਯ੍ਹਸੇਟ੍ਠਿਕਾਲੇ ਸਿਵਿਰਾਜਕਾਲੇ ਵੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰਰਾਜਕਾਲੇਤਿ ਦਾਨਪਾਰਮਿਤਾਯ ਪੂਰਿਤਤ੍ਤਭਾਵਾਨਂ ਪਰਿਮਾਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਨਸ੍ਸ ਸਸਪਣ੍ਡਿਤਜਾਤਕਾਲੇ –

‘‘ਭਿਕ੍ਖਾਯ ਉਪਗਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਸਕਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਂ।
ਦਾਨੇਨ ਮੇ ਸਮੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਸਾ ਮੇ ਦਾਨਪਾਰਮੀ’’ਤਿ॥ (ਚਰਿਯਾ॰ ੧.੧੪੩ ਤਸ੍ਸੁਦ੍ਦਾਨ –

ਏਵਂ ਅਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਚਾਗਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਦਾਨਪਾਰਮਿਤਾ** ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮੀ ਨਾਮ ਜਾਤਾ।

ਤਥਾ ਸੀਲਵਨਾਗਰਾਜਕਾਲੇ ਚਮ੍ਪੇਯ੍ਯਨਾਗਰਾਜਕਾਲੇ ਭੂਰਿਦਤ੍ਤਨਾਗਰਾਜਕਾਲੇ ਛਦ੍ਦਨ੍ਤਨਾਗਰਾਜਕਾਲੇ ਜਯਦ੍ਦਿਸਰਾਜਪੁਤ੍ਤਕਾਲੇ ਅਲੀਨਸਤ੍ਤੁਕੁਮਾਰਕਾਲੇਤਿ ਸੀਲਪਾਰਮਿਤਾਯ ਪੂਰਿਤਤ੍ਤਭਾਵਾਨਂ ਪਰਿਮਾਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਨਸ੍ਸ ਸਙ੍ਖਪਾਲਜਾਤਕਾਲੇ –

‘‘ਸੂਲੇਹਿਪਿ ਵਿਜ੍ਝਿਯਨ੍ਤੋ, ਕੋਟ੍ਟਿਯਨ੍ਤੋਪਿ ਸਤ੍ਤਿਹਿ।
ਭੋਜਪੁਤ੍ਤੇ ਨ ਕੁਪ੍ਪਾਮਿ, ਏਸਾ ਮੇ ਸੀਲਪਾਰਮੀ’’ਤਿ॥ (ਚਰਿਯਾ॰ ੨.੯੧) –

ਏਵਂ ਅਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਚਾਗਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਸੀਲਪਾਰਮਿਤਾ** ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮੀ ਨਾਮ ਜਾਤਾ।

ਤਥਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਕੁਮਾਰਕਾਲੇ ਹਤ੍ਥਿਪਾਲਕੁਮਾਰਕਾਲੇ ਅਯੋਘਰਪਣ੍ਡਿਤਕਾਲੇਤਿ ਮਹਾਰਜ੍ਜਂ ਪਹਾਯ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮਿਤਾਯ ਪੂਰਿਤਤ੍ਤਭਾਵਾਨਂ ਪਰਿਮਾਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਨਸ੍ਸ ਚੂਲ਼ਸੁਤਸੋਮਜਾਤਕਾਲੇ –

‘‘ਮਹਾਰਜ੍ਜਂ ਹਤ੍ਥਗਤਂ, ਖੇਲ਼ਪਿਣ੍ਡਂਵ ਛਡ੍ਡਯਿਂ।
ਚਜਤੋ ਨ ਹੋਤਿ ਲਗਨਂ, ਏਸਾ ਮੇ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮੀ’’ਤਿ॥ –

ਏਵਂ ਨਿਸ੍ਸਙ੍ਗਤਾਯ ਰਜ੍ਜਂ ਛਡ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਪਾਰਮਿਤਾ** ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮੀ ਨਾਮ ਜਾਤਾ।

ਤਥਾ ਵਿਧੁਰਪਣ੍ਡਿਤਕਾਲੇ ਮਹਾਗੋਵਿਨ੍ਦਪਣ੍ਡਿਤਕਾਲੇ ਕੁਦਾਲਪਣ੍ਡਿਤਕਾਲੇ ਅਰਕਪਣ੍ਡਿਤਕਾਲੇ ਬੋਧਿਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਕਾਲੇ ਮਹੋਸਧਪਣ੍ਡਿਤਕਾਲੇਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਤਾਯ ਪੂਰਿਤਤ੍ਤਭਾਵਾਨਂ ਪਰਿਮਾਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤੁਭਸ੍ਤਜਾਤਕੇ ਸੇਨਕਪਣ੍ਡਿਤਕਾਲੇ –

‘‘ਪਞ੍ਞਾਯ ੑਿਚਿਨਨ੍ਤੋਹਂ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਂ ਮੋਚਯਿਂ ਦੁਖਾ।
ਪਞ੍ਞਾਯ ਮੇ ਸਮੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਸਾ ਮੇ ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮੀ’’ਤਿ॥ –

ਅਨ੍ਤੋਭਸ੍ਤਗਤਂ ਸਪ੍ਪਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਪਞ੍ਞਾਪਾਰਮਿਤਾ** ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮੀ ਨਾਮ ਜਾਤਾ।

ਤਥਾ ੑੀਰਿਯਪਾਰਮਿਤਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਪੂਰਿਤਤ੍ਤਭਾੑਾਨਂ ਪਰਿਮਾਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਨਸ੍ਸ ਮਹਾਜਨਕਜਾਤਕੇ –

‘‘ਅਤੀਰਦਸ੍ਸੀ ਜਲਮਜ੍ਝੇ, ਹਤਾ ਸਬ੍ਬੇੑ ਮਾਨੁਸਾ।
ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਥਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਸਾ ਮੇ ੑੀਰਿਯਪਾਰਮੀ’’ਤਿ॥ –

ਏੑਂ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦਂ ਤਰਨ੍ਤਸ੍ਸ **ੑੀਰਿਯਪਾਰਮਿਤਾ** ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮੀ ਨਾਮ ਜਾਤਾ।

ਖਨ੍ਤਿੑਾਦੀਜਾਤਕੇ –

‘‘ਅਚੇਤਨਂੑ ਕੋਟ੍ਟੇਨ੍ਤੇ, ਤਿਣ੍ਹੇਨ ਫਰਸੁਨਾ ਮਮਂ।
ਕਾਸਿਰਾਜੇ ਨ ਕੁਪ੍ਪਾਮਿ, ਏਸਾ ਮੇ ਖਨ੍ਤਿਪਾਰਮੀ’’ਤਿ॥ –

ਏੑਂ ਅਚੇਤਨਭਾੑੇਨ ੑਿਯ ਮਹਾਦੁਕ੍ਖਂ ਅਧਿੑਾਸੇਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਖਨ੍ਤਿਪਾਰਮਿਤਾ** ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮੀ ਨਾਮ ਜਾਤਾ।

ਮਹਾਸੁਤਸੋਮਜਾਤਕੇ –

‘‘ਸਚ੍ਚੑਾਚਂ ਅਨੁਰਕ੍ਖਨ੍ਤੋ, ਚਜਿਤ੍ੑਾ ਮਮ ਜੀੑਿਤਂ।
ਮੋਚੇਸਿਂ ਏਕਸਤਂ ਖਤ੍ਤਿਯੇ, ਏਸਾ ਮੇ ਸਚ੍ਚਪਾਰਮੀ’’ਤਿ॥ –

ਏੑਂ ਜੀੑਿਤਂ ਚੑਿਤ੍ੑਾ ਸਚ੍ਚਮਨੁਰਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਸਚ੍ਚਪਾਰਮਿਤਾ** ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮੀ ਨਾਮ ਜਾਤਾ।

ਮੂਗਪਕ੍ਖਜਾਤਕੇ –

‘‘ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨ ਮੇ ਦੇਸ੍ਸਾ, ਨਪਿ ਦੇਸ੍ਸਂ ਮਹਾਯਸਂ।
ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਂ ਪਿਯਂ ਮਯ੍ਹਂ, ਤਸ੍ਮਾ ੑਤਮਧਿਟ੍ਠਹਿ’’ਨ੍ਤਿ॥ –

ਏੑਂ ਜੀੑਿਤਂ ਚਜਿਤ੍ੑਾ ੑਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਪਾਰਮਿਤਾ** ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮੀ ਨਾਮ ਜਾਤਾ।

ਏਕਰਾਜਜਾਤਕੇ –

‘‘ਨ ਮਂ ਕੋਚਿ ਉਤ੍ਤਸਤਿ, ਨਪਿਹਂ ਭਾਯਾਮਿ ਕਸ੍ਸਚਿ।
ਮੇਤ੍ਤਾਬਲੇਨੁਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ, ਰਮਾਮਿ ਪੑਨੇ ਤਦਾ’’ਤਿ॥ (ਚਰਿਯਾ॰ ੩.੧੧੩) –

ਏੑਂ ਜੀੑਿਤਂ ਅਨਪਲੋਕੇਤ੍ੑਾ ਮੇਤ੍ਤਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਮੇਤ੍ਤਾਪਾਰਮਿਤਾ** ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮੀ ਨਾਮ ਜਾਤਾ।

ਲੋਮਹਂਸਜਾਤਕੇ –

‘‘ਸੁਸਾਨੇ ਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਮਿ, ਛੑਟ੍ਠਿਕਂ ਉਪਨਿਧਾਯਹਂ।
ਗਾਮਣ੍ਡਲਾ ਉਪਾਗਨ੍ਤ੍ੑਾ, ਰੂਪਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਿ ਨਪ੍ਪਕ’’ਨ੍ਤਿ॥ –

ਏੑਂ ਗਾਮਦਾਰਕੇਸੁ ਨਿਟ੍ਠੁਭਨਾਦੀਹਿ ਚੇੑ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧੂਪਹਾਰਾਦੀਹਿ ਚ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤੇਸੁਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਨਂ ਅਨਤਿੑਤ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਉਪੇਕ੍ਖਾਪਾਰਮਿਤਾ** ਪਰਮਤ੍ਥਪਾਰਮੀ ਨਾਮ ਜਾਤਾ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ, ੑਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਪਨੇਸ ਅਤ੍ਥੋ ਚਰਿਯਾਪਿਟਕਤੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

ਏੑਂ ਪਾਰਮਿਯੋ ਪੂਰੇਤ੍ੑਾ ੑੇਸ੍ਸਨ੍ਤਰਤ੍ਤਭਾੑੇ ਠਿਤੋ –

''ਅਚੇਤਨਾਯਂ ਪਥਵੀ, ਅਵਿਞ੍ਞਾਯ ਸੁਖਂ ਦੁਖਂ।
ਸਾਪਿ ਦਾਨਬਲਾ ਮਯ੍ਹਂ, ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਪਕਮ੍ਪਥਾ''ਤਿ॥ (ਚਰਿਯਾ॰ ੧.੧੨੪)।

ਏਵਂ ਮਹਾਪਥਵੀਕਮ੍ਪਨਾਨਿ ਮਹਾਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਯੁਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਤੁਸਿਤਭਵਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞੇ ਦੇਵੇ ਦਸਹਿ ਠਾਨੇਹਿ ਅਧਿਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ''ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਦਿਬ੍ਬਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਗਣਨਾਯ ਇਦਾਨਿ ਸਤ੍ਤਹਿ ਦਿਵਸੇਹਿ ਆਯੁਕ੍ਖਯਂ ਪਾਪੁਣਿਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਵਤ੍ਥਾਨਿ ਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਮਾਲਾ ਮਿਲਾਯਨ੍ਤਿ, ਕਚ੍ਛੇਹਿ ਸੇਦਾ ਮੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਕਾਯੇ ਵੇਵਣ੍ਣਿਯਂ ਓਕ੍ਕਮਤਿ, ਦੇਵੋ ਦੇਵਾਸਨੇ ਨ ਸਣ੍ਠਹਤੀਤਿ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਪੁਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਤਾਨਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ''ਸੁਞ੍ਞਾ ਵਤ ਭੋ ਸਗ੍ਗਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਸਂਵੇਗਜਾਤਾਹਿ ਦੇਵਤਾਹਿ ਮਹਾਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੂਰਿਤਪਾਰਮਿਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ ''ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਇਦਾਨਿ ਅਞ੍ਞਂ ਦੇਵਲੋਕਂ ਅਨੁਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤੇ ਪੁਞ੍ਞਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਚੁਤਾ ਚੁਤਾ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਦੇਵਲੋਕਂ ਪਰਿਪੂਰੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ –

''ਯਤੋਹਂ ਤੁਸਿਤੇ ਕਾਯੇ, ਸਨ੍ਤੁਸਿਤੋ ਨਾਮਹਂ ਤਦਾ।
ਦਸਸਹਸ੍ਸੀ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਯਾਚਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਜਲੀ ਮਮਂ॥

''ਕਾਲੋ ਦੇਵ ਮਹਾਵੀਰ, ਉਪ੍ਪਜ੍ਜ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਯਂ।
ਸਦੇਵਕਂ ਤਾਰਯਨ੍ਤੋ, ਬੁਜ੍ਝਸ੍ਸੁ ਅਮਤਂ ਪਦ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ੧.੬੬-੬੭)।

ਏਵਂ ਬੁਦ੍ਧਭਾਵਤ੍ਥਾਯ ਆਯਾਚਿਤੋ ਕਾਲਂ, ਦੀਪਂ, ਦੇਸਂ, ਕੁਲਂ, ਜਨੇਤ੍ਤਿਯਾ ਆਯੁਪ੍ਪਮਾਣਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ **ਪਞ੍ਚ ਮਹਾਵਿਲੋਕਨਾਨਿ** ਵਿਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਕਤਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੋ ਤਤੋ ਚੁਤੋ ਸਕ੍ਯਰਾਜਕੁਲੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਮਹਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਹਰਿਯਮਾਨੋ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਭਦ੍ਰਯੋਬ੍ਬਨਂ ਅਨੁਪਾਪੁਣਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤਰੇ ''ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਆਨਨ੍ਦ ਬੋਧਿਸਤ੍ਤੋ ਤੁਸਿਤਾ ਕਾਯਾ ਚਵਿਤ੍ਵਾ ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਂ ਓਕ੍ਕਮੀ''ਤਿਆਦੀਨਂ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੦੦) ਸੁਤ੍ਤਪਦਾਨਞ੍ਚੇਵ ਤੇਸਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯ ਚ ਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਉਤੂਨਂ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕੇਸੁ ਤੀਸੁ ਪਾਸਾਦੇਸੁ ਦੇਵਲੋਕਸਿਰਿਂ ਵਿਯ ਰਜ੍ਜਸਿਰਿਂ ਅਨੁਭਵਮਾਨੋ ਉਯ੍ਯਾਨਕੀਲਾਯ ਗਮਨਸਮਯੇ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਜਿਣ੍ਣਬ੍ਯਾਧਿਮਤਸਙ੍ਖਾਤੇ ਤਯੋ ਦੇਵਦੂਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਸਂਵੇਗੋ ਨਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਸਾਧੁ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾ'ਤਿ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਯ ਰੁਚਿਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਉਯ੍ਯਾਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਦਿਵਸਭਾਗਂ ਖੇਪੇਤ੍ਵਾ ਮਙ੍ਗਲਪੋਕ੍ਖਰਣੀਤੀਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਕਪ੍ਪਕਵੇਸਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਗਤੇਨ ਵਿਸ੍ਸਕਮ੍ਮੇਨ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤੇਨ ਅਲਙ੍ਕਤਪਟਿਯਤ੍ਤੋ ਰਾਹੁਲਭਦ੍ਦਸ੍ਸ ਜਾਤਸਾਸਨਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਪੁਤ੍ਤਸਿਨੇਹਸ੍ਸ ਬਲਵਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ 'ਯਾਵ ਇਦਂ ਬਨ੍ਧਨਂ ਨ ਵਡ੍ਢਤਿ ਤਾਵਦੇਵ ਨਂ ਛਿਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਸਾਯਂ ਨਗਰਂ ਪਵਿਸਨ੍ਤੋ –

''ਨਿਬ੍ਬੁਤਾ ਨੂਨ ਸਾ ਮਾਤਾ, ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਨੂਨ ਸੋ ਪਿਤਾ।
ਨਿਬ੍ਬੁਤਾ ਨੂਨ ਸਾ ਨਾਰੀ, ਯਸ੍ਸਾਯਂ ਈਦਿਸੋ ਪਤੀ''ਤਿ॥ (ਬੁ॰ ਵਂ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੭ ਅਵਿਦੂਰੇਨਿਦਾਨਕਥਾ; ਧ॰ ਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੦ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਵਤ੍ਥੁ; ਅਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਅਵਿਦੂਰੇਨਿਦਾਨਕਥਾ; ਜਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.ਅਵਿਦੂਰੇਨਿਦਾਨਕਥਾ)।

ਕਿਸਾਗੋਤਮਿਯਾ ਨਾਮ ਪਿਤੁਚ੍ਛਾਧੀਤਾਯ ਭਾਸਿਤਂ ਇਮਂ ਗਾਥਂ ਸੁਤ੍ਵਾ, 'ਅਹਂ ਇਮਾਯ ਨਿਬ੍ਬੁਤਪਦਂ ਸਾਵਿਤੋ'ਤਿ ਗੀਵਤੋ ਸਤਸਹਸ੍ਸਗ੍ਘਨਿਕਂ ਮੁਤ੍ਤਾਹਾਰਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਪੇਸੇਤ੍ਵਾ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਵਨਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ, ਸਿਰਿਸਯਨੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਨਿਦ੍ਦਾਵਸੇਨ ਨਾਟਕਾਨਂ ਵਿਪ੍ਪਕਾਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ, ਨਿਬ੍ਬਿਨ੍ਨਹਦਯੋ ਛਨ੍ਨਂ ਉਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਕਣ੍ਡਕਂ ਆਹਰਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਕਣ੍ਡਕਂ ਆਰੁਯ੍ਹ, ਛਨ੍ਨਸਹਾਯੋਵ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁਦੇਵਤਾਹਿ ਕਤਪਰਿਵਾਰੋ ਮਹਾਭਿਨਿਕ੍ਖਮਨਂ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ, ਤੇਨੇਵ ਰਤ੍ਤਾਵਸੇਸੇਨ ਤੀਣਿ ਮਹਾਰਜ੍ਜਾਨਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਨੋਮਾਨਦੀਤੀਰੇ ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ, ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਰਾਜਗਹਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਤਤ੍ਥ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ, ਪਣ੍ਡਵਪਬ੍ਬਤਪਬ੍ਭਾਰੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਮਗਧਰਾਜੇਨ ਰਜ੍ਜੇਨ ਨਿਮਨ੍ਤਿਯਮਾਨੋ ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਂ ਪਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਜਿਤਂ ਆਗਮਨਤ੍ਥਾਯ ਤੇਨ ਗਹਿਤਪਟਿਞ੍ਞੋ , ਆਲਾਰਞ੍ਚ ਉਦਕਞ੍ਚ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ, ਤੇਸਂ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਅਧਿਗਤਵਿਸੇਸੇਨ ਅਪਰਿਤੁਟ੍ਠੋ ਛਬ੍ਬਸ੍ਸਾਨਿ ਮਹਾਪਧਾਨਂ ਪਦਹਿਤ੍ਵਾ, ਵਿਸਾਖਾਪੁਣ੍ਣਮਦਿਵਸੇ ਪਾਤੋਵ ਸੇਨਾਨਿਗਮੇ ਸੁਜਾਤਾਯ ਦਿਨ੍ਨਂ ਪਾਯਾਸਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ਨੇਰਞ੍ਜਰਾਯ ਨਦਿਯਾ ਸੁਵਣ੍ਣਪਾਤਿਂ ਪਵਾਹੇਤ੍ਵਾ, ਨੇਰਞ੍ਜਰਾਯ ਤੀਰੇ ਮਹਾਵਨਸਣ੍ਡੇ ਨਾਨਾਸਮਾਪਤ੍ਤੀਹਿ ਦਿਵਸਭਾਗਂ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤ੍ਵਾ, ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੇ ਸੋਤ੍ਥਿਯੇਨ ਦਿਨ੍ਨਂ ਅਟ੍ਠਤਿਣਮੁਟ੍ਠਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਕਾਲੇਨ ਨਾਗਰਾਜੇਨ ਅਭਿਤ੍ਥੁਤਗੁਣੋ ਬੋਧਿਮਣ੍ਡਂ ਆਰੁਯ੍ਹ ਤਿਣਾਨਿ ਸਨ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ, 'ਨ ਤਾਵਿਮਂ ਪਲ੍ਲਙ੍ਕਂ ਭਿਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮਿ ਯਾਵ ਮੇ ਨ ਅਨੁਪਾਦਾਯ ਆਸਵੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਪਟਿਞ੍ਞਂ ਕਤ੍ਵਾ, ਪਾਚੀਨਦਿਸਾਭਿਮੁਖੋ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ, ਸੂਰਿਯੇ ਅਨਤ੍ਥਙ੍ਗਮਿਤੇਯੇਵ ਮਾਰਬਲਂ ਵਿਧਮਿਤ੍ਵਾ, ਪਠਮਯਾਮੇ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਂ, ਮਜ੍ਝਿਮਯਾਮੇ ਚੁਤੂਪਪਾਤਞਾਣਂ ਪਤ੍ਵਾ, ਪਚ੍ਛਿਮਯਾਮਾਵਸਾਨੇ ਦਸਬਲਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਾਦਿਸਬ੍ਬਬੁਦ੍ਧਗੁਣਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞਾਣਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋਯੇਵ ਇਮਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਨਯਸਮੁਦ੍ਦਂ ਅਧਿਗਞ੍ਛਿ। ਏਵਮਸ੍ਸ **ਅਧਿਗਮਨਿਦਾਨਂ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਏਵਂ ਅਧਿਗਤਾਭਿਧਮ੍ਮੋ ਏਕਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸਤ੍ਤਾਹਂ ਅਨਿਮਿਸਸਤ੍ਤਾਹਂ ਚਙ੍ਕਮਨਸਤ੍ਤਾਹਞ੍ਚ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ, ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਸਤ੍ਤਾਹੇ ਸਯਮ੍ਭੁਞਾਣਾਧਿਗਮੇਨ ਅਧਿਗਤਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਵਿਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਾਨਿਪਿ ਅਜਪਾਲਮੁਚਲਿਨ੍ਦਰਾਜਾਯਤਨੇਸੁ ਤੀਣਿ ਸਤ੍ਤਾਹਾਨਿ ਵੀਤਿਨਾਮੇਤ੍ਵਾ, ਅਟ੍ਠਮੇ ਸਤ੍ਤਾਹੇ

ਅਜਪਾਲਨਿਗ੍ਰੋਧਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਧਮ੍ਮਗਮ੍ਭੀਰਤਾਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇਨ ਅਪ੍ਪੋਸ੍ਸੁਕ੍ਕਤੰ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਪਰਿਵਾਰੇਨ ਸਹਮ੍ਪਤਿਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਆਯਾਚਿਤਧਮ੍ਮਦੇਸਨੋ ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁਨਾ ਲੋਕੰ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨੋ ਅਜ੍ਝੇਸਨੰ ਆਦਾਯ ‘‘ਕਸ੍ਸ ਨੁ ਖੋ ਅਹੰ ਪਠਮੰ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਆਲ਼ਾਰੁਦਕਾਨੰ ਕਾਲਙ੍ਕਤਭਾਵੰ ਞਤ੍ਵਾ, ਪਞ੍ਚਵਗ੍ਗਿਯਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਬਹੂਪਕਾਰਤੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ, ਉਟ੍ਠਾਯਾਸਨਾ ਕਾਸਿਪੁਰੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਉਪਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਮਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ, ਆਸਾਲ਼੍ਹੀਪੁਣ੍ਣਮਦਿਵਸੇ ਇਸਿਪਤਨੇ ਮਿਗਦਾਯੇ ਪਞ੍ਚਵਗ੍ਗਿਯਾਨੰ ਭਿਕ੍ਖੂਨੰ ਵਸਨਟ੍ਠਾਨੰ ਪਤ੍ਵਾ,ਤੇ ਅਨਨੁਚ੍ਛਵਿਕੇਨ ਸਮੁਦਾਚਾਰੇਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤੇ ਸਞ੍ਞਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕੰ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਾਸਿਕੋਣ੍ਡਞ੍ਞਤ੍ਥੇਰਪ੍ਪਮੁਖਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਬ੍ਰਹ੍ਮਕੋਟਿਯੋ ਅਮਤਪਾਨੰ ਪਾਯੇਸਿ। ਏਵੰ ਯਾਵ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਾ **ਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨੰ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ ਸਾਟ੍ਠਕਥਾਨੰ **ਅਰਿਯਪਰਿਯੇਸਨ**(ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੭੪) **ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਸੁਤ੍ਤਾਦੀਨੰ** (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੪੦੭ ਆਦਯੋ) ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਵੰ ਅਧਿਗਮਨਿਦਾਨਦੇਸਨਾਨਿਦਾਨਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਪਰਾਨਿਪਿ ਦੂਰੇਨਿਦਾਨੰ, ਅਵਿਦੂਰੇਨਿਦਾਨੰ, ਸਨ੍ਤਿਕੇਨਿਦਾਨਨ੍ਤਿ ਤੀਣਿ ਨਿਦਾਨਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਦੀਪਙ੍ਕਰਪਾਦਮੂਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਤੁਸਿਤਪੁਰਾ **ਦੂਰੇਨਿਦਾਨੰ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤੁਸਿਤਪੁਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਬੋਧਿਮਣ੍ਡਾ **ਅਵਿਦੂਰੇਨਿਦਾਨੰ**। ‘ਏਕੰ ਸਮਯੰ ਭਗਵਾ ਦੇਵੇਸੁ ਵਿਹਰਤਿ ਤਾਵਤਿੰਸੇਸੁ ਪਾਰਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕਮੂਲੇ ਪਣ੍ਡੁਕਮ੍ਬਲਸਿਲਾਯੰ, ਤਤ੍ਥ ਖੋ ਭਗਵਾ ਦੇਵਾਨੰ ਤਾਵਤਿੰਸਾਨੰ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥੰ ਕਥੇਸੀ’ਤਿ ਇਦਮਸ੍ਸ **ਸਨ੍ਤਿਕੇਨਿਦਾਨੰ**। ਅਯੰ ਤਾਵ ਨਿਦਾਨਕਥਾ।

ਨਿਦਾਨਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੧. ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੋ

ਤਿਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਦਾਨਿ

ਇਤਿ ਮੇ ਭਾਸਮਾਨਸ੍ਸ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥੰ ਇਮੰ।
ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਨਿਸਾਮੇਥ, ਦੁਲ੍ਲਭਾ ਹਿ ਅਯੰ ਕਥਾਤਿ॥

ਏਵੰ ਪਟਿਞ੍ਞਾਤਾਯ ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾਯ ਕਥਨੋਕਾਸੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਆਦੀਨਿ ਸਤ੍ਤਪ੍ਪਕਰਣਾਨਿ; ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣੀਪਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਣ੍ਡਾਨਿ; ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਮ੍ਪਿ ਮਾਤਿਕਾਪਦਭਾਜਨੀਯਵਸੇਨ ਦੁਵਿਧੰ; ਤਤ੍ਥ ਮਾਤਿਕਾ ਆਦਿ; ਸਾਪਿ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾਤਿ ਦੁਵਿਧਾ; ਤਤ੍ਥ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾ ਆਦਿ; ਤਿਕਮਾਤਿਕਾਯਪਿ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੰ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇਪਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਇਦੰ ਪਦੰ; ਤਸ੍ਮਾ –

ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਗਮ੍ਭੀਰੰ, ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥੰ ਇਮੰ।
ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੰ ਨਿਸਾਮੇਥ, ਏਕਗ੍ਗਾ ਸਾਧੁ ਸਾਧਵੋਤਿ॥

੧. ‘‘ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਅਯੰ ਤਾਵ ਆਦਿਪਦੇਨ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੋ ਨਾਮ। ‘‘ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਅਯੰ ਸਬ੍ਬਪਦੇਹਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੋ ਨਾਮ। ਏਵੰ ਆਦਿਪਦਵਸੇਨ ਵਾ ਸਬ੍ਬਪਦਵਸੇਨ ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਤਿਕਦੁਕਾਨੰ ਨਾਮੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ । ਸਬ੍ਬੇਵ ਚੇਤੇ ਪਞ੍ਚਦਸਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਹਿ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ। ਤਿਕਾਨਞ੍ਹਿ ਏਕੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਦੁਕਾਨੰ ਚਤੁਦ੍ਦਸ। ‘‘ਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾ, ਨਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿਆਦਯੋ ਹਿ ਛ ਦੁਕਾ ਗਨ੍ਥਤੋ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਕਣ੍ਣਿਕਾ ਵਿਯ ਘਟਾ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ‘ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਤੋ ਅਪਰੇ ‘‘ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿਆਦਯੋ ਸਤ੍ਤ ਦੁਕਾ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾ, ਕੇਵਲੰ ਦੁਕਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਉਚ੍ਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਉਚ੍ਚਿਨਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਗੋਚ੍ਛਕਨ੍ਤਰੇ ਠਪਿਤਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਚ ਮਹਨ੍ਤਰਦੁਕੇਹਿ ਚੂਲ਼ਕਤ੍ਤਾ ‘ਚੂਲ਼ਨ੍ਤਰਦੁਕਾ’ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤੋ ਪਰੰ ਆਸਵਦੁਕਾਦੀਨੰ ਛਨ੍ਨੰ ਵਸੇਨ ‘ਆਸਵਗੋਚ੍ਛਕੋ’ ; ਤਥਾ ਸੰਯੋਜਨਦੁਕਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ‘ਸੰਯੋਜਨਗੋਚ੍ਛਕੋ’; ਤਥਾ ਗਨ੍ਥਓਘਯੋਗਨੀਵਰਣਦੁਕਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ‘ਗਨ੍ਥਓਘਯੋਗਨੀਵਰਣਗੋਚ੍ਛਕਾ’; ਪਰਾਮਾਸਦੁਕਾਦੀਨੰ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨੰ ਵਸੇਨ ‘ਪਰਾਮਾਸਗੋਚ੍ਛਕੋ’ਤਿ। ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਤ੍ਤ ਗੋਚ੍ਛਕਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤੋ ਪਰੰ ‘‘ਸਾਰਮ੍ਮਣਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿਆਦਯੋ ਚਤੁਦ੍ਦਸ ਦੁਕਾ ‘ਮਹਨ੍ਤਰਦੁਕਾ’ ਨਾਮ। ਤਤੋ ਉਪਾਦਾਨਦੁਕਾਦਯੋ ਛ ਦੁਕਾ ‘ਉਪਾਦਾਨਗੋਚ੍ਛਕੋ’ ਨਾਮ। ਤਤੋ ਕਿਲੇਸਦੁਕਾਦਯੋ ਅਟ੍ਠ ਦੁਕਾ ‘ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੋ’ ਨਾਮ। ਤਤੋ ਪਰੰ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਦੁਕਾਦਯੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਦੁਕਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਮਾਤਿਕਾਯ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਠਪਿਤਤ੍ਤਾ ‘ਪਿਟ੍ਠਿਦੁਕਾ’ ਨਾਮ। ‘‘ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿਆਦਯੋ ਪਨ ਦ੍ਵਾਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਦੁਕਾ ‘ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਦੁਕਾ’ ਨਾਮ। ਏਵੰ ਸਬ੍ਬੇਪੇਤੇ ਪਞ੍ਚਦਸਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਹਿ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਏਵੰ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ ਪਨੇਤੇ ਸਪ੍ਪਦੇਸਨਿਪ੍ਪਦੇਸਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਨਵ ਤਿਕਾ ਏਕਸਤ੍ਤਤਿ ਚ ਦੁਕਾ ਸਪ੍ਪਦੇਸਾਨੰ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਸਪ੍ਪਦੇਸਾ ਨਾਮ। ਅਵਸੇਸਾ ਤੇਰਸ ਤਿਕਾ ਏਕਸਤ੍ਤਤਿ ਚ ਦੁਕਾ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਾ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਤਿਕੇਸੁ ਤਾਵ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੋ ਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਿਕੋ ਪੀਤਿਤ੍ਤਿਕੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕੋ ਅਤੀਤਤ੍ਤਿਕੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਾਤਿ ਇਮੇ ਨਵ ਤਿਕਾ ਸਪ੍ਪਦੇਸਾ ਨਾਮ। ਦੁਕੇਸੁ ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕਾਦੀਨੰ ਉਪਾਦਾਨਗੋਚ੍ਛਕਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨੰ ਨਵਨ੍ਨੰ ਗੋਚ੍ਛਕਾਨੰ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਤਯੋ ਤਯੋ ਦੁਕਾ, ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦੁਕਾ, ‘‘ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾ’’‘‘ਚਿਤ੍ਤਸੰਸਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਚਿਤ੍ਤਵਿਸੰਸਟ੍ਠਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਮਹਨ੍ਤਰਦੁਕਾ, ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਦੁਕੇਸੁ ਅਧਿਵਚਨਦੁਕੰ ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਦੁਕੰ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦੁਕੰ ਨਾਮਰੂਪਦੁਕਨ੍ਤਿ ਇਮੇ

ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦੁਕੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਾ ਅਟ੍ਠਤਿੰਸ ਦੁਕਾ ਚਾਤਿ ਏਤੇ ਸਪ੍ਪਦੇਸਾ ਨਾਮ। ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾ ਤਿਕਦੁਕਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਇਦਾਨਿ **ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿਆਦੀਨੰ ਮਾਤਿਕਾਪਦਾਨੰ ਅਯਮਨੁਪੁਬ੍ਬਪਦਵਣ੍ਣਨਾ – **'ਕੁਸਲ'**-ਸਦ੍ਦੋ ਤਾਵ ਆਰੋਗ੍ਯਅਨਵਜ੍ਜਛੇਕਸੁਖਵਿਪਾਕੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ''ਕਚ੍ਚਿ ਨੁ ਭੋਤੋ ਕੁਸਲੰ, ਕਚ੍ਚਿ ਭੋਤੋ ਅਨਾਮਯ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਜਾ॰ ੧.੧੫.੧੪੬; ੨.੨੦.੧੨੯) ਆਰੋਗ੍ਯੇ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ''ਕਤਮੋ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਕੁਸਲੋ? ਯੋ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਕਾਯਸਮਾਚਾਰੋ ਅਨਵਜ੍ਜੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੬੧) ਚ, ''ਅਪਰੰ ਪਨ, ਭਨ੍ਤੇ, ਏਤਦਾਨੁਤ੍ਤਰਿਯੰ ਯਥਾ ਭਗਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਦੇਸੇਤਿ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੪੫) ਚ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਅਨਵਜ੍ਜੇ। ''ਕੁਸਲੋ ਤ੍ਵੰ ਰਥਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨੰ'' (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੮੭), ''ਕੁਸਲਾ ਨਚ੍ਚਗੀਤਸ੍ਸ ਸਿਕ੍ਖਿਤਾ ਚਾਤੁਰਿਤ੍ਥਿਯੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਜਾ॰ ੨.੨੨.੯੪) ਛੇਕੇ। ''ਕੁਸਲਾਨੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਦਾਨਹੇਤੁ'' (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੦), ''ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੩੧) ਸੁਖਵਿਪਾਕੇ। ਸ੍ਵਾਯਮਿਧ ਆਰੋਗ੍ਯੇਪਿ ਅਨਵਜ੍ਜੇਪਿ ਸੁਖਵਿਪਾਕੇਪਿ ਵਤ੍ਤਤਿ।

ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੋ ਪਨਾਯੰ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਹੇਤੁਗੁਣਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਨਿਜ੍ਜੀਵਤਾਦੀਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ''ਧਮ੍ਮੰ ਪਰਿਯਾਪੁਣਾਤਿ ਸੁਤ੍ਤੰ ਗੇਯ੍ਯ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੦੨) ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਯੰ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ''ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਞਾਣੰ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੭੨੦) ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ।

> ''ਨ ਹਿ ਧਮ੍ਮੋ ਅਧਮ੍ਮੋ ਚ, ਉਭੋ ਸਮਵਿਪਾਕਿਨੋ।
> ਅਧਮ੍ਮੋ ਨਿਰਯੰ ਨੇਤਿ, ਧਮ੍ਮੋ ਪਾਪੇਤਿ ਸੁਗ੍ਗਤਿ''ਨ੍ਤਿ॥ (ਥੇਰਗਾ॰ ੩੦੪; ਜਾ॰ ੧.੧੫.੩੮੬) –

ਆਦੀਸੁ ਗੁਣੇ। ''ਤਸ੍ਮਿੰ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ'' (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੧), ''ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੩) ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਨਿਜ੍ਜੀਵਤਾਯੰ। ਸ੍ਵਾਯਮਿਧਾਪਿ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਨਿਜ੍ਜੀਵਤਾਯਮੇਵ ਵਟ੍ਟਤਿ।

ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਪਨੇਤ੍ਥ – ਕੁਚ੍ਛਿਤੇ ਪਾਪਕੇ ਧਮ੍ਮੇ ਸਲਯਨ੍ਤਿ ਚਲਯਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਪੇਨ੍ਤਿ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਨ੍ਤੀਤਿ ਕੁਸਲਾ। ਕੁਚ੍ਛਿਤੇਨ ਵਾ ਆਕਾਰੇਨ ਸਯਨ੍ਤੀਤਿ ਕੁਸਾ। ਤੇ ਅਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕੁਸੇ ਲੁਨਨ੍ਤਿ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੀਤਿ ਕੁਸਲਾ। ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨੰ ਵਾ ਸਾਨਤੋ ਤਨੁਕਰਣਤੋ ਓਸਾਨਕਰਣਤੋ ਞਾਣੰ ਕੁਸੰ ਨਾਮ। ਤੇਨ ਕੁਸੇਨ ਲਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਕੁਸਲਾ; ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਵਾ ਕੁਸਾ ਉਭਯਭਾਗਗਤੰ ਹਤ੍ਥਪ੍ਪਦੇਸੰ ਲੁਨਨ੍ਤਿ, ਏਵਮਿਮੇਪਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਉਭਯਭਾਗਗਤੰ ਕਿਲੇਸਪਕ੍ਖੰ ਲੁਨਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸਾ ਵਿਯ ਲੁਨਨ੍ਤੀਤਿਪਿ **ਕੁਸਲਾ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਸਭਾਵੰ ਧਾਰੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਧਮ੍ਮਾ**। ਧਾਰਿਯਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ, ਧਾਰੀਯਨ੍ਤਿ ਵਾ ਯਥਾਸਭਾਵਤੋਤਿ ਧਮ੍ਮਾ। ਨ ਕੁਸਲਾ **ਅਕੁਸਲਾ**। ਮਿਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਅਮਿਤ੍ਤਾ ਵਿਯ, ਲੋਭਾਦਿਪਟਿਪਕ੍ਖਾ ਅਲੋਭਾਦਯੋ ਵਿਯ ਚ, ਕੁਸਲਪਟਿਪਕ੍ਖਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨ ਬ੍ਯਾਕਤਾਤਿ **ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ**, ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਭਾਵੇਨ ਅਕਥਿਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤੇਸੁ ਪਨ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾ ਕੁਸਲਾ, ਸਾਵਜ੍ਜਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾ ਅਕੁਸਲਾ, ਅਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ।

ਕਿੰ ਪਨੇਤਾਨਿ 'ਕੁਸਲਾ'ਤਿ ਵਾ 'ਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ ਵਾਤਿਆਦੀਨਿ ਏਕਤ੍ਥਾਨਿ ਉਦਾਹੁ ਨਾਨਤ੍ਥਾਨੀਤਿ? ਕਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ? ਯਦਿ ਤਾਵ ਏਕਤ੍ਥਾਨਿ 'ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ ਇਦੰ 'ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ'ਤਿਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸੰ ਹੋਤਿ। ਅਥ ਨਾਨਤ੍ਥਾਨਿ ਤਿਕਦੁਕਾਨੰ ਛਕ੍ਕਚਤੁਕ੍ਕਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ ਪਦਾਨਞ੍ਚ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ।

ਯਥਾ ਹਿ 'ਕੁਸਲਾ' 'ਰੂਪੰ''ਚਕ੍ਖੁਮਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਨੋਲੋਕੇਨ੍ਤਾਨੰ ਪਦਾਨੰ ਨ ਕੋਚਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਪਦਾਨੰ ਅਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਸਮ੍ਬਨ੍ਧਰਹਿਤਾਨਿ ਚ ਪਦਾਨਿ ਨਿਪ੍ਪਯੋਜਨਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯਾਪਿ ਚੇਸਾ ਪਰਤੋ 'ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾ, ਤਾਯਪਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਵਿਰੋਧੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਨੇਵ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ; ਅਥ ਚ ਪਨਿਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ –

ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ‘ਕੁਸਲਾ’ਤਿ। ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਯਦਿ ਏਤਾਨਿ ਏਕਤ੍ਥਾਨਿ, ਤਿਣ੍ਣੰ ‘ਧਮ੍ਮਾਨੰ’ ਏਕਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਏਕਤ੍ਤੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਕੁਸਲਾਦਿਪਰਾਨਞ੍ਹਿ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ‘ਧਮ੍ਮਾਨੰ’ ਧਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਏਕਤ੍ਤੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਤ੍ਤਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾਨਤ੍ਥਾਨੰ ਕੁਸਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਏਕਤ੍ਤੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ‘ਯਦੇਵ ਕੁਸਲੰ, ਤੰ ਅਕੁਸਲੰ, ਤੰ ਅਬਜਾਕਤ’ਨ੍ਤਿ। ‘ਅਥਾਪਿ ਤਿਣ੍ਣੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਏਕਤ੍ਤੰ ਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਥ, ਅਞ੍ਞੋਵ ਕੁਸਲਪਰੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਅਕੁਸਲਪਰੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਅਞ੍ਞੋ ਅਬਜਾਕਤਪਰੋ ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਵਦਥ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਭਾਵੋ, ਭਾਵਤੋ ਚ ਅਞ੍ਞੋ ਅਭਾਵੋਤਿ ਕੁਸਲਪਰਾ ਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞੋ ਅਕੁਸਲਪਰੋ ਧਮ੍ਮੋ ਅਭਾਵੋ ਸਿਯਾ, ਤਥਾ ਅਬਜਾਕਤਪਰੋ। ਤੇਹਿ ਚ ਅਞ੍ਞੋ ਕੁਸਲਪਰੋਪਿ। ਏਵੰ ਅਭਾਵਤ੍ਤੰ ਆਪਨ੍ਨੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਨਞ੍ਞੇ ਕੁਸਲਾਦਯੋਪਿ ਅਭਾਵਾਯੇਵ ਸਿਯੁ’ਨ੍ਤਿ।

ਸਬ੍ਬਮੇਤੰ ਅਕਾਰਣੰ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਥਾਨੁਮਤਿਵੋਹਾਰਸਿਦ੍ਧਿਤੋਤਿ। ਵੋਹਾਰੋ ਹਿ ਯਥਾ ਯਥਾ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਅਨੁਮਤੋ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤੋ ਤਥਾ ਤਥੇਵ ਸਿਦ੍ਧੋ। ਨ ਚਾਯੰ ‘‘ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਕੁਸਲਪੁਬ੍ਬੋ ਧਮ੍ਮਾਭਿਲਾਪੋ ਧਮ੍ਮਪਰੋ ਚ ਕੁਸਲਾਭਿਲਾਪੋ, ਯਥਾ ‘ਕੁਸਲਾ ਕੁਸਲਾ’ਤਿ ਏਵੰ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਾਭਾਵੇਨ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤੋ; ਨ ਚ ‘ਕੁਸਲਾ’ ‘ਰੂਪੰ’ਚਕ੍ਖੁਮਾਸਦ੍ਦਾ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਅਨੋਲੋਕਿਤਤ੍ਥਭਾਵੇਨ। ‘ਕੁਸਲ’-ਸਦ੍ਦੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਜੋਤਕਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤੋ, ‘ਅਕੁਸਲ’-ਸਦ੍ਦੋ ਸਾਵਜ੍ਜਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਤ੍ਥਜੋਤਕਤ੍ਤੇਨ, ‘ਅਬਜਾਕਤ’-ਸਦ੍ਦੋ ਅਵਿਪਾਕਤ੍ਥਜੋਤਕਤ੍ਤੇਨ, ‘ਧਮ੍ਮ’-ਸਦ੍ਦੋ ਸਭਾਵਧਾਰਣਾਦਿਅਤ੍ਥਜੋਤਕਤ੍ਤੇਨ। ਸੋ ਏਤੇਸੰ ਅਞ੍ਞਤਰਾਨਨ੍ਤਰੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਸਾਮਞ੍ਞੰ ਦੀਪੇਤਿ। ਸਬ੍ਬੇਵ ਹਿ ਏਤੇ ਸਭਾਵਧਾਰਣਾਦਿਨਾ ਲਕ੍ਖਣੇਨ ਧਮ੍ਮਾ। ਕੁਸਲਾਦਿਸਦ੍ਦਾ ਚਾਪਿ ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੰ ਤਸ੍ਸ ਦੀਪੇਨ੍ਤਿ। ਧਮ੍ਮੋ ਹਿ ਕੁਸਲੋ ਵਾ ਹੋਤਿ ਅਕੁਸਲੋ ਵਾ ਅਬਜਾਕਤੋ ਵਾ। ਏਵਮੇਤੇ ਵਿਸੁੰ ਵਿਸੁੰ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਮਤ੍ਤਦੀਪਕਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਾ। ਧਮ੍ਮਸਦ੍ਦੇਨ ਸਹ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਥਸਾਮਞ੍ਞੰ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੰ ਵਾ ਦੀਪਕਤ੍ਤੇਨ ਲੋਕੇ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਦੇਤਮੇਤ੍ਥ ਏਕਤ੍ਤਨਾਨਾਤ੍ਤੰ ਵਿਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਦੋਸਾਰੋਪਨਕਾਰਣੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਸਬ੍ਬਮੇਤੰ ਅਕਾਰਣੰ। ਅਯੰ ਤਾਵ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਦਵਣ੍ਣਨਾ। ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਸੇਸਤਿਕਦੁਕਾਨਮ੍ਪਿ ਨਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਤੋ ਪਰੰ ਪਨ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਕ੍ਖਾਮ।

੨. ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯਾਤਿਆਦੀਸੁ ‘ਸੁਖ’-ਸਦ੍ਦੋ ਤਾਵ ਸੁਖਵੇਦਨਾਸੁਖਮੂਲਸੁਖਾਰਮ੍ਮਣਸੁਖਹੇਤੁਸੁਖਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਾਨਅਬਜਾਬਜ੍ਝਨਿਬ੍ਬਾਨਾਦੀਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ‘‘ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੨) ਸੁਖਵੇਦਨਾਯੰ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ‘‘ਸੁਖੋ ਬੁਦ੍ਧਾਨੰ ਉਪ੍ਪਾਦੋ’’ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੯੪), ‘‘ਸੁਖਾ ਵਿਰਾਗਤਾ ਲੋਕੇ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਉਦਾ॰ ੧੧; ਮਹਾਵ॰ ੫) ਸੁਖਮੂਲੇ ‘‘ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਰੂਪੰ ਸੁਖੰ ਸੁਖਾਨੁਪਤਿਤੰ ਸੁਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੬੦) ਸੁਖਾਰਮ੍ਮਣੇ। ‘‘ਸੁਖਸ੍ਸੇਤੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਧਿਵਚਨੰ ਯਦਿਦੰ ਪੁਞ੍ਞਾਨੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੬੨) ਸੁਖਹੇਤੁਮ੍ਹਿ। ‘‘ਯਾਵਞ੍ਚਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਸੁਕਰੰ ਅਕ੍ਖਾਨੇਨ ਪਾਪੁਣਿਤੁੰ ਯਾਵ ਸੁਖਾ ਸਗ੍ਗਾ’’ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੫੫), ‘‘ਨ ਤੇ ਸੁਖੰ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ ਯੇ ਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਨਨ੍ਦਨ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧) ਸੁਖਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਾਨੇ। ‘‘ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੮੨) ਅਬਜਾਬਜ੍ਝੇ। ‘‘ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਰਮੰ ਸੁਖ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੦੩-੨੦੪) ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ। ਇਧ ਪਨਾਯੰ ਸੁਖਵੇਦਨਾਯਮੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ‘**ਵੇਦਨਾ**’-ਸਦ੍ਦੋ ‘‘ਵਿਦਿਤਾ ਵੇਦਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੦੮) ਵੇਦਯਿਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਵਤ੍ਤਤਿ।

‘**ਦੁਕ੍ਖ**’-ਸਦ੍ਦੋ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਦੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥੁਦੁਕ੍ਖਾਰਮ੍ਮਣਦੁਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਦੁਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ‘‘ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਯੰ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ‘‘ਜਾਤਿਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੮੭; ਵਿਭ॰ ੧੯੦) ਦੁਕ੍ਖਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿੰ। ‘‘ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਮਹਾਲਿ, ਰੂਪੰ ਦੁਕ੍ਖੰ ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਤਿਤੰ ਦੁਕ੍ਖਾਵਕ੍ਕਨ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਦੁਕ੍ਖਾਰਮ੍ਮਣੇ। ‘‘ਦੁਕ੍ਖੋ ਪਾਪਸ੍ਸ ਉਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੧੭) ਦੁਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯੇ। ‘‘ਯਾਵਞ੍ਚਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਸੁਕਰੰ ਅਕ੍ਖਾਨੇਨ ਪਾਪੁਣਿਤੁੰ ਯਾਵ ਦੁਕ੍ਖਾ ਨਿਰਯਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੫੦) ਦੁਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਾਨੇ। ਇਧ ਪਨਾਯੰ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਯਮੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਪਨੇਤ੍ਥ – ਸੁਖਯਤੀਤਿ ਸੁਖਾ। ਦੁਕ੍ਖਯਤੀਤਿ **ਦੁਕ੍ਖਾ**। ਨ ਦੁਕ੍ਖਾ ਨ ਸੁਖਾਤਿ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ। 'ਮ-ਕਾਰੋ ਪਦਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਂ ਵੇਦਯਨ੍ਤਿ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੀਤਿ **ਵੇਦਨਾ**। ਤਾਸੁ ਇਟ੍ਠਾਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਾ ਸੁਖਾ, ਅਨਿਟ੍ਠਾਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਾ ਦੁਕ੍ਖਾ, ਉਭਯਵਿਪਰੀਤਾਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ। ਯੋਪਨਾਯਂ ਤੀਸੁਪਿ ਪਦੇਸੁ 'ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ'-ਸਦ੍ਦੋ, ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਸਮਂ ਪਕਾਰੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ। ਕਤਰੇਹਿ ਪਕਾਰੇਹੀਤਿ? ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਤਾਦੀਹਿ। ''ਨਤ੍ਥਿ ਕੇਚਿ ਧਮ੍ਮਾ ਕੇਹਿਚਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ ਹਿ ਇਮਸ੍ਸ ਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇ ''ਨਨੁ ਅਤ੍ਥਿ ਕੇਚਿ ਧਮ੍ਮਾ ਕੇਹਿਚਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਹਗਤਾ ਸਹਜਾਤਾ ਸਂਸਟ੍ਠਾ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ ਏਕਨਿਰੋਧਾ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾ''ਤਿ (ਕਥਾ॰ ੪੭੩) ਏਵਂ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਤਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਇਤਿ ਇਮੇਹਿ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਤਾਦੀਹਿ ਸਮਂ ਪਕਾਰੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਾਤਿ **ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ**।

੩. **ਵਿਪਾਕਤ੍ਤਿਕੇ** ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵਿਸਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਪਾਕਾਤਿ **ਵਿਪਾਕਾ**। ਵਿਪਕ੍ਕਭਾਵਮਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। **ਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਵਿਪਾਕਸਭਾਵਧਮ੍ਮਾ। ਯਥਾ ਜਾਤਿਜਰਾਸਭਾਵਾ ਜਾਤਿਜਰਾਪਕਤਿਕਾ ਸਤ੍ਤਾ ਜਾਤਿਧਮ੍ਮਾ ਜਰਾਧਮ੍ਮਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵਿਪਾਕਜਨਕਟ੍ਠੇਨ ਵਿਪਾਕਸਭਾਵਾ ਵਿਪਾਕਪਕਤਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤਿਯਪਦਂ ਉਭਯਸਭਾਵਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੪. **ਉਪਾਦਿਨ੍ਨੁਪਾਦਾਨਿਯਤ੍ਤਿਕੇ** ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਤਣ੍ਹਾਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਉਪੇਤੇਨ ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਆਦਿਨ੍ਨਾ, ਫਲਭਾਵੇਨ ਗਹਿਤਾਤਿ **ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾ**। ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਉਪਾਦਾਨਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨ ਉਪਾਦਾਨਾਨਂ ਹਿਤਾਤਿ **ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ**। ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਾ ਚ ਤੇ ਉਪਾਦਾਨਿਯਾ ਚਾਤਿ **ਉਪਾਦਿਣ੍ਣੁਪਾਦਾਨਿਯਾ;** ਸਾਸਵਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨਂ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਇਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ ਪਟਿਸੇਧਸਹਿਤੋ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੫. ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਸਂਕਿਲੇਸਿਕਤ੍ਤਿਕੇ ਸਂਕਿਲੇਸੇਤੀਤਿ ਸਂਕਿਲੇਸੋ, ਵਿਬਾਧਤਿ, ਉਪਤਾਪੇਤਿ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਂਕਿਲੇਸੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾਤਿ **ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾ**। ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸਂ ਅਰਹਨ੍ਤਿ , ਸਂਕਿਲੇਸੇ ਵਾ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਾਨਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋਤਿ **ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾ**। ਸਂਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾ ਚ ਤੇ ਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾ ਚਾਤਿ **ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾ**। ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯਮ੍ਪਿ ਪੁਰਿਮਤ੍ਤਿਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੬. **ਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਿਕੇ** ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇਨ ਸਹ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ **ਸਵਿਤਕ੍ਕਾ**। ਸਹ ਵਿਚਾਰੇਨ **ਸਵਿਚਾਰਾ**। ਸਵਿਤਕ੍ਕਾ ਚ ਤੇ ਸਵਿਚਾਰਾ ਚਾਤਿ **ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾ**। ਉਭਯਰਹਿਤਾ **ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਾ**। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਸੁ ਵਿਚਾਰੋਵ ਮਤ੍ਤਾ, ਪਮਾਣਂ, ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ। ਵਿਚਾਰਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਪਯੋਗਂ ਨ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਵਿਤਕ੍ਕਾ ਚ ਤੇ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ **ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ**।

੭. **ਪੀਤਿਤ੍ਤਿਕੇ** ਪੀਤਿਯਾ ਸਹ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭਾਵਂ ਗਤਾਤਿ **ਪੀਤਿਸਹਗਤਾ**, ਪੀਤਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਉਪੇਕ੍ਖਾ**ਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸਾ ਹਿ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਉਪੇਕ੍ਖਤਿ, ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰਸਣ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ **ਉਪੇਕ੍ਖਾ**। ਇਤਿ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਤੋ ਪਦਦ੍ਵਯਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਸ੍ਸ ਸੁਖਸ੍ਸ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਸੁਖਤੋ ਵਿਸੇਸਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਅਯਂ ਤਿਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ।

੮. **ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਤਿਕੇ ਦਸ੍ਸਨੇਨਾ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ। ਸੋ ਹਿ ਪਠਮਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਤੋ **ਦਸ੍ਸਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪਠਮਤਰਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਰਞ੍ਞੋ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਕੇਨਚਿਦੇਵ ਕਰਣੀਯੇਨ ਆਗਤੋ ਪੁਰਿਸੋ ਦੂਰਤੋਵ ਰਥਿਕਾਯ ਚਰਨ੍ਤਂ ਹਤ੍ਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧਗਤਂ ਰਾਜਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ 'ਦਿਟ੍ਠੋ ਤੇ ਰਾਜਾ'ਤਿ ਪੁਟ੍ਠੋ ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਕਤਤ੍ਤਾ 'ਨ ਪਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਆਹ। ਏਵਮੇਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਸ੍ਸਾਭਾਵਾ ਨ ਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਞਾਣਂ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ।

ਭਾਵਨਾਯਾਤਿ ਸੇਸਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯੇਨ। ਸੇਸਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯਞ੍ਹਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨ ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਭਾਵਨਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਦਿਟ੍ਠਪੁਬ੍ਬਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਤਿਯਪਦਂ ਉਭਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੯. **ਤਦਨਨ੍ਤਰਤ੍ਤਿਕੇ** ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਹੇਤੁ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾ**। ਦੁਤਿਯਪਦੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਤਿਯਪਦੇ ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਹੇਤੁ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਹੇਤੁ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ । ਇਤਰਥਾ ਹਿ ਅਹੇਤੁਕਾਨਂ ਅਗ੍ਗਹਣਂ ਭਵੇਯ੍ਯ; ਹੇਤੁਯੇਵ ਹਿ ਤੇਸਂ ਨਤ੍ਥਿ ਯੋ ਦਸ੍ਸਨਭਾਵਨਾਹਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਸਿਯਾ। ਸਹੇਤੁਕੇਸੁਪਿ ਹੇਤੁਵਜ੍ਜਾਨਂ ਪਹਾਨਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਹੇਤੂਨਂ; ਹੇਤੁਯੇਵ ਹਿ ਏਤੇਸਂ 'ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ। ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ਅਨਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ ਹੇਤੁ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਨੇਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾ**ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋ।

੧੦. **ਆਚਯਗਾਮਿਤ੍ਤਿਕੇ** ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸੇਹਿ ਆਚਿਯਤੀਤਿ ਆਚਯੋ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚੁਤਿਗਤਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਏਤਂ ਨਾਮਂ। ਤਸ੍ਸ ਕਾਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦਨਕਭਾਵੇਨ ਤਂ ਆਚਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਆਚਯਂ ਗਮੇਨ੍ਤੀਤਿਪਿ **ਆਚਯਗਾਮਿਨੋ;** ਸਾਸਵਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਤਤੋ ਏਵ ਆਚਯਸਙ੍ਖਾਤਾ ਚਯਾ ਅਪੇਤਤ੍ਤਾ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਅਪੇਤਂ ਚਯਾਤਿ ਅਪਚਯੋ। ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਪਚਯਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਪਚਯਗਾਮਿਨੋ;** ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਅਪਿਚ ਪਾਕਾਰਂ ਇਟ੍ਠਕਵਡ੍ਢਕੀ ਵਿਯ ਪਵਤ੍ਤਂ ਆਚਿਨਨ੍ਤਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਆਚਯਗਾਮਿਨੋ। ਤੇਨ ਚਿਤਂ ਚਿਤਂ ਇਟ੍ਠਕਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸਯਮਾਨੋ ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਤਦੇਵ ਪਵਤ੍ਤਂ ਅਪਚਿਨਨ੍ਤਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਅਪਚਯਗਾਮਿਨੋ। ਤਤਿਯਪਦਂ ਉਭਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੧. **ਸੇਕ੍ਖਤ੍ਤਿਕੇ** ਤੀਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਸੁ ਜਾਤਾਤਿ **ਸੇਕ੍ਖਾ**। ਸਤ੍ਤਨ੍ਨਂ ਸੇਕ੍ਖਾਨਂ ਏਤੇਤਿਪਿ **ਸੇਕ੍ਖਾ**। ਅਪਰਿਯੋਸਿਤਸਿਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਸਯਮੇਵ ਸਿਕ੍ਖਨ੍ਤੀਤਿਪਿ **ਸੇਕ੍ਖਾ** । ਉਪਰਿ ਸਿਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ ਨ ਸੇਕ੍ਖਾਤਿ **ਅਸੇਕ੍ਖਾ**। ਵੁਡ੍ਢਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਵਾ ਸੇਕ੍ਖਾਤਿਪਿ ਅਸੇਕ੍ਖਾ। ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਤਤਿਯਪਦਂ ਉਭਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੨. **ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੇ** ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਖਣ੍ਡਿਤਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਮਤ੍ਤਕਂ ਪਰਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ; 'ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਗੋਮਯਪਿਣ੍ਡ'ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੯੬) ਵਿਯ। ਇਮੇਪਿ ਅਪ੍ਪਾਨੁਭਾਵਤਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਵਿਯਾਤਿ **ਪਰਿਤ੍ਤਾ;** ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਕਿਲੇਸਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਵਿਪੁਲਫਲਤਾਯ ਦੀਘਸਨ੍ਤਾਨਤਾਯ ਚ ਮਹਨ੍ਤਭਾਵਂ ਗਤਾ, ਮਹਨ੍ਤੇਹਿ ਵਾ ਉਲ਼ਾਰਚ੍ਛਨ੍ਦਵੀਰਿਯਚਿਤ੍ਤਪਞ੍ਞੇਹਿ ਗਤਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾਤਿਪਿ **ਮਹਗ੍ਗਤਾ**। ਪਮਾਣਕਰਾ ਧਮ੍ਮਾ ਰਾਗਾਦਯੋ ਪਮਾਣਂ ਨਾਮ। ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵਾ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤੇਸਂ ਪਮਾਣਂ, ਪਮਾਣਸ੍ਸ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਤਿ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ**।

੧੩. **ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ** ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ**। ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੧੪. **ਹੀਨਤ੍ਤਿਕੇ ਹੀਨਾ**ਤਿ ਲਾਮਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਹੀਨਪ੍ਪਣੀਤਾਨਂ ਮਜ੍ਝੇ ਭਵਾਤਿ **ਮਜ੍ਝਿਮਾ**। ਅਵਸੇਸਾ ਤੇਭੂਮਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠੇਨ ਅਤਪ੍ਪਕਟ੍ਠੇਨ ਚ **ਪਣੀਤਾ;** ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਧਮ੍ਮਾ।

੧੫. **ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੇ** 'ਹਿਤਸੁਖਾਵਹਾ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਆਸੀਸਿਤਾਪਿ ਤਥਾ ਅਭਾਵਤੋ, 'ਅਸੁਭਾਦੀਸੁਯੇਵ ਸੁਭ'ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵਿਪਰੀਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਸਭਾਵਾਤਿ **ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਾ;** ਵਿਪਾਕਦਾਨੇ ਸਤਿ ਖਨ੍ਧਭੇਦਾਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਵਿਪਾਕਦਾਨਤੋ **ਨਿਯਤਾ;** ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਾ ਚ ਤੇ ਨਿਯਤਾ ਚਾਤਿ **ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਨਿਯਤਾ**। ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਰੀਤੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਭਾਵਾਤਿ **ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਾ;** ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਾ ਚ ਤੇ ਨਿਯਤਾ ਚ ਅਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਫਲਦਾਨੇਨਾਤਿ **ਸਮ੍ਮਤ੍ਤਨਿਯਤਾ**। ਉਭਯਥਾਪਿ ਨ ਨਿਯਤਾਤਿ **ਅਨਿਯਤਾ**।

੧੬. ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਮਗ੍ਗਤਿ, ਗਵੇਸਤਿ, ਕਿਲੇਸੇ ਵਾ ਮਾਰੇਨ੍ਤੋ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਮਗ੍ਗੋ। ਮਗ੍ਗੋ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾ**। ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋਪਿ ਮਗ੍ਗੋ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨ ਏਤੇਸਂ ਹੇਤੂਤਿ **ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾ**। ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵਾ ਹੇਤੂ ਮਗ੍ਗੇ ਵਾ ਹੇਤੂਤਿ ਮਗ੍ਗਹੇਤੂ। ਤੇ ਏਤੇਸਂ ਹੇਤੂਤਿਪਿ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਯਂ ਮਗ੍ਗੋ ਚੇਵ ਹੇਤੁ ਚ। ਇਤਿ ਮਗ੍ਗੋ ਹੇਤੁ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿਪਿ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾ। ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ ਮਗ੍ਗੋ ਅਧਿਪਤਿ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ**।

੧੭. ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕੇ ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਭਙ੍ਗਾ ਉਦ੍ਧਂ ਪਨ੍ਨਾ ਗਤਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ**। ਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤਿ **ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ**। ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਿਤਕਾਰਣੇਕਦੇਸਤ੍ਤਾ ਅਵਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਉਪ੍ਪਾਦਿਨੋ**।

੧੮. ਅਤੀਤਤ੍ਤਿਕੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਕ੍ਖਣਂ ਵਾ ਪਤ੍ਵਾ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਤਿ **ਅਤੀਤਾ**। ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਨ ਆਗਤਾਤਿ **ਅਨਾਗਤਾ**। ਤਂ ਤਂ ਕਾਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤਿ **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ**।

੧੯. ਅਨਨ੍ਤਰਤ੍ਤਿਕੇ ਅਤੀਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ**। ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੨੦. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੇ 'ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਮਯਂ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਗਹਣਂ, 'ਗਮਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਵਿਯ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਧਿਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾ**। 'ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ'-ਸਦ੍ਦੋ ਪਨਾਯਂ ਗੋਚਰਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਵਿਸਯਜ੍ਝਤ੍ਤੇਤਿ ਚਤੂਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ''ਤੇਨਾਨਨ੍ਦ, ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਣ੍ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ'' (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੮੮), ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰਤੋ ਸਮਾਹਿਤੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੬੨) ਹਿ ਅਯਂ ਗੋਚਰਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ'' (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੨੮; ਧ॰ ਸ॰ ੧੬੧), ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਧਮ੍ਮਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੩) ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤੇ। ''ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੪) ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਜ੍ਝਤ੍ਤੇ। ''ਅਯਂ ਖੋ ਪਨਾਨਨ੍ਦ, ਵਿਹਾਰੋ ਤਥਾਗਤੇਨ ਅਭਿਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਯਦਿਦਂ ਸਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਞ੍ਞਤਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੮੭) ਵਿਸਯਜ੍ਝਤ੍ਤੇ; ਇਸ੍ਸਰਿਯਟ੍ਠਾਨੇਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਇਸ੍ਸਰਿਯਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ। ਇਧ ਪਨ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤੋ ਬਾਹਿਰਭੂਤਾ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਾ ਵਾ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਾ ਵਾ **ਬਹਿਦ੍ਧਾ** ਨਾਮ। ਤਤਿਯਪਦਂ ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੨੧. ਅਨਨ੍ਤਰਤ੍ਤਿਕੋ ਤੇਯੇਵ ਤਿਪ੍ਪਕਾਰੇਪਿ ਧਮ੍ਮੇ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ।

੨੨. ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਤਿਕੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਹ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨਾਤਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਾ। ਪਟਿਹਨਨਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਹ ਪਟਿਘੇਨਾਤਿ ਸਪ੍ਪਟਿਘਾ। ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਾ ਚ ਤੇ ਸਪ੍ਪਟਿਘਾ ਚਾਤਿ **ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘਾ**। ਨਤ੍ਥਿ ਏਤੇਸਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਾ। ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਾ ਚ ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਸਪ੍ਪਟਿਘਾ ਚਾਤਿ **ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਸਪ੍ਪਟਿਘਾ**। ਤਤਿਯਪਦਂ ਉਭਯਪਟਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਤਿਕਮਾਤਿਕਾਯ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਦਵਣ੍ਣਨਾ।

ਤਿਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਦੁਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

੧-੬. ਦੁਕਮਾਤਿਕਾਯਂ ਪਨ ਤਿਕੇਸੁ ਅਨਾਗਤਪਦਵਣ੍ਣਨਂਯੇਵ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮ। **ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕੇ** ਤਾਵ **ਹੇਤੁਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਮੂਲਟ੍ਠੇਨ ਹੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾਤਿਪਿ ਪਾਠੋ। **ਨ ਹੇਤੂ**ਤਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਚਨਂ। ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਪਵਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਹੇਤੁਨਾਤਿ **ਸਹੇਤੁਕਾ**। ਤਥੇਵ ਪਵਤ੍ਤੋ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤੇਸਂ ਹੇਤੂਤਿ **ਅਹੇਤੁਕਾ**। ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਤਾਯ ਹੇਤੁਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ **ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ**। ਹੇਤੁਨਾ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਤਿ **ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ**। ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਦੁਕਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੇਨ ਪਨ ਤਥਾ ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਪਠਮਦੁਕਂ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ 'ਹੇਤੂ ਨ ਹੇਤੂ'ਤਿਆਦੀਨਂ ਪਦਾਨਂ ਵਸੇਨ ਯਥਾਸਮ੍ਭਵਤੋ ਅਪਰੇਪਿ ਤਯੋ ਦੁਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਥੇਵ 'ਹੇਤੂ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਸਹੇਤੁਕਾ ਚਾ'ਤਿ ਏਤਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਥਾ 'ਹੇਤੂ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੇਤੁਕਾ ਚਾ'ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ। ਯਥਾ ਚ 'ਸਹੇਤੁਕਾ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਚ ਹੇਤੂ'ਤਿ ਏਤਂ ਸਮ੍ਭਵਤਿ, ਤਥਾ 'ਅਹੇਤੁਕਾ ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਚ ਹੇਤੂ'ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ। ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੋਜਨਾਯਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਤ੍ਰ ਯਦੇਤਂ 'ਨ ਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾ ਸਹੇਤੁਕਾਪਿ ਅਹੇਤੁਕਾਪੀ'ਤਿ ਸਿਦ੍ਧੇ, 'ਨ ਹੇਤੂ ਖੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ ਅਤਿਰਿਤ੍ਤਂ 'ਖੋ ਪਨਾ'ਤਿ ਪਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਅਯਂ ਅਤਿਰੇਕਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਥਂ? ਨ ਕੇਵਲਂ 'ਨ ਹੇਤੁ ਧਮ੍ਮਾ ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਨ ਚ ਸਹੇਤੁਕਾਪਿ ਅਹੇਤੁਕਾਪਿ ਇਚ੍ਚੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਅਞ੍ਞਥਾਪੀਤਿ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਥੇਵ ਹਿ 'ਨ ਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾ ਸਹੇਤੁਕਾਪਿ ਅਹੇਤੁਕਾਪਿ', ਏਵਂ 'ਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾ ਸਹੇਤੁਕਾਪਿ ਅਹੇਤੁਕਾਪਿ'। ਯਥਾ ਚ 'ਨ ਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾ ਸਹੇਤੁਕਾਪਿ ਅਹੇਤੁਕਾਪਿ', ਏਵਂ 'ਨ ਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਹੇਤੁਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪੀ'ਤਿ।

੭-੧੩. **ਚੂਲ਼ਨ੍ਤਰਦੁਕੇਸੁ** ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਪ੍ਫਾਦਕੇਨ ਸਹ ਪਚ੍ਚਯੇਨਾਤਿ **ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ**। ਨਤ੍ਥਿ ਏਤੇਸਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇ ਵਾ ਠਿਤਿਯਂ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋਤਿ **ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ**। ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਸਮਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਤਾਤਿ **ਸਙ੍ਖਤਾ**। ਨ ਸਙ੍ਖਤਾਤਿ **ਅਸਙ੍ਖਤਾ**। ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਵਸੇਨ ਰੂਪਂ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਰੂਪਿਨੋ**। ਤਥਾਵਿਧਂ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤੇਸਂ ਰੂਪਨ੍ਤਿ **ਅਰੂਪਿਨੋ**। ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਂ ਵਾ ਰੂਪਂ; ਤਂ ਏਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਰੂਪਿਨੋ**। ਨ ਰੂਪਿਨੋ ਅਰੂਪਿਨੋ। **ਲੋਕਿਯਾ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ **ਲੋਕੋ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਲੁਜ੍ਜਨਪਲੁਜ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ ਵਟ੍ਟਂ; ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਲੋਕੇ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾਤਿ **ਲੋਕਿਯਾ**। ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣਾਤਿ ਉਤ੍ਤਰਾ; ਲੋਕੇ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਭਾਵੇਨ ਲੋਕਤੋ ਉਤ੍ਤਰਾਤਿ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ। ਕੇਨਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ਕੇਨਚਿ ਏਕੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ। **ਕੇਨਚਿ ਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਤੇਨੇਵ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਨ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤਤੋ ਦੁਕੋ ਹੋਤਿ।

੧੪-੧੯. **ਆਸਵਗੋਚ੍ਛਕੇ** ਆਸਵਨ੍ਤੀਤਿ **ਆਸਵਾ**। ਚਕ੍ਖੁਤੋਪਿ...ਪੇ॰... ਮਨਤੋਪਿ ਸਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਧਮ੍ਮਤੋ ਯਾਵ ਗੋਤ੍ਰਭੁਂ, ਓਕਾਸਤੋ ਯਾਵ ਭਵਗ੍ਗਂ ਸਵਨ੍ਤੀਤਿ ਵਾ **ਆਸਵਾ**। ਏਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਏਤਞ੍ਚ ਓਕਾਸਂ ਅਨ੍ਤੋਕਰਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨ੍ਤੋਕਰਣਤ੍ਥੋ ਹਿ ਅਯਂ **'ਆ**ਕਾਰੋ। ਚਿਰਪਾਰਿਵਾਸਿਯਟ੍ਠੇਨ ਮਦਿਰਾਦਯੋ ਆਸਵਾ। ਆਸਵਾ ਵਿਯਾਤਿਪਿ **ਆਸਵਾ**। ਲੋਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਚਿਰਪਾਰਿਵਾਸਿਕਾ ਮਦਿਰਾਦਯੋ ਆਸਵਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ ਚ ਚਿਰਪਾਰਿਵਾਸਿਯਟ੍ਠੇਨ ਆਸਵਾ, ਏਤੇਯੇਵ ਭਵਿਤੁਮਰਹਨ੍ਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ – ''ਪੁਰਿਮਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕੋਟਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ, ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਨਾਹੋਸੀ''ਤਿਆਦਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੬੧)। ਆਯਤਂ ਵਾ ਸਂਸਾਰਦੁਕ੍ਖਂ ਸਵਨ੍ਤਿ ਪਸਵਨ੍ਤੀਤਿਪਿ **ਆਸਵਾ**। ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇ **ਨੋ ਆਸਵਾ** ਨਾਮ। ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹ ਆਸਵੇਹੀਤਿ **ਸਾਸਵਾ**। ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤੇਸਂ ਆਸਵਾਤਿ **ਅਨਾਸਵਾ**। ਸੇਸਂ ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਯਥਾ ਤਤ੍ਥ 'ਨ ਹੇਤੂ ਖੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਸਹੇਤੁਕਾਪਿ ਅਹੇਤੁਕਾਪੀਤਿ ਅਯਂ ਓਸਾਨਦੁਕੋ ਪਠਮਦੁਕਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯਪਦਂ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਏਵਂ ਇਧ 'ਨੋ ਆਸਵਾ ਖੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਸਾਸਵਾਪਿ ਅਨਾਸਵਾਪੀ'ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਥ ਖੋ ਅਯਞ੍ਚ ਅਞ੍ਞੋ ਚ ਭੇਦੋ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੨੦-੨੫. **ਸਂਯੋਜਨਗੋਚ੍ਛਕੇ** ਯਸ੍ਸ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂ ਸਂਯੋਜੇਨ੍ਤਿ ਬਨ੍ਧਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਂਯੋਜਨਾ**। ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇ **ਨੋਸਂਯੋਜਨਾ** ਨਾਮ। ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਂਯੋਜਨਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨੇ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਹਿਤਾਤਿ **ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ**। ਸਂਯੋਜਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾਨਂ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਨ ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ **ਅਸਂਯੋਜਨਿਯਾ**। ਸੇਸਂ ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

੨੬-੩੧. **ਗਨ੍ਥਗੋਚ੍ਛਕੇ** ਯਸ੍ਸ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਤਂ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂ ਗਨ੍ਥੇਨ੍ਤਿ ਘਟੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਗਨ੍ਥਾ**। ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇ **ਨੋਗਨ੍ਥਾ**। ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਗਨ੍ਥੇਹਿ ਗਨ੍ਥਿਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਗਨ੍ਥਨਿਯਾ**। ਸੇਸਂ ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾ ਚ ਇਧ, ਏਵਂ ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਂ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੩੨-੩੭. **ਓਘਗੋਚ੍ਛਕੇ** ਯਸ੍ਸ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਤਂ ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਓਹਨਨ੍ਤਿ ਓਸੀਦਾਪੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਓਘਾ**। ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯਤੋ ਓਘੇਹਿ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਾਤਿ **ਓਘਨਿਯਾ**। ਓਘਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਧਮ੍ਮਾ ਏਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੩੮-੪੩. **ਯੋਗਗੋਚ੍ਛਕੇ** ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂ ਯੋਜੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਯੋਗਾ। ਯੋਗਨਿਯਾ** ਓਘਨਿਯਾ ਵਿਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੪੪-੪੯. **ਨੀਵਰਣਗੋਚ੍ਛਕੇ** ਚਿਤ੍ਤਂ ਨੀਵਰਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੋਨਨ੍ਧਨ੍ਤੀਤਿ **ਨੀਵਰਣਾ। ਨੀਵਰਣਿਯਾ** ਸਂਯੋਜਨਿਯਾ ਵਿਯ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੫੦-੫੪. **ਪਰਾਮਾਸਗੋਚ੍ਛਕੇ** ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਆਕਾਰਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ‘ਨਿਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ ਆਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਪਰਤੋ ਆਮਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਰਾਮਾਸਾ**। ਪਰਾਮਾਸੇਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਪਰਾਮਟ੍ਠਤ੍ਤਾ **ਪਰਾਮਟ੍ਠਾ**।

੫੫-੬੮. **ਮਹਨ੍ਤਰਦੁਕੇਸੁ** ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਸਹ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨਾਤਿ **ਸਾਰਮ੍ਮਣਾ**। ਨਤ੍ਥਿ ਏਤੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ **ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਾ**। ਚਿਨ੍ਤਨਟ੍ਠੇਨ **ਚਿਤ੍ਤਾ,** ਵਿਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਵਾ **ਚਿਤ੍ਤਾ**। ਅਵਿਪ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਚੇਤਸਿ ਨਿਯੁਤ੍ਤਾਤਿ **ਚੇਤਸਿਕਾ**। ਨਿਰਨ੍ਤਰਭਾਵੂਪਗਮਨਤਾਯ, ਉਪ੍ਪਾਦਤੋ ਯਾਵ ਭਙ੍ਗਾ, ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਂਸਟ੍ਠਾਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਸਂਸਟ੍ਠਾ**। ਏਕਤੋ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਪਿ ਨਿਰਨ੍ਤਰਭਾਵਂ ਅਨੁਪਗਮਨਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਸਂਸਟ੍ਠਾਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਵਿਸਂਸਟ੍ਠਾ**। ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ। ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ**। ਸਹ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਸਹਭੁਨੋ। ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹਭੁਨੋ **ਚਿਤ੍ਤਸਹਭੁਨੋ**। ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਨੋ। ਕਿਂ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਚਿਤ੍ਤਂ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਨੋ **ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਨੋ**। ਚਿਤ੍ਤਸਂਸਟ੍ਠਾ ਚ ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਚਾਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਸਂਸਟ੍ਠਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ**। ਚਿਤ੍ਤਸਂਸਟ੍ਠਾ ਚ ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸਹਭੁਨੋ ਏਵ ਚਾਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਸਂਸਟ੍ਠਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਹਭੁਨੋ**। ਚਿਤ੍ਤਸਂਸਟ੍ਠਾ ਚ ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਨੋ ਏਵ ਚਾਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਸਂਸਟ੍ਠਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਨੋ**। ਸੇਸਾਨਿ ਸਬ੍ਬਪਦਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਪਦਾਨਂ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੇ ਵੁਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਵ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾ**। ਤਤੋ ਬਹਿਭੂਤਾਤਿ **ਬਾਹਿਰਾ**। ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤੇਵ ਭੂਤਾਨਿ, ਨ ਭੂਤਾਨਿ ਵਿਯ ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਉਪਾਦਾ**। ਨ ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤੇਵਾਤਿ **ਨੋਉਪਾਦਾ**।

੬੯-੭੪. **ਉਪਾਦਾਨਗੋਚ੍ਛਕੇ** ਭੁਸਂ ਆਦਿਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਉਪਾਦਾਨਾ;** ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਾਹਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇ ਨੋਉਪਾਦਾਨਾ।

੭੫-੮੨. **ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇ** ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਤ੍ਤਿਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੮੩-੧੦੦. **ਪਿਟ੍ਠਿਦੁਕੇਸੁ** ਕਾਮੇ ਅਵਚਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਕਾਮਾਵਚਰਾ** ਰੂਪੇ ਅਵਚਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਰੂਪਾਵਚਰਾ**। ਅਰੂਪੇ ਅਵਚਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਰੂਪਾਵਚਰਾ**। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਤੇਭੂਮਕਵਟ੍ਟੇ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਅਨ੍ਤੋਗਧਾਤਿ **ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ**। ਤਸ੍ਮਿਂ ਨ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਤਿ **ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ**। ਵਟ੍ਟਮੂਲਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਟ੍ਟਤੋ ਨਿਯਜਨ੍ਤੀਤਿ **ਨਿਯਜਾਨਿਕਾ**। ਇਮਿਨਾ ਲਕ੍ਖਣੇਨ ਨ ਨਿਯਜਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਨਿਯਜਾਨਿਕਾ**। ਚੁਤਿਯਾ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਫਲਦਾਨੇ ਨਿਯਤਤ੍ਤਾ **ਨਿਯਤਾ**। ਤਥਾ ਅਨਿਯਤਤ੍ਤਾ **ਅਨਿਯਤਾ**। ਅਞ੍ਞੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਤ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਪਜਹਨ੍ਤੀਤਿ **ਉਤ੍ਤਰਾ**। ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਉਤ੍ਤਰਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੇਹਿ ਸਹ ਉਤ੍ਤਰੇਹੀਤਿ **ਸਉਤ੍ਤਰਾ**। ਨਤ੍ਥਿ ਏਤੇਸਂ ਉਤ੍ਤਰਾਤਿ **ਅਨੁਤ੍ਤਰਾ**। ਰਣਨ੍ਤਿ ਏਤੇਹੀਤਿ ਰਣਾ; ਯੇਹਿ ਅਭਿਭੂਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਕਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਪਰਿਦੇਵਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ

ਰਾਗਾਦੀਨਂ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਤਾਵਸੇਨ ਚ ਸਹ ਰਣੇਹੀਤਿ **ਸਰਣਾ**। ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਨਤ੍ਥਿ ਏਤੇਸਂ ਰਣਾਤਿ **ਅਰਣਾ**।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਦੁਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ

੧੦੧-੧੦੮. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਦੁਕੇਸੁ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨ ਵਿਜ੍ਜਂ ਭਜਨ੍ਤੀਤਿ **ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋ;** ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗੇ ਵਿਜ੍ਜਾਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿਪਿ ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ, ਮਨੋਮਯਿਦ੍ਧਿ, ਛ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਿ ਅਟ੍ਠ ਵਿਜ੍ਜਾ। ਪੁਰਿਮੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਤਾਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਿ ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋ। ਪਚ੍ਛਿਮੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਤਾਸੁ ਯਾ ਕਾਚਿ ਏਕਾ ਵਿਜ੍ਜਾ ਵਿਜ੍ਜਾ। ਸੇਸਾ ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋਤਿ। ਏਵਂ ਵਿਜ੍ਜਾਪਿ ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਿ ਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋਤ੍ਵੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਧ ਪਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਸੇਨੇਵ ਅਵਿਜ੍ਜਂ ਭਜਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋ**। ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗੇ ਅਵਿਜ੍ਜਾਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਂ ਤਮੋ ਸਮੁਦਯਾਦਿਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਨ੍ਤਿ ਚਤਸ੍ਸੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਤਾਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋ। ਤਾਸੁ ਯਾ ਕਾਚਿ ਏਕਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਸੇਸਾ ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋਤਿ। ਏਵਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਾਗਿਨੋਤ੍ਵੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਧ ਪਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ।

ਪੁਨ ਅਨਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਣਭਾਵੇਨ ਕਿਲੇਸਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਵਿਜ੍ਜੁ ਉਪਮਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ **ਵਿਜ੍ਜੂਪਮਾ**। ਨਿਸ੍ਸੇਸਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਵਜਿਰਂ ਉਪਮਾ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿ ਵਜਿਰੂਪਮਾ। ਬਾਲੇਸੁ ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਯਤ੍ਥ ਠਿਤਾ ਤਦੁਪਚਾਰੇਨ **ਬਾਲਾ**। ਪਣ੍ਡਿਤੇਸੁ ਠਿਤਤ੍ਤਾ **ਪਣ੍ਡਿਤਾ**। ਬਾਲਕਰਤ੍ਤਾ ਵਾ ਬਾਲਾ, ਪਣ੍ਡਿਤਕਰਤ੍ਤਾ ਪਣ੍ਡਿਤਾ। **ਕਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਕਾਲ਼ਕਾ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪਭਸ੍ਸਰਭਾਵਕਰਣਾ। **ਸੁਕ੍ਕਾ**ਤਿ ਓਦਾਤਾ , ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਭਸ੍ਸਰਭਾਵਕਰਣਾ। ਕਣ੍ਹਾਭਿਜਾਤਿਹੇਤੁਤੋ ਵਾ **ਕਣ੍ਹਾ;** ਸੁਕ੍ਕਾਭਿਜਾਤਿਹੇਤੁਤੋ **ਸੁਕ੍ਕਾ**। ਇਧ ਚੇਵ ਸਮ੍ਪਰਾਯੇ ਚ ਤਪੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਤਪਨੀਯਾ**। ਨ ਤਪਨੀਯਾ **ਅਤਪਨੀਯਾ**।

ਅਧਿਵਚਨਦੁਕਾਦਯੋ ਤਯੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਿਨ੍ਨਾਨਾਕਰਣਾ; ਬਞ੍ਜਨਮੇਵੇਤ੍ਥ ਨਾਨਂ। ਸਿਰਿਵਡ੍ਢਕੋ ਧਨਵਡ੍ਢਕੋਤਿ ਆਦਯੋ ਹਿ ਵਚਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਅਧਿਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਾ **ਅਧਿਵਚਨਾ** ਨਾਮ। ਅਧਿਵਚਨਾਨਂ ਪਥਾ **ਅਧਿਵਚਨਪਥਾ**। ''ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੯) ਏਵਂ ਨਿਦ੍ਧਾਰੇਤ੍ਵਾ ਸਹੇਤੁਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਾ ਅਭਿਲਾਪਾ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ਨਿਰੁਤ੍ਤੀਨਂ ਪਥਾ **ਨਿਰੁਤ੍ਤਿਪਥਾ**। ਤਕ੍ਕੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੭) ਏਵਂ ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਕਾਰੇਨ ਞਾਪਨਤੋ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਨਂ ਪਥਾ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਥਾ**। ਏਤ੍ਥ ਚ ਏਕਂ ਦੁਕਂ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ਇਤਰੇਸਂ ਵਚਨੇ ਪਯੋਜਨਂ ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੧੦੯-੧੧੮. **ਨਾਮਰੂਪਦੁਕੇ** ਨਾਮਕਰਣਟ੍ਠੇਨ ਨਮਨਟ੍ਠੇਨ ਨਾਮਨਟ੍ਠੇਨ ਚ **ਨਾਮਂ**। ਰੁਪ੍ਪਨਟ੍ਠੇਨ **ਰੂਪਂ**। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ **ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ** ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। **ਅਵਿਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਾਣਂ। **ਭਵਤਣ੍ਹਾ**ਤਿ ਭਵਪਤ੍ਥਨਾ। **ਭਵਦਿਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਭਵੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਸ੍ਸਤਂ; ਸਸ੍ਸਤਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਦਿਟ੍ਠਿ। **ਵਿਭਵਦਿਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਵਿਭਵੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਉਚ੍ਛੇਦਂ; ਉਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ **ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ**। ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ **ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ**। ਅਨ੍ਤਵਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ **ਅਨ੍ਤਵਾਦਿਟ੍ਠਿ**। ਅਨਨ੍ਤਵਾਤਿ ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ **ਅਨਨ੍ਤਵਾਦਿਟ੍ਠਿ**। ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਂ ਅਨੁਗਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ**। ਅਪਰਨ੍ਤਂ ਅਨੁਗਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ **ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿ**। **ਅਹਿਰਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਨ ਹਿਰਿਯਤਿ ਹਿਰਿਯਿਤਬ੍ਬੇਨਾਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੩੮੭) ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਾ ਨਿਲ੍ਲਜ੍ਜਤਾ। **ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪ**ਨ੍ਤਿ ਯਂ ਨ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਿਤਬ੍ਬੇਨਾਤਿ ਏਵਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤੋ ਅਭਾਯਨਕਆਕਾਰੋ। ਹਿਰਿਯਨਾ **ਹਿਰੀ,** ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਨਾ **ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ**। ਦੋਵਚਸ੍ਸਤਾਦੀਸੁ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਚੋ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਵਿਪ੍ਪਟਿਕੂਲਗਾਹਿਮ੍ਹਿ ਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਸਾਤੇ ਅਨਾਦਰੇ ਪੁਗ੍ਗਲੇਤਿ **ਦੁਬ੍ਬਚੋ**। ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਦੋਵਚਸ੍ਸਂ। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਦੋਵਚਸ੍ਸਤਾ**। ਪਾਪਾ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾਦਯੋ

ਪੁਗ੍ਗਲਾ ਏਤਸ੍ਸ ਮਿਤ੍ਤਾਤਿ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤੋ; ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਾ। ਸੋਵਚਸ੍ਸਤਾ ਚ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ ਚ** ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੧੧੯-੧੨੩. 'ਪਞ੍ਚਪਿ ਆਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਆਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਸਤ੍ਤਪਿ ਆਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਆਪਤ੍ਤਿਯੋ'ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੩੩੬) ਏਵੰ ਵੁਤ੍ਤਾਸੁ ਆਪਤ੍ਤੀਸੁ ਕੁਸਲਭਾਵੋ **ਆਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਤਾ**। ਤਾਹਿ ਆਪਤ੍ਤੀਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨੇ ਕੁਸਲਭਾਵੋ **ਆਪਤ੍ਤਿਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲਤਾ**। ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਕੁਸਲਭਾਵੋ **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਤਾ**। ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨੰ ਅਪ੍ਪਨਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਪਞ੍ਞਾਯੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਨੇ ਕੁਸਲਭਾਵੋ **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲਤਾ**। ਅਟ੍ਠਾਰਸਸੁ ਧਾਤੂਸੁ ਕੁਸਲਭਾਵੋ **ਧਾਤੁਕੁਸਲਤਾ**। ਤਾਸਂਯੇਵ ਧਾਤੂਨੰ ਮਨਸਿਕਾਰੇ ਕੁਸਲਭਾਵੋ **ਮਨਸਿਕਾਰਕੁਸਲਤਾ**। ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਕੁਸਲਭਾਵੋ **ਆਯਤਨਕੁਸਲਤਾ**। ਦ੍ਵਾਦਸਙ੍ਗੇ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦੇ ਕੁਸਲਭਾਵੋ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕੁਸਲਤਾ**। ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਕੁਸਲਭਾਵੋ **ਠਾਨਕੁਸਲਤਾ**। ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਕਾਰਣਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਤਦਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਫਲਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ **ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਟ੍ਠਾਨੇ ਕੁਸਲਭਾਵੋ **ਅਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲਤਾ**।

੧੨੪-੧੩੪. ਉਜੁਭਾਵੋ **ਅਜ੍ਜਵੋ**। ਮੁਦੁਭਾਵੋ **ਮਦ੍ਦਵੋ**। ਅਧਿਵਾਸਨਸਙ੍ਖਾਤੋ ਖਮਨਭਾਵੋ **ਖਨ੍ਤਿ**। ਸੁਰਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਸੋਰਚ੍ਚਂ**। ਸਮ੍ਮੋਦਕਮੁਦੁਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਖਿਲਭਾਵੋ **ਸਾਖਲ੍ਯਂ**। ਯਥਾ ਪਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਛਿਦ੍ਦਂ ਨ ਹੋਤਿ ਏਵਂ ਧਮ੍ਮਾਮਿਸੇਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਥਰਣਂ **ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੋ**। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਭੇਦਸਙ੍ਖਾਤੋ ਮਨਚ੍ਛਟ੍ਠੇਸੁ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਭਾਵੋ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾ**। ਪਟਿਗ੍ਗਹਣਪਰਿਭੋਗਵਸੇਨ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਂ ਅਜਾਨਨਭਾਵੋ **ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ**। ਅਨਨ੍ਤਰਦ੍ਵਕੋ ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਤਿਵਿਪ੍ਪਵਾਸਸਙ੍ਖਾਤੋ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਭਾਵੋ **ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚਂ**। ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਭਾਵੋ **ਅਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ**। ਸਰਤੀਤਿ **ਸਤਿ**। ਸਮ੍ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ**। ਅਪ੍ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨੇ ਅਕਮ੍ਪਨਟ੍ਠੇਨ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਬਲਂ **ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਂ**। ਵੀਰਿਯਸੀਸੇਨ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਬਲਂ **ਭਾਵਨਾਬਲਂ**। ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇ ਸਮੇਤੀਤਿ **ਸਮਥੋ**। ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਵਿਧੇਨ ਆਕਾਰੇਨ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**। ਸਮਥੋਵ ਤਂ ਆਕਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਪਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਸਮਥਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤਵਸੇਨ **ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤਂ**। ਪਗ੍ਗਾਹਨਿਮਿਤ੍ਤੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਪਗ੍ਗਾਹੋ**। ਨ ਵਿਕ੍ਖਿਪਤੀਤਿ **ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ**।

੧੩੫-੧੪੨. ਸੀਲਵਿਨਾਸਿਕਾ ਅਸਂਵਰਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸੀਲਸ੍ਸ ਵਿਪਤ੍ਤਿ **ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿ**। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਵਿਨਾਸਿਕਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਿਪਤ੍ਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪਤ੍ਤਿ**। ਸੋਰਚ੍ਚਮੇਵ ਸੀਲਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਾਦਨਤੋ ਸੀਲਪਰਿਪੂਰਣਤੋ ਸੀਲਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਦਾਤਿ **ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ**। ਦਿਟ੍ਠਿਪਾਰਿਪੂਰਿਭੂਤਂ ਞਾਣਂ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਮ੍ਪਦਾਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾ**। ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਭਾਵਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾ ਸੀਲਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸੀਲਸ੍ਸ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ, **ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿ**। ਨਿਬ੍ਬਾਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਂ ਪਾਪੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਾ, ਦਸ੍ਸਨਸਙ੍ਖਾਤਾ, ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ**। **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਖੋ ਪਨ ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਚ ਪਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞ੍ਞਾਣਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਚੇਵ **ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ** ਚ ਅਨੁਰੂਪਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਕਲ੍ਯਾਣਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਪਧਾਨਂ। **ਸਂਵੇਗੋ**ਤਿ ਜਾਤਿਆਦੀਨਿ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਭਯਸਙ੍ਖਾਤਂ ਸਂਵਿਜ੍ਜਨਂ। **ਸਂਵੇਜਨਿਯਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਂਵੇਗਜਨਕਂ ਜਾਤਿਆਦਿਕਾਰਣਂ। **ਸਂਵਿਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਯੋਨਿਸੋਪਧਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਸਂਵੇਗਜਾਤਸ੍ਸ ਉਪਾਯਪਧਾਨਂ। **ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਤਾ ਚ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ**ਤਿ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਪੂਰਣੇ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਭਾਵੋ। **ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨਿਤਾ ਚ ਪਧਾਨਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਅਪਤ੍ਵਾ ਪਧਾਨਸ੍ਮਿਂ ਅਨਿਵਤ੍ਤਨਤਾ ਅਨੋਸਕ੍ਕਨਤਾ। ਵਿਜਾਨਨਤੋ **ਵਿਜ੍ਜਾ**। ਵਿਮੁਚ੍ਚਨਤੋ **ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ। ਖਯੇ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਲੇਸਕ੍ਖਯਕਰੇ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇ ਞਾਣਂ। **ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਭੂਤੇ ਤਂਤਂਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਅਰਿਯਫਲੇ ਞਾਣਂ। ਅਯਂ ਮਾਤਿਕਾਯ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਪਦਵਣ੍ਣਨਾ।

ਦੁਕਮਾਤਿਕਾਪਦਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਪਦਭਾਜਨੀਯਂ

੧. ਇਦਾਨਿ ਯਥਾਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਯ ਮਾਤਿਕਾਯ ਸਙ੍ਗਹਿਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਭੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਪਦਭਾਜਨੀਯਂ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਦੇਤਂ **ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਪਠਮਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਤਾਵ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਧਮ੍ਮਵਵਤ੍ਥਾਨਵਾਰੋ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰੋ ਸੁਞ੍ਞਤਵਾਰੋਤਿ ਤਯੋ ਮਹਾਵਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮਵਵਤ੍ਥਾਨਵਾਰੋ ਉਦ੍ਦੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾ ਠਿਤੋ। ਤੇਸੁ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਸ੍ਸ ਪੁਚ੍ਛਾ, ਸਮਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ, ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸੋ, ਅਪ੍ਪਨਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾ। ਤੇਸੁ '**ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**'ਤਿ ਅਯਂ ਪੁਚ੍ਛਾ ਨਾਮ। '**ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ…ਪੇ॰… ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ**'ਤਿ ਅਯਂ ਸਮਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਨਾਮ। '**ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਹੋਤੀ**'ਤਿ ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸੋ ਨਾਮ। '**ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**'ਤਿ ਅਯਂ ਅਪ੍ਪਨਾ ਨਾਮ।

ਏਵਂ ਚਤੂਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਹਿ ਠਿਤਸ੍ਸ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰਸ੍ਸ ਯ੍ਵਾਯਂ ਪਠਮੋ ਪੁਚ੍ਛਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ, ਤਤ੍ਥ 'ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ'ਤਿ ਅਯਂ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾ। **ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਹਿ ਪੁਚ੍ਛਾ** – ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾਪੁਚ੍ਛਾ, ਦਿਟ੍ਠਸਂਸਨ੍ਦਨਾਪੁਚ੍ਛਾ, ਵਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨਾਪੁਚ੍ਛਾ, ਅਨੁਮਤਿਪੁਚ੍ਛਾ, ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾਤਿ। ਤਾਸਂ ਇਦਂ ਨਾਨਤ੍ਤਂ –

ਕਤਮਾ ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾਪੁਚ੍ਛਾ? ਪਕਤਿਯਾ ਲਕ੍ਖਣਂ ਅਞ੍ਞਾਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਦਿਟ੍ਠਂ ਅਤੁਲਿਤਂ ਅਤੀਰਿਤਂ ਅਵਿਭੂਤਂ ਅਵਿਭਾਵਿਤਂ। ਤਸ੍ਸ ਞਾਣਾਯ ਦਸ੍ਸਨਾਯ ਤੁਲਨਾਯ ਤੀਰਣਾਯ ਵਿਭੂਤਤ੍ਥਾਯ ਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਾਯ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਅਯਂ ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾਪੁਚ੍ਛਾ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੦; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਪੁਣ੍ਣਕਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੧੨)।

ਕਤਮਾ ਦਿਟ੍ਠਸਂਸਨ੍ਦਨਾਪੁਚ੍ਛਾ? ਪਕਤਿਯਾ ਲਕ੍ਖਣਂ ਞਾਤਂ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਂ ਤੁਲਿਤਂ ਤੀਰਿਤਂ ਵਿਭੂਤਂ ਵਿਭਾਵਿਤਂ, ਸੋ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨਤ੍ਥਾਯ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਅਯਂ ਦਿਟ੍ਠਸਂਸਨ੍ਦਨਾਪੁਚ੍ਛਾ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੦; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਪੁਣ੍ਣਕਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੧੨)।

ਕਤਮਾ ਵਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨਾਪੁਚ੍ਛਾ? ਪਕਤਿਯਾ ਸਂਸਯਪਕ੍ਖਨ੍ਦੋ ਹੋਤਿ, ਵਿਮਤਿਪਕ੍ਖਨ੍ਦੋ ਦ੍ਵੇਲ਼੍ਹਕਜਾਤੋ – 'ਏਵਂ ਨੁ ਖੋ, ਨਨੁ ਖੋ, ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ, ਕਥਂ ਨੁ ਖੋ'ਤਿ। ਸੋ ਵਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨਤ੍ਥਾਯ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਅਯਂ ਵਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨਾਪੁਚ੍ਛਾ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧੫੦; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਪੁਣ੍ਣਕਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੧੨)।

ਕਤਮਾ ਅਨੁਮਤਿਪੁਚ੍ਛਾ? ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਅਨੁਮਤਿਯਾ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ – 'ਤਂ ਕਿਂ ਮਞ੍ਞਥ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪਂ ਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਵਾ'ਤਿ? 'ਅਨਿਚ੍ਚਂ, ਭਨ੍ਤੇ'। 'ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਾ ਤਂ ਸੁਖਂ ਵਾ'ਤਿ? 'ਦੁਕ੍ਖਂ, ਭਨ੍ਤੇ' । 'ਯਂ ਪਨਾਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਵਿਪਰਿਣਾਮਧਮ੍ਮਂ, ਕਲ੍ਲਂ ਨੁ ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਿਤੁਂ ਏਤਂ ਮਮ, ਏਸੋਹਮਸ੍ਮਿ, ਏਸੋ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ? 'ਨੋਹੇਤਂ, ਭਨ੍ਤੇ'ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੯; ਮਹਾਵ॰ ੨੧)। ਅਯਂ ਅਨੁਮਤਿਪੁਚ੍ਛਾ।

ਕਤਮਾ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾ? ਭਗਵਾ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਯ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੩)? ਅਯਂ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਪੁਰਿਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪੁਚ੍ਛਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਬੁਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਤੀਸੁ ਅਦ੍ਧਾਸੁ ਕਿਞ੍ਚਿ ਸਙ੍ਖਤਂ, ਅਦ੍ਧਾਵਿਮੁਤ੍ਤਂ ਵਾ ਅਸਙ੍ਖਤਂ, ਅਦਿਟ੍ਠਂ ਅਨਞ੍ਞਾਤਂ ਅਜੋਤਿਤਂ ਅਤੁਲਿਤਂ ਅਤੀਰਿਤਂ ਅਵਿਭੂਤਂ ਅਵਿਭਾਵਿਤਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇਨ ਤੇਸਂ ਅਦਿਟ੍ਠਜੋਤਨਾਪੁਚ੍ਛਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਂ ਪਨ ਭਗਵਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਞਾਣੇਨ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਂ, ਤਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞੇਨ ਸਮਣੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੇਨ ਵਾ ਦੇਵੇਨ ਵਾ ਮਾਰੇਨ ਵਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਨਾ ਵਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਸਨ੍ਦਨਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਸਂਸਨ੍ਦਨਾਪੁਚ੍ਛਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਸ ਅਕਥਂਕਥੀ

ਤਿਣ੍ਣਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੋ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਹਤਸਂਸਯੋ, ਤੇਨਸ੍ਸ ਵਿਮਤਿਚ੍ਛੇਦਨਾਪੁਚ੍ਛਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਇਤਰਾ ਦ੍ਵੇ ਪਨ ਪੁਚ੍ਛਾ ਭਗਵਤੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਾਸੁ ਅਯਂ ਕਥੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪੁਚ੍ਛਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਤ੍ਥ **'ਕਤਮੇ'**ਤਿਪਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। 'ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ'ਤਿ ਹਿ ਵਚਨਮਤ੍ਤੇਨ 'ਕਿਂ ਕਤਾ ਕਿਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਞਾਤੁਂ। 'ਕਤਮੇ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਤੇਸਂ ਪੁਟ੍ਠਭਾਵੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ 'ਕਤਮੇਤਿਪਦੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਪੁਚ੍ਛਤੀ'ਤਿ। **'ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ'**ਤਿਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਪੁਟ੍ਠਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਕਾਸਿਤੋਵ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਮਾਤਿਕਾਯਂ ਵਿਯ 'ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ 'ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ'ਤਿ ਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮੋ ਕਤੋਤਿ? ਪਭੇਦਤੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦੇਸਨਂ ਦੀਪੇਤ੍ਵਾ ਪਭੇਦਵਨ੍ਤਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਧਮ੍ਮਾਵ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਾ। ਤੇ ਚ ਕੁਸਲਾਦੀਹਿ ਪਭੇਦੇਹਿ ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਾਯੇਵ ਇਧ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਾ । ਨਾਯਂ ਵੋਹਾਰਦੇਸਨਾ। ਤੇ ਚ ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦਤੋ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਾ, ਨ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਤੋ। ਪਭੇਦਤੋ ਹਿ ਦੇਸਨਾ ਘਨਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਞਾਣਾਵਹਾ ਹੋਤੀਤਿ 'ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ ਏਵਂ ਪਭੇਦਤੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਦੇਸਨਂ ਦੀਪੇਤ੍ਵਾ, ਇਦਾਨਿ ਯੇ ਤੇਨ ਪਭੇਦੇਨ ਦੇਸੇਤਬ੍ਬਾ ਧਮ੍ਮਾ ਤੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ, ਅਯਂ **'ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ'**ਤਿ ਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮੋ ਕਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਭੇਦਵਨ੍ਤੇਸੁ ਹਿ ਦਸ੍ਸਿਤੇਸੁ ਪਭੇਦੋ ਦਸ੍ਸਿਯਮਾਨੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਚ ਹੋਤੀਤਿ।

ਇਦਾਨਿ **ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ –

> ਸਮਯੇ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਮਯਂ ਮੁਨਿ।
> ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾਨ ਦੀਪੇਤੁਂ, ਧਮ੍ਮੇ ਤਤ੍ਥ ਪਭੇਦਤੋ॥

'ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੋ ਭਗਵਾ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿ। ਕਿਂਕਾਰਣਾ? ਤੇਨ ਸਮਯਨਿਯਮਿਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ 'ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ'ਤਿ ਏਵਂ ਸਮਯਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾਨ, ਅਥ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਸਮਯਨਾਨਤ੍ਤੇ ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਮਿਤੇ ਸਮਯੇ ਏਤੇ ਸਨ੍ਤਤਿਸਮੂਹਕਿਚ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਘਨਵਸੇਨ ਦੁਰਨੁਬੋਧਪ੍ਪਭੇਦੇ ਫਸ੍ਸਵੇਦਨਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਬੋਧੇਤੁਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਦਾਨਿ 'ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ'ਤਿਆਦੀਸੁ ਅਯਮਨੁਪੁਬ੍ਬਪਦਵਣ੍ਣਨਾ। **ਯਸ੍ਮਿ**ਨ੍ਤਿ ਅਨਿਯਮਤੋ ਭੁਮ੍ਮਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਸਮਯੇ**ਤਿ ਅਨਿਯਮਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਪਰਿਦੀਪਨਂ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਅਨਿਯਮਤੋ ਸਮਯੋ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਮਯਸਦ੍ਦੋ –

> ਸਮਵਾਯੇ ਖਣੇ ਕਾਲੇ, ਸਮੂਹੇ ਹੇਤੁ ਦਿਟ੍ਠਿਸੁ।
> ਪਟਿਲਾਭੇ ਪਹਾਨੇ ਚ, ਪਟਿਵੇਧੇ ਚ ਦਿਸ੍ਸਤਿ॥

ਤਥਾ ਹਿਸ੍ਸ ''ਅਪ੍ਪੇਵ ਨਾਮ ਸ੍ਵੇਪਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮੇਯ੍ਯਾਮ ਕਾਲਞ੍ਚ ਸਮਯਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਯਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੭) ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਸਮਵਾਯੋ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਏਕੋਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਣੋ ਚ ਸਮਯੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੨੯) ਖਣੋ। ''ਉਣ੍ਹਸਮਯੋ ਪਰਿਲ਼ਾਹਸਮਯੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਚਿ॰ ੩੫੮) ਕਾਲੋ। ''ਮਹਾਸਮਯੋ ਪਵਨਸ੍ਮਿ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਮੂਹੋ। ''ਸਮਯੋਪਿ ਖੋ ਤੇ, ਭਦ੍ਦਾਲਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ ਅਹੋਸਿ – ਭਗਵਾ ਖੋ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਂ ਵਿਹਰਤਿ, ਭਗਵਾਪਿ ਮਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਤਿ 'ਭਦ੍ਦਾਲਿ ਨਾਮ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੇ ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਅਪਰਿਪੂਰਕਾਰੀ'ਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਖੋ ਤੇ, ਭਦ੍ਦਾਲਿ, ਸਮਯੋ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧੋ ਅਹੋਸੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੩੫) ਹੇਤੁ। ''ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਉਗ੍ਗਾਹਮਾਨੋ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕੋ ਸਮਣਮੁਣ੍ਡਿਕਾਪੁਤ੍ਤੋ ਸਮਯਪ੍ਪਵਾਦਕੇ ਤਿਨ੍ਦੁਕਾਚੀਰੇ ਏਕਸਾਲਕੇ ਮਲ੍ਲਿਕਾਯ ਆਰਾਮੇ ਪਟਿਵਸਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੬੦) ਦਿਟ੍ਠਿ।

> ''ਦਿਟ੍ਠੇ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਯੋ ਅਤ੍ਥੋ, ਯੋ ਚਤ੍ਥੋ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕੋ।

ਅਤ੍ਥਾਭਿਸਮਯਾ ਧੀਰੋ, ਪਣ੍ਡਿਤੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀ''ਤਿ॥ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੨੯) –

ਆਦੀਸੁ ਪਟਿਲਾਭੋ। ''ਸਮ੍ਮਾ ਮਾਨਾਭਿਸਮਯਾ ਅਨ੍ਤਮਕਾਸਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮) ਪਹਾਨਂ। ''ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਪੀਲ਼ਨਟ੍ਠੋ ਸਙ੍ਖਤਟ੍ਠੋ ਸਨ੍ਤਾਪਟ੍ਠੋ ਵਿਪਰਿਣਾਮਟ੍ਠੋ ਅਭਿਸਮਯਟ੍ਠੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੮) ਪਟਿਵੇਧੋ। ਏਵਮਨੇਕੇਸੁ ਸਮਯੇਸੁ –

ਸਮਵਾਯੇ ਖਣੇ ਕਾਲੇ, ਸਮੂਹੇ ਹੇਤੁਯੇਵ ਚ।
ਏਤੇ ਪਞ੍ਚਪਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ, ਸਮਯਾ ਇਧ ਵਿਞ੍ਞੁਨਾ॥

'ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲ'ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਕੁਸਲਾਧਿਕਾਰੇ ਤੇਸੁ ਨਵਸੁ ਸਮਯੇਸੁ ਏਤੇ ਸਮਵਾਯਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਸਮਯਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤੇਸੁ ਪਚ੍ਚਯਸਾਮਗ੍ਗੀ, ਸਮਵਾਯੋ ਖਣੋ ਪਨ।
ਏਕੋਵ ਨਵਮੋ ਞੇਯ੍ਯੋ, ਚਕ੍ਕਾਨਿ ਚਤੁਰੋਪਿ ਵਾ॥

ਯਾ ਹਿ ਏਸਾ ਸਾਧਾਰਣਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਕਤ੍ਤੇਨ ਸਣ੍ਠਿਤਾ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਸਾਮਗ੍ਗੀ, ਸਾ ਇਧ ਸਮਵਾਯੋਤਿ ਞਾਤਬ੍ਬਾ। ''ਏਕੋਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਖਣੋ ਚ ਸਮਯੋ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਵਾਸਾਯਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੨੯) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੋ ਪਨ ਨਵਮੋਵ ਖਣੋ ਏਕੋ ਖਣੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਾਨਿ ਵਾ ਪਨੇਤਾਨਿ ''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਕ੍ਕਾਨਿ ਯੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾਨਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਚਤੁਚਕ੍ਕਂ ਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ – ਏਤ੍ਥ 'ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸੋ, ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਮਾਪਣਿਧਿ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਚ ਕਤਪੁਞ੍ਞਤਾ'ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੧) ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਕ੍ਕਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਏਤਾਨਿ ਵਾ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ ਓਕਾਸਟ੍ਠੇਨ ਖਣੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਕੁਸਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਓਕਾਸਭੂਤਾਨਿ।

ਏਵਂ ਸਮਵਾਯਞ੍ਚ ਖਣਞ੍ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਇਤਰੇਸੁ –

ਤਂ ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ, ਕਾਲੋ ਵੋਹਾਰਮਤ੍ਤਕੋ।
ਪੁਞ੍ਜੋ ਫਸ੍ਸਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਸਮੂਹੋਤਿ ਵਿਭਾਵਿਤੋ॥

'ਚਿਤ੍ਤਕਾਲੋ ਰੂਪਕਾਲੋ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਹਿ ਨਯੇਨ ਧਮ੍ਮੇ ਵਾ, 'ਅਤੀਤੋ ਅਨਾਗਤੋ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਧਮ੍ਮਵੁਤ੍ਤਿਂ ਵਾ, 'ਬੀਜਕਾਲੋ ਅਙ੍ਕੁਰਕਾਲੋ'ਤਿ ਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਧਮ੍ਮਪਟਿਪਾਟਿਂ ਵਾ, 'ਉਪ੍ਪਾਦਕਾਲੋ ਜਰਾਕਾਲੋ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਧਮ੍ਮਲਕ੍ਖਣਂ ਵਾ, 'ਵੇਦਿਯਨਕਾਲੋ ਸਞ੍ਜਾਨਨਕਾਲੋ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਧਮ੍ਮਕਿਚ੍ਚਂ ਵਾ, 'ਨ੍ਹਾਨਕਾਲੋ ਪਾਨਕਾਲੋ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਂ ਵਾ, 'ਗਮਨਕਾਲੋ ਠਾਨਕਾਲੋ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਇਰਿਯਾਪਥਂ ਵਾ, 'ਪੁਬ੍ਬਣ੍ਹੋ ਸਾਯਨ੍ਹੋ ਦਿਵਾ ਰਤ੍ਤੀ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਦਿਪਰਿਵਤ੍ਤਨਂ ਵਾ, 'ਅਡ੍ਢਮਾਸੋ ਮਾਸੋ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਹੋਰਤ੍ਤਾਦਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕਾਲਸਞ੍ਚਯਂ ਵਾਤਿ – ਏਵਂ ਤਂ ਤਂ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੋ ਕਾਲੋ ਨਾਮ। ਸੋ ਪਨੇਸ ਸਭਾਵਤੋ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਕੋ ਏਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯੋ ਪਨੇਸ ਫਸ੍ਸਵੇਦਨਾਦੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪੁਞ੍ਜੋ, ਸੋ ਇਧ ਸਮੂਹੋਤਿ ਵਿਭਾਵਿਤੋ। ਏਵਂ ਕਾਲਸਮੂਹੇਪਿ ਞਤ੍ਵਾ ਇਤਰੋ ਪਨ –

ਹੇਤੂਤਿ ਪਚ੍ਚਯੋਵੇਤ੍ਥ, ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਵਾ।
ਅਨੇਕਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ, ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵਾ॥

ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯੋਵ ਹੇਤੁ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਵਾ ਵਸੇਨ ਅਨੇਕਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਥਂ? ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਚਕ੍ਖੁਰੂਪਆਲੋਕਮਨਸਿਕਾਰਾਦਯੋ ਪਚ੍ਚਯਾ, **ਮਹਾਪਕਰਣੇ** ਚ

``ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯੋ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਚਤੁਵੀਸਤਿ ਪਚ੍ਚਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਸੁ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯਞ੍ਚ, ਸੇਸਾ ਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਇਧ ਹੇਤੂਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਏਵਮਸ੍ਸ ਇਮਿਨਾ ਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਵਾ ਅਨੇਕਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ । ਏਵਮੇਤੇ ਸਮਵਾਯਾਦਯੋ ਪਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਾ ਇਧ ਸਮਯਸਦ੍ਦੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

'ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਏਤੇਸੁ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਏਕਂ ਅਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਕਤੋ'ਤਿ? 'ਤੇਨ ਤੇਨ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸਸ੍ਸ ਦੀਪਨਤੋ। ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਸਮਵਾਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮਯੋ ਅਨੇਕਹੇਤੁਤੋ ਵੁਤ੍ਤਿਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਤੇਨ ਏਕਕਾਰਣਵਾਦੋ ਪਟਿਸੇਧਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸਮਵਾਯੋ ਚ ਨਾਮ ਸਾਧਾਰਣਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਨੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਾਪੇਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ 'ਏਕੋ ਕਤ੍ਤਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਇਮਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਸਭਾਵੇਨ ਹਿ ਕਾਰਣੇ ਸਤਿ ਕਾਰਣਨ੍ਤਰਾਪੇਕ੍ਖਾ ਅਯੁਤ੍ਤਾਤਿ। ਏਵਂ ਏਕਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਦੀਪਨੇਨ ``ਸਯਂਕਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖ''ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਪਟਿਸੇਧਿਤਂ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – 'ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਨੇਕਹੇਤੁਤੋ ਵੁਤ੍ਤਿਂ ਦੀਪੇਤੀ'ਤਿ, ਤਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ। 'ਕਿਂਕਾਰਣਾ' ?'ਅਸਾਮਗ੍ਗਿਯਂ ਅਹੇਤੂਨਂ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਮ੍ਪਿ ਅਹੇਤੁਭਾਵਾਪਤ੍ਤਿਤੋ'। 'ਨ ਹਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਧੇ ਦਟ੍ਠੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੇ ਅਨ੍ਧਸਤਂ ਪਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। 'ਨੋ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ; ਸਾਧਾਰਣਫਲਨਿਪ੍ਫਾਦਕਤ੍ਤੇਨ ਹਿ ਠਿਤਭਾਵੋ ਸਾਮਗ੍ਗੀ; ਨ ਅਨੇਕੇਸਂ ਸਮੋਧਾਨਮਤ੍ਤਂ। ਨ ਚ ਅਨ੍ਧਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ ਸਾਧਾਰਣਫਲਂ'। 'ਕਸ੍ਮਾ'?'ਅਨ੍ਧਸਤੇ ਸਤਿਪਿ ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਪਨ ਤਂ ਸਾਧਾਰਣਫਲਂ, ਤੇਸਂ ਭਾਵੇ ਭਾਵਤੋ। ਅਸਾਮਗ੍ਗਿਯਂ ਅਹੇਤੂਨਮ੍ਪਿ ਚ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਂ ਹੇਤੁਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਅਸਾਮਗ੍ਗਿਯਂ ਫਲਾਭਾਵੇਨ, ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਞ੍ਚਸ੍ਸ ਭਾਵੇਨ, ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਵੇਕਲ੍ਲੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵੋ, ਅਵੇਕਲ੍ਲੇ ਚ ਭਾਵੋ, ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਸਿਦ੍ਧੋ ਲੋਕਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਸਮਵਾਯਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦੀਪਿਤੋ।

ਯੋ ਪਨੇਸ ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਕ੍ਖਣੇਹਿ ਪਰਿਵਜ੍ਜਿਤੋ ਨਵਮੋ ਖਣੋ, ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸਾਦਿਕੋ ਚ ਚਤੁਚਕ੍ਕਸਙ੍ਖਾਤੋ ਓਕਾਸਟ੍ਠੇਨ ਖਣੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਬੁਦ੍ਧੁਪ੍ਪਾਦਸਦ੍ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਆਦਿਕਂ ਖਣਸਾਮਗ੍ਗਿਂ ਵਿਨਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਤ੍ਤਾਦੀਨਞ੍ਚ ਕਾਣਕਚ੍ਛਪੋਪਮਾਦੀਹਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੫੨) ਦੁਲ੍ਲਭਭਾਵੋ। ਇਤਿ ਖਣਸ੍ਸ ਦੁਲ੍ਲਭਤ੍ਤਾ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰਂ ਖਣਾਯਤ੍ਤਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਉਪਕਾਰਭੂਤਂ ਕੁਸਲਂ ਦੁਲ੍ਲਭਮੇਵ । ਏਵਮੇਤੇਸੁ ਖਣਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮਯੋ ਕੁਸਲੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਦੁਲ੍ਲਭਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਏਵਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤੇਨ ਅਨੇਨ ਅਧਿਗਤਖਣਾਨਂ ਖਣਾਯਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਨਨੁਟ੍ਠਾਨੇਨ ਮੋਘਖਣਂ ਕੁਰੁਮਾਨਾਨਂ ਪਮਾਦਵਿਹਾਰੋ ਪਟਿਸੇਧਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਖਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦੀਪਿਤੋ।

ਯੋ ਪਨੇਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਸੋ ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤੋ। ਸਾ ਚਸ੍ਸ ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤਤਾ ``ਯਥਾ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਜਵੋ, ਯਥਾ ਚ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨਂ ਜਵੋ, ਯਥਾ ਚ ਯਾ ਦੇਵਤਾ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨਂ ਪੁਰਤੋ ਧਾਵਨ੍ਤਿ ਤਾਸਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਜਵੋ, ਤਤੋ ਸੀਘਤਰਂ ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰਾ ਖੀਯਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨੮) – ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਕਥਾਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਰ ਹਿ ਸੋ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਤਾਵ ਪਰਿਤ੍ਤਕੋ ਕਾਲੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਾਵ ਪਟੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਰੂਪਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਤਾਵ ਸੋਲ਼ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਭਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਤੇਸਂ ਕਾਲਪਰਿਤ੍ਤਤਾਯ ਉਪਮਾਪਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇਨੇਵਾਹ – ``ਯਾਵਞ੍ਚਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪਮਾਪਿ ਨ ਸੁਕਰਾ ਯਾਵ ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੮)। ਏਵਮੇਤੇਸੁ ਕਾਲਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮਯੋ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲਸ੍ਸ ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤਤਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਏਵਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤੇਨ ਚਾਨੇਨ ਅਤਿਪਰਿਤ੍ਤਕਾਲਤਾਯ, ਵਿਜ੍ਜੁਲਤੋਭਾਸੇਨ ਮੁਤ੍ਤਾਵੁਣਨਂ ਵਿਯ, ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਮਿਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤਸ੍ਸ ਪਟਿਵੇਧੇ ਮਹਾਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚ ਆਦਰੋ ਚ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬੋਤਿ ਓਵਾਦੋ ਦਿਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਕਾਲਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦੀਪਿਤੋ।

ਸਮੂਹਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪਨ ਸਮਯੋ ਅਨੇਕੇਸਂ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਞ੍ਹਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪੁਞ੍ਜੋ ਸਮੂਹੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਹ ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਨੇਕੇਸਂ ਸਹੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਦੀਪਿਤਾ। ਏਵਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤੇਨ ਚਾਨੇਨ ਏਕਸ੍ਸੇਵ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਟਿਸੇਧਿਤਾ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਸਮੂਹਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦੀਪਿਤੋ।

ਹੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤੋ ਪਨ ਸਮਯੋ ਪਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਂ ਦੀਪੇਤਿ। ‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ’ਤਿ ਹਿ ਪਦਸ੍ਸ ਯਸ੍ਮਾ ‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਸਤਿ’ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਮਾ ‘ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਸਤਿ’ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਪਰਾਯਤ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿਤਾ ਦੀਪਿਤਾ। ਏਵਂ ਦੀਪੇਨ੍ਤੇਨ ਚਾਨੇਨ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਵਸਵਤ੍ਤਿਤਾਭਿਮਾਨੋ ਪਟਿਸੇਧਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਹੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸਮਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਦੀਪਿਤੋ।

ਤਤ੍ਥ **‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ’**ਤਿ ਕਾਲਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਸਮਯਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਕਾਲੇ’ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ; ਸਮੂਹਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮੂਹੇ’ਤਿ। ਖਣਸਮਵਾਯਹੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ‘ਯਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਸਤਿ, ਯਾਯ ਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਸਤਿ, ਯਮ੍ਹਿ ਹੇਤੁਮ੍ਹਿ ਸਤਿ’ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਸਤਿ ‘ਫਸ੍ਸਾਦਯੋਪੀ’ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਧਿਕਰਣਞ੍ਹਿ ਕਾਲਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮੂਹਸਙ੍ਖਾਤੋ ਚ ਸਮਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਅਧਿਕਰਣਵਸੇਨੇਤ੍ਥ ਭੁਮ੍ਮਂ। ਖਣਸਮਵਾਯਹੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਚ ਸਮਯਸ੍ਸ ਭਾਵੇਨ ਤੇਸਂ ਭਾਵੋ ਲਕ੍ਖੀਯਤੀਤਿ ਭਾਵੇਨਭਾਵਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨੇਤ੍ਥ ਭੁਮ੍ਮਂ।

ਕਾਮਾਵਚਰਨ੍ਤਿ ‘‘ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕਾਮਾਵਚਰਾ? ਹੇਟ੍ਠਤੋ ਅਵੀਚਿਨਿਰਯਂ ਉਪਰਿਤੋ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤਿਂ ਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੨੮੭) ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਵਚਨਤ੍ਥੋ – ਉਦ੍ਦਾਨਤੋ ਦ੍ਵੇ ਕਾਮਾ, ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ ਚ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋਵ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੋ ਤੇਭੂਮਕਵਟ੍ਟਂ। ਕਿਲੇਸਕਾਮੋ ਚੇਤ੍ਥ ਕਾਮੇਤੀਤਿ **ਕਾਮੋ;** ਇਤਰੋ ਪਨ ਕਾਮਿਯਤੀਤਿ ਕਾਮੋ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਪਦੇਸੇ ਦੁਵਿਧੋਪੇਸੋ ਕਾਮੋ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਅਵਚਰਤਿ, ਸੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਪਾਯਾਨਂ, ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ, ਛਨ੍ਨਞ੍ਚ ਦੇਵਲੋਕਾਨਂ ਵਸੇਨ ਏਕਾਦਸਵਿਧੋ ਪਦੇਸੋ। ਕਾਮੋ ਏਤ੍ਥ ਅਵਚਰਤੀਤਿ **ਕਾਮਾਵਚਰੋ,** ਸਸਤ੍ਥਾਵਚਰੋ ਵਿਯ। ਯਥਾ ਹਿ ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਦੇਸੇ ਸਸਤ੍ਥਾ ਪੁਰਿਸਾ ਅਵਚਰਨ੍ਤਿ, ਸੋ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਦ੍ਵਿਪਦਚਤੁਪ੍ਪਦੇਸੁ ਅਵਚਰਨ੍ਤੇਸੁ, ਤੇਸਂ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ ‘ਸਸਤ੍ਥਾਵਚਰੋ’ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦੀਸੁ ਤਤ੍ਥ ਅਵਚਰਨ੍ਤੇਸੁ, ਤੇਸਂ ਅਭਿਲਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ ਅਯਂ ਪਦੇਸੋ ‘ਕਾਮਾਵਚਰੋ’ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਯਥਾ ਰੂਪਭਵੋ ਰੂਪਂ, ਏਵਂ ਉਤ੍ਤਰਪਦਲੋਪਂ ਕਤ੍ਵਾ ‘ਕਾਮੋ’ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਮਿਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਏਕਾਦਸਪਦੇਸਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਮੇ ਅਵਚਰਤੀਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਂ।

ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਏਤਂ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁਪਿ ਅਵਚਰਤਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਅਵਚਰਣਤੋ ਸਙ੍ਗਾਮਾਵਚਰੋਤਿ ਲਦ੍ਧਨਾਮਕੋ ਨਾਗੋ ਨਗਰੇ ਚਰਨ੍ਤੋਪਿ ‘ਸਙ੍ਗਾਮਾਵਚਰੋ’ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਥਲਜਲਚਰਾ ਚ ਪਾਣਾ ਅਥਲੇ ਅਜਲੇ ਚ ਠਿਤਾਪਿ ‘ਥਲਚਰਾ ਜਲਚਰਾ’ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵਮਿਦਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਵਚਰਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਮੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਵਸੇਨ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਕਾਮੋ ਅਵਚਰਤੀਤਿਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਂ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਸ ਰੂਪਾਰੂਪਾਵਚਰੇਸੁਪਿ ਅਵਚਰਤਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਵਦਤੀਤਿ ‘ਵਚ੍ਛੋ’, ਮਹਿਯਂ ਸੇਤੀਤਿ ‘ਮਹਿਂਸੋ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਨ ਸਤ੍ਤਾ ਯਤ੍ਤਕਾ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਮਹਿਯਂ ਵਾ ਸੇਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਤਂ ਨਾਮਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਪਿਚ ਕਾਮਭਵਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਮੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਅਵਚਾਰੇਤੀਤਿਪਿ **ਕਾਮਾਵਚਰਂ**।

ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਸਲਨਾਦੀਹਿ ਅਤ੍ਥੇਹਿ ਕੁਸਲਂ। ਅਪਿਚ ਆਰੋਗ੍ਯਟ੍ਠੇਨ ਅਨਵਜ੍ਜਟ੍ਠੇਨ ਕੋਸਲ੍ਲਸਮ੍ਭੂਤਟ੍ਠੇਨ ਚ ਕੁਸਲਂ। ਯਥੇਵ ਹਿ ‘ਕਚ੍ਚਿ ਨੁ ਭੋਤੋ ਕੁਸਲ’ਨ੍ਤਿ (ਜਾ॰ ੧.੧੫.੧੪੬; ੨.੨੦.੧੨੯) ਰੂਪਕਾਯੇ ਅਨਾਤੁਰਤਾਯ ਅਗੇਲਞ੍ਞੇਨ ਨਿਬ੍ਯਾਧਿਤਾਯ ਆਰੋਗ੍ਯਟ੍ਠੇਨ ਕੁਸਲਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਪਿ ਕਿਲੇਸਾਤੁਰਤਾਯ ਕਿਲੇਸਗੇਲਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚ ਕਿਲੇਸਬ੍ਯਾਧਿਨੋ ਅਭਾਵੇਨ ਆਰੋਗ੍ਯਟ੍ਠੇਨ ਕੁਸਲਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਕਿਲੇਸਵਜ੍ਜਸ੍ਸ ਪਨ ਕਿਲੇਸਦੋਸਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਦਰਥਸ੍ਸ ਚ ਅਭਾਵਾ ਅਨਵਜ੍ਜਟ੍ਠੇਨ ਕੁਸਲਂ। ਕੋਸਲ੍ਲਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਞ੍ਞਾ; ਕੋਸਲ੍ਲਤੋ ਸਮ੍ਭੂਤਤ੍ਤਾ ਕੋਸਲ੍ਲਸਮ੍ਭੂਤਟ੍ਠੇਨ ਕੁਸਲਂ।

‘ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ’ ਤਾਵ ਏਵਂ ਹੋਤੁ; ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਕਥਨ੍ਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਰੁਲ਼੍ਹੀਸਦ੍ਦੇਨ ਕੁਸਲਮੇਵ। ਯਥਾ ਹਿ ਤਾਲਪਣ੍ਣੇਹਿ ਅਕਤ੍ਵਾ ਕਿਲਞ੍ਜਾਦੀਹਿ ਕਤਮ੍ਪਿ ਤਂਸਰਿਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਰੁਲ਼੍ਹੀਸਦ੍ਦੇਨ ਤਾਲਵਣ੍ਟਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ‘ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤ’ਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨ ‘ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ’ ਆਰੋਗ੍ਯਟ੍ਠੇਨ ਅਨਵਜ੍ਜਟ੍ਠੇਨ ਕੋਸਲ੍ਲਸਮ੍ਭੂਤਟ੍ਠੇਨਾਤਿ

ਤਿਵਿਧੇਨਪਿ ਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ, ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਦੁਵਿਧੇਨੇਵ। ਇਤਿ ਯਞ੍ਚ ਜਾਤਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਯਞ੍ਚ ਬਾਹਿਤਿਕਸੁਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਯਞ੍ਚ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨ ਕੁਸਲਂ ਕਥਿਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਤੀਹਿਪਿ ਅਤ੍ਥੇਹਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਲਬ੍ਭਤਿ।

ਤਦੇਤਂ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਸੇਨ ਅਨਵਜ੍ਜਸੁਖਵਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਂ, ਅਕੁਸਲਵਿਦ੍ਧਂਸਨਰਸਂ, ਵੋਦਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਅਵਜ੍ਜਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਵਾ ਅਨਵਜ੍ਜਲਕ੍ਖਣਮੇਵ ਕੁਸਲਂ, ਵੋਦਾਨਭਾਵਰਸਂ, ਇਟ੍ਠਵਿਪਾਕਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪਦਟ੍ਠਾਨਮੇਵ। ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਸੁ ਹਿ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਭਾਵੋ ਵਾ ਸਾਮਞ੍ਞਂ ਵਾ **ਲਕ੍ਖਣਂ** ਨਾਮ। ਕਿਚ੍ਚਂ ਵਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵਾ **ਰਸੋ** ਨਾਮ। ਉਪਟ੍ਠਾਨਾਕਾਰੋ ਵਾ ਫਲਂ ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ। ਆਸਨ੍ਨਕਾਰਣਂ **ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ। ਇਤਿ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਵਕ੍ਖਾਮ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਤੇਸਂ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਚਿਨ੍ਤੇਤੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ; ਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ‘ਚਿਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਚਿਤ੍ਤਸਾਧਾਰਣੋ ਏਸ ਸਦ੍ਦੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਯਦੇਤ੍ਥ ਲੋਕਿਯਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਜਵਨਵੀਥਿਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਚਿਨੋਤੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਵਿਪਾਕਂ ਕਮ੍ਮਕਿਲੇਸੇਹਿ ਚਿਤਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਅਪਿਚ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਯਥਾਨੁਰੂਪਤੋ ਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਚਿਤ੍ਤਕਰਣਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਵਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਅਞ੍ਞਦੇਵ ਸਰਾਗਂ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਦੋਸਂ , ਅਞ੍ਞਂ ਸਮੋਹਂ; ਅਞ੍ਞਂ ਕਾਮਾਵਚਰਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਿਭੇਦਂ; ਅਞ੍ਞਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਸਦ੍ਦਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ; ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਚਾਪਿ ਅਞ੍ਞਂ ਨੀਲਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਪੀਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ; ਸਦ੍ਦਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ; ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਚੇਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਂ ਹੀਨਂ ਅਞ੍ਞਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ ਅਞ੍ਞਂ ਪਣੀਤਂ; ਹੀਨਾਦੀਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞਂ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ ਅਞ੍ਞਂ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵੀਮਂਸਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਸ੍ਸ ਇਮੇਸਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਭੂਮਿਆਰਮ੍ਮਣਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਪਣੀਤਾਧਿਪਤੀਨਂ ਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਾਮਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਏਕਮੇਵ ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਏਤੇਸੁ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਏਕਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਂ।

ਕਥਂ ਚਿਤ੍ਤਕਰਣਤਾਯਾਤਿ? ਲੋਕਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ ਅਞ੍ਞਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਚਰਣਂ ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਤਿਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਕਾਰਾਨਂ ‘ਏਵਂਵਿਧਾਨਿ ਏਤ੍ਥ ਰੂਪਾਨਿ ਕਾਤਬ੍ਬਾਨੀ’ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਯ ਲੇਖਾਗਹਨਰਞ੍ਜਨਉਜ੍ਜੋਤਨਵਤ੍ਤਨਾਦਿਨਿਪ੍ਫਾਦਿਕਾ ਚਿਤ੍ਤਕਿਰਿਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਤੋ ਚਰਣਸਙ੍ਖਾਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਿਚਿਤ੍ਤਰੂਪਂ ਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਤਿ। ਤਤੋ ‘ਇਮਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਇਦਂ ਹੋਤੁ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਇਦਂ, ਉਭਯਪਸ੍ਸੇ ਇਦ’ਨ੍ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾਚਿਨ੍ਤਿਤੇਨ ਕਮੇਨ ਸੇਸਚਿਤ੍ਤਰੂਪਨਿਪ੍ਫਾਦਨਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਲੋਕੇ ਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਸਿਪ੍ਪਜਾਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਕਰਿਯਤਿ, ਏਵਂ ਇਮਾਯ ਕਰਣਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਿਪ੍ਫਾਦਕਂ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਥੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਚਿਨ੍ਤਿਤਸ੍ਸ ਵਾ ਅਨਵਸੇਸਸ੍ਸ ਅਨਿਪ੍ਫਜ੍ਜਨਤੋ ਤਤੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਤਰਂ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

‘‘ਦਿਟ੍ਠਂ ਵੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਰਣਂ ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ‘ਏਵਂ, ਭਨ੍ਤੇ’। ਤਮ੍ਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਰਣਂ ਨਾਮ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚਿਨ੍ਤਿਤਂ। ਤੇਨਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਰਣੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤਤਰ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੦੦)।

ਤਥਾ ਯਦੇਤਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਨਿਰਯਤਿਰਚ੍ਛਾਨਭੇਦਾਸੁ ਗਤੀਸੁ ਕਮ੍ਮਲਿਙ੍ਗਸਞ੍ਞਾਵੋਹਾਰਾਦਿਭੇਦਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਕਤਮੇਵ। ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਭੇਦਞ੍ਹਿ ਦਾਨਸੀਲਵਿਹਿਂਸਾਸਾਠੇਯ੍ਯਾਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਂ ਚਿਤ੍ਤਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਂ ਕਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਕਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚ ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਗਤੀਸੁ ਹਤ੍ਥਪਾਦਕਣ੍ਣਉਦਰਗੀਵਾਮੁਖਾਦਿਸਣ੍ਠਾਨਭਿਨ੍ਨਂ ਲਿਙ੍ਗਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਲਿਙ੍ਗਨਾਨਤ੍ਤਤੋ ਯਥਾਗਹਿਤਸਣ੍ਠਾਨਵਸੇਨ ‘ਅਯਂ ਇਤ੍ਥੀ ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਤੋ ਸਞ੍ਞਾਨੁਰੂਪੇਨ ‘ਇਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਵਾ ‘ਪੁਰਿਸੋ’ਤਿ ਵਾ ਵੋਹਰਨ੍ਤਾਨਂ ਵੋਹਾਰਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਵੋਹਾਰਨਾਨਤ੍ਤਵਸੇਨ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ‘ਇਤ੍ਥੀ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਪੁਰਿਸੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਖਤ੍ਤਿਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਏਵਂ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਜਨਕਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੀਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੋਹਾਰਨਾਨਤ੍ਤਤੋ ਕਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਕਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਂ ਯਥਾਪਤ੍ਥਿਤਂ ਭਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਨ੍ਤਂ ਯਸ੍ਮਾ ਗਤਿਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ ਤਸ੍ਮਾ

ਕਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਤੋ ਗਤਿਨਾਨਤ੍ਤਂ। ਕਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਸ੍ਸਾ ਤਸ੍ਸਾ ਗਤਿਯਾ ਅਪਾਦਕਦ੍ਵਿਪਾਦਕਾਦਿਤਾ, ਤਸ੍ਸਾ ਤਸ੍ਸਾ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਉਚ੍ਚਨੀਚਾਦਿਤਾ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਦਿਤਾ, ਲੋਕਧਮ੍ਮੇਸੁ ਲਾਭਾਲਾਭਾਦਿਤਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਮੇਤਂ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਨਿਰਯਤਿਰਚ੍ਛਾਨਭੇਦਾਸੁ ਗਤੀਸੁ ਕਮ੍ਮਲਿਙ੍ਗਸਞ੍ਞਾਵੋਹਾਰਾਦਿਭੇਦਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ ਇਮਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗੀਤਿਅਨਾਰੁਲ੍ਹਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

''ਕਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਪੁਥੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਲਿਙ੍ਗਨਾਨਤ੍ਤਪੁਥੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਭਵਤਿ, ਲਿਙ੍ਗਨਾਨਤ੍ਤਪੁਥੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਪੁਥੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਭਵਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਨਾਨਤ੍ਤਪੁਥੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਵੋਹਾਰਨਾਨਤ੍ਤਪੁਥੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਭਵਤਿ, ਵੋਹਾਰਨਾਨਤ੍ਤਪੁਥੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਵਵਤ੍ਥਾਨਵਸੇਨ ਕਮ੍ਮਨਾਨਤ੍ਤਪੁਥੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਭਵਤਿ। ਕਮ੍ਮਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਗਤਿਯਾ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ – ਅਪਦਾ ਦ੍ਵਿਪਦਾ ਚਤੁਪ੍ਪਦਾ ਬਹੁਪ੍ਪਦਾ, ਰੂਪਿਨੋ ਅਰੂਪਿਨੋ, ਸਞ੍ਞਿਨੋ ਅਸਞ੍ਞਿਨੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞਿਨੋ। ਕਮ੍ਮਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ – ਉਚ੍ਚਨੀਚਤਾ ਹੀਨਪਣੀਤਤਾ ਸੁਗਤਦੁਗ੍ਗਤਤਾ। ਕਮ੍ਮਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ – ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਤਾ ਸੁਜਾਤਦੁਜ੍ਜਾਤਤਾ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਦੁਸ੍ਸਣ੍ਠਿਤਤਾ। ਕਮ੍ਮਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਲੋਕਧਮ੍ਮੇ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ – ਲਾਭਾਲਾਭੇ ਯਸਾਯਸੇ ਨਿਨ੍ਦਾਪਸਂਸਾਯਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖੇ''ਤਿ।

ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ –

ਕਮ੍ਮਤੋ ਲਿਙ੍ਗਤੋ ਚੇਵ, ਲਿਙ੍ਗਸਞ੍ਞਾ ਪਵਤ੍ਤਰੇ।
ਸਞ੍ਞਾਤੋ ਭੇਦਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਇਤ੍ਥਾਯਂ ਪੁਰਿਸੋਤਿ ਵਾ॥

''ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਵਤ੍ਤਤੇ ਲੋਕੋ, ਕਮ੍ਮੁਨਾ ਵਤ੍ਤਤੇ ਪਜਾ।
ਕਮ੍ਮਨਿਬਨ੍ਧਨਾ ਸਤ੍ਤਾ, ਰਥਸ੍ਸਾਣੀਵ ਯਾਯਤੋ''॥ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੬੦; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੬੫੯)।

ਕਮ੍ਮੇਨ ਕਿਤ੍ਤਿਂ ਲਭਤੇ ਪਸਂਸਂ,
ਕਮ੍ਮੇਨ ਜਾਨਿਞ੍ਚ ਵਧਞ੍ਚ ਬਨ੍ਧਂ।
ਤਂ ਕਮ੍ਮਨਾਨਾਕਰਣਂ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ,
ਕਸ੍ਮਾ ਵਦੇ ਨਤ੍ਥਿ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਲੋਕੇ॥ (ਕਥਾ॰ ੧੮੫)।

''ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ ਮਾਣਵ ਸਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਦਾਯਾਦਾ ਕਮ੍ਮਯੋਨੀ ਕਮ੍ਮਬਨ੍ਧੂ ਕਮ੍ਮਪਟਿਸਰਣਾ; ਕਮ੍ਮਂ ਸਤ੍ਤੇ ਵਿਭਜਤਿ ਯਦਿਦਂ ਹੀਨਪ੍ਪਣੀਤਤਾਯਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੮੯)।

ਏਵਂ ਇਮਾਯ ਕਰਣਚਿਤ੍ਤਤਾਯਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਹਿ ਏਤਾਨਿ ਵਿਚਿਤ੍ਰਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਕਤਾਨਿ। ਅਲਦ੍ਧੋਕਾਸਸ੍ਸ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯਂ ਵਾ ਪਨ ਅਵਸੇਸਪਚ੍ਚਯਵਿਕਲਂ ਤਸ੍ਸ ਏਕਚ੍ਚਚਿਤ੍ਤਕਰਣਾਭਾਵਤੋ ਯਦੇਤਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਤੋਪਿ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਤਰਂ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ –

''ਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਞ੍ਞਂ ਏਕਨਿਕਾਯਮ੍ਪਿ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਾਮਿ ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਯਥਯਿਦਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾ ਪਾਣਾ... ਤੇਹਿਪਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤੇਹਿ ਪਾਣੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤਤਰ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੦੦)।

ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਮਾਨਭੂਤਾਪਗਤੋਕਾਸਕਤਭੂਮਿਲਦ੍ਧਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ ਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦਂ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਉਪ੍ਪਾਦਜਰਾਭਙ੍ਗਸਮਙ੍ਗੀਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵਤ੍ਤਮਾਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ। ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਂ ਅਨੁਭਵਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ, ਅਨੁਭੂਤਾਪਗਤਸਙ੍ਖਾਤਂ

ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ , ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਤ੍ਤਯਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ, ਭੂਤਾਪਗਤਸਙ੍ਖਾਤਂ, ਸੇਸਸਙ੍ਖਤਞ੍ਚ **ਭੂਤਾਪਗਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ** ਨਾਮ। ''ਯਾਨਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਕਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੪੮) ਏਵਮਾਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ, ਅਞ੍ਞਂ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸੋਕਾਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਠਿਤਤ੍ਤਾ, ਤਥਾ ਕਤੋਕਾਸਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਂ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ ਏਵਂ ਕਤੇ ਓਕਾਸੇ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਓਕਾਸਕਤੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ। ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਅਸਮੂਹਤਂ ਅਕੁਸਲਂ ਭੂਮਿਲਦ੍ਧੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਭੂਮਿਯਾ ਭੂਮਿਲਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਭੂਮੀ**ਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਤੇਭੂਮਕਾ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਭੂਮਿਲਦ੍ਧਂ ਨਾਮ ਤੇਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਾਰਹਂ ਕਿਲੇਸਜਾਤਂ। ਤੇਨ ਹੇਸਾ ਭੂਮਿ ਲਦ੍ਧਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਭੂਮਿਲਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਮੇਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਇਧ 'ਵਤ੍ਤਮਾਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ' ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ।

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਵਚਨਤ੍ਥੋ – ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਉਪ੍ਪਾਦਾਦਿਅਭਿਮੁਖਂ ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ**। 'ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ'-ਸਦ੍ਦੋ ਪਨੇਸ ਅਤੀਤੇ ਪਟਿਲਦ੍ਧੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇ ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤੇ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ ਖਣਤ੍ਤਯਗਤੇਤਿ ਅਨੇਕੇਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ''ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਯੇਨ ਕਕੁਸਨ੍ਧੋ ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੪੩) ਏਤ੍ਥ ਅਤੀਤੇ ਆਗਤੋ। ''ਆਯਸ੍ਮਤੋ ਆਨਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਤਿਰੇਕਚੀਵਰਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੪੬੧) ਏਤ੍ਥ ਪਟਿਲਦ੍ਧੇ। ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਮਹਾਮੇਘਂ ਤਮੇਨਂ ਮਹਾਵਾਤੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੫੭) ਏਤ੍ਥ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇ। ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਗਮਿਯਚਿਤ੍ਤਂ ਦੁਪ੍ਪਟਿਵਿਨੋਦਨੀਯਂ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੬੦; ਪਰਿ॰ ੩੨੫); ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਠਾਨਸੋ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤੀ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੧੬੫) ਏਤ੍ਥ ਅਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤੇ। ''ਅਰਿਯਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਬਹੁਲੀਕਰੋਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਾਪਕੇ ਅਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਠਾਨਸੋ ਅਨ੍ਤਰਾਯੇਵ ਅਨ੍ਤਰਧਾਪੇਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੫੬-੧੫੭) ਏਤ੍ਥ ਅਸਮੁਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇ। ''ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ? ਆਮਨ੍ਤਾ''ਤਿ (ਯਮ॰ ੨.ਚਿਤ੍ਤਯਮਕ. ੮੧) ਏਤ੍ਥ ਖਣਤ੍ਤਯਗਤੇ। ਸ੍ਵਾਯਮਿਧਾਪਿ ਖਣਤ੍ਤਯਗਤੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਸ੍ਮਾ '**ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀ**'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਖਣਤ੍ਤਯਗਤਂ ਹੋਤਿ, ਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਅਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ।

ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀਤਿ ਚੇਤਂ ਦੇਸਨਾਸੀਸਮੇਵ। ਨ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਏਕਕਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਰਾਜਾ ਆਗਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਨ ਪਰਿਸਂ ਪਹਾਯ ਏਕਕੋਵ ਆਗਤੋ, ਰਾਜਪਰਿਸਾਯ ਪਨ ਸਦ੍ਧਿਂਯੇਵ ਆਗਤੋਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ , ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਪਰੋਪਣ੍ਣਾਸਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂਯੇਵ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ''ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ''ਚ੍ਚੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮਞ੍ਹਿ ਪਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਧੁਰਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਹੋਤਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾ ਜੇਟ੍ਠਿਕਾ ਪਞ੍ਞਾ ਧੁਰਾ ਪਞ੍ਞਾ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ। ਤੇਨੇਵ ਭਗਵਾ ਵਿਨਯਪਰਿਯਾਯਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ 'ਕਿਂਫਸ੍ਸੋਸਿ, ਕਿਂਵੇਦਨੋਸਿ, ਕਿਂਸਞ੍ਞੋਸਿ, ਕਿਂਚੇਤਨੋਸੀ'ਤਿ ਅਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ''ਕਿਂਚਿਤ੍ਤੋ ਤ੍ਵਂ ਭਿਕ੍ਖੂ''ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ''ਅਥੇਯ੍ਯਚਿਤ੍ਤੋ ਅਹਂ ਭਗਵਾ''ਤਿ ਚ ਵੁਤ੍ਤੇ 'ਅਨਾਪਤ੍ਤਿ ਅਥੇਯ੍ਯਫਸ੍ਸਸ੍ਸਾ'ਤਿਆਦੀਨਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਅਨਾਪਤ੍ਤਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਥੇਯ੍ਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ''ਤਿ ਵਦਤਿ।

ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਵਿਨਯਪਰਿਯਾਯਂ, ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਲੋਕਿਯਦੇਸਨਂ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸੇਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਯੇ ਕੇਚਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ ਅਕੁਸਲਭਾਗਿਯਾ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖਿਕਾ ਸਬ੍ਬੇਤੇ ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ। ਮਨੋ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਠਮਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ'' (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੫੬)।

''ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਮਨੋਸੇਟ੍ਠਾ ਮਨੋਮਯਾ।
ਮਨਸਾ ਚੇ ਪਦੁਟ੍ਠੇਨ, ਭਾਸਤਿ ਵਾ ਕਰੋਤਿ ਵਾ।
ਤਤੋ ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਮਨ੍ਵੇਤਿ, ਚਕ੍ਕਂਵ ਵਹਤੋ ਪਦਂ॥

''ਮਨੋਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਮਨੋਸੇਟ੍ਠਾ ਮਨੋਮਯਾ।
ਮਨਸਾ ਚੇ ਪਸਨ੍ਨੇਨ, ਭਾਸਤਿ ਵਾ ਕਰੋਤਿ ਵਾ।

ਤਤੋ ਨੰ ਸੁਖਮਨ੍ਵੇਤਿ, ਛਾਯਾਵ ਅਨਪਾਯਿਨੀ''॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੧,੨)।

''ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਨੀਯਤਿ ਲੋਕੋ, ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਰਿਕਸ੍ਸਤਿ।
ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਸਬ੍ਬੇਵ ਵਸਮਨ੍ਵਗੂ''॥ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੬੨)।

''ਚਿਤ੍ਤਸੰਕਿਲੇਸਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤ੍ਤਾ ਸੰਕਿਲਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਵੋਦਾਨਾ ਵਿਸੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ'' (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੦੦);

''ਪਭਸ੍ਸਰਮਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤੰ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਆਗਨ੍ਤੁਕੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠੰ'' (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੯);

''ਚਿਤ੍ਤੇ , ਗਹਪਤਿ, ਅਰਕ੍ਖਿਤੇ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਅਰਕ੍ਖਿਤੰ ਹੋਤਿ, ਵਚੀਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਅਰਕ੍ਖਿਤੰ ਹੋਤਿ, ਮਨੋਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਅਰਕ੍ਖਿਤੰ ਹੋਤਿ; ਚਿਤ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਰਕ੍ਖਿਤੇ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨੇ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨੇ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਅਵਸ੍ਸੁਤੇ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤੇ, ਗਹਪਤਿ, ਅਨਵਸ੍ਸੁਤੇ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਅਨਵਸ੍ਸੁਤੰ ਹੋਤਿ, ਵਚੀਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਅਨਵਸ੍ਸੁਤੰ ਹੋਤਿ, ਮਨੋਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਅਨਵਸ੍ਸੁਤੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੧੦)।

ਏਵੰ ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮੰ ਪਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਜੇਟ੍ਠਕੰ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਧੁਰੰ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਏਕੰ ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਾਨੁਰਕ੍ਖਣਤ੍ਥਾਯ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੰ ਪੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਪਨ 'ਕਤਰਫਸ੍ਸੰ ਅਧਿਗਤੋਸਿ, ਕਤਰਵੇਦਨੰ ਕਤਰਸਞ੍ਞੰ ਕਤਰਚੇਤਨੰ ਕਤਰਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਅਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ, 'ਕਤਰਪਞ੍ਞੰ ਤ੍ਵੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਧਿਗਤੋ'ਸਿ, 'ਕਿੰ ਪਠਮੰ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞੰ, ਉਦਾਹੁ ਦੁਤਿਯੰ...ਪੇ॰... ਤਤਿਯੰ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਞੰ ਅਧਿਗਤੋ'ਤਿ ਪਞ੍ਞੰ ਜੇਟ੍ਠਿਕੰ ਪਞ੍ਞੰ ਧੁਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਤਿ। ਪਞ੍ਞੁਤ੍ਤਰਾ ਸਬ੍ਬੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਞਾ ਪਨ ਕਿਮਤ੍ਥਿਯਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੫੧)? ''ਪਞ੍ਞਵਤੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਤਦਨ੍ਵਯਾ ਸਦ੍ਧਾ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨ੍ਵਯੰ ਵੀਰਿਯੰ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨ੍ਵਯਾ ਸਤਿ ਸਣ੍ਠਾਤਿ, ਤਦਨ੍ਵਯੋ ਸਮਾਧਿ ਸਣ੍ਠਾਤੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੫੧੫) ਏਵਮਾਦੀਨਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨਿ। ਇਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੰ ਪਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾ ਜੇਟ੍ਠਿਕਾ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਞਾ ਧੁਰਾ ਪਞ੍ਞਾ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਯੰ ਪਨ ਲੋਕਿਯਦੇਸਨਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਧੁਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸੇਨ੍ਤੋ ''ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਆਹ।

ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਸਾਤਮਧੁਰਵੇਦਯਿਤਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਸਹ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਭਾਵੰ ਗਤੰ। ਅਯੰ ਪਨ **'ਸਹਗਤ'**-ਸਦ੍ਦੋ ਤਬ੍ਭਾਵੇ ਵੋਕਿਣ੍ਣੇ ਨਿਸ੍ਸਯੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸੰਸਟ੍ਠੇਤਿ ਇਮੇਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਤ੍ਥ ''ਯਾਯੰ ਤਣ੍ਹਾ ਪੋਨੋਬ੍ਭਵਿਕਾ ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਸਹਗਤਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੨੦੩) ਤਬ੍ਭਾਵੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ; ਨਨ੍ਦਿਰਾਗਭੂਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਯਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੀਮੰਸਾ ਕੋਸਜ੍ਜਸਹਗਤਾ ਕੋਸਜ੍ਜਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੮੩੨) ਵੋਕਿਣ੍ਣੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ; ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇਨ ਕੋਸਜ੍ਜੇਨ ਵੋਕਿਣ੍ਣਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤੰ ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੮) ਨਿਸ੍ਸਯੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ; ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞੰ ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਲਾਭੀ ਹੋਤਿ ਰੂਪਸਹਗਤਾਨੰ ਵਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨੰ ਅਰੂਪਸਹਗਤਾਨੰ ਵਾ''ਤਿ (ਪੁ॰ ਪ॰ ੩-੫) ਆਰਮ੍ਮਣੇ; ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ ਰੂਪਾਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਇਦੰ ਸੁਖੰ ਇਮਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਸਹਗਤੰ ਹੋਤਿ ਸਹਜਾਤੰ ਸੰਸਟ੍ਠੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੭੮) ਸੰਸਟ੍ਠੇ। ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਦੇ ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਸੰਸਟ੍ਠਞ੍ਹਿ ਇਧ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'ਸੰਸਟ੍ਠ'-ਸਦ੍ਦੋਪਿ ਚੇਸ ਸਦਿਸੇ ਅਵਸ੍ਸੁਤੇ ਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਥਵੇ ਸਹਜਾਤੇਤਿ ਬਹੂਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ''ਕਿਸੇ ਥੂਲੇ ਵਿਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਸੰਸਟ੍ਠਾ ਯੋਜਿਤਾ ਹਯਾ''ਤਿ (ਜਾ॰ ੨.੨੨.੭੦) ਏਤ੍ਥ ਸਦਿਸੇ ਆਗਤੋ। ''ਸੰਸਟ੍ਠਾਵ ਤੁਮ੍ਹੇ ਅਯ੍ਯੇ ਵਿਹਰਥਾ''ਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੭੨੭) ਅਵਸ੍ਸੁਤੇ। ''ਗਿਹਿ ਸੰਸਟ੍ਠੋ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੩.੩) ਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਥਵੇ। ''ਇਦੰ ਸੁਖੰ ਇਮਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਸਹਗਤੰ ਹੋਤਿ

ਸਹਜਾਤਂ ਸਂਸਟ੍ਠਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ ਸਹਜਾਤੇ। ਇਧਾਪਿ ਸਹਜਾਤੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਤਤ੍ਥ ‘ਸਹਗਤਂ’ ਅਸਹਜਾਤਂ ਅਸਂਸਟ੍ਠਂ ਅਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਹਜਾਤਂ ਪਨ ਸਂਸਟ੍ਠਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿਪਿ, ਨ ਹੋਤਿਪਿ। ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਹਿ ਏਕਤੋ ਜਾਤੇਸੁ ਰੂਪਂ ਅਰੂਪੇਨ ਸਹਜਾਤਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਸਂਸਟ੍ਠਂ, ਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ; ਤਥਾ ਅਰੂਪਂ ਰੂਪੇਨ; ਰੂਪਞ੍ਚ ਰੂਪੇਨ; ਅਰੂਪਂ ਪਨ ਅਰੂਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਯਮਤੋਵ ਸਹਗਤਂ ਸਹਜਾਤਂ ਸਂਸਟ੍ਠਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ। ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤ’ਨ੍ਤਿ।

ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਞਾਣੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ, ਸਮਂ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾਦਿਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ ਤਂ ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾਯ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਕੁਪ੍ਪਾਦਾ ਏਕਨਿਰੋਧਾ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਾ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਲਕ੍ਖਣੇਨੇਤਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਉਕ੍ਕਟ੍ਠਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਚੇਸ। ਅਰੂਪੇ ਪਨ ਵਿਨਾਪਿ ਏਕਵਤ੍ਥੁਕਭਾਵਂ ਸਮ੍ਪਯੋਗੋ ਲਬ੍ਭਤਿ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਕਿਂ ਕਥਿਤਂ? ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੇਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਤਿਹੇਤੁਕਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤਂ ਕਥਿਤਂ। ‘‘ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ’’ਤਿ ਹਿ ਅਨਿਯਮਿਤਪੁਚ੍ਛਾਯ ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਂ ਗਹਿਤਂ। ‘ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀ’ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਪਨ ਤੇਭੂਮਕਂ ਕੁਸਲਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤ੍ਵਾ, ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਮੇਵ ਗਹਿਤਂ। ‘ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤ’ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਤਤੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤ੍ਵਾ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਮੇਵ ਗਹਿਤਂ। ‘ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਵਚਨੇਨ ਤਤੋ ਦੁਵਿਧਂ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੇਵ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵੋ ਪਨ ਅਨਾਭਟ੍ਠਤਾਯੇਵ ਨ ਗਹਿਤੋ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨ ਗਹਿਤੋ, ਪਰਤੋ ਪਨ ‘ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨਾ’ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਇਧ ‘ਅਸਙ੍ਖਾਰੇਨਾ’ਤਿ ਅਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਹਿ ਆਦਿਤੋਵ ਇਦਂ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾਵ ਇਮਂ ਦੇਸਨਂ ਆਰਭੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਦਾਨਿ ਤਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ** ਵਾਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਭਗਵਾ ਹਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵਾ, ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਵਾ, ਸਰਸਭਾਵੇਨ ਵਾ। ‘‘ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ; ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ ਵੇਦਨਾ; ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਹਿ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ‘‘ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ, ਰੂਪਸਞ੍ਚੇਤਨਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਸਞ੍ਚੇਤਨਾ’’ਤਿਆਦੀਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ। ‘‘ਚਕ੍ਖੁਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਰੂਪੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ...ਪੇ॰... ਮਨਞ੍ਚ ਪਟਿਚ੍ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ’’ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੬੦) ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣੇਹਿ। ‘‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਙ੍ਖਾਰਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ’’ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧) ਸਰਸਭਾਵੇਨ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ‘ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ’ ਵਾਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਰੂਪਮੇਵ **ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ**। ਦ੍ਵਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸਦ੍ਦੋਵ **ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ**। ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਗਨ੍ਧੋਵ **ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ**। ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਰਸੋਵ **ਰਸਾਰਮ੍ਮਣਂ**। ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਮੇਵ **ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ**। ਏਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਦ੍ਵਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਨਕੁਤੋਚਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ, ਤਥਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਚ, ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾ ਚਿਤ੍ਤਗੋਚਰਸਙ੍ਖਾਤਾ ਧਮ੍ਮਾਯੇਵ **ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ**। ਯੇ ਪਨ ਅਨਾਪਾਥਗਤਾ ਰੂਪਾਦਯੋਪਿ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਮਿਚ੍ਚੇਵ ਵਦਨ੍ਤਿ ਤੇ ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

‘‘ਇਮੇਸਂ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਨਾਨਾਵਿਸਯਾਨਂ ਨਾਨਾਗੋਚਰਾਨਂ ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਨ੍ਤਾਨਂ ਮਨੋ ਪਟਿਸਰਣਂ ਮਨੋ ਨੇਸਂ ਗੋਚਰਵਿਸਯਂ ਪਚ੍ਚਨੁਭੋਤੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੫੫)।

ਏਤੇਸਞ੍ਹਿ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨਿ ਗੋਚਰਵਿਸਯੋ ਨਾਮ। ਤਾਨਿ ਮਨੇਨ ਪਚ੍ਚਨੁਭਵਿਯਮਾਨਾਨਿਪਿ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨਿਯੇਵਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਾਦੀਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਪਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਅਨਾਪਾਥਗਤਾਨੇਵ ਹਿ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਆਦੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ, ਨ ਚ ਤਾਨਿ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਥ ਏਕੇਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ। ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਂ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਤਙ੍ਖਣਞ੍ਞੇਵ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ; ਭਵਙ੍ਗਚਲਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਦ੍ਦਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਕੁਣੋ ਆਕਾਸੇਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਗ੍ਗੇ ਨਿਲੀਯਮਾਨੋਵ ਰੁਕ੍ਖਸਾਖਞ੍ਚ ਘਟ੍ਟੇਤਿ, ਛਾਯਾ ਚਸ੍ਸ ਪਥਵਿਯਂ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ ਸਾਖਾਘਟ੍ਟਨਛਾਯਾਫਰਣਾਨਿ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਅਚਰਿਮਂ ਏਕਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪਾਦੀਨਂ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਾਦਿਘਟ੍ਟਨਞ੍ਚ ਭਵਙ੍ਗਚਲਨਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਗਮਨਞ੍ਚ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਅਚਰਿਮਂ ਏਕਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਤੋ ਭਵਙ੍ਗਂ ਵਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਂ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਪਰਿਯੋਸਾਨਾਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਤੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਇਦਂ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਸੁਦ੍ਧਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਪਕਤਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਘਾਯਿਤਸਾਯਿਤਫੁਟ੍ਠਵਸੇਨੇਵ ਏਤਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ? ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕਤਸੁਧਾਕਮ੍ਮਂ ਹਰਿਤਾਲਮਨੋਸਿਲਾਦਿਵਣ੍ਣਵਿਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਹਿਤਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਧਜਪਟਾਕਂ ਮਾਲਾਦਾਮਵਿਨਦ੍ਧਂ ਦੀਪਮਾਲਾਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਤਿਮਨੋਰਮਾਯ ਸਿਰਿਯਾ ਵਿਰੋਚਮਾਨਂ ਅਲਙ੍ਕਤਪਟਿਯਤ੍ਤਂ ਮਹਾਚੇਤਿਯਂ ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਪਾਦਪਿਟ੍ਠਿਕਾਸੁ ਪਞ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਜਲਿਂ ਪਗ੍ਗਯ੍ਹ ਉਲ੍ਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪੀਤਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਏਵਂ ਚੇਤਿਯਂ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪੀਤਿਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਗਤਸ੍ਸ ਰਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਆਵਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਅਲਙ੍ਕਤਪਟਿਯਤ੍ਤਂ ਮਹਾਚੇਤਿਯਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਤਸਦਿਸਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਪਦਕ੍ਖਿਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚੇਤਿਯਵਨ੍ਦਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਦਿਟ੍ਠਵਸੇਨ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ।

ਮਧੁਰੇਨ ਪਨ ਸਰੇਨ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਸ੍ਸ ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਕਥੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਸਰਭਾਣਕਸ੍ਸ ਵਾ ਸਰੇਨ ਭਣਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਆਵਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਕਥਾ ਵਾ ਸਰਭਞ੍ਞਂ ਵਾ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਸਾਧੁਕਾਰਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸੁਣਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਸੁਤਵਸੇਨ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ।

ਸੁਗਨ੍ਧਂ ਪਨ ਗਨ੍ਧਂ ਵਾ ਮਾਲਂ ਵਾ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਆਸਨੇ ਵਾ ਚੇਤਿਯੇ ਵਾ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਆਵਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਤਂ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਘਾਨਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਪੂਜਾਕਰਣਕਾਲੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਘਾਯਿਤਵਸੇਨ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ।

ਪਣੀਤਂ ਪਨ ਖਾਦਨੀਯਂ ਵਾ ਭੋਜਨੀਯਂ ਵਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਕੁਦ੍ਰੂਸਕਾਦਿਭੋਜਨਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ‘ਅਸੁਕਕਾਲੇ ਪਣੀਤਂ ਭੋਜਨਂ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਂਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਤਂ ਰਸਾਰਮ੍ਮਣਂ ਜਿਵ੍ਹਾਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਸਾਯਿਤਵਸੇਨ ਰਸਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ।

ਮੁਦੁਕਂ ਪਨ ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਮਞ੍ਚਂ ਵਾ ਪੀਠਂ ਵਾ ਅਤ੍ਥਰਣਪਾਪੁਰਣਂ ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਦੁਕ੍ਖਸੇਯ੍ਯਂ ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ‘ਅਸੁਕਕਾਲੇ ਮੇ ਮੁਦੁਕਂ ਮਞ੍ਚਪੀਠਂ ਅਤ੍ਥਰਣਪਾਵੁਰਣਂ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ ਆਵਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਤਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਵੇਦਯਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਫੁਟ੍ਠਵਸੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ।

ਏਵੰ ਸੁਦ੍ਧਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਕਿਚ੍ਚੰ ਨਤ੍ਥਿ। ਪਕਤਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਘਾਯਿਤਸਾਯਿਤਫੁਟ੍ਠਵਸੇਨੇਵ ਏਤਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਇਦਾਨਿ ਪਕਤਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਆਪਾਥਗਮਨੇ ਅਯਮਪਰੋਪਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਮੁਤ੍ਤਕੋ ਨਯੋ ਹੋਤਿ। ਦਿਟ੍ਠੰ ਸੁਤੰ ਉਭਯਸਮ੍ਬਨ੍ਧਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਤਾਵ ਦਿਟ੍ਠਾਦਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ '**ਦਿਟ੍ਠੰ**' ਨਾਮ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਗਹਿਤਪੁਬ੍ਬੰ। '**ਸੁਤ**'ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋ ਅਦਿਸ੍ਵਾ ਅਨੁਸ੍ਸਵਵਸੇਨ ਗਹਿਤਾ ਰੂਪਾਦਯੋਵ। ਤੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿਪਿ ਸਮ੍ਬਨ੍ਧੰ '**ਉਭਯਸਮ੍ਬਨ੍ਧੰ**' ਨਾਮ। ਇਤਿ ਇਮੇਸਮ੍ਪਿ ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਏਤਾਨਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਵਸੇਨ ਤਾਵ ਆਪਾਥਗਮਨੰ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਞ੍ਚਹਿ ਨਯੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

ਏਕਚ੍ਚੋ ਪਨ ਸੁਣਾਤਿ – 'ਭਗਵਤੋ ਪੁਞ੍ਞਾਤਿਸਯਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੰ ਏਵਰੂਪੰ ਨਾਮ ਰੂਪੰ, ਅਤਿਮਧੁਰੋ ਸਦ੍ਦੋ, ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿ ਪਦੇਸੇ ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਪੁਪ੍ਫਾਨੰ ਅਤਿਮਨੁਞ੍ਞੋ ਗਨ੍ਧੋ, ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਫਲਾਨੰ ਅਤਿਮਧੁਰੋ ਰਸੋ, ਕੇਸਞ੍ਚਿ ਪਾਵੁਰਣਾਦੀਨੰ ਅਤਿਸੁਖੋ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸ, ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਾਦਿਘਟ੍ਟਨੰ ਵਿਨਾ, ਸੁਤਮਤ੍ਤਾਨੇਵ ਤਾਨਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਰੂਪੇ ਵਾ ਸਦ੍ਦੇ ਵਾ ਪਸਾਦਵਸੇਨ ਗਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਅਰਿਯਾਨੰ ਦਾਤੁਕਾਮਤਾਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਦਿਨ੍ਨੇਸੁ ਅਨੁਮੋਦਨਾਵਸੇਨ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਏਵੰ ਸੁਤਵਸੇਨ ਏਤਾਨਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

ਅਪਰੇਨ ਪਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ ਵਾ ਸੁਤਾਨਿ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ 'ਈਦਿਸੰ ਰੂਪੰ ਆਯਤਿੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾਪਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਾਦਿਘਟ੍ਟਨੰ ਵਿਨਾ ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨੇਵ ਤਾਨਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾਰਮ੍ਮਣੇ ਇਦੰ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਏਵੰ ਉਭਯਸਮ੍ਬਨ੍ਧਵਸੇਨ ਏਤਾਨਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ।

ਇਦਮ੍ਪਿ ਚ ਮੁਖਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਸਦ੍ਧਾਰੁਚਿਆਕਾਰਪਰਿਵਿਤਕ੍ਕਦਿਟ੍ਠਿਨਿਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਨ੍ਤਿਆਦੀਨੰ ਪਨ ਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਏਤੇਸੰ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਾਥਗਮਨੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਮੇਵ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਏਵੰ ਆਪਾਥੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਿ ਭੂਤਾਨਿਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਭੂਤਾਨਿਪਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਯੰ ਨਯੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਨ ਗਹਿਤੋ। ਏਵੰ ਏਕੇਕਾਰਮ੍ਮਣੰ ਜਵਨੰ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਹਿ ਜਵਨੰ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪਿ। ਸਦ੍ਦਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਤ੍ਥ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਜਵਨੰ ਦਾਨਮਯੰ ਸੀਲਮਯੰ ਭਾਵਨਾਮਯਨ੍ਤਿ ਤਿਵਿਧੰ ਹੋਤਿ । ਤੇਸੁ ਏਕੇਕੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਤਿਵਿਧਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਸਦ੍ਦਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਤ੍ਥ ਰੂਪੰ ਤਾਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਏਤੰ ਮਹਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੰ ਨੀਲਪੀਤਲੋਹਿਤੋਦਾਤਵਣ੍ਣੇਸੁ ਪੁਪ੍ਫਵਤ੍ਥਧਾਤੂਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੰ ਇਟ੍ਠੰ ਕਨ੍ਤੰ ਮਨਾਪੰ ਰਜਨੀਯੰ ਵਣ੍ਣੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਨਨੁ ਚੇਤੰ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੰ ਲੋਭਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ? ਕਥੰ ਏਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਕੁਸਲੰ ਨਾਮ ਜਾਤਨ੍ਤਿ? ਨਿਯਮਿਤਵਸੇਨ ਪਰਿਣਾਮਿਤਵਸੇਨ ਸਮੁਦਾਚਾਰਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤਵਸੇਨਾਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ 'ਕੁਸਲਮੇਵ ਮਯਾ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਕਰਣੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਯਮਿਤੰ ਹੋਤਿ, ਅਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲਕਰਣੇਯੇਵ ਪਰਿਣਾਮਿਤੰ, ਅਭਿਣ੍ਹਕਰਣੇਨ ਕੁਸਲਸਮੁਦਾਚਾਰੇਨੇਵ ਸਮੁਦਾਚਰਿਤੰ, ਪਤਿਰੂਪਦੇਸਵਾਸਸਪ੍ਪੁਰਿਸੂਪਨਿਸ੍ਸਯਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਵਨਪੁਬ੍ਬੇਕਤਪੁਞ੍ਞਤਾਦੀਹਿ ਚ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇਹਿ ਯੋਨਿਸੋ ਚ ਆਭੋਗੋ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਇਮਿਨਾ ਨਿਯਮਿਤਵਸੇਨ ਪਰਿਣਾਮਿਤਵਸੇਨ ਸਮੁਦਾਚਾਰਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤਵਸੇਨ ਚ ਕੁਸਲੰ ਨਾਮ ਜਾਤੰ ਹੋਤਿ।

ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਤੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੰ ਜਾਤੰ। ਸਦ੍ਧਾਬਹੁਲਤਾਦੀਨਿਪੇਤ੍ਥ ਕਾਰਣਾਨਿਯੇਵ। ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠੀਨਞ੍ਚ ਏਕਨ੍ਤਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤੰ ਤਥਾਗਤਰੂਪਮ੍ਪਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੇ ਚ ਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਆਨਿਸੰਸੰ ਨ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤੇਸੰ ਪਰੇਹਿ ਉਸ੍ਸਾਹਿਤਾਨੰ ਕੁਸਲੰ ਕਰੋਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ

ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਾਬਹੁਲਤਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਦਿਟ੍ਠਿਤਾ ਆਨਿਸਂਸਦਸ੍ਸਾਵਿਤਾਤਿ। ਏਵਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਪਿਚ ਏਕਾਦਸਧਮ੍ਮਾ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਬੁਦ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਸਙ੍ਘਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਸੀਲਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਚਾਗਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਦੇਵਤਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਉਪਸਮਾਨੁਸ੍ਸਤਿ ਲੂਖਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਤਾ ਸਿਨਿਦ੍ਧਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਤਾ ਪਸਾਦਨੀਯਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤਾ ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਤਿ । ਇਮੇਹਿਪਿ ਕਾਰਣੇਹੇਤ੍ਥ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਮੇਸਂ ਪਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ **ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੇ** (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੬੭ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਪਬ੍ਬਵਣ੍ਣਨਾ, ੪੬੮-੪੬੯) ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

ਕਮ੍ਮਤੋ, ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਤੋ, ਕਿਲੇਸਦੂਰੀਭਾਵਤੋਤਿ ਇਮੇਹਿ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਾਰਣੇਹਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯੋ ਹਿ ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਾਨਿ ਸਿਪ੍ਪਾਯਤਨਕਮ੍ਮਾਯਤਨਵਿਜ੍ਜਾਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪੇਤਿ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਂ ਸਕ੍ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਕਥਾਪੇਤਿ, 'ਆਯਤਿਂ ਪਞ੍ਞਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਤ੍ਥਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਂ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਏਵਰੂਪਂ ਕਮ੍ਮਂ ਉਪਨਿਸ੍ਸਾਯ ਕੁਸਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੇ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾਪਿ ''ਤਸ੍ਸ ਤਤ੍ਥ ਸੁਖਿਨੋ ਧਮ੍ਮਪਦਾ ਪਿਲਵਨ੍ਤਿ... ਦਨ੍ਧੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਤੁਪ੍ਪਾਦੋ, ਅਥ ਸੋ ਸਤ੍ਤੋ ਖਿਪ੍ਪਂਯੇਵ ਵਿਸੇਸਗਾਮੀ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੯੧) ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕੁਸਲਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਂ ਉਪਗਤਾਨਂ ਪਞ੍ਞਾਦਸਕਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯਪਿ ਕੁਸਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯੇਹਿ ਪਨ ਕਿਲੇਸਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾ ਤੇਸਂ ਕਿਲੇਸਦੂਰੀਭਾਵਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕੁਸਲਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

''ਯੋਗਾ ਵੇ ਜਾਯਤੀ ਭੂਰਿ, ਅਯੋਗਾ ਭੂਰਿਸਙ੍ਖਯੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੮੨)।

ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਤੋ ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਤੋ ਕਿਲੇਸਦੂਰੀਭਾਵਤੋਤਿ ਇਮੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਪਿਚ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ – ਪਰਿਪੁਚ੍ਛਕਤਾ, ਵਤ੍ਥੁਵਿਸਦਕਿਰਿਯਾ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਮਤ੍ਤਪਟਿਪਾਦਨਾ, ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਪੁਗ੍ਗਲਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾ, ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਪੁਗ੍ਗਲਸੇਵਨਾ, ਗਮ੍ਭੀਰਞਾਣਚਰਿਯਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ, ਤਦਧਿਮੁਤ੍ਤਤਾਤਿ। ਇਮੇਹਿਪਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਮੇਸਂ ਪਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ **ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੇ** (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੬੭ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਪਬ੍ਬਵਣ੍ਣਨਾ) ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

ਏਵਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚੇਤਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਅਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਅਨੁਪਾਯਚਿਨ੍ਤਨਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਅਸਙ੍ਖਾਰਂ ਨਾਮ ਜਾਤਂ। ਤਯਿਦਂ ਰਜਨੀਯਵਣ੍ਣਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮੇਵ ਤਿਵਿਧੇਨ ਨਿਯਮੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ – ਦਾਨਮਯਂ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਸੀਲਮਯਂ ਵਾ, ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਵਾ।

ਕਥਂ? ਯਦਾ ਹਿ ਨੀਲਪੀਤਲੋਹਿਤੋਦਾਤੇਸੁ ਪੁਪ੍ਫਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ 'ਵਣ੍ਣਦਾਨਂ ਮਯ੍ਹ'ਨ੍ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਰਤਨਾਦੀਨਿ ਪੂਜੇਤਿ, ਤਦਾ ਦਾਨਮਯਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਵਤ੍ਥੁ – ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਸਙ੍ਘਮਿਤ੍ਤੋ ਕਿਰ ਏਕਂ ਸੁਵਣ੍ਣਖਚਿਤਂ ਵਤ੍ਥਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਇਦਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਥਂ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਂ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਪਿ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੋ, ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਂ ਵਤ੍ਥਂ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣਸ੍ਸੇਵ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਂ, ਅਮ੍ਹਾਕਞ੍ਚ ਵਣ੍ਣਦਾਨਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਮਹਾਚੇਤਿਯੇ ਆਰੋਪੇਸਿ। ਏਵਰੂਪੇ ਕਾਲੇ ਦਾਨਮਯਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਦਾ ਪਨ ਤਥਾਰੂਪਮੇਵ ਦੇਯ੍ਯਧਮ੍ਮਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ 'ਮਯ੍ਹਂ ਕੁਲਵਂਸੋ, ਕੁਲਤਨ੍ਤਿ ਕੁਲਪ੍ਪਵੇਣੀ ਏਸਾ, ਕੁਲਵਤ੍ਤਂ ਏਤ'ਨ੍ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਰਤਨਾਦੀਨਿ ਪੂਜੇਤਿ ਤਦਾ ਸੀਲਮਯਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਤਾਦਿਸੇਨੇਵ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਰਤਨਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ 'ਅਯਂ ਵਣ੍ਣੋ ਖਯਂ ਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਯਂ ਗਚ੍ਛਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਖਯਵਯਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ, ਤਦਾ ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਹੋਤਿ।

ਦਾਨਮਯਂ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ਯਦਾ ਤੀਣਿ ਰਤਨਾਨਿ ਸਹਤ੍ਥੇਨ ਪੂਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਤੀਣਿ ਰਤਨਾਨਿ ਪੂਜੇਨ੍ਤੋ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਦਾਸਕਮ੍ਮਕਰਪੋਰਿਸਾਦਯੋਪਿ ਆਣਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜਾਪੇਤਿ ਤਦਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਤਦੇਵ ਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਕਾਰਂ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕਵਤ੍ਥੁਂ ਆਰਬ੍ਭ ਵਣ੍ਣਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ ਤਦਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਵਿਨਯਪਰਿਯਾਯਂ ਪਤ੍ਵਾ ਹਿ 'ਦਸ੍ਸਾਮਿ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਵਾਚਾ ਭਿਨ੍ਨਾ ਹੋਤੀਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੬੫੯) ਇਮਿਨਾ ਲਕ੍ਖਣੇਨ ਦਾਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕਵਤ੍ਥੁਂ ਆਰਬ੍ਭ 'ਦਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਮਨਸਾ ਚਿਨ੍ਤਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਕੁਸਲਂ ਹੋਤਿ। ਅਪਰਭਾਗੇ ਕਾਯੇਨ ਵਾ ਵਾਚਾਯ ਵਾ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਦਾਨਮਯਂ ਕਾਯਵਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਤਿਵਿਧਂ ਹੋਤਿ।

ਯਦਾ ਪਨ ਤਂ ਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਕਾਰਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਕੁਲਵਂਸਾਦਿਵਸੇਨ ਸਹਤ੍ਥਾ ਰਤਨਤ੍ਤਯਂ ਪੂਜੇਤਿ ਤਦਾ ਸੀਲਮਯਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਕੁਲਵਂਸਾਦਿਵਸੇਨੇਵ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਾਦਯੋ ਆਣਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪੂਜਾਪੇਤਿ ਤਦਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ 'ਮਯ੍ਹਂ ਕੁਲਵਂਸੋ, ਕੁਲਤਨ੍ਤਿ ਕੁਲਪ੍ਪਵੇਣੀ ਏਸਾ, ਕੁਲਵਤ੍ਤਮੇਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕਵਤ੍ਥੁਂ ਆਰਬ੍ਭ 'ਵਣ੍ਣਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ ਤਦਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਸੀਲਮਯਂ ਕਾਯਵਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧਂ ਹੋਤਿ।

ਯਦਾ ਪਨ ਤਂ ਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਕਾਰਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਤੀਣਿ ਰਤਨਾਨਿ ਪੂਜੇਤ੍ਵਾ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਖਯਵਯਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਤਦਾ ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਵਾਚਾਯ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ, ਕਾਯਙ੍ਗਵਾਚਙ੍ਗਾਨਿ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ਮਨਸਾਵ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਕਾਯਵਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਤਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇ ਕੁਸਲਂ ਤਿਵਿਧਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਨਵਹਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ। ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਭੇਰਿਸਦ੍ਦਾਦੀਸੁ ਹਿ ਰਜਨੀਯਸਦ੍ਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤੀਹਿ ਨਿਯਮੇਹੇਤਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਦ੍ਦਂ ਕਨ੍ਦਮੂਲਂ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਾਟੇਤ੍ਵਾ ਨੀਲੁਪ੍ਪਲਹਤ੍ਥਕਂ ਵਿਯ ਚ ਹਤ੍ਥੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦਾਤੁਂ ਨਾਮ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਪਨ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਦੇਤਿ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਦਾ 'ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਭੇਰਿਮੁਦਿਙ੍ਗਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਤੂਰਿਯੇਨ ਤਿਣ੍ਣਂ ਰਤਨਾਨਂ ਉਪਹਾਰਂ ਕਰੋਤਿ, 'ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਮੇ'ਤਿ ਭੇਰਿਆਦੀਨਿ ਠਪਾਪੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਸਰਭੇਸਜ੍ਜਤੇਲਫਾਣਿਤਾਦੀਨਿ ਦੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਸਵਨਂ ਘੋਸੇਤਿ, ਸਰਭਞ੍ਞਂ ਭਣਤਿ, ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਕਥੇਤਿ, ਉਪਨਿਸਿਨ੍ਨਕਕਥਂ ਅਨੁਮੋਦਨਕਥਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਦਾ ਦਾਨਮਯਂਯੇਵ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਏਤਦੇਵ ਵਿਧਾਨਂ ਕੁਲਵਂਸਾਦਿਵਸੇਨ ਵਤ੍ਤਵਸੇਨ ਕਰੋਤਿ ਤਦਾ ਸੀਲਮਯਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪੇਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਯਂ ਏਤ੍ਤਕੋ ਸਦ੍ਦੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਪ੍ਪਮਾਣੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ 'ਖਯਂ ਗਮਿਸ੍ਸਤਿ, ਵਯਂ ਗਮਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਤਦਾ ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਦਾਨਮਯਂ ਤਾਵ ਯਦਾ ਭੇਰਿਆਦੀਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਹਤ੍ਥਾ ਉਪਹਾਰਂ ਕਰੋਤਿ, ਨਿਚ੍ਚੁਪਹਾਰਤ੍ਥਾਯ ਠਪੇਨ੍ਤੋਪਿ ਸਹਤ੍ਥਾ ਠਪੇਤਿ, 'ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਮੇ'ਤਿ ਧਮ੍ਮਸਵਨਂ ਘੋਸੇਤੁਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਸਰਭਞ੍ਞਂ ਕਾਤੁਂ ਵਾ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਦਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ 'ਗਚ੍ਛਥ, ਤਾਤਾ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਰਤਨਾਨਂ ਉਪਹਾਰਂ ਕਰੋਥਾ'ਤਿ ਆਣਾਪੇਤਿ, 'ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਮੇ'ਤਿ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣੇਸੁ 'ਇਮਂ ਭੇਰਿਂ, ਇਮਂ ਮੁਦਿਙ੍ਗਂ ਠਪੇਥਾ'ਤਿ ਆਣਾਪੇਤਿ, ਸਯਮੇਵ ਧਮ੍ਮਸਵਨਂ ਘੋਸੇਤਿ, ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਕਥੇਤਿ, ਸਰਭਞ੍ਞਂ ਭਣਤਿ, ਤਦਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਕਾਯਙ੍ਗਵਾਚਙ੍ਗਾਨਿ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵਾ 'ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕਵਤ੍ਥੁਂ ਮਨਸਾ ਪਰਿਚ੍ਚਜਤਿ, ਤਦਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ।

ਸੀਲਮਯਮ੍ਪਿ 'ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਨਾਮ ਮਯ੍ਹਂ ਕੁਲਵਂਸੋ ਕੁਲਤਨ੍ਤਿ ਕੁਲਪ੍ਪਵੇਣੀ'ਤਿ ਭੇਰਿਆਦੀਹਿ ਸਹਤ੍ਥਾ ਉਪਹਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਭੇਰਿਆਦੀਨਿ ਸਹਤ੍ਥਾ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਾਦੀਸੁ ਠਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਧਮ੍ਮਕਥਿਕਾਨਂ ਸਰਭੇਸਜ੍ਜਂ ਸਹਤ੍ਥਾ ਦਦਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਵਤ੍ਤਸੀਸੇਨ ਧਮ੍ਮਸਵਨਘੋਸਨਧਮ੍ਮਕਥਾਕਥਨਸਰਭਞ੍ਞਭਣਨਤ੍ਥਾਯ ਚ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। 'ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਨਾਮ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਕੁਲਵਂਸੋ ਕੁਲਤਨ੍ਤਿ ਕੁਲਪ੍ਪਵੇਣੀ, ਗਚ੍ਛਥ , ਤਾਤਾ, ਬੁਦ੍ਧਰਤਨਾਦੀਨਂ ਉਪਹਾਰਂ ਕਰੋਥਾ'ਤਿ ਆਣਾਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਲਵਂਸਵਸੇਨੇਵ ਅਤ੍ਤਨਾ ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਵਾ ਸਰਭਞ੍ਞਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। 'ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਨਾਮ ਮਯ੍ਹਂ ਕੁਲਵਂਸੋ ਸਦ੍ਦਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਕਾਯਙ੍ਗਵਾਚਙ੍ਗਾਨਿ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ਮਨਸਾਵ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕਵਤ੍ਥੁਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ।

ਭਾਵਨਾਮਯਮ੍ਪਿ ਯਦਾ ਚਙ੍ਕਮਨ੍ਤੋ ਸਦ੍ਦੇ ਖਯਵਯਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਤਦਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਕਾਯਙ੍ਗਂ ਪਨ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ਵਾਚਾਯ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਕਾਯਙ੍ਗਵਾਚਙ੍ਗਂ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ਮਨਸਾਵ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਂ ਤਿਵਿਧਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਨਵਹਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ।

ਮੂਲਗਨ੍ਧਾਦੀਸੁਪਿ ਰਜਨੀਯਗਨ੍ਧਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤੀਹਿ ਨਿਯਮੇਹੇਤਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਾ ਮੂਲਗਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਗਨ੍ਧਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਧਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ 'ਗਨ੍ਧਦਾਨਂ ਮਯ੍ਹ'ਨ੍ਤਿ ਬੁਦ੍ਧਰਤਨਾਦੀਨਿ ਪੂਜੇਤਿ, ਤਦਾ ਦਾਨਮਯਂ ਹੋਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਵਣ੍ਣਦਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਂ ਤਿਵਿਧਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਨਵਹਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ।

ਮੂਲਰਸਾਦੀਸੁ ਪਨ ਰਜਨੀਯਰਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤੀਹਿ ਨਿਯਮੇਹੇਤਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਾ ਮੂਲਰਸਾਦੀਸੁ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਰਜਨੀਯਂ ਰਸਵਤ੍ਥੁਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਰਸਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ 'ਰਸਦਾਨਂ ਮਯ੍ਹ'ਨ੍ਤਿ ਦੇਤਿ ਪਰਿਚ੍ਚਜਤਿ, ਤਦਾ ਦਾਨਮਯਂ ਹੋਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਵਣ੍ਣਦਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸੀਲਮਯੇ ਪਨੇਤ੍ਥ 'ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਅਦਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨਂ ਨਾਮ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਨ ਆਚਿਣ੍ਣ'ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਸਹਸ੍ਸਾਨਂ ਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸਾਦੁਰਸਂ ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਟ੍ਠਗਾਮਣਿਅਭਯਰਞ੍ਞੋ ਵਤ੍ਥੁ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਆਗਤਾਨਿ। ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ। ਏਵਂ ਰਸਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਂ ਤਿਵਿਧਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਨਵਹਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ।

ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੇਪਿ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਵਾਯੋਧਾਤੂਤਿ ਤੀਣਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਾਮ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਏਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਯੋਜਨਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਮਞ੍ਚਪੀਠਾਦਿਵਸੇਨ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਯਦਾ ਹਿ ਮਞ੍ਚਪੀਠਾਦੀਸੁ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਰਜਨੀਯਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਵਸੇਨ ਆਭੁਜਿਤ੍ਵਾ 'ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਦਾਨਂ ਮਯ੍ਹ'ਨ੍ਤਿ ਦੇਤਿ ਪਰਿਚ੍ਚਜਤਿ, ਤਦਾ ਦਾਨਮਯਂ ਹੋਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਵਣ੍ਣਦਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਂ ਤਿਵਿਧਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਨਵਹਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ।

ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੇ ਛ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਆਯਤਨਾਨਿ, ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ, ਤਯੋ ਅਰੂਪਿਨੋ ਖਨ੍ਧਾ, ਪਨ੍ਨਰਸ ਸੁਖੁਮਰੂਪਾਨਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨੇ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਚ, ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਚ, ਧਮ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਾਮ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ਏਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਯੋਜਨਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਓਜਦਾਨਪਾਨਦਾਨਜੀਵਿਤਦਾਨਵਸੇਨ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਓਜਾਦੀਸੁ ਹਿ ਰਜਨੀਯਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤੀਹਿ ਨਿਯਮੇਹੇਤਂ ਕੁਸਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਦਾ 'ਓਜਦਾਨਂ ਮਯ੍ਹ'ਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਿਨਵਨੀਤਾਦੀਨਿ ਦੇਤਿ, ਪਾਨਦਾਨਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠ ਪਾਨਾਨਿ ਦੇਤਿ, ਜੀਵਿਤਦਾਨਨ੍ਤਿ ਸਲਾਕਭਤ੍ਤਸਙ੍ਘਭਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਦੇਤਿ, ਅਫਾਸੁਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਦੇਤਿ, ਵੇਜ੍ਜਂ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਜਾਲਂ ਫਾਲਾਪੇਤਿ, ਕੁਮੀਨਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸਾਪੇਤਿ, ਸਕੁਣਪਞ੍ਜਰਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸਾਪੇਤਿ, ਬਨ੍ਧਨਮੋਕ੍ਖਂ ਕਾਰਾਪੇਤਿ, ਮਾਘਾਤਭੇਰਿਂ ਚਰਾਪੇਤਿ, ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਜੀਵਿਤਪਰਿਤ੍ਤਾਣਤ੍ਥਂ ਏਵਰੂਪਾਨਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਕਰੋਤਿ ਤਦਾ ਦਾਨਮਯਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ 'ਓਜਦਾਨਪਾਨਦਾਨਜੀਵਿਤਦਾਨਾਨਿ ਮਯ੍ਹਂ ਕੁਲਵਂਸੋ ਕੁਲਤਨ੍ਤਿ ਕੁਲਪ੍ਪਵੇਣੀ'ਤਿ ਵਤ੍ਤਸੀਸੇਨ ਓਜਦਾਨਾਦੀਨਿ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ ਤਦਾ ਸੀਲਮਯਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਮਿਂ ਖਯਵਯਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਤਦਾ ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਹੋਤਿ।

ਦਾਨਮਯਂ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ਯਦਾ ਓਜਦਾਨਪਾਨਦਾਨਜੀਵਿਤਦਾਨਾਨਿ ਸਹਤ੍ਥਾ ਦੇਤਿ, ਤਦਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਾਦਯੋ ਆਣਾਪੇਤ੍ਵਾ ਦਾਪੇਤਿ, ਤਦਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਕਾਯਙ੍ਗਵਾਚਙ੍ਗਾਨਿ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ਓਜਦਾਨਪਾਨਦਾਨਜੀਵਿਤਦਾਨਵਸੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਕਵਤ੍ਥੁਂ 'ਦਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਮਨਸਾ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ, ਤਦਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ।

ਯਦਾ ਪਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰਂ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਕਵਤ੍ਥੁਂ ਕੁਲਵ◌ੰਸਾਦਿਵਸੇਨ ਸਹਤ੍ਥਾ ਦੇਤਿ, ਤਦਾ ਸੀਲਮਯਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਕੁਲਵ◌ੰਸਾਦਿਵਸੇਨੇਵ ਪੁਤ੍ਤਦਾਰਾਦਯੋ ਆਣਾਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਦਾਪੇਤਿ, ਤਦਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਕੁਲਵ◌ੰਸਾਦਿਵਸੇਨੇਵ ਵ◌ੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਕਾਰਂ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਕਵਤ੍ਥੁਂ 'ਦਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਮਨਸਾਵ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ, ਤਦਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ।

ਚਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵ◌ਾ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੇ ਖਯਵਯਂ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਕਾਯਙ੍ਗਂ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ਾਚਾਯ ਖਯਵਯਂ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਕਾਯਙ੍ਗਵ◌ਾਚਙ੍ਗਾਨਿ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਮਨਸਾਵ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੇ ਖਯਵਯਂ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਏਵ◌ਂ ਭਾਵਨਾਮਯਂ ਕਾਯਵਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਤਿਵ◌ਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਤਂ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਂ ਤਿਵ◌ਿਧਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਨਵਹਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵ◌ਾਰੇਹਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵ◌ਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ।

ਏਵਮਿਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਨਾਵਤ੍ਥੂਸੁ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਦੀਪਿਤਂ। ਇਦਂ ਪਨ ਏਕਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਤਿਯੇਵ। ਕਥਂ? ਚਤੂਸੁ ਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਚੀਵਰੇ ਛ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ – ਨਵਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਚੀਵਰਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੋ ਮਨਾਪੋ ਹੋਤਿ ਦਸ੍ਸਨੀਯੋ, ਇਦਂ ਵਣ੍ਣਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਪਰਿਭੋਗਕਾਲੇ ਪਟਪਟਸਦ੍ਦਂ ਕਰੋਤਿ, ਇਦਂ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਕਾਲ਼ਕਚ੍ਛਕਾਦਿਗਨ੍ਧੋ, ਇਦਂ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਰਸਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਨ ਪਰਿਭੋਗਰਸਵਸੇਨ ਕਥਿਤਂ। ਯਾ ਤਤ੍ਥ ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਤਾ, ਇਦਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਚੀਵਰਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸੁਖਾ ਵ◌ੇਦਨਾ, ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੇ ਰਸਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਏਵ◌ਂ ਚਤੂਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਯੋਜਨਂ ਕਤ੍ਵ◌ਾ ਦਾਨਮਯਾਦਿਭੇਦੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਮਸ੍ਸ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਨਿਬਦ੍ਧਂ, ਵ◌ਿਨਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ। ਦ੍ਵ◌ਾਰਂ ਪਨ ਅਨਿਬਦ੍ਧਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਨਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ। ਕਮ੍ਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਅਨਿਬਦ੍ਧੇ ਦ੍ਵ◌ਾਰਮ੍ਪਿ ਅਨਿਬਦ੍ਧਮੇਵ ਹੋਤਿ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਦ੍ਵ◌ਾਰਕਥਾ

ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵ◌ਾਰਕਥਾ

ਇਮਸ੍ਸ ਪਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਤ੍ਥਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ **ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਦ੍ਵ◌ਾਰਕਥਾ ਕਥਿਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਤੀਣਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਤੀਣਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵ◌ਾਰਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਵ◌ਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵ◌ਾਰਾਨਿ, ਛ ਫਸ੍ਸਾ, ਛ ਫਸ੍ਸਦ੍ਵ◌ਾਰਾਨਿ, ਅਟ੍ਠ ਅਸਂਵਰਾ, ਅਟ੍ਠ ਅਸਂਵਰਦ੍ਵ◌ਾਰਾਨਿ, ਅਟ੍ਠ ਸਂਵਰਾ, ਅਟ੍ਠ ਸਂਵਰਦ੍ਵ◌ਾਰਾਨਿ, ਦਸ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ, ਦਸ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾਤਿ, ਇਦਂ ਏਤ੍ਤਕਂ ਦ੍ਵ◌ਾਰਕਥਾਯ ਮਾਤਿਕਾਠਪਨਂ ਨਾਮ।

ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤੀਣਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਪਠਮਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਪਨ ਠਪੇਤ੍ਵ◌ਾ ਆਦਿਤੋ ਤਾਵ ਤੀਣਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵ◌ਾਰਾਨਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵ◌ਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਤੀਣਿ? ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵ◌ਾਰਂ, ਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵ◌ਾਰਂ, ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵ◌ਾਰਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਕਾਯੋ – ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕੋ, ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ, ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ, ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਜੀਵ◌ਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਯਨ੍ਤਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਾਨਿਪਿ, ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨੇਵ ਚਤਸ੍ਸੋ ਧਾਤੁਯੋ ਵਣ੍ਣੋ ਗਨ੍ਧੋ ਰਸੋ ਓਜਾਤਿ ਅਟ੍ਠ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਕਾਯੋ ਨਾਮ। ਤਾਨੇਵ ਅਟ੍ਠ ਆਹਾਰਜਾਨਿ ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਕਾਯੋ ਨਾਮ। ਅਟ੍ਠ ਉਤੁਜਾਨਿ ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਕਾਯੋ ਨਾਮ। ਅਟ੍ਠ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਕਾਯੋ ਨਾਮ।

ਤੇਸੁ **ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵ◌ਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਨੇਵ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਕਾਯਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਨ ਇਤਰੇਸਂ। ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਪਨ ਅਟ੍ਠਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਏਕਾ ਵ◌ਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਇਦਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵ◌ਾਰਂ ਨਾਮ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ – ''ਕਤਮਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਕਾਯਵ◌ਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ? ਯਾ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵ◌ਾ, ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵ◌ਾ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵ◌ਾ, ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵ◌ਾ, ਆਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵ◌ਾ ਵ◌ਿਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ

ਵਾ, ਸਮਿਞ੍ਜੇਨ੍ਤੁਸ੍ਸ ਵਾ ਪਸਾਰੇਨ੍ਤੁਸ੍ਸ ਵਾ, ਕਾਯਸ੍ਸ ਥਮ੍ਭਨਾ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨਾ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤੰ, ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾ ਵਿਞ੍ਞਾਪਿਤਤ੍ਤੰ, ਇਦੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੭੨੦)। ‘ਅਭਿਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮਿ ਪਟਿਕ੍ਕਮਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਰੂਪੰ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਆਪੋਧਾਤੁ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਵਣ੍ਣੋ ਗਨ੍ਧੋ ਰਸੋ ਓਜਾਤਿ ਇਮੇਸੰ ਅਟ੍ਠੰਨ੍ਨੰ ਰੂਪਕਲਾਪਾਨੰ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ, ਸਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤੰ ਰੂਪਕਾਯੰ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤਿ ਚਾਲੇਤਿ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਪੇਤਿ ਪਟਿਕ੍ਕਮਾਪੇਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਏਕਾਵਜ੍ਜਨਵੀਥਿਯੰ ਸਤ੍ਤਸੁ ਜਵਨੇਸੁ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤੰ ਰੂਪਕਾਯੰ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭੇਤੁੰ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਅਪਰਾਪਰੰ ਪਨ ਚਾਲੇਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਦੁਤਿਯਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸਤ੍ਤਮਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਨ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਹੇਟ੍ਠਾ ਛਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤੰ ਵਾਯੋਧਾਤੁੰ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਪਚ੍ਚਯੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤੰ ਰੂਪਕਾਯੰ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭੇਤੁੰ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁੰ ਚਾਲੇਤੁੰ ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਪੇਤੁੰ ਪਟਿਕ੍ਕਮਾਪੇਤੁੰ ਆਲੋਕਾਪੇਤੁੰ ਵਿਲੋਕਾਪੇਤੁੰ ਸਮ੍ਮਿਞ੍ਜਾਪੇਤੁੰ ਪਸਾਰਾਪੇਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਤੇਨ ਗਮਨੰ ਨਾਮ ਜਾਯਤਿ, ਆਗਮਨੰ ਨਾਮ ਜਾਯਤਿ, ਗਮਨਾਗਮਨੰ ਨਾਮ ਜਾਯਤਿ। ‘ਯੋਜਨੰ ਗਤੋ ਦਸਯੋਜਨੰ ਗਤੋ’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੰ ਆਪਜ੍ਜਾਪੇਤਿ।

ਯਥਾ ਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ ਯੁਗੇਹਿ ਆਕਡ੍ਢਿਤਬ੍ਬੇ ਸਕਟੇ ਪਠਮਯੁਗੇ ਯੁਤ੍ਤਗੋਣਾ ਯੁਗੰ ਤਾਵ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭੇਤੁੰ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਚਕ੍ਕੰ ਪਨ ਨਪ੍ਪਵਟ੍ਟੇਨ੍ਤਿ; ਦੁਤਿਯਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ; ਸਤ੍ਤਮਯੁਗੇ ਪਨ ਗੋਣੇ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਯਦਾ ਛੇਕੋ ਸਾਰਥਿ ਧੁਰੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਯੋਤ੍ਤਾਨਿ ਆਦਾਯ ਸਬ੍ਬਪੁਰਿਮਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਤੋਦਲਟ੍ਠਿਯਾ ਗੋਣੇ ਆਕੋਟੇਤਿ, ਤਦਾ ਸਬ੍ਬੇਵ ਏਕਬਲਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਧੁਰਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਰੇਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਕਾਨਿ ਚ ਪਵਟ੍ਟੇਨ੍ਤਿ। ‘ਸਕਟੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦਸਯੋਜਨੰ ਵੀਸਤਿਯੋਜਨੰ ਗਤਾ’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤੰ ਆਪਾਦੇਨ੍ਤਿ – ਏਵੰਸਮ੍ਪਦਮਿਦੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਕਾਯੋ ਨ ਸੋ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਯ ਪਨ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਸਹਜਾਤੰ ਰੂਪਕਾਯੰ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭੇਤੁੰ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁੰ ਚਾਲੇਤੁੰ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥੋ ਏਕੋ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਯੰ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਸਾ ਅਟ੍ਠ ਰੂਪਾਨਿ ਵਿਯ ਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ। ਯਥਾ ਪਨ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਭੇਦਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਜਰਾਮਰਣਤ੍ਤਾ, ‘‘ਜਰਾਮਰਣੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚੰ ਸਙ੍ਖਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦) ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵੰ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨੰ ਰੂਪਾਨੰ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਤਾਯ ਸਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਤਾ ਪਨੇਸਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤੀਤਿ? ਏਕੰ ਕਾਯਿਕਕਰਣੰ। ਚਕ੍ਖੁਪਥਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਠਿਤੋ ਹਤ੍ਥੰ ਵਾ ਪਾਦੰ ਵਾ ਉਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਸੀਸੰ ਵਾ ਭਮੁਕੰ ਵਾ ਚਾਲੇਤਿ, ਅਯੰ ਹਤ੍ਥਾਦੀਨੰ ਆਕਾਰੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪਨ ਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਏਵ। ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਹਿ ਹਤ੍ਥਵਿਕਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਮਾਨੰ ਵਣ੍ਣਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਪਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ‘ਇਦਞ੍ਚਿਦਞ੍ਚ ਏਸ ਕਾਰੇਤਿ ਮਞ੍ਞੇ’ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ।

ਯਥਾ ਹਿ ਅਰਞ੍ਞੇ ਨਿਦਾਘਸਮਯੇ ਉਦਕਟ੍ਠਾਨੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ‘ਇਮਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਇਧ ਉਦਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵੰ ਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਰੁਕ੍ਖਗ੍ਗੇ ਤਾਲਪਣ੍ਣਾਦੀਨਿ ਬਨ੍ਧਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਸੁਰਾਪਾਨਦ੍ਵਾਰੇ ਧਜੰ ਉਸ੍ਸਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਉਚ੍ਚੰ ਵਾ ਪਨ ਰੁਕ੍ਖੰ ਵਾਤੋ ਪਹਰਿਤ੍ਵਾ ਚਾਲੇਤਿ, ਅਨ੍ਤੋਉਦਕੇ ਮਚ੍ਛੇ ਚਲਨ੍ਤੇ ਉਪਰਿ ਬੁਬ੍ਬੁਲ਼ਕਾਨਿ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਮਹੋਘਸ੍ਸ ਗਤਮਗ੍ਗਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਤਿਣਪਣ੍ਣਕਸਟੰ ਉਸ੍ਸਾਰਿਤੰ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਤਾਲਪਣ੍ਣਧਜਸਾਖਾਚਲਨਬੁਬ੍ਬੁਲ਼ਕਤਿਣਪਣ੍ਣਕਸਟੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਅਦਿਟ੍ਠਮ੍ਪਿ ‘ਏਤ੍ਥ ਉਦਕੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਸੁਰਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਯੰ ਰੁਕ੍ਖੋ ਵਾਤੇਨ ਪਹਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਨ੍ਤੋਉਦਕੇ ਮਚ੍ਛੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਏਤ੍ਤਕੰ ਠਾਨੰ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਓਘੋ ਗਤੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਿ ਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਵ। ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਹਿ ਹਤ੍ਥਵਿਕਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਮਾਨੰ ਵਣ੍ਣਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿੰ ਪਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ‘ਇਦਞ੍ਚਿਦਞ੍ਚ ਏਸ ਕਾਰੇਤਿ ਮਞ੍ਞੇ’ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ।

ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚੇਸਾ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਤੋਵ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤੋਪਿ ਪਨ **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**ਯੇਵ ਨਾਮ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਪਰੇਸੰ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾ ਹਿ ਸੋਣਸਿਙ੍ਗਾਲਕਾਕਗੋਣਾਦਯੋ ਦਣ੍ਡੰ ਵਾ ਲੇਡ੍ਡੁੰ ਵਾ ਗਹੇਤ੍ਵਾ

ਪਹਰਣਾਕਾਰੇ ਦਸ੍ਸਿਤੇ ‘ਅਯਂ ਨੋ ਪਹਰਿਤੁਕਾਮੋ’ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਯੇਨ ਵਾ ਤੇਨ ਵਾ ਪਲਾਯਨ੍ਤਿ। ਪਾਕਾਰਕੁਟ੍ਟਾਦਿਅਨ੍ਤਰਿਕਸ੍ਸ ਪਨ ਪਰਸ੍ਸ ਅਪਾਕਟਕਾਲੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਅਪਾਕਟਾ ਸਮ੍ਮੁਖੀਭੂਤਾਨਂ ਪਨ ਪਾਕਟਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੇਵ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕੇ ਪਨ ਕਾਯੇ ਚਲਨ੍ਤੇ ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕੋ ਚਲਤਿ ਨ ਚਲਤੀਤਿ? ਸੋਪਿ ਤਥੇਵ ਚਲਤਿ। ਤਂਗਤਿਕੋ ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਕੋਵ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਉਦਕੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਉਦਕੇ ਪਤਿਤਾਨਿ ਸੁਕ੍ਖਦਣ੍ਡਕਤਿਣਪਣ੍ਣਾਦੀਨਿਪਿ ਉਦਕਗਤਿਕਾਨੇਵ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੇ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ – ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਮੇਸਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ **ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਂ** ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਯਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਸਿਦ੍ਧਾ ਚੇਤਨਾ ਯਾਯ ਪਾਣਂ ਹਨਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਚਰਤਿ, ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਵਿਰਮਤਿ, ਇਦਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ। ਏਵਂ ਪਰਵਾਦਿਮ੍ਹਿ ਸਤਿ ਕਾਯੋ ਦ੍ਵਾਰਂ, ਤਮ੍ਹਿ ਦ੍ਵਾਰੇ ਸਿਦ੍ਧਾ ਚੇਤਨਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ‘ਕੁਸਲਂ ਵਾ ਅਕੁਸਲਂ ਵਾ’ਤਿ ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਪਰਵਾਦਿਮ੍ਹਿ ਪਨ ਅਸਤਿ ‘ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਵਾ’ਤਿ ਤਿਕਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾਵ ਠਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਨਗਰਦ੍ਵਾਰਂ ਕਤਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਙ੍ਗੁਲਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਪਰਾਪਰਂ ਨ ਸਙ੍ਕਮਤਿ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਪਨ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਮਹਾਜਨੋ ਸਞ੍ਚਰਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਦ੍ਵਾਰੇ ਦ੍ਵਾਰਂ ਨ ਸਞ੍ਚਰਤਿ, ਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਚਰਤਿ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

> ਦ੍ਵਾਰੇ ਚਰਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਨ ਦ੍ਵਾਰਾ ਦ੍ਵਾਰਚਾਰਿਨੋ।
> ਤਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਤਿ॥

ਤਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮੇਨਾਪਿ ਦ੍ਵਾਰਂ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ, ਦ੍ਵਾਰੇਨਾਪਿ ਕਮ੍ਮਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਂ ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਂ ਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਂ ਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ। ਵਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਥਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਰੁਕ੍ਖੇ ਅਧਿਵਤ੍ਥਾ ਦੇਵਤਾ ਸਿਮ੍ਬਲਿਦੇਵਤਾ ਪਲਾਸਦੇਵਤਾ ਪੁਚਿਮਨ੍ਦਦੇਵਤਾ ਫਨ੍ਦਨਦੇਵਤਾਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਰੁਕ੍ਖੇਨ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇਨ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਰੇਨ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ। ਵਚੀਕਮ੍ਮਮਨੋਕਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞੋ ਕਾਯੋ, ਅਞ੍ਞਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਕਾਯੇਨ ਪਨ ਕਤਤ੍ਤਾ ਤਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤੇਨਾਹੁ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾ –

> ਕਾਯੇਨ ਚੇ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।
> ਕਾਯੋ ਚ ਕਾਯਕਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ॥
>
> ਸੂਚਿਯਾ ਚੇ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਸੂਚਿਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।
> ਸੂਚਿ ਚ ਸੂਚਿਕਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ॥
>
> ਵਾਸਿਯਾ ਚੇ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਵਾਸਿਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।
> ਵਾਸਿ ਚ ਵਾਸਿਕਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ॥
>
> ਪੁਰਿਸੇਨ ਚੇ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਪੁਰਿਸਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।
> ਪੁਰਿਸੋ ਚ ਪੁਰਿਸਕਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾ॥

ਏਵਮੇਵਂ।

> ਕਾਯੇਨ ਚੇ ਕਤਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਕਾਯੋ ਚ ਕਾਯਕਮ੍ਮਞ੍ਚ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਵਤ੍ਥਿਤਾਤਿ॥

ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਨੇਵ ਦ੍ਵਾਰਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਕਮ੍ਮਵਵਤ੍ਥਾਨਂ। ਕਥਂ? ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਞ੍ਹਿ ''ਦ੍ਵਾਰੇ ਚਰਨ੍ਤਿ ਕਮ੍ਮਾਨੀ''ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਵਚੀਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤੇਨਸ੍ਸਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ। ਕਾਯਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤੇਨਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ। 'ਨੋ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯੇਭੁਯ੍ਯਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਚੇਵ ਤਬ੍ਬਹੁਲਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਚ। ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹਿ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਨ ਇਤਰਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਤਸ੍ਸਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋ। ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਾਮਅਮ੍ਬਵਨਨਾਗਵਨਾਦੀਨਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਗਾਮਾਦਿਭਾਵੋ ਵਿਯਾਤਿ ਦ੍ਵਾਰਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਮ੍ਹਿਯੇਵ ਬਹੁਲਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਅਪ੍ਪਂ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ । ਤਸ੍ਮਾ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਬਹੁਲਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਏਤਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਭਾਵੋ ਸਿਦ੍ਧੋ, ਵਨਚਰਕਥੁਲ੍ਲਕੁਮਾਰਿਕਾਦਿਗੋਚਰਾਨਂ ਵਨਚਰਕਾਦਿਭਾਵੋ ਵਿਯਾਤਿ। ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਵਵਤ੍ਥਾਨਮ੍ਪਿ ਯੁਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ।

ਕਾਯਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾ

ਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾਯਂ ਪਨ ਚੇਤਨਾਵਿਰਤਿਸਦ੍ਦਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧਾ ਵਾਚਾ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ''ਚਤੂਹਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਙ੍ਗੇਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਵਾਚਾ ਸੁਭਾਸਿਤਾ ਹੋਤਿ ਨੋ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤਾ, ਅਨਵਜ੍ਜਾ ਚ ਅਨਨੁਵਜ੍ਜਾ ਚ ਵਿਞ੍ਞੂਨ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੧੩); ਅਯਂ ਚੇਤਨਾਵਾਚਾ ਨਾਮ। ਯਾ ''ਚਤੂਹਿ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਹਿ ਆਰਤਿ ਵਿਰਤਿ...ਪੇ॰... ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੨੦੬), ਅਯਂ ਵਿਰਤਿਵਾਚਾ ਨਾਮ। ''ਵਾਚਾ ਗਿਰਾ ਬਜਪ੍ਪਥੋ ਉਦੀਰਣਂ ਘੋਸੋ ਘੋਸਕਮ੍ਮਂ ਵਾਚਾ ਵਚੀਭੇਦੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੮੫੦), ਅਯਂ ਸਦ੍ਦਵਾਚਾ ਨਾਮ। ਤਾਸੁ **ਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਨੇਵ ਚੇਤਨਾਯ ਨਾਮਂ ਨ ਵਿਰਤਿਯਾ। ਸਹਸਦ੍ਦਾ ਪਨ ਏਕਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਇਦਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਂ ਨਾਮ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਕਤਮਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ? ਯਾ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਅਬਜਾਕਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਵਾਚਾ ਗਿਰਾ ਬਜਪ੍ਪਥੋ ਉਦੀਰਣਂ ਘੋਸੋ ਘੋਸਕਮ੍ਮਂ ਵਾਚਾ ਵਚੀਭੇਦੋ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਾਚਾ। ਯਾ ਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾ ਵਿਞ੍ਞਾਪਿਤਤ੍ਤਂ, ਇਦਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੬੩੬)।

'ਇਦਂ ਵਕ੍ਖਾਮਿ ਏਤਂ ਵਕ੍ਖਾਮੀ'ਤਿ ਹਿ ਵਿਤਕ੍ਕਯਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦੋ ਨਾਮ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਯਂ ਨ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ **ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਆਗਤੋ। ਆਗਮਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਪਨ '**ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦੋ**'ਨ੍ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵਿਪ੍ਪਲਪਨ੍ਤਾਨਂ ਸੁਤ੍ਤਪ੍ਪਮਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਸਦ੍ਦਂ; '**ਸੁਤ੍ਵਾ**'ਤਿ ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ, ਯਂ ਵਿਤਕ੍ਕਯਤੋ ਤਸ੍ਸ ਸੋ ਸਦ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ; ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ 'ਏਵਮ੍ਪਿ ਤੇ ਮਨੋ, ਇਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤੇ ਮਨੋ'ਤਿ ਆਦਿਸਤੀਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਥੂਨਿਪਿ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਪਟ੍ਠਾਨੇਪਿ ''ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ''ਤਿ ਆਗਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਨਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਘਟ੍ਟਨਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਅਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਪ੍ਫਾਰਸਦ੍ਦੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। 'ਇਦਂ ਵਕ੍ਖਾਮਿ ਏਤਂ ਵਕ੍ਖਾਮੀ'ਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਆਪੋਧਾਤੁ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਵਣ੍ਣੋ ਗਨ੍ਧੋ ਰਸੋ ਓਜਾਤਿ ਅਟ੍ਠ ਰੂਪਾਨਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਤੇਸਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਂ ਘਟ੍ਟਯਮਾਨਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨ ਧਾਤੁਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੇਨ ਸਹੇਵ ਸਦ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਅਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸਦ੍ਦੋ ਨਾਮ। ਅਯਂ ਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਯ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਘਟ੍ਟਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੋ ਏਕੋ ਆਕਾਰਵਿਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਯਂ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਇਤੋ ਪਰਂ ਸਾ ਅਟ੍ਠ ਰੂਪਾਨਿ ਵਿਯ ਨ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਤਿਆਦਿ ਸਬ੍ਬਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਧਾਪਿ ਹਿ 'ਤਿਸ੍ਸ, ਦਤ੍ਤ, ਮਿਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਪਕ੍ਕੋਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ 'ਇਦਞ੍ਚਿਦਞ੍ਚ ਏਸ ਕਾਰੇਤਿ ਮਞ੍ਞੇ'ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ। ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਚ ਅਯਮ੍ਪਿ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ। 'ਏਹਿ, ਯਾਹੀ'ਤਿ ਹਿ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾਪਿ 'ਇਦਂ ਨਾਮੇਸ ਕਾਰੇਤਿ ਮਞ੍ਞੇ'ਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਚੇਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਚ।

ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਕਾਯਂ ਚਾਲੇਤਿ ਨ ਚਾਲੇਤੀਤਿ, ਅਯਂ ਪਨ ਵਾਰੋ ਇਧ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਯ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਕਿਚ੍ਚਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਸਿਦ੍ਧਾ ਚੇਤਨਾ, ਯਾਯ ਮੁਸਾ ਕਥੇਤਿ, ਪੇਸੁਞ੍ਞਂ ਕਥੇਤਿ, ਫਰੁਸਂ ਕਥੇਤਿ, ਸਮ੍ਫਂ ਪਲਪਤਿ, ਮੁਸਾਵਾਦਾਦੀਹਿ ਵਿਰਮਤਿ, ਇਦਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ। ਇਤੋ ਪਰਂ ਸਬ੍ਬਂ ਕਮ੍ਮਵਵਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚ ਦ੍ਵਾਰਵਵਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਵਚੀਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾ

ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾਯਂ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਿਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਮਨੋ ਮਨੋ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰੋ ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸਵਿਧੋ ਹੋਤਿ, ਰੂਪਾਵਚਰੋ ਪਨ੍ਨਰਸਵਿਧੋ, ਅਰੂਪਾਵਚਰੋ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧੋ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਅਟ੍ਠਵਿਧੋਤਿ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਏਕੂਨਨਵੁਤਿਵਿਧੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਯਂ ਨਾਮ ਮਨੋ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਯਂ ਨਾਮ ਚੇਤਨਾ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ, ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਹਿ ਚੇਤਨਾ **ਮਹਾਪਕਰਣੇ** ਕਮ੍ਮਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ, ਏਵਮੇਵ ਅਯਂ ਨਾਮ ਮਨੋ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮੇਤਂ ਕਿਂ ਕਰੋਤੀਤਿ? ਆਯੂਹਤਿ, ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ, ਪਿਣ੍ਡਂ ਕਰੋਤਿ, ਚੇਤੇਤਿ, ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਪਕਪ੍ਪੇਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਚੇਤਨਾ ਕਿਂ ਆਯੂਹਤਿ, ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ, ਪਿਣ੍ਡਂ ਕਰੋਤਿ, ਚੇਤੇਤਿ, ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਪਕਪ੍ਪੇਤੀਤਿ?। ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇ। ਸਾਪਿ ਹਿ ਸਹਜਾਤੇ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਆਯੂਹਤਿ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਤਿ ਪਿਣ੍ਡਂ ਕਰੋਤਿ ਚੇਤੇਤਿ ਕਪ੍ਪੇਤਿ ਪਕਪ੍ਪੇਤੀਤਿ। ਕਿਂ ਵਾ ਇਮਿਨਾ ਵਾਦੇਨ? ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਵਸੇਨ ਹੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ – ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਾਕੁਸਲੋ ਏਕੂਨਤਿਂਸਵਿਧੋ ਮਨੋ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਂ ਨਾਮ। ਯਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਸਿਦ੍ਧਾ ਚੇਤਨਾ ਯਾਯ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਚੇਵ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨਾਨਿ ਚ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਇਦਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ। ਇਤੋ ਪਰਂ ਸਬ੍ਬਂ ਕਮ੍ਮਵਵਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚ ਦ੍ਵਾਰਵਵਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਨਾਮ।

ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਮ੍ਮਕਥਾ

ਇਦਾਨਿ ਯਾਨਿ ਤੀਣਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਇਮਾਨਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਕਥਾਯ ਮਾਤਿਕਾਠਪਨਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ ਹੋਤਿ। ਤੀਣਿ ਹਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ – ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ। ਕਿਂ ਪਨੇਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮਾਤਿ? ਚੇਤਨਾ ਚੇਵ, ਏਕਚ੍ਚੇ ਚ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਤਤ੍ਥ ਚੇਤਨਾਯ ਕਮ੍ਮਭਾਵੇ ਇਮਾਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ –

> ''ਚੇਤਨਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਂ ਵਦਾਮਿ, ਚੇਤਯਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ'' (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੬੩; ਕਥਾ॰ ੫੩੯)। ''ਕਾਯੇ ਵਾ ਹਿ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤਿ ਕਾਯਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹੇਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ, ਵਾਚਾਯ ਵਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤਿ ਵਚੀਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹੇਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ; ਮਨੇ ਵਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਤਿ ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹੇਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਂ'' (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੫; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੭੧)। ''ਤਿਵਿਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਂ, ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਂ; ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਚੀਸਞ੍ਚੇਤਨਾ...ਪੇ॰... ਤਿਵਿਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਅਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਦੁਕ੍ਖੁਦ੍ਰਯਂ ਦੁਕ੍ਖਵਿਪਾਕਂ ਤਿਵਿਧਾ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਸਞ੍ਚੇਤਨਾ ਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਂ ਸੁਖਵਿਪਾਕਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਚੀਸਞ੍ਚੇਤਨਾ...ਪੇ॰... ਤਿਵਿਧਾ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾ, ਕੁਸਲਂ

ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਸੁਖੁਦ੍ਰਯਂ ਸੁਖਵਿਪਾਕਂ'' (ਕਥਾ॰ ੫੩੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੨੧੭ ਥੋਕਂ ਵਿਸਦਿਸਂ)। ''ਸਚਾਯਂ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਮੋਘਪੁਰਿਸੋ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ਏਵਂ ਪੁਟ੍ਠੋ ਏਵਂ ਬਜਾਕਰੇਯਜ – ਸਞ੍ਚੇਤਨਿਯਂ, ਆਵੁਸੋ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤ, ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਯੇਨ ਵਾਚਾਯ ਮਨਸਾ, ਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ ਸੁਖਂ ਸੋ ਵੇਦਯਤਿ...ਪੇ॰... ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨੀਯਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਂ ਸੋ ਵੇਦਯਤੀਤਿ; ਏਵਂ ਬਜਾਕਰਮਾਨੋ ਖੋ, ਆਨਨ੍ਦ, ਸਮਿਦ੍ਧਿ ਮੋਘਪੁਰਿਸੋ ਪਾਟਲਿਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਬ੍ਬਾਜਕਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾ ਬਜਾਕਰਮਾਨੋ ਬਜਾਕਰੇਯਜਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੦; ਕਥਾ॰ ੫੩੯)।

ਇਮਾਨਿ ਤਾਵ ਚੇਤਨਾਯ ਕਮ੍ਮਭਾਵੇ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਨ ਕਮ੍ਮਭਾਵੇ ਕਮ੍ਮਚਤੁਕ੍ਕੇਨ ਦੀਪਿਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

''ਚਤ੍ਤਾਰਿਮਾਨਿ , ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਮਯਾ ਸਯਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵਾ ਪਵੇਦਿਤਾਨਿ। ਕਤਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ? ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਂ ਕਣ੍ਹਂ ਕਣ੍ਹਵਿਪਾਕਂ, ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਂ ਸੁਕ੍ਕਂ ਸੁਕ੍ਕਵਿਪਾਕਂ, ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਂ ਕਣ੍ਹਸੁਕ੍ਕਂ ਕਣ੍ਹਸੁਕ੍ਕਵਿਪਾਕਂ, ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਂ ਅਕਣ੍ਹਂ ਅਸੁਕ੍ਕਂ ਅਕਣ੍ਹਅਸੁਕ੍ਕਵਿਪਾਕਂ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੨-੨੩੩)।... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਂ ਅਕਣ੍ਹਂ ਅਸੁਕ੍ਕਂ ਅਕਣ੍ਹਅਸੁਕ੍ਕਵਿਪਾਕਂ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ? ਯਦਿਦਂ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ – ਸਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ...ਪੇ॰... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਂ ਅਕਣ੍ਹਂ ਅਸੁਕ੍ਕਂ ਅਕਣ੍ਹਅਸੁਕ੍ਕਵਿਪਾਕਂ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੮)।... ਕਤਮਞ੍ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਂ ਅਕਣ੍ਹਂ ਅਸੁਕ੍ਕਂ ਅਕਣ੍ਹਅਸੁਕ੍ਕਵਿਪਾਕਂ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ? ਅਯਮੇਵ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ – ਸੇਯਜਥਿਦਂ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ। ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਮ੍ਮਂ ਅਕਣ੍ਹਂ ਅਸੁਕ੍ਕਂ ਅਕਣ੍ਹਅਸੁਕ੍ਕਵਿਪਾਕਂ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਯਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੭)।

ਏਵਂ ਇਮੇ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਪ੍ਪਭੇਦਤੋ ਪਨ੍ਨਰਸ ਧਮ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਚਤੁਕ੍ਕੇਨ ਦੀਪਿਤਾ। ਅਭਿਜ੍ਝਾ, ਬਜਾਪਾਦੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ, ਅਬਜਾਪਾਦੋ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀਤਿ ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਛਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਵੀਸਤਿ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਤ੍ਥ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਭਜਾਪਿਯਮਾਨੋ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਭਜਤਿ। ਯਞ੍ਹਿ ਕਾਯੇਨ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਂ ਅਜ੍ਝਾਚਰਤਿ, ਤਮ੍ਹਾ ਸਂਵਰੋ ਕਾਯਿਕੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਂ ਵਾਚਾਯ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਂ ਅਜ੍ਝਾਚਰਤਿ, ਤਮ੍ਹਾ ਸਂਵਰੋ ਵਾਚਸਿਕੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਤਿ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ। ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਯੇ ਗਹਿਤੇ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਤਪ੍ਪਕ੍ਖਿਕਤ੍ਤਾ ਗਹਿਤੋਵ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਪਨ ਮਨੇਨ ਦੁਸ੍ਸੀਲਜਂ ਅਜ੍ਝਾਚਰਤਿ, ਤਮ੍ਹਾ ਸਂਵਰੋ ਮਾਨਸਿਕੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਕਪ੍ਪਵਾਯਾਮਸਤਿਸਮਾਧਿਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋਪਿ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ। ਏਵਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਭਜਾਪਿਯਮਾਨੋ ਤੀਣਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਭਜਤਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਦ੍ਵਾਰਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਹਿ ਚੋਪਨਂ ਪਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਚ ਸਮੁਦਾਚਾਰਂ ਪਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿ; ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਂਤਂਦ੍ਵਾਰਪਕ੍ਖਿਕਮੇਵ ਅਕਂਸੁ।

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਨਯੋ – ਯੋ 'ਮਿਗਵਂ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਧਨੁਂ ਸਜਜੇਤਿ, ਜਿਯਂ ਵਟ੍ਟੇਤਿ, ਸਤ੍ਤਿਂ ਨਿਸੇਤਿ, ਭਤ੍ਤਂ ਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਵਤ੍ਥਂ ਪਰਿਦਹਤਿ, ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਚੋਪਨਂ ਪਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਅਰਞ੍ਞੇ ਦਿਵਸਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਸਸਬਿਲ੍ਲਾਰਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਲਭਤਿ, ਇਦਂ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾਯ। ਕੇਵਲਂ ਪਨ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਮਚ੍ਛਗ੍ਗਹਣਾਦੀ ਸੁਪਯੋਗੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਪਿ 'ਮਿਗਵਂ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮਿ' 'ਵੇਗੇਨ ਧਨੁਆਦੀਨਿ ਸਜਜੇਥਾ'ਤਿ ਆਣਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਅਰਞ੍ਞੇ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਲਭਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਚੋਪਨਂ ਪਤ੍ਤਂ, ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਤਾਯ ਪਨ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਕੇਵਲਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਨਾਮ

ਹੋਤੀਤਿ ᩅੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਮਨੋਦ੍ᩅਾਰੇ ਪਨ ᩅਧਕਚੇਤਨਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਤ੍ਤਾਯ ਏᩅ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦੋᩅ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਬ੍ਯਾਪਾਦᩅਸੇਨ ਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤᩅਸੇਨ। ਅਕੁਸਲਞ੍ਹਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਕਾਯᩅਚੀਦ੍ᩅਾਰੇਸੁ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਨ ਮਨੋਦ੍ᩅਾਰੇ; ਤਥਾ ਅਕੁਸਲਂ ᩅਚੀਕਮ੍ਮਂ। ਅਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਤੀਸੁਪਿ ਦ੍ᩅਾਰੇਸੁ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ; ਤਥਾ ਕੁਸਲਾਨਿ ਕਾਯᩅਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮਾਨਿ।

ਕਥਂ ? ਸਹਤ੍ਥਾ ਹਿ ਪਾਣਂ ਹਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਚਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇᩅ ਹੋਤਿ। ਦ੍ᩅਾਰਮ੍ਪਿ ਕਾਯਦ੍ᩅਾਰਮੇᩅ ਹੋਤਿ। ਏᩅਂ ਤਾᩅ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਕਾਯਦ੍ᩅਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਤੇਹਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹਜਾਤਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾ ᩅਾ ਭᩅਨ੍ਤਿ, ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ ᩅਾ। 'ਗਚ੍ਛ ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮਂ ਜੀᩅਿਤਾ ᩅੋਰੋਪੇਹਿ, ਇਤ੍ਥਨ੍ਨਾਮਂ ਭਣ੍ਡਂ ਅᩅਹਰਾ'ਤਿ ਆਣਾਪੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ, ਦ੍ᩅਾਰਂ ਪਨ ᩅਚੀਦ੍ᩅਾਰਂ। ਏᩅਂ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ᩅਚੀਦ੍ᩅਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਤੇਹਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹਜਾਤਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾ ᩅਾ ਭᩅਨ੍ਤਿ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ ᩅਾ। ਏਤ੍ਤਕਾ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਕਥਾ ਨਾਮ।

ᩅਿਤਣ੍ਡᩅਾਦੀ ਪਨਾਹ – 'ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਮਨੋਦ੍ᩅਾਰੇਪਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀ'ਤਿ। ਸੋ 'ਤਯੋ ਸਙ੍ਗਹੇ ਆਰੁਲ੍ਹਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਾਹੀ'ਤਿ ᩅੁਤ੍ਤੋ ਇਦਂ ਕੁਲੁਮ੍ਬਸੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਆਹਰਿ –

> ''ਪੁਨ ਚਪਰਂ , ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਸਮਣੋ ᩅਾ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ᩅਾ ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਚੇਤੋᩅਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਞ੍ਞਿਸ੍ਸਾ ਕੁਚ੍ਛਿਗਤਂ ਗਬ੍ਭਂ ਪਾਪਕੇਨ ਮਨਸਾ ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਕੋ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ᩅਤਾਯਂ ਕੁਚ੍ਛਿਗਤੋ ਗਬ੍ਭੋ ਨ ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਅਭਿਨਿਕ੍ਖਮੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ। ਏᩅਂ, ਭਿਕ੍ਖᩅੇ, ਕੁਲੁਮ੍ਬਸ੍ਸ ਉਪਘਾਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ।

ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਿਤ੍ᩅਾ ਆਹ – 'ਏᩅਂ ਚਿਨ੍ਤਿਤਮਤ੍ਤੇਯੇᩅ ਮਨਸਾ ਕੁਚ੍ਛਿਗਤੋ ਗਬ੍ਭੋ ਫੇਣਪਿਣ੍ਡੋ ᩅਿਯ ᩅਿਲੀਯਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਕੁਤੋ ਕਾਯਙ੍ਗਚੋਪਨਂ ᩅਾ ᩅਾਚਙ੍ਗਚੋਪਨਂ ᩅਾ? ਮਨੋਦ੍ᩅਾਰਸ੍ਮਿਂਯੇᩅ ਪਨ ਇਦਂ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀ'ਤਿ।

ਤਮੇਨਂ 'ਤᩅ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਤੁਲਯਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ᩅਤ੍ᩅਾ ਏᩅਂ ਤੁਲਯਿਂਸੁ – 'ਤ੍ᩅਂ ਇਦ੍ਧਿਯਾ ਪਰੂਪਘਾਤਂ ᩅਦੇਸਿ। ਇਦ੍ਧਿ ਨਾਮ ਚੇਸਾ – ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਿਦ੍ਧਿ, ᩅਿਕੁਬ੍ਬਨਿਦ੍ਧਿ, ਮਨੋਮਯਿਦ੍ਧਿ, ਞਾਣᩅਿਪ੍ਫਾਰਿਦ੍ਧਿ, ਸਮਾਧਿᩅਿਪ੍ਫਾਰਿਦ੍ਧਿ, ਅਰਿਯਿਦ੍ਧਿ, ਕਮ੍ਮᩅਿਪਾਕਜਿਦ੍ਧਿ, ਪੁਞ੍ਞᩅਤੋ ਇਦ੍ਧਿ, ᩅਿਜ੍ਜਾਮਯਿਦ੍ਧਿ , ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਪਯੋਗਪਚ੍ਚਯਾ ਇਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨ ਇਦ੍ਧੀਤਿ ਦਸᩅਿਧਾ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੧੦)। ਤਤ੍ਥ ਕਤਰਂ ਇਦ੍ਧਿਂ ᩅਦੇਸੀ'ਤਿ? 'ਭਾᩅਨਾਮਯ'ਨ੍ਤਿ। 'ਕਿਂ ਪਨ ਭਾᩅਨਾਮਯਿਦ੍ਧਿਯਾ ਪਰੂਪਘਾਤਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ? 'ਆਮ, ਏਕਚ੍ਚੇ ਆਚਰਿਯਾ ਏਕᩅਾਰਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ; ᩅਦਨ੍ਤਿ ਯਥਾ ਹਿ ਪਰਂ ਪਹਰਿਤੁਕਾਮੇਨ ਉਦਕਭਰਿਤੇ ਘਟੇ ਖਿਤ੍ਤੇ ਘਟੋਪਿ ਭਿਜ੍ਜਤਿ, ਉਦਕਮ੍ਪਿ ਨਸ੍ਸਤਿ, ਏᩅਮੇᩅ ਭਾᩅਨਾਮਯਿਦ੍ਧਿਯਾ ਏਕᩅਾਰਂ ਪਰੂਪਘਾਤਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ। ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਨ ਸਾ ਨਸ੍ਸਤੀਤਿ। ਅਥ ਨਂ 'ਭਾᩅਨਾਮਯਿਦ੍ਧਿਯਾ ਨੇᩅ ਏਕᩅਾਰਂ ਨ ਦ੍ᩅੇ ᩅਾਰੇ ਪਰੂਪਘਾਤਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ ᩅਤ੍ᩅਾ ਤਂ ਸਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਪੁਚ੍ਛਿਂਸੁ – 'ਭਾᩅਨਾਮਯਿਦ੍ਧਿ ਕਿਂ ਕੁਸਲਾ, ਅਕੁਸਲਾ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ? ਸੁਖਾਯ ᩅੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਦੁਕ੍ਖਾਯ ᩅੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ᩅੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ? ਸᩅਿਤਕ੍ਕਸᩅਿਚਾਰਾ, ਅᩅਿਤਕ੍ਕᩅਿਚਾਰਮਤ੍ਤਾ, ਅᩅਿਤਕ੍ਕਅᩅਿਚਾਰਾ? ਕਾਮਾᩅਚਰਾ, ਰੂਪਾᩅਚਰਾ, ਅਰੂਪਾᩅਚਰਾ'ਤਿ?

ਇਮਂ ਪਨ ਪਞ੍ਹਂ ਯੋ ਜਾਨਾਤਿ ਸੋ ਏᩅਂ ᩅਕ੍ਖਤਿ – 'ਭਾᩅਨਾਮਯਿਦ੍ਧਿ ਕੁਸਲਾ ᩅਾ ਹੋਤਿ, ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ᩅਾ; ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖᩅੇਦਨੀਯਾ ਏᩅ, ਅᩅਿਤਕ੍ਕਅᩅਿਚਾਰਾ ਏᩅ, ਰੂਪਾᩅਚਰਾ ਏᩅਾ'ਤਿ। ਸੋ ᩅਤ੍ਤਬ੍ਬੋ – 'ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਚੇਤਨਾ ਕੁਸਲਾਦੀਸੁ ਕਤਰਂ ਕੋਟ੍ਠਾਸਂ ਭਜਤੀ'ਤਿ? ਜਾਨਨ੍ਤੋ ᩅਕ੍ਖਤਿ – 'ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਚੇਤਨਾ ਅਕੁਸਲਾ ਏᩅ, ਦੁਕ੍ਖᩅੇਦਨੀਯਾ ਏᩅ,

ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰਾ ਏਵ ਕਾਮਾਵਚਰਾ ਏਵਾ’ਤਿ। ‘ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਤਵ ਪਞ੍ਹੋ ਨੇਵ ਕੁਸਲਤ੍ତਿਕੇਨ ਸਮੇਤਿ, ਨ ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕੇਨ , ਨ ਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਿਕੇਨ, ਨ ਭੂਮਨ੍ਤਰੇਨਾ’ਤਿ।

‘ਕਿਂ ਪਨ ਏਵਂ ਮਹਨ੍ਤਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨਿਰਤ੍ਥਕ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਨੋ ਨਿਰਤ੍ਥਕਂ; ਤ੍ਵਂ ਪਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਨ ਜਾਨਾਸਿ। “**ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਚੇਤੋਵਸਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ**”ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਨੇਵ ਭਾਵਨਾਮਯਿਦ੍ਧਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਆਥਬ੍ਬਣਿਦ੍ਧਿ ਪਨ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਸਾ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਸਾ ਪਨ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ। ਆਥਬ੍ਬਣਿਦ੍ਧਿਕਾ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਹਂ ਅਲੋਣਕਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਦਬ੍ਬੇ ਅਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਪਥਵਿਯਂ ਸਯਮਾਨਾ ਤਪਂ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਮੇ ਦਿਵਸੇ ਸੁਸਾਨਭੂਮਿਂ ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਮੇ ਪਦੇ ਠਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਂ ਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਮੁਖੇਨ ਵਿਜ੍ਜਂ ਪਰਿਜਪ੍ਪਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਨੇਸਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸਮਿਜ੍ਝਤਿ। ਏਵਂ ਅਯਮ੍ਪਿ ਇਦ੍ਧਿ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ। ‘ਨ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀ’ਤਿ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ।

ਹਤ੍ਥਮੁਦ੍ਦਾਯ ਪਨ ਮੁਸਾਵਾਦਾਦੀਨਿ ਕਥੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ, ਦ੍ਵਾਰਂ ਪਨ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਂ ਹੋਤਿ । ਏਵਂ ਅਕੁਸਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਤੇਹਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹਜਾਤਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾ ਵਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ ਵਾ। ਵਚੀਭੇਦਂ ਪਨ ਕਤ੍ਵਾ ਮੁਸਾਵਾਦਾਦੀਨਿ ਕਥੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਮੇਵ। ਏਵਂ ਅਕੁਸਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਤੇਹਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹਜਾਤਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾ ਵਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ ਵਾ। ਏਤ੍ਤਕਾ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਕਥਾ ਨਾਮ।

ਵਿਤਣ੍ਡਵਾਦੀ ਪਨਾਹ – ‘ਅਕੁਸਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀ’ਤਿ। ਸੋ ‘ਤਯੋ ਸਙ੍ਗਹੇ ਆਰੁਲ੍ਹਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਾਹੀ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਇਦਂ ਉਪੋਸਥਕ੍ਖਨ੍ਧਕਤੋ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਿ –

‘‘ਯੋ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਯਾਵਤਤਿਯਂ ਅਨੁਸ੍ਸਾਵਿਯਮਾਨੇ ਸਰਮਾਨੋ ਸਨ੍ਤਿਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਨਾਵਿਕਰੇਯ੍ਯ ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾਵਾਦਸ੍ਸ ਹੋਤੀ’’ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੧੩੪)।

ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਆਹ – ‘ਏਵਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨਾਵਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤੋਵ ਅਞ੍ਞਂ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਕੁਤੋ ਕਾਯਙ੍ਗਚੋਪਨਂ ਵਾ ਵਾਚਙ੍ਗਚੋਪਨਂ ਵਾ? ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਪਨ ਇਦਂ ਅਕੁਸਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀ’ਤਿ।

ਸੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ – ‘ਕਿਂ ਪਨੇਤਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਨੇਯ੍ਯਤ੍ਥਂ ਉਦਾਹੁ ਨੀਤਤ੍ਥ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਨੀਤਤ੍ਥਮੇਵ ਮਯ੍ਹਂ ਸੁਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ। ਸੋ ‘ਮਾ ਏਵਂ ਅਵਚ, ਤੁਲਯਿਸ੍ਸਾਮਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥ’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ – ‘ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾਵਾਦੇ ਕਿਂ ਹੋਤੀ’ਤਿ? ਜਾਨਨ੍ਤੋ ‘ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾਵਾਦੇ ਦੁਕ੍ਕਟਂ ਹੋਤੀ’ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਤਤੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ ‘ਵਿਨਯਸ੍ਸ ਦ੍ਵੇ ਮੂਲਾਨਿ – ਕਾਯੋ ਚ ਵਾਚਾ ਚ; ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਹਿ ਸਬ੍ਬਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਇਮੇਸੁਯੇਵ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਪਤ੍ਤਿਪਞ੍ਞਪਨਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤ੍ਵਂ ਅਤਿਵਿਯ ਵਿਨਯੇ ਪਕਤਞ੍ਞੂ, ਯੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਅਪਞ੍ਞਤ੍ਤੇ ਠਾਨੇ ਆਪਤ੍ਤਿਂ ਪਞ੍ਞਪੇਸਿ, ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਂ ਅਬ੍ਭਾਚਿਕ੍ਖਸਿ, ਜਿਨਚਕ੍ਕਂ ਪਹਰਸੀ’ਤਿਆਦਿਵਚਨੇਹਿ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਿ ਪਞ੍ਹਂ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ – ‘ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾਵਾਦੋ ਕਿਰਿਯਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ ਉਦਾਹੁ ਅਕਿਰਿਯਤੋ’ਤਿ? ਜਾਨਨ੍ਤੋ ‘ਕਿਰਿਯਤੋ’ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਤਤੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ – ‘ਅਨਾਵਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕਤਰਂ ਕਿਰਿਯਂ ਕਰੋਤੀ’ਤਿ? ਅਦ੍ਧਾ ਹਿ ਕਿਰਿਯਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ ਵਿਘਾਤਂ ਆਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਤੋ ਇਮਸ੍ਸ ਸੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੇਨ ਸਞ੍ਞਾਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਯ੍ਵਾਯਂ ‘ਸਮ੍ਪਜਾਨਮੁਸਾਵਾਦੋ ਹੋਤੀ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਆਪਤ੍ਤਿਤੋ ਕਿਂ ਹੋਤਿ? ‘ਕਤਰਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀ’ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘ਦੁਕ੍ਕਟਾਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ’। ਸਾ ਚ ਖੋ ਨ ਮੁਸਾਵਾਦਲਕ੍ਖਣੇਨ, ਭਗਵਤੋ ਪਨ ਵਚਨੇਨ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਅਕਿਰਿਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਆਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

> ‘‘ਅਨਾਲਪਨ੍ਤੋ ਮਨੁਜੇਨ ਕੇਨਚਿ,
> ਵਾਚਾਗਿਰਂ ਨੋ ਚ ਪਰੇ ਭਣੇਯ੍ਯ।

ਆਪਜ੍ਜੇਯਜ ਵਾਚਸਿਕੰ ਨ ਕਾਯਿਕੰ,
ਪਞ੍ਞਾ ਮੇਸਾ ਕੁਸਲੇਹਿ ਚਿਨ੍ਤਿਤਾ’’ਤਿ॥ (ਪਟਿ॰ ੪੭੯)।

ਏਵੰ ਅਕੁਸਲੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਨਿਟ੍ਠਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੰ।

ਯਦਾ ਪਨ ਅਭਿਜ੍ਝਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਕਾਯਙ੍ਗੰ ਚੋਪੇਨ੍ਤੋ ਹਤ੍ਥਗ੍ਗਾਹਾਦੀਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਬਜਾਪਾਦਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਦਣ੍ਡਪਰਾਮਾਸਾਦੀਨਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ‘ਖਨ੍ਦਸਿਵਾਦਯੋ ਸੇਟ੍ਠਾ’ਤਿ ਤੇਸੰ ਅਭਿਵਾਦਨਅਞ੍ਜਲਿਕਮ੍ਮਭੂਤਪੀਠਕਪਰਿਭਣ੍ਡਾਦੀਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਤਦਾ ਕਮ੍ਮੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਹੋਤਿ, ਦ੍ਵਾਰੰ ਪਨ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੰ। ਏਵੰ ਅਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਚੇਤਨਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ।

ਯਦਾ ਪਨ ਅਭਿਜ੍ਝਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਾਚਙ੍ਗੰ ਚੋਪੇਨ੍ਤੋ ‘ਅਹੋ ਵਤ ਯੰ ਪਰਸ੍ਸ, ਤੰ ਮਮਸ੍ਸਾ’ਤਿ ਪਰਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣੰ ਅਭਿਜ੍ਝਾਯਤਿ, ਬਜਾਪਾਦਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ‘ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਹਞ੍ਞਨ੍ਤੁ ਵਾ, ਬਜ੍ਝਨ੍ਤੁ ਵਾ, ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਨ੍ਤੁ ਵਾ, ਮਾ ਵਾ ਅਹੇਸੁ’ਨ੍ਤਿ ਵਦਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ‘ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨੰ, ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠ’ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਤਿ, ਤਦਾ ਕਮ੍ਮੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਹੋਤਿ, ਦ੍ਵਾਰੰ ਪਨ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੰ। ਏਵੰ ਅਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਚੇਤਨਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ।

ਯਦਾ ਪਨ ਕਾਯਙ੍ਗਵਾਚਙ੍ਗਾਨਿ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ਰਹੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਅਭਿਜ੍ਝਾਬਜਾਪਾਦਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਤਦਾ ਕਮ੍ਮੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ, ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਮੇਵ। ਏਵੰ ਅਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਠਾਨੇ ਚੇਤਨਾਪਿ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾ ਧਮ੍ਮਾਪਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਯੇਵ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਅਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਤੀਸੁਪਿ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਯੰ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੰ ‘ਤਥਾ ਕੁਸਲਾਨਿ ਕਾਯਵਚੀਮਨੋਕਮ੍ਮਾਨੀ’ਤਿ, ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਨਯੋ – ਯਦਾ ਹਿ ਕੇਨਚਿ ਕਾਰਣੇਨ ਵਤ੍ਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ‘ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਮਾਮੀ’ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਹਤ੍ਥਮੁਦ੍ਦਾਯ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਦਾ ਕਮ੍ਮੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਮੇਵ। ਏਵੰ ਕੁਸਲੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਤੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹਗਤਾ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ ਵਾ।

ਯਦਾ ਪਨ ਤਾਨੇਵ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਵਚੀਭੇਦੰ ਕਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਦਾ ਕਮ੍ਮੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ, ਦ੍ਵਾਰੰ ਪਨ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੰ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਕੁਸਲੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਤੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹਗਤਾ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ ਵਾ।

ਯਦਾ ਪਨ ਤੇਸੁ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੇਸੁ ਦਿਯਜਮਾਨੇਸੁ ਕਾਯਙ੍ਗਵਾਚਙ੍ਗਾਨਿ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ਮਨਸਾਵ ‘ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਾ ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਾ ਪਟਿਵਿਰਮਾਮੀ’ਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਦਾ ਕਮ੍ਮੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ, ਦ੍ਵਾਰੰ ਪਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੰ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਕੁਸਲੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਤੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹਗਤਾ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ ਵਾ।

‘ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵੇਰਮਣੀ’ਆਦੀਨਿ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਕਾਯਾਦੀਹਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਤੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਇਧਾਪਿ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਚੇਤਨਾਪਕ੍ਖਿਕਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ ਵਾ।

ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਦਿਸਹਗਤੇਹਿ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਕਾਯਙ੍ਗੰ ਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਸਮ੍ਮਜ੍ਜਨਗਨ੍ਧਮਾਲਾਦਿਪੂਜਨਚੇਤਿਯਵਨ੍ਦਨਾਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਹੋਤਿ, ਦ੍ਵਾਰੰ ਪਨ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੰ। ਏਵੰ ਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਚੇਤਨਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ। ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਸਹਗਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਾਚਙ੍ਗੰ ਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ‘ਅਹੋ ਵਤ ਯੰ ਪਰਸ੍ਸ ਵਿਤ੍ਤੂਪਕਰਣੰ ਨ ਤੰ ਮਮਸ੍ਸਾ’ਤਿ

ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਯਤੋ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਹਗਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ‘ਸਬ੍ਬੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅਵੇਰਾ ਅਬ੍ਯਾਬਜ੍ਝਾ ਅਨੀਘਾ ਸੁਖੀ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਨ੍ਤੂ’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ‘ਅਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ’ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਉਦਾਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ, ਦ੍ਵਾਰਂ ਪਨ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਂ। ਏਵਂ ਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਚੇਤਨਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਾ। ਕਾਯਙ੍ਗਵਾਚਙ੍ਗਾਨਿ ਪਨ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ਰਹੋ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਨਸਾਵ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਦਿਸਹਗਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ, ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਮੇਵ। ਏਵਂ ਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ਚੇਤਨਾਪਿ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾ ਧਮ੍ਮਾਪਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇਯੇਵ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਆਣਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੇਸੁ ਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਵਸੇਨੇਵ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਕਮ੍ਮਂ ਰਕ੍ਖਤਿ, ਦ੍ਵਾਰਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ ਨਾਮ। ਹਤ੍ਥਮੁਦ੍ਦਾਯ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇਸੁ ਮੁਸਾਵਾਦਾਦੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਂ, ਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨੇਵ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਦ੍ਵਾਰਂ ਰਕ੍ਖਤਿ ਕਮ੍ਮਂ ਭਿਨ੍ਦਤਿ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਮਾ ‘ਕਮ੍ਮਂ ਰਕ੍ਖਾਮੀ’ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਂ ਨ ਭਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਂ, ‘ਦ੍ਵਾਰਂ ਰਕ੍ਖਾਮੀ’ਤਿ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਭਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਪਨ ਨਯੇਨ ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਦ੍ਵਾਰਞ੍ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ ਕਥੇਨ੍ਤੋ ਹਿ ਨੇਵ ਕਮ੍ਮਂ ਨ ਦ੍ਵਾਰਂ ਭਿਨ੍ਦਤੀਤਿ।

ਕਮ੍ਮਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਇਦਾਨਿ ‘ਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਾਨੀ’ਤਿਆਦੀਸੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਨਾਮ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਂ ਸੋਤ... ਘਾਨ... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਨਾਮ। ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਚੇਤਨਾ ਨੇਵ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ, ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਸੋਤ... ਘਾਨ... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਕਾਯ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਇਮੇ ਪਨ ਛ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾ ਨਾਮ। ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਂ ਸੋਤ... ਘਾਨ... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਕਾਯ... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਛ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਨਾਮ।

ਚਕ੍ਖੁਅਸਂਵਰੋ ਸੋਤ... ਘਾਨ... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਪਸਾਦਕਾਯ... ਚੋਪਨਕਾਯਅਸਂਵਰੋ ਵਾਚਾਅਸਂਵਰੋ ਮਨੋਅਸਂਵਰੋਤਿ – ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਅਸਂਵਰਾ ਨਾਮ। ਤੇ ਅਤ੍ਥਤੋ ‘ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਂ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚਂ ਅਞ੍ਞਾਣਂ ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਕੋਸਜ੍ਜ’ਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਏਕਧਮ੍ਮੋਪਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਪਰਿਯੋਸਾਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਜਵਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਜਵਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਪਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਅਸਂਵਰੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਜਾਤੋ ਹਿ ਫਸ੍ਸੋ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਾਮ, ਚੇਤਨਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਂ ਨਾਮ। ਏਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ ਅਸਂਵਰੋ ਨਤ੍ਥਿ । ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਹਜਾਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਾਮ, ਚੇਤਨਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਂ ਨਾਮ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਅਸਂਵਰੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਨ੍ਤੀਰਣਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਜਵਨਸਹਜਾਤੋ ਪਨ ਫਸ੍ਸੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਾਮ, ਚੇਤਨਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ, ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਂ ਨਾਮ। ਏਤ੍ਥ ਅਸਂਵਰੋ ਚਕ੍ਖੁਅਸਂਵਰੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਪਸਾਦਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਦਾ ਪਨ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾਰਮ੍ਮਣਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਜਵਨਂ ਵਿਨਾ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਨ ਸੁਦ੍ਧਂ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਸਙ੍ਖਾਤਂ ਚੋਪਨਂ ਪਾਪਯਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾ ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹਜਾਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਾਮ, ਚੇਤਨਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ, ਤਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਂ, ਚੋਪਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਅਸਂਵਰੋ ਚੋਪਨਕਾਯਅਸਂਵਰੋ ਨਾਮ। ਯਦਾ ਤਾਦਿਸਂਯੇਵ ਜਵਨਂ ਵਿਨਾ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇਨ ਸੁਦ੍ਧਂ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਸਙ੍ਖਾਤਂ ਚੋਪਨਂ ਪਾਪਯਮਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾ ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹਜਾਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਾਮ, ਚੇਤਨਾ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ, ਤਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਬ੍ਬੋਹਾਰਿਕਂ, ਚੋਪਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਅਸਂਵਰੋ ਵਾਚਾਅਸਂਵਰੋ ਨਾਮ। ਯਦਾ ਪਨ ਤਾਦਿਸਂ ਜਵਨਚਿਤ੍ਤਂ

ਵਿਨਾ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਹਿ ਸੁਦ੍ਧਂ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾ ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹਜਾਤੋ ਫਸ੍ਸੋ ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ ਨਾਮ, ਚੇਤਨਾ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ, ਤਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਂ ਨਾਮ। ਏਤ੍ਥ ਅਸਂਵਰੋ ਮਨੋਅਸਂਵਰੋ ਨਾਮ। ਇਤਿ ਇਮੇਸਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਅਸਂਵਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਂ, ਸੋਤ... ਘਾਨ... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਪਸਾਦਕਾਯ... ਚੋਪਨਕਾਯ... ਵਾਚਾ... ਮਨੋਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਚਕ੍ਖੁਸਂਵਰੋ ਸੋਤ... ਘਾਨ... ਜਿਵ੍ਹਾ... ਪਸਾਦਕਾਯ... ਚੋਪਨਕਾਯ... ਵਾਚਾ... ਮਨੋਸਂਵਰੋਤਿ ਇਮੇ ਪਨ ਅਟ੍ਠ ਸਂਵਰਾ ਨਾਮ। ਤੇ ਅਤ੍ਥਤੋ 'ਸੀਲਂ ਸਤਿ ਞਾਣਂ ਖਨ੍ਤਿ ਵੀਰਿਯ'ਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁਪਿ ਏਕਧਮ੍ਮੋਪਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਪਰਿਯੋਸਾਨੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਜਵਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਜਵਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਪਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸਂਵਰੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਸ੍ਸਾਪਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਜਾਤੋ ਹਿ ਫਸ੍ਸੋ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋਤਿਆਦਿਨਾ ਅਸਂਵਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਤਿ ਇਮੇਸਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਸਂਵਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਕਥਾ

ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ , ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ, ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ, ਮੁਸਾਵਾਦੋ, ਪਿਸੁਣਵਾਚਾ, ਫਰੁਸਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ, ਅਭਿਜ੍ਝਾ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠੀਤਿ ਇਮੇ ਪਨ ਦਸ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ ਨਾਮ।

ਤਤ੍ਥ ਪਾਣਸ੍ਸ ਅਤਿਪਾਤੋ **ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ** ਨਾਮ; ਪਾਣਵਧੋ, ਪਾਣਘਾਤੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਪਾਣੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਵੋਹਾਰਤੋ ਸਤ੍ਤੋ, ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਪਾਣੇ ਪਾਣਸਞ੍ਞਿਨੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੁਪਚ੍ਛੇਦਕਉਪਕ੍ਕਮਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਵਧਕਚੇਤਨਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ। ਸੋ ਗੁਣਵਿਰਹਿਤੇਸੁ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਗਤਾਦੀਸੁ ਪਾਣੇਸੁ ਖੁਦ੍ਦਕੇ ਪਾਣੇ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਮਹਾਸਰੀਰੇ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਪਯੋਗਮਹਨ੍ਤਤਾਯ। ਪਯੋਗਸਮਤ੍ਤੇਪਿ ਵਤ੍ਥੁਮਹਨ੍ਤਤਾਯ। ਗੁਣਵਨ੍ਤੇਸੁ ਮਨੁਸ੍ਸਾਦੀਸੁ ਅਪ੍ਪਗੁਣੇ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਮਹਾਗੁਣੇ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ। ਸਰੀਰਗੁਣਾਨਂ ਪਨ ਸਮਭਾਵੇ ਸਤਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਉਪਕ੍ਕਮਾਨਞ੍ਚ ਮੁਦੁਤਾਯ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਤਿਬ੍ਬਤਾਯ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਪਾਣੋ, ਪਾਣਸਞ੍ਞਿਤਾ, ਵਧਕਚਿਤ੍ਤਂ, ਉਪਕ੍ਕਮੋ, ਤੇਨ ਮਰਣਨ੍ਤਿ। ਛ ਪਯੋਗਾ – ਸਾਹਤ੍ਥਿਕੋ, ਆਣਤ੍ਤਿਕੋ, ਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਿਯੋ, ਥਾਵਰੋ, ਵਿਜ੍ਜਾਮਯੋ, ਇਦ੍ਧਿਮਯੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਯਮਾਨੇ ਅਤਿਪਪਞ੍ਚੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਯਾਮ। ਅਞ੍ਞਞ੍ਚ ਏਵਰੂਪਂ ਅਤ੍ਥਿਕੇਹਿ ਪਨ ਸਮਨ੍ਤਪਾਸਾਦਿਕਂ **ਵਿਨਯਟ੍ਠਕਥਂ** (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧੭੨) ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਅਦਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਆਦਾਨਂ **'ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ';** ਪਰਸ੍ਸਹਰਣਂ, ਥੇਯ੍ਯਂ, ਚੋਰਿਕਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਦਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਪਰਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ, ਯਤ੍ਥ ਪਰੋ ਯਥਾਕਾਮਕਾਰਿਤਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਅਦਣ੍ਡਾਰਹੋ ਅਨੁਪਵਜ੍ਜੋ ਚ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਰਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤੇ ਪਰਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਸਞ੍ਞਿਨੋ ਤਦਾਦਾਯਕਉਪਕ੍ਕਮਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਥੇਯ੍ਯਚੇਤਨਾ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ। ਤਂ ਹੀਨੇ ਪਰਸਨ੍ਤਕੇ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਂ, ਪਣੀਤੇ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਵਤ੍ਥੁਪਣੀਤਤਾਯ। ਵਤ੍ਥੁਸਮਤ੍ਤੇ ਸਤਿ ਗੁਣਾਧਿਕਾਨਂ ਸਨ੍ਤਕੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਂ। ਤਂਤਂਗੁਣਾਧਿਕਂ ਉਪਾਦਾਯ ਤਤੋ ਤਤੋ ਹੀਨਗੁਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਕੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਂ।

ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਸਮ੍ਭਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਪਰਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਂ, ਪਰਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਸਞ੍ਞਿਤਾ, ਥੇਯ੍ਯਚਿਤ੍ਤਂ, ਉਪਕ੍ਕਮੋ , ਤੇਨ ਹਰਣਨ੍ਤਿ। ਛ ਪਯੋਗਾ – ਸਾਹਤ੍ਥਿਕਾਦਯੋਵ। ਤੇ ਚ ਖੋ ਯਥਾਨੁਰੂਪਂ ਥੇਯ੍ਯਾਵਹਾਰੋ, ਪਸਯ੍ਹਾਵਹਾਰੋ, ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾਵਹਾਰੋ, ਪਰਿਕਪ੍ਪਾਵਹਾਰੋ, ਕੁਸਾਵਹਾਰੋਤਿ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਅਵਹਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ ਸਮਨ੍ਤਪਾਸਾਦਿਕਾਯਂ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧੩੮) ਵੁਤ੍ਤੋ।

‘ਕਾਮੇਸੁ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ‘**ਕਾਮੇਸੂ**’ਤਿ ਮੇਥੁਨਸਮਾਚਾਰੇਸੁ; ‘**ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ**’ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਨਿਨ੍ਦਿਤੋ ਲਾਮਕਾਚਾਰੋ। ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਪਨ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨਵੀਤਿਕ੍ਕਮਚੇਤਨਾ **ਕਾਮੇਸੁਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ**।

ਤਤ੍ਥ **ਅਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ – ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਤਾਵ ਮਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ, ਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ, ਮਾਤਾਪਿਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ, ਭਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾ, ਭਗਿਨਿਰਕ੍ਖਿਤਾ, ਞਾਤਿਰਕ੍ਖਿਤਾ, ਗੋਤ੍ਤਰਕ੍ਖਿਤਾ, ਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਾ, ਸਾਰਕ੍ਖਾ, ਸਪਰਿਦਣ੍ਡਾਤਿ ਮਾਤੁਰਕ੍ਖਿਤਾਦਯੋ ਦਸ; ਧਨਕ੍ਕੀਤਾ, ਛਨ੍ਦਵਾਸਿਨੀ, ਭੋਗਵਾਸਿਨੀ, ਪਟਵਾਸਿਨੀ, ਓਦਪਤ੍ਤਕਿਨੀ, ਓਭਟਚੁਮ੍ਬਟਾ, ਦਾਸੀ ਚ ਭਰਿਯਾ, ਕਮ੍ਮਕਾਰੀ ਚ ਭਰਿਯਾ, ਧਜਾਹਟਾ, ਮੁਹੁਤ੍ਤਿਕਾਤਿ ਏਤਾ ਧਨਕ੍ਕੀਤਾਦਯੋ ਦਸਾਤਿ ਵੀਸਤਿ ਇਤ੍ਥਿਯੋ। ਇਤ੍ਥੀਸੁ ਪਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਾਰਕ੍ਖਸਪਰਿਦਣ੍ਡਾਨਂ, ਦਸਨ੍ਨਞ੍ਚ ਧਨਕ੍ਕੀਤਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਇਤ੍ਥੀਨਂ ਅਞ੍ਞੇ ਪੁਰਿਸਾ ਇਦਂ ਅਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ।

ਸੋ ਪਨੇਸ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਰਹਿਤੇ ਅਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਸੀਲਾਦਿਗੁਣਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ। ਤਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਭਾਰਾ – ਅਗਮਨੀਯਵਤ੍ਥੁ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸੇਵਨਚਿਤ੍ਤਂ, ਸੇਵਨਪ੍ਪਯੋਗੋ, ਮਗ੍ਗੇਨਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਅਧਿਵਾਸਨਨ੍ਤਿ। ਏਕੋ ਪਯੋਗੋ ਸਾਹਤ੍ਥਿਕੋ ਏਵ।

‘**ਮੁਸਾ**’ਤਿ ਵਿਸਂਵਾਦਨਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਭਞ੍ਜਕੋ ਵਚੀਪਯੋਗੋ, ਕਾਯਪਯੋਗੋ ਵਾ। ਵਿਸਂਵਾਦਨਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ਪਨਸ੍ਸ ਪਰਵਿਸਂਵਾਦਕਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਚੇਤਨਾ **ਮੁਸਾਵਾਦੋ**। ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ‘**ਮੁਸਾ**’ਤਿ ਅਭੂਤਂ ਅਤਚ੍ਛਂ ਵਤ੍ਥੁ। ‘**ਵਾਦੋ**’ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਭੂਤਤੋ ਤਚ੍ਛਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਂ। ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਪਨ ਅਤਥਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਤਥਤੋ ਪਰਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਤਥਾਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਚੇਤਨਾ **ਮੁਸਾਵਾਦੋ**। ਸੋ ਯਮਤ੍ਥਂ ਭਞ੍ਜਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਤਾਯ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ, ਮਹਨ੍ਤਤਾਯ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ। ਅਪਿਚ ਗਹਟ੍ਠਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਕਂ ਅਦਾਤੁਕਾਮਤਾਯ ‘ਨਤ੍ਥੀ’ਤਿਆਦਿਨਯਪ੍ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ। ਸਕ੍ਖਿਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥਭਞ੍ਜਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤੋ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ। ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਕਮ੍ਪਿ ਤੇਲਂ ਵਾ ਸਪ੍ਪਿਂ ਵਾ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਹਸਾਧਿਪ੍ਪਾਯੇਨ ‘ਅਜ੍ਜ ਗਾਮੇ ਤੇਲਂ ਨਦੀ ਮਞ੍ਞੇ ਸਨ੍ਦਤੀ’ਤਿ ਪੂਰਣਕਥਾਨਯੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ। ਅਦਿਟ੍ਠਂਯੇਵ ਪਨ ਦਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵਦਨ੍ਤਾਨਂ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ।

ਤਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਭਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਅਤਥਂ ਵਤ੍ਥੁ, ਵਿਸਂਵਾਦਨਚਿਤ੍ਤਂ, ਤਜ੍ਜੋ ਵਾਯਾਮੋ, ਪਰਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨਨ੍ਤਿ। ਏਕੋ ਪਯੋਗੋ – ਸਾਹਤ੍ਥਿਕੋਵ। ਸੋ ਚ ਕਾਯੇਨ ਵਾ ਕਾਯਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧੇਨ ਵਾ ਵਾਚਾਯ ਵਾ ਪਰਵਿਸਂਵਾਦਕਕਿਰਿਯਾਕਰਣੇ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਤਾਯ ਚੇ ਕਿਰਿਯਾਯ ਪਰੋ ਤਮਤ੍ਥਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਅਯਂ ਕਿਰਿਯਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਚੇਤਨਾਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਮੁਸਾਵਾਦਕਮ੍ਮੁਨਾ ਬਜ੍ਝਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਯਥਾ ਕਾਯਕਾਯਪ੍ਪਟਿਬਦ੍ਧਵਾਚਾਹਿ ਪਰਂ ਵਿਸਂਵਾਦੇਤਿ, ਤਥਾ ਇਮਸ੍ਸ ‘ਇਮਂ ਭਣਾਹੀ’ਤਿ ਆਣਾਪੇਨ੍ਤੋਪਿ, ਪਣ੍ਣਂ ਲਿਖਿਤ੍ਵਾ ਪੁਰਤੋ ਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨ੍ਤੋਪਿ, ‘ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਏਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ’ਤਿ ਕੁਟ੍ਟਾਦੀਸੁ ਲਿਖਿਤ੍ਵਾ ਠਪੇਨ੍ਤੋਪਿ; ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ਆਣਤ੍ਤਿਕਨਿਸ੍ਸਗ੍ਗਿਯਥਾਵਰਾਪਿ ਪਯੋਗਾ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਪਨ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਾ।

‘**ਪਿਸੁਣਵਾਚਾ**’ਤਿਆਦੀਸੁ ਯਾਯ ਵਾਚਾਯ ਯਸ੍ਸ ਤਂ ਵਾਚਂ ਭਾਸਤਿ ਤਸ੍ਸ ਹਦਯੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਿਯਭਾਵਂ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਸੁਞ੍ਞਭਾਵਂ ਕਰੋਤਿ, ਸਾ **ਪਿਸੁਣਵਾਚਾ**। ਯਾਯ ਪਨ ਅਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਪਰਮ੍ਪਿ ਫਰੁਸਂ ਕਰੋਤਿ, ਯਾ ਵਾਚਾ ਸਯਮ੍ਪਿ ਫਰੁਸਾ ਨੇਵ ਕਣ੍ਣਸੁਖਾ, ਨ ਹਦਯਙ੍ਗਮਾ, ਅਯਂ ‘**ਫਰੁਸਵਾਚਾ**’। ਯੇਨ ਸਮ੍ਫਂ ਪਲਪਤਿ, ਨਿਰਤ੍ਥਕਂ, ਸੋ ‘**ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ**’। ਤੇਸਂ ਮੂਲਭੂਤਾ ਚੇਤਨਾਪਿ ਪਿਸੁਣਵਾਚਾਦਿਨਾਮਮੇਵ ਲਭਤਿ। ਸਾ ਏਵ ਚ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰੇਸਂ ਵਾ ਭੇਦਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਿਯਕਮਜਤਾਯ ਵਾ ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਚੇਤਨਾ ਪਿਸੁਣਵਾਚਾ ਨਾਮ। ਸਾ ਯਸ੍ਸ ਭੇਦਂ ਕਰੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਗੁਣਤਾਯ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਾ, ਮਹਾਗੁਣਤਾਯ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਾ।

ਤਸ੍ਸਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਭਾਰਾ – ‘ਭਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬੋ ਪਰੋ’ ਇਤਿ ‘ਇਮੇ ਨਾਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸ’ਨ੍ਤਿ ਵਿਨਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਭੇਦਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰਤਾ ਵਾ, ‘ਇਤਿ ਅਹਂ ਪਿਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮਿ ਵਿਸ੍ਸਾਸਿਕੋ’ਤਿ ਪਿਯਕਮਜਤਾ ਵਾ, ਤਜ੍ਜੋ ਵਾਯਾਮੋ, ਤਸ੍ਸ ਤਦਤ੍ਥਵਿਜਾਨਨਨ੍ਤਿ । ਪਰੇ

ਪਨ ਅਭਿਨ੍ਨੇ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਭਿਨ੍ਨੇ ਏਵ ਹੋਤਿ।

ਪਰਸ੍ਸ ਮਮ੍ਮਚ੍ਛੇਦਕਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਏਕਨ੍ਤਫਰੁਸਚੇਤਨਾ 'ਫਰੁਸਵਾਚਾ'। ਤਸ੍ਸਾ ਆਵਿਭਾਵਤ੍ਥਮਿਦਂ ਵਤ੍ਥੁ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਦਾਰਕੋ ਮਾਤੁ ਵਚਨਂ ਅਨਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਂ ਮਾਤਾ ਨਿਵਤ੍ਤੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ 'ਚਣ੍ਡਾ ਤਂ ਮਹਿਂਸੀ ਅਨੁਬਨ੍ਧਤੂ'ਤਿ ਅਕ੍ਕੋਸਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਤਥੇਵ ਅਰਞ੍ਞੇ ਮਹਿਂਸੀ ਉਟ੍ਠਾਸਿ। ਦਾਰਕੋ 'ਯਂ ਮਮ ਮਾਤਾ ਮੁਖੇਨ ਕਥੇਸਿ ਤਂ ਮਾ ਹੋਤੁ, ਯਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ ਤਂ ਹੋਤੂ'ਤਿ ਸਚ੍ਚਕਿਰਿਯਂ ਅਕਾਸਿ। ਮਹਿਂਸੀ ਤਤ੍ਥੇਵ ਬਦ੍ਧਾ ਵਿਯ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਏਵਂ ਮਮ੍ਮਚ੍ਛੇਦਕੋਪਿ ਪਯੋਗੋ ਚਿਤ੍ਤਸਣ੍ਹਤਾਯ ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਹਿ ਕਦਾਚਿ ਪੁਤ੍ਤਕੇ ਏਵਮ੍ਪਿ ਵਦਨ੍ਤਿ – 'ਚੋਰਾ ਵੋ ਖਣ੍ਡਾਖਣ੍ਡਿਕਂ ਕਰੋਨ੍ਤੂ'ਤਿ, ਉਪ੍ਪਲਪਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚ ਨੇਸਂ ਉਪਰਿ ਪਤਨ੍ਤਂ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਾ ਚ ਕਦਾਚਿ ਨਿਸ੍ਸਿਤਕੇ ਏਵਂ ਵਦਨ੍ਤਿ – 'ਕਿਂ ਇਮੇ ਅਹਿਰਿਕਾ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਿਨੋ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਨਿਦ੍ਧਮਥ ਨੇ'ਤਿ; ਅਥ ਚ ਨੇਸਂ ਆਗਮਾਧਿਗਮਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਸਣ੍ਹਤਾਯ ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਵਚਨਸਣ੍ਹਤਾਯ ਅਫਰੁਸਵਾਚਾਪਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਮਾਰਾਪੇਤੁਕਾਮਸ੍ਸ 'ਇਮਂ ਸੁਖਂ ਸਯਾਪੇਥਾ'ਤਿ ਵਚਨਂ ਅਫਰੁਸਵਾਚਾ ਹੋਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਫਰੁਸਤਾਯ ਪਨੇਸਾ ਫਰੁਸਵਾਚਾਵ। ਸਾ ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਗੁਣਤਾਯ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਾ, ਮਹਾਗੁਣਤਾਯ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਤਯੋ ਸਮ੍ਭਾਰਾ – ਅਕ੍ਕੋਸਿਤਬ੍ਬੋ ਪਰੋ, ਕੁਪਿਤਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਕ੍ਕੋਸਨਨ੍ਤਿ।

ਅਨਤ੍ਥਵਿਞ੍ਞਾਪਿਕਾ ਕਾਯਵਚੀਪਯੋਗਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਕਾ ਅਕੁਸਲਚੇਤਨਾ **'ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ'**। ਸੋ ਆਸੇਵਨਮਨ੍ਦਤਾਯ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ। ਆਸੇਵਨਮਹਨ੍ਤਤਾਯ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ। ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਭਾਰਾ – ਭਾਰਤਯੁਦ੍ਧਸੀਤਾਹਰਣਾਦਿਨਿਰਤ੍ਥਕਕਥਾਪੁਰੇਕ੍ਖਾਰਤਾ, ਤਥਾਰੂਪੀਕਥਾਕਥਨਞ੍ਚਾਤਿ। ਪਰੇ ਪਨ ਤਂ ਕਥਂ ਅਗਣ੍ਹਨ੍ਤੇ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਪਰੇਨ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੇ ਗਹਿਤੇਯੇਵ ਹੋਤਿ।

ਅਭਿਜ੍ਝਾਯਤੀਤਿ **'ਅਭਿਜ੍ਝਾ'**। ਪਰਭਣ੍ਡਾਭਿਮੁਖੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਾ 'ਅਹੋ ਤਵ ਇਦਂ ਮਮਸ੍ਸਾ'ਤਿ ਏਵਂ ਪਰਭਣ੍ਡਾਭਿਜ੍ਝਾਯਨਲਕ੍ਖਣਾ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਵਿਯ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਾ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਾ ਚ। ਤਸ੍ਸਾ ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਭਾਰਾ – ਪਰਭਣ੍ਡਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਣਾਮਨਞ੍ਚਾਤਿ। ਪਰਭਣ੍ਡਵਤ੍ਥੁਕੇ ਹਿ ਲੋਭੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ ਨ ਤਾਵ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦੋ ਹੋਤਿ ਯਾਵ ਨ 'ਅਹੋ ਵਤ ਇਦਂ ਮਮਸ੍ਸਾ'ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਣਾਮੇਤਿ।

ਹਿਤਸੁਖਂ ਬ੍ਯਾਪਾਦਯਤੀਤਿ **'ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ'**। ਸੋ ਪਰਵਿਨਾਸਾਯ ਮਨੋਪਦੋਸਲਕ੍ਖਣੋ। ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਵਿਯ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜੋ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜੋ ਚ। ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਭਾਰਾ – ਪਰਸਤ੍ਤੋ ਚ, ਤਸ੍ਸ ਚ ਵਿਨਾਸਚਿਨ੍ਤਾਤਿ। ਪਰਸਤ੍ਤਵਤ੍ਥੁਕੇ ਹਿ ਕੋਧੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ ਨ ਤਾਵ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦੋ ਹੋਤਿ ਯਾਵ 'ਅਹੋ ਵਤਾਯਂ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜੇਯ੍ਯ ਵਿਨਸ੍ਸੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਵਿਨਾਸਨਂ ਨ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ।

ਯਥਾਭੁਚ੍ਚਗਹਣਾਭਾਵੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ 'ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ'। ਸਾ 'ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ'ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵਿਪਰੀਤਦਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣਾ। ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ ਵਿਯ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਾ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਾ ਚ। ਅਪਿਚ ਅਨਿਯਤਾ ਅਪ੍ਪਸਾਵਜ੍ਜਾ, ਨਿਯਤਾ ਮਹਾਸਾਵਜ੍ਜਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਭਾਰਾ – ਵਤ੍ਥੁਨੋ ਚ ਗਹਿਤਾਕਾਰਵਿਪਰੀਤਤਾ, ਯਥਾ ਚ ਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਤਥਾਭਾਵੇਨ ਤਸ੍ਸੁਪਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿਕਾਹੇਤੁਕਅਕਿਰਿਯਦਿਟ੍ਠੀਹਿ ਏਵ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਞਦਿਟ੍ਠੀਹਿ।

ਇਮੇਸਂ ਪਨ ਦਸਨ੍ਨਂ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾਨਂ ਧਮ੍ਮਤੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵੇਦਨਾਤੋ ਮੂਲਤੋ ਚਾਤਿ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ –

ਤਤ੍ਥ **'ਧਮ੍ਮਤੋ'**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਚੇਤਨਾਧਮ੍ਮਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਤਯੋ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ।

'ਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ'ਤਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਚਾਤਿ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠ ਕਮ੍ਮਪਥਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਨੋ ਮੂਲਾਨਿ। ਅਭਿਜ੍ਝਾਬ੍ਯਾਪਾਦਾ ਕਮ੍ਮਪਥਾ ਚੇਵ ਮੂਲਾਨਿ ਚ। ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਹਿ ਮੂਲਂ ਪਤ੍ਵਾ 'ਲੋਭੋ ਅਕੁਸਲਮੂਲਂ' ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ 'ਦੋਸੋ ਅਕੁਸਲਮੂਲਂ'।

'ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ'ਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣੋ ਹੋਤਿ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ। ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣੋ ਹੋਤਿ; ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੋਤਿਪਿ ਏਕੇ। ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਵਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣੋ ਵਾ। ਤਥਾ ਪਿਸੁਣਵਾਚਾ। ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਵ। ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ ਦਿਟ੍ਠਸੁਤਮੁਤਵਿਞ੍ਞਾਤਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੋ ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣੋ ਵਾ। ਤਥਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾ। ਬਜਾਪਾਦੋ ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੋਵ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਤੇਭੂਮਕਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਾਵ।

'ਵੇਦਨਾਤੋ'ਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੋ ਹੋਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਰਾਜਾਨੋ ਚੋਰਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਹਸਮਾਨਾਪਿ 'ਗਚ੍ਛਥ ਨਂ ਘਾਤੇਥਾ'ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਕਚੇਤਨਾ ਪਨ ਨੇਸਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਵ ਹੋਤਿ । ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਤਿਵੇਦਨਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਪਰਭਣ੍ਡਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਗਣ੍ਹਤੋ ਸੁਖਵੇਦਨਂ ਹੋਤਿ, ਭੀਤਤਸਿਤਸ੍ਸ ਗਣ੍ਹਤੋ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਂ। ਤਥਾ ਵਿਪਾਕਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦਫਲਾਨਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ। ਗਹਣਕਾਲੇ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵੇ ਠਿਤਸ੍ਸ ਪਨ ਗਣ੍ਹਤੋ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਂ ਹੋਤੀਤਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਸੁਖਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਵੇਦਨੋ। ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਪਕਚਿਤ੍ਤੇ ਪਨ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵੇਦਨੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤਿਵੇਦਨੋ; ਤਥਾ ਪਿਸੁਣਵਾਚਾ। ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾ। ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ ਤਿਵੇਦਨੋ। ਪਰੇਸੁ ਹਿ ਸਾਧੁਕਾਰਂ ਦੇਨ੍ਤੇਸੁ ਚੇਲੁਕ੍ਖੇਪਾਦੀਨਿ ਖਿਪਨ੍ਤੇਸੁ ਹਟ੍ਠਤੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸੀਤਾਹਰਣਭਾਰਤਯੁਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਕਥਨਕਾਲੇ ਸੋ ਸੁਖਵੇਦਨੋ ਹੋਤਿ। ਪਠਮਂ ਦਿਨ੍ਨਵੇਤਨੇਨ ਏਕੇਨ ਪਚ੍ਛਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ 'ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਕਥੇਹੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ 'ਅਨਨੁਸਨ੍ਧਿਕਂ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਂ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮਿ ਨੁ ਖੋ ਨੋ'ਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਕਥਨਕਾਲੇ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੋ ਹੋਤਿ, ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਥਯਤੋ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਸੁਖਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਵੇਦਨਾ; ਤਥਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਬਜਾਪਾਦੋ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨੋ।

'ਮੂਲਤੋ'ਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤੋ ਦੋਸਮੋਹਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਮੂਲਕੋ ਹੋਤਿ। ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਂ ਦੋਸਮੋਹਵਸੇਨ ਵਾ ਲੋਭਮੋਹਵਸੇਨ ਵਾ। ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੋ ਲੋਭਮੋਹਵਸੇਨ। ਮੁਸਾਵਾਦੋ ਦੋਸਮੋਹਵਸੇਨ ਵਾ ਲੋਭਮੋਹਵਸੇਨ ਵਾ; ਤਥਾ ਪਿਸੁਣਵਾਚਾ ਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੋ ਚ। ਫਰੁਸਵਾਚਾ ਦੋਸਮੋਹਵਸੇਨ। ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਮੋਹਵਸੇਨ ਏਕਮੂਲਾ; ਤਥਾ ਬਜਾਪਾਦੋ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਲੋਭਮੋਹਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਮੂਲਾਤਿ।

ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਕਥਾ

ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਪਨ ਵਿਰਤਿਯੋ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਅਬਜਾਪਾਦਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਚਾਤਿ ਇਮੇ ਦਸ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਏਵ। ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਏਤਾਯ ਵਿਰਮਨ੍ਤਿ, ਸਯਂ ਵਾ ਵਿਰਮਤਿ, ਵਿਰਮਣਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਏਤਨ੍ਤਿ **ਵਿਰਤਿ**। ਯਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ''ਯਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਆਰਤਿ ਵਿਰਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੨੯੯-੩੦੧) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵਿਰਤਿ, ਸਾ ਪਭੇਦਤੋ ਤਿਵਿਧਾ ਹੋਤਿ – ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵਿਰਤਿ, ਸਮਾਦਾਨਵਿਰਤਿ, ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਰਤੀਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਅਸਮਾਦਿਨ੍ਨਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜਾਤਿਵਯਬਾਹੁਸਚ੍ਚਾਦੀਨਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ 'ਅਯੁਤ੍ਤਂ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਏਵਰੂਪਂ ਪਾਪਂ ਕਾਤੁ'ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਵਿਰਤਿ **'ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵਿਰਤੀ'**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਸੀਹਲ਼ਦੀਪੇ **ਚਕ੍ਕਨਉਪਾਸਕਸ੍ਸ** ਵਿਯ। ਤਸ੍ਸ ਕਿਰ ਦਹਰਕਾਲੇਯੇਵ ਮਾਤੁਯਾ ਰੋਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿ। ਵੇਜ੍ਜੇਨ ਚ 'ਅਲ੍ਲਸਸਮਂਸਂ ਲਦ੍ਧੁਂ ਵਟ੍ਟਤੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤੋ ਚਕ੍ਕਨਸ੍ਸ ਭਾਤਾ 'ਗਚ੍ਛ, ਤਾਤ, ਖੇਤ੍ਤਂ ਆਹਿਣ੍ਡਾਹੀ'ਤਿ ਚਕ੍ਕਨਂ ਪੇਸੇਸਿ। ਸੋ ਤਤ੍ਥ ਗਤੋ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਸਮਯੇ ਏਕੋ ਸਸੋ ਤਰੁਣਸਸ੍ਸਂ ਖਾਦਿਤੁਂ ਆਗਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾਵ ਵੇਗੇਨ ਧਾਵਨ੍ਤੋ ਵਲ੍ਲਿਯਾ ਬਦ੍ਧੋ 'ਕਿਰਿ ਕਿਰੀ'ਤਿ ਸਦ੍ਦਮਕਾਸਿ। ਚਕ੍ਕਨੋ ਤੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਮਾਤੁ ਭੇਸਜ੍ਜਂ ਕਰੋਮੀ'ਤਿ। ਪੁਨ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਨ ਮੇਤਂ ਪਤਿਰੂਪਂ ਯ੍ਵਾਹਂ ਮਾਤੁ ਜੀਵਿਤਕਾਰਣਾ ਪਰਂ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਯਜ'ਨ੍ਤਿ। ਅਥ ਨਂ 'ਗਚ੍ਛ, ਅਰਞ੍ਞੇ ਸਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਤਿਣੋਦਕਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਾ'ਤਿ ਮੁਞ੍ਚਿ।

ਭਾਤਰਾ ਚ 'ਕਿਂ ਤਾਤ ਸਸੋ ਲਦ੍ਧੋ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਆਚਿਕ੍ਖਿ। ਤਤੋ ਨਂ ਭਾਤਾ ਪਰਿਭਾਸਿ। ਸੋ ਮਾਤੁਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ 'ਯਤੋ ਅਹਂ ਜਾਤੋ ਨਾਭਿਜਾਨਾਮਿ ਸਞ੍ਚਿਚ੍ਚ ਪਾਣਂ ਜੀਵਿਤਾ ਵੋਰੋਪੇਤਾ'ਤਿ ਸਚ੍ਚਂ ਵਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਤਾਵਦੇਵਸ੍ਸ ਮਾਤਾ ਅਰੋਗਾ ਅਹੋਸਿ।

ਸਮਾਦਿਨ੍ਨਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਂ ਪਨ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸਮਾਦਾਨੇ ਚ ਤਤੁਤ੍ਤਰਿਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜੀਵਿਤਮ੍ਪਿ ਪਰਿਚ੍ਚਜਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਥੁਂ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਵਿਰਤਿ **'ਸਮਾਦਾਨਵਿਰਤੀ'**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। **ਉਤ੍ਤਰਵਡ੍ਢਮਾਨਪਬ੍ਬਤਵਾਸੀਉਪਾਸਕਸ੍ਸ** ਵਿਯ। ਸੋ ਕਿਰ ਅਮ੍ਬਰਿਯਵਿਹਾਰਵਾਸਿਨੋ **ਪਿਙ੍ਗਲਬੁਦ੍ਧਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ** ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਖੇਤ੍ਤਂ ਕਸਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਗੋਣੋ ਨਟ੍ਠੋ। ਸੋ ਤਂ ਗਵੇਸਨ੍ਤੋ ਉਤ੍ਤਰਵਡ੍ਢਮਾਨਪਬ੍ਬਤਂ ਆਰੁਹਿ। ਤਤ੍ਰ ਨਂ ਮਹਾਸਪ੍ਪੋ ਅਗ੍ਗਹੇਸਿ। ਸੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਇਮਾਯਸ੍ਸ ਤਿਖਿਣਵਾਸਿਯਾ ਸੀਸਂ ਛਿਨ੍ਦਾਮੀ'ਤਿ। ਪੁਨ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਨ ਮੇਤਂ ਪਤਿਰੂਪਂ ਯ੍ਵਾਹਂ ਭਾਵਨੀਯਸ੍ਸ ਗਰੁਨੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਭਿਨ੍ਦੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਯਾਵਤਤਿਯਂ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ 'ਜੀਵਿਤਂ ਪਰਿਚ੍ਚਜਾਮਿ, ਨ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦ'ਨ੍ਤਿ ਅਂਸੇ ਠਪਿਤਂ ਤਿਖਿਣਦਣ੍ਡਵਾਸਿਂ ਅਰਞ੍ਞੇ ਛਡ੍ਡੇਸਿ। ਤਾਵਦੇਵ ਨਂ ਮਹਾਵਾਲੋ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਅਗਮਾਸੀਤਿ।

ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਪਨ ਵਿਰਤਿ **'ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਰਤੀ'**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ, ਯਸ੍ਸਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਭੁਤਿ 'ਪਾਣਂ ਘਾਤੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਅਰਿਯਪੁਗ੍ਗਲਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ।

ਇਦਾਨਿ ਯਥਾ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਏਵਂ ਇਮੇਸਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾਨਂ ਧਮ੍ਮਤੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵੇਦਨਾਤੋ ਮੂਲਤੋਤਿ ਪਞ੍ਚਹਾਕਾਰੇਹਿ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ –

ਤਤ੍ਥ **'ਧਮ੍ਮਤੋ'**ਤਿ ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਚੇਤਨਾਪਿ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿ, ਵਿਰਤਿਯੋਪਿ; ਅਨ੍ਤੇ ਤਯੋ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਵ।

'ਕੋਟ੍ਠਾਸਤੋ'ਤਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਕਮ੍ਮਪਥਾ ਏਵ, ਨੋ ਮੂਲਾਨਿ। ਅਨ੍ਤੇ ਤਯੋ ਕਮ੍ਮਪਥਾ ਚੇਵ ਮੂਲਾਨਿ ਚ। ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ ਹਿ ਮੂਲਂ ਪਤ੍ਵਾ 'ਅਲੋਭੋ ਕੁਸਲਮੂਲਂ' ਹੋਤਿ। ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ 'ਅਦੋਸੋ ਕੁਸਲਮੂਲਂ', ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ 'ਅਮੋਹੋ ਕੁਸਲਮੂਲਂ'।

'ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ'ਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ ਏਤੇਸਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਿਤਬ੍ਬਤੋਯੇਵ ਹਿ ਵੇਰਮਣੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤਿ, ਏਵਂ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਪੇਤੇ ਕਮ੍ਮਪਥਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਨਿ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਾਨਿ ਪਜਹਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

'ਵੇਦਨਾਤੋ'ਤਿ ਸਬ੍ਬੇ ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਵੇਦਨਾ ਵਾ। ਕੁਸਲਂ ਪਤ੍ਵਾ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ।

'ਮੂਲਤੋ'ਤਿ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਤ੍ਤ ਕਮ੍ਮਪਥਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਲੋਭਅਦੋਸਅਮੋਹਵਸੇਨ ਤਿਮੂਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਮੂਲਾ। ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਿਰਮਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦ੍ਵਿਮੂਲਾ ਹੋਤਿ; ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੇਨ ਏਕਮੂਲਾ। ਅਲੋਭੋ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮੂਲਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਅਲੋਭਾਦੋਸਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਮੂਲਾਵ ਹੋਤਿ। ਇਮੇ ਦਸ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ ਨਾਮ।

ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨਕਥਾ

ਇਦਾਨਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਕਮ੍ਮਪਥਸਂਸਨ੍ਦਨਂ ਨਾਮ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਞ੍ਚਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਸਂਵਰੋ ਅਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਮਨੋਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਤੀਣਿਪਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ – ਸੋ ਹਿ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਚੋਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਹੋਤਿ, ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ ਅਕੁਸਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ, ਉਭਯਤ੍ਥ ਚੋਪਨਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਅਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ। ਪਞ੍ਚਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਪਿ ਅਕੁਸਲਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਚੋਪਨਕਾਯਅਸਂਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ,

ਵਾਚਾਅਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਕੁਸਲੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਮਨੋਅਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਿਵਿਧੰ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਅਕੁਸਲੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਅਕੁਸਲੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਤਿਵਿਧੰ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤੰ ਅਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ।

ਪਞ੍ਚਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਸੰਵਰੋਪਿ ਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਮਨੋਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਪਨ ਅਯਮ੍ਪਿ, ਅਸੰਵਰੋ ਵਿਯ, ਤੀਣਿਪਿ ਕਮ੍ਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਪਿ ਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਚੋਪਨਕਾਯਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕੁਸਲੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਵਾਚਾਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕੁਸਲੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਮਨੋਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਿਵਿਧੰ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤੰ ਕੁਸਲੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੰ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤੰ ਕੁਸਲੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਤਿਵਿਧੰ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤੰ ਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ ਹੋਤਿ।

ਅਕੁਸਲੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਪਞ੍ਚਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਮਨੋਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਥਾ ਅਕੁਸਲੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮੰ। ਅਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਪਨ ਛਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਤੰ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਚੋਪਨੰ ਪਤ੍ਤੰ ਅਕੁਸਲੰ ਕਾਯਵਚੀਕਮ੍ਮੰ ਹੋਤਿ, ਚੋਪਨੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਅਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮਮੇਵ। ਯਥਾ ਚ ਪਞ੍ਚਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ, ਏਵੰ ਪਞ੍ਚਅਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨਪਿ ਅਕੁਸਲੰ ਕਾਯਕਮ੍ਮੰ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਚੋਪਨਕਾਯਅਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਪਨ ਵਾਚਾਅਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਮਨੋਅਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਕੁਸਲੰ ਵਚੀਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਚਅਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਚੋਪਨਕਾਯਵਾਚਾਅਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਮਨੋਅਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਕੁਸਲੰ ਮਨੋਕਮ੍ਮੰ ਅਟ੍ਠਅਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੇਵ। ਕੁਸਲਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਅਯੰ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਯਥਾ ਅਕੁਸਲਕਾਯਕਮ੍ਮਵਚੀਕਮ੍ਮਾਨਿ ਮਨੋਅਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਏਤਾਨਿ। ਏਤਾਨਿ ਪਨ ਕਾਯਙ੍ਗਵਾਚਙ੍ਗੰ ਅਚੋਪੇਤ੍ਵਾ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਨੋਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰੇਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਏਵ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰੰ ਕੁਸਲੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਿਵਿਧਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; 'ਯਮਿਦੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵੇਦਯਿਤੰ, ਸੁਖੰ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖੰ ਵਾ'ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਨਯੇਨ ਛਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਅਟ੍ਠਅਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਟ੍ਠਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਦਸਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਵਸੇਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦਸਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਿਵਿਧਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤੁ, ਛਫਸ੍ਸਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਵਾ, ਅਟ੍ਠਸੰਵਰਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਵਾ ਦਸਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਵਸੇਨ ਵਾ। ''ਕਾਮਾਵਚਰੰ ਕੁਸਲੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸਬ੍ਬੰ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ।

ਦ੍ਵਾਰਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਯੰ ਯੰ ਵਾ ਪਨਾਰਬ੍ਭਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਯੰ ਯੋਜਨਾ – ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵਾ ਆਰਬ੍ਭ, ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵਾ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਏਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਤੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਯੰਕਿਞ੍ਚਿ ਏਕਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਸਦਿਸੰ ਹੋਤਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਏਕਸ੍ਸ ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪੁਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਾਦੀਸੁਪਿ ਅਞ੍ਞਤਰੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਏਵ। ਏਵੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਸ੍ਸ ਚਸ੍ਸ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਭਵੇ ਪਠਮੰ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ, ਪਚ੍ਛਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਕਮੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਚਾਪਿ ਪਠਮੰ ਨੀਲਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪਚ੍ਛਾ ਪੀਤਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਅਯਮ੍ਪਿ ਨਿਯਮੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਇਤਿ ਇਮੰ ਸਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਞ੍ਚੇਵ, ਕਮਾਭਾਵਞ੍ਚ, ਕਮਾਭਾਵੇਪਿ ਚ ਨੀਲਪੀਤਾਦੀਸੁ ਨਿਯਮਾਭਾਵੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ 'ਯੰ ਯੰ ਵਾ ਪਨਾਰਬ੍ਭਾ'ਤਿ ਆਹ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਇਮੇਸੁ

ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਨ ਯੰਕਿਞ੍ਚਿ ਏਕਮੇਵ, ਅਥ ਖੋ ਯੰ ਯੰ ਵਾ ਪਨਾਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਮ੍ਪਿ ਚ 'ਪਠਮੰ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪਚ੍ਛਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰਬ੍ਭਾ'ਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਯੰ ਯੰ ਵਾ ਪਨਾਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ; 'ਪਟਿਲੋਮਤੋ ਵਾ ਅਨੁਲੋਮਤੋ ਵਾ, ਏਕਨ੍ਤਰਿਕਦ੍ਵਨ੍ਤਰਿਕਾਦਿਨਯੇਨ ਵਾ, ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁ ਯੰ ਵਾ ਤੰ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁਪਿ ਚ 'ਪਠਮੰ ਨੀਲਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪਚ੍ਛਾ ਪੀਤਾਰਮ੍ਮਣ'ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਨਿਯਮੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ਯੰ ਯੰ ਵਾ ਪਨਾਰਬ੍ਭ 'ਨੀਲਪੀਤਕਾਦੀਸੁ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਯੰ ਵਾ ਤੰ ਵਾ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਯੰ ਤਾਵ ਏਕਾ ਯੋਜਨਾ।

ਅਯੰ ਪਨ ਅਪਰਾ – ਰੂਪੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੋ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਏਤਸ੍ਸਾਤਿ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੰ । ਇਤਿ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵਾ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤੀਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ 'ਯੰ ਯੰ ਵਾ ਪਨਾਰਬ੍ਭਾ'ਤਿ ਆਹ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਏਤੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਯੰ ਵਾ ਤੰ ਵਾ ਪਨ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤੀਤਿ। **ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ ਯੇਵਾਪਨਕੇ ਅਭਿਨਵੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਗਹਿਤਮੇਵ ਗਹਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ 'ਰੂਪੰ ਵਾ ਆਰਬ੍ਭ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੰ ਵਾ ਆਰਬ੍ਭ, ਇਦੰ ਵਾ ਇਦੰ ਵਾ ਆਰਬ੍ਭਾਤਿ ਕਥੇਤੁੰ ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਆਗਤੰ।

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰੋ

ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇਤਿ ਇਦੰ ਅਨਿਯਮਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਸਮਯਸ੍ਸ ਨਿਯਮਤੋ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਚਨੰ। ਤਸ੍ਮਾ 'ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰੰ ਕੁਸਲੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿੰਯੇਵ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਥੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਵੰ ਫਸ੍ਸਾਦੀਸੁਪਿ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ। ਕਿੰ ਹੋਤਿ? 'ਕਾਮਾਵਚਰੋ ਹੋਤਿ, ਕੁਸਲੋ ਹੋਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੋ ਹੋਤੀ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਪਦਵਸੇਨ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਵੇਦਨਾਯਞ੍ਹਿ 'ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ'ਤਿ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਚ 'ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਲਬ੍ਭਮਾਨਪਦਵਸੇਨਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਦੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਮੁਤ੍ਤਕੰ ਆਚਰਿਯਾਨੰ ਮਤੰ; ਨ ਪਨੇਤੰ ਸਾਰਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਫਸ੍ਸੋਵ ਪਠਮੰ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤਤ੍ਤਾ। ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਫਸ੍ਸੋ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਫੁਸਮਾਨੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਠਮੰ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਫਸ੍ਸੇਨ ਪਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਾਯ ਵੇਦਯਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਚੇਤਨਾਯ ਚੇਤੇਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ – ''ਫੁਟ੍ਠੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵੇਦੇਤਿ, ਫੁਟ੍ਠੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ ਫੁਟ੍ਠੋ ਚੇਤੇਤੀ''ਤਿ।

ਅਪਿਚ , ਅਯੰ ਫਸ੍ਸੋ ਨਾਮ ਯਥਾ ਪਾਸਾਦੰ ਪਤ੍ਵਾ ਥਮ੍ਭੋ ਨਾਮ ਸੇਸਦਬ੍ਬਸਮ੍ਭਾਰਾਨੰ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯੋ, ਤੁਲਾਸਙ੍ਘਾਟਭਿਤ੍ਤਿਪਾਦਕੂਟਗੋਪਾਨਸੀਪਕ੍ਖਪਾਸਕਮੁਖਵਟ੍ਟਿਯੋ ਥਮ੍ਭਾਬਦ੍ਧਾ ਥਮ੍ਭੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾ, ਏਵਮੇਵ ਸਹਜਾਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਥਮ੍ਭਸਦਿਸੋ ਹਿ ਏਸ। ਅਵਸੇਸਾ ਦਬ੍ਬਸਮ੍ਭਾਰਸਦਿਸਾਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਪਿ ਪਠਮੰ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਇਦੰ ਪਨ ਅਕਾਰਣੰ। ਏਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਨੰ 'ਅਯੰ ਪਠਮੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਯੰ ਪਚ੍ਛਾ'ਤਿ ਇਦੰ ਵਤ੍ਤੁੰ ਨ ਲਬ੍ਭਾ। ਬਲਵਪਚ੍ਚਯਭਾਵੇਪਿ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਕਾਰਣੰ ਨ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਦੇਸਨਾਵਾਰੇਨੇਵ ਪਨ ਫਸ੍ਸੋ ਪਠਮੰ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਸਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਚੇਤਨਾ ਹੋਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ, ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ ਸਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ, ਚੇਤਨਾ ਹੋਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਹੋਤੀਤਿ ਆਹਰਿਤੁਮ੍ਪਿ ਹਿ ਵਟ੍ਟੇਯ੍ਯ। ਦੇਸਨਾਵਾਰੇਨ ਪਨ ਫਸ੍ਸੋਵ ਪਠਮੰ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਏਵੰ ਸੇਸਧਮ੍ਮੇਸੁਪਿ ਪੁਬ੍ਬਾਪਰਕ੍ਕਮੋ ਨਾਮ ਨ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬੋ। ਵਚਨਤ੍ਥਲਕ੍ਖਣਰਸਾਦੀਹਿ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਏਵ ਪਰਿਯੇਸਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸੇਯ੍ਯਥਿਦੰ – ਫੁਸਤੀਤਿ **ਫਸ੍ਸੋ**। ਸ੍ਵਾਯੰ ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋ, ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋ, ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ, ਆਪਾਥਗਤਵਿਸਯਪਦਟ੍ਠਾਨੋ।

ਅਯਞ੍ਹਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੋਪਿ ਸਮਾਨੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਫੁਸਨਾਕਾਰੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋ। ਏਕਦੇਸੇਨ ਚ ਅਨਲ੍ਲੀਯਮਾਨੋਪਿ ਰੂਪਂ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਂ, ਸਦ੍ਦੋ ਵਿਯ ਚ ਸੋਤਂ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟੇਤੀਤਿ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋ। ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਤੋ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਅਤ੍ਥੇਨਪਿ ਰਸੇਨ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ – ''ਚਤੁਭੂਮਕਫਸ੍ਸੋ ਹਿ ਨੋਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋ ਪਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕੋਵ ਹੋਤਿ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਿਕਸ੍ਸ ਹਿ ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋਤਿਪਿ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋਤਿਪਿ ਨਾਮਂ; ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਿਕਸ੍ਸ ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋਤ੍ਵੇਵ ਨਾਮਂ, ਨ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋ''ਤਿ।

ਇਦਞ੍ਚ ਵਤ੍ਵਾ ਇਦਂ ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਭਤਂ – ''ਯਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਦ੍ਵੇ ਮੇਣ੍ਡਾ ਯੁਜ੍ਝੇਯ੍ਯੁਂ, ਤੇਸੁ ਯਥਾ ਏਕੋ ਮੇਣ੍ਡੋ ਏਵਂ ਚਕ੍ਖੁ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਯਥਾ ਦੁਤਿਯੋ ਮੇਣ੍ਡੋ ਏਵਂ ਰੂਪਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ; ਯਥਾ ਤੇਸਂ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋ ਏਵਂ ਫਸ੍ਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''। ਏਵਂ ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋ ਚ ਫਸ੍ਸੋ, ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋ ਚ। ''ਯਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਦ੍ਵੇ ਸਮ੍ਮਾ ਵਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ...ਪੇ॰... ਦ੍ਵੇ ਪਾਣੀ ਵਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਯਥਾ ਏਕੋ ਪਾਣਿ ਏਵਂ ਚਕ੍ਖੁ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਯਥਾ ਦੁਤਿਯੋ ਪਾਣਿ ਏਵਂ ਰੂਪਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ, ਯਥਾ ਤੇਸਂ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤੋ ਏਵਂ ਫਸ੍ਸੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਏਵਂ ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋ ਚ ਫਸ੍ਸੋ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋ ਚਾ''ਤਿ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੩.੮) ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ।

ਯਥਾ ਵਾ ''ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੩੫੨, ੧੩੫੪) ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਚਕ੍ਖੁਆਦਿਨਾਮੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਤਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਆਦਿਨਾਮੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤਸ੍ਮਾ 'ਏਵਂ ਚਕ੍ਖੁ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਏਵਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਤੋ ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ਕਿਚ੍ਚਟ੍ਠੇਨੇਵ ਰਸੇਨ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਰਸੋਤਿ ਸਿਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ।

ਤਿਕਸਨ੍ਨਿਪਾਤਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਵੇਦਿਤਤ੍ਤਾ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ''ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿ ਫਸ੍ਸੋ''ਤਿ ਏਵਂ ਕਾਰਣਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਪਵੇਦਿਤੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਸ ਚ ਸੁਤ੍ਤਪਦਸ੍ਸ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਙ੍ਗਤਿਯਾ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ; ਨ ਸਙ੍ਗਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵ ਫਸ੍ਸੋਤਿ।

ਏਵਂ ਪਵੇਦਿਤਤ੍ਤਾ ਪਨ ਤੇਨੇਵਾਕਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਫਲਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੇਨੇਸ ਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਞ੍ਹੇਸ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਪੇਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਪ੍ਪਾਦਯਮਾਨੋ ਚ ਯਥਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਉਣ੍ਹਪਚ੍ਚਯਾਪਿ ਲਾਖਾਸਙ੍ਖਾਤਧਾਤੁਨਿਸ੍ਸਿਤਾ ਉਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯੇ ਮੁਦੁਭਾਵਕਾਰੀ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੀਤਚ੍ਚਿਤਙ੍ਗਾਰਸਙ੍ਖਾਤੇ ਉਣ੍ਹਭਾਵੇ, ਏਵਂ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਖਾਤਅਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯੋਪਿ ਸਮਾਨੋ, ਚਿਤ੍ਤਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤੇ ਚਿਤ੍ਤੇ ਏਵ ਏਸ ਵੇਦਨੁਪ੍ਪਾਦਕੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤੇਪਿ ਵਤ੍ਥੁਮ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਜ੍ਜਾਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੇਨ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਨ ਚ ਪਰਿਕ੍ਖਤੇ ਵਿਸਯੇ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ ਏਸ ਆਪਾਥਗਤਵਿਸਯਪਦਟ੍ਠਾਨੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਵੇਦਯਤੀਤਿ **ਵੇਦਨਾ**। ਸਾ ਵੇਦਯਿਤਲਕ੍ਖਣਾ, ਅਨੁਭਵਨਰਸਾ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰਸਮ੍ਭੋਗਰਸਾ ਵਾ, ਚੇਤਸਿਕਅਸ੍ਸਾਦਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾ।

'ਚਤੁਭੂਮਿਕਵੇਦਨਾ ਹਿ ਨੋਵੇਦਯਿਤਲਕ੍ਖਣਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਨੁਭਵਨਰਸਤਾ ਪਨ ਸੁਖਵੇਦਨਾਯਮੇਵ ਲਬ੍ਭਤੀ'ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਂ ਵਾਦਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ 'ਸੁਖਵੇਦਨਾ ਵਾ ਹੋਤੁ, ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾ ਵਾ, ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਾ ਵਾ, ਸਬ੍ਬਾ ਅਨੁਭਵਨਰਸਾ'ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦੀਪਿਤੋ – ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨਟ੍ਠਾਨਂ ਪਤ੍ਵਾ ਸੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਏਕਦੇਸਮਤ੍ਤਕਮੇਵ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਹਿ ਫੁਸਨਮਤ੍ਤਕਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਞ੍ਜਾਨਨਮਤ੍ਤਕਮੇਵ, ਚੇਤਨਾਯ ਚੇਤਨਾਮਤ੍ਤਕਮੇਵ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਜਾਨਨਮਤ੍ਤਕਮੇਵ। ਏਕਂਸਤੋ ਪਨ ਇਸ੍ਸਰਵਤਾਯ ਵਿਸ੍ਸਵਿਤਾਯ ਸਾਮਿਭਾਵੇਨ ਵੇਦਨਾਵ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਂ ਅਨੁਭਵਤਿ।

ਰਾਜਾ ਵਿਯ ਹਿ ਵੇਦਨਾ, ਸੂਦੋ ਵਿਯ ਸੇਸਧਮ੍ਮਾ। ਯਥਾ ਸੂਦੋ ਨਾਨਾਰਸਭੋਜਨਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪੇਲਾਯ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਲਞ੍ਛਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਰਞ੍ਞੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਓਤਾਰੇਤ੍ਵਾ ਲਞ੍ਛਨਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਪੇਲਂ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਸੂਪਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਹਿ ਅਗ੍ਗਗ੍ਗਂ ਆਦਾਯ ਭਾਜਨੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸਦੋਸਨਿਦ੍ਦੋਸਭਾਵਵੀਮਂਸਨਤ੍ਥਂ ਅਜ੍ਝੋਹਰਤਿ, ਤਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਨਗ੍ਗਰਸਭੋਜਨਂ ਉਪਨਾਮੇਤਿ। ਰਾਜਾ ਇਸ੍ਸਰਵਤਾਯ ਵਿਸ੍ਸਵਿਤਾਯ ਸਾਮੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਂ ਭੁਞ੍ਜਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਸੂਦਸ੍ਸ ਭਤ੍ਤਵੀਮਂਸਨਮਤ੍ਤਮਿਵ ਅਵਸੇਸਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਾਨੁਭਵਨਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਸੂਦੋ ਭਤ੍ਤੇਕਦੇਸਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵੀਮਂਸਤਿ ਏਵਂ ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸੇਕਦੇਸਮੇਵ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਰਾਜਾ ਇਸ੍ਸਰਵਤਾਯ ਵਿਸ੍ਸਵਿਤਾਯ ਸਾਮੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਯਦਿਚ੍ਛਕਂ ਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਪਿ ਇਸ੍ਸਰਵਤਾਯ ਵਿਸ੍ਸਵਿਤਾਯ ਸਾਮਿਭਾਵੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਂ ਅਨੁਭਵਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਨੁਭਵਨਰਸਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਦੁਤਿਯੇ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ਅਯਂ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ ਵੇਦਨਾ ਯਥਾ ਵਾ ਤਥਾ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰਮੇਵ ਸਮ੍ਭੁਞ੍ਜਤੀਤਿ ਇਟ੍ਠਾਕਾਰਸਮ੍ਭੋਗਰਸਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਚੇਤਸਿਕਅਸ੍ਸਾਦਤੋ ਪਨੇਸਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਚੇਤਸਿਕਅਸ੍ਸਾਦਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ''ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਕਾਯੋ ਸੁਖਂ ਵੇਦੇਤਿ'' ਤਸ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਨੀਲਾਦਿਭੇਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਸਞ੍ਞਾ**। ਸਾ ਸਞ੍ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ ਪਚ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਣਰਸਾ। ਚਤੁਭੂਮਿਕਸਞ੍ਞਾ ਹਿ ਨੋਸਞ੍ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ । ਸਬ੍ਬਾ ਸਞ੍ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾਵ। ਯਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਭਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ ਸਾ ਪਚ੍ਚਾਭਿਞ੍ਞਾਣਰਸਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਤਸ੍ਸਾ, ਵਡ੍ਢਕਿਸ੍ਸ ਦਾਰੁਮ੍ਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤੇਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਤਂ ਪਚ੍ਚਾਭਿਜਾਨਨਕਾਲੇ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਕਾਲ਼ਤਿਲਕਾਦਿਅਭਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤੇਨ ਅਭਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਅਸੁਕੋ ਨਾਮ ਏਸੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਾਭਿਜਾਨਨਕਾਲੇ, ਰਞ੍ਞੋ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨਗੋਪਕਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕਸ੍ਸ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨੇ ਨਾਮਪਣ੍ਣਕਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ 'ਅਸੁਕਂ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨਂ ਨਾਮ ਆਹਰਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਦੀਪਂ ਜਾਲੇਤ੍ਵਾ ਰਤਨਗਬ੍ਭਂ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਪਣ੍ਣਂ ਵਾਚੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਨਸ੍ਸ ਆਹਰਣਕਾਲੇ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਵਸੇਨ ਹਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ ਸਞ੍ਞਾ। ਪੁਨਸਞ੍ਜਾਨਨਪਚ੍ਚਯਨਿਮਿਤ੍ਤਕਰਣਰਸਾ, ਦਾਰੁਆਦੀਸੁ ਤਚ੍ਛਕਾਦਯੋ ਵਿਯ। ਯਥਾਗਹਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵੇਸਕਰਣਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਹਤ੍ਥਿਦਸ੍ਸਕਅਨ੍ਧਾ ਵਿਯ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨੋਗਾਲ਼੍ਹਵੁਤ੍ਤਿਤਾਯ ਅਚਿਰਟ੍ਠਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵਾ, ਵਿਜ੍ਜੁ ਵਿਯ। ਯਥਾਉਪਟ੍ਠਿਤਵਿਸਯਪਦਟ੍ਠਾਨਾ, ਤਿਣਪੁਰਿਸਕੇਸੁ ਮਿਗਪੋਤਕਾਨਂ 'ਪੁਰਿਸਾ'ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਸਞ੍ਞਾ ਵਿਯ। ਯਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਹੋਤਿ ਸਾ ਸਞ੍ਞਾ ਞਾਣਮੇਵ ਅਨੁਵਤ੍ਤਤਿ। ਸਸਮ੍ਭਾਰਪਥਵੀਆਦੀਸੁ ਸੇਸਧਮ੍ਮਾ ਪਥਵੀਆਦੀਨਿ ਵਿਯਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਚੇਤਯਤੀਤਿ **ਚੇਤਨਾ** ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਭਿਸਨ੍ਦਹਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਾ ਚੇਤਯਿਤਲਕ੍ਖਣਾ, ਚੇਤਨਾਭਾਵਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਯੂਹਨਰਸਾ। ਚਤੁਭੂਮਿਕਚੇਤਨਾ ਹਿ ਨੋਚੇਤਯਿਤਲਕ੍ਖਣਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਬ੍ਬਾ ਚੇਤਯਿਤਲਕ੍ਖਣਾਵ। ਆਯੂਹਨਰਸਤਾ ਪਨ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇਸੁ ਏਵ ਹੋਤਿ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਟ੍ਠਾਨਞ੍ਹਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਕਦੇਸਮਤ੍ਤਕਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ ਹੋਤਿ। ਚੇਤਨਾ ਪਨ ਅਤਿਰੇਕਉਸ੍ਸਾਹਾ ਅਤਿਰੇਕਵਾਯਾਮਾ, ਦਿਗੁਣੁਸ੍ਸਾਹਾ ਦਿਗੁਣਵਾਯਾਮਾ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ – ''ਥਾਵਰਿਯਸਭਾਵਸਣ੍ਠਿਤਾ ਚ ਪਨੇਸਾ ਚੇਤਨਾ''ਤਿ। **ਥਾਵਰਿਯੋ**ਤਿ ਖੇਤ੍ਤਸਾਮੀ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾ ਖੇਤ੍ਤਸਾਮੀ ਪੁਰਿਸੋ ਪਞ੍ਚਪਣ੍ਣਾਸ ਬਲਿਪੁਰਿਸੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ 'ਲਾਯਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਏਕਤੋ ਖੇਤ੍ਤਂ ਓਤਰਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਤਿਰੇਕੋ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਅਤਿਰੇਕੋ ਵਾਯਾਮੋ, ਦਿਗੁਣੋ ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਦਿਗੁਣੋ ਵਾਯਾਮੋ ਹੋਤਿ, 'ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਗਣ੍ਹਥਾ'ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਤਿ, ਸੀਮਂ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ, ਤੇਸਂ ਸੁਰਾਭਤ੍ਤਗਨ੍ਧਮਾਲਾਦੀਨਿ ਜਾਨਾਤਿ, ਮਗ੍ਗਂ ਸਮਕਂ ਹਰਤਿ। ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ । ਖੇਤ੍ਤਸਾਮਿਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਹਿ ਚੇਤਨਾ। ਪਞ੍ਚਪਣ੍ਣਾਸ ਬਲਿਪੁਰਿਸਾ ਵਿਯ

ਚਿਤ੍ਤਙ੍ਗਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਞ੍ਚਪਣ੍ਣਾਸ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਖੇਤ੍ਤਸਾਮਿਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਦਿਗੁਣੁਸ੍ਸਾਹਦਿਗੁਣਵ਼ਾਯਾਮਕਰਣਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਟ੍ਠਾਨੰ ਪਤ੍ਵਾ ਚੇਤਨਾਯ ਦਿਗੁਣੁਸ੍ਸਾਹੋ ਦਿਗੁਣਵ਼ਾਯਾਮੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸਾ ਆਯੂਹਨਰਸਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਸੰਵਿਦਹਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਸੰਵਿਦਹਮਾਨਾ ਹਿ ਅਯੰ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ, ਸਕਿਚ੍ਚਪਰਕਿਚ੍ਚਸਾਧਕਾ, ਜੇਟ੍ਠਸਿਸ੍ਸਮਹਾਵਡ੍ਢਕੀਆਦਯੋ ਵਿਯ। ਯਥਾ ਹਿ ਜੇਟ੍ਠਸਿਸ੍ਸੋ ਉਪਜ੍ਝਾਯੰ ਦੂਰਤੋਵ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਯੰ ਅਧੀਯਮਾਨੋ ਇਤਰੇਪਿ ਦਾਰਕੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜ੍ਝਯਨਕਮ੍ਮੇ ਪਵਤ੍ਤਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਅਧੀਯਿਤੁੰ ਆਰਦ੍ਧੇ ਤੇਪਿ ਅਧੀਯਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਿਤਾਯ। ਯਥਾ ਚ ਮਹਾਵਡ੍ਢਕੀ ਸਯੰ ਤਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਇਤਰੇਪਿ ਤਚ੍ਛਕੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਤਚ੍ਛਨਕਮ੍ਮੇ ਪਵਤ੍ਤਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਤਚ੍ਛਿਤੁੰ ਆਰਦ੍ਧੇ ਤੇਪਿ ਤਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਿਤਾਯ। ਯਥਾ ਚ ਯੋਧਨਾਯਕੋ ਸਯੰ ਯੁਜ੍ਝਮਾਨੋ ਇਤਰੇਪਿ ਯੋਧੇ ਸਮ੍ਪਹਾਰਵੁਤ੍ਤਿਯੰ ਪਵਤ੍ਤਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਯੁਜ੍ਝਿਤੁੰ ਆਰਦ੍ਧੇ ਤੇਪਿ ਅਨਿਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਯੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤਦਨੁਵਤ੍ਤਿਤਾਯ। ਏਵਮੇਸਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਰਿਯਾਯ ਪਵਤ੍ਤੇਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚੰ ਆਰਦ੍ਧਾਯ, ਤੰਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਪਿ ਆਰਭਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ – 'ਸਕਿਚ੍ਚਪਰਕਿਚ੍ਚਸਾਧਕਾ, ਜੇਟ੍ਠਸਿਸ੍ਸਮਹਾਵਡ੍ਢਕੀਆਦਯੋ ਵਿਯਾ'ਤਿ। ਅਚ੍ਚਾਯਿਕਕਮ੍ਮਾਨੁਸ੍ਸਰਣਾਦੀਸੁ ਚ ਪਨਾਯੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਉਸ੍ਸਾਹਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

'ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਚਿਨ੍ਤੇਤੀ'ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਨਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਏਵ। ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪਨ ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣੰ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਰਸੰ, ਸਨ੍ਧਹਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ, ਨਾਮਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨੰ। ਚਤੁਭੂਮਕਚਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਨੋਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਮੇਵ। ਦ੍ਵਾਰੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਵਿਭਾਵਨਟ੍ਠਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕੰ ਹੋਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠੰ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੰ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ...ਪੇ०... ਮਨੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਤੰ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵਿਜਾਨਾਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਨਗਰਗੁਤ੍ਤਿਕੋ ਨਾਮ ਨਗਰਮਜ੍ਝੇ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ 'ਅਯੰ ਨੇਵਾਸਿਕੋ ਅਯੰ ਆਗਨ੍ਤੁਕੋ'ਤਿ ਆਗਤਾਗਤੰ ਜਨੰ ਉਪਧਾਰੇਤਿ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਿ – ਏਵੰਸਮ੍ਪਦਮਿਦੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤੰ ਮਹਾਥੇਰੇਨ – ''ਯਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ , ਨਗਰਗੁਤ੍ਤਿਕੋ ਨਾਮ ਮਜ੍ਝੇ ਨਗਰਸ੍ਸ ਸਿਙ੍ਘਾਟਕੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਤੋ ਦਿਸਤੋ ਪੁਰਿਸੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ... ਪਚ੍ਛਿਮਤੋ... ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ... ਉਤ੍ਤਰਤੋ ਦਿਸਤੋ ਪੁਰਿਸੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਯੰ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪੰ ਪਸ੍ਸਤਿ ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਯੰ ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਣਾਤਿ, ਘਾਨੇਨ ਗਨ੍ਧੰ ਘਾਯਤਿ, ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਰਸੰ ਸਾਯਤਿ, ਕਾਯੇਨ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੰ ਫੁਸਤਿ, ਮਨਸਾ ਧਮ੍ਮੰ ਵਿਜਾਨਾਤਿ, ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ (ਮਿ० ਪ० ੨.੩.੧੨)। ਏਵੰ ਦ੍ਵਾਰੰ ਪਤ੍ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਵਿਭਾਵਨਟ੍ਠਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਰਸਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਤਦੇਤੰ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਪੁਰਿਮੰ ਪੁਰਿਮੰ ਨਿਰਨ੍ਤਰੰ ਕਤ੍ਵਾ ਸਨ੍ਧਹਨਮੇਵ ਉਪਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਸਨ੍ਧਹਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ। ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰਭਵੇ ਪਨਸ੍ਸ ਨਿਯਮਤੋ ਨਾਮਰੂਪੰ, ਚਤੁਵੋਕਾਰਭਵੇ ਨਾਮਮੇਵ ਪਦਟ੍ਠਾਨੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਮਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਕਿੰ ਪਨੇਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪੁਰਿਮਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕਮੇਵ ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞਨ੍ਤਿ? ਏਕਮੇਵ। ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਅਵਿਚਾਰਿਤੰ ਏਤੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ। ਅਯੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਯੁਤ੍ਤਿ – ਯਥਾ ਹਿ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ਸੂਰਿਯਾਦਯੋ ਨ ਅਤ੍ਥਤੋ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞੇ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਨੇਵ ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਸੂਰਿਯੋ ਉਦੇਤਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਤਸ੍ਸ ਤੇਜਸਙ੍ਖਾਤੰ ਰੂਪਮ੍ਪੀਤਿ। ਏਵੰ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇਪਿ ਨ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਞ੍ਞੋ ਸੂਰਿਯੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ। ਨ ਤਥਾ ਚਿਤ੍ਤੰ; ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਤਿ; ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨੇਤੰ ਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਮੇਵ। ਤੇਨ 'ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਏਕੰਸੇਨੇਵ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਞ੍ਞਮੇਵ ਤੰ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਨਤ੍ਥਾਯ ਏਤੰ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਯਥਾ ਚ ''ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ...ਪੇ०... ਪਥਵੀਕਸਿਣੰ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ० ਸ० ੧੬੦) ਪਨ ਭਾਵੇਨ੍ਤੇਨ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੇ ਸਮਯੇ ਯੋ ਭਾਵੇਤਿ ਨ ਸੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮ, ਤੇਨੇਵ ਤਤ੍ਥ

ਯਥਾ ''ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਨ ਏਵੰ ''ਯੋ ਭਾਵੇਤਿ ਸੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰੰ ਕੁਸਲੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੇ ਸਮਯੇ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਤਥਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ । ਯਥੇਵ ਪਨ ਤਦਾ 'ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ', ਤਥਾ 'ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਇਮਸ੍ਸਪਿ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਨਤ੍ਥਮਿਦੰ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਇਦੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੰ – ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਚ ਵਿਭਜਨਤ੍ਥੰ ਪੁਰਿਮੇਨ ਹਿ 'ਚਿਤ੍ਤ'-ਸਦ੍ਦੇਨ ਕੇਵਲੰ ਸਮਯੋ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੋ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਸਮਯੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤੇਸੰ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ''ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚਾਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਮੇਤੰ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਠਾਨੇ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਅਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ ''ਕਤਮੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਭਵੇਯ੍ਯ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਵਿਭਜਿਤੁੰ। ਏਵਮਸ੍ਸ ਵਿਭਜਨੰਯੇਵ ਪਰਿਹਾਯੇਥ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਵਿਭਜਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਏਤਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਏਤੰ ਦੇਸਨਾਸੀਸਮੇਵ, 'ਨ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵਿਚਾਰਿਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨ''ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਮਤ੍ਤਮੇਵ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰੋਪਣ੍ਣਾਸਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂਯੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਗਹਿਤੰ। ਏਵੰ ਤਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਧਮ੍ਮੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਇਧ ਸਰੂਪੇਨ ਪਭੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ''ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀ''ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਇਤਿ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰੋ

ਝਾਨਙ੍ਗਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਵਿਤਕ੍ਕੇਤੀਤਿ **ਵਿਤਕ੍ਕੋ;** ਵਿਤਕ੍ਕਨੰ ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕੋ; ਊਹਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਸ੍ਵਾਯੰ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਲਕ੍ਖਣੋ। ਸੋ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਆਰੋਪੇਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਕੋਚਿ ਰਾਜਵਲ੍ਲਭੰ ਞਾਤਿਂ ਵਾ ਮਿਤ੍ਤੰ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਰਾਜਗੇਹੰ ਆਰੋਹਤਿ, ਏਵੰ ਵਿਤਕ੍ਕੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਆਰੋਹਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਲਕ੍ਖਣੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਨਾਗਸੇਨਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨਾਹ – ਆਕੋਟਨਲਕ੍ਖਣੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ। ''ਯਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਭੇਰੀ ਆਕੋਟਿਤਾ ਅਥ ਪਚ੍ਛਾ ਅਨੁਰਵਤਿ ਅਨੁਸਦ੍ਦਾਯਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਯਥਾ ਆਕੋਟਨਾ ਏਵੰ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਪਚ੍ਛਾ ਅਨੁਰਵਨਾ ਅਨੁਸਦ੍ਦਾਯਨਾ ਏਵੰ ਵਿਚਾਰੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ''ਤਿ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੩.੧੪ ਥੋਕੰ ਵਿਸਦਿਸੰ)। ਸ੍ਵਾਯੰ ਆਹਨਨਪਰਿਯਾਹਨਨਰਸੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਤੇਨ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਵਿਤਕ੍ਕਾਹਤੰ ਵਿਤਕ੍ਕਪਰਿਯਾਹਤੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਨਯਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ।

ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਚਰਤੀਤਿ **ਵਿਚਾਰੋ;** ਵਿਚਰਣੰ ਵਾ ਵਿਚਾਰੋ। ਅਨੁਸਞ੍ਚਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਸ੍ਵਾਯੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੁਮਜ੍ਜਨਲਕ੍ਖਣੋ। ਤਤ੍ਥ ਸਹਜਾਤਾਨੁਯੋਜਨਰਸੋ। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ। ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਚ ਨੇਸੰ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਵਿਯੋਗੇ ਓਲ਼ਾਰਿਕਟ੍ਠੇਨ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਟ੍ਠੇਨ ਚ ਘਣ੍ਟਾਭਿਘਾਤੋ ਵਿਯ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਚੇਤਸੋ ਪਠਮਾਭਿਨਿਪਾਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ । ਸੁਖੁਮਟ੍ਠੇਨ ਅਨੁਮਜ੍ਜਨਸਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਚ ਘਣ੍ਟਾਨੁਰਵੋ ਵਿਯ ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧੋ ਵਿਚਾਰੋ। ਵਿਪ੍ਫਾਰਵਾ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਪਠਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਭੂਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਆਕਾਸੇ ਉਪ੍ਪਤਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖਿਨੋ ਪਕ੍ਖਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਵਿਯ। ਪਦੁਮਾਭਿਮੁਖਪਾਤੋ ਵਿਯ ਚ ਗਨ੍ਧਾਨੁਬਦ੍ਧਚੇਤਸੋ ਭਮਰਸ੍ਸ। ਸਨ੍ਤਵੁਤ੍ਤਿ ਵਿਚਾਰੋ ਨਾਤਿਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਭਾਵੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਆਕਾਸੇ ਉਪ੍ਪਤਿਤਸ੍ਸ ਪਕ੍ਖਿਨੋ ਪਕ੍ਖਪ੍ਪਸਾਰਣੰ ਵਿਯ, ਪਰਿਬ੍ਭਮਨੰ ਵਿਯ ਚ ਪਦੁਮਾਭਿਮੁਖਪਤਿਤਸ੍ਸ ਭਮਰਸ੍ਸ ਪਦੁਮਸ੍ਸ ਉਪਰਿਭਾਗੇ।

ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਪਨ ''ਆਕਾਸੇ ਗਚ੍ਛਤੋ ਮਹਾਸਕੁਣਸ੍ਸ ਉਭੋਹਿ ਪਕ੍ਖੇਹਿ ਵਾਤੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਖੇ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਗਮਨੰ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚੇਤਸੋ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ। ਸੋ ਹਿ ਏਕਗ੍ਗੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪੇਤਿ ਵਾਤਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥੰ ਪਕ੍ਖੇ ਫਨ੍ਦਾਪਯਮਾਨਸ੍ਸ ਗਮਨੰ ਵਿਯ। ਅਨੁਮਜ੍ਜਭਾਵੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਵਿਚਾਰੋ। ਸੋ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਨੁਮਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਨੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਅਤਿਵਿਯ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਸੋ ਪਨ ਨੇਸੰ ਵਿਸੇਸੋ ਪਠਮਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇਸੁ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ। ਅਪਿਚ ਮਲਗ੍ਗਹਿਤੰ

ਕੰਸਭਾਜਨੰ ਏਕੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਦਲ੍ਹੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਇਤਰੇਨ ਹਤ੍ਥੇਨ ਚੁਣ੍ਣਤੇਲਵਾਲਣ੍ਡੁਪਕੇਨ ਪਰਿਮਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਹਣਹਤ੍ਥੋ ਵਿਯ ਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਪਰਿਮਜ੍ਜਨਹਤ੍ਥੋ ਵਿਯ ਵਿਚਾਰੋ। ਤਥਾ ਕੁਮ੍ਭਕਾਰਸ੍ਸ ਦਣ੍ਡਪ੍ਪਹਾਰੇਨ ਚਕ੍ਕੰ ਭਮਯਿਤ੍ਵਾ ਭਾਜਨੰ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪੀਲ਼ਨਹਤ੍ਥੋ ਵਿਯ ਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਸਞ੍ਚਰਣਹਤ੍ਥੋ ਵਿਯ ਵਿਚਾਰੋ। ਤਥਾ ਮਣ੍ਡਲੰ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝੇ ਸਨ੍ਨਿਰੁਮ੍ਭਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਕਣ੍ਟਕੋ ਵਿਯ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨੋ ਵਿਤਕ੍ਕੋ, ਬਹਿਪਰਿਬ੍ਭਮਨਕਣ੍ਟਕੋ ਵਿਯ ਅਨੁਮਜ੍ਜਮਾਨੋ ਵਿਚਾਰੋ।

ਪਿਣਯਤੀਤਿ **ਪੀਤਿ**। ਸਾ ਸਮ੍ਪਿਯਾਯਨਲਕ੍ਖਣਾ। ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਪੀਣਨਰਸਾ, ਫਰਣਰਸਾ ਵਾ। ਓਦਗ੍ਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਖੁਦ੍ਦਿਕਾਪੀਤਿ, ਖਣਿਕਾਪੀਤਿ, ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਾਪੀਤਿ, ਉਬ੍ਬੇਗਾਪੀਤਿ, ਫਰਣਾਪੀਤੀਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਖੁਦ੍ਦਿਕਾਪੀਤਿ ਸਰੀਰੇ ਲੋਮਹੰਸਮਤ੍ਤਮੇਵ ਕਾਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਖਣਿਕਾਪੀਤਿ ਖਣੇ ਖਣੇ ਵਿਜ੍ਜੁਪ੍ਪਾਦਸਦਿਸਾ ਹੋਤਿ। ਓਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਾਪੀਤਿ , ਸਮੁਦ੍ਦਤੀਰੰ ਵੀਚਿ ਵਿਯ, ਕਾਯੰ ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਭਿਜ੍ਜਤਿ। ਉਬ੍ਬੇਗਾਪੀਤਿ ਬਲਵਤੀ ਹੋਤਿ, ਕਾਯੰ ਉਦ੍ਧਗ੍ਗੰ ਕਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇ ਲਙ੍ਘਾਪਨਪ੍ਪਮਾਣਪ੍ਪਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਪੁਣ੍ਣਵਲ੍ਲਿਕਵਾਸੀ ਮਹਾਤਿਸ੍ਸਤ੍ਥੇਰੋ ਪੁਣ੍ਣਮਦਿਵਸੇ ਸਾਯੰ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਚਨ੍ਦਾਲੋਕੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਹਾਚੇਤਿਯਾਭਿਮੁਖੋ ਹੁਤ੍ਵਾ 'ਇਮਾਯ ਵਤ ਵੇਲਾਯ ਚਤਸ੍ਸੋ ਪਰਿਸਾ ਮਹਾਚੇਤਿਯੰ ਵਨ੍ਦਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਪਕਤਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣੰ ਉਬ੍ਬੇਗੰ ਪੀਤਿੰ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਸੁਧਾਤਲੇ ਪਹਟਚਿਤ੍ਤਗੇਣ੍ਡੁਕੋ ਵਿਯ ਆਕਾਸੇ ਉਪ੍ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣੇਯੇਵ ਅਟ੍ਠਾਸਿ।

ਤਥਾ ਗਿਰਿਕਣ੍ਡਕਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੇ ਵਤ੍ਤਕਾਲਕਗਾਮੇ ਏਕਾ ਕੁਲਧੀਤਾਪਿ ਬਲਵਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਉਬ੍ਬੇਗਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਆਕਾਸੇ ਲਙ੍ਘੇਸਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਕਿਰ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਸਾਯੰ ਧਮ੍ਮਸਵਨਤ੍ਥਾਯ ਵਿਹਾਰੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾ 'ਅਮ੍ਮ, ਤ੍ਵੰ ਗਰੁਭਾਰਾ, ਅਕਾਲੇ ਵਿਚਰਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਸਿ, ਮਯੰ ਤੁਯ੍ਹੰ ਪਤ੍ਤਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੋਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਅਗਮੰਸੁ। ਸਾ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਾਪਿ ਤੇਸੰ ਵਚਨੰ ਪਟਿਬਾਹਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ ਘਰੇ ਓਹੀਯਿਤ੍ਵਾ ਘਰਦ੍ਵਾਰੇ ਠਤ੍ਵਾ ਚਨ੍ਦਾਲੋਕੇਨ ਗਿਰਿਕਣ੍ਡਕੇ ਆਕਾਸਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣੰ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੀ ਚੇਤਿਯਸ੍ਸ ਦੀਪਪੂਜੰ ਅਦ੍ਦਸ। ਚਤਸ੍ਸੋ ਚ ਪਰਿਸਾ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਚੇਤਿਯਪੂਜੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਦਕ੍ਖਿਣੰ ਕਰੋਨ੍ਤਿਯੋ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਚ ਗਣਸਜ੍ਝਾਯਸਦ੍ਦੰ ਅਸ੍ਸੋਸਿ। ਅਥਸ੍ਸਾ 'ਧਞ੍ਞਾ ਵਤਿਮੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਯੇ ਵਿਹਾਰੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਏਵਰੂਪੇ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣੇ ਅਨੁਸਞ੍ਚਰਿਤੁੰ ਏਵਰੂਪਞ੍ਚ ਮਧੁਰੰ ਧਮ੍ਮਕਥੰ ਸੋਤੁੰ ਲਭਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਮੁਤ੍ਤਰਾਸਿਸਦਿਸੰ ਚੇਤਿਯੰ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿਯਾ ਏਵ ਉਬ੍ਬੇਗਾਪੀਤਿ ਉਦਪਾਦਿ। ਸਾ ਆਕਾਸੇ ਲਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨੰ ਪੁਰਿਮਤਰੰਯੇਵ ਆਕਾਸਤੋ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣੇ ਓਰੁਯ੍ਹ ਚੇਤਿਯੰ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਸੁਣਮਾਨਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਅਥ ਨੰ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ 'ਅਮ੍ਮ, ਤ੍ਵੰ ਕਤਰੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਆਗਤਾਸੀ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿੰਸੁ। ਸਾ 'ਆਕਾਸੇਨ ਆਗਤਾਮ੍ਹਿ, ਨ ਮਗ੍ਗੇਨਾ'ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ 'ਅਮ੍ਮ, ਆਕਾਸੇਨ ਨਾਮ ਖੀਣਾਸਵਾ ਸਞ੍ਚਰਨ੍ਤਿ, ਤ੍ਵੰ ਕਥੰ ਆਗਤਾ'ਤਿ ਪੁਟ੍ਠਾ ਆਹ – 'ਮਯ੍ਹੰ ਚਨ੍ਦਾਲੋਕੇਨ ਚੇਤਿਯੰ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਿਯਾ ਠਿਤਾਯ ਬੁਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ ਬਲਵਪੀਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਥਾਹੰ ਨੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਠਿਤਭਾਵੰ ਨ ਨਿਸਿਨ੍ਨਭਾਵੰ ਅਞ੍ਞਾਸਿੰ, ਗਹਿਤਨਿਮਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਪਨ ਆਕਾਸੰ ਲਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਾਮ੍ਹੀ'ਤਿ। ਏਵੰ ਉਬ੍ਬੇਗਾਪੀਤਿ ਆਕਾਸੇ ਲਙ੍ਘਾਪਨਪ੍ਪਮਾਣਾ ਹੋਤਿ।

ਫਰਣਪੀਤਿਯਾ ਪਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਸਕਲਸਰੀਰੰ ਧਮਿਤ੍ਵਾ ਪੂਰਿਤਵਤ੍ਥਿ ਵਿਯ, ਮਹਤਾ ਉਦਕੋਘੇਨ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਪਬ੍ਬਤਕੁਚ੍ਛਿ ਵਿਯ ਚ ਅਨੁਪਰਿਪ੍ਫੁਟੰ ਹੋਤਿ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾ ਪੀਤਿ ਗਬ੍ਭੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਪਰਿਪਾਕੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ ਦੁਵਿਧੰ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ – ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਞ੍ਚ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਗਬ੍ਭੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ ਪਰਿਪਾਕੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ ਦੁਵਿਧੰ ਸੁਖੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ – ਕਾਯਿਕੰ ਚੇਤਸਿਕਞ੍ਚ। ਸੁਖੰ ਗਬ੍ਭੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੰ ਪਰਿਪਾਕੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਤਿਵਿਧੰ ਸਮਾਧਿੰ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ – ਖਣਿਕਸਮਾਧਿੰ ਉਪਚਾਰਸਮਾਧਿੰ ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਨ੍ਤਿ। ਤਾਸੁ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਪੂਰਿਕੰ ਇਤਰਾ ਦ੍ਵੇਪਿ ਇਧ ਯੁਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

ਸੁਖਯਤੀਤਿ **ਸੁਖੰ;** ਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਤੰ ਸੁਖਿਤੰ ਕਰੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਾ ਖਾਦਤਿ, ਖਨਤਿ ਚ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਬਾਧਨ੍ਤਿ ਸੁਖੰ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾਯੇਤੰ ਨਾਮੰ। ਤਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਵੇਦਨਾਪਦੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਸਾਤਲਕ੍ਖਣੰ ਸੁਖੰ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨੰ ਉਪਬ੍ਰੂਹਨਰਸੰ, ਅਨੁਗ੍ਗਹਣਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ। ਸਤਿਪਿ ਚ ਨੇਸੰ ਪੀਤਿਸੁਖਾਨੰ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਵਿਪ੍ਪਯੋਗੇ, ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਪਟਿਲਾਭਤੁਟ੍ਠਿ ਪੀਤਿ; ਪਟਿਲਦ੍ਧਰਸਾਨੁਭਵਨੰ ਸੁਖੰ। ਯਤ੍ਥ ਪੀਤਿ ਤਤ੍ਥ ਸੁਖੰ। ਯਤ੍ਥ ਸੁਖੰ ਤਤ੍ਥ ਨ ਨਿਯਮਤੋ ਪੀਤਿ। ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਪੀਤਿ, ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸਙ੍ਗਹਿਤੰ ਸੁਖੰ। ਕਨ੍ਤਾਰਖਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਨਨ੍ਤੋਦਕਦਸ੍ਸਨਸਵਨੇਸੁ ਵਿਯ ਪੀਤਿ। ਵਨਚ੍ਛਾਯਾਪਵੇਸਨਉਦਕਪਰਿਭੋਗੇਸੁ ਵਿਯ ਸੁਖੰ।

ਯਥਾ ਹਿ ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਾਕਨ੍ਤਾਰਮਗ੍ਗੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਘਮ੍ਮਪਰੇਤੋ ਤਸਿਤੋ ਪਿਪਾਸਿਤੋ ਪਟਿਪਥੇ ਪੁਰਿਸੰ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਕਤ੍ਥ ਪਾਨੀਯੰ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਸੋ 'ਅਟਵਿੰ ਉਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਜਾਤਸ੍ਸਰਵਨਸਣ੍ਡੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਲਭਿਸ੍ਸਸੀ'ਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਕਥੰ ਸੁਤ੍ਵਾ ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠੋ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਤਤੋ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਭੂਮਿਯੰ ਪਤਿਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਲਦਲਨਾਲਪਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸੁਟ੍ਠੁਤਰੰ ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਅੱਲਵਤ੍ਥੇ ਅੱਲਕੇਸੇ ਪੁਰਿਸੇ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਵਨਕੁਕ੍ਕੁਟਮੋਰਾਦੀਨੰ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਣੇਯ੍ਯ, ਜਾਤਸ੍ਸਰਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਜਾਤੰ ਮਣਿਜਾਲਸਦਿਸੰ ਨੀਲਵਨਸਣ੍ਡੰ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਸਰੇ ਜਾਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਲਪਦੁਮਕੁਮੁਦਾਦੀਨਿ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਅਚ੍ਛੰ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨੰ ਉਦਕੰ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ। ਸੋ ਭਿਯ੍ਯੋ ਭਿਯ੍ਯੋ ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜਾਤਸ੍ਸਰੰ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਰੁਚਿ ਨ੍ਹਤ੍ਵਾ ਚ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਚ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਦਰਥੋ ਭਿਸਮੁਲ਼ਾਲਪੋਕ੍ਖਰਾਦੀਨਿ ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ ਨੀਲੁਪ੍ਪਲਾਦੀਨਿ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਮਨ੍ਦਾਲਕਮੂਲਾਨਿ ਖਨ੍ਧੇ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਉਤ੍ਤਰਿਤ੍ਵਾ ਸਾਟਕੰ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ, ਉਦਕਸਾਟਕੰ ਆਤਪੇ ਕਤ੍ਵਾ, ਸੀਤਚ੍ਛਾਯਾਯ ਮਨ੍ਦਮਨ੍ਦੇ ਵਾਤੇ ਪਹਰਨ੍ਤੇ ਨਿਪਨ੍ਨੋ 'ਅਹੋ ਸੁਖੰ, ਅਹੋ ਸੁਖ'ਨ੍ਤਿ ਵਦੇਯ੍ਯ। ਏਵੰਸਮ੍ਪਦਮਿਦੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਜਾਤਸ੍ਸਰਵਨਸਣ੍ਡਸਵਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਉਦਕਦਸ੍ਸਨਾ ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠਕਾਲੋ ਵਿਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਾਰਮ੍ਮਣੇ ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠਾਕਾਰਾ ਪੀਤਿ। ਨ੍ਹਤ੍ਵਾ ਚ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਚ ਸੀਤਚ੍ਛਾਯਾਯ ਮਨ੍ਦਮਨ੍ਦੇ ਵਾਤੇ ਪਹਰਨ੍ਤੇ 'ਅਹੋ ਸੁਖੰ, ਅਹੋ ਸੁਖ'ਨ੍ਤਿ ਵਦਤੋ ਨਿਪਨ੍ਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਬਲਵਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨਾਕਾਰਸਣ੍ਠਿਤੰ ਸੁਖੰ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਪਾਕਟਭਾਵਤੋ ਚੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਪੀਤਿ ਸੁਖਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵੇਤੰ।

ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਭਾਵੋ; ਸਮਾਧਿਸ੍ਸੇਤੰ ਨਾਮੰ। ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਸੁ ਪਨਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤੰ – ''ਪਾਮੋਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣੋ ਚ ਸਮਾਧਿ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਲਕ੍ਖਣੋ ਚ''। ਯਥਾ ਹਿ ਕੂਟਾਗਾਰਕਣ੍ਣਿਕਾ ਸੇਸਦਬ੍ਬਸਮ੍ਭਾਰਾਨੰ ਆਬਨ੍ਧਨਤੋ ਪਮੁਖਾ ਹੋਤਿ ਏਵਮੇਵ ਸਬ੍ਬਕੁਸਲਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਇਜ੍ਝਨਤੋ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਤੇਸੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਸਮਾਧਿ ਪਾਮੋਕ੍ਖੋ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ –

''ਯਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਕੂਟਾਗਾਰਸ੍ਸ ਯਾ ਕਾਚਿ ਗੋਪਾਨਸਿਯੋ ਸਬ੍ਬਾ ਤਾ ਕੂਟਙ੍ਗਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਕੂਟਨਿਨ੍ਨਾ ਕੂਟਸਮੋਸਰਣਾ, ਕੂਟੰ ਤਾਸੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਯੇ ਕੇਚਿ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇ ਤੇ ਸਮਾਧਿਨਿਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਸਮਾਧਿਪੋਣਾ, ਸਮਾਧਿਪਬ੍ਭਾਰਾ, ਸਮਾਧਿ ਤੇਸੰ ਅਗ੍ਗਮਕ੍ਖਾਯਤੀ''ਤਿ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੧੪)।

ਯਥਾ ਚ ਸੇਨਙ੍ਗੰ ਪਤ੍ਵਾ ਰਾਜਾ ਨਾਮ ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਸੇਨਾ ਓਸੀਦਤਿ ਤੰ ਤੰ ਠਾਨੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਗਤਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਸੇਨਾ ਪਰਿਪੂਰਤਿ, ਪਰਸੇਨਾ ਭਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਰਾਜਾਨਮੇਵ ਅਨੁਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਵਿਕ੍ਖਿਪਿਤੁੰ ਵਿਪ੍ਪਕਿਰਿਤੁੰ ਅਪ੍ਪਦਾਨਤੋ ਸਮਾਧਿ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਲਕ੍ਖਣੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ।

ਅਪਰੋ ਪਨ ਨਯੋ – ਅਯੰ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਮਾਧਿ ਨਾਮ ਅਵਿਸਾਰਲਕ੍ਖਣੋ ਵਾ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਲਕ੍ਖਣੋ ਵਾ, ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨੰ, ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਰਸੋ ਨ੍ਹਾਨਿਯਚੁਣ੍ਣਾਨੰ ਉਦਕੰ ਵਿਯ, ਉਪਸਮਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਞਾਣਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਵਾ। ''ਸਮਾਹਿਤੋ ਯਥਾਭੂਤੰ ਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਵਿਸੇਸਤੋ ਸੁਖਪਦਟ੍ਠਾਨੋ, ਨਿਵਾਤੇ ਦੀਪਚ੍ਚੀਨੰ ਠਿਤਿ ਵਿਯ ਚੇਤਸੋ ਠਿਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯ, ਸਯਂ ਵਾ ਸਦ੍ਦਹਤਿ, ਸਦ੍ਦਹਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਏਸਾਤਿ **ਸਦ੍ਧਾ**। ਸਾਵ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਸ੍ਸ ਅਭਿਭਵਨਤੋ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸਦ੍ਧਾਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਲਕ੍ਖਣਾ ਚ ਸਦ੍ਧਾ ਸਮ੍ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਲਕ੍ਖਣਾ ਚ।

ਯਥਾ ਹਿ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਉਦਕਪ੍ਪਸਾਦਕੋ ਮਣਿ ਉਦਕੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤੋ ਪਙ੍ਕਸੇਵਾਲਪਣਕਕਦ੍ਦਮਂ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਾਪੇਤਿ, ਉਦਕਂ ਅਚ੍ਛਂ ਕਰੋਤਿ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਂ ਅਨਾਵਿਲਂ, ਏਵਮੇਵ ਸਦ੍ਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਨੀਵਰਣੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤਿ, ਕਿਲੇਸੇ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਾਪੇਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਸਾਦੇਤਿ, ਅਨਾਵਿਲਂ ਕਰੋਤਿ। ਪਸਨ੍ਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਦਾਨਂ ਦੇਤਿ, ਸੀਲਂ ਸਮਾਦਿਯਤਿ, ਉਪੋਸਥਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਭਾਵਨਂ ਆਰਭਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਸਦ੍ਧਾ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ **ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਾਗਸੇਨੋ** –

‘‘ਯਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਨਿਯਾ ਸੇਨਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਉਦਕਂ ਤਰੇਯ੍ਯ, ਤਂ ਉਦਕਂ ਹਤ੍ਥੀਹਿ ਚ ਅਸ੍ਸੇਹਿ ਚ ਰਥੇਹਿ ਚ ਪਤ੍ਤੀਹਿ ਚ ਸਙ੍ਖੁਭਿਤਂ ਭਵੇਯ੍ਯ ਆਵਿਲਂ ਲੁਲਿਤਂ ਕਲਲੀਭੂਤਂ, ਉਤ੍ਤਿਣ੍ਣੋ ਚ ਰਾਜਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿ ਮਨੁਸ੍ਸੇ ਆਣਾਪੇਯ੍ਯ ‘ਪਾਨੀਯਂ ਭਣੇ ਆਹਰਥ, ਤਂ ਪਿਵਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ। ਰਞ੍ਞੋ ਚ ਉਦਕਪ੍ਪਸਾਦਕੋ ਮਣਿ ਭਵੇਯ੍ਯ। ‘ਏਵਂ ਦੇਵਾ’ਤਿ ਖੋ ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਪਟਿਸ੍ਸੁਤ੍ਵਾ ਤਂ ਉਦਕਪ੍ਪਸਾਦਕਂ ਮਣਿਂ ਉਦਕੇ ਪਕ੍ਖਿਪੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਉਦਕੇ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮਤ੍ਤੇ ਪਙ੍ਕਸੇਵਾਲਪਣਕਂ ਵਿਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਕਦ੍ਦਮੋ ਚ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦੇਯ੍ਯ, ਅਚ੍ਛਂ ਭਵੇਯ੍ਯ ਉਦਕਂ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਂ ਅਨਾਵਿਲਂ, ਤਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਪਾਨੀਯਂ ਉਪਨਾਮੇਯ੍ਯੁਂ – ‘ਪਿਵਤੁ ਦੇਵੋ ਪਾਨੀਯ’ਨ੍ਤਿ।

‘‘ਯਥਾ , ਮਹਾਰਾਜ, ਉਦਕਂ ਏਵਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਯਥਾ ਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਏਵਂ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਪਙ੍ਕਸੇਵਾਲਪਣਕਂ ਕਦ੍ਦਮੋ ਚ ਏਵਂ ਕਿਲੇਸਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਯਥਾ ਉਦਕਪ੍ਪਸਾਦਕੋ ਮਣਿ ਏਵਂ ਸਦ੍ਧਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਯਥਾ ਉਦਕਪ੍ਪਸਾਦਕੇ ਮਣਿਮ੍ਹਿ ਪਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮਤ੍ਤੇ ਪਙ੍ਕਸੇਵਾਲਪਣਕਂ ਵਿਗਚ੍ਛਤਿ ਕਦ੍ਦਮੋ ਚ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਤਿ, ਅਚ੍ਛਂ ਭਵਤਿ ਉਦਕਂ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਂ ਅਨਾਵਿਲਂ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਸਦ੍ਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਨੀਵਰਣੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤਿ, ਵਿਨੀਵਰਣਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ ਅਚ੍ਛਂ ਵਿਪ੍ਪਸਨ੍ਨਂ ਅਨਾਵਿਲ’’ਨ੍ਤਿ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੧੦)।

ਯਥਾ ਪਨ ਕੁਮ੍ਭਿਲਮਕਰਗਾਹਰਕ੍ਖਸਾਦਿਕਿਣ੍ਣਂ ਪੂਰਂ ਮਹਾਨਦਿਂ ਆਗਮ੍ਮ ਭੀਰੁਕਜਨੋ ਉਭੋਸੁ ਤੀਰੇਸੁ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਸਙ੍ਗਾਮਸੂਰੋ ਪਨ ਮਹਾਯੋਧੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ‘ਕਸ੍ਮਾ ਠਿਤਤ੍ਥਾ’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ‘ਸਪ੍ਪਟਿਭਯਭਾਵੇਨ ਓਤਰਿਤੁਂ ਨ ਵਿਸਹਾਮਾ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਸੁਨਿਸਿਤਂ ਅਸਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ‘ਮਮ ਪਚ੍ਛਤੋ ਏਥ, ਮਾ ਭਾਯਿਤ੍ਥਾ’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਨਦਿਂ ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਆਗਤਾਗਤੇ ਕੁਮ੍ਭਿਲਾਦਯੋ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਓਰਿਮਤੀਰਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸੋਤ੍ਥਿਭਾਵਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਪਾਰਿਮਤੀਰਂ ਨੇਤਿ। ਪਾਰਿਮਤੀਰਤੋਪਿ ਸੋਤ੍ਥਿਨਾ ਓਰਿਮਤੀਰਂ ਆਨੇਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਦਾਨਂ ਦਦਤੋ ਸੀਲਂ ਰਕ੍ਖਤੋ ਉਪੋਸਥਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤੋ ਭਾਵਨਂ ਆਰਭਤੋ ਸਦ੍ਧਾ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਾ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘ਸਮ੍ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਲਕ੍ਖਣਾ ਚ ਸਦ੍ਧਾ’ਤਿ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਸਦ੍ਦਹਨਲਕ੍ਖਣਾ ਸਦ੍ਧਾ, ਓਕਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਾ ਵਾ। ਪਸਾਦਨਰਸਾ ਉਦਕਪ੍ਪਸਾਦਕਮਣਿ ਵਿਯ, ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਨਰਸਾ ਵਾ ਓਘੁਤ੍ਤਰਣੋ ਵਿਯ। ਅਕਾਲੁਸਿਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵਾ। ਸਦ੍ਧੇਯ੍ਯਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਯਙ੍ਗਪਦਟ੍ਠਾਨਾ ਵਾ, ਸਾ ਹਤ੍ਥਵਿਤ੍ਤਬੀਜਾਨਿ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਵੀਰਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਵੀਰਿਯਂ, ਵੀਰਾਨਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਂ ਵੀਰਿਯਂ। ਵਿਧਿਨਾ ਵਾ ਨਯੇਨ ਉਪਾਯੇਨ ਈਰਯਿਤਬ੍ਬਂ ਪਵਤ੍ਤਯਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵੀਰਿਯਂ। ਤਦੇਵ ਕੋਸਜ੍ਜਸ੍ਸ ਅਭਿਭਵਨਤੋ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਪਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਵੀਰਿਯਮੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਤਂ ਪਨੇਤਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਵੀਰਿਯਂ ਪਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚ। ਯਥਾ ਹਿ ਜਿਣ੍ਣਘਰਂ ਆਗਨ੍ਤੁਕੇਨ ਥੂਣੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਵੀਰਿਯੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਹਿ ਨ ਹਾਯਤਿ, ਨ ਪਰਿਹਾਯਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵਸ੍ਸ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਲਕ੍ਖਣਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇਨਾਹ **ਥੇਰੋ ਨਾਗਸੇਨੋ** –

‘‘ਯਥਾ , ਮਹਾਰਾਜ, ਪੁਰਿਸੋ ਗੇਹੇ ਪਤਨ੍ਤੇ ਤਮਞ੍ਞੇਨ ਦਾਰੁਨਾ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਯ੍ਯ, ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਂ ਸਨ੍ਤਂ ਏਵਂ ਤਂ ਗੇਹਂ ਨ ਪਤੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ ਮਹਾਰਾਜ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਲਕ੍ਖਣਂ ਵੀਰਿਯਂ, ਵੀਰਿਯੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਤਾ ਸਬ੍ਬੇ ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹਾਯਨ੍ਤਿ ਨ ਪਰਿਹਾਯਨ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੧੨)।

ਯਥਾ ਵਾ ਪਨ ਖੁਦ੍ਦਕਾਯ ਚ ਮਹਤਿਕਾਯ ਚ ਸੇਨਾਯ ਸਙ੍ਗਾਮੇ ਪਵਤ੍ਤੇ ਖੁਦ੍ਦਕਾ ਸੇਨਾ ਓਲੀਯੇਯ੍ਯ, ਤਤੋ ਰਞ੍ਞੋ ਆਰੋਚੇਯ੍ਯ, ਰਾਜਾ ਬਲਵਾਹਨਂ ਪੇਸੇਯ੍ਯ, ਤੇਨ ਪਗ੍ਗਹਿਤਾ ਸਕਸੇਨਾ ਪਰਸੇਨਂ ਪਰਾਜੇਯ੍ਯ, ਏਵਮੇਵ ਵੀਰਿਯਂ ਸਹਜਾਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਓਲੀਯਿਤੁਂ ਓਸਕ੍ਕਿਤੁਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਉਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘ਪਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਞ੍ਚ ਵੀਰਿਯ’ਨ੍ਤਿ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਉਸ੍ਸਾਹਲਕ੍ਖਣਂ ਵੀਰਿਯਂ, ਸਹਜਾਤਾਨਂ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਰਸਂ, ਅਸਂਸੀਦਨਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ‘‘ਸਂਵਿਗ੍ਗੋ ਯੋਨਿਸੋ ਪਦਹਤੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੧੩) ਵਚਨਤੋ ਸਂਵੇਗਪਦਟ੍ਠਾਨਂ, ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਵਾ। ਸਮ੍ਮਾ ਆਰਦ੍ਧਂ ਸਬ੍ਬਾਸਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨਂ ਮੂਲਂ ਹੋਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਸਰਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯ, ਸਯਂ ਵਾ ਸਰਤਿ, ਸਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਏਸਾਤਿ ਸਤਿ। ਸਾਵ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਭਿਭਵਨਤੋ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸਤਿ ਏਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਅਪਿਲਾਪਨਲਕ੍ਖਣਾ ਚ ਸਤਿ ਉਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨਲਕ੍ਖਣਾ ਚ। ਯਥਾ ਹਿ ਰਞ੍ਞੋ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ ਦਸਵਿਧਂ ਰਤਨਂ ਗੋਪਯਨ੍ਤੋ ਸਾਯਂਪਾਤਂ ਰਾਜਾਨਂ ਇਸ੍ਸਰਿਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਾਪੇਤਿ ਸਾਰੇਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਸਤਿ ਕੁਸਲਂ ਧਮ੍ਮਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਾਪੇਤਿ ਸਰਾਪੇਤਿ। ਤੇਨਾਹ **ਥੇਰੋ** –

‘‘ਯਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਭਣ੍ਡਾਗਾਰਿਕੋ ਰਾਜਾਨਂ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਂ ਸਾਯਂਪਾਤਂ ਯਸਂ ਸਰਾਪੇਤਿ – ‘ਏਤ੍ਤਕਾ, ਦੇਵ, ਹਤ੍ਥੀ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਅਸ੍ਸਾ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਰਥਾ, ਏਤ੍ਤਕਾ ਪਤ੍ਤੀ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਹਿਰਞ੍ਞਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਸੁਵਣ੍ਣਂ, ਏਤ੍ਤਕਂ ਸਬ੍ਬਂ ਸਾਪਤੇਯ੍ਯਂ, ਤਂ ਦੇਵੋ ਸਰਤੂ’ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਸਤਿ ਕੁਸਲੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪਿਲਾਪੇਤਿ – ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ, ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਾ, ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਬਲਾਨਿ, ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਅਯਂ ਅਰਿਯੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਅਯਂ ਸਮਥੋ, ਅਯਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ, ਅਯਂ ਵਿਜ੍ਜਾ, ਅਯਂ ਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਇਮੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਅਪਿਲਾਪਨਲਕ੍ਖਣਾ ਸਤੀ’’ਤਿ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੧੩)।

ਯਥਾ ਪਨ ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਪਰਿਣਾਯਕਰਤਨਂ ਰਞ੍ਞੋ ਅਹਿਤੇ ਚ ਹਿਤੇ ਚ ਞਤ੍ਵਾ ਅਹਿਤੇ ਅਪਯਾਪੇਤਿ, ਹਿਤੇ ਉਪਯਾਪੇਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਸਤਿ ਹਿਤਾਹਿਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਗਤਿਯੋ ਸਮਨ੍ਵੇਸਿਤ੍ਵਾ ‘ਇਮੇ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹਿਤਾ’ਤਿ ਅਹਿਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪਨੁਦੇਤਿ , ‘ਇਮੇ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਹਿਤਾ’ਤਿ ਹਿਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਥੇਰੋ –

‘‘ਯਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਰਞ੍ਞੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸ ਪਰਿਣਾਯਕਰਤਨਂ ਰਞ੍ਞੋ ਹਿਤਾਹਿਤੇ ਜਾਨਾਤਿ ‘ਇਮੇ ਰਞ੍ਞੋ ਹਿਤਾ ਇਮੇ ਅਹਿਤਾ, ਇਮੇ ਉਪਕਾਰਾ ਇਮੇ ਅਨੁਪਕਾਰਾ’ਤਿ, ਤਤੋ ਅਹਿਤੇ ਅਪਨੁਦੇਤਿ ਹਿਤੇ ਉਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਸਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਹਿਤਾਹਿਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਗਤਿਯੋ ਸਮਨ੍ਵੇਸਤਿ ‘ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹਿਤਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹਿਤਾ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਉਪਕਾਰਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪਕਾਰਾ’ਤਿ , ਤਤੋ ਅਹਿਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਪਨੁਦੇਤਿ ਹਿਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਉਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਉਪਗ੍ਗਣ੍ਹਨਲਕ੍ਖਣਾ ਸਤੀ’’ਤਿ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੧੩)।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਅਪਿਲਾਪਨਲਕ੍ਖਣਾ ਸਤਿ, ਅਸਮ੍ਮੋਸਨਰਸਾ, ਆਰਕ੍ਖਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵਿਸਯਾਭਿਮੁਖੀਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵਾ, ਥਿਰਸਞ੍ਞਾਪਦਟ੍ਠਾਨਾ, ਕਾਯਾਦਿਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨਾ ਵਾ, ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਦਲ੍ਹਂ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾ ਪਨ ਏਸਿਕਾ ਵਿਯ, ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦਿਰਕ੍ਖਣਤੋ ਦੋਵਾਰਿਕੋ ਵਿਯ ਚ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਾ ਅਧਿਯਤਿ ਠਪੇਤੀਤਿ ਸਮਾਧਿ। ਸੋਵ ਵਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਅਭਿਭਵਨਤੋ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਲਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸਮਾਧਿਯੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਪਨਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ ਪਞ੍ਞਾ। ਕਿਂ ਪਜਾਨਾਤਿ? 'ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖ'ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਪਨ 'ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੀਤਿ ਪਞ੍ਞਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਿਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੀਤਿ? ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤਿ। ਸਾਵ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਭਿਭਵਨਤੋ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਦਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਪਞ੍ਞਾਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਓਭਾਸਨਲਕ੍ਖਣਾ ਚ ਪਞ੍ਞਾ ਪਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ ਚ। ਯਥਾ ਹਿ ਚਤੁਭਿਤ੍ਤਿਕੇ ਗੇਹੇ ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇ ਦੀਪੇ ਜਲਿਤੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਆਲੋਕੋ ਪਾਤੁਭਵਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਓਭਾਸਨਲਕ੍ਖਣਾ ਪਞ੍ਞਾ। ਪਞ੍ਞੋਭਾਸਸਮੋ ਓਭਾਸੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਪਞ੍ਞਵਤੋ ਹਿ ਏਕਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁ ਏਕਾਲੋਕਾ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ **ਥੇਰੋ** –

''ਯਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਪੁਰਿਸੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਗੇਹੇ ਪਦੀਪਂ ਪਵੇਸੇਯ੍ਯ, ਪਵਿਟ੍ਠੋ ਪਦੀਪੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤਿ, ਓਭਾਸਂ ਜਨੇਤਿ, ਆਲੋਕਂ ਵਿਦਂਸੇਤਿ, ਪਾਕਟਾਨਿ ਚ ਰੂਪਾਨਿ ਕਰੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਪਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਅਵਿਜ੍ਜਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤਿ, ਵਿਜ੍ਜੋਭਾਸਂ ਜਨੇਤਿ, ਞਾਣਾਲੋਕਂ ਵਿਦਂਸੇਤਿ, ਪਾਕਟਾਨਿ ਚ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਏਵਂ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਓਭਾਸਨਲਕ੍ਖਣਾ ਪਞ੍ਞਾ''ਤਿ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੧੫)।

ਯਥਾ ਪਨ ਛੇਕੋ ਭਿਸਕ੍ਕੋ ਆਤੁਰਾਨਂ ਸਪ੍ਪਾਯਾਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਭੋਜਨਾਨਿ ਜਾਨਾਤਿ, ਏਵਂ ਪਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲੇ ਸੇਵਿਤਬ੍ਬਾਸੇਵਿਤਬ੍ਬੇ ਹੀਨਪ੍ਪਣੀਤਕਣ੍ਹਸੁਕ੍ਕਸਪ੍ਪਟਿਭਾਗਅਪ੍ਪਟਿਭਾਗੇ ਧਮ੍ਮੇ ਪਜਾਨਾਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ **ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ** – ''ਪਜਾਨਾਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਵਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਿਞ੍ਚ ਪਜਾਨਾਤਿ? ਇਦਂ ਦੁਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੪੯) ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਮਸ੍ਸਾ ਪਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਯਥਾਸਭਾਵਪਟਿਵੇਧਲਕ੍ਖਣਾ ਪਞ੍ਞਾ; ਅਕ੍ਖਲਿਤਪਟਿਵੇਧਲਕ੍ਖਣਾ ਵਾ ਕੁਸਲਿਸ੍ਸਾਸਖਿਤ੍ਤਉਸੁਪਟਿਵੇਧੋ ਵਿਯ। ਵਿਸਯੋਭਾਸਰਸਾ ਪਦੀਪੋ ਵਿਯ। ਅਸਮ੍ਮੋਹਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਅਰਞ੍ਞਗਤਸੁਦੇਸਕੋ ਵਿਯ।

ਮਨਤੀਤਿ ਮਨੋ; ਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾ** ਪਨਾਹੁ – ਨਾਲ਼ਿਯਾ ਮਿਨਮਾਨੋ ਵਿਯ, ਮਹਾਤੁਲਾਯ ਧਾਰਯਮਾਨੋ ਵਿਯ ਚ, ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਮਿਨਤਿ ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ ਮਨੋਤਿ। ਤਦੇਵ ਮਨਨਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਮਨੋਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵੇਤਂ ਵੇਵਚਨਂ।

ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਸੋਭਨਂ ਮਨੋ ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਸੁਮਨੋ। ਸੁਮਨਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਸਾਤਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਮੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਵੇਦਨਾਯੇਵੇਤਂ ਵੇਵਚਨਂ।

ਜੀਵਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਜੀਵਿਤਂ। ਅਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਜੀਵਿਤਮੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਸਨ੍ਤਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ ਹੋਤਿ। ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹਿ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਅਵਿਨਿਭੁਤ੍ਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਂ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਨਰਸਂ, ਤੇਸਂਯੇਵ ਠਪਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਯਾਪਯਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਚ ਅਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਾਦਿਮ੍ਹਿ ਵਿਧਾਨੇ ਅਤ੍ਥਿਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਤਂ ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਅਨੁਪਾਲੇਤਿ ਉਦਕਂ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਲਾਦੀਨਿ, ਯਥਾਸਕਂਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ ਚ ਧਮ੍ਮੇ ਪਾਲੇਤਿ ਧਾਤੀ ਵਿਯ ਕੁਮਾਰਂ, ਸਯਂਪਵਤ੍ਤਿਤਧਮ੍ਮਸਮ੍ਬਨ੍ਧੇਨੇਵ ਚ ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਨਿਯਾਮਕੋ ਵਿਯ, ਨ ਭਙ੍ਗਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਪਵਤ੍ਤਯਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚ ਪਵਤ੍ਤਯਿਤਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਅਭਾਵਾ, ਨ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਠਪੇਤਿ ਸਯਂ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਖੀਯਮਾਨੋ ਵਿਯ ਵਟ੍ਟਿਸਿਨੇਹੋ ਦੀਪਸਿਖਂ। ਨ ਚ ਅਨੁਪਾਲਨਪਵਤ੍ਤਨਟ੍ਠਪਨਾਨੁਭਾਵਵਿਰਹਿਤਂ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਕ੍ਖਣੇ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਸਾਧਨਤੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਰਾਸਿᩅਣ੍ਣਨਾ

ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਆਦੀਸੁ ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਪਗ੍ਗਹਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਮਾᩅਾਯਾਮੋ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਅᩅਿਕ੍ਖੇਪਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀਤਿ ᩅੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ᩅਚਨਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸਮ੍ਮਾ ᩅਾ ਤਾਯ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ**। ਸਮ੍ਮਾ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੇਤਿ, ਸਮ੍ਮਾ ᩅਾ ਤੇਨ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ**। ਸਮ੍ਮਾ ᩅਾਯਾਮੇਤਿ, ਸਮ੍ਮਾ ᩅਾ ਤੇਨ ᩅਾਯਮਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾᩅਾਯਾਮੋ**। ਸਮ੍ਮਾ ਸਰਤਿ, ਸਮ੍ਮਾ ᩅਾ ਤਾਯ ਸਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ**। ਸਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਯਤਿ, ਸਮ੍ਮਾ ᩅਾ ਤੇਨ ਸਮਾਧਿਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ**। ਅਪਿਚ, ਪਸਤ੍ਥਾ ਸੁਨ੍ਦਰਾ ᩅਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀਤਿ। ਇਮਿਨਾਪਿ ਨਯੇਨ ਤੇਸਂ ᩅਚਨਤ੍ਥੋ ᩅੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ᩅੁਤ੍ਤਾਨੇᩅ।

ਬਲਰਾਸਿᩅਣ੍ਣਨਾ

ਸਦ੍ਧਾਬਲਾਦੀਸੁਪਿ ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ᩅੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੇᩅ। ਅਕਮ੍ਪਿਯਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ਬਲਨ੍ਤਿ ᩅੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏᩅਮੇਤੇਸੁ ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੇ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ**। ਕੋਸਜ੍ਜੇ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ᩅੀਰਿਯਬਲਂ**। ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚੇ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ਸਤਿਬਲਂ**। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ਸਮਾਧਿਬਲਂ**। ਅᩅਿਜ੍ਜਾਯ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ**। ਅਹਿਰਿਕੇ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ਹਿਰਿਬਲਂ** । ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲ**ਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਉਭਯਪਦᩅਸੇਨ ਅਤ੍ਥᩅਣ੍ਣਨਾ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹਿ ਪਕਾਸਿਤਾਨੇᩅ। ਪਚ੍ਛਿਮਦ੍ᩅਯੇ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਹਿ ਹਿਰਿਯਤੀਤਿ **ਹਿਰੀ;** ਲਜ੍ਜਾਯੇਤਂ ਅਧਿᩅਚਨਂ। ਤੇਹਿ ਏᩅ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤੀਤਿ **ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ;** ਪਾਪਤੋ ਉਬ੍ਬੇਗਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿᩅਚਨਂ। ਤੇਸਂ ਨਾਨਾਕਰਣਦੀਪਨਤ੍ਥਂ 'ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਅਧਿਪਤਿ ਲਜ੍ਜਾ ਭਯਲਕ੍ਖਣੇਨ ਚਾ'ਤਿ ਇਮਂ ਮਾਤਿਕਂ ਠਪੇਤ੍ᩅਾ ਅਯਂ ᩅਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ ᩅੁਤ੍ਤਾ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਹਿਰੀ ਨਾਮ; ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਨਾਮ। ਅਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿ ਹਿਰੀ ਨਾਮ; ਲੋਕਾਧਿਪਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਨਾਮ। ਲਜ੍ਜਾਸਭਾᩅਸਣ੍ਠਿਤਾ ਹਿਰੀ ਨਾਮ; ਭਯਸਭਾᩅਸਣ੍ਠਿਤਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਨਾਮ। ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸᩅਲਕ੍ਖਣਾ ਹਿਰੀ ਨਾਮ; ᩅਜ੍ਜਭੀਰੁਕਭਯਦਸ੍ਸਾᩅਿਲਕ੍ਖਣਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਨਾਮ।

ਤਤ੍ਥ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹਿਰਿਂ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ – ਜਾਤਿਂ ਪਚ੍ਚᩅੇਕ੍ਖਿਤ੍ᩅਾ, ᩅਯਂ ਪਚ੍ਚᩅੇਕ੍ਖਿਤ੍ᩅਾ, ਸੂਰਭਾᩅਂ ਪਚ੍ਚᩅੇਕ੍ਖਿਤ੍ᩅਾ, ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਂ ਪਚ੍ਚᩅੇਕ੍ਖਿਤ੍ᩅਾ। ਕਥਂ? 'ਪਾਪਕਰਣਂ ਨਾਮੇਤਂ ਨ ਜਾਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਹੀਨਜਚ੍ਚਾਨਂ ਕੇᩅਟ੍ਟਾਦੀਨਂ ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਂ। ਮਾਦਿਸਸ੍ਸ ਜਾਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ, ਏᩅਂ ਤਾᩅ ਜਾਤਿਂ ਪਚ੍ਚᩅੇਕ੍ਖਿਤ੍ᩅਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਪਾਪਂ ਅਕਰੋਨ੍ਤੋ ਹਿਰਿਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਤਥਾ 'ਪਾਪਕਰਣਂ ਨਾਮੇਤਂ ਦਹਰੇਹਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਮਾਦਿਸਸ੍ਸ ᩅਯੇ ਠਿਤਸ੍ਸ ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ, ਏᩅਂ ᩅਯਂ ਪਚ੍ਚᩅੇਕ੍ਖਿਤ੍ᩅਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਪਾਪਂ ਅਕਰੋਨ੍ਤੋ ਹਿਰਿਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਤਥਾ 'ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮੇਤਂ ਦੁਬ੍ਬਲਜਾਤਿਕਾਨਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਨ ਸੂਰਭਾᩅਾਨਂ। ਮਾਦਿਸਸ੍ਸ ਸੂਰਭਾᩅਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ, ਏᩅਂ ਸੂਰਭਾᩅਂ ਪਚ੍ਚᩅੇਕ੍ਖਿਤ੍ᩅਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਪਾਪਂ ਅਕਰੋਨ੍ਤੋ ਹਿਰਿਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਤਥਾ 'ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮੇਤਂ ਅਨ੍ਧਬਾਲਾਨਂ ਕਮ੍ਮਂ, ਨ ਪਣ੍ਡਿਤਾਨਂ। ਮਾਦਿਸਸ੍ਸ ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਯੁਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ, ਏᩅਂ ਬਾਹੁਸਚ੍ਚਂ ਪਚ੍ਚᩅੇਕ੍ਖਿਤ੍ᩅਾ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਪਾਪਂ ਅਕਰੋਨ੍ਤੋ ਹਿਰਿਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਏᩅਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਹਿਰਿਂ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ। ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ᩅਾ ਚ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤੇ ਹਿਰਿਂ ਪᩅੇਸੇਤ੍ᩅਾ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਨ ਕਰੋਤਿ। ਏᩅਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਹਿਰੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਕਥਂ ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਨਾਮ? ਸਚੇ ਤ੍ᩅਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਰਿਸ੍ਸਸਿ ਚਤੂਸੁ ਪਰਿਸਾਸੁ ਗਰਹਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭᩅਿਸ੍ਸਸਿ।

ਗਰਹਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤਂ ᩅਿਞ੍ਞੂ, ਅਸੁਚਿਂ ਨਾਗਰਿਕੋ ਯਥਾ।

ਵਜ੍ਜਿਤੋ ਸੀਲਵਨ੍ਤੇਹਿ, ਕਥੰ ਭਿਕ੍ਖੁ ਕਰਿਸ੍ਸਸੀਤਿ॥

ਏਵੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਹਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਮੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਨ ਕਰੋਤਿ। ਏਵੰ ਬਹਿਦ੍ਧਾਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਕਥਂ ਅਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿ ਹਿਰੀ ਨਾਮ? ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਅਧਿਪਤਿਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ 'ਮਾਦਿਸਸ੍ਸ ਸਦ੍ਧਾਪਬ੍ਬਜਿਤਸ੍ਸ ਬਹੁਸ੍ਸੁਤਸ੍ਸ ਧੁਤਙ੍ਗਧਰਸ੍ਸ ਨ ਯੁਤ੍ਤਂ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਕਾਤੁ'ਨ੍ਤਿ ਪਾਪਂ ਨ ਕਰੋਤਿ। ਏਵੰ ਅਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿ ਹਿਰੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ''ਸੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਅਧਿਪਤਿਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਅਕੁਸਲਂ ਪਜਹਤਿ ਕੁਸਲਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜਂ ਪਜਹਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਸੁਦ੍ਧਮਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੦)।

ਕਥਂ ਲੋਕਾਧਿਪਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਨਾਮ? ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਲੋਕਂ ਅਧਿਪਤਿਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਨ ਕਰੋਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਮਹਾ ਖੋ ਪਨਾਯਂ ਲੋਕਸਨ੍ਨਿਵਾਸੋ। ਮਹਨ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ ਲੋਕਸਨ੍ਨਿਵਾਸੇ ਸਨ੍ਤਿ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਇਦ੍ਧਿਮਨ੍ਤੋ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਕਾ ਪਰਚਿਤ੍ਤਵਿਦੁਨੋ, ਤੇ ਦੂਰਤੋਪਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਆਸਨ੍ਨਾਪਿ ਨ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਚੇਤਸਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤੇਪਿਮਂ ਏਵੰ ਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ 'ਪਸ੍ਸਥ ਭੋ ਇਮਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਂ, ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਮਾਨੋ ਵੋਕਿਣ੍ਣੋ ਵਿਹਰਤਿ ਪਾਪਕੇਹਿ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹੀ'ਤਿ। ਸਨ੍ਤਿ ਦੇਵਤਾ ਇਦ੍ਧਿਮਨ੍ਤਿਨਿਯੋ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਕਾ ਪਰਚਿਤ੍ਤਵਿਦੁਨਿਯੋ। ਤਾ ਦੂਰਤੋਪਿ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਆਸਨ੍ਨਾਪਿ ਨ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਚੇਤਸਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਜਾਨਨ੍ਤਿ, ਤਾਪਿ ਮਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ 'ਪਸ੍ਸਥ ਭੋ ਇਮਂ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਂ, ਸਦ੍ਧਾ ਅਗਾਰਸ੍ਮਾ ਅਨਗਾਰਿਯਂ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਸਮਾਨੋ ਵੋਕਿਣ੍ਣੋ ਵਿਹਰਤਿ ਪਾਪਕੇਹਿ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹੀ'ਤਿ... ਸੋ ਲੋਕਂਯੇਵ ਅਧਿਪਤਿਂ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਕੁਸਲਂ ਪਜਹਤਿ ਕੁਸਲਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਸਾਵਜ੍ਜਂ ਪਜਹਤਿ ਅਨਵਜ੍ਜਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਸੁਦ੍ਧਮਤ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਹਰਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੪੬)। ਏਵੰ ਲੋਕਾਧਿਪਤਿ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਲਜ੍ਜਾਸਭਾਵਸਣ੍ਠਿਤਾ ਹਿਰੀ, ਭਯਸਭਾਵਸਣ੍ਠਿਤਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ **ਲਜ੍ਜਾ**ਤਿ ਲਜ੍ਜਨਾਕਾਰੋ; ਤੇਨ ਸਭਾਵੇਨ ਸਣ੍ਠਿਤਾ ਹਿਰੀ। **ਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਪਾਯਭਯਂ; ਤੇਨ ਸਭਾਵੇਨ ਸਣ੍ਠਿਤਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ। ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਪਾਪਪਰਿਵਜ੍ਜਨੇ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ। ਏਕਚ੍ਚੋ ਹਿ, ਯਥਾ ਨਾਮ ਏਕੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਉਚ੍ਚਾਰਪਸ੍ਸਾਵਾਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਲਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਕਂ ਏਕਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਲਜ੍ਜਨਾਕਾਰਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਭਵੇਯ੍ਯ ਹੀਲ਼ਿਤੋ, ਏਵਮੇਵ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਲਜ੍ਜਿਧਮ੍ਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਨ ਕਰੋਤਿ। ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਪਾਯਭਯਭੀਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਾਪਕਮ੍ਮਂ ਨ ਕਰੋਤਿ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਓਪਮ੍ਮਂ – ਯਥਾ ਹਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਯੋਗੁਲ਼ੇਸੁ ਏਕੋ ਸੀਤਲੋ ਭਵੇਯ੍ਯ ਗੂਥਮਕ੍ਖਿਤੋ, ਏਕੋ ਉਣ੍ਹੋ ਆਦਿਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਸੀਤਲਂ ਗੂਥਮਕ੍ਖਿਤਤ੍ਤਾ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਇਤਰਂ ਡਾਹਭਯੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਸੀਤਲਸ੍ਸ ਗੂਥਮਕ੍ਖਨਜਿਗੁਚ੍ਛਾਯ ਅਗਣ੍ਹਨਂ ਵਿਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਲਜ੍ਜਿਧਮ੍ਮਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣਂ। ਉਣ੍ਹਸ੍ਸ ਡਾਹਭਯੇਨ ਅਗਣ੍ਹਨਂ ਵਿਯ ਅਪਾਯਭਯੇਨ ਪਾਪਸ੍ਸ ਅਕਰਣਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਵਲਕ੍ਖਣਾ ਹਿਰੀ, ਵਜ੍ਜਭੀਰੁਕਭਯਦਸ੍ਸਾਵਿਲਕ੍ਖਣਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵਯਂ ਪਾਪਪਰਿਵਜ੍ਜਨੇ ਏਵ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ। ਏਕਚ੍ਚੋ ਹਿ ਜਾਤਿਮਹਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਸਤ੍ਥੁਮਹਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਦਾਯਜ੍ਜਮਹਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਸਬ੍ਰਹ੍ਮਚਾਰੀਮਹਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਤਿ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਸਪ੍ਪਤਿਸ੍ਸਵਲਕ੍ਖਣਂ ਹਿਰਿਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਾਪਂ ਨ ਕਰੋਤਿ। ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਤ੍ਤਾਨੁਵਾਦਭਯਂ ਪਰਾਨੁਵਾਦਭਯਂ ਦਣ੍ਡਭਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਭਯਨ੍ਤਿ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਵਜ੍ਜਭੀਰੁਕਭਯਦਸ੍ਸਾਵਿਲਕ੍ਖਣਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਾਪਂ ਨ ਕਰੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਜਾਤਿਮਹਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਚੇਵ ਅਤ੍ਤਾਨੁਵਾਦਭਯਾਦੀਨਿ ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਕਥੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਮੂਲਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਨ ਲੁਬ੍ਭਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨ, ਸਯਂ ਵਾ ਨ ਲੁਬ੍ਭਤਿ, ਅਲੁਬ੍ਭਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਤਨ੍ਤਿ **ਅਲੋਭੋ**। ਅਦੋਸਾਮੋਹੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤੇਸੁ ਅਲੋਭੋ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਗੇਧਲਕ੍ਖਣੋ, ਅਲਗ੍ਗਭਾਵਲਕ੍ਖਣੋ ਵਾ ਕਮਲਦਲੇ ਜਲਬਿਨ੍ਦੁ ਵਿਯ। ਅਪਰਿਗ੍ਗਹਣਰਸੋ ਮੁਤ੍ਤਭਿਕ੍ਖੁ ਵਿਯ । ਅਨਲ੍ਲੀਨਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਅਸੁਚਿਮ੍ਹਿ ਪਤਿਤਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ। ਅਦੋਸੋ ਅਚਣ੍ਡਿਕ੍ਕਲਕ੍ਖਣੋ, ਅਵਿਰੋਧਲਕ੍ਖਣੋ ਵਾ ਅਨੁਕੂਲਮਿਤ੍ਤੋ ਵਿਯ। ਆਘਾਤਵਿਨਯਰਸੋ ਪਰਿਲਾਹਵਿਨਯਰਸੋ ਵਾ ਚਨ੍ਦਨਂ ਵਿਯ। ਸੋਮ੍ਮਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਪੁਣ੍ਣਚਨ੍ਦੋ ਵਿਯ। ਅਮੋਹੋ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਦੇ ਵਿਭਾਵਿਤੋ ਏਵ।

ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਤੀਸੁ ਅਲੋਭੋ ਮਚ੍ਛੇਰਮਲਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਅਦੋਸੋ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਮਲਸ੍ਸ, ਅਮੋਹੋ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਭਾਵਨਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ। ਅਲੋਭੋ ਚੇਤ੍ਥ ਦਾਨਹੇਤੁ, ਅਦੋਸੋ ਸੀਲਹੇਤੁ, ਅਮੋਹੋ ਭਾਵਨਾਹੇਤੁ। ਤੇਸੁ ਚ ਅਲੋਭੇਨ ਅਨਧਿਕਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਲੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਧਿਕਗ੍ਗਹਣਤੋ। ਅਦੋਸੇਨ ਅਨੂਨਂ, ਦੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਊਨਗ੍ਗਹਣਤੋ। ਅਮੋਹੇਨ ਅਵਿਪਰੀਤਂ, ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਵਿਪਰੀਤਗ੍ਗਹਣਤੋ।

ਅਲੋਭੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਦੋਸਂ ਦੋਸਤੋ ਧਾਰੇਨ੍ਤੋ ਦੋਸੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ; ਲੁਦ੍ਧੋ ਹਿ ਦੋਸਂ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤਿ। ਅਦੋਸੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਂ ਗੁਣਂ ਗੁਣਤੋ ਧਾਰੇਨ੍ਤੋ ਗੁਣੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ; ਦੁਟ੍ਠੋ ਹਿ ਗੁਣਂ ਮਕ੍ਖੇਤਿ। ਅਮੋਹੇਨ ਯਾਥਾਵਸਭਾਵਂ ਯਾਥਾਵਸਭਾਵਤੋ ਧਾਰੇਨ੍ਤੋ ਯਾਥਾਵਸਭਾਵੇ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਮੂਲ੍ਹੋ ਹਿ 'ਤਚ੍ਛਂ ਅਤਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਅਤਚ੍ਛਂ ਚ ਤਚ੍ਛ'ਨ੍ਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਲੋਭੇਨ ਚ ਪਿਯਵਿਪ੍ਪਯੋਗਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਲੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਿਯਸਭਾਵਤੋ ਪਿਯਵਿਪ੍ਪਯੋਗਾਸਹਨਤੋ ਚ। ਅਦੋਸੇਨ ਅਪ੍ਪਿਯਸਮ੍ਪਯੋਗਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਦੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਹਿ ਅਪ੍ਪਿਯਸਭਾਵਤੋ ਅਪ੍ਪਿਯਸਮ੍ਪਯੋਗਾਸਹਨਤੋ ਚ। ਅਮੋਹੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਾਲਾਭਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਹਿ 'ਤਂ ਕੁਤੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਾ'ਤਿਏਵਮਾਦਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਸਮ੍ਭਵਤੋ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੪; ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੩੦)।

ਅਲੋਭੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਜਾਤਿਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਲੋਭਸ੍ਸ ਤਣ੍ਹਾਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਤਣ੍ਹਾਮੂਲਕਤ੍ਤਾ ਚ ਜਾਤਿਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ। ਅਦੋਸੇਨ ਜਰਾਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਿਕ੍ਖਦੋਸਸ੍ਸ ਖਿਪ੍ਪਂ ਜਰਾਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਅਮੋਹੇਨ ਮਰਣਦੁਕ੍ਖਂ ਨ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮੋਹਮਰਣਞ੍ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਨ ਚੇਤਂ ਅਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਹੋਤਿ। ਅਲੋਭੇਨ ਚ ਗਹਟ੍ਠਾਨਂ, ਅਮੋਹੇਨ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ, ਅਦੋਸੇਨ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸੁਖਸਂਵਾਸਤਾ ਹੋਤਿ।

ਵਿਸੇਸਤੋ ਚੇਤ੍ਥ ਅਲੋਭੇਨ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾਯ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਣ੍ਹਾਯ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਅਲੋਭੋ। ਅਦੋਸੇਨ ਨਿਰਯੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਦੋਸੇਨ ਹਿ ਚਣ੍ਡਜਾਤਿਤਾਯ ਦੋਸਸਦਿਸਂ ਨਿਰਯਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਦੋਸਸ੍ਸ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਅਦੋਸੋ। ਅਮੋਹੇਨ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਨ ਹੋਤਿ। ਮੋਹੇਨ ਹਿ ਨਿਚ੍ਚਸਮ੍ਮੂਲ੍ਹਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਂ ਉਪਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਮੋਹਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ ਚ ਅਮੋਹੋ। ਏਤੇਸੁ ਚ ਅਲੋਭੋ ਰਾਗਵਸੇਨ ਉਪਗਮਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਕਰੋ, ਅਦੋਸੋ ਦੋਸਵਸੇਨ ਅਪਗਮਨਸ੍ਸ, ਅਮੋਹੋ ਮੋਹਵਸੇਨ ਅਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ।

ਤੀਹਿਪਿ ਚੇਤੇਹਿ ਯਥਾਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦਸਞ੍ਞਾ ਅਵਿਹਿਂਸਾਸਞ੍ਞਾਤਿ ਇਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ। ਅਸੁਭਸਞ੍ਞਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਸਞ੍ਞਾ ਧਾਤੁਸਞ੍ਞਾਤਿ ਇਮਾ ਚ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਞ੍ਞਾਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਲੋਭੇਨ ਪਨ ਕਾਮਸੁਖਲ੍ਲਿਕਾਨੁਯੋਗਅਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਅਦੋਸੇਨ ਅਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਅਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨਂ ਹੋਤਿ; ਅਮੋਹੇਨ ਮਜ੍ਝਿਮਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਪਜ੍ਜਨਂ। ਤਥਾ ਅਲੋਭੇਨ ਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਯਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਪਭੇਦਨਂ ਹੋਤਿ, ਅਦੋਸੇਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦਕਾਯਗਨ੍ਥਸ੍ਸ, ਅਮੋਹੇਨ ਸੇਸਗਨ੍ਥਦ੍ਵਯਸ੍ਸ। ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਪੁਰਿਮਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਆਨੁਭਾਵੇਨ, ਪਚ੍ਛਿਮਾਨਿ ਪਚ੍ਛਿਮਸ੍ਸੇਵ ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਇਜ੍ਝਨ੍ਤਿ।

ਅਲੋਭੋ ਚੇਤ੍ਥ ਆਰੋਗ੍ਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ; ਅਲੁਦ੍ਧੋ ਹਿ ਲੋਭਨੀਯਮ੍ਪਿ ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਨ ਸੇਵਤਿ, ਤੇਨ ਖੋ ਅਰੋਗੋ ਹੋਤਿ। ਅਦੋਸੋ ਯੋਬ੍ਬਨਸ੍ਸ; ਅਦੁਟ੍ਠੋ ਹਿ ਵਲਿਪਲਿਤਾਵਹੇਨ ਦੋਸਗ੍ਗਿਨਾ ਅਡਯ੍ਹਮਾਨੋ ਦੀਘਰਤ੍ਤਂ ਯੁਵਾ ਹੋਤਿ। ਅਮੋਹੋ ਦੀਘਾਯੁਕਤਾਯ; ਅਮੂਲ੍ਹੋ ਹਿ ਹਿਤਾਹਿਤਂ ਞਤ੍ਵਾ ਅਹਿਤਂ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਹਿਤਞ੍ਚ ਪਟਿਸੇਵਮਾਨੋ ਦੀਘਾਯੁਕੋ ਹੋਤਿ।

ਅਲੋਭੋ ਚੇਤ੍ਥ ਭੋਗਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਲੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ ਚਾਗੇਨ ਭੋਗਪਟਿਲਾਭੋ। ਅਦੋਸੋ ਮਿਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਲਾਭਤੋ ਚੇਵ ਅਪਰਿਹਾਨਤੋ ਚ। ਅਮੋਹੋ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ , ਅਮੂਲ੍ਹੋ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਹਿਤਮੇਵ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮ੍ਪਾਦੇਤਿ । ਅਲੋਭੋ ਚ ਦਿਬ੍ਬਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਅਦੋਸੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਸ੍ਸ, ਅਮੋਹੋ ਅਰਿਯਵਿਹਾਰਸ੍ਸ।

ਅਲੋਭੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਸਕਪਕ੍ਖੇਸੁ ਸਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਬ੍ਬੁਤੋ ਹੋਤਿ, ਤੇਸਂ ਵਿਨਾਸੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਗਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ; ਅਦੋਸੇਨ ਪਰਪਕ੍ਖੇਸੁ, ਅਦੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਹਿ ਵੇਰੀਸੁਪਿ ਵੇਰਿਸਞ੍ਞਾਯ ਅਭਾਵਤੋ; ਅਮੋਹੇਨ ਉਦਾਸੀਨਪਕ੍ਖੇਸੁ, ਅਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਾਭਿਸਙ੍ਗਤਾਯ ਅਭਾਵਤੋ।

ਅਲੋਭੇਨ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਂ ਹੋਤਿ; ਲੁਦ੍ਧੋ ਹਿ ਉਪਭੋਗਾਸਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਦੋਸੇਨ ਦੁਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨਂ; ਅਦੋਸਜ੍ਝਾਸਯੋ ਹਿ ਪਰਿਚ੍ਚਤ੍ਤਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇਯੇਵ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਮੋਹੇਨ ਅਨਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਂ; ਅਮੂਲ੍ਹੋ ਹਿ ਯਾਥਾਵਗਹਣਕੁਸਲੋ ਅਪਰਿਣਾਯਕਂ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਂ ਅਪਰਿਣਾਯਕਤੋ ਬੁਜ੍ਝਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਏਤੇਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਾਦੀਨਿ ਏਵਮੇਤੇਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਾਦੀਹਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਨਿਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨੇਨ ਹਿ ਅਲੋਭੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਦੋਸੋ, ਅਨਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਮੋਹੋ ਹੋਤਿ। ਕੋ ਹਿ ਨਾਮ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਮਿਦ’ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਮਾ ਞਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸਤ੍ਥਾਯ ਪਿਹਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ, ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਵਾ ‘ਦੁਕ੍ਖ’ਨ੍ਤਿ ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਤਿਖਿਣਂ ਕੋਧਦੁਕ੍ਖਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਯ੍ਯ, ਅਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਞ੍ਚ ਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਸਮ੍ਮੋਹਮਾਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯਾਤਿ?

ਕਮ੍ਮਪਥਰਾਸਿਵਣ੍ਣਨਾ

ਨਾਭਿਜ੍ਝਾਯਤੀਤਿ **ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ**। ਕਾਯਿਕਚੇਤਸਿਕਸੁਖਂ ਇਧਲੋਕਪਰਲੋਕਹਿਤਂ ਗੁਣਾਨੁਭਾਵਪਟਿਲਦ੍ਧਂ ਕਿਤ੍ਤਿਸਦ੍ਦਞ੍ਚ ਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦੇਤੀਤਿ **ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ**। ਸਮ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋਭਨਾ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ**। ਅਲੋਭਾਦੀਨਂਯੇਵ ਤਾਨਿ ਨਾਮਾਨਿ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਨੇਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮੂਲਵਸੇਨ ਗਹਿਤਾ, ਇਧ ਕਮ੍ਮਪਥਵਸੇਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਲੋਕਪਾਲਦੁਕਵਣ੍ਣਨਾ

ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾਨਿਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਬਲਵਸੇਨ ਗਹਿਤਾਨਿ, ਇਧ ਲੋਕਪਾਲਵਸੇਨ। ਲੋਕਞ੍ਹਿ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਾਲਯਨ੍ਤਿ। ਯਥਾਹ –

> ‘‘ਦ੍ਵੇਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕਂ ਪਾਲੇਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਦ੍ਵੇ? ਹਿਰੀ ਚ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਞ੍ਚ । ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕਂ ਪਾਲੇਨ੍ਤਿ । ਸਚੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦ੍ਵੇ ਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕਂ ਨ ਪਾਲੇਯ੍ਯੁਂ, ਨਯਿਧ ਪਞ੍ਞਾਯੇਥ ਮਾਤਾਤਿ ਵਾ, ਮਾਤੁਚ੍ਛਾਤਿ ਵਾ, ਮਾਤੁਲਾਨੀਤਿ ਵਾ, ਆਚਰਿਯਭਰਿਯਾਤਿ ਵਾ, ਗਰੂਨਂ ਦਾਰਾਤਿ ਵਾ। ਸਮ੍ਭੇਦਂ ਲੋਕੋ ਅਗਮਿਸ੍ਸ ਯਥਾ ਅਜੇਲ੍ਕਾ ਕੁਕ੍ਕੁਟਸੂਕਰਾ ਸੋਣਸਿਙ੍ਗਾਲਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਸੁਕ੍ਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਲੋਕਂ ਪਾਲੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ ਮਾਤਾਤਿ ਵਾ ਮਾਤੁਚ੍ਛਾਤਿ ਵਾ ਮਾਤੁਲਾਨੀਤਿ ਵਾ ਆਚਰਿਯਭਰਿਯਾਤਿ ਵਾ ਗਰੂਨਂ ਦਾਰਾਤਿ ਵਾ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੯)।

ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਦਿਯੁਗਲਵਣ੍ਣਨਾ

ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨਂ **ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ**। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨਂ **ਚਿਤ੍ਤਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ**। ਕਾਯੋਤਿ ਚੇਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ। ਉਭੋਪਿ ਪਨੇਤਾ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਦਰਥਵੂਪਸਮਲਕ੍ਖਣਾ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯੋ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਦਰਥਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਰਸਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਪਰਿਪ੍ਫਨ੍ਦਸੀਤਿਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਵੂਪਸਮਕਰਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਦਿਕਿਲੇਸਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਕਾਯਸ੍ਸ ਲਹੁਭਾਵੋ **ਕਾਯਲਹੁਤਾ**। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲਹੁਭਾਵੋ **ਚਿਤ੍ਤਲਹੁਤਾ**। ਤਾ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਗਰੁਭਾਵਵੂਪਸਮਲਕ੍ਖਣਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਗਰੁਭਾਵਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਰਸਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਦਨ੍ਧਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਗਰੁਭਾਵਕਰਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾਦਿਕਿਲੇਸਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਕਾਯਸ੍ਸ ਮੁਦੁਭਾਵੋ **ਕਾਯਮੁਦੁਤਾ**। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮੁਦੁਭਾਵੋ **ਚਿਤ੍ਤਮੁਦੁਤਾ**। ਤਾ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਥਦ੍ਧਭਾਵਵੂਪਸਮਲਕ੍ਖਣਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਥਦ੍ਧਭਾਵਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਰਸਾ, ਅਪ੍ਪਟਿਘਾਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਥਦ੍ਧਭਾਵਕਰਦਿਟ੍ਠਿਮਾਨਾਦਿਕਿਲੇਸਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਕਾਯਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੋ **ਕਾਯਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ**। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੋ **ਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ**। ਤਾ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵਵੂਪਸਮਲਕ੍ਖਣਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਰਸਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵਕਰਾਵਸੇਸਨੀਵਰਣਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਤਾ ਪਸਾਦਨੀਯਵਤ੍ਥੂਸੁ ਪਸਾਦਾਵਹਾ, ਹਿਤਕਿਰਿਯਾਸੁ ਵਿਨਿਯੋਗਕ੍ਖੇਮਭਾਵਾਵਹਾ ਸੁਵਣ੍ਣਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਵਿਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਾਗੁਞ੍ਞਭਾਵੋ **ਕਾਯਪਾਗੁਞ੍ਞਤਾ**। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਾਗੁਞ੍ਞਭਾਵੋ **ਚਿਤ੍ਤਪਾਗੁਞ੍ਞਤਾ**। ਤਾ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਗੇਲਞ੍ਞਭਾਵਲਕ੍ਖਣਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਗੇਲਞ੍ਞਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਰਸਾ, ਨਿਰਾਦੀਨਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਗੇਲਞ੍ਞਕਰਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਾਦਿਕਿਲੇਸਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਕਾਯਸ੍ਸ ਉਜੁਕਭਾਵੋ **ਕਾਯੁਜੁਕਤਾ**। ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਜੁਕਭਾਵੋ **ਚਿਤ੍ਤੁਜੁਕਤਾ**। ਤਾ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਜ੍ਜਵਲਕ੍ਖਣਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਕੁਟਿਲਭਾਵਨਿਮ੍ਮਦ੍ਦਨਰਸਾ, ਅਜਿਮ੍ਹਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਕੁਟਿਲਭਾਵਕਰਮਾਯਾਸਾਠੇਯ੍ਯਾਦਿਕਿਲੇਸਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਸਰਤੀਤਿ **ਸਤਿ**। ਸਮ੍ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ**; ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਪਕਾਰੇਹਿ ਜਾਨਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਾਤ੍ਥਕਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਸਪ੍ਪਾਯਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਗੋਚਰਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਅਸਮ੍ਮੋਹਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਇਮੇਸੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਪਨਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਚ ਤੇਸੰ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਇਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵੇਤੰ ਧਮ੍ਮਦ੍ਵਯੰ ਪੁਨ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਉਪਕਾਰਵਸੇਨ ਗਹਿਤੰ।

ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇ ਸਮੇਤੀਤਿ **ਸਮਥੋ**। ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਵਿਵਿਧੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**। ਪਞ੍ਞਾਵੇਸਾ ਅਤ੍ਥਤੋ। ਇਮੇਸਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵ। ਇਧ ਪਨੇਤੇ ਯੁਗਨਦ੍ਧਵਸੇਨ ਗਹਿਤਾ।

ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਪਗ੍ਗਾਹੋ**। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖੇਪਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਨ ਵਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ **ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ**। ਏਤੇਸਮ੍ਪਿ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵ। ਇਧ ਪਨੇਤੰ ਦ੍ਵਯੰ ਵੀਰਿਯਸਮਾਧਿਯੋਜਨਤ੍ਥਾਯ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਯੇਵਾਪਨਕਵਣ੍ਣਨਾ

ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾਤਿ 'ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ... ਪੇ॰... ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਨ ਕੇਵਲੰ ਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਇਮੇ ਪਰੋਪਣ੍ਣਾਸਧਮ੍ਮਾ ਏਵ, ਅਥ ਖੋ ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰੰ ਤਿਹੇਤੁਕੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੰ ਪਠਮੰ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਤੇਰਿਯੇਵ ਫਸ੍ਸਾਦੀਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨੁਰੂਪੰ ਪਚ੍ਚਯੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਰੂਪਾਭਾਵੇਨ ਅਰੂਪਿਨੋ, ਸਭਾਵਤੋ ਉਪਲਬ੍ਭਮਾਨਾ ਧਮ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚਿਤ੍ਤੁਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਰੁਲ਼੍ਹੇ ਪਰੋਪਣ੍ਣਾਸਧਮ੍ਮੇ ਦੀਪੇਤ੍ਵਾ ਯੇਵਾਪਨਕਵਸੇਨ ਅਪਰੇਪਿ ਨਵ ਧਮ੍ਮੇ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ ਦੀਪੇਤਿ। ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸੁ ‘ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ ਕਰੁਣਾ ਮੁਦਿਤਾ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਿਰਤਿ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਿਰਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਵਿਰਤੀ’ਤਿ ਇਮੇ ਨਵ ਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚਾਪਿ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤੇ ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਕੁਸਲਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਚਿਤ੍ਤੁਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਨ ਆਰੁਲ਼੍ਹੋ। ਸੋ ਇਧ ਯੇਵਾਪਨਕਵਸੇਨ ਗਹਿਤੋ।

ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ ਅਤ੍ਥਿ। ਮੇਤ੍ਤਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ ਅਤ੍ਥਿ; ਸੋ ਅਦੋਸੇ ਗਹਿਤੇ ਗਹਿਤੋ ਏਵ ਹੋਤਿ। ਕਰੁਣਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਮੁਦਿਤਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ ਅਤ੍ਥਿ; ਸੋ ਪਨ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾਯ ਗਹਿਤਾਯ ਗਹਿਤੋਵ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਅਤ੍ਥਿ; ਚਿਤ੍ਤੁਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਨ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਨ ਆਰੁਲ਼੍ਹੋ। ਸੋਪਿ ਇਧ ਯੇਵਾਪਨਕਵਸੇਨ ਗਹਿਤੋ।

ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਨਵਸੁ ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾਤਿ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋਵ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਸੇਸਾ ਨਾਨਾਕ੍ਖਣੇ। ਯਦਾ ਹਿ ਇਮਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਂ ਪਜਹਤਿ, ਵਿਰਤਿਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਂ ਪੂਰੇਤਿ, ਤਦਾ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ ਚਾਤਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਯਦਾ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪਜਹਤਿ, ਵਿਰਤਿਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਂ ਪੂਰੇਤਿ...ਪੇ॰... ਮਿਚ੍ਛਾਆਜੀਵਂ ਪਜਹਤਿ, ਵਿਰਤਿਵਸੇਨ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਂ ਪੂਰੇਤਿ...ਪੇ॰... ਯਦਾ ਕਰੁਣਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ...ਪੇ॰... ਯਦਾ ਮੁਦਿਤਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਤਿ, ਤਦਾ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਮੁਦਿਤਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ ਚਾਤਿ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਇਤੋ ਪਨ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ, ਦਾਨਂ ਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸੀਲਂ ਪੂਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਗੇ ਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਪਣ੍ਣਕਙ੍ਗਾਨੇਵ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਏਵਮੇਤੇਸੁ ਨਵਸੁ ਯੇਵਾਪਨਕਧਮ੍ਮੇਸੁ **‘ਛਨ੍ਦੋ’**ਤਿ ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਯੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਕਤ੍ਤੁਕਮ੍ਯਤਾਲਕ੍ਖਣੋ ਛਨ੍ਦੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਪਰਿਯੇਸਨਰਸੋ, ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਅਤ੍ਥਿਕਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ । ਤਦੇਵਸ੍ਸ ਪਦਟ੍ਠਾਨਂ । ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਗਹਣੇ ਚਾਯਂ ਚੇਤਸੋ ਹਤ੍ਥਪ੍ਪਸਾਰਣਂ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਂ **‘ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ’**। ਸੋ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੋ, ਅਸਂਸਪ੍ਪਨਰਸੋ, ਨਿਚ੍ਛਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਪਦਟ੍ਠਾਨੋ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨਿਚ੍ਚਲਭਾਵੇਨ ਇਨ੍ਦਖੀਲੋ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਕਿਰਿਯਾ ਕਾਰੋ, ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਕਾਰੋ **‘ਮਨਸਿਕਾਰੋ’**। ਪੁਰਿਮਮਨਤੋ ਵਿਸਦਿਸਂ ਮਨਂ ਕਰੋਤੀਤਿਪਿ ਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਪਾਦਕੋ ਵੀਥਿਪਟਿਪਾਦਕੋ ਜਵਨਪਟਿਪਾਦਕੋਤਿ ਤਿਪ੍ਪਕਾਰੋ। ਤਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਪਾਦਕੋ ਮਨਸ੍ਮਿਂ ਕਾਰੋਤਿ ਮਨਸਿਕਾਰੋ। ਸੋ ਸਾਰਣਲਕ੍ਖਣੋ, ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਮ੍ਪਯੋਜਨਰਸੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ। ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਪਾਦਕਤ੍ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸਾਰਥਿ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਵੀਥਿਪਟਿਪਾਦਕੋਤਿ ਪਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਜਵਨਪਟਿਪਾਦਕੋਤਿ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ। ਨ ਤੇ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ।

ਤੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ **‘ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ’**। ਸਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਸਮਵਾਹਿਤਲਕ੍ਖਣਾ, ਊਨਾਧਿਕਨਿਵਾਰਣਰਸਾ, ਪਕ੍ਖਪਾਤੁਪਚ੍ਛੇਦਨਰਸਾ ਵਾ; ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਵਸੇਨ ਸਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਆਜਾਨੇਯਜਾਨਂ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਨਸਾਰਥਿ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

‘ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ’ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਾ ਅਪ੍ਪਨਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾ, ਇਧ ਕਾਮਾਵਚਰਾਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ।

ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਤੋ ਵਿਰਤਿ '**ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਵਿਰਤਿ**'। ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪਨੇਤਾ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਵਤ੍ਥੂਨੰ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮਲਕ੍ਖਣਾ; ਅਮਦ੍ਦਨਲਕ੍ਖਣਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ। ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਵਤ੍ਥੁਤੋ ਸਙ੍ਕੋਚਨਰਸਾ, ਅਕਿਰਿਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਸਦ੍ਧਾਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਅਪ੍ਪਿਚ੍ਛਤਾਦਿਗੁਣਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਪਾਪਕਿਰਿਯਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਮੁਖੀਭਾਵਭੂਤਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਇਤਿ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਿ ਛਪ੍ਪਞ੍ਞਾਸ ਯੇਵਾਪਨਕਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਨਵਾਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਪਞ੍ਚਸਟ੍ਠਿ ਧਮ੍ਮਪਦਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਕਦਾਚਿ ਏਕਸਟ੍ਠਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਸਮਸਟ੍ਠਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਪੂਰਣਾਦਿਵਸੇਨ। ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਏਕਸਟ੍ਠਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਤੇਹਿ ਮੁਤ੍ਤੇ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਸਮਸਟ੍ਠਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਨ ਯੇਵਾਪਨਕੇ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਯਥਾਰੁਤਵਸੇਨ ਗਯ੍ਹਮਾਨਾਨਿ ਛਪ੍ਪਞ੍ਞਾਸਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਂ, ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਚਾਰੋ ਪੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ, ਪਞ੍ਚਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਹਿਰਿਬਲਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਬਲਾਨਿ, ਅਲੋਭੋ ਅਦੋਸੋਤਿ ਦ੍ਵੇ ਮੂਲਾਨਿ, ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦਯੋ ਦ੍ਵਾਦਸ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਸਮਤਿਂਸ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤੇਸੁ ਸਮਤਿਂਸਾਯ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਮ੍ਮਾ ਅਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਸਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾ। ਕਤਮੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸ? ਫਸ੍ਸੋ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚਾਰੋ ਪੀਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਆਦਯੋ ਦ੍ਵਾਦਸ ਧਮ੍ਮਾਤਿ ਇਮੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਅਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾ। ਵੇਦਨਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ, ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਹਿਰਿਬਲਂ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲਂ, ਅਲੋਭੋ ਅਦੋਸੋਤਿ ਇਮੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਧਮ੍ਮਾ ਸਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾ। ਤੇਸੁ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਏਕੋ ਤੀਸੁ, ਦ੍ਵੇ ਚਤੂਸੁ, ਏਕੋ ਛਸੁ, ਏਕੋ ਸਤ੍ਤਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ।

ਕਥਂ? ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਸਦ੍ਧਾ ਹਿਰੀ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਂ ਅਲੋਭੋ ਅਦੋਸੋਤਿ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਾ।

ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਾਵ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਂ ਪਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋਤਿ। ਸਦ੍ਧਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਧਾਬਲਨ੍ਤਿ। ਹਿਰੀ ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਹਿਰਿਬਲਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਲੋਕਪਾਲਦੁਕਂ ਪਤ੍ਵਾ ਹਿਰੀਤਿ। ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਲੋਭੋ ਮੂਲਂ ਪਤ੍ਵਾ ਅਲੋਭੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਪਤ੍ਵਾ ਅਨਭਿਜ੍ਝਾਤਿ। ਅਦੋਸੋ ਮੂਲਂ ਪਤ੍ਵਾ ਅਦੋਸੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਪਤ੍ਵਾ ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋਤਿ। ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਾ।

ਵੇਦਨਾ ਪਨ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਂ ਪਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸੁਖਨ੍ਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ।

ਵੀਰਿਯਂ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋਤਿ, ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਬਲਨ੍ਤਿ, ਪਿਟ੍ਠਿਦੁਕਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਗ੍ਗਾਹੋਤਿ। ਸਤਿਪਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਤੀਤਿ, ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਤਿਬਲਨ੍ਤਿ, ਪਿਟ੍ਠਿਦੁਕਂ ਪਤ੍ਵਾ ਸਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਏਵਂ ਇਮੇ ਦ੍ਵੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਾ।

ਸਮਾਧਿ ਪਨ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀਤਿ। ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿਬਲਨ੍ਤਿ, ਪਿਟ੍ਠਿਦੁਕਂ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮਥੋ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ। ਏਵਮਯਂ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ।

ਪਞ੍ਞਾ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀਤਿ, ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਬਲਨ੍ਤਿ, ਮੂਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਅਮੋਹੋਤਿ, ਕਮ੍ਮਪਥਂ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀਤਿ, ਪਿਟ੍ਠਿਦੁਕਂ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਤਿ। ਏਵਂ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਸਤ੍ਤਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ।

ਸਚੇ ਪਨ ਕੋਚਿ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਏਤ੍ਥ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਗਹਿਤਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਪਦਂ ਪੂਰਿਤਂ, ਅਨਨੁਸਨ੍ਧਿਕਾ ਕਥਾ ਉਪ੍ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਚੋਰੇਹਿ ਆਭਤਭਣ੍ਡਸਦਿਸਾ, ਗੋਯੂਥੇਨ ਗਤਮਗ੍ਗੇ ਆਲੁਲਿਤਤਿਣਸਦਿਸਾ ਅਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਕਥਿਤਾ'ਤਿ, ਸੋ 'ਮਾਹੇਵ'ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਸੇਧੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ – 'ਬੁਦ੍ਧਾਨਂ ਦੇਸਨਾ ਅਨਨੁਸਨ੍ਧਿਕਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਾਨੁਸਨ੍ਧਿਕਾ ਵ ਹੋਤਿ। ਅਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਕਥਿਤਾਪਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਬ੍ਬਾ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਕਥਿਤਾਯੇਵ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਹਿ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਜਾਨਾਤਿ, ਤਂ ਞਤ੍ਵਾ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਆਰੋਪੇਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕੇਕਕਿਚ੍ਚਾਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਆਰੋਪੇਸਿ। ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਦ੍ਵੇਦ੍ਵੇਕਿਚ੍ਚਾਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਆਰੋਪੇਸਿ। ਵੇਦਨਾ ਤਿਕਿਚ੍ਚਾਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਆਰੋਪੇਸਿ। ਵੀਰਿਯਸਤੀਨਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਿਚ੍ਚਾਨੀਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਆਰੋਪੇਸਿ। ਸਮਾਧਿ ਛਕਿਚ੍ਚੋਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਆਰੋਪੇਸਿ। ਪਞ੍ਞਾ ਸਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਾਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਆਰੋਪੇਸਿ'।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਓਪਮ੍ਮਂ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਰਾਜਾ ਰਹੋਗਤੋ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਇਮਂ ਰਾਜਕੁਲਸਨ੍ਤਕਂ ਨ ਯਥਾ ਵਾ ਤਥਾ ਵਾ ਖਾਦਿਤਬ੍ਬਂ, ਸਿਪ੍ਪਾਨੁਚ੍ਛਵਿਕਂ ਵੇਤਨਂ ਵਡ੍ਢੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ। ਸੋ ਸਬ੍ਬੇ ਸਿਪ੍ਪਿਕੇ ਸਨ੍ਨਿਪਾਤਾਪੇਤ੍ਵਾ 'ਏਕੇਕਸਿਪ੍ਪਜਾਨਨਕੇ ਪਕ੍ਕੋਸਥਾ'ਤਿ ਆਹ। ਏਵਂ ਪਕ੍ਕੋਸਿਯਮਾਨਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਜਨਾ ਉਟ੍ਠਹਿਂਸੁ। ਤੇਸਂ ਏਕੇਕਂ ਪਟਿਵੀਸਂ ਦਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਸਿ। 'ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਸਿਪ੍ਪਾਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਸਤ੍ਤ ਜਨਾ ਆਗਮਂਸੁ। ਤੇਸਂ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਪਟਿਵੀਸੇ ਦਾਪੇਸਿ। 'ਤੀਣਿ ਸਿਪ੍ਪਾਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਏਕੋਵ ਆਗਚ੍ਛਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਯੋ ਪਟਿਵੀਸੇ ਦਾਪੇਸਿ। 'ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਿਪ੍ਪਾਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਦ੍ਵੇ ਜਨਾ ਆਗਮਂਸੁ। ਤੇਸਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਟਿਵੀਸੇ ਦਾਪੇਸਿ। 'ਪਞ੍ਚ ਸਿਪ੍ਪਾਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਏਕੋਪਿ ਨਾਗਚ੍ਛਿ । 'ਛ ਸਿਪ੍ਪਾਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਏਕੋਵ ਆਗਚ੍ਛਿ। ਤਸ੍ਸ ਛ ਪਟਿਵੀਸੇ ਦਾਪੇਸਿ। 'ਸਤ੍ਤ ਸਿਪ੍ਪਾਨਿ ਜਾਨਨ੍ਤਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਏਕੋਵ ਆਗਚ੍ਛਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤ ਪਟਿਵੀਸੇ ਦਾਪੇਸਿ।

ਤਤ੍ਥ ਪਣ੍ਡਿਤੋ ਰਾਜਾ ਵਿਯ ਅਨੁਤ੍ਤਰੋ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ। ਸਿਪ੍ਪਜਾਨਨਕਾ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਙ੍ਗਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਾ। ਸਿਪ੍ਪਾਨੁਚ੍ਛਵਿਕਵੇਤਨਵਡ੍ਢਨਂ ਵਿਯ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਭਤ੍ਤਿਆਰੋਪਨਂ।

ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਪਨੇਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਵਸੇਨ ਝਾਨਙ੍ਗਵਸੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਵਸੇਨ ਬਲਵਸੇਨ ਮੂਲਵਸੇਨ ਕਮ੍ਮਪਥਵਸੇਨ ਲੋਕਪਾਲਵਸੇਨ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਵਸੇਨ ਲਹੁਤਾਵਸੇਨ ਮੁਦੁਤਾਵਸੇਨ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਵਸੇਨ ਪਾਗੁਞ੍ਞਤਾਵਸੇਨ ਉਜੁਕਤਾਵਸੇਨ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਵਸੇਨ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਪਗ੍ਗਾਹਵਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨਾਤਿ ਸਤ੍ਤਰਸ ਰਾਸਯੋ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾ

੨. ਇਦਾਨਿ ਤਾਨੇਵ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਪਾਲਿਆਰੁਲ੍ਹਾਨਿ ਛਪ੍ਪਞ੍ਞਾਸ ਪਦਾਨਿ ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ '**ਕਤਮੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀ**'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੋ ਆਰਦ੍ਧੋ।

ਤਤ੍ਥ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਤਾਵ ਅਯਮਤ੍ਥੋ – ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਤਿਹੇਤੁਕਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਕਤਮੋ ਸੋ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਪੁਚ੍ਛਾਸੁ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਯੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਯੋ ਫੁਸਨਕਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਫਸ੍ਸੋ, ਸੋ **ਫਸ੍ਸੋ**ਤਿ। ਇਦਂ ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਸਭਾਵਦੀਪਨਤੋ ਸਭਾਵਪਦਂ ਨਾਮ। **ਫੁਸਨਾ**ਤਿ ਫੁਸਨਾਕਾਰੋ। **ਸਮ੍ਫੁਸਨਾ**ਤਿ ਫੁਸਨਾਕਾਰੋਵ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਪਦਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਸਮ੍ਫੁਸਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਫੁਸਿਤਭਾਵੋ। ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾ – ਯੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫੁਸਨਕਵਸੇਨ ਫਸ੍ਸੋ, ਯਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫੁਸਨਾ, ਯਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਸਮ੍ਫੁਸਨਾ, ਯਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਸਮ੍ਫੁਸਿਤਤ੍ਤਂ; ਅਥ ਵਾ, ਯੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫੁਸਨਵਸੇਨ ਫਸ੍ਸੋ, ਅਞ੍ਞੇਨਾਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਫੁਸਨਾ ਸਮ੍ਫੁਸਨਾ ਸਮ੍ਫੁਸਿਤਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਅਯਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਵੇਦਨਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਪਦਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਸਾਧਾਰਣੋ ਵਿਭਤ੍ਤਿਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ। ਯਾਨਿਮਾਨਿ ਭਗਵਤਾ ਪਠਮਂ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤਂ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੇਨ ਅਤਿਰੇਕਪਣ੍ਣਾਸਪਦਾਨਿ ਮਾਤਿਕਾਵਸੇਨ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਏਕੇਕਪਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਆਰੋਪਿਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਾਨਿ ਤੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ; ਨਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਾਨਿ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਨਾਨਾ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਅਪਰਦੀਪਨਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਠਾਨਾਨਿ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਕਥਂ? ਏਤਾਨਿਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਤੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕੋਧੋ ਕੁਜ੍ਝਨਾ ਕੁਜ੍ਝਿਤਤ੍ਤਂ, ਦੋਸੋ ਦੁਸ੍ਸਨਾ ਦੁਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਿਗਮਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਏਕੋਵ ਕੋਧੋ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਏਵਂ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਗਤੋ। ਚਾਰੋ ਵਿਚਾਰੋ ਅਨੁਵਿਚਾਰੋ ਉਪਵਿਚਾਰੋਤਿ ਏਵਂ ਪਨ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਿਗਮਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਣ੍ਡਿਚ੍ਚਂ ਕੋਸਲ੍ਲਂ ਨੇਪੁਞ੍ਞਂ ਵੇਭਬ੍ਯਾ ਚਿਨ੍ਤਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਾਤਿ ਏਵਂ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਿਗਮਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਸੁ ਫਸ੍ਸਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤਾਵ ਇਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਵਿਭਤ੍ਤਿਯੋ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। 'ਫਸ੍ਸੋ ਫੁਸਨਾ'ਤਿ ਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਵਿਭਤ੍ਤਿਗਮਨਂ ਹੋਤਿ। 'ਸਮ੍ਫੁਸਨਾ'ਤਿ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ। 'ਸਮ੍ਫੁਸਿਤਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਿਗਮਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਨਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਾਨਿਪਿ ਪਨ ਨਾਮਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਲਕ੍ਖਣਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਕਿਚ੍ਚਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਾਨਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਨਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਹੋਤਿ? ਯੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਦੋਸੋ ਦੁਸ੍ਸਨਾਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੪੧੮) ਏਤ੍ਥ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋਤਿ ਵਾ, ਦੋਸੋਤਿ ਵਾ, ਦ੍ਵੇਪਿ ਏਤੇ ਕੋਧੋ ਏਵ, ਨਾਮੇਨ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਗਤਾਤਿ। ਏਵਂ 'ਨਾਮਨਾਨਤ੍ਤੇਨ' ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਚ ਪਞ੍ਚਪਿ ਖਨ੍ਧਾ ਏਕੋਵ ਖਨ੍ਧੋ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਰੂਪਂ ਰੁਪ੍ਪਨਲਕ੍ਖਣਂ, ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਯਿਤਲਕ੍ਖਣਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ, ਚੇਤਨਾ ਚੇਤਯਿਤਲਕ੍ਖਣਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਲਕ੍ਖਣਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ 'ਲਕ੍ਖਣਨਾਨਤ੍ਤੇਨ' ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਾ – ''ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਪਾਪਕਾਨਂ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਾਯ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ ਪਦਹਤੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੩੯੦; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੦੨) ਏਕਮੇਵ ਵੀਰਿਯਂ ਕਿਚ੍ਚਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਆਗਤਂ। ਏਵਂ 'ਕਿਚ੍ਚਨਾਨਤ੍ਤੇਨ' ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ – ਕੋਧਗਰੁਤਾ ਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾ, ਮਕ੍ਖਗਰੁਤਾ ਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾ, ਲਾਭਗਰੁਤਾ ਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾ, ਸਕ੍ਕਾਰਗਰੁਤਾ ਨ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਗਰੁਤਾਤਿ, ਏਵਮਾਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੪੪) ਪਨ 'ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਾਨਤ੍ਤੇਨ' ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਮਾਨਿ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਾਨਤ੍ਤਾਨਿ ਨ ਫਸ੍ਸੇਯੇਵ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਾਦੀਸੁ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਹਿ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਨਾਮਂ...ਪੇ॰... ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਫਸ੍ਸੋ ਚ ਫੁਸਨਲਕ੍ਖਣੋ, ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਯਿਤਲਕ੍ਖਣਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ, ਚੇਤਨਾ ਚੇਤਯਿਤਲਕ੍ਖਣਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਂ। ਤਥਾ ਫਸ੍ਸੋ ਫੁਸਨਕਿਚ੍ਚੋ, ਵੇਦਨਾ ਅਨੁਭਵਨਕਿਚ੍ਚਾ, ਸਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚਾ, ਚੇਤਨਾ ਚੇਤਯਿਤਕਿਚ੍ਚਾ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਕਿਚ੍ਚਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਾਨਤ੍ਤੰ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕੇ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਲੋਭਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਨ ਅਲੋਭੋ ਅਲੁਬ੍ਭਨਾ ਅਲੁਬ੍ਭਿਤਤ੍ਤਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਏਵੰ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਲਬ੍ਭਮਾਨਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਅਪਰਦੀਪਨਾ ਪਨ ਪਦਤ੍ਥੁਤਿ ਵਾ ਹੋਤਿ ਦਲ੍ਹੀਕਮ੍ਮੰ ਵਾਤਿ ਏਵੰ ਦ੍ਵੇ ਠਾਨਾਨਿ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਯਟ੍ਠਿਕੋਟਿਯਾ ਉਪ੍ਪੀਲੇਨ੍ਤੇਨ ਵਿਯ ਹਿ ਸਕਿਮੇਵ ਫਸ੍ਸੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਏਤੰ ਪਦੰ ਫੁਲ੍ਲਿਤਮਣ੍ਡਿਤਵਿਭੂਸਿਤੰ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ 'ਫਸ੍ਸੋ ਫੁਸਨਾ ਸਮ੍ਫੁਸਨਾ ਸਮ੍ਫੁਸਿਤਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਫੁਲ੍ਲਿਤਮਣ੍ਡਿਤਵਿਭੂਸਿਤੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਦਹਰਕੁਮਾਰੰ ਨ੍ਹਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਮਨੋਰਮੰ ਵਤ੍ਥੰ ਪਰਿਦਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਪਿਲਨ੍ਧਾਪੇਤ੍ਵਾ ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਅਞ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਅਥਸ੍ਸ ਨਲਾਟੇ ਏਕਮੇਵ ਮਨੋਸਿਲਾਬਿਨ੍ਦੁੰ ਕਰੇਯ੍ਯੁੰ, ਤਸ੍ਸ ਨ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚਿਤ੍ਤਤਿਲਕੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਨਾਨਾਵਣ੍ਣੇਹਿ ਪਨ ਪਰਿਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਬਿਨ੍ਦੂਸੁ ਕਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਤਿਲਕੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਏਵੰਸਮ੍ਪਦਮਿਦੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਯੰ 'ਪਦਤ੍ਥੁਤਿ' ਨਾਮ।

ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਚ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਭਣਨਮੇਵ ਦਲ੍ਹੀਕਮ੍ਮੰ ਨਾਮ। ਯਥਾ ਹਿ 'ਆਵੁਸੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਭਨ੍ਤੇ'ਤਿ ਵਾ 'ਯਕ੍ਖੋ'ਤਿ ਵਾ 'ਸਪ੍ਪੋ'ਤਿ ਵਾ ਵੁਤ੍ਤੇ ਦਲ੍ਹੀਕਮ੍ਮੰ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। 'ਆਵੁਸੋ ਆਵੁਸੋ' 'ਭਨ੍ਤੇ ਭਨ੍ਤੇ' 'ਯਕ੍ਖੋ ਯਕ੍ਖੋ' 'ਸਪ੍ਪੋ ਸਪ੍ਪੋ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਦਲ੍ਹੀਕਮ੍ਮੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਸਕਿਦੇਵ ਯਟ੍ਠਿਕੋਟਿਯਾ ਉਪ੍ਪੀਲੇਨ੍ਤੇਨ ਵਿਯ 'ਫਸ੍ਸੋ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਦੰ ਦਲ੍ਹੀਕਮ੍ਮੰ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ 'ਫਸ੍ਸੋ ਫੁਸਨਾ ਸਮ੍ਫੁਸਨਾ ਸਮ੍ਫੁਸਿਤਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇਯੇਵ 'ਦਲ੍ਹੀਕਮ੍ਮੰ' ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵੰ ਅਪਰਦੀਪਨਾ ਦ੍ਵੇ ਠਾਨਾਨਿ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਤਸ੍ਸਾਪਿ ਵਸੇਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਕਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਯੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀਤਿ ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਪਠਮੰ ਕਾਮਾਵਚਰੰ ਮਹਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਅਯੰ ਫਸ੍ਸੋ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯੰ ਤਾਵ ਫਸ੍ਸਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਨਾ। ਇਤੋ ਪਰੇਸੁ ਪਨ ਵੇਦਨਾਦੀਨੰ ਪਦਾਨੰ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮ। ਸੇਸੰ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

੩. ਯੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਕਤਮਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਆਰਦ੍ਧੰ, 'ਸਾਤਪਦਵਸੇਨ ਪਨ 'ਯ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਤਜ੍ਜਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ **'ਤਜ੍ਜਾ'** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਤਸ੍ਸ ਸਾਤਸੁਖਸ੍ਸ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਾ ਸਾਰੁਪ੍ਪਾ। ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਤ੍ਥੋਪਿ ਹਿ ਅਯੰ 'ਤਜ੍ਜਾ'-ਸਦ੍ਦੋ ਹੋਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਤਜ੍ਜੰ ਤਸ੍ਸਾਰੁਪ੍ਪੰ ਕਥੰ ਮਨ੍ਤੇਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੪੬)। ਤੇਹਿ ਵਾ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਹਿ ਇਮਸ੍ਸ ਚ ਸੁਖਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਜਾਤਾਤਿਪਿ ਤਜ੍ਜਾ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਧਾਤੂਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ। ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਤੋ ਜਾਤੰ, ਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ ਵਾ ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੰ। ਚਿਤ੍ਤਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ ਚੇਤਸਿਕੰ। ਮਧੁਰਟ੍ਠੇਨ ਸਾਤੰ। ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ – ਯੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਤਜ੍ਜਾਯ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੰ ਚੇਤਸਿਕੰ ਸਾਤੰ, ਅਯੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਪਦੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਇਦਾਨਿ **ਚੇਤਸਿਕੰ ਸੁਖ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਚੇਤਸਿਕਪਦੇਨ ਕਾਯਿਕਸੁਖੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਸੁਖਪਦੇਨ ਚੇਤਸਿਕੰ ਦੁਕ੍ਖੰ। **ਚੇਤੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜ**ਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇ ਜਾਤੰ। **ਸਾਤੰ ਸੁਖੰ ਵੇਦਯਿਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਤੰ ਵੇਦਯਿਤੰ, ਨ ਅਸਾਤੰ ਵੇਦਯਿਤੰ; ਸੁਖੰ ਵੇਦਯਿਤੰ, ਨ ਦੁਕ੍ਖੰ ਵੇਦਯਿਤੰ। ਪਰਤੋ ਤੀਣਿ ਪਦਾਨਿ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਸਾਤਾ ਵੇਦਨਾ, ਨ ਅਸਾਤਾ; ਸੁਖਾ ਵੇਦਨਾ, ਨ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ। ਅਯਮੇਵ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ।

੪. ਸਞ੍ਞਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਤਜ੍ਜਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ**ਤਿ ਤਸ੍ਸਾਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾਯ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਾਯ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਸਮ੍ਫਸ੍ਸਮ੍ਹਿ ਜਾਤਾ। **ਸਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਸਭਾਵਨਾਮੰ। **ਸਞ੍ਜਾਨਨਾ**ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨਾਕਾਰੋ। **ਸਞ੍ਜਾਨਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਿਤਭਾਵੋ।

੫. ਚੇਤਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸੋਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਚਿਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚਿਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤੰ। ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਮਿਨਮਾਨੰ ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਮਨੋ। ਮਾਨਸ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੋ ਏਵ। ''ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖਚਰੋ ਪਾਸੋ ਯ੍ਵਾਯੰ ਚਰਤਿ ਮਾਨਸੋ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੧; ਮਹਾਵ॰ ੩੩) ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਧਮ੍ਮੋ 'ਮਾਨਸੋ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ।

''ਕਥਞ੍ਹਿ ਭਗਵਾ ਤੁਯ੍ਹੰ, ਸਾਵਕੋ ਸਾਸਨੇ ਰਤੋ।
ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮਾਨਸੋ ਸੇਕ੍ਖੋ, ਕਾਲੰ ਕਯਿਰਾ ਜਨੇ ਸੁਤਾ''ਤਿ॥ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੯)।

ਏਤ੍ਥ ਅਰਹਤ੍ਤੰ 'ਮਾਨਸ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਧ ਪਨ 'ਮਨੋਵ' ਮਾਨਸੰ। ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਹੇਤੰ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢਿਤੰ।

ਹਦਯਨ੍ਤਿ ਚਿਤ੍ਤੰ। ''ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਾ ਤੇ ਖਿਪਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਹਦਯੰ ਵਾ ਤੇ ਫਾਲੇਸ੍ਸਾਮੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੭; ਸੁ॰ ਨਿ॰ ਆਲ਼ਵਕਸੁਤ੍ਤ) ਏਤ੍ਥ ਉਰੋ ਹਦਯਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ''ਹਦਯਾ ਹਦਯੰ ਮਞ੍ਞੇ ਅਞ੍ਞਾਯ ਤਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੬੩) ਏਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤੰ। ''ਵਕ੍ਕੰ ਹਦਯ''ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੭੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੧੦) ਏਤ੍ਥ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁ। ਇਧ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਟ੍ਠੇਨ 'ਹਦਯ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਮੇਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠੇਨ **ਪਣ੍ਡਰੰ**। ਭਵਙ੍ਗੰ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਥਾਹ – ''ਪਭਸ੍ਸਰਮਿਦੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤੰ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਆਗਨ੍ਤੁਕੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੯)। ਤਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਨ ਅਕੁਸਲਮ੍ਪਿ, ਗਙ੍ਗਾਯ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾ ਨਦੀ ਗਙ੍ਗਾ ਵਿਯ, ਗੋਧਾਵਰਿਤੋ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤਾ ਗੋਧਾਵਰੀ ਵਿਯ ਚ, ਪਣ੍ਡਰਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਮਨੋ ਮਨਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਇਧ ਪਨ ਮਨੋਗ੍ਗਹਣੰ ਮਨਸ੍ਸੇਵ ਆਯਤਨਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥੰ। ਤੇਨੇਤੰ ਦੀਪੇਤਿ – 'ਨਯਿਦੰ ਦੇਵਾਯਤਨੰ ਵਿਯ ਮਨਸ੍ਸ ਆਯਤਨਤ੍ਤਾ ਮਨਾਯਤਨੰ, ਅਥ ਖੋ ਮਨੋ ਏਵ ਆਯਤਨੰ ਮਨਾਯਤਨ'ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਵਾਸਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਆਕਰਟ੍ਠੇਨ ਸਮੋਸਰਣਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸਟ੍ਠੇਨ ਕਾਰਣਟ੍ਠੇਨ ਚ ਆਯਤਨੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਲੋਕੇ 'ਇਸ੍ਸਰਾਯਤਨੰ ਵਾਸੁਦੇਵਾਯਤਨ'ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਨਿਵਾਸਟ੍ਠਾਨੰ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। 'ਸੁਵਣ੍ਣਾਯਤਨੰ ਰਜਤਾਯਤਨ'ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਆਕਰੋ। ਸਾਸਨੇ ਪਨ ''ਮਨੋਰਮੇ ਆਯਤਨੇ ਸੇਵਨ੍ਤਿ ਨੰ ਵਿਹਙ੍ਗਮਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੮) ਸਮੋਸਰਣਟ੍ਠਾਨੰ। ''ਦਕ੍ਖਿਣਾਪਥੋ ਗੁਨ੍ਨੰ ਆਯਤਨ''ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸੋ। ''ਤਤ੍ਰ ਤਤ੍ਰੇਵ ਸਕ੍ਖਿਭਬ੍ਬਤੰ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਸਤਿ ਸਤਿਆਯਤਨੇ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੫੮) ਕਾਰਣੰ। ਇਧ ਪਨ ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸਟ੍ਠੇਨ ਸਮੋਸਰਣਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਕਾਰਣਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਤਿਧਾਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ।

ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਹਿ ਧਮ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ਸਞ੍ਜਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸਟ੍ਠੇਨਪਿ ਏਤੰ ਆਯਤਨੰ। ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਸਦ੍ਦਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾ ਆਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨੇਤ੍ਥ ਓਸਰਨ੍ਤੀਤਿ ਸਮੋਸਰਣਠਾਨਟ੍ਠੇਨਪਿ ਆਯਤਨੰ। ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਪਨ ਸਹਜਾਤਾਦਿਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨ ਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਕਾਰਣਟ੍ਠੇਨਪਿ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ।

ਵਿਜਾਨਾਤੀਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਖਨ੍ਧੋ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ**। ਤਸ੍ਸ ਰਾਸਿਆਦਿਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਮਹਾਉਦਕਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯੰ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੫੧)। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਖਨ੍ਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ''ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੫) ਗੁਣਟ੍ਠੇਨ। ''ਅਦ੍ਦਸਾ ਖੋ ਭਗਵਾ ਮਹਨ੍ਤੰ ਦਾਰੁਕ੍ਖਨ੍ਧ''ਨ੍ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪੧) ਏਤ੍ਥ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ। ਇਧ ਪਨ ਰੁਲ੍ਹਿਤੋ ਖਨ੍ਧੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸੋ ਏਕੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸੰ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਰੁਕ੍ਖੰ ਛਿਨ੍ਦਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਏਕਦੇਸਭੂਤੰ ਏਕਮ੍ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਰੁਲ੍ਹਿਤੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤਜ੍ਜਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਤਿ ਤੇਸੰ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਨੁਚ੍ਛਵਿਕਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਪਦੇ ਏਕਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤੰ ਮਿਨਨਟ੍ਠੇਨ ਮਨੋ, ਵਿਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਸਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਧਾਤੂਤਿ ਤੀਹਿ ਨਾਮੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਇਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ

ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕੇ ਫਸ੍ਸੋ ਤਾਵ ਯਸ੍ਮਾ ਫਸ੍ਸੋ ਏਵ, ਨ ਤਜ੍ਜਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜੋ, ਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਯਸ੍ਮਾ ਤਜ੍ਜਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਦਦ੍ਵਯੇ 'ਤਜ੍ਜਾਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਾ'ਤਿ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਨ ਆਰੋਪਿਤਾ। ਵਿਤਕ੍ਕਪਦਾਦੀਸੁ ਪਨ ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਪਿ ਇਧ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਨ ਉਦ੍ਧਟਾ।

ਇਮੇਸਞ੍ਚ ਪਨ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਉਦ੍ਧਰਮਾਨੇਨ ਭਗਵਤਾ ਦੁਕ੍ਕਰਂ ਕਤਂ। ਨਾਨਾਉਦਕਾਨਞ੍ਹਿ ਨਾਨਾਤੇਲਾਨਂ ਵਾ ਏਕਭਾਜਨੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਿਵਸਂ ਨਿਮ੍ਮਥਿਤਾਨਂ ਵਣ੍ਣ ਗਨ੍ਧਰਸਾਨਂ ਨਾਨਤਾਯ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵਾ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਸਕ੍ਕਾ ਭਵੇਯ੍ਯ ਞਾਤੁਂ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਤਂ ਦੁਕ੍ਕਰਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਪਨ ਇਮੇਸਂ ਅਰੂਪੀਨਂ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਉਦ੍ਧਰਮਾਨੇਨ ਅਤਿਦੁਕ੍ਕਰਂ ਕਤਂ। ਤੇਨਾਹ **ਆਯਸ੍ਮਾ ਨਾਗਸੇਨਤ੍ਥੇਰੋ** –

> ''ਦੁਕ੍ਕਰਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਭਗਵਤਾ ਕਤਨ੍ਤਿ। 'ਕਿਂ, ਭਨ੍ਤੇ ਨਾਗਸੇਨ, ਭਗਵਤਾ ਦੁਕ੍ਕਰਂ ਕਤ'ਨ੍ਤਿ। 'ਦੁਕ੍ਕਰਂ, ਮਹਾਰਾਜ, ਭਗਵਤਾ ਕਤਂ, ਯਂ ਇਮੇਸਂ ਅਰੂਪੀਨਂ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾਨਂ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਅਕ੍ਖਾਤਂ – ਅਯਂ ਫਸ੍ਸੋ, ਅਯਂ ਵੇਦਨਾ, ਅਯਂ ਸਞ੍ਞਾ, ਅਯਂ ਚੇਤਨਾ, ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ। 'ਓਪਮ੍ਮਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਕਰੋਹੀ'ਤਿ। 'ਯਥਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਕੋਚਿਦੇਵ ਪੁਰਿਸੋ ਨਾਵਾਯ ਸਮੁਦ੍ਦਂ ਅਜ੍ਝੋਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਹਤ੍ਥਪੁਟੇਨ ਉਦਕਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਸਾਯਿਤ੍ਵਾ ਜਾਨੇਯ੍ਯ ਨੁ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ – ਇਦਂ ਗਙ੍ਗਾਯ ਉਦਕਂ, ਇਦਂ ਯਮੁਨਾਯ ਉਦਕਂ, ਇਦਂ ਅਚਿਰਵਤਿਯਾ ਉਦਕਂ, ਇਦਂ ਸਰਭੁਯਾ ਉਦਕਂ, ਇਦਂ ਮਹਿਯਾ ਉਦਕ'ਨ੍ਤਿ? 'ਦੁਕ੍ਕਰਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਜਾਨਿਤੁ'ਨ੍ਤਿ। 'ਤਤੋ ਦੁਕ੍ਕਰਤਰਂ ਖੋ, ਮਹਾਰਾਜ, ਭਗਵਤਾ ਕਤਂ ਯਂ ਇਮੇਸਂ ਅਰੂਪੀਨਂ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ...ਪੇ॰... ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤ'''ਨ੍ਤਿ (ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੭.੧੬)।

੭. ਵਿਤਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤਕ੍ਕਨਵਸੇਨ **ਤਕ੍ਕੋ**। ਤਸ੍ਸ ਤਿਤ੍ਤਕਂ ਤਕ੍ਕੇਸਿ ਕੁਮ੍ਭਂ ਤਕ੍ਕੇਸਿ ਸਕਟਂ ਤਕ੍ਕੇਸਿ ਯੋਜਨਂ ਤਕ੍ਕੇਸਿ ਅਦ੍ਧਯੋਜਨਂ ਤਕ੍ਕੇਸੀਤਿ ਏਵਂ ਤਕ੍ਕਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਦਂ ਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਸਭਾਵਪਦਂ। ਵਿਤਕ੍ਕਨਵਸੇਨ **ਵਿਤਕ੍ਕੋ**। ਬਲਵਤਰਤਕ੍ਕਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਸੁਟ੍ਠੁ ਕਪ੍ਪਨਵਸੇਨ **ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ**। ਏਕਗ੍ਗਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਪ੍ਪੇਤੀਤਿ **ਅਪ੍ਪਨਾ**। ਦੁਤਿਯਪਦਂ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਿਤਂ । ਬਲਵਤਰਾ ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾ **ਬ੍ਯਪ੍ਪਨਾ**। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਰੋਪੇਤਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ **ਚੇਤਸੋ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਾ**। ਯਾਥਾਵਤਾਯ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਤਾਯ ਚ ਕੁਸਲਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਪਸਤ੍ਥੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ**।

੮. ਵਿਚਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਰਣਕਵਸੇਨ **ਚਾਰੋ**। ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਭਾਵਪਦਂ। ਵਿਚਰਣਵਸੇਨ **ਵਿਚਾਰੋ** । ਅਨੁਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਣਵਸੇਨ **ਅਨੁਵਿਚਾਰੋ**। ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਿਚਰਣਵਸੇਨ **ਉਪਵਿਚਾਰੋ**ਤਿ। ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਾ ਪਦਾਨਿ ਵਡ੍ਢਿਤਾਨਿ। ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਸਰਂ ਵਿਯ ਜਿਯਾਯ, ਅਨੁਸਨ੍ਦਹਿਤ੍ਵਾ ਠਪਨਤੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ **ਅਨੁਸਨ੍ਧਾਨਤਾ**। ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਵਿਯ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਨਤਾ**। ਵਿਚਰਣਵਸੇਨ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਨਤਾ ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਨਤਾ।

੯. ਪੀਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਪੀਤੀ**ਤਿ ਸਭਾਵਪਦਂ। ਪਮੁਦਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਪਾਮੋਜ੍ਜਂ**। ਆਮੋਦਨਾਕਾਰੋ **ਆਮੋਦਨਾ**। ਪਮੋਦਨਾਕਾਰੋ **ਪਮੋਦਨਾ**। ਯਥਾ ਵਾ ਭੇਸਜ੍ਜਾਨਂ ਵਾ ਤੇਲਾਨਂ ਵਾ ਉਣ੍ਹੋਦਕਸੀਤੋਦਕਾਨਂ ਵਾ ਏਕਤੋਕਰਣਂ ਮੋਦਨਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਮਯਮ੍ਪਿ ਪੀਤਿ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਏਕਤੋਕਰਣੇਨ ਮੋਦਨਾ। ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਪਨ ਮਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਆਮੋਦਨਾ ਪਮੋਦਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਹਾਸੇਤੀਤਿ **ਹਾਸੋ**। ਪਹਾਸੇਤੀਤਿ **ਪਹਾਸੋ**। ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠਾਕਾਰਾਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਵਿਤ੍ਤੀਤਿ ਵਿਤ੍ਤਂ; ਧਨਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਅਯਂ ਪਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਵਿਤ੍ਤਿਸਰਿਕ੍ਖਤਾਯ **ਵਿਤ੍ਤਿ**। ਯਥਾ ਹਿ ਧਨਿਨੋ ਧਨਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਂ ਪੀਤਿਮਤੋਪਿ ਪੀਤਿਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਤ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੁਟ੍ਠਿਸਭਾਵਸਣ੍ਠਿਤਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਏਤਂ ਨਾਮਂ। ਪੀਤਿਮਾ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਉਗ੍ਗਤਤ੍ਤਾ ਅਬ੍ਭੁਗ੍ਗਤਤ੍ਤਾ ਉਦਗ੍ਗੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ । ਉਦਗ੍ਗਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਓਦਗ੍ਯਂ**। ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਨਤਾ **ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ**। ਅਨਭਿਰਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ ਮਨੋ ਦੁਕ੍ਖਪਦਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਨੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਰਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਨ ਸੁਖਪਦਟ੍ਠਾਨਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਨੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਨਤਾ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ, ਸਕਮਨਤਾ। ਸਕਮਨਸ੍ਸ

ਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਾ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਕਸ੍ਸਚਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਨਤਾ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਪਨੇਸੋ ਭਾਵੋ, ਚੇਤਸਿਕੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਤਸ੍ਮਾ **ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੧੧. ਏਕਗ੍ਗਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਅਚਲਭਾਵੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਠਿਤਿ**। ਪਰਤੋ ਪਦਦ੍ਵਯਂ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। ਅਪਿਚ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਹਿ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਸਣ੍ਠਿਤਿ**। ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ **ਅਵਟ੍ਠਿਤਿ**। ਕੁਸਲਪਕ੍ਖਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਓਗਾਹਨ੍ਤਿ – ਸਦ੍ਧਾ ਸਤਿ ਸਮਾਧਿ ਪਞ੍ਞਾਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਸਦ੍ਧਾ ਓਕਪ੍ਪਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਸਤਿ ਅਪਿਲਾਪਨਤਾਤਿ, ਸਮਾਧਿ ਅਵਟ੍ਠਿਤੀਤਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਯੋਗਾਹਨਾਤਿ। ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ਪਨ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਓਗਾਹਨ੍ਤਿ – ਤਣ੍ਹਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਤੇ ਓਘਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਨ ਬਲਵਤੀ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਰਜੁਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠਾਨੇ ਉਦਕੇਨ ਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਟ੍ਠੇ ਥੋਕਮੇਵ ਕਾਲਂ ਰਜੋ ਸਨ੍ਨਿਸੀਦਤਿ, ਸੁਕ੍ਖਨ੍ਤੇ ਸੁਕ੍ਖਨ੍ਤੇ ਪੁਨ ਪਕਤਿਭਾਵੇਨ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਅਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਨ ਬਲਵਤੀ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਘਟੇਹਿ ਉਦਕਂ ਆਸਿਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਕੁਦਾਲੇਨ ਖਨਿਤ੍ਵਾ ਆਕੋਟਨਮਦ੍ਦਨਘਟ੍ਟਨਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪਲਿਤ੍ਤੇ ਆਦਾਸੇ ਵਿਯ ਛਾਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਵਸ੍ਸਸਤਾਤਿਕ੍ਕਮੇਪਿ ਤਂਮੁਹੁਤ੍ਤਕਤਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਕੁਸਲਪਕ੍ਖੇ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਬਲਵਤੀ ਹੋਤਿ।

ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸਾਹਾਰਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ **ਅਵਿਸਾਹਾਰੋ**। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨੇਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਕ੍ਖਿਪਤਿ ਨਾਮ। ਅਯਂ ਪਨ ਤਥਾਵਿਧੋ ਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਨ ਹੋਤੀਤਿ **ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ**। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨੇਵ ਚ ਚਿਤ੍ਤਂ ਵਿਸਾਹਟਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਹਰੀਯਤਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਏਵਂ ਅਵਿਸਾਹਟਸ੍ਸ ਮਾਨਸਸ੍ਸ ਭਾਵੋਤਿ **ਅਵਿਸਾਹਟਮਾਨਸਤਾ**।

ਸਮਥੋਤਿ ਤਿਵਿਧੋ ਸਮਥੋ – ਚਿਤ੍ਤਸਮਥੋ, ਅਧਿਕਰਣਸਮਥੋ, ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਸੁ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਚਿਤ੍ਤਸਮਥੋ ਨਾਮ। ਤਞ੍ਹਿ ਆਗਮ੍ਮ ਚਿਤ੍ਤਚਲਨਂ ਚਿਤ੍ਤਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਂ ਸਮ੍ਮਤਿ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ **ਚਿਤ੍ਤਸਮਥੋ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਮ੍ਮੁਖਾਵਿਨਯਾਦਿਸਤ੍ਤਵਿਧੋ ਸਮਥੋ ਅਧਿਕਰਣਸਮਥੋ ਨਾਮ। ਤਞ੍ਹਿ ਆਗਮ੍ਮ ਤਾਨਿ ਤਾਨਿ ਅਧਿਕਰਣਾਨਿ ਸਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੂਪਸਮ੍ਮਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ **ਅਧਿਕਰਣਸਮਥੋ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਗਮ੍ਮ ਸਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੂਪਸਮ੍ਮਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ **ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਾਰਸਮਥੋ**ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਚਿਤ੍ਤਸਮਥੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਸਮਾਧਿਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ਸਮਾਧਿਬਲਂ। ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਯਾਥਾਵਸਮਾਧਿ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸਮਾਧਿ ਕੁਸਲਸਮਾਧਿ।

੧੨. ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਬੁਦ੍ਧਾਦਿਗੁਣਾਨਂ ਸਦ੍ਦਹਨਵਸੇਨ **ਸਦ੍ਧਾ**। ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਵਾ ਰਤਨਾਨਿ ਸਦ੍ਦਹਤਿ ਪਤ੍ਤਿਯਾਯਤੀਤਿ ਸਦ੍ਧਾ। **ਸਦ੍ਦਹਨਾ**ਤਿ ਸਦ੍ਦਹਨਾਕਾਰੋ। ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਗੁਣੇ ਓਗਾਹਤਿ, ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਯ ਅਨੁਪਵਿਸਤੀਤਿ **ਓਕਪ੍ਪਨਾ**। ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨਂ ਗੁਣੇਸੁ ਏਤਾਯ ਸਤ੍ਤਾ ਅਤਿਵਿਯ ਪਸੀਦਨ੍ਤਿ, ਸਯਂ ਵਾ ਅਭਿਪ੍ਪਸੀਦਤੀਤਿ **ਅਭਿਪ੍ਪਸਾਦੋ**। ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਂ ਸਮਾਸਪਦਾਨਂ ਵਸੇਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਪਰਿਯਾਯੇ ਆਰਦ੍ਧੇ ਆਦਿਪਦਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾਵ ਪਦਭਾਜਨਂ ਕਰੀਯਤਿ – ਅਯਂ ਅਭਿਧਮ੍ਮੇ ਧਮ੍ਮਤਾ – ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਨ **ਸਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਵਾ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਨ ਤਥਾ ਇਦਂ। ਇਦਂ ਪਨ ਸਦ੍ਧਾਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸਮਾਨਾਧਿਕਰਣਭਾਵਞ੍ਞਾਪਨਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਪੁਨ ਸਦ੍ਧਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਆਦਿਪਦਸ੍ਸ ਪੁਨ ਵਚਨੇ ਪਯੋਜਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਅਸਦ੍ਧਿਯੇ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ਸਦ੍ਧਾਬਲਂ**।

੧੩. ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚੇਤਸਿਕੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਵੀਰਿਯਸ੍ਸ ਨਿਯਮਤੋ ਚੇਤਸਿਕਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਵੀਰਿਯਂ ‘‘ਯਦਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਕਾਯਿਕਂ ਵੀਰਿਯਂ ਤਦਪਿ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਯਦਪਿ ਚੇਤਸਿਕਂ ਵੀਰਿਯਂ ਤਦਪਿ ਵੀਰਿਯਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋਤਿ। ਇਤਿਹਿਦਂ ਉਦ੍ਦੇਸਂ ਗਚ੍ਛਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੩) ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਸੁਤ੍ਤੇਸੁ ਚਙ੍ਕਮਾਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ‘ਕਾਯਿਕ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਮ੍ਪਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਯ ਕਾਯਿਕਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਚੇਤਸਿਕਮੇਵ ਪਨੇਤਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘ਚੇਤਸਿਕੋ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ᩅੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੋਤਿ ᩅੀਰਿਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਆਰਮ੍ਭੋ। ਇਮਿਨਾ ਸੇਸਾਰਮ੍ਭੇ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ 'ਆਰਮ੍ਭ'-ਸਦ੍ਦੋ ਕਮ੍ਮੇ ਆਪਤ੍ਤਿਯਂ ਕਿਰਿਯਾਯਂ ᩅੀਰਿਯੇ ਹਿਂਸਾਯ ᩅਿਕੋਪਨੇਤਿ ਅਨੇਕੇਸੁ ਅਤ੍ਥੇਸੁ ਆਗਤੋ।

> ''ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਦੁਕ੍ਖਂ ਸਮ੍ਭੋਤਿ, ਸਬ੍ਬਂ ਆਰਮ੍ਭਪਚ੍ਚਯਾ।
> ਆਰਮ੍ਭਾਨਂ ਨਿਰੋਧੇਨ, ਨਤ੍ਥਿ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭᩅੋ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੭੪੯)।

ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਕਮ੍ਮਂ 'ਆਰਮ੍ਭੋ'ਤਿ ਆਗਤਂ। ''ਆਰਮ੍ਭਤਿ ਚ ᩅਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੀ ਚ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੪੨; ਪੁ॰ ਪ॰ ੧੯੧) ਏਤ੍ਥ ਆਪਤ੍ਤਿ। ''ਮਹਾਯਞ੍ਞਾ ਮਹਾਰਮ੍ਭਾ ਨ ਤੇ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਪ੍ਫਲਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੯; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੨੦) ਏਤ੍ਥ ਯੂਪੁਸ੍ਸਾਪਨਾਦਿਕਿਰਿਯਾ। ''ਆਰਮ੍ਭਥ ਨਿਕ੍ਕਮਥ ਯੁਞ੍ਜਥ ਬੁਦ੍ਧਸਾਸਨੇ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੫) ਏਤ੍ਥ ᩅੀਰਿਯਂ। ''ਸਮਣਂ ਗੋਤਮਂ ਉਦ੍ਦਿਸ੍ਸ ਪਾਣਂ ਆਰਭਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੫੧-੫੨) ਏਤ੍ਥ ਹਿਂਸਾ। ''ਬੀਜਗਾਮਭੂਤਗਾਮਸਮਾਰਮ੍ਭਾ ਪਟਿᩅਿਰਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੦; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੩) ਏਤ੍ਥ ਛੇਦਨਭਞ੍ਜਨਾਦਿਕਂ ᩅਿਕੋਪਨਂ। ਇਧ ਪਨ ᩅੀਰਿਯਮੇᩅ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤੇਨਾਹ – 'ᩅੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੋਤਿ ᩅੀਰਿਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਆਰਮ੍ਭੋ'ਤਿ। ᩅੀਰਿਯਞ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਭਨਕᩅਸੇਨ ਆਰਮ੍ਭੋਤਿ ᩅੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਭਾᩅਪਦਂ। ਕੋਸਜ੍ਜਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨᩅਸੇਨ **ਨਿਕ੍ਕਮੋ**। ਪਰਂ ਪਰਂ ਠਾਨਂ ਅਕ੍ਕਮਨᩅਸੇਨ **ਪਰਕ੍ਕਮੋ**। ਉਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ᩅਾ ਯਮਨᩅਸੇਨ **ਉਯ੍ਯਾਮੋ**। ਬ੍ਯਾਯਮਨᩅਸੇਨ **ᩅਾਯਾਮੋ**। ਉਸ੍ਸਾਹਨᩅਸੇਨ **ਉਸ੍ਸਾਹੋ**। ਅਧਿਮਤ੍ਤੁਸ੍ਸਾਹਨᩅਸੇਨ **ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ**। ਥਿਰਭਾᩅਟ੍ਠੇਨ **ਥਾਮੋ**। ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਂ ਧਾਰਣᩅਸੇਨ ਅᩅਿਚ੍ਛੇਦਤੋ ᩅਾ ਪᩅਤ੍ਤਨᩅਸੇਨ ਕੁਸਲਸਨ੍ਤਾਨਂ ਧਾਰੇਤੀਤਿ **ਧਿਤਿ**।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਨਿਕ੍ਕਮੋ ਚੇਸੋ ਕਾਮਾਨਂ ਪਨੁਦਨਾਯ, ਪਰਕ੍ਕਮੋ ਚੇਸੋ ਬਨ੍ਧਨਚ੍ਛੇਦਾਯ, ਉਯ੍ਯਾਮੋ ਚੇਸੋ ਓਘਨਿਤ੍ਥਰਣਾਯ, ᩅਾਯਾਮੋ ਚੇਸੋ ਪਾਰਙ੍ਗਮਨਟ੍ਠੇਨ, ਉਸ੍ਸਾਹੋ ਚੇਸੋ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਟ੍ਠੇਨ, ਉਸ੍ਸੋਲ੍ਹੀ ਚੇਸੋ ਅਧਿਮਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ, ਥਾਮੋ ਚੇਸੋ ਪਲਿਘੁਗ੍ਘਾਟਨਤਾਯ, ਧਿਤਿ ਚੇਸੋ ਅᩅਟ੍ਠਿਤਿਕਾਰਿਤਾਯਾਤਿ।

''ਕਾਮਂ ਤਚੋ ਚ ਨ੍ਹਾਰੁ ਚ ਅਟ੍ਠਿ ਚ ਅᩅਸਿਸ੍ਸਤੂ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੪; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੨, ੨੩੭; ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੫; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੯੬; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਖਗ੍ਗᩅਿਸਾਣਸੁਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸ ੧੫੪) ਏᩅਂ ਪᩅਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਅਸਿਥਿਲਪਰਕ੍ਕਮᩅਸੇਨ **ਅਸਿਥਿਲਪਰਕ੍ਕਮਤਾ;** ਥਿਰਪਰਕ੍ਕਮੋ, ਦਲ਼੍ਹਪਰਕ੍ਕਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਂ ᩅੀਰਿਯਂ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਕਰਣਟ੍ਠਾਨੇ ਛਨ੍ਦਂ ਨ ਨਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਧੁਰਂ ਨ ਨਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਨ ਓਤਾਰੇਤਿ, ਨ ᩅਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ, ਅਨੋਸਕ੍ਕਿਤਮਾਨਸਤਂ ਆᩅਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਛਨ੍ਦਤਾ ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਤਾ**ਤਿ ᩅੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਪਨ ਤਜ੍ਜਾਤਿਕੇ ਉਦਕਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨੇ ਧੁਰᩅਾਹਗੋਣਂ ਗਣ੍ਹਥਾਤਿ ᩅਦਨ੍ਤਿ , ਸੋ ਜਣ੍ਣੁਨਾ ਭੂਮਿਂ ਉਪ੍ਪੀਲ਼ੇਤ੍ᩅਾਪਿ ਧੁਰਂ ᩅਹਤਿ, ਭੂਮਿਯਂ ਪਤਿਤੁਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਏᩅਮੇᩅ ᩅੀਰਿਯਂ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਕਰਣਟ੍ਠਾਨੇ ਧੁਰਂ ਉਕ੍ਖਿਪਤਿ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਧੁਰਸਮ੍ਪਗ੍ਗਾਹੋ**ਤਿ ᩅੁਤ੍ਤਂ। ਪਗ੍ਗਹਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ᩅੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਕੋਸਜ੍ਜੇ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ᩅੀਰਿਯਬਲਂ**। ਯਾਥਾᩅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਕੁਸਲᩅਾਯਾਮਤਾਯ **ਸਮ੍ਮਾᩅਾਯਾਮੋ**।

੧੪. ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸਰਣਕᩅਸੇਨ **ਸਤਿ**। ਇਦਂ ਸਤਿਯਾ ਸਭਾᩅਪਦਂ। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਸਰਣਤੋ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣᩅਸੇਨ **ਅਨੁਸ੍ਸਤਿ**। ਅਭਿਮੁਖਂ ਗਨ੍ਤ੍ᩅਾ ᩅਿਯ ਸਰਣਤੋ ਪਟਿਸਰਣᩅਸੇਨ **ਪਟਿਸ੍ਸਤਿ**। ਉਪਸਗ੍ਗᩅਸੇਨ ᩅਾ ᩅਡ੍ਢਿਤਮਤ੍ਤਮੇਤਂ। ਸਰਣਾਕਾਰੋ **ਸਰਣਤਾ**। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਰਣਤਾਤਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਸਰਣਾਨਮ੍ਪਿ ਨਾਮਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤੁਂ ਪੁਨ ਸਤਿਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਂ। ਸਤਿਸਙ੍ਖਾਤਾ ਸਰਣਤਾਤਿ ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੁਤਪਰਿਯਤ੍ਤਸ੍ਸ ਧਾਰਣਭਾᩅਤੋ **ਧਾਰਣਤਾ**। ਅਨੁਪᩅਿਸਨਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਓਗਾਹਨਟ੍ਠੇਨ ਅਪਿਲਾਪਨਭਾᩅੋ **ਅਪਿਲਾਪਨਤਾ**। ਯਥਾ ਹਿ ਲਾਬੁਕਟਾਹਾਦੀਨਿ ਉਦਕੇ ਪ੍ਲᩅਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਨੁਪᩅਿਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਤਿ। ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਹੇਸਾ ਅਨੁਪᩅਿਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਅਪਿਲਾਪਨਤਾ**ਤਿ ᩅੁਤ੍ਤਾ। ਚਿਰਕਤਚਿਰਭਾਸਿਤਾਨਂ ਅਸਮ੍ਮੁਸ੍ਸਨਭਾᩅਤੋ **ਅਸਮ੍ਮੁਸ੍ਸਨਤਾ**। ਉਪਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੇ ਜੋਤਨਲਕ੍ਖਣੇ ਚ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਸਤਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਸਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਪਮਾਦੇ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ਸਤਿਬਲਂ**। ਯਾਥਾᩅਸਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਸਤਿ ਕੁਸਲਸਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ**।

੧੬. ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਾਕਟਕਰਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਪਞ੍ਞਾਪਨਟ੍ਠੇਨ **ਪਞ੍ਞਾ**। ਤੇਨ ਤੇਨ ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਨਾ ਪਕਾਰੇਨ ਧਮ੍ਮੇ ਜਾਨਾਤੀਤਿਪਿ ਪਞ੍ਞਾ। ਇਦਮਸ੍ਸਾ ਸਭਾਵਪਦਂ। ਪਜਾਨਨਾਕਾਰੋ **ਪਜਾਨਨਾ**। ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਨਿ ਵਿਚਿਨਾਤੀਤਿ **ਵਿਚਯੋ**। **ਪਵਿਚਯੋ**ਤਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਪਦਂ ਵਡ੍ਢਿਤਂ । ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮੇ ਵਿਚਿਨਾਤੀਤਿ **ਧਮ੍ਮਵਿਚਯੋ**। ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਨਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਵਸੇਨ **ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਣਾ**। ਸਾਯੇਵ ਪੁਨ ਉਪਸਗ੍ਗਨਾਨਤ੍ਤੇਨ **ਉਪਲਕ੍ਖਣਾ ਪਚ੍ਚੁਪਲਕ੍ਖਣਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਪਣ੍ਡਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਪਣ੍ਡਿਚ੍ਚਂ**। ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਕੋਸਲ੍ਲਂ**। ਨਿਪੁਣਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਨੇਪੁਞ੍ਞਂ**। ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਨਂ ਵਿਭਾਵਨਵਸੇਨ **ਵੇਭਬਜਾ**। ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਨਂ ਚਿਨ੍ਤਨਕਵਸੇਨ **ਚਿਨ੍ਤਾ**। ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਤਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਨਿ ਚਿਨ੍ਤਾਪੇਤੀਤਿਪਿ ਚਿਨ੍ਤਾ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਨਿ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਾ**। **ਭੂਰੀ**ਤਿ ਪਥਵਿਯਾ ਨਾਮਂ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਸਣ੍ਹਟ੍ਠੇਨ ਵਿਤ੍ਥਟਟ੍ਠੇਨ ਚ ਭੂਰੀ ਵਿਯਾਤਿ **ਭੂਰੀ**। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਭੂਰੀ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਪਥਵੀ । ਤਾਯ ਪਥਵੀਸਮਾਯ ਵਿਤ੍ਥਟਾਯ ਵਿਪੁਲਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋਤਿ ਭੂਰਿਪਞ੍ਞੋਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੨੭)। ਅਪਿਚ ਪਞ੍ਞਾਯ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ ਭੂਰੀ''ਤਿ। ਭੂਤੇ ਅਤ੍ਥੇ ਰਮਤੀਤਿਪਿ ਭੂਰੀ। ਅਸਨਿ ਵਿਯ ਸਿਲੁਚ੍ਚਯੇ ਕਿਲੇਸੇ ਮੇਧਤਿ ਹਿਂਸਤੀਤਿ **ਮੇਧਾ**। ਖਿਪ੍ਪਂ ਗਹਣਧਾਰਣਟ੍ਠੇਨ ਵਾ **ਮੇਧਾ**। ਯਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਤਂ ਅਤ੍ਤਹਿਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਚ ਯਾਥਾਵਲਕ੍ਖਣਪਟਿਵੇਧੇ ਪਰਿਨੇਤੀਤਿ **ਪਰਿਣਾਯਿਕਾ**। ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮੇ ਵਿਪਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ**। ਸਮ੍ਮਾ ਪਕਾਰੇਹਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਨਿ ਜਾਨਾਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਂ**। ਉਪ੍ਪਥਪਟਿਪਨ੍ਨੇ ਸਿਨ੍ਧਵੇ ਵੀਥਿਆਰੋਪਨਤ੍ਥਂ ਪਤੋਦੋ ਵਿਯ ਉਪ੍ਪਥੇ ਧਾਵਨਕਂ ਕੂਟਚਿਤ੍ਤਂ ਵੀਥਿਆਰੋਪਨਤ੍ਥਂ ਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਪਤੋਦੋ ਵਿਯ **ਪਤੋਦੋ**। ਦਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਪਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਤਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ **ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**। ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਞਾਬਲਂ**। ਕਿਲੇਸਚ੍ਛੇਦਨਟ੍ਠੇਨ ਪਞ੍ਞਾਵ ਸਤ੍ਥਂ **ਪਞ੍ਞਾਸਤ੍ਥਂ**। ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤਟ੍ਠੇਨ ਪਞ੍ਞਾਵ ਪਾਸਾਦੋ **ਪਞ੍ਞਾਪਾਸਾਦੋ**।

ਆਲੋਕਨਟ੍ਠੇਨ ਪਞ੍ਞਾਵ ਆਲੋਕੋ **ਪਞ੍ਞਾਆਲੋਕੋ**। ਓਭਾਸਨਟ੍ਠੇਨ ਪਞ੍ਞਾਵ ਓਭਾਸੋ **ਪਞ੍ਞਾਓਭਾਸੋ**। ਪਜ੍ਜੋਤਨਟ੍ਠੇਨ ਪਞ੍ਞਾਵ ਪਜ੍ਜੋਤੋ **ਪਞ੍ਞਾਪਜ੍ਜੋਤੋ**। ਪਞ੍ਞਵਤੋ ਹਿ ਏਕਪਲ੍ਲਙ੍ਕੇਨ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਦਸਸਹਸ੍ਸਿਲੋਕਧਾਤੁ ਏਕਾਲੋਕਾ ਏਕੋਭਾਸਾ ਏਕਪਜ੍ਜੋਤਾ ਹੋਤਿ, ਤੇਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਤੀਸੁ ਪਦੇਸੁ ਏਕਪਦੇਨਪਿ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਸਿਦ੍ਧੇ, ਯਾਨਿ ਪਨੇਤਾਨਿ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਲੋਕਾ। ਕਤਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ? ਚਨ੍ਦਾਲੋਕੋ ਸੂਰਿਯਾਲੋਕੋ ਅਗਜਾਲੋਕੋ ਪਞ੍ਞਾਲੋਕੋ। ਇਮੇ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਲੋਕਾ। ਏਤਦਗ੍ਗਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਇਮੇਸਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਆਲੋਕਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਪਞ੍ਞਾਲੋਕੋ''। ਤਥਾ ''ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਓਭਾਸਾ...ਪੇ॰... ਚਤ੍ਤਾਰੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਜ੍ਜੋਤਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੪੪) ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਅਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨਿ, ਤਦਨੁਰੂਪੇਨੇਵ ਇਧਾਪਿ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ। ਅਤ੍ਥੋ ਹਿ ਅਨੇਕੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਵਿਭਜ੍ਜਮਾਨੋ ਸੁਵਿਭਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ ਅਞ੍ਞੋ ਬੁਜ੍ਝਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਚ ਅਞ੍ਞੋਤਿ।

ਰਤਿਕਰਣਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ਰਤਿਦਾਯਕਟ੍ਠੇਨ ਰਤਿਜਨਕਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤੀਕਤਟ੍ਠੇਨ ਦੁਲ੍ਲਭਪਾਤੁਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਅਤੁਲਟ੍ਠੇਨ ਅਨੋਮਸਤ੍ਤਪਰਿਭੋਗਟ੍ਠੇਨ ਚ ਪਞ੍ਞਾਵ ਰਤਨਂ **ਪਞ੍ਞਾਰਤਨਂ**। ਨ ਤੇਨ ਸਤ੍ਤਾ ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤਿ, ਸਯਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਨ ਮੁਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਅਮੋਹੋ**। **ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਪਦਂ** ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਂ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਅਮੋਹਸ੍ਸ ਮੋਹਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥਂ । ਤੇਨੇਤਂ ਦੀਪੇਤਿ – ਯ੍ਵਾਯਂ ਅਮੋਹੋ ਸੋ ਨ ਕੇਵਲਂ ਮੋਹਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਧਮ੍ਮੋ, ਮੋਹਸ੍ਸ ਪਨ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਧਮ੍ਮਵਿਚਯਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਮੋਹੋ ਨਾਮ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋਤਿ। **ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਯਾਥਾਵਨਿਯਜਾਨਿਕਕੁਸਲਦਿਟ੍ਠਿ।

੧੯. ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯੋ ਤੇਸਂ ਅਰੂਪੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਆਯੂ**ਤਿ ਤੇਸਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯੋ ਆਯਾਪਨਟ੍ਠੇਨ ਆਯੁ, ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਅਯਨ੍ਤਿ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਯੂਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਭਾਵਪਦਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਯੁਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਸਤਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ ਯਪੇਨ੍ਤਿ ਯਾਪੇਨ੍ਤਿ ਇਰਿਯਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਪਾਲਯਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਠਿਤੀ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਪਨੇਤ੍ਥ – ਏਤਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀਤਿ **ਠਿਤਿ**। ਯਪੇਨ੍ਤੀਤਿ **ਯਪਨਾ**। ਤਥਾ **ਯਾਪਨਾ**। ਏਵਂ ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਾਨਂ ਪਨ ਵਸੇਨ ਪੁਰਿਮਪਦੇ ਰਸ੍ਸਤ੍ਤਂ ਕਤਂ। ਏਤਾਯ ਇਰਿਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਇਰਿਯਨਾ**। ਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ **ਵਤ੍ਤਨਾ**। ਪਾਲਯਨ੍ਤੀਤਿ **ਪਾਲਨਾ**। ਜੀਵਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਜੀਵਿਤਂ**। ਅਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਂ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ**।

੩੦. ਹਿਰਿਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ**ਤਿ ਯੇਨ ਧਮ੍ਮੇਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ। ਲਿਙ੍ਗਵਿਪਲ੍ਲਾਸਂ ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ ਯੋ ਧਮ੍ਮੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇਤਿਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਹਿਰਿਯਿਤਬ੍ਬੇਨਾ**ਤਿ ਉਪਯੋਗਤ੍ਥੇ ਕਰਣਵਚਨਂ। ਹਿਰਿਯਿਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਕਂ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਧਮ੍ਮਂ ਹਿਰਿਯਤਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪਾਪਕਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਲਾਮਕਾਨਂ। **ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਕੋਸਲ੍ਲਸਮ੍ਭੂਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਉਪਯੋਗਤ੍ਥੇ ਕਰਣਵਚਨਂ। ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਪਟਿਲਾਭਂ ਸਮਙ੍ਗੀਭਾਵਂ ਹਿਰਿਯਤਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੩੧. ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਿਤਬ੍ਬੇਨਾ**ਤਿ ਹੇਤ੍ਵਤ੍ਥੇ ਕਰਣਵਚਨਂ। ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਿਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਕੇਨ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤੇਨ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦਿਨਾ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਚ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਸ੍ਸ ਹੇਤੁਭੂਤਾਯ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪਤਿ, ਭਾਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੩੨. ਅਲੋਭਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਅਲੁਬ੍ਭਨਕਵਸੇਨ **ਅਲੋਭੋ**। ਨ ਲੁਬ੍ਭਤੀਤਿਪਿ ਅਲੋਭੋ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਭਾਵਪਦਂ। **ਅਲੁਬ੍ਭਨਾ**ਤਿ ਅਲੁਬ੍ਭਨਾਕਾਰੋ। ਲੋਭਸਮਙ੍ਗੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਲੁਬ੍ਭਿਤੋ ਨਾਮ। ਨ ਲੁਬ੍ਭਿਤੋ ਅਲੁਬ੍ਭਿਤੋ । ਅਲੁਬ੍ਭਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਲੁਬ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ**। ਸਾਰਾਗਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਨ ਸਾਰਾਗੋਤਿ **ਅਸਾਰਾਗੋ। ਅਸਾਰਜ੍ਜਨਾ**ਤਿ ਅਸਾਰਜ੍ਜਨਾਕਾਰੋ। ਅਸਾਰਜ੍ਜਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਸਾਰਜ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ**। ਨ ਅਭਿਜ੍ਝਾਯਤੀਤਿ **ਅਨਭਿਜ੍ਝਾ। ਅਲੋਭੋ ਕੁਸਲਮੂਲ**ਨ੍ਤਿ ਅਲੋਭਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕੁਸਲਮੂਲਂ। ਅਲੋਭੋ ਹਿ ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਮੂਲਂ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਕੁਸਲਮੂਲਂ। ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਤਂ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨ ਮੂਲਞ੍ਚਾਤਿਪਿ ਕੁਸਲਮੂਲਂ।

੩੩. ਅਦੋਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਅਦੁਸ੍ਸਨਕਵਸੇਨ **ਅਦੋਸੋ**। ਨ ਦੁਸ੍ਸਤੀਤਿਪਿ ਅਦੋਸੋ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਸਭਾਵਪਦਂ। **ਅਦੁਸ੍ਸਨਾ**ਤਿ ਅਦੁਸ੍ਸਨਾਕਾਰੋ। ਅਦੁਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਦੁਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਂ**। ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਨ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋਤਿ **ਅਬ੍ਯਾਪਾਦੋ**। ਕੋਧਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੋਤਿ **ਅਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜੋ**। ਅਦੋਸਸਙ੍ਖਾਤਂ ਕੁਸਲਮੂਲਂ **ਅਦੋਸੋ ਕੁਸਲਮੂਲਂ**। ਤਂ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ।

੪੦-੪੧. ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁ ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਯੋਤਿ ਤਯੋ ਖਨ੍ਧਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ **ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ, ਵਿਗਤਦਰਥਾ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਸਮਸ੍ਸਾਸਪ੍ਪਤ੍ਤਾਤਿ **ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ**। ਦੁਤਿਯਪਦਂ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। **ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨਾ**ਤਿ ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨਾਕਾਰੋ। ਦੁਤਿਯਪਦਂ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮਙ੍ਗਿਤਾਯ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਿਤਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ**। ਸਬ੍ਬਪਦੇਹਿਪਿ ਤਿਣ੍ਣਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਕਿਲੇਸਦਰਥਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਏਵ ਕਥਿਤਾ। ਦੁਤਿਯਨਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਦਰਥਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿ ਕਥਿਤਾ।

੪੨-੪੩. **ਲਹੁਤਾ**ਤਿ ਲਹੁਤਾਕਾਰੋ। **ਲਹੁਪਰਿਣਾਮਤਾ**ਤਿ ਲਹੁਪਰਿਣਾਮੋ ਏਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਨ੍ਤਿ ਲਹੁਪਰਿਣਾਮਾ; ਤੇਸਂ ਭਾਵੋ ਲਹੁਪਰਿਣਾਮਤਾ; ਸੀਘਂ ਸੀਘਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤਨਸਮਤ੍ਥਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਅਦਨ੍ਧਨਤਾ**ਤਿ ਗਰੁਭਾਵਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਚਨਮੇਤਂ; ਅਭਾਰਿਯਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਵਿਤ੍ਥਨਤਾ**ਤਿ ਮਾਨਾਦਿਕਿਲੇਸਭਾਰਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ ਅਥਦ੍ਧਤਾ। ਏਵਂ ਪਠਮੇਨ ਤਿਣ੍ਣਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਲਹੁਤਾਕਾਰੋ ਕਥਿਤੋ। ਦੁਤਿਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਲਹੁਤਾਕਾਰੋ ਕਥਿਤੋ।

੪੪-੪੫. **ਮੁਦੁਤਾ**ਤਿ ਮੁਦੁਭਾਵੋ। **ਮਦ੍ਦਵਤਾ**ਤਿ ਮਦ੍ਦਵਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਿਨਿਦ੍ਧਂ, ਮਟ੍ਠਂ; ਮਦ੍ਦਵਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਮਦ੍ਦਵਤਾ। **ਅਕਕ੍ਖਲ਼ਤਾ**ਤਿ ਅਕਕ੍ਖਲ਼ਭਾਵੋ। **ਅਕਥਿਨਤਾ**ਤਿ ਅਕਥਿਨਭਾਵੋ। ਇਧਾਪਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨ ਤਿਣ੍ਣਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ, ਪਚ੍ਛਿਮਨਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਮੁਦੁਤਾਕਾਰੋਵ ਕਥਿਤੋ।

੪੬-੪੭. **ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ**ਤਿ ਕਮ੍ਮਨਿ ਸਾਧੁਤਾ; ਕੁਸਲਕਿਰਿਯਾਯ ਵਿਨਿਯੋਗਕ੍ਖਮਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। ਪਦਦ੍ਵਯੇਨਾਪਿ ਹਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨ ਤਿਣ੍ਣਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ, ਪਚ੍ਛਿਮਨਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਨਿਯਾਕਾਰੋਵ ਕਥਿਤੋ।

੪੮-੪੯. **ਪਗੁਣਤਾ**ਤਿ ਪਗੁਣਭਾਵੋ, ਅਨਾਤੁਰਤਾ ਨਿਗ੍ਗਿਲਾਨਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। ਇਧਾਪਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨ ਤਿਣ੍ਣਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ, ਪਚ੍ਛਿਮਨਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਨਿਗ੍ਗਿਲਾਨਾਕਾਰੋਵ ਕਥਿਤੋ।

੫੦-੫੧. ਉਜੁਕਤਾਤਿ ਉਜੁਕਭਾਵੋ, ਉਜੁਕੇਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਉਜੁਕਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਚ ਭਾਵੋ ਉਜੁਕਤਾ। **ਅਜਿਮ੍ਹਤਾ**ਤਿ ਗੋਮੁਤ੍ਤਵਙ੍ਕਭਾਵਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ। **ਅਵਙ੍ਕਤਾ**ਤਿ ਚਨ੍ਦਲੇਖਾਵਙ੍ਕਭਾਵਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ। **ਅਕੁਟਿਲਤਾ**ਤਿ ਨਙ੍ਗਲਕੋਟਿਵਙ੍ਕਭਾਵਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ।

ਯੋ ਹਿ ਪਾਪਂ ਕਤ੍ਵਾਵ 'ਨ ਕਰੋਮੀ'ਤਿ ਭਾਸਤਿ, ਸੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੋਸਕ੍ਕਨਤਾਯ 'ਗੋਮੁਤ੍ਤਵਙ੍ਕੋ' ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਪਾਪਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਵ 'ਭਾਯਾਮਹਂ ਪਾਪਸ੍ਸਾ'ਤਿ ਭਾਸਤਿ, ਸੋ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਕੁਟਿਲਤਾਯ 'ਚਨ੍ਦਲੇਖਾਵਙ੍ਕੋ' ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਪਾਪਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਵ 'ਕੋ ਪਾਪਸ੍ਸ ਨ ਭਾਯੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ ਭਾਸਤਿ, ਸੋ ਨਾਤਿਕੁਟਿਲਤਾਯ 'ਨਙ੍ਗਲਕੋਟਿਵਙ੍ਕੋ' ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਵਾ ਤੀਣਿਪਿ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਅਸੁਦ੍ਧਾਨਿ, ਸੋ 'ਗੋਮੁਤ੍ਤਵਙ੍ਕੋ' ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਯਾਨਿ ਕਾਨਿਚਿ ਦ੍ਵੇ, ਸੋ 'ਚਨ੍ਦਲੇਖਾਵਙ੍ਕੋ' ਨਾਮ। ਯਸ੍ਸ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਏਕਂ, ਸੋ 'ਨਙ੍ਗਲਕੋਟਿਵਙ੍ਕੋ ਨਾਮ।

ਦੀਘਭਾਣਕਾ ਪਨਾਹੁ – ਏਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਸਬ੍ਬਵਯੇ ਏਕਵੀਸਤਿਯਾ ਅਨੇਸਨਾਸੁ, ਛਸੁ ਚ ਅਗੋਚਰੇਸੁ ਚਰਤਿ, ਅਯਂ 'ਗੋਮੁਤ੍ਤਵਙ੍ਕੋ' ਨਾਮ। ਏਕੋ ਪਠਮਵਯੇ ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਂ ਪਰਿਪੂਰੇਤਿ, ਲਜ੍ਜੀ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਕੋ ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਮਜ੍ਝਿਮਵਯਪਚ੍ਛਿਮਵਯੇਸੁ ਪੁਰਿਮਸਦਿਸੋ, ਅਯਂ 'ਚਨ੍ਦਲੇਖਾਵਙ੍ਕੋ' ਨਾਮ। ਏਕੋ ਪਠਮਵਯੇ ਮਜ੍ਝਿਮਵਯੇਪਿ ਚਤੁਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਸੀਲਂ ਪੂਰੇਤਿ, ਲਜ੍ਜੀ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਕੋ ਸਿਕ੍ਖਾਕਾਮੋ ਹੋਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਵਯੇ ਪੁਰਿਮਸਦਿਸੋ। ਅਯਂ 'ਨਙ੍ਗਲਕੋਟਿਵਙ੍ਕੋ' ਨਾਮ।

ਤਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਵਸੇਨ ਏਵਂ ਵਙ੍ਕਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਜਿਮ੍ਹਤਾ ਵਙ੍ਕਤਾ ਕੁਟਿਲਤਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਾਸਂ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਅਜਿਮ੍ਹਤਾਦਿਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਖਨ੍ਧਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾਵ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ। ਖਨ੍ਧਾਨਞ੍ਹਿ ਏਤਾ ਅਜਿਮ੍ਹਤਾਦਿਕਾ, ਨੋ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸਾਤਿ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨ ਤਿਣ੍ਣਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ, ਪਚ੍ਛਿਮਨਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸਾਤਿ ਅਰੂਪੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਕ੍ਕਿਲੇਸਤਾਯ ਉਜੁਤਾਕਾਰੋਵ ਕਥਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਦਾਨਿ ਯ੍ਵਾਯਂ ਯੇਵਾਪਨਾਤਿ ਅਪ੍ਪਨਾਵਾਰੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਤੇਨ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਂ 'ਯੇਵਾਪਨਕਾਨਂ'ਯੇਵ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਥਿਤੋ ਹੋਤੀਤਿ।

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪੁਚ੍ਛਾ ਸਮਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸੋ ਅਪ੍ਪਨਾਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਚਤੂਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਹਿ, ਪੁਚ੍ਛਾ ਸਮਯਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸੋ ਅਪ੍ਪਨਾਤਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਚਤੂਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੇਹੀਤਿ ਅਟ੍ਠਪਰਿਚ੍ਛੇਦਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤੋ ਧਮ੍ਮਵਵਤ੍ਥਾਨਵਾਰੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋਵ ਹੋਤਿ।

ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਾਰੋ

੫੮-੧੨੦. ਇਦਾਨਿ **ਤਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰੋ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਸੋ ਉਦ੍ਦੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾਨਂ ਵਸੇਨ ਤਿਵਿਧੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ 'ਤਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ'ਤਿ ਏਵਮਾਦਿਕੋ ਉਦ੍ਦੇਸੋ। ਕਤਮੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ'ਤਿਆਦਿਕੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਕਤਮੋ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿਆਦਿਕੋ ਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾਤਿਆਦਯੋ ਤੇਵੀਸਤਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਪਠਮਂ ਮਹਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਯੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਙ੍ਗਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਯੇਵਾਪਨਕੇ, ਪਾਲ਼ਿਆਰੂਲ਼੍ਹਾ ਅਤਿਰੇਕਪਣ੍ਣਾਸਧਮ੍ਮਾ, ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹਮਾਨਾ ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋਵ ਖਨ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ । ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਆਯਤਨਟ੍ਠੇਨ ਦ੍ਵੇ **ਆਯਤਨਾਨਿ** ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਸੁਞ੍ਞਤਟ੍ਠੇਨ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਦ੍ਵੇਵ **ਧਾਤੁਯੋ** ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਚ੍ਚਯਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਆਹਾਰਟ੍ਠੇਨ **ਤਯੋ**ਵੇਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਾ **ਆਹਾਰਾ** ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਵਸੇਸਾ ਨੋ ਆਹਾਰਾ।

‘ਕਿਂ ਪਨੇਤੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਾ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਰੂਪਸ੍ਸ ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀ’ਤਿ? ‘ਨੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਮੇ ਪਨ ਤਥਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਚਾਤਿ ਸਮਾਨੇਪਿ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤੇ ਅਤਿਰੇਕਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਹਾਰਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਕਥਂ? ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਫਸ੍ਸਾਹਾਰੋ, ਯੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਵਸੇਸਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਚ ਵੇਦਨਾ ਆਹਰਤਿ। ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾਹਾਰੋ ਤੇਸਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਤਯੋ ਚ ਭਵੇ ਆਹਰਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰੋ ਤੇਸਞ੍ਚ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਨਾਮਰੂਪਞ੍ਚ ਆਹਰਤੀ’ਤਿ। ‘ਨਨੁ ਚ ਸੋ ਵਿਪਾਕੋਵ ਇਦਂ ਪਨ ਕੁਸਲਵਿਞ੍ਞਾਣ’ਨ੍ਤਿ? ‘ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਕੁਸਲਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਤਂਸਰਿਕ੍ਖਤਾਯ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਹਾਰੋ’ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਇਮੇ ਤਯੋ ਆਹਾਰਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਇਮੇ ਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ, ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੋ ਵਿਯ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ, ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਕਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ – ‘‘ਅਰੂਪਿਨੋ ਆਹਾਰਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਚ ਰੂਪਾਨਂ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧੫)।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਸਨ੍ਤਤਿਯਾ ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰੋ ਚ ਇਮੇ ਚ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਆਹਾਰਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਵਿਸੇਸਪਚ੍ਚਯੋ ਹਿ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਭਕ੍ਖਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਰੂਪਕਾਯਸ੍ਸ ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ; ਨਾਮਕਾਯੇ ਵੇਦਨਾਯ ਫਸ੍ਸੋ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਮਨੋਸਞ੍ਚੇਤਨਾ, ਨਾਮਰੂਪਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਯਥਾਹ –

> ‘‘ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਯਂ ਕਾਯੋ ਆਹਾਰਟ੍ਠਿਤਿਕੋ, ਆਹਾਰਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਅਨਾਹਾਰੋ ਨੋ ਤਿਟ੍ਠਤਿ’’ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੮੩)। ਤਥਾ ਫਸ੍ਸਪਚ੍ਚਯਾ ਵੇਦਨਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਪਚ੍ਚਯਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਵਿਞ੍ਞਾਣਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮਰੂਪਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧)।

ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ਅਟ੍ਠੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਵਸੇਸਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ਅਟ੍ਠਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਟ੍ਠੇਨ ਪਞ੍ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਂ ਝਾਨਂ ਹੋਤੀਤਿ।

ਨਿਯ੍ਯਾਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਹੇਤ੍ਵਟ੍ਠੇਨ ਚ ਪਞ੍ਚੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੋ, ਲੋਕਿਯਚਿਤ੍ਤੇ ਪਨ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਰਤਿਯੋ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ‘ਨਨੁ ਚ ‘‘ਯਥਾਗਤਮਗ੍ਗੋਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਅਰਿਯਸ੍ਸੇਤਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਧਿਵਚਨ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪੫) ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਸੁਤ੍ਤੇ ‘ਯਥੇਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ, ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗੋਪਿ ਤਥੇਵ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ’ਤਿ ਯਥਾਗਤਵਚਨੇਨ ਇਮਸ੍ਸਤ੍ਥਸ੍ਸ ਦੀਪਿਤਤ੍ਤਾ, ਲੋਕਿਯਮਗ੍ਗੇਨਾਪਿ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ । ਅਯਞ੍ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਦੇਸਨਾ ਨਾਮ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ। ਤੇਨਾਹ – ‘‘ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਆਜੀਵੋ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੩੧)। ਅਯਂ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ। ਲੋਕਿਯਚਿਤ੍ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵਿਰਤਿਯੋ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ‘ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕੋ’ਵ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ।

ਅਕਮ੍ਪਿਯਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ਸਤ੍ਤੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਬਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਮੂਲਟ੍ਠੇਨ ਤਯੋਵ ਧਮ੍ਮਾ ਹੇਤੂ। ਫੁਸਨਟ੍ਠੇਨ ਏਕੋਵ ਧਮ੍ਮੋ ਫਸ੍ਸੋ। ਵੇਦਯਿਤਟ੍ਠੇਨ ਏਕੋਵ ਧਮ੍ਮੋ ਵੇਦਨਾ। ਸਞ੍ਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਏਕੋਵ ਧਮ੍ਮੋ ਸਞ੍ਞਾ। ਚੇਤਯਨਟ੍ਠੇਨ ਏਕੋਵ ਧਮ੍ਮੋ ਚੇਤਨਾ। ਚਿਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਏਕੋਵ ਧਮ੍ਮੋ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਚੇਵ ਵੇਦਯਿਤਟ੍ਠੇਨ ਚ ਏਕੋਵ ਧਮ੍ਮੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸਞ੍ਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਏਕੋਵ ਧਮ੍ਮੋ ਸਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਚ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰਣਟ੍ਠੇਨ ਚ ਏਕੋਵ ਧਮ੍ਮੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਚ ਚਿਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਚ ਏਕੋਵ ਧਮ੍ਮੋ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਵਿਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਚੇਵ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਆਯਤਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਏਕਮੇਵ ਮਨਾਯਤਨਂ। ਵਿਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੇਨ ਚ ਏਕਮੇਵ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਵਿਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਸਭਾਵਸੁਞ੍ਞਤਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਚ ਏਕੋਵ ਧਮ੍ਮੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਨ ਅਵਸੇਸਾ। ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਅਤ੍ਥੇਨ ਅਵਸੇਸਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਏਕਂ ਧਮ੍ਮਾਯਤਨਮੇਵ, ਏਕਾ ਚ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯੇਵ ਹੋਤੀਤਿ।

ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਅਪ੍ਪਨਾਵਾਰੇਨ ਇਧਾਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਯੇਵਾਪਨਕਾਵ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ। ਯਥਾ ਚ ਇਧ ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ । ਇਤੋ ਪਰਞ੍ਹਿ ਏਤ੍ਤਕਮ੍ਪਿ ਨ ਵਿਚਾਰਯਿਸ੍ਸਾਮ। ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਟਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇਸੁ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਸਙ੍ਗਹਵ◌ਾਰੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ।

ਕੋਟ੍ਠਾਸਵ◌ਾਰੋਤਿਪਿ ਏਤਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮਂ।

ਸੁਞ੍ਞਤਵ◌ਾਰੋ

੧੨੧-੧੪੫. ਇਦਾਨਿ **ਤਸ੍ਮਿਂ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਸੁਞ੍ਞਤਵ◌ਾਰੋ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਸੋ ਉਦ੍ਦੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸਵਸੇਨ ਦ੍ਵ◌ਿਧਾ ਵਵਤ੍ਥਿਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਉਦ੍ਦੇਸਵ◌ਾਰੇ **'ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤੀ'**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਵ◌ੀਸਤਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਚ 'ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦ੍ਵ◌ੇ ਤਯੋ'ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਸਙ੍ਗਹਵ◌ਾਰੇ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਧਮ੍ਮਾਯੇਵ ਹਿ ਇਧਾਪਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਨ ਹੇਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤੋ ਵ◌ਾ ਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ਾ ਅਤ੍ਤਾ ਵ◌ਾ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ। ਧਮ੍ਮਾਵ ਏਤੇ ਧਮ੍ਮਮਤ੍ਤਾ ਅਸਾਰਾ ਅਪਰਿਣਾਯਕਾਤਿ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਪਠਮਂ ਮਹਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਚਿਤ੍ਤਙ੍ਗਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਤਿਰੇਕਪਣ੍ਣਾਸਧਮ੍ਮਾ ਸਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਧਮ੍ਮਾ ਏਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਨ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਸਤ੍ਤੋ ਵ◌ਾ ਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ਾ ਪੋਸੋ ਵ◌ਾ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵ◌ਾ ਹੋਤੀਤਿ। ਤਥਾ ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਖਨ੍ਧਾਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਏਵ◌ਂ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਝਾਨਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਝਾਨਙ੍ਗਂ, ਮਗ੍ਗਤੋ ਵ◌ਾ ਅਞ੍ਞਂ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ **'ਝਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤਿ'** ਇਚ੍ਚੇਵ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ। ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਟ੍ਠੇਨ ਹਿ ਝਾਨਮੇਵ ਹੇਤ੍ਵਟ੍ਠੇਨ ਮਗ੍ਗੋਵ ਹੋਤਿ। ਨ ਅਞ੍ਞੋ ਕੋਚਿ ਸਤ੍ਤੋ ਵ◌ਾ ਭਾਵ◌ੋ ਵ◌ਾਤਿ। ਏਵ◌ਂ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਨਿਦ੍ਦੇਸਵ◌ਾਰੋ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥੋਯੇਵ◌ਾਤਿ।

ਸੁਞ੍ਞਤਵ◌ਾਰੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ।

ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ ਚ ਤੀਹਿ ਮਹਾਵ◌ਾਰੇਹਿ ਮਣ੍ਡੇਤ੍ਵ◌ਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਸ੍ਸ

ਪਠਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ।

ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤਂ

੧੪੬. ਇਦਾਨਿ ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **"ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ"**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤਯੋ ਤਯੋ ਮਹਾਵ◌ਾਰਾ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਮਹਾਵ◌ਾਰਾ ਏਵ, ਪਠਮਚਿਤ੍ਤੇ ਵ◌ੁਤ੍ਤਸਦਿਸਾਨਂ ਸਬ੍ਬਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥੋਪਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਤੋ ਪਰਮ੍ਪਿ ਅਪੁਬ੍ਬਪਦਵਣ੍ਣਨਂਯੇਵ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਤਾਵ ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਇਦਮੇਵ ਅਪੁਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਸਹ ਸਙ੍ਖਾਰੇਨਾਤਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰੋ। ਤੇਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਸਉਪਾਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਗਣੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯੇਨ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਦਿਨਾ ਪਚ੍ਚਯਗਣੇਨ ਪਠਮਂ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤੇਨੇਵ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਸਉਪਾਯੇਨ ਇਦਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਤਸ੍ਸੇਵ◌ਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵ◌ਿਹਾਰਪਚ੍ਚਨ੍ਤੇ ਵਸਮਾਨੋ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਸਮ੍ਮਜ੍ਜਨਵ◌ੇਲਾਯ ਵ◌ਾ ਥੇਰੁਪਟ੍ਠਾਨਵ◌ੇਲਾਯ ਵ◌ਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਾਯ, ਧਮ੍ਮਸਵਨਦਿਵਸੇ ਵ◌ਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੇ 'ਮਯ੍ਹਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵ◌ਾ ਪਚ੍ਚਾਗਚ੍ਛਤੋ ਅਤਿਦੂਰਂ ਭਵ◌ਿਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵ◌ਾ ਪੁਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ – 'ਭਿਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਨਾਮ ਚੇਤਿਯਙ੍ਗਣਂ ਵ◌ਾ ਥੇਰੁਪਟ੍ਠਾਨਂ ਵ◌ਾ ਧਮ੍ਮਸਵਨਂ ਵ◌ਾ ਅਗਨ੍ਤੁਂ ਅਸਾਰੁਪ੍ਪਂ, ਗਮਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵ◌ਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਯੋਗੇਨ ਵ◌ਾ, ਪਰੇਨ ਵ◌ਾ ਵਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਅਕਰਣੇ ਚ ਆਦੀਨਵ◌ਂ ਕਰਣੇ ਚ ਆਨਿਸਂਸਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵ◌ਾ ਓਵਦਿਯਮਾਨਸ੍ਸ, ਨਿਗ੍ਗਹਵਸੇਨੇਵ ਵ◌ਾ 'ਏਹਿ, ਇਦਂ ਕਰੋਹੀ'ਤਿ ਕਾਰਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਪਚ੍ਚਯਗਣੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ।

ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤਂ।

ਤਤਿਯਚਿਤ੍ਤਂ

੧੪੭-੧੪੮. ਤਤਿਯੇ ਞਾਣੇਨ ਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ**। ਇਦਮ੍ਪਿ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠਂ ਹੋਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਞਾਣਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਨ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਦਹਰਕੁਮਾਰਕਾਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਅਯਂ ਥੇਰੋ ਮਯ੍ਹ'ਨ੍ਤਿ ਵਨ੍ਦਨਕਾਲੇ, ਤੇਨੇਵ ਨਯੇਨ ਚੇਤਿਯਵਨ੍ਦਨਧਮ੍ਮਸਵਨਕਾਲਾਦੀਸੁ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਞ੍ਞਾ ਪਰਿਹਾਯਤਿ। ਸੇਸਂ ਪਾਕਤਿਕਮੇਵਾਤਿ।

ਤਤਿਯਚਿਤ੍ਤਂ।

ਚਤੁਤ੍ਥਚਿਤ੍ਤਂ

੧੪੯. ਚਤੁਤ੍ਥਚਿਤ੍ਤੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਇਦਂ ਪਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨਾਤਿ ਵਚਨਤੋ ਯਦਾ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਦਹਰਕੁਮਾਰਕੇ ਸੀਸੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਚੇਤਿਯਾਦੀਨਿ ਵਨ੍ਦਾਪੇਨ੍ਤਿ ਤੇ ਚ ਅਨਤ੍ਥਿਕਾ ਸਮਾਨਾਪਿ ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠਾਵ ਵਨ੍ਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਰੂਪੇ ਕਾਲੇ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਚਤੁਤ੍ਥਚਿਤ੍ਤਂ।

ਪਞ੍ਚਮਚਿਤ੍ਤਂ

੧੫੦. ਪਞ੍ਚਮੇ **ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ । ਇਦਞ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਕਞਾਣਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਝਾਨਚਤੁਕ੍ਕੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਹੋਤੀਤਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਟ੍ਠਕੇ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਵੇਦਨਾਦਿਪਦਾਨਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸਾਤਾਸਾਤਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪਟਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਦੇਸਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਵੇਦਨਾ ਕਥਿਤਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਕਰਣਵਸੇਨ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਚ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਪੀਤਿ ਪਰਿਹੀਨਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਾਲ਼ਿਆਰੂਲ਼੍ਹਾ ਪਞ੍ਚਪਣ੍ਣਾਸੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਸਬ੍ਬਵਾਰੇਸੁ ਚ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਪਞ੍ਚਮਚਿਤ੍ਤਂ।

ਛਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਾਦਿ

੧੫੬-੯. ਛਟ੍ਠਸਤ੍ਤਮਅਟ੍ਠਮਾਨਿ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਇਮੇਸੁ ਵੇਦਨਾਪਰਿਵਤ੍ਤਨਞ੍ਚੇਵ ਪੀਤਿਪਰਿਹਾਨਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਸੇਸਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਯੇਨ ਤਾਦਿਸਮੇਵ। ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਕਾਲੇਪਿ ਹਿ ਇਮੇਸਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ **ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾ ਏਵ। ਇਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਨਾਮ।

ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥਾਦਿਕਥਾ

ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਦਸਹਿ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਹਿ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕਥਂ? ਦਾਨਮਯਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ, ਸੀਲਮਯਂ... ਭਾਵਨਾਮਯਂ... ਅਪਚਿਤਿਸਹਗਤਂ... ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚਸਹਗਤਂ... ਪਤ੍ਤਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਂ... ਅਬ੍ਭਨੁਮੋਦਨਂ... ਦੇਸਨਾਮਯਂ... ਸਵਨਮਯਂ...

ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਂ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਤਿ ਇਮਾਨਿ ਦਸ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੂਨਿ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਦਾਨਮੇਵ ਦਾਨਮਯਂ। ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾ ਚ ਸਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਆਨਿਸਂਸਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁ ਚਾਤਿ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਤ੍ਥ ਚੀਵਰਾਦੀਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ, ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਵਾ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ, ਅਨ੍ਨਾਦੀਸੁ ਵਾ ਦਸਸੁ ਦਾਨਵਤ੍ਥੂਸੁ, ਤਂ ਤਂ ਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਉਪ੍ਪਾਦਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ, ਪਰਿਚ੍ਚਾਗਕਾਲੇ, ਪਚ੍ਛਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਚਾਤਿ ਤੀਸੁ ਕਾਲੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ '**ਦਾਨਮਯਂ** ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ' ਨਾਮ।

ਪਞ੍ਚਸੀਲਂ ਅਟ੍ਠਸੀਲਂ ਦਸਸੀਲਂ ਸਮਾਦਿਯਨ੍ਤਸ੍ਸ, 'ਪਬ੍ਬਜਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਵਿਹਾਰਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਪਬ੍ਬਜਨ੍ਤਸ੍ਸ, 'ਮਨੋਰਥਂ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਵਤ'ਮ੍ਹਿ, 'ਸਾਧੁ ਸਾਧੂ'ਤਿ ਆਵਜ੍ਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਂ ਸਂਵਰਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਚੀਵਰਾਦਯੋ ਪਚ੍ਚਯੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ, ਆਪਾਥਗਤੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦੀਨਿ ਸਂਵਰਨ੍ਤਸ੍ਸ , ਆਜੀਵਂ ਸੋਧੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ '**ਸੀਲਮਯਂ** ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ' ਨਾਮ।

ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗੇਨ ਚਕ੍ਖੁਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਭਾਵੇਨ੍ਤਸ੍ਸ...ਪੇ॰... ਮਨਂ... ਰੂਪੇ...ਪੇ॰... ਧਮ੍ਮੇ... ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ,... ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ, ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ...ਪੇ॰... ਮਨੋਸਮ੍ਫਸ੍ਸਜਂ ਵੇਦਨਂ, ...ਪੇ॰... ਰੂਪਸਞ੍ਞਂ...ਪੇ॰... ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਭਾਵੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚੇਤਨਾ, ਅਟ੍ਠਤਿਂਸਾਯ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਅਪ੍ਪਨਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਚੇਤਨਾ '**ਭਾਵਨਾਮਯਂ** ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ' ਨਾਮ।

ਮਹਲ੍ਲਕਂ ਪਨ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਮਨਪਤ੍ਤਚੀਵਰਪਟਿਗ੍ਗਹਣਅਭਿਵਾਦਨਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਦਾਨਾਦਿਵਸੇਨ '**ਅਪਚਿਤਿਸਹਗਤਂ**' ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਵੁਡ੍ਢਤਰਾਨਂ ਵਤ੍ਤਪ੍ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਕਰਣਵਸੇਨ ਗਾਮਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਪਵਿਟ੍ਠਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਾਮੇ ਭਿਕ੍ਖਂ ਸਮਾਦਪੇਤ੍ਵਾ ਉਪਸਂਹਰਣਵਸੇਨ, 'ਗਚ੍ਛ ਭਿਕ੍ਖੂਨਂ ਪਤ੍ਤਂ ਆਹਰਾ'ਤਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵੇਗੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਾਹਰਣਾਦਿਵਸੇਨ ਚ ਕਾਯਵੇਯ੍ਯਾਵਟਿਕਕਾਲੇ '**ਵੇਯ੍ਯਾਵਚ੍ਚਸਹਗਤਂ**' ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਦਾਨਂ ਦਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਧਾਦੀਹਿ ਪੂਜਂ ਕਤ੍ਵਾ 'ਅਸੁਕਸ੍ਸ ਨਾਮ ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੂ'ਤਿ ਵਾ, 'ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹੋਤੂ'ਤਿ ਵਾ ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਦਤੋ '**ਪਤ੍ਤਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਂ**' ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਕਿਂ ਪਨੇਵਂ ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਦਤੋ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖਯੋ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਹੋਤਿ। ਯਥਾ ਪਨ ਏਕਂ ਦੀਪਂ ਜਾਲੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਦੀਪਸਹਸ੍ਸਂ ਜਾਲੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਦੀਪੋ ਖੀਣੋਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ; ਪੁਰਿਮਾਲੋਕੇਨ ਪਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਚ੍ਛਿਮਾਲੋਕੋ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤਿਮਹਾ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਦਤੋ ਪਰਿਹਾਨਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਵੁਡ੍ਢਿਯੇਵ ਪਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਪਰੇਹਿ ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਯ ਵਾ ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਾਯ 'ਸਾਧੁ ਸਾਧੂ'ਤਿ ਅਨੁਮੋਦਨਵਸੇਨ '**ਅਬ੍ਭਨੁਮੋਦਨਂ**' ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਏਕੋ 'ਏਵਂ ਮਂ ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋਤਿ ਮਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਇਚ੍ਛਾਯ ਠਤ੍ਵਾ ਲਾਭਗਰੁਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦੇਸੇਤਿ, ਤਂ ਨ ਮਹਪ੍ਫਲਂ। ਏਕੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਗੁਣਂ ਧਮ੍ਮਂ ਅਪਚ੍ਚਾਸੀਸਮਾਨੋ ਵਿਮੁਤ੍ਤਾਯਤਨਸੀਸੇਨ ਪਰੇਸਂ ਦੇਸੇਤਿ, ਇਦਂ '**ਦੇਸਨਾਮਯਂ** ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ' ਨਾਮ।

ਏਕੋ ਸੁਣਨ੍ਤੋ 'ਇਤਿ ਮਂ ਸਦ੍ਧੋਤਿ ਜਾਨਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਸੁਣਾਤਿ, ਤਂ ਨ ਮਹਪ੍ਫਲਂ। ਏਕੋ 'ਏਵਂ ਮੇ ਮਹਪ੍ਫਲਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਹਿਤਫਰਣੇਨ ਮੁਦੁਚਿਤ੍ਤੇਨ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਇਦਂ '**ਸਵਨਮਯਂ** ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ' ਨਾਮ।

ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਜੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ '**ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਂ** ਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁ' ਨਾਮ। ਦੀਘਭਾਣਕਾ ਪਨਾਹੁ – 'ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਨਿਯਮਲਕ੍ਖਣਂ, ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਪੁਞ੍ਞਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਉਜੁਕਭਾਵੇਨੇਵ ਮਹਪ੍ਫਲਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ।

ਏਤੇਸੁ ਪਨ ਪੁਵ੍ਵਕਿਰਿਯवਤ੍ਥੂਸੁ ਦਾਨਮਯਂ ਤਾव ‘ਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦਾਨਂ ਦਦਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ‘ਦਿਨ੍ਨਂ ਮੇ’ਤਿ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏवਂ ਪੁਬ੍ਬਚੇਤਨਂ ਮੁਞ੍ਚਨਚੇਤਨਂ ਅਪਰਚੇਤਨਨ੍ਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਚੇਤਨਾ ਏਕਤੋ ਕਤ੍वਾ ‘ਦਾਨਮਯਂ ਪੁਵ੍ਵਕਿਰਿਯवਤ੍ਥੁ’ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਸੀਲਮਯਮ੍ਪਿ ‘ਸੀਲਂ ਪੂਰੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸੀਲਪੂਰਣਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ‘ਪੂਰਿਤਂ ਮੇ’ਤਿ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਏਕਤੋ ਕਤ੍वਾ ‘ਸੀਲਮਯਂ ਪੁਵ੍ਵਕਿਰਿਯवਤ੍ਥੁ’ ਨਾਮ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ‘ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਜੁਕਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਜੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ‘ਦਿਟ੍ਠਿ ਮੇ ਉਜੁਕਾ ਕਤਾ’ਤਿ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਏਕਤੋ ਕਤ੍वਾ ‘ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਂ ਪੁਵ੍ਵਕਿਰਿਯवਤ੍ਥੁ’ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਸੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਤੀਣਿਯੇव ਪੁਵ੍ਵਕਿਰਿਯवਤ੍ਥੂਨਿ ਆਗਤਾਨਿ। ਤੇਸੁ ਇਤਰੇਸਮ੍ਪਿ ਸਙ੍ਗਹੋ वੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਪਚਿਤਿवੇਯ੍ਯਾवਚ੍ਚਾਨਿ ਹਿ ਸੀਲਮਯੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਪਤ੍ਤਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਅਬ੍ਭਨੁਮੋਦਨਾਨਿ ਦਾਨਮਯੇ। ਦੇਸਨਾਸवਨਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਾਨਿ ਭਾवਨਾਮਯੇ। ਯੇ ਪਨ ‘ਦਿਟ੍ਠਿਜੁਕਮ੍ਮਂ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਨਿਯਮਲਕ੍ਖਣ’ਨ੍ਤਿ वਦਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਤਂ ਤੀਸੁਪਿ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏवਮੇਤਾਨਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਤੀਣਿ ਹੁਤ੍वਾ वਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤੇਸੁ ‘ਦਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਕਾਮਾवਚਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨੇव ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ; ਦਦਮਾਨੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਦੇਤਿ; ‘ਦਾਨਂ ਮੇ ਦਿਨ੍ਨ’ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਤਿ। ‘ਸੀਲਂ ਪੂਰੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ; ਸੀਲਂ ਪੂਰੇਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਪੂਰੇਤਿ, ‘ਸੀਲਂ ਮੇ ਪੂਰਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਤਿ। ‘ਭਾवਨਂ ਭਾवੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ; ਭਾवੇਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਭਾवੇਤਿ; ‘ਭਾवਨਾ ਮੇ ਭਾवਿਤਾ’ਤਿ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਤਿ।

‘ਜੇਟ੍ਠਾਪਚਿਤਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ, ਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਕਰੋਤਿ, ‘ਕਤਂ ਮੇ’ਤਿ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਤਿ। ‘ਕਾਯवੇਯ੍ਯਾवਟਿਕਕਮ੍ਮਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋਪਿ, ਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ, ‘ਕਤਂ ਮੇ’ਤਿ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਤਿ। ‘ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋਪਿ, ਦਦਨ੍ਤੋਪਿ, ‘ਦਿਨ੍ਨਂ ਮੇ’ਤਿ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ, ‘ਪਤ੍ਤਿਂ वਾ ਸੇਸਕੁਸਲਂ वਾ ਅਨੁਮੋਦਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ; ਅਨੁਮੋਦਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਅਨੁਮੋਦਤਿ, ‘ਅਨੁਮੋਦਿਤਂ ਮੇ’ਤਿ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਤਿ। ‘ਧਮ੍ਮਂ ਦੇਸੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ, ਦੇਸੇਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਦੇਸੇਤਿ, ‘ਦੇਸਿਤੋ ਮੇ’ਤਿ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਤਿ। ‘ਧਮ੍ਮਂ ਸੋਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ, ਸੁਣਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਸੁਣਾਤਿ, ‘ਸੁਤੋ ਮੇ’ਤਿ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਤਿ। ‘ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਉਜੁਕਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤੋਪਿ ਤੇਸਂਯੇव ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ, ਉਜੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਪਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਕਰੋਤਿ, ‘ਦਿਟ੍ਠਿ ਮੇ ਉਜੁਕਾ ਕਤਾ’ਤਿ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਪਚ੍ਚवੇਕ੍ਖਤਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ **ਅਨਨ੍ਤਾ**ਨਿ ਨਾਮ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਹਿ ਅਨਨ੍ਤਾਨਿ – ਆਕਾਸੋ ਅਨਨ੍ਤੋ, ਚਕ੍ਕवਾਲ਼ਾਨਿ ਅਨਨ੍ਤਾਨਿ, ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ ਅਨਨ੍ਤੋ, ਬੁਦ੍ਧਞ੍ਞਾਣਂ ਅਨਨ੍ਤਂ। ਆਕਾਸਸ੍ਸ ਹਿ ਪੁਰਤ੍ਥਿਮਾਯ ਦਿਸਾਯ वਾ ਪਚ੍ਛਿਮੁਤ੍ਤਰਦਕ੍ਖਿਣਾਸੁ वਾ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ वਾ ਯੋਜਨਸਤਾਨਿ ਏਤ੍ਤਕਾਨਿ वਾ ਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਾਨੀਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਿਨੇਰੁਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਯੋਕੂਟਂ ਪਥवਿ ਦ੍वਿਧਾ ਕਤ੍वਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਖਿਤ੍ਤਂ ਭਸ੍ਸੇਥੇव, ਨੋ ਪਤਿਟ੍ਠਂ ਲਭੇਥ, ਏवਂ ਆਕਾਸਂ ਅਨਨ੍ਤਂ ਨਾਮ।

ਚਕ੍ਕवਾਲ਼ਾਨਮ੍ਪਿ ਸਤੇਹਿ वਾ ਸਹਸ੍ਸੇਹਿ वਾ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਚੇਪਿ ਹਿ ਅਕਨਿਟ੍ਠਭवਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਦਲ਼੍ਹਥਾਮਧਨੁਗ੍ਗਹਸ੍ਸ ਲਹੁਕੇਨ ਸਰੇਨ ਤਿਰਿਯਂ ਤਾਲਚ੍ਛਾਯਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨਮਤ੍ਤੇਨ ਕਾਲੇਨ ਚਕ੍ਕवਾਲ਼ਸਤਸਹਸ੍ਸਂ

ਅਤਿਕ੍ਕਮਨਸਮਤ੍ਥੇਨ ਜਵਨੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੋ 'ਚਕ੍ਕਵਾਲਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸਾਮਾ'ਤਿ ਤੇਨ ਜਵਨੇਨ ਧਾਵੇਯ੍ਯੁਂ, ਚਕ੍ਕਵਾਲਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਅਦਿਸ੍ਵਾਵ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯੇਯ੍ਯੁਂ, ਏਵਂ ਚਕ੍ਕਵਾਲਾਨਿ ਅਨਨ੍ਤਾਨਿ ਨਾਮ।

ਏਤ੍ਤਕੇਸੁ ਪਨ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇਸੁ ਉਦਕਟ੍ਠਕਥਲਟ੍ਠਕਸਤ੍ਤਾਨਂ ਪਮਾਣਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਨਿਕਾਯੋ ਅਨਨ੍ਤੋ ਨਾਮ। ਤਤੋਪਿ ਬੁਦ੍ਧਞਾਣਂ ਅਨਨ੍ਤਮੇਵ।

ਏਵਂ ਅਪਰਿਮਾਣੇਸੁ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇਸੁ ਅਪਰਿਮਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਕਾਮਾਵਚਰਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਏਕਸ੍ਸ ਬਹੂਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਬਹੂਨਮ੍ਪਿ ਬਹੂਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਟ੍ਠੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਟ੍ਠੇਨ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਟ੍ਠੇਨ ਏਕਤ੍ਤਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਕਮੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਤਿਹੇਤੁਕਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤਂ...ਪੇ॰... ਤਥਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਦ੍ਵਿਹੇਤੁਕਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਅਪਰਿਮਾਣੇਸੁ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੇਸੁ ਅਪਰਿਮਾਣਾਨਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਮਹਾਤੁਲਾਯ ਤੁਲਯਮਾਨੋ ਵਿਯ, ਤੁਮ੍ਬੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਮਿਨਮਾਨੋ ਵਿਯ, ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ 'ਅਟ੍ਠੇਵੇਤਾਨੀ'ਤਿ ਸਰਿਕ੍ਖਟ੍ਠੇਨ ਅਟ੍ਠੇਵ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ।

ਪੁਨ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਛਬ੍ਬਿਧੇਨ **ਪੁਞ੍ਞਾਯੂਹਨਂ** ਨਾਮ ਗਹਿਤਂ। ਪੁਞ੍ਞਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਥਿ ਸਯਂਕਾਰਂ ਅਤ੍ਥਿ ਪਰਂਕਾਰਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਾਹਤ੍ਥਿਕਂ ਅਤ੍ਥਿ ਆਣਤ੍ਤਿਕਂ, ਅਤ੍ਥਿ ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਤਂ ਅਤ੍ਥਿ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਕਤਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਕਤਂ **'ਸਯਂਕਾਰਂ'** ਨਾਮ। ਪਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਤਂ **'ਪਰਂਕਾਰਂ'** ਨਾਮ। ਸਹਤ੍ਥੇਨ ਕਤਂ **'ਸਾਹਤ੍ਥਿਕਂ'** ਨਾਮ। ਆਣਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕਾਰਿਤਂ **'ਆਣਤ੍ਤਿਕਂ'** ਨਾਮ। ਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਫਲਞ੍ਚ ਸਦ੍ਦਹਿਤ੍ਵਾ ਕਤਂ **'ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਤਂ'** ਨਾਮ। ਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਫਲਮ੍ਪਿ ਅਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਕਤਂ **'ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਕਤਂ'** ਨਾਮ। ਤੇਸੁ ਸਯਂਕਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ ਇਮੇਸਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨੇਵ ਕਰੋਤਿ। ਪਰਂਕਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ, ਸਹਤ੍ਥੇਨ ਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ, ਆਣਾਪੇਤ੍ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ ਇਮੇਸਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨੇਵ ਕਰੋਤਿ। ਸਮ੍ਪਜਾਨਕਰਣਂ ਪਨ ਚਤੂਹਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਹੋਤਿ। ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਕਰਣਂ ਚਤੂਹਿ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ।

ਅਪਰਾਪਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਚਤਸ੍ਸੋ **ਦਕ੍ਖਿਣਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯੋ** ਗਹਿਤਾ – ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮਿਕਤਾ, ਚੇਤਨਾਮਹਤ੍ਤਂ, ਵਤ੍ਥੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਗੁਣਾਤਿਰੇਕਤਾਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮੇਨ ਸਮੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਪਚ੍ਚਯਾ **'ਧਮ੍ਮਿਕਾ'** ਨਾਮ। ਸਦ੍ਦਹਿਤ੍ਵਾ ਓਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਦਦਤੋ ਪਨ **'ਚੇਤਨਾਮਹਤ੍ਤਂ'** ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਖੀਣਾਸਵਭਾਵੋ **'ਵਤ੍ਥੁਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ'** ਨਾਮ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸੇਵ ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਭਾਵੋ **'ਗੁਣਾਤਿਰੇਕਤਾ'** ਨਾਮ। ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਦਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤਿ। ਪੁਣ੍ਣਕਸੇਟ੍ਠਿਕਾਕਵਲਿਯਸੁਮਨਮਾਲਾਕਾਰਾਦੀਨਂ (ਧ॰ ਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੨੨੫ ਪੁਣ੍ਣਦਾਸੀਵਤ੍ਥੁ) (ਧ॰ ਪ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੬੭ ਸੁਮਨਮਾਲਾਕਾਰਵਤ੍ਥੁ) ਵਿਯ।

ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਪਨੇਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ 'ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਵਿਚਿਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਏਕਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਞਾਣਵਿਭਤ੍ਤਿਦੇਸਨਾਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਟ੍ਠੇਨ ਚ ਏਕਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ, ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ, ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਞ੍ਚਾਤਿ। ਏਵਂ ਞਾਣਵਿਭਤ੍ਤਿਦੇਸਨਾਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇ ਪਨੇਤਸ੍ਮਿਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਵਿਭਤ੍ਤਿਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਾਨੀਤਿ ਅਟ੍ਠੇਵ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਯਾਥਾਵਤੋ ਞਤ੍ਵਾ ਭਗਵਾ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਗਣੀਵਰੋ ਮੁਨਿਸੇਟ੍ਠੋ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ ਦੇਸੇਤਿ ਪਞ੍ਞਪੇਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਤਿ ਵਿਵਰਤਿ ਵਿਭਜਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਤੀਤਿ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਸਮਤ੍ਤੋ।

ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੋ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ

੧੬੦. ਇਦਾਨਿ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤੀ**ਤਿ **ਰੂਪਂ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਰੂਪਭਵੋ। **ਉਪਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਜਾਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਿ। **ਮਗ੍ਗੋ**ਤਿ ਉਪਾਯੋ। ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਪਨੇਤ੍ਥ – ਤਂ ਉਪਪਤ੍ਤਿਂ ਮਗ੍ਗਤਿ ਗਵੇਸਤਿ ਜਨੇਤਿ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤੀਤਿ ਮਗ੍ਗੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਰੂਪਭਵੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਜਾਤਿ ਸਞ੍ਜਾਤਿ, ਤਂ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤੀਤਿ। ਕਿਂ ਪਨੇਤੇਨ ਨਿਯਮਤੋ ਰੂਪਭਵੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਹੋਤਿ। ‘‘ਸਮਾਧਿਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਾਵੇਥ, ਸਮਾਹਿਤੋ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੫; ੪.੯੯; ੫.੧੦੭੧; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ੪੦; ਮਿ॰ ਪ॰ ੨.੧.੧੪) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਹਿ ਨਿਬ੍ਬੇਧਭਾਗਿਯੇਨ ਰੂਪਭਵਾਤਿਕ੍ਕਮੋਪਿ ਹੋਤਿ। ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਨ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞੋ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ‘ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤੀ’ਤਿ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਚਾਯਂ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਚੇਤਨਾਪਿ ਹੋਤਿ, ਚੇਤਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਿ, ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ। ‘‘ਨਿਰਯਞ੍ਚਾਹਂ, ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤ, ਪਜਾਨਾਮਿ ਨਿਰਯਗਾਮਿਞ੍ਚ ਮਗ੍ਗ’’ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੫੩) ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਚੇਤਨਾ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ।

> ‘‘ਸਦ੍ਧਾ ਹਿਰਿਯਂ ਕੁਸਲਞ੍ਚ ਦਾਨਂ, ਧਮ੍ਮਾ ਏਤੇ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨੁਯਾਤਾ।
> ਏਤਞ੍ਹਿ ਮਗ੍ਗਂ ਦਿਵਿਯਂ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਏਤੇਨ ਹਿ ਗਚ੍ਛਤਿ ਦੇਵਲੋਕ’’ਨ੍ਤਿ॥ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੩੨)।

ਏਤ੍ਥ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ। ‘‘ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਗ੍ਗੋ, ਅਯਂ ਪਟਿਪਦਾ’’ਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪਪਤ੍ਤਿਸੁਤ੍ਤਾਦੀਸੁ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੬੧ ਆਦਯੋ) ਚੇਤਨਾਪਿ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਿ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ‘ਝਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਵਚਨਤੋ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਝਾਨਚੇਤਨਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਆਕਡ੍ਢਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚੇਤਨਾਪਿ ਚੇਤਨਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਿ ਵਟ੍ਟਨ੍ਤਿਯੇਵ।

ਭਾਵੇਤੀਤਿ ਜਨੇਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਇਧ ਭਾਵਨਾਯ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਨ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਸਮ੍ਭਾਵਨਾ ਪਰਿਭਾਵਨਾ ਵਿਭਾਵਨਾਤਿ ਏਵਂ ਅਞ੍ਞਥਾਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਇਧੁਦਾਯਿ ਮਮ ਸਾਵਕਾ ਅਧਿਸੀਲੇ ਸਮ੍ਭਾਵੇਨ੍ਤਿ – ਸੀਲਵਾ ਸਮਣੋ ਗੋਤਮੋ, ਪਰਮੇਨ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੪੩) ਅਯਂ ਸਮ੍ਭਾਵਨਾ ਨਾਮ; ਓਕਪ੍ਪਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਸੀਲਪਰਿਭਾਵਿਤੋ ਸਮਾਧਿ ਮਹਪ੍ਫਲੋ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸੋ, ਸਮਾਧਿਪਰਿਭਾਵਿਤਾ ਪਞ੍ਞਾ ਮਹਪ੍ਫਲਾ ਹੋਤਿ ਮਹਾਨਿਸਂਸਾ, ਪਞ੍ਞਾਪਰਿਭਾਵਿਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਦੇਵ ਆਸਵੇਹਿ ਵਿਮੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੬) ਅਯਂ ਪਰਿਭਾਵਨਾ ਨਾਮ; ਵਾਸਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਇਙ੍ਘ ਰੂਪਂ ਵਿਭਾਵੇਹਿ, ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਵਿਭਾਵੇਹੀ’’ਤਿ ਅਯਂ ਵਿਭਾਵਨਾ ਨਾਮ; ਅਨ੍ਤਰਧਾਪਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘‘ਪੁਨ ਚਪਰਂ, ਉਦਾਯਿ, ਅਕ੍ਖਾਤਾ ਮਯਾ ਸਾਵਕਾਨਂ ਪਟਿਪਦਾ, ਯਥਾਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਮੇ ਸਾਵਕਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨੇ ਭਾਵੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੪੭), ਅਯਂ ਪਨ ਉਪ੍ਪਾਦਨਵਡ੍ਢਨਟ੍ਠੇਨ ਭਾਵਨਾ ਨਾਮ। ਇਮਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਠਾਨੇ ਅਯਮੇਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ‘ਭਾਵੇਤੀਤਿ ਜਨੇਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤੀ’ਤਿ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ, ਯਥਾ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਧਮ੍ਮਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ ਤਥਾ ਅਕਤ੍ਵਾ, ਪੁਗ੍ਗਲਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਾ ਕਤਾਤਿ? ਪਟਿਪਦਾਯ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਤੋ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਚਤੂਸੁ ਪਟਿਪਦਾਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾਯ ਸਾਧੇਤਬ੍ਬਂ; ਨ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਵਿਯ ਵਿਨਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਪਟਿਪਦਾ ਚ ਨਾਮੇਸਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਕੇ ਸਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਏਤਮਤ੍ਥਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਗ੍ਗਲਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮਂ ਦੇਸਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ‘ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤੀ’ਤਿ ਆਹ।

ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹੀਤਿ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ, ਵਿਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਅਪਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ। ਯੋ ਪਨਾਯਮੇਤ੍ਥ 'ਏਵ'-ਕਾਰੋ ਸੋ ਨਿਯਮਤ੍ਥੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਨਿਯਮਤ੍ਥੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਣਸਮਯੇ ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਨਂ ਤਸ੍ਸ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਂ, ਕਾਮਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨੇਵ ਚਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਕਥਂ? 'ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹੀ'ਤਿ ਏਵਞ੍ਹਿ ਨਿਯਮੇ ਕਰਿਯਮਾਨੇ ਇਦਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ – ਨੂਨਿਮਸ੍ਸ ਕਾਮਾ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾ ਯੇਸੁ ਸਤਿ ਇਦਂ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਸਤਿ ਪਦੀਪੋਭਾਸੋ ਵਿਯ? ਤੇਸਂ ਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨੇਵ ਚਸ੍ਸ ਅਧਿਗਮੋ ਹੋਤਿ ਓਰਿਮਤੀਰਪਰਿਚ੍ਚਾਗੇਨ ਪਾਰਿਮਤੀਰਸ੍ਸੇਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਯਮਂ ਕਰੋਤੀਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – 'ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਸ ਪੁਬ੍ਬਪਦੇਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਉਤ੍ਤਰਪਦੇ? ਕਿਂ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਵਿਵਿਚ੍ਚਾਪਿ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ? ਨ ਖੋ ਪਨੇਤਂ ਏਵਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਤਂਨਿਸ੍ਸਰਣਤੋ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬਪਦੇ ਏਸ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਾਮਧਾਤੁਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਤੋ ਹਿ ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਚ ਇਦਂ ਝਾਨਂ ਕਾਮਾਨਮੇਵ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ। ਯਥਾਹ – ''ਕਾਮਾਨਮੇਤਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਂ ਯਦਿਦਂ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮ''ਨ੍ਤਿ (ਇਤਿਵੁ॰ ੭੨; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੫੩)। ਉਤ੍ਤਰਪਦੇਪਿ ਪਨ, ਯਥਾ ''ਇਧੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣੋ, ਇਧ ਦੁਤਿਯੋ ਸਮਣੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪੧) ਏਤ੍ਥ 'ਏਵ'-ਕਾਰੋ ਆਨੇਤ੍ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਇਤੋ ਅਞ੍ਞੇਹਿਪਿ ਨੀਵਰਣਸਙ੍ਖਾਤੇਹਿ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਅਵਿਵਿਚ੍ਚ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁਂ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਾਧਾਰਣਵਚਨੇਨ ਤਦਙ੍ਗਵਿਵੇਕਾਦਯੋ ਕਾਯਵਿਵੇਕਾਦਯੋ ਚ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਵਿਵੇਕਾ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਕਾਯਵਿਵੇਕੋ ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕੋ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਿਵੇਕੋਤਿ ਤਯੋ ਏਵ ਇਧ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਕਾਮੇਹੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਪਦੇਨ ਯੇ ਚ **ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ** ''ਕਤਮੇ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਾ? ਮਨਾਪਿਯਾ ਰੂਪਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧) ਨਯੇਨ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਯੇ ਚ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਚ ''ਛਨ੍ਦੋ ਕਾਮੋ, ਰਾਗੋ ਕਾਮੋ, ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਕਾਮੋ; ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਕਾਮੋ, ਰਾਗੋ ਕਾਮੋ, ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਰਾਗੋ ਕਾਮੋ; ਇਮੇ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੧; ਵਿਭ॰ ੫੬੪) ਏਵਂ ਕਿਲੇਸਕਾਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾਇਚ੍ਚੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹੀਤਿ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਹਿਪਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨ ਕਾਯਵਿਵੇਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ।

ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹੀਤਿ ਕਿਲੇਸਕਾਮੇਹਿ ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲੇਹਿ ਵਾ ਵਿਵਿਚ੍ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਵਿਵੇਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਪੁਰਿਮੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵੇਕਵਚਨਤੋ ਏਵ ਕਾਮਸੁਖਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਕਿਲੇਸਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵੇਕਵਚਨਤੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਸੁਖਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਵਿਭਾਵਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਕਿਲੇਸਕਾਮਵਿਵੇਕਵਚਨਤੋਯੇਵ ਚ ਏਤੇਸਂ ਪਠਮੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੁਪ੍ਪਹਾਨਂ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਸਂਕਿਲੇਸਪ੍ਪਹਾਨਂ; ਪਠਮੇਨ ਲੋਲਭਾਵਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਰਿਚ੍ਚਾਗੋ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਬਾਲਭਾਵਸ੍ਸ; ਪਠਮੇਨ ਚ ਪਯੋਗਸੁਦ੍ਧਿ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਆਸਯਪੋਸਨਂ ਵਿਭਾਵਿਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਞਾਤਬ੍ਬਂ। ਏਸ ਤਾਵ ਨਯੋ 'ਕਾਮੇਹੀ'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਕਾਮੇਸੁ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਪਕ੍ਖੇ।

ਕਿਲੇਸਕਾਮਪਕ੍ਖੇ ਪਨ 'ਛਨ੍ਦੋਤਿ ਚ ਰਾਗੋ'ਤਿ ਚ ਏਵਮਾਦੀਹਿ ਅਨੇਕਭੇਦੋ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋਯੇਵ ਕਾਮੋਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਸੋ ਚ ਅਕੁਸਲਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋਪਿ ਸਮਾਨੋ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਕਾਮੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ **ਵਿਭਙ੍ਗੇ** (ਵਿਭ॰ ੫੬੪) ਝਾਨਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਵਿਸੁਂ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਿਲੇਸਕਾਮਤ੍ਤਾ ਵਾ ਪੁਰਿਮਪਦੇ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਅਕੁਸਲਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਦੁਤਿਯਪਦੇ। ਅਨੇਕਭੇਦਤੋ ਚਸ੍ਸ 'ਕਾਮਤੋ'ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ 'ਕਾਮੇਹੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਞ੍ਞੇਸਮ੍ਪਿ ਚ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਕੁਸਲਭਾਵੇ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ **ਵਿਭਙ੍ਗੇ** ਉਪਰਿਝਾਨਙ੍ਗਪਚ੍ਚਨੀਕਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤੋ ਨੀਵਰਣਾਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਹਿ ਝਾਨਙ੍ਗਪਚ੍ਚਨੀਕਾਨਿ। ਤੇਸਂ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨੇਵ ਪਟਿਪਕ੍ਖਾਨਿ, ਵਿਦ੍ਧਂਸਕਾਨਿ, ਵਿਘਾਤਕਾਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ''ਸਮਾਧਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਪੀਤਿ ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ, ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ, ਸੁਖਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ, ਵਿਚਾਰੋ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯਾ''ਤਿ **ਪੇਟਕੇ** ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਏਵਮੇਤ੍ਥ ‘ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹੀ’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਿਵੇਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ‘ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹੀ’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਨੀਵਰਣਾਨਂ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਪਠਮੇਨ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਸੇਸਨੀਵਰਣਾਨਂ; ਤਥਾ ਪਠਮੇਨ ਤੀਸੁ ਅਕੁਸਲਮੂਲੇਸੁ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਭੇਦਵਿਸਯਸ੍ਸ ਲੋਭਸ੍ਸ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਭੇਦਾਦਿਵਿਸਯਾਨਂ ਦੋਸਮੋਹਾਨਂ। ਓਘਾਦੀਸੁ ਵਾ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਠਮੇਨ ਕਾਮੋਘਕਾਮਯੋਗਕਾਮਾਸਵਕਾਮੁਪਾਦਾਨਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਯਗਨ੍ਥਕਾਮਰਾਗਸਂਯੋਜਨਾਨਂ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਅਵਸੇਸਓਘਯੋਗਾਸਵਉਪਾਦਾਨਗਨ੍ਥਸਂਯੋਜਨਾਨਂ। ਪਠਮੇਨ ਚ ਤਣ੍ਹਾਯ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਾਨਞ੍ਚ। ਅਪਿਚ ਪਠਮੇਨ ਲੋਭਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਅਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਂ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਸੇਸਾਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਿਵੇਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਯਂ ਤਾਵ ‘ਵਿਵਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ ਵਿਵਿਚ੍ਚ ਅਕੁਸਲੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹੀ’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਪ੍ਪਕਾਸਨਾ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਹਾਨਙ੍ਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਙ੍ਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਿਭਾਗੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ ਰੂਪਾਵਚਰਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਚੇਵ ਵਿਚਾਰੇਨ ਚ ਸਹ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਰੁਕ੍ਖੋ ਵਿਯ ਪੁਪ੍ਫੇਨ ਚ ਫਲੇਨ ਚਾਤਿ ਇਦਂ ਝਾਨਂ ਸਵਿਤਕ੍ਕਂ ਸਵਿਚਾਰਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਪਨ ‘‘ਇਮਿਨਾ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਇਮਿਨਾ ਚ ਵਿਚਾਰੇਨ ਉਪੇਤੋ ਹੋਤਿ ਸਮੁਪੇਤੋ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਵਿਭ॰ ੫੬੫) ਨਯੇਨ ਪੁਗ੍ਗਲਾਧਿਟ੍ਠਾਨਾ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ। ਅਤ੍ਥੋ ਪਨ ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਏਵਮੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਵਿਵੇਕਜਨ੍ਤਿ – ਏਤ੍ਥ ਵਿਵਿਤ੍ਤਿ ਵਿਵੇਕੋ। ਨੀਵਰਣਵਿਗਮੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਵਿਤ੍ਤੋਤਿ ਵਾ ਵਿਵੇਕੋ, ਨੀਵਰਣਵਿਵਿਤ੍ਤੋ ਝਾਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਰਾਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਵੇਕਾ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਵਿਵੇਕੇ, ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਵਿਵੇਕਜਂ। **ਪੀਤਿਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ – ਏਤ੍ਥ ਪੀਤਿਸੁਖਾਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਕਾਸਿਤਾਨੇਵ। ਤੇਸੁ ਪਨ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਪਞ੍ਚਵਿਧਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਯਾ ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਮੂਲਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਡ੍ਢਮਾਨਾ ਸਮਾਧਿਸਮ੍ਪਯੋਗਂ ਗਤਾ ਫਰਣਾਪੀਤਿ – ਅਯਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ ਪੀਤੀਤਿ। ਅਯਞ੍ਚ ਪੀਤਿ ਇਦਞ੍ਚ ਸੁਖਂ ਅਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ, ਅਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਝਾਨੇ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਇਦਂ ਝਾਨਂ ਪੀਤਿਸੁਖਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਪੀਤਿ ਚ ਸੁਖਞ੍ਚ ਪੀਤਿਸੁਖਂ, ਧਮ੍ਮਵਿਨਯਾਦਯੋ ਵਿਯ। ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ, ਅਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਝਾਨੇ, ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖਂ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਝਾਨਂ ਏਵਂ ਪੀਤਿਸੁਖਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਵਿਵੇਕਜਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਪਦੇਨੇਵ ‘ਵਿਵੇਕਜਂ ਪੀਤਿਸੁਖ’ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਪਨ ‘‘ਇਦਂ ਸੁਖਂ ਇਮਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਸਹਗਤ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਤ੍ਥੋ ਪਨ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਏਵਮੇਵ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਪਠਮਂ ਝਾਨਨ੍ਤਿ – ਏਤ੍ਥ ਗਣਨਾਨੁਪੁਬ੍ਬਤਾ ਪਠਮਂ। ਪਠਮਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਪਠਮਂ। ਪਠਮਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿਪਿ ਪਠਮਂ। ਇਦਂ ਪਨ ਨ ਏਕਨ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ। ਚਿਣ੍ਣਵਸੀਭਾਵੋ ਹਿ ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੀ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮਤ੍ਥਕਂ ਪਾਪੇਨ੍ਤੋਪਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਮਤ੍ਥਕਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਆਦਿਂ ਪਾਪੇਨ੍ਤੋਪਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਓਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋਪਿ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਏਵਂ ਪੁਬ੍ਬੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ਪਠਮਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਝਾਨਨ੍ਤਿ ਦੁਵਿਧਂ ਝਾਨਂ – ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਨ੍ਤਿ ਸਙ੍ਖਂ ਗਤਾ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਮਗ੍ਗਫਲਾਨਿ ਪਨ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਨਤੋ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਂ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਕਤਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੇਨ ਇਜ੍ਝਨਤੋ ਮਗ੍ਗੋ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਂ। ਫਲਂ ਪਨ ਨਿਰੋਧਸਚ੍ਚਂ ਤਥਲਕ੍ਖਣਂ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਤੀਤਿ ਲਕ੍ਖਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਨਾਮ। ਤੇਸੁ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਜ੍ਝਾਨਤੋ ਪਚ੍ਚਨੀਕਜ੍ਝਾਪਨਤੋ ਵਾ ਝਾਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜਾਤਿ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ, ਪਾਪੁਣਿਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਉਪਸਮ੍ਪਾਦਯਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਪਨ ‘‘ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜਾਤਿ ਪਠਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਲਾਭੋ ਪਟਿਲਾਭੋ ਪਤ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਫੁਸਨਾ ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੭੦) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਏਵਮੇਵਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। **ਵਿਹਰਤੀ**ਤਿ ਤਦਨੁਰੂਪੇਨ ਇਰਿਯਾਪਥਵਿਹਾਰੇਨ

ਇਤਿਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਜ੍ਝਾਨਸਮਙ੍ਗੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵਸ੍ਸ ਇਰਿਯਨਂ ਵੁਤ੍ਤਿਂ ਪਾਲਨਂ ਯਪਨਂ ਯਾਪਨਂ ਚਾਰਂ ਵਿਹਾਰਂ ਅਭਿਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਵਿਭਙ੍ਗੇ – ''ਵਿਹਰਤੀਤਿ ਇਰਿਯਤਿ ਵਤ੍ਤਤਿ ਪਾਲੇਤਿ ਯਪੇਤਿ ਯਾਪੇਤਿ ਚਰਤਿ ਵਿਹਰਤਿ, ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੧੨, ੫੭੧)।

ਪਥਵੀਕਸਿਣਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਥਵੀਮਣ੍ਡਲਮ੍ਪਿ ਸਕਲਟ੍ਠੇਨ ਪਥਵੀਕਸਿਣਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਟਿਲਦ੍ਧਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ। ਪਥਵੀਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਪਟਿਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਥੇ ਝਾਨਂ ਪਥਵੀਕਸਿਣਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਥਵੀਕਸਿਣਸਙ੍ਖਾਤਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀਤਿ ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਝਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤੁਕਾਮੇਨ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੇਨ ਕਿਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਆਦਿਤੋ ਤਾਵ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸਂਵਰਆਜੀਵਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਪਚ੍ਚਯਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸਙ੍ਖਾਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੀਲਾਨਿ ਵਿਸੋਧੇਤ੍ਵਾ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧੇ ਸੀਲੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ, ਯ੍ਵਾਸ੍ਸ ਆਵਾਸਾਦੀਸੁ ਦਸਸੁ ਪਲਿਬੋਧੇਸੁ ਪਲਿਬੋਧੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਂ ਉਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਦਾਯਕਂ ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਂ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਆਗਤੇਸੁ ਅਟ੍ਠਤਿਂਸਾਯ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਰਿਯਾਨੁਕੂਲਂ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇਨ ਸਚਸ੍ਸ ਇਦਂ ਪਥਵੀਕਸਿਣਂ ਅਨੁਕੂਲਂ ਹੋਤਿ, ਇਦਮੇਵ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਝਾਨਭਾਵਨਾਯ ਅਨਨੁਰੂਪਂ ਵਿਹਾਰਂ ਪਹਾਯ ਅਨੁਰੂਪੇ ਵਿਹਾਰੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤੇਨ ਖੁਦ੍ਦਕਪਲਿਬੋਧੁਪਚ੍ਛੇਦਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨੁਰਕ੍ਖਣਸਤ੍ਤਅਸਪ੍ਪਾਯਪਰਿਵਜ੍ਜਨਸਤ੍ਤਸਪ੍ਪਾਯਸੇਵਨਦਸਵਿਧਅਪ੍ਪਨਾਕੋਸਲ੍ਲਪ੍ਪਭੇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ ਭਾਵਨਾਵਿਧਾਨਂ ਅਪਰਿਹਾਪੇਨ੍ਤੇਨ ਝਾਨਾਧਿਗਮਤ੍ਥਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੫੧ ਆਦਯੋ) ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਏਵਂ ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ। ਸਬ੍ਬਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਨਞ੍ਹਿ ਭਾਵਨਾਵਿਧਾਨਂ ਸਬ੍ਬਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਯੇਨ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਂ। ਕਿਂ ਤੇਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪੁਨ ਵੁਤ੍ਤੇਨਾਤਿ ਨ ਨਂ ਪੁਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਯਾਮ। ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਨਾਗਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਅਪਰਿਹਾਪੇਨ੍ਤਾ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਅਨੁਪਦਵਣ੍ਣਨਮੇਵ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮ।

ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇਤਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਣਸਮਯੇ। **ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਇਮੇ ਕਾਮਾਵਚਰਪਠਮਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਛਪਣ੍ਣਾਸ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤੇ ਕਾਮਾਵਚਰਾ, ਇਮੇ ਭੂਮਨ੍ਤਰਵਸੇਨ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। ਸੇਸਂ ਤਾਦਿਸਮੇਵ। ਯੇਵਾਪਨਕਾ ਪਨੇਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋਵ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਾਰਸੁਞ੍ਞਤਵਾਰਾ ਪਾਕਤਿਕਾ ਏਵਾਤਿ।

ਪਠਮਂ।

ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ

੧੬੧-੧੬੨. ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ**ਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਸ੍ਸ ਚ ਵਿਚਾਰਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵੂਪਸਮਾ, ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ; ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਣੇ ਅਪਾਤੁਭਾਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਧਮ੍ਮਾ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਯੇਵ ਹਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਅਞ੍ਞੇ ਇਧ, ਓਲ਼ਾਰਿਕਸ੍ਸ ਪਨ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਸ੍ਸ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਪਰੇਸਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਂ ਅਧਿਗਮੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਇਧ – ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। **ਵਿਭਙ੍ਗੇ** ਪਨ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੭੩) ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨਿ ਜਾਤਂ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ।

ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਦ੍ਧਾ। ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਯੋਗਤੋ ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ, ਨੀਲਵਣ੍ਣਯੋਗਤੋ ਨੀਲਵਤ੍ਥਂ ਵਿਯ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਤਂ ਝਾਨਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਕ੍ਖੋਭਵੂਪਸਮਨੇਨ ਚ ਚੇਤੋ ਸਮ੍ਪਸਾਦਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾਪਿ

ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ‘ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ’ਤਿ ਏਵਂ ਪਦਸਮ੍ਬਨ੍ਧੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਅਤ੍ਥਵਿਕਪ੍ਪੇ ‘ਚੇਤਸੋ’ਤਿ ਏਤਂ ਏਕੋਦਿਭਾਵੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਅਤ੍ਥਯੋਜਨਾ – ਏਕੋ ਉਦੇਤੀਤਿ **ਏਕੋਦਿ,** ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰੇਹਿ ਅਨਜ੍ਝਾਰੁਲ੍ਹਤ੍ਤਾ ਅਗ੍ਗੋ ਸੇਟ੍ਠੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਦੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਟ੍ਠੋਪਿ ਹਿ ਲੋਕੇ ਏਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਵਿਰਹਤੋ ਵਾ ਏਕੋ ਅਸਹਾਯੋ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿਪਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਅਥ ਵਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਉਦਾਯਤੀਤਿ ਉਦਿ। ਉਟ੍ਠਾਪੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੇਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਏਕੋ ਚ ਸੋ ਉਦਿ ਚਾਤਿ **ਏਕੋਦਿ**। ਸਮਾਧਿਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਇਤਿ ਇਮਂ ਏਕੋਦਿਂ ਭਾਵੇਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤੀਤਿ ਇਦਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ **ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ**। ਸੋ ਪਨਾਯਂ ਏਕੋਦਿ ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤਸੋ, ਨ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਨ ਜੀਵਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤਂ ‘ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

‘ਨਨੁ ਚਾਯਂ ਸਦ੍ਧਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੇਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਯਞ੍ਚ ਏਕੋਦਿਨਾਮਕੋ ਸਮਾਧਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਇਦਮੇਵ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਞ੍ਚਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ‘ਅਦੁਞ੍ਹਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਕ੍ਖੋਭੇਨ ਵੀਚਿਤਰਙ੍ਗਸਮਾਕੁਲਮਿਵ ਜਲਂ ਨ ਸੁਪ੍ਪਸਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਤਿਯਾਪਿ ਸਦ੍ਧਾਯ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨ’ਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਸੁਪ੍ਪਸਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਏਵ ਚੇਤ੍ਥ ਸਮਾਧਿਪਿ ਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਾਕਟੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਕੋਦਿਭਾਵਨ੍ਤਿਪਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਝਾਨੇ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਪਲਿਬੋਧਾਭਾਵੇਨ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸਾ ਬਲਵਤੀ ਸਦ੍ਧਾ, ਬਲਵਸਦ੍ਧਾਸਹਾਯਪਟਿਲਾਭੇਨੇਵ ਸਮਾਧਿਪਿ ਪਾਕਟੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਮੇਵ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਪਨ ‘‘ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਨ੍ਤਿ ਯਾ ਸਦ੍ਧਾ ਸਦ੍ਦਹਨਾ ਓਕਪ੍ਪਨਾ ਅਭਿਪ੍ਪਸਾਦੋ; ਚੇਤਸੋ ਏਕੋਦਿਭਾਵਨ੍ਤਿ ਯਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤਿ...ਪੇ॰... ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧੀ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੭੪-੫੭੫) ਏਤ੍ਤਕਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇਨ ਪਨੇਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਯਂ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਯਥਾ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤਿ ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਸਂਸਨ੍ਦਤਿ ਚੇਵ ਸਮੇਤਿ ਚ, ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਨ੍ਤਿ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਏਤਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ। ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਅਵਿਚਾਰਂ। ਵਿਭਙ੍ਗੇਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ – ‘‘ਇਤਿ ਅਯਞ੍ਚ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਅਯਞ੍ਚ ਵਿਚਾਰੋ ਸਨ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਸਮਿਤਾ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਤਾ ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਙ੍ਗਤਾ ਅਪ੍ਪਿਤਾ ਬ੍ਯਪ੍ਪਿਤਾ ਸੋਸਿਤਾ ਵਿਸੋਸਿਤਾ ਬ੍ਯਨ੍ਤੀਕਤਾ, ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰ’’ਨ੍ਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – ਨਨੁ ਚ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾਤਿ ਇਮਿਨਾਪਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਸਿਦ੍ਧੋ? ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ਪੁਨ ‘ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰ’ਨ੍ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਏਵਮੇਤਂ, ਸਿਦ੍ਧੋਵਾਯਮਤ੍ਥੋ, ਨ ਪਨੇਤਂ ਤਦਤ੍ਥਦੀਪਕਂ। ਨਨੁ ਅਵੋਚੁਮ੍ਹ – ‘ਓਲ਼ਾਰਿਕਸ੍ਸ ਪਨ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਸ੍ਸ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਪਰੇਸਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਂ ਸਮਧਿਗਮੋ ਹੋਤੀਤਿ ਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤ’ਨ੍ਤਿ।

ਅਪਿਚ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਇਦਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਂ, ਨ ਕਿਲੇਸਕਾਲੁਸਿਯਸ੍ਸ; ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਞ੍ਚ ਵੂਪਸਮਾ ਏਕੋਦਿਭਾਵਂ, ਨ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਮਿਵ ਨੀਵਰਣਪ੍ਪਹਾਨਾ; ਨ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਮਿਵ ਚ ਅਙ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵਾਤਿ ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਸਾਦਨਏਕੋਦਿਭਾਵਾਨਂ ਹੇਤੁਪਰਿਦੀਪਕਮਿਦਂ ਵਚਨਂ। ਤਥਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਾ ਇਦਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਂ, ਨ ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਵਿਯ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਵਿਯ ਚ, ਅਭਾਵਾਤਿ ਏਵਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਭਾਵਸ੍ਸ ਹੇਤੁਪਰਿਦੀਪਕਞ੍ਚ, ਨ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਭਾਵਮਤ੍ਤਪਰਿਦੀਪਕਂ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਭਾਵਮਤ੍ਤਪਰਿਦੀਪਕਮੇਵ ਪਨ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਅਵਿਚਾਰਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਵਚਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਮਂ ਵਤ੍ਵਾਪਿ ਪੁਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ।

ਸਮਾਧਿਜਨ੍ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਮਾਧਿਤੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿਤੋ ਵਾ ਜਾਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪਠਮਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਮਾਧਿਤੋ ਜਾਤਂ, ਅਥ ਖੋ ਅਯਮੇਵ ਸਮਾਧਿ ‘ਸਮਾਧੀ’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਅਰਹਤਿ, ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਕ੍ਖੋਭਵਿਰਹੇਨ ਅਤਿਵਿਯ ਅਚਲਤ੍ਤਾ ਸੁਪ੍ਪਸਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਚ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਮਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਭਣਨਤ੍ਥਂ ਇਦਮੇਵ ਸਮਾਧਿਜਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਪੀਤਿਸੁਖ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ।

ਦੁਤਿਯਨ੍ਤਿ ਗਣਨਾਨੁਪੁਬ੍ਬਤਾ ਦੁਤਿਯਂ। ਇਦਂ ਦੁਤਿਯਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤੀਤਿਪਿ ਦੁਤਿਯਂ। **ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਝਾਨਪਞ੍ਚਕੇ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਪਦਾਨਿ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਚਕੇ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਪਦਂ ਪਰਿਹੀਨਂ। ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਸਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾਵਿਭਤ੍ਤਿਕਪਦਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਾਰੇਪਿ **ਤਿਵਙ੍ਗਿਕਂ ਝਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਆਗਤਂ। ਸੇਸਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਦਿਸਮੇਵਾਤਿ।

ਦੁਤਿਯਂ।

ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ

੧੬੩. ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ**ਤਿ ਵਿਰਾਗੋ ਨਾਮ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਪੀਤਿਯਾ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨਂ ਵਾ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਵਾ। ਉਭਿਨ੍ਨਂ ਪਨ ਅਨ੍ਤਰਾ ‘ਚ’-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਵੂਪਸਮਂ ਵਾ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਵੂਪਸਮਂ ਵਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਦਾ ਵੂਪਸਮਮੇਵ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ ਤਦਾ ਪੀਤਿਯਾ ਵਿਰਾਗਾ ਚ, ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ ‘ਵੂਪਸਮਾ’ ਚਾਤਿ ਏਵਂ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਚ ਯੋਜਨਾਯ ਵਿਰਾਗੋ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਪੀਤਿਯਾ ਜਿਗੁਚ੍ਛਨਾ ਚ ਵੂਪਸਮਾ ਚਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਯਦਾ ਪਨ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮਂ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ ਤਦਾ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਵਿਰਾਗਾ ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ ‘ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਞ੍ਚ ਵੂਪਸਮਾ’ਤਿ ਏਵਂ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਚ ਯੋਜਨਾਯ ਵਿਰਾਗੋ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਤ੍ਥੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਞ੍ਚ ਵੂਪਸਮਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਕਾਮਞ੍ਚੇਤੇ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇਯੇਵ ਵੂਪਸਨ੍ਤਾ, ਇਮਸ੍ਸ ਪਨ ਝਾਨਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਪਰਿਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਵਣ੍ਣਭਣਨਤ੍ਥਞ੍ਚੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਞ੍ਚ ਵੂਪਸਮਾਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਇਦਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ – ਨੂਨ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਵੂਪਸਮੋ ਮਗ੍ਗੋ ਇਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸਾਤਿ? ਯਥਾ ਚ ਤਤਿਯੇ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇ ਅਪ੍ਪਹੀਨਾਨਮ੍ਪਿ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਂ ‘‘ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਓਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਪਹਾਨਾ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੩੨) ਏਵਂ ਪਹਾਨਂ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਵਣ੍ਣਭਣਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਦਧਿਗਮਾਯ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਾਨਂ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਕਂ, ਏਵਮੇਵ ਇਧ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਂ ਵੂਪਸਮੋ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੋ ਵਣ੍ਣਭਣਨਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਯਮਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋ – ‘ਪੀਤਿਯਾ ਚ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਾਨਞ੍ਚ ਵੂਪਸਮਾ’ਤਿ।

ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤੀਤਿ – ਏਤ੍ਥ ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਇਕ੍ਖਤੀਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ। ਸਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਪਕ੍ਖਪਤਿਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਾਯ ਵਿਸਦਾਯ ਵਿਪੁਲਾਯ ਥਾਮਗਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸਮਙ੍ਗੀ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਪਨ ਦਸਵਿਧਾ ਹੋਤਿ – ਛਲ਼ਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾ ਵੀਰਿਯੁਪੇਕ੍ਖਾ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਵੇਦਨੁਪੇਕ੍ਖਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਕ੍ਖਾ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾ ਝਾਨੁਪੇਕ੍ਖਾ ਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧੁਪੇਕ੍ਖਾਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਾ ‘‘ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨੇਵ ਸੁਮਨੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਦੁਮ੍ਮਨੋ, ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤਿ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੧; ਮਹਾਨਿ॰ ੯੦; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਮੇਤ੍ਤਗੂਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੧੮; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੧੭) ਏਵਮਾਗਤਾ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਛਲ਼ਾਰਮ੍ਮਣਾਪਾਥੇ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਪਕਤਿਭਾਵਾਵਿਜਹਨਾਕਾਰਭੂਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਅਯਂ ‘ਛਲ਼ਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾ’ ਨਾਮ।

ਯਾ ਪਨ ‘‘ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ ਫਰਿਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੫੫੬; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੭੭) ਏਵਮਾਗਤਾ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰਭੂਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਅਯਂ ‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ’ ਨਾਮ।

ਯਾ ‘‘ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੰ ਭਾਵੇਤਿ ਵਿਵੇਕਨਿਸ੍ਸਿਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੭; ੩.੨੪੭) ਏਵਮਾਗਤਾ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨੰ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰਭੂਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਅਯੰ ‘ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾ’ ਨਾਮ।

ਯਾ ਪਨ ‘‘ਕਾਲੇਨ ਕਾਲੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਮਨਸਿ ਕਰੋਤੀ’’ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੦੩) ਏਵਮਾਗਤਾ ਅਨਚ੍ਚਾਰਦ੍ਧਨਾਤਿਸਿਥਿਲਵੀਰਿਯਸਙ੍ਖਾਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਅਯੰ ‘ਵੀਰਿਯੁਪੇਕ੍ਖਾ’ ਨਾਮ।

ਯਾ ‘‘ਕਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਸਮਥਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਕਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ? ਅਟ੍ਠ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਸਮਥਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਦਸ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੫੭) ਏਵਮਾਗਤਾ ਨੀਵਰਣਾਦਿਪਟਿਸਙ੍ਖਾਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਨਾਗਹਣੇ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭੂਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਅਯੰ ‘ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ’ ਨਾਮ।

ਯਾ ਪਨ ‘‘ਯਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰੰ ਕੁਸਲੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੫੦) ਏਵਮਾਗਤਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਸਙ੍ਖਾਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਅਯੰ ‘ਵੇਦਨੁਪੇਕ੍ਖਾ’ ਨਾਮ।

ਯਾ ‘‘ਯਦਤ੍ਥਿ, ਯੰ ਭੂਤੰ, ਤੰ ਪਜਹਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖੰ ਪਟਿਲਭਤੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੧; ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੫੫) ਏਵਮਾਗਤਾ ਵਿਚਿਨਨੇ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭੂਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਅਯੰ ‘ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਕ੍ਖਾ’ ਨਾਮ।

ਯਾ ਪਨ ਛਨ੍ਦਾਦੀਸੁ ਯੇਵਾਪਨਕੇਸੁ ਆਗਤਾ ਸਹਜਾਤਾਨੰ ਸਮਵਾਹਿਤਭੂਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਅਯੰ, ‘ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾ’ ਨਾਮ।

ਯਾ ‘‘ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤੀ’’ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੬੩; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੦) ਏਵਮਾਗਤਾ ਅਗ੍ਗਸੁਖੇਪਿ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਪਕ੍ਖਪਾਤਜਨਨੀ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਅਯੰ ‘ਝਾਨੁਪੇਕ੍ਖਾ’ ਨਾਮ।

ਯਾ ‘‘ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿੰ ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਝਾਨ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਮਾਗਤਾ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਚਨੀਕਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਚ੍ਚਨੀਕਵੂਪਸਮਨੇਪਿ ਅਬ੍ਯਾਪਾਰਭੂਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ, ਅਯੰ ‘ਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧੁਪੇਕ੍ਖਾ’ ਨਾਮ।

ਤਤ੍ਥ ਛਲ਼ਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਚ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾ ਚ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾ ਚ ਝਾਨੁਪੇਕ੍ਖਾ ਚ ਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧੁਪੇਕ੍ਖਾ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕਾ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਵ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਤੇਨ ਅਵਤ੍ਥਾਭੇਦੇਨ ਪਨਸ੍ਸਾ ਅਯੰ ਭੇਦੋ । ਏਕਸ੍ਸਾਪਿ ਸਤੋ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕੁਮਾਰਯੁਵਥੇਰ ਸੇਨਾਪਤਿਰਾਜਾਦਿਵਸੇਨ ਭੇਦੋ ਵਿਯ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਸੁ ਯਤ੍ਥ ਛਲ਼ਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾ ਨ ਤਤ੍ਥ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾਦਯੋ, ਯਤ੍ਥ ਵਾ ਪਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾ ਨ ਤਤ੍ਥ ਛਲ਼ਙ੍ਗੁਪੇਕ੍ਖਾਦਯੋ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਯਥਾ ਚੇਤਾਸੰ ਅਤ੍ਥਤੋ ਏਕੀਭਾਵੋ, ਏਵੰ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਕ੍ਖਾਨਮ੍ਪਿ। ਪਞ੍ਞਾ ਏਵ ਹਿ ਏਸਾ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾ ਭਿਨ੍ਨਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸਾਯੰ ਗੇਹੰ ਪਵਿਟ੍ਠੰ ਸਪ੍ਪੰ ਅਜਪਦਦਣ੍ਡੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯੇਸਮਾਨਸ੍ਸ ਤੰ ਥੁਸਕੋਟ੍ਠਕੇ ਨਿਪਨ੍ਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਸਪ੍ਪੋ ਨੁ ਖੋ ਨੋ’ਤਿ ਅਵਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸੋਵਤ੍ਥਿਕਤ੍ਤਯੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬੇਮਤਿਕਸ੍ਸ ‘ਸਪ੍ਪੋ, ਨ ਸਪ੍ਪੋ’ਤਿ ਵਿਚਿਨਨੇ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਯਾ ਆਰਦ੍ਧਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੇਨ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯੇ ਦਿਟ੍ਠੇ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨੰ ਅਨਿਚ੍ਚਭਾਵਾਦਿਵਿਚਿਨਨੇ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਯੰ ‘ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਕ੍ਖਾ’। ਯਥਾ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਜਪਦਦਣ੍ਡਕੇਨ ਗਾਲ਼੍ਹੰ ਸਪ੍ਪੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ‘ਕਿਨ੍ਤਾਹੰ ਇਮੰ ਸਪ੍ਪੰ ਅਵਿਹੇਠੇਨ੍ਤੋ ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਇਮਿਨਾ ਅਡੰਸਾਪੇਨ੍ਤੋ ਮੁਞ੍ਚੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ ਮੁਞ੍ਚਨਾਕਾਰਮੇਵ ਪਰਿਯੇਸਤੋ ਗਹਣੇ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਯਾ ਲਕ੍ਖਣਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਆਦਿਤ੍ਤੇ ਵਿਯ ਤਯੋ ਭਵੇ ਪਸ੍ਸਤੋ, ਸਙ੍ਖਾਰਗ੍ਗਹਣੇ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾ, ਅਯੰ ‘ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ’। ਇਤਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਸਿਦ੍ਧਾਯ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਪਿ ਸਿਦ੍ਧਾਵ ਹੋਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਪਨੇਸਾ ਵਿਚਿਨਨਗ੍ਗਹਣੇਸੁ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਕਿਚ੍ਚੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾ ਭਿਨ੍ਨਾਤਿ। ਵੀਰਿਯੁਪੇਕ੍ਖਾ ਪਨ ਵੇਦਨੁਪੇਕ੍ਖਾ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਞ੍ਚ ਅਵਸੇਸਾਹਿ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਭਿਨ੍ਨਾਯੇਵਾਤਿ।

ਇਮਾਸੁ ਦਸਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁ 'ਝਾਨੁਪੇਕ੍ਖਾ' ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਸਾ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾ ਅਨਾਭੋਗਰਸਾ ਅਬਜਾਪਾਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਪੀਤਿਵਿਰਾਗਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਹ – ਨਨੁ ਚਾਯੰ ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਵ ਹੋਤਿ? ਸਾ ਚ ਪਠਮਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਰਾਪਿ 'ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤੀ'ਤਿ ਏਵਮਯੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਸਿਯਾ। ਸਾ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਅਪਰਿਬਜਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਤੋ। ਅਪਰਿਬਜਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਤਸ੍ਸਾ ਤਤ੍ਥ ਕਿਚ੍ਚੰ, ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਹਿ ਅਭਿਭੂਤਤ੍ਤਾ। ਇਧ ਪਨਾਯੰ ਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਪੀਤੀਹਿ ਅਨਭਿਭੂਤਤ੍ਤਾ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸਿਰਾ ਵਿਯ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਬਜਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਾ ਜਾਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ।

ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਚ ਵਿਹਰਤੀਤਿ ਏਤਸ੍ਸ

ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ।

ਇਦਾਨਿ **ਸਤੋ ਚ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸਰਤੀਤਿ ਸਤੋ। ਸਮ੍ਪਜਾਨਾਤੀਤਿ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ। ਇਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਸਰਣਲਕ੍ਖਣਾ ਸਤਿ, ਅਸਮ੍ਮੁਸ੍ਸਨਰਸਾ, ਆਰਕ੍ਖਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਅਸਮ੍ਮੋਹਲਕ੍ਖਣੰ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ, ਤੀਰਣਰਸੰ, ਪਵਿਚਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ।

ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਇਦੰ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞੰ ਪੁਰਿਮਜ੍ਝਾਨੇਸੁਪਿ ਅਤ੍ਥਿ – ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਸ੍ਸ ਹਿ ਅਸਮ੍ਪਜਾਨਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਗੇਵ ਅਪ੍ਪਨਾ – ਓਲਾਰਿਕਤ੍ਤਾ ਪਨ ਤੇਸੰ ਝਾਨਾਨੰ, ਭੂਮਿਯੰ ਵਿਯ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਤਿ ਸੁਖਾ ਹੋਤਿ, ਅਬਜਤ੍ਤੰ ਤਤ੍ਥ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਕਿਚ੍ਚੰ। ਓਲਾਰਿਕਙ੍ਗਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਪਨ ਸੁਖੁਮਤ੍ਤਾ ਇਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ, ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਖੁਰਧਾਰਾਯੰ ਵਿਯ, ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਕਿਚ੍ਚਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਾ ਏਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਤਿ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਾਤਿ ਇਧੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ? ਯਥਾ ਧੇਨੁਪਗੋ ਵਚ੍ਛੋ ਧੇਨੁਤੋ ਅਪਨੀਤੋ ਅਰਕ੍ਖਿਯਮਾਨੋ ਪੁਨਦੇਵ ਧੇਨੁੰ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਮਿਦੰ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸੁਖੰ ਪੀਤਿਤੋ ਅਪਨੀਤਮ੍ਪਿ ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਾਰਕ੍ਖੇਨ ਅਰਕ੍ਖਿਯਮਾਨੰ ਪੁਨਦੇਵ ਪੀਤਿੰ ਉਪਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਪੀਤਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੇਵ ਸਿਯਾ। ਸੁਖੇ ਵਾਪਿ ਸਤ੍ਤਾ ਸਾਰਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਇਦਞ੍ਚ ਅਤਿਮਧੁਰੰ ਸੁਖੰ, ਤਤੋ ਪਰੰ ਸੁਖਾਭਾਵਾ। ਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਾਨੁਭਾਵੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸੁਖੇ ਅਸਾਰਜ੍ਜਨਾ ਹੋਤਿ, ਨੋ ਅਞ੍ਞਥਾਤਿ ਇਮਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਵਿਸੇਸੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਇਦਮਿਧੇਵ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਇਦਾਨਿ **ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਸੁਖਪਟਿਸੰਵੇਦਨਾਭੋਗੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਕਾਯੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਸੁਖੰ, ਯੰ ਵਾ ਤੰ ਨਾਮਕਾਯਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਸੁਖੰ, ਤੰਸਮੁਟ੍ਠਾਨੇਨਸ੍ਸ ਯਸ੍ਮਾ ਅਤਿਪਣੀਤੇਨ ਰੂਪੇਨ ਰੂਪਕਾਯੋ ਫੁਟੋ, ਯਸ੍ਸ ਫੁਟਤ੍ਤਾ ਝਾਨਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋਪਿ ਸੁਖੰ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਯ੍ਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤਮਤ੍ਥੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ 'ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤੀ'ਤਿ ਆਹ।

ਇਦਾਨਿ **ਯੰ ਤੰ ਅਰਿਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯੰਝਾਨਹੇਤੁ ਯੰਝਾਨਕਾਰਣਾ ਤੰ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸਮਙ੍ਗੀਪੁਗ੍ਗਲੰ ਬੁਦ੍ਧਾਦਯੋ ਅਰਿਯਾ ''ਆਚਿਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਦੇਸੇਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਿ ਪਟ੍ਠਪੇਨ੍ਤਿ ਵਿਵਰਨ੍ਤਿ ਵਿਭਜਨ੍ਤਿ ਉਤ੍ਤਾਨੀਕਰੋਨ੍ਤਿ ਪਕਾਸੇ''ਨ੍ਤਿ ਪਸੰਸਨ੍ਤੀਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯੋ – ਕਿਨ੍ਤਿ? 'ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ'ਤਿ – ਤੰ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤੀਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤੰ ਤੇ ਏਵੰ ਪਸੰਸਨ੍ਤੀਤਿ? ਪਸੰਸਾਰਹਤੋ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਤਿਮਧੁਰਸੁਖੇ ਸੁਖਪਾਰਮਿਪ੍ਪਤ੍ਤੇਪਿ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇ ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ, ਨ ਤਤ੍ਥ ਸੁਖਾਭਿਸਙ੍ਗੇਨ ਆਕਡ੍ਢੀਯਤਿ, 'ਯਥਾ ਚ ਪੀਤਿ ਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ' ਏਵੰ ਉਪਟ੍ਠਿਤਸਤਿਤਾਯ ਸਤਿਮਾ, ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਅਰਿਯਕਨ੍ਤੰ ਅਰਿਯਜਨਸੇਵਿਤਮੇਵ ਅਸੰਕਿਲਿਟ੍ਠੰ ਸੁਖੰ ਨਾਮਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸੰਵੇਦੇਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਪਸੰਸਾਰਹੋ; ਇਤਿ ਪਸੰਸਾਰਹਤੋ ਨੰ ਅਰਿਯਾ ਤੇ ਏਵੰ ਪਸੰਸਾਹੇਤੁਭੂਤੇ ਗੁਣੇ ਪਕਾਸੇਨ੍ਤਾ 'ਉਪੇਕ੍ਖਕੋ ਸਤਿਮਾ ਸੁਖਵਿਹਾਰੀ'ਤਿ ਏਵੰ ਪਸੰਸਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਤਤਿਯਨ੍ਤਿ ਗਣਨਾਨੁਪੁਬ੍ਬਤਾ ਤਤਿਯਂ। ਇਦਂ ਤਤਿਯਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤੀਤਿਪਿ ਤਤਿਯਂ। **ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਝਾਨਪਞ੍ਚਕੇ ਪੀਤਿਪਦਮ੍ਪਿ ਪਰਿਹੀਨਂ। ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਵਸੇਨ ਸਵ◌ਿਭਤ੍ਤਿਕਾਵ◌ਿਭਤ੍ਤਿਕਪਦਵ◌ਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕੋਟ੍ਠਾਸਵ◌ਾਰੇਪਿ **ਦੁਵਙ੍ਗਿਕਂ ਝਾਨਂ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਆਗਤਂ। ਸੇਸਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸਦਿਸਮੇਵ◌ਾਤਿ।

ਤਤਿਯਂ।

ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ

੧੬੫. ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ**ਤਿ ਕਾਯਿਕਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਕਾਯਿਕਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ। **ਪੁਬ੍ਬੇ**ਵ◌ਾਤਿ ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਨ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਕ੍ਖਣੇ। **ਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ**ਤਿ ਚੇਤਸਿਕਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਚੇਤਸਿਕਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਚਾਤਿ ਇਮੇਸਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵ◌ਿਨ੍ਨਂ ਪੁਬ੍ਬੇਵ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ; ਪਹਾਨਾ ਇਚ੍ਚੇਵ ਵ◌ੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਕਦਾ ਪਨ ਨੇਸਂ ਪਹਾਨਂ ਹੋਤਿ? ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਝਾਨਾਨਂ ਉਪਚਾਰਕ੍ਖਣੇ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਞ੍ਹਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਪਹੀਯਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਸੁਖਾਨਿ ਪਠਮਦੁਤਿਯਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਾਨਂ ਉਪਚਾਰਕ੍ਖਣੇਸੁ। ਏਵਮੇਤੇਸਂ ਪਹਾਨਕ੍ਕਮੇਨ ਅਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨਂ **ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵ◌ਿਭਙ੍ਗੇ** ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਂ ਉਦ੍ਦੇਸਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਇਧਾਪਿ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾਨਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸੋਮਨਸ੍ਸਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਂ ਪਹਾਨਂ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਯਦਿ ਪਨੇਤਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ''ਕਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਵ◌ਿਵ◌ਿਚ੍ਚੇਵ ਕਾਮੇਹਿ...ਪੇ॰... ਪਠਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵ◌ਿਹਰਤਿ, ਏਤ੍ਥੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਕਤ੍ਥ ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ... ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ... ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ? ਇਧ, ਭਿਕ੍ਖਵ◌ੇ, ਭਿਕ੍ਖੁ ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵ◌ਿਹਰਤਿ। ਏਤ੍ਥੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੫੧੦) ਏਵ◌ਂ ਝਾਨੇਸ੍ਵ◌ੇਵ ਨਿਰੋਧੋ ਵ◌ੁਤ੍ਤੋਤਿ? ਅਤਿਸਯਨਿਰੋਧਤ੍ਤਾ। ਅਤਿਸਯਨਿਰੋਧੋ ਹਿ ਤੇਸਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਸੁ, ਨ ਨਿਰੋਧੋਯੇਵ। ਨਿਰੋਧੋਯੇਵ ਪਨ ਉਪਚਾਰਕ੍ਖਣੇ, ਨਾਤਿਸਯਨਿਰੋਧੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਨਾਨਾਵਜ੍ਜਨੇ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੁਪਚਾਰੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧਸ੍ਸਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਡਂਸਮਕਸਾਦਿਸਮ੍ਫਸ੍ਸੇਨ ਵ◌ਾ, ਵ◌ਿਸਮਾਸਨੁਪਤਾਪੇਨ ਵ◌ਾ ਸਿਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਵ◌ੇਵ ਅਨ੍ਤੋਅਪ੍ਪਨਾਯਂ। ਉਪਚਾਰੇ ਵ◌ਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਮ੍ਪੇਤਂ ਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨ ਅਵ◌ਿਹਤਤ੍ਤਾ। ਅਨ੍ਤੋਅਪ੍ਪਨਾਯਂ ਪਨ ਪੀਤਿਫਰਣੇਨ ਸਬ੍ਬੋ ਕਾਯੋ ਸੁਖੋਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੁਖੋਕ੍ਕਨ੍ਤਕਾਯਸ੍ਸ ਚ ਸੁਟ੍ਠੁ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਹੋਤਿ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਪਟਿਪਕ੍ਖੇਨ ਵ◌ਿਹਤਤ੍ਤਾ। ਨਾਨਾਵਜ੍ਜਨੇਯੇਵ ਚ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੁਪਚਾਰੇ ਪਹੀਨਸ੍ਸ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਯਸ੍ਮਾ ਏਤਂ ਵ◌ਿਤਕ੍ਕਵ◌ਿਚਾਰਪਚ੍ਚਯੇਪਿ ਕਾਯਕਿਲਮਥੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪਘਾਤੇ ਚ ਸਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਵ◌ਿਤਕ੍ਕਵ◌ਿਚਾਰਾਭਾਵ◌ੇ ਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ; ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਤਤ੍ਥ ਵ◌ਿਤਕ੍ਕਵ◌ਿਚਾਰਭਾਵ◌ੇ; ਅਪ੍ਪਹੀਨਾ ਏਵ ਚ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੁਪਚਾਰੇ ਵ◌ਿਤਕ੍ਕਵ◌ਿਚਾਰਾਤਿ ਤਤ੍ਥਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਵ◌ੇਵ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇ, ਪਹੀਨਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨੁਪਚਾਰੇ ਪਹੀਨਸ੍ਸਾਪਿ ਸੁਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਪੀਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਪਣੀਤਰੂਪਫੁਟਕਾਯਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਵ◌ੇਵ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇ। ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨੇ ਹਿ ਸੁਖਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭੂਤਾ ਪੀਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਤਿ। ਤਥਾ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੁਪਚਾਰੇ ਪਹੀਨਸ੍ਸਾਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਤ੍ਤਾ, ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਅਭਾਵ◌ੇਨ ਸਮ੍ਮਾ ਅਨਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਚ, ਸਿਯਾ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਨਤ੍ਵ◌ੇਵ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵ ਚ 'ਏਤ੍ਥੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਦੁਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਪਰਿਸੇਸਂ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤੀ'ਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਪਰਿਸੇਸਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤਨ੍ਤਿ।

ਏਤ੍ਥਾਹ – 'ਅਥੇਵ◌ਂ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸੁਪਚਾਰੇ ਪਹੀਨਾਪਿ ਏਤਾ ਵ◌ੇਦਨਾ ਇਧ ਕਸ੍ਮਾ ਸਮਾਹਟਾ'ਤਿ? 'ਸੁਖਗ੍ਗਹਣਤ੍ਥਂ'। ਯਾ ਹਿ ਅਯਂ 'ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖ'ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ ਵ◌ੇਦਨਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤਾ, ਸਾ ਸੁਖੁਮਾ, ਦੁਬ੍ਬਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ, ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਸੁਖੇਨ ਗਹੇਤੁਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਥਾ ਨਾਮ ਦੁਟ੍ਠਸ੍ਸ ਯਥਾ ਤਥਾ ਵ◌ਾ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵ◌ਾ ਗਹੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਸ੍ਸ ਗੋਣਸ੍ਸ ਗਹਣਤ੍ਥਂ ਗੋਪੋ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਵਜੇ ਸਬ੍ਬਾ ਗਾਵ◌ੋ ਸਮਾਹਰਤਿ, ਅਥੇਕੇਕਂ ਨੀਹਰਨ੍ਤੋ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਆਗਤਂ 'ਅਯਂ ਸੋ, ਗਣ੍ਹਥ ਨ'ਨ੍ਤਿ ਤਮ੍ਪਿ ਗਾਹਾਪਯਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਭਗਵ◌ਾ

ਸੁਖਗਹਣਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਏਤਾ ਸਮਾਹਰੀਤਿ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਮਾਹਟਾ ਏਤਾ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਯਂ ਨੇਵ ਸੁਖਂ ਨ ਦੁਕ੍ਖਂ, ਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਨ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਅਯਂ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਵੇਦਨਾਤਿ ਸਕ੍ਕਾ ਹੋਤਿ ਏਸਾ ਗਾਹਯਿਤੁਂ।

ਅਪਿਚ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਪਚ੍ਚਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਞ੍ਚਾਪਿ ਏਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਹਾਨਾਦਯੋ ਹਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਚ੍ਚਯਾ। ਯਥਾਹ – ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਪਚ੍ਚਯਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਇਧਾਵੁਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ, ਸੁਖਸ੍ਸ ਚ ਪਹਾਨਾ...ਪੇ॰... ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਇਮੇ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯਾ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾਯ ਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੫੮)। ਯਥਾ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਹੀਨਾਪਿ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਆਦਯੋ ਤਤਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਭਣਨਤ੍ਥਂ ਤਤ੍ਥ ਪਹੀਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਏਵਂ ਵਣ੍ਣਭਣਨਤ੍ਥਮ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸੇਤਾ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਚ੍ਚਯਘਾਤੇਨ ਵਾ ਏਤ੍ਥ ਰਾਗਦੋਸਾਨਂ ਅਤਿਦੂਰਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਮ੍ਪੇਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਤਾਸੁ ਹਿ ਸੁਖਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਰਾਗਸ੍ਸ; ਦੁਕ੍ਖਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸ, ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਦੋਸਸ੍ਸ। ਸੁਖਾਦਿਘਾਤੇਨ ਚ ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਰਾਗਦੋਸਾ ਹਤਾਤਿ ਅਤਿਦੂਰੇ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ।

ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਾਭਾਵੇਨ ਅਦੁਕ੍ਖਂ, ਸੁਖਾਭਾਵੇਨ ਅਸੁਖਂ। ਏਤੇਨੇਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਸੁਖਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਂ ਤਤਿਯਵੇਦਨਂ ਦੀਪੇਤਿ, ਨ ਦੁਕ੍ਖਸੁਖਾਭਾਵਮਤ੍ਤਂ। ਤਤਿਯਵੇਦਨਾ ਨਾਮ ਅਦੁਕ੍ਖਮਸੁਖਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਾ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਵਿਪਰੀਤਾਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਾ, ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਰਸਾ, ਅਵਿਭੂਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਸੁਖਨਿਰੋਧਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਜਨਿਤਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿਂ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਝਾਨੇ ਸੁਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਸਤਿ। ਯਾ ਚ ਤਸ੍ਸਾ ਸਤਿਯਾ ਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿ ਸਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਕਤਾ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਨ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਤਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਵਿਭਙ੍ਗੇਪਿ** ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਅਯਂ ਸਤਿ ਇਮਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਵਿਸਦਾ ਹੋਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ, ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੯੭)। ਯਾਯ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਏਤ੍ਥ ਸਤਿ ਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧਿ ਹੋਤਿ ਸਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਤਾਯ ਸਤਿਯੇਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਅਪਿਚ ਖੋ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾ। ਸਤਿਸੀਸੇਨ ਪਨ ਦੇਸਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਯਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਹੇਟ੍ਠਾਪਿ ਤੀਸੁ ਝਾਨੇਸੁ ਵਿਜ੍ਜਤਿ – ਯਥਾ ਪਨ ਦਿਵਾ ਸੂਰਿਯਪ੍ਪਭਾਭਿਭਵਾ ਸੋਮ੍ਮਭਾਵੇਨ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਕਾਰਕਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਸਭਾਗਾਯ ਰਤ੍ତਿਯਾ ਅਲਾਭਾ ਦਿਵਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਪਿ ਚਨ੍ਦਲੇਖਾ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ ਅਪਰਿਯੋਦਾਤਾ – ਏਵਮਯਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਚਨ੍ਦਲੇਖਾ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮਤੇਜਾਭਿਭਵਾ ਸਭਾਗਾਯ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾਰਤ੍ਤਿਯਾ ਅਪ੍ਪਟਿਲਾਭਾ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਾਪਿ ਪਠਮਾਦਿਜ੍ਝਾਨਭੇਦੇਸੁ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਚ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਯ ਦਿਵਾ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਚਨ੍ਦਲੇਖਾਯ ਪਭਾ ਵਿਯ ਸਹਜਾਤਾਪਿ ਸਤਿਆਦਯੋ ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸੁ ਏਕਮ੍ਪਿ 'ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧੀ'ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਧ ਪਨ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮਤੇਜਾਭਿਭਵਾਭਾਵਾ ਸਭਾਗਾਯ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾਰਤ੍ਤਿਯਾ ਪਟਿਲਾਭਾ ਅਯਂ ਤਤ੍ਰਮਜ੍ਝਤ੍ਤੁਪੇਕ੍ਖਾਚਨ੍ਦਲੇਖਾ ਅਤਿਵਿਯ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਚਨ੍ਦਲੇਖਾਯ ਪਭਾ ਵਿਯ ਸਹਜਾਤਾਪਿ ਸਤਿਆਦਯੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਰਿਯੋਦਾਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਦਮੇਵ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਤਿਪਾਰਿਸੁਦ੍ਧੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਚਤੁਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਗਣਨਾਨੁਪੁਬ੍ਬਤਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ। ਇਦਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤੀਤਿਪਿ ਚਤੁਤ੍ਥਂ। **ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕੇ ਤਾਵ ਵੇਦਨਾਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਝਾਨਪਞ੍ਚਕਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਅਟ੍ਠਕੇਸੁ ਪਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਹੋਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਹੋਤੀਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੬੫) ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਸੇਸਾਨਿ ਤਤਿਯੇ ਪਰਿਹੀਨਪਦਾਨਿ ਇਧਾਪਿ ਪਰਿਹੀਨਾਨੇਵ। ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਾਰੇਪਿ **ਦੁਵਙ੍ਗਿਕਂ ਝਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਤਿਯਸਦਿਸਮੇਵਾਤਿ।

ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ।

ਪਞ੍ਚਕਨਯੋ

੧੬੭. ਇਦਾਨਿ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਕਨਯੋ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਕਸ੍ਮਾਤਿ ਚੇ, ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਚੇਵ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੇਨ ਚ। ਸਨ੍ਨਿਸਿਨ੍ਨਦੇਵਪਰਿਸਾਯ ਕਿਰ ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਦੇਵਾਨਂ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਏਵ ਓਲਾਰਿਕਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਸਿ, ਵਿਚਾਰਪੀਤਿਸੁਖਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਸਨ੍ਤਤੋ। ਤੇਸਂ ਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਸਤ੍ਥਾ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਨਾਮ ਭਾਜੇਸਿ। ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਵਿਚਾਰੋ ਓਲਾਰਿਕਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਸਿ, ਪੀਤਿਸੁਖਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਸਨ੍ਤਤੋ। ਤੇਸਂ ਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਤਿਵਙ੍ਗਿਕਂ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਨਾਮ ਭਾਜੇਸਿ। ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਪੀਤਿ ਓਲਾਰਿਕਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਸਿ, ਸੁਖਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਸਨ੍ਤਤੋ। ਤੇਸਂ ਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਦੁਵਙ੍ਗਿਕਂ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ ਨਾਮ ਭਾਜੇਸਿ। ਏਕਚ੍ਚਾਨਂ ਸੁਖਂ ਓਲਾਰਿਕਤੋ ਉਪਟ੍ਠਾਸਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਸਨ੍ਤਤੋ। ਤੇਸਂ ਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਦੁਵਙ੍ਗਿਕਂ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਂ ਨਾਮ ਭਾਜੇਸਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ‘ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੋ’।

ਯਸ੍ਸਾ ਪਨ ਧਮ੍ਮਧਾਤੁਯਾ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ – ਸਾ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਾ – ਤਸ੍ਮਾ ਞਾਣਮਹਤ੍ਤਤਾਯ ਦੇਸਨਾਵਿਧਾਨੇਸੁ ਕੁਸਲੋ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਥਾ ਯਂ ਯਂ ਅਙ੍ਗਂ ਲਬ੍ਭਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਯਥਾ ਯਥਾ ਇਚ੍ਛਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਦੇਸਨਂ ਨਿਯਾਮੇਤੀਤਿ ਸੋ ਇਧ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਭਾਜੇਸਿ, ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕਂ ਅਵਿਤਕ੍ਕਂ ਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਂ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ, ਭਾਜੇਸਿ ਤਿਵਙ੍ਗਿਕਂ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ, ਭਾਜੇਸਿ ਦੁਵਙ੍ਗਿਕਂ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ, ਦੁਵਙ੍ਗਿਕਮੇਵ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਂ ਭਾਜੇਸਿ। ਅਯਂ ‘ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ’ ਨਾਮ।

ਅਪਿਚ ਯੇ ਭਗਵਤਾ ‘‘ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਾਧੀ – ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੋ ਸਮਾਧਿ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੫) ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਤਯੋ ਸਮਾਧੀ ਦੇਸਿਤਾ, ਤੇਸੁ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸਵਿਤਕ੍ਕਸਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰੋ ਸਮਾਧਿ ਚ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋ, ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤੋ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਮ੍ਪਿ ਅਯਂ ਪਞ੍ਚਕਨਯੋ ਆਰਦ੍ਧੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਫਸ੍ਸਾਦੀਸੁ ਵਿਤਕ੍ਕਮਤ੍ਤਂ ਪਰਿਹਾਯਤਿ, ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਾਰੇ ‘‘ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕਂ ਝਾਨਂ ਹੋਤਿ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀ’’ਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਸਦਿਸਮੇਵ। ਯਾਨਿ ਚ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੇ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਾਨਿ ਤਾਨੇਵ ਇਧ ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਪਞ੍ਚਮਾਨਿ। ਤੇਸਂ ਅਧਿਗਮਪਟਿਪਾਟਿਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਅਯਂ ਨਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ –

ਏਕੋ ਕਿਰ ਅਮਚ੍ਚਪੁਤ੍ਤੋ ਰਾਜਾਨਂ ਉਪਟ੍ਠਾਤੁਂ ਜਨਪਦਤੋ ਨਗਰਂ ਆਗਤੋ। ਸੋ ਏਕਦਿਵਸਮੇਵ ਰਾਜਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਪਾਨਬ੍ਯਸਨੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਭਵਜਾਤਂ ਨਾਸੇਸਿ। ਤਂ ਏਕਦਿਵਸਂ ਸੁਰਾਮਦਮਤ੍ਤਂ ਨਿਚ੍ਚੋਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਜਿਣ੍ਣਕਟਸਾਰਕਮਤ੍ਤੇਨ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਾਨਾਗਾਰਤੋ ਨੀਹਰਿਂਸੁ। ਤਮੇਨਂ ਸਙ੍ਕਾਰਕੂਟੇ ਨਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨ੍ਤਂ ਏਕੋ ਅਙ੍ਗਵਿਜ੍ਜਾਪਾਠਕੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਅਯਂ ਪੁਰਿਸੋ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਅਵਸ੍ਸਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਪਟਿਜਗ੍ਗਿਤਬ੍ਬੋ ਏਸੋ’ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਤ੍ਤਿਕਾਯ ਨ੍ਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਥੂਲਸਾਟਕਯੁਗਂ ਨਿਵਾਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਗਨ੍ਧੋਦਕੇਨ ਨ੍ਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਸੁਖੁਮੇਨ ਦੁਕੂਲਯੁਗਲੇਨ ਅਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਾਸਾਦਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਸੁਭੋਜਨਂ ਭੋਜੇਤ੍ਵਾ ‘ਏਵਂ ਨਂ ਪਰਿਚਾਰੇਯ੍ਯਾਥਾ’ਤਿ ਪਰਿਚਾਰਕੇ ਪਟਿਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ। ਅਥ ਨਂ ਤੇ ਸਯਨਂ ਆਰੋਪੇਸੁਂ। ਪਾਨਾਗਾਰਗਮਨਪਟਿਬਾਹਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਨਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਤਾਵ ਜਨਾ ਚਤੂਸੁ ਹਤ੍ਥਪਾਦੇਸੁ ਉਪ੍ਪੀਲੇਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਂਸੁ। ਏਕੋ ਪਾਦੇ ਪਰਿਮਜ੍ਜਿ। ਏਕੋ ਤਾਲਵਣ੍ਟਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਬੀਜਿ। ਏਕੋ ਵੀਣਂ ਵਾਦਯਮਾਨੋ ਗਾਯਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਿ।

ਸੋ ਸਯਨੁਪਗਮਨੇਨ ਵਿਗਤਕਿਲਮਥੋ ਥੋਕਂ ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਹਤ੍ਥਪਾਦਨਿਪ੍ਪੀਲਨਂ ਅਸਹਮਾਨੋ ‘ਕੋ ਮੇ ਹਤ੍ਥਪਾਦੇ ਉਪ੍ਪੀਲ਼ੇਤਿ? ਅਪਗਚ੍ਛਥਾ’ਤਿ ਤਜ੍ਜੇਸਿ। ਤੇ ਏਕਵਚਨੇਨੇਵ ਅਪਗਚ੍ਛਿਂਸੁ। ਤਤੋ ਪੁਨ ਥੋਕਂ ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਪਾਦਪਰਿਮਜ੍ਜਨਂ ਅਸਹਮਾਨੋ ‘ਕੋ ਮੇ ਪਾਦੇ ਪਰਿਮਜ੍ਜਤਿ? ਅਪਗਚ੍ਛਾ’ਤਿ ਆਹ। ਸੋਪਿ ਏਕਵਚਨੇਨੇਵ ਅਪਗਚ੍ਛਿ। ਪੁਨ ਥੋਕਂ ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਵਾਤਵੁਟ੍ਠਿ ਵਿਯ ਤਾਲਵਣ੍ਟਵਾਤਂ ਅਸਹਨ੍ਤੋ ‘ਕੋ ਏਸ? ਅਪਗਚ੍ਛਤੂ’ਤਿ ਆਹ। ਸੋਪਿ ਏਕਵਚਨੇਨੇਵ ਅਪਗਚ੍ਛਿ। ਪੁਨ ਥੋਕਂ ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤੋ ਕਣ੍ਣਸੂਲਂ ਵਿਯ ਗੀਤਵਾਦਿਤਸਦ੍ਦਂ ਅਸਹਮਾਨੋ ਵੀਣਾਵਾਦਕਂ ਤਜ੍ਜੇਸਿ। ਸੋਪਿ

ਏਕਵਚਨੇਨੇਵ ਅਪਗਚ੍ਛਿ। ਅਥੇਵੰ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਪਹੀਨਕਿਲਮਥੁਪ੍ਪੀਲਨਪਰਿਮਜ੍ਜਨਵਾਤਪ੍ਪਹਾਰਗੀਤਵਾਦਿਤਸਦ੍ਦੂਪਦ੍ਦਵੋ ਸੁਖੰ ਸਯਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਰਞ੍ਞੋ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਅਗਮਾਸਿ। ਰਾਜਾਪਿਸ੍ਸ ਮਹਨ੍ਤੰ ਇਸ੍ਸਰਿਯਮਦਾਸਿ। ਸੋ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਅਵਸ੍ਸਯੋ ਜਾਤੋ।

ਤਤ੍ਥ ਪਾਨਬ੍ਯਸਨੇਨ ਪਾਰਿਜੁਞ੍ਞਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਸੋ ਅਮਚ੍ਚਪੁਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਅਨੇਕਬ੍ਯਸਨਪਾਰਿਜੁਞ੍ਞਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਘਰਾਵਾਸਗਤੋ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ। ਅਙ੍ਗਵਿਜ੍ਜਾਪਾਠਕੋ ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਤਥਾਗਤੋ। ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ‘ਅਯੰ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਅਵਸ੍ਸਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਪਟਿਜਗ੍ਗਿਤੁੰ ਅਰਹਤੀ’ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨੰ ਵਿਯ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ‘ਅਯੰ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਅਵਸ੍ਸਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਪਬ੍ਬਜ੍ਜੰ ਅਰਹਤਿ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ’ਤਿ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਕਰਣੰ।

ਅਥਸ੍ਸ ਅਮਚ੍ਚਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਤ੍ਤਿਕਾਮਤ੍ਤੇਨ ਨ੍ਹਾਪਨੰ ਵਿਯ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਪਟਿਲਾਭੋ। ਅਥਸ੍ਸ ਥੂਲਸਾਟਕਨਿਵਾਸਨੰ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਦਸਸਿਕ੍ਖਾਪਦਸਙ੍ਖਾਤਸੀਲਵਤ੍ਥਨਿਵਾਸਨੰ। ਪੁਨ ਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧੋਦਕਨ੍ਹਾਪਨੰ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਾਦਿਸੀਲਗਨ੍ਧੋਦਕਨ੍ਹਾਪਨੰ। ਪੁਨ ਤਸ੍ਸ ਸੁਖੁਮਦੁਕੂਲਯੁਗਲਚ੍ਛਾਦਨੰ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਮ੍ਪਦਾਸਙ੍ਖਾਤਦੁਕੂਲਚ੍ਛਾਦਨੰ।

ਦੁਕੂਲਚ੍ਛਾਦਿਤਸ੍ਸ ਪਨਸ੍ਸ ਪਾਸਾਦਾਰੋਪਨੰ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿਦੁਕੂਲਚ੍ਛਾਦਿਤਸ੍ਸ ਸਮਾਧਿਭਾਵਨਾਪਾਸਾਦਾਰੋਹਨੰ। ਤਤੋ ਤਸ੍ਸ ਸੁਭੋਜਨਭੁਞ੍ਜਨੰ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਸਮਾਧਿਉਪਕਾਰਕਸਤਿਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਾਦਿਧਮ੍ਮਾਮਤਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨੰ।

ਭੁਤ੍ਤਭੋਜਨਸ੍ਸ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਚਾਰਕੇਹਿ ਸਯਨਾਰੋਪਨੰ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦੀਹਿ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਾਰੋਪਨੰ। ਪੁਨ ਤਸ੍ਸ ਪਾਨਾਗਾਰਗਮਨਪਟਿਬਾਹਨਤ੍ਥੰ ਹਤ੍ਥਪਾਦੁਪ੍ਪੀਲਨਕਪੁਰਿਸਚਤੁਕ੍ਕੰ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਕਾਮਸਞ੍ਞਾਭਿਮੁਖਗਮਨਪਟਿਬਾਹਨਤ੍ਥੰ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪੀਲਨਕੋ ਨੇਕ੍ਖਮ੍ਮਵਿਤਕ੍ਕੋ। ਤਸ੍ਸ ਪਾਦਪਰਿਮਜ੍ਜਕਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਮਜ੍ਜਨਕੋ ਵਿਚਾਰੋ। ਤਸ੍ਸ ਤਾਲਵਣ੍ਟਵਾਤਦਾਯਕੋ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਚੇਤਸੋ ਸੀਤਲਭਾਵਦਾਯਿਕਾ ਪੀਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਸੋਤਾਨੁਗ੍ਗਹਕਰੋ ਗਨ੍ਧਬ੍ਬਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਗ੍ਗਾਹਕੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੰ। ਤਸ੍ਸ ਸਯਨੁਪਗਮਨੇਨ ਵਿਗਤਕਿਲਮਥਸ੍ਸ ਥੋਕੰ ਨਿਦ੍ਦੂਪਗਮਨੰ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਉਪਚਾਰਜ੍ਝਾਨਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇਨ ਵਿਗਤਨੀਵਰਣਕਿਲਮਥਸ੍ਸ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨੁਪਗਮਨੰ।

ਅਥਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਪਾਦੁਪ੍ਪੀਲਨਾਸਹਨੇਨ ਹਤ੍ਥਪਾਦੁਪ੍ਪੀਲਕਾਨੰ ਸਨ੍ਤਜ੍ਜਨੰ ਤੇਸਞ੍ਚ ਅਪਗਮਨੇਨ ਪੁਨ ਥੋਕੰ ਨਿਦ੍ਦੂਪਗਮਨੰ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪੀਲਕਵਿਤਕ੍ਕਾਸਹਨੇਨ ਵਿਤਕ੍ਕਦੋਸਦਸ੍ਸਨੰ, ਵਿਤਕ੍ਕਪ੍ਪਹਾਨਾ ਚ ਪੁਨ ਅਵਿਤਕ੍ਕਵਿਚਾਰਮਤ੍ਤਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨੁਪਗਮਨੰ।

ਤਤੋ ਤਸ੍ਸ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਨਿਦ੍ਦਾਯਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਨ ਕਮੇਨ ਪਾਦਪਰਿਮਜ੍ਜਨਾਦੀਨੰ ਅਸਹਨੇਨ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਪਾਦਪਰਿਮਜ੍ਜਕਾਦੀਨੰ ਸਨ੍ਤਜ੍ਜਨੰ, ਤੇਸੰ ਤੇਸਞ੍ਚ ਅਪਗਮਨੇਨ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਥੋਕੰ ਨਿਦ੍ਦੂਪਗਮਨੰ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਦੁਤਿਯਾਦੀਹਿ ਝਾਨੇਹਿ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਦੋਸਾਨੰ ਵਿਚਾਰਾਦੀਨੰ ਅਸਹਨੇਨ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਵਿਚਾਰਾਦਿਦੋਸਦਸ੍ਸਨੰ। ਤੇਸੰ ਤੇਸਞ੍ਚ ਪਹਾਨਾ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਅਵਿਤਕ੍ਕਅਵਿਚਾਰਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕ ਪਹੀਨਸੋਮਨਸ੍ਸਜ੍ਝਾਨੁਪਗਮਨੰ।

ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਸਯਨਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਰਞ੍ਞੋ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਤਸ੍ਸ ਇਸ੍ਸਰਿਯਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਮਗ੍ਗੰ ਉਪਗਤਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ।

ਤਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਿਸ੍ਸਰਿਯਸ੍ਸ ਬਹੂਨਂ ਜਨਾਨਂ ਅਵਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤੁਸ੍ਸ ਬਹੂਨਂ ਅਵਸ੍ਸਯਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਹਿ ਏਸ ਅਨੁਤ੍ਤੁਰਂ ਪੁਞ੍ਞਕ੍ਖੇਤ੍ਤੁਂ ਨਾਮ ਹੋਤੀਤਿ।

ਪਞ੍ਚਕਨਯੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਨਯਦ੍ਵਯਭੇਦੋ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਵਕੋ ਨਾਮ ਪਕਾਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨੇਸ ਪਞ੍ਚਕਨਯੋ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਸ੍ਸ ਪਵਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਝਾਨਪਞ੍ਚਕੋ ਏਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਂ

੧੭੬-੧੮੦. ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਤਂ ਝਾਨਂ ਨਾਮ ਪਟਿਪਦਾਕਮੇਨ ਸਿਜ੍ਝਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਪੁਨ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਂ**। ਦਨ੍ਧਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਂ**। ਇਤਿ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਨ੍ਤਿ ਵਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਥਵੀਕਸਿਣਨ੍ਤਿ ਵਾ ਤੀਣਿਪਿ ਝਾਨਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮਾਨਿ। **ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਂ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਉਪਚਾਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਤਾਵ ਪਵਤ੍ਤਾ ਝਾਨਭਾਵਨਾ ‘ਪਟਿਪਦਾ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਉਪਚਾਰਤੋ ਪਨ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵ ਅਪ੍ਪਨਾ ਤਾਵ ਪਵਤ੍ਤਾ ਪਞ੍ਞਾ ‘ਅਭਿਞ੍ਞਾ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸਾ ਪਨੇਸਾ ਪਟਿਪਦਾ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾ ਹੋਤਿ। ਨੀਵਰਣਾਦਿਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮਸਮੁਦਾਚਾਰਗਹਨਤਾਯ ਕਿਚ੍ਛਾ ਅਸੁਖਸੇਵਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਤਦਭਾਵੇਨ ਸੁਖਾ। ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਿ ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦਨ੍ਧਾ ਹੋਤਿ, ਮਨ੍ਦਾ, ਅਸੀਘਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਖਿਪ੍ਪਾ ਅਮਨ੍ਦਾ ਸੀਘਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਯੋ ਆਦਿਤੋ ਕਿਲੇਸੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤਿ , ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਪਨ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਕਿਲੇਸੋ ਅਪ੍ਪਨਾਪਰਿਵਾਸਂ ਵਸਨ੍ਤੋ ਚਿਰੇਨ ਅਙ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਖਿਪ੍ਪਂ ਅਙ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਕਿਲੇਸੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਨ੍ਤੋ ਸੁਖੇਨ ਅਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਾਨਿ ਸਪ੍ਪਾਯਾਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ ਚ ਪਲਿਬੋਧੁਪਚ੍ਛੇਦਾਦੀਨਿ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਚ ਅਪ੍ਪਨਾਕੋਸਲ੍ਲਾਨਿ ਚ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** ਚਿਤ੍ਤਭਾਵਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ, ਤੇਸੁ ਯੋ ਅਸਪ੍ਪਾਯਸੇਵੀ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ। ਸਪ੍ਪਾਯਸੇਵਿਨੋ ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾ। ਯੋ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਅਸਪ੍ਪਾਯਂ ਸੇਵਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਸਪ੍ਪਾਯਸੇਵੀ ਹੋਤਿ, ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਵਾ ਸਪ੍ਪਾਯਂ ਸੇਵਿਤ੍ਵਾ ਅਪਰਭਾਗੇ ਅਸਪ੍ਪਾਯਸੇਵੀ, ਤਸ੍ਸ ਵੋਮਿਸ੍ਸਕਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ ਪਲਿਬੋਧੁਪਚ੍ਛੇਦਾਦਿਕਂ ਪੁਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਂ ਅਸਮ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਭਾਵਨਂ ਅਨੁਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਹੋਤਿ, ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸੁਖਾ। ਅਪ੍ਪਨਾਕੋਸਲ੍ਲਾਨਿ ਪਨ ਅਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਦਨ੍ਧਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਖਿਪ੍ਪਾ।

ਅਪਿਚ ਤਣ੍ਹਾਅਵਿਜ੍ਜਾਵਸੇਨ ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਕਤਾਧਿਕਾਰਵਸੇਨ ਚਾਪਿ ਏਤਾਸਂ ਪਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਣ੍ਹਾਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਹਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਹੋਤਿ, ਅਨਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਸੁਖਾ। ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਚ ਦਨ੍ਧਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ, ਅਨਭਿਭੂਤਸ੍ਸ ਖਿਪ੍ਪਾ। ਯੋ ਚ ਸਮਥੇ ਅਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਹੋਤਿ, ਕਤਾਧਿਕਾਰਸ੍ਸ ਸੁਖਾ। ਯੋ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਕਤਾਧਿਕਾਰੋ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦਨ੍ਧਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ, ਕਤਾਧਿਕਾਰਸ੍ਸ ਖਿਪ੍ਪਾ।

ਕਿਲੇਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਚਾਪਿ ਏਤਾਸਂ ਪਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਿਬ੍ਬਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਹਿ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਹੋਤਿ ਦਨ੍ਧਾ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾ, ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਪਨ ਖਿਪ੍ਪਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ। ਮਨ੍ਦਕਿਲੇਸਸ੍ਸ ਚ ਮੁਦਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਹੋਤਿ ਦਨ੍ਧਾ ਚ ਅਭਿਞ੍ਞਾ,

ਤਿਕ੍ਖਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਪਨ ਖਿਪ੍ਪਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾਤਿ।

ਇਤਿ ਇਮਾਸੁ ਪਟਿਪਦਾਅਭਿਞ੍ਞਾਸੁ ਯੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਕ੍ਖਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਦਨ੍ਧਾਯ ਅਭਿਞ੍ਞਾਯ ਝਾਨਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਝਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਂ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਤ੍ਥ 'ਤਦਨੁਧਮ੍ਮਤਾ ਸਤਿ ਸਨ੍ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਠਿਤਿਭਾਗਿਨੀ ਪਞ੍ਞਾ'ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੭੯੯) ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਸਤਿਯਾ ਵਾ ਤਂਤਂਝਾਨਨਿਕਨ੍ਤਿਯਾ ਵਾ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨੇ ਪਟਿਪਦਾ, ਤਂਤਂਝਾਨੁਪਚਾਰਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਪਰਿਵਾਸੇ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਆਗਮਨਵਸੇਨਾਪਿ ਚ ਪਟਿਪਦਾ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਹੋਨ੍ਤਿਯੇਵ। ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਞ੍ਹਿ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਂ ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਤਾਦਿਸਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਥਾ ਚ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੇ ਏਵਂ ਪਞ੍ਚਕਨਯੇਪਿ ਪਟਿਪਦਾਵਸੇਨ ਚਤੁਧਾ ਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਤਿ ਪਟਿਪਦਾਵਸੇਨਪਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਨਵਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਪਾਠਤੋ ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਪਞ੍ਚਕਨਯੇ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਸ੍ਸ ਪਵਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਵੀਸਤਿਮੇਵ ਭਵਨ੍ਤੀਤਿ।

ਪਟਿਪਦਾਚਤੁਕ੍ਕਂ।

ਆਰਮ੍ਮਣਚਤੁਕ੍ਕਂ

੧੮੧. ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਏਤਂ ਝਾਨਂ ਨਾਮ ਯਥਾ ਪਟਿਪਦਾਭੇਦੇਨ ਏਵਂ ਆਰਮ੍ਮਣਭੇਦੇਨਾਪਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾਸ੍ਸ ਤਂ ਪਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਯਂ ਅਪ੍ਪਗੁਣਂ ਹੋਤਿ, ਉਪਰਿਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਇਦਂ **ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ**। ਯਂ ਪਨ ਅਵਡ੍ਢਿਤੇ ਸੁਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇ ਵਾ ਸਰਾਵਮਤ੍ਤੇ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ**। ਯਂ ਪਗੁਣਂ ਸੁਭਾਵਿਤਂ ਉਪਰਿਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਇਦਂ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ** ਨਾਮ। ਯਂ ਵਿਪੁਲੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਂ ਤਂ ਵੁਡ੍ਢਿਪ੍ਪਮਾਣਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਸ੍ਸਾਤਿ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਂ**। ਵੁਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਵੋਮਿਸ੍ਸਕਤਾਯ ਪਨ ਵੋਮਿਸ੍ਸਕਨਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨਪਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਨਵਕਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਗਣਨਾਪੇਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਸਦਿਸਾ ਏਵਾਤਿ।

ਆਰਮ੍ਮਣਚਤੁਕ੍ਕਂ।

ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਪਦਾਮਿਸ੍ਸਕਂ

੧੮੬. ਇਦਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਪਦਾਮਿਸ੍ਸਕਂ ਸੋਲ਼ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਕਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਨਯੇ ਵੁਤ੍ਤਜ੍ਝਾਨਂ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਤ੍ਤਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਤਿ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ **ਹੀਨਂ,** ਸੋਲ਼ਸਮਨਯੇ ਵੁਤ੍ਤਜ੍ਝਾਨਂ ਸੁਖਪਟਿਪਦਤ੍ਤਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਤਿ ਚਤੂਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ **ਪਣੀਤਂ**। ਸੇਸੇਸੁ ਚੁਦ੍ਦਸਸੁ ਏਕੇਨ ਦ੍ਵੀਹਿ ਤੀਹਿ ਚ ਕਾਰਣੇਹਿ ਹੀਨਪ੍ਪਣੀਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨਾਯਂ ਨਯੋ ਦੇਸਿਤੋਤਿ? ਝਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣਤ੍ਤਾ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਹਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਸੁਦ੍ਧਿਕਜ੍ਝਾਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਕਨਯਵਸੇਨ ਚ ਦਸ੍ਸਿਤਂ; ਤਥਾ ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਟਿਪਦਾ, ਤਥਾ ਸੁਦ੍ਧਿਕਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਾ ਦੇਵਤਾ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਸੁਦ੍ਧਿਕਜ੍ਝਾਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਵਸੇਨ ਦੇਸਿਯਮਾਨਂ ਬੁਜ੍ਝਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਤਾਸਂ ਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਸੁਦ੍ਧਿਕਜ੍ਝਾਨੇ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੋ ਦੇਸਿਤੋ। ਯਾ ਪਞ੍ਚਕਨਯਵਸੇਨ ਦੇਸਿਯਮਾਨਂ ਬੁਜ੍ਝਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਤਾਸਂ ਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਕਨਯੋ। ਯਾ ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਟਿਪਦਾਯ , ਸੁਦ੍ਧਿਕਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਵਸੇਨ ਦੇਸਿਯਮਾਨਂ ਬੁਜ੍ਝਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਤਾਸਂ ਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਟਿਪਦਾਯ ਸੁਦ੍ਧਿਕਾਰਮ੍ਮਣੇ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੋ

ਦੇਸਿਤੋ। ਯਾ ਪਞ੍ਚਕਨਯਵਸੇਨ ਦੇਸਿਯਮਾਨਂ ਬੁਜ੍ਝਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ ਤਾਸਂ ਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਕਨਯੋ। ਇਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ।

ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਚੇਸ ਪਭਿਨ੍ਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦੋ ਦਸਬਲਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਵਿਸਦਞਾਣੋ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਯਾਥਾਵਸਰਸਲਕ੍ਖਣਸ੍ਸ ਸੁਪ੍ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਕੁਸਲਤਾਯ ਯੋ ਯੋ ਨਯੋ ਲਬ੍ਭਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਦੇਸਨਂ ਨਿਯਮੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਮਾਯ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਪਿ ਤੇਨ ਏਸਾ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਸੁਦ੍ਧਿਕਚਤੁਕ੍ਕਨਯਾਦਿਵਸੇਨ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਯੇ ਕੇਚਿ ਝਾਨਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਨ੍ਤਿ ਨਾਮ ਨ ਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਪਦਾਹਿ ਵਿਨਾ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਯਮਤੋ ਝਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣਤ੍ਤਾ ਅਯਂ ਸੋਲ਼ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਕਨਯੋ ਕਥਿਤੋ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਵਕੋ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਟਿਪਦਾਨਵਕਾ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਆਰਮ੍ਮਣਨਵਕਾ, ਇਮੇ ਚ ਸੋਲ਼ਸ ਨਵਕਾਤਿ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਨਵਕਾ ਕਥਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਨਵਕੇ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਨਯਾਤਿ ਪਞ੍ਞਾਸ ਨਯਾ। ਤਤ੍ਥ ‘‘ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਯਾ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯੇਸੁ ਸਤਂ, ਪਞ੍ਚਕਨਯੇਸੁ ਪਞ੍ਚਵੀਸਸਤ’’ਨ੍ਤਿ ਪਾਠਤੋ ਪਞ੍ਚਵੀਸਾਧਿਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਸਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਞ੍ਚਕਨਯੇ ਪਨ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਸ੍ਸ ਪਵਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਞ੍ਚਵੀਸਾਧਿਕਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਸਤਂ ਹੋਤਿ। ਯਾਨਿ ਚੇਤਾਨਿ ਪਾਠੇ ਪਞ੍ਚਵੀਸਾਧਿਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਚਿਤ੍ਤਸਤਾਨਿ ਤੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਧਮ੍ਮਵਵਤ੍ਥਾਨਾਦਯੋ ਤਯੋ ਤਯੋ ਮਹਾਵਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਨਯਮਤ੍ਤਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾਤਿ।

ਪਥਵੀਕਸਿਣਂ।

੨੦੩. ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਆਪੋਕਸਿਣਾਦੀਸੁਪਿ ਏਤਾਨਿ ਝਾਨਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤੇਸੁ ਸਬ੍ਬੋ ਪਾਲ਼ਿਨਯੋ ਚ ਅਤ੍ਥਵਿਭਾਵਨਾ ਚ ਚਿਤ੍ਤਗਣਨਾ ਚ ਵਾਰਸਙ੍ਖੇਪੋ ਚ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਭਾਵਨਾਨਯੋ ਪਨ ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬੋ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ੧.੯੧ ਆਦਯੋ) ਪਕਾਸਿਤੋਯੇਵ। **ਮਹਾਸਕੁਲੁਦਾਯਿਸੁਤ੍ਤੇ** ਪਨ ਦਸਕਸਿਣਾਨਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੫੦) ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਤੇਸੁ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਿਣਂ ਆਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤਮਹਗ੍ਗਤਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਪਿ ਹੋਤੀਤਿ ਸਬ੍ਬਪ੍ਪਕਾਰੇਨ ਆਰੁਪ੍ਪਦੇਸਨਮੇਵ ਭਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਨ ਕਥਿਤਂ।

ਆਕਾਸਕਸਿਣਨ੍ਤਿ ਪਨ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਮਾਕਾਸਮ੍ਪਿ, ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾਪਿ, ਭਿਤ੍ਤਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਮਿਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਨਿਮਿਤ੍ਤਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਕਾਸਮ੍ਪਿ, ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਨਯੇ ਆਰੁਪ੍ਪਦੇਸਨਂ ਭਜਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਨਯੇ ਰੂਪਾਵਚਰਦੇਸਨਂ। ਇਤਿ ਮਿਸ੍ਸਕਤ੍ਤਾ ਇਮਂ ਰੂਪਾਵਚਰਦੇਸਨਂ ਨ ਆਰੁਲ਼੍ਹਂ। ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਕਾਸੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਜ੍ਝਾਨਂ ਪਨ ਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ ਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਨਸ੍ਸ ਅਲਾਭਤੋ। ਤਞ੍ਹਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਗ੍ਘਾਟਿਯਮਾਨਮ੍ਪਿ ਆਕਾਸਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਨ ਤਤ੍ਥ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਨਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਝਾਨਂ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਪਾਦਕਂ ਹੋਤਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਾਦਕਂ ਹੋਤਿ, ਨਿਰੋਧਪਾਦਕਂ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਨੁਪੁਬ੍ਬਨਿਰੋਧੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਯਾਵ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਾ ਲਬ੍ਭਤਿ ਵਟ੍ਟਪਾਦਕਂ ਹੋਤਿਯੇਵ। ਯਥਾ ਚੇਤਂ ਏਵਂ ਪੁਰਿਮਕਸਿਣੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਝਾਨਮ੍ਪਿ। ਨਿਰੋਧਪਾਦਕਭਾਵੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਆਕਾਸਕਸਿਣੇ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੯੮-੯੯) ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

‘ਏਕੋਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਹੁਧਾ ਹੋਤੀ’ਤਿਆਦਿਨਯਂ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੯; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੦੨) ਪਨ ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੇਨ ਪੁਰਿਮੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮਤੋ ਕਸਿਣਪਟਿਲੋਮਤੋ, ਕਸਿਣਾਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਤੋ; ਝਾਨਾਨੁਲੋਮਤੋ,

ਝਾਨਪਟਿਲੋਮਤੋ, ਝਾਨਾਨੁਲੋਮਪਟਿਲੋਮਤੋ; ਝਾਨੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤੋ, ਕਸਿਣੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤੋ, ਝਾਨਕਸਿਣੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤੋ; ਅਙ੍ਗਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤੋ, ਅਙ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਕਤੋ; ਅਙ੍ਗਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋ, ਆਰਮ੍ਮਣਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋਤਿ ਇਮੇਹਿ ਚੁਦ੍ਦਸਹਾਕਾਰੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਦਮੇਤਬ੍ਬੰ। ਤੇਸੰ ਵਿਤ੍ਥਾਰਕਥਾ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੩੬੫-੩੬੬) ਵੁਤ੍ਤਾਯੇਵ।

ਏਵੰ ਪਨ ਚੁਦ੍ਦਸਹਾਕਾਰੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਪਰਿਦਮੇਤ੍ਵਾ, ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਭਾਵਿਤਭਾਵਨੋ ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕੋ ਯੋਗਾਵਚਰੋ ਇਦ੍ਧਿਵਿਕੁਬ੍ਬਨੰ ਸਮ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨੇਤੰ ਠਾਨੰ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਆਦਿਕਮ੍ਮਿਕਸ੍ਸ ਹਿ ਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਭਾਰੋ; ਸਤੇਸੁ ਸਹਸ੍ਸੇਸੁ ਵਾ ਏਕੋਵ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਕਤਕਸਿਣਪਰਿਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਨੰ ਭਾਰੋ; ਸਤੇਸੁ ਸਹਸ੍ਸੇਸੁ ਵਾ ਏਕੋਵ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਤੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਧਿਗਮੋ ਭਾਰੋ, ਸਤੇਸੁ ਸਹਸ੍ਸੇਸੁ ਵਾ ਏਕੋਵ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਅਧਿਗਤਪ੍ਪਨਸ੍ਸ ਚੁਦ੍ਦਸਹਾਕਾਰੇਹਿ ਚਿਤ੍ਤਪਰਿਦਮਨੰ ਭਾਰੋ; ਸਤੇਸੁ ਸਹਸ੍ਸੇਸੁ ਵਾ ਏਕੋਵ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਚੁਦ੍ਦਸਹਾਕਾਰੇਹਿ ਪਰਿਦਮਿਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਇਦ੍ਧਿਵਿਕੁਬ੍ਬਨੰ ਨਾਮ ਭਾਰੋ, ਸਤੇਸੁ ਸਹਸ੍ਸੇਸੁ ਵਾ ਏਕੋਵ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਵਿਕੁਬ੍ਬਨਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿਭਾਵੋ ਨਾਮ ਭਾਰੋ; ਸਤੇਸੁ ਸਹਸ੍ਸੇਸੁ ਵਾ ਏਕੋਵ ਖਿਪ੍ਪਨਿਸਨ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਥੇਰਮ੍ਬਤ੍ਥਲੇ **ਮਹਾਰੋਹਨਗੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ** ਗਿਲਾਨੁਪਟ੍ਠਾਨੰ ਆਗਤੇਸੁ ਤਿੰਸਮਤ੍ਤੇਸੁ ਇਦ੍ਧਿਮਨ੍ਤਸਹਸ੍ਸੇਸੁ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਯ ਅਟ੍ਠਵਸ੍ਸਿਕੋ **ਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰੋ** ਵਿਯ। ਸਬ੍ਬੰ ਵਤ੍ਥੁ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੨.੩੬੭) ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਮੇਵਾਤਿ।

ਕਸਿਣਕਥਾ।

ਅਭਿਭਾਯਤਨਕਥਾ

੨੦੪. ਏਵੰ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲੰ ਨਿਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ, ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਮਾਨੇਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਭਾਵਨਾਯ ਅਸਮਾਨੰ ਇਮੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਸਙ੍ਖਾਤੰ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀ**ਤਿ ਅਲਾਭਿਤਾਯ ਵਾ ਅਨਤ੍ਥਿਕਤਾਯ ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰੂਪੇ ਪਰਿਕਮ੍ਮਸਞ੍ਞਾਵਿਰਹਿਤੋ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਕਤਪਰਿਕਮ੍ਮਤਾਯ ਪਰਿਕਮ੍ਮਵਸੇਨ ਚੇਵ ਅਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਚ ਤਾਨਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਪਰਿਤ੍ਤਾਨੀ**ਤਿ ਅਵਡ੍ਢਿਤਾਨਿ। **ਤਾਨਿ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਨਾਮ ਸਮ੍ਪਨ੍ਨਗਹਣਿਕੋ ਕਟਚ੍ਛੁਮਤ੍ਤੰ ਭਤ੍ਤੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ 'ਕਿੰ ਏਤ੍ਥ ਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬੰ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਸਙ੍ਕਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਏਕਕਬਲਮੇਵ ਕਰੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰਿਕੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਿਸਦਞਾਣੋ 'ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਪਰਿਤ੍ਤਕੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਨਾਯੰ ਮਮ ਭਾਰੋ'ਤਿ ਤਾਨਿ ਰੂਪਾਨਿ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਹ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਜਾਨਾਮਿ ਪਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੋ ਕਥਿਤੋ। **ਆਗਮਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੰ – ਇਮਿਨਾਸ੍ਸ ਪਨ ਆਭੋਗੋ ਕਥਿਤੋ। ਸੋ ਚ ਖੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ, ਨ ਅਨ੍ਤੋਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੮.੬੫)।

ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨੀਤਿ ਵਡ੍ਢਿਤਪ੍ਪਮਾਣਾਨਿ। **ਅਭਿਭੁਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਯਥਾ ਮਹਗ੍ਘਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਏਕੰ ਭਤ੍ਤਵਡ੍ਢਿਤਕੰ ਲਭਿਤ੍ਵਾ 'ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਹੋਤੁ 'ਕਿਮੇਸਾ ਮਯ੍ਹੰ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਤੰ ਨ ਮਹਨ੍ਤਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਞਾਣੁਤ੍ਤਰੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਿਸਦਞ੍ਞਾਣੋ 'ਕਿਮੇਤ੍ਥ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੰ, ਨ ਇਦੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ, ਨ ਮਯ੍ਹੰ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਕਰਣੇ ਭਾਰੋ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਤਾਨਿ ਅਭਿਭਵਿਤ੍ਵਾ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਹ ਨਿਮਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੇਨੇਵੇਤ੍ਥ ਅਪ੍ਪਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਇਧ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਨ ਗਹਿਤਾ, ਪਰਤੋ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਨੀਤਿ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ। **ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** ਪਨ ਵੁਤ੍ਤੰ – 'ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇਵ ਗਹਿਤਾਨਿ । ਕਿੰ ਕਾਰਣਾ? ਚਤੂਸੁ ਹਿ ਗਹਿਤੇਸੁ ਦੇਸਨਾ ਸੋਲ਼ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਕਾ ਹੋਤਿ, ਸਤ੍ਥਾਰਾ ਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸੋਲ਼ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਕਾ ਦੇਸਨਾ ਕਿਲਞ੍ਜਮ੍ਹਿ ਤਿਲੇ ਪਤ੍ਥਰਨ੍ਤੇਨ ਵਿਯ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਕਥਿਤਾ। ਤਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਅਟ੍ਠਕ੍ਖਤ੍ਤੁਕੰ ਦੇਸਨੰ ਕਾਤੁੰ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ।

ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀਤਿ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਪਰਿਸੁਦ੍ਧਵਣ੍ਣਾਨਿ। ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਨਿ ਹਿ ਨੀਲਾਦੀਨਿ ਸੁਵਣ੍ਣਾਨਿ, ਅਪਰਿਸੁਦ੍ਧਾਨਿ ਚ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀਤਿ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਿ। **ਆਗਮਟ੍ਠਕਥਾਸੁ** ਪਨ 'ਸੁਵਣ੍ਣਾਨਿ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤੁ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨਿ ਵਾ, ਪਰਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਮਾਣਵਸੇਨੇਵ ਇਮਾਨਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਦੇਸਿਤਾਨੀ'ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੮.੬੫) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਚਤੂਸੁ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਵਿਤਕ੍ਕਚਰਿਤਵਸੇਨ ਆਗਤਂ, ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ ਮੋਹਚਰਿਤਵਸੇਨ, ਸੁਵਣ੍ਣਂ ਦੋਸਚਰਿਤਵਸੇਨ, ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਂ ਰਾਗਚਰਿਤਵਸੇਨ। ਏਤੇਸਞ੍ਹਿ ਏਤਾਨਿ ਸਪ੍ਪਾਯਾਨਿ। ਸਾ ਚ ਤੇਸਂ ਸਪ੍ਪਾਯਤਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੪੩) ਚਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ, ਯਥਾ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ''ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ ਏਕੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਨੀ''ਤਿਆਦਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੭੩; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੪੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੬੫) ਵੁਤ੍ਤਂ, ਏਵਂ ਅਵਤ੍ਵਾ ਇਧ ਚਤੂਸੁਪਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞਿਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਰੂਪਾਨਂ ਅਨਭਿਭਵਨੀਯਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਵਾ ਹਿ ਇਧ ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰੂਪਾਨੇਵ ਅਭਿਭਵਿਤਬ੍ਬਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿ ਨਿਯਮਤੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ ਤਤ੍ਰਪਿ ਇਧਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਸਤ੍ਥੁ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਚਤੂਸੁ ਅਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਅਪੁਬ੍ਬਪਦਵਣ੍ਣਨਾ। ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਯਪਟਿਪਦਾਭੇਦੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨੇ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕੇਵਲਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣਚਤੁਕ੍ਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣਦੁਕਂ ਹੋਤਿ, ਸੋਲ਼ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਕਞ੍ਚ ਅਟ੍ਠਕ੍ਖਤ੍ਤੁਕਂ। ਸੇਸਂ ਤਾਦਿਸਮੇਵ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨੇ ਏਕੋ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਵਕੋ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਟਿਪਦਾਨਵਕਾ, ਦ੍ਵੇ ਆਰਮ੍ਮਣਨਵਕਾ, ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਪਦਾਮਿਸ੍ਸਕੇ ਅਟ੍ਠ ਨਵਕਾਤਿ ਪਨ੍ਨਰਸ ਨਵਕਾਤਿ ਚਤੂਸੁਪਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨੇਸੁ ਸਮਸਟ੍ਠਿ ਨਵਕਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੨੪੬. ਪਞ੍ਚਮਅਭਿਭਾਯਤਨਾਦੀਸੁ **ਨੀਲਾਨੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਗਾਹਿਕਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਨੀਲਵਣ੍ਣਾਨੀ**ਤਿ ਵਣ੍ਣਵਸੇਨ, **ਨੀਲਨਿਦਸ੍ਸਨਾਨੀ**ਤਿ ਨਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ, ਅਪਞ੍ਞਾਯਮਾਨਵਿਵਰਾਨਿ, ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਵਣ੍ਣਾਨਿ, ਏਕਨੀਲਾਨੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। **ਨੀਲਨਿਭਾਸਾਨੀ**ਤਿ ਇਦਂ ਪਨ ਓਭਾਸਨਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ; ਨੀਲੋਭਾਸਾਨਿ ਨੀਲਪ੍ਪਭਾਯੁਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤੇਨ ਨੇਸਂ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਵਣ੍ਣਵਸੇਨ ਹਿ ਇਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਭਿਭਾਯਤਨਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। **ਪੀਤਾਨੀ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਨੀਲਕਸਿਣਂ ਉਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਨੀਲਸ੍ਮਿਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਪੁਪ੍ਫਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਵਤ੍ਥਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਵਣ੍ਣਧਾਤੁਯਾ ਵਾਤਿਆਦਿਕਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਕਸਿਣਕਰਣਞ੍ਚ ਪਰਿਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਅਪ੍ਪਨਾਵਿਧਾਨਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਂ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੯੩ ਆਦਯੋ) ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਯਥਾ ਚ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਅਭਿਭਾਯਤਨੇ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਨਵਕਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਅਭਿਭਾਯਤਨਕਥਾ।

ਵਿਮੋਕ੍ਖਕਥਾ

੨੪੮. ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਨਾਮ ਨ ਕੇਵਲਂ ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਅਭਿਭਵਨਤੋ ਅਭਿਭਾਯਤਨਵਸੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖਵਸੇਨਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਮ੍ਪਿ ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ।

ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ? ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੇਨ। ਕੋ ਅਯਂ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੋ ਨਾਮ? ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੋ, ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਚ ਅਭਿਰਤਿਵਸੇਨ ਸੁਟ੍ਠੁ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੋ । ਪਿਤੁਅਙ੍ਕੇ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਸ੍ਸ ਦਾਰਕਸ੍ਸ ਸਯਨਂ ਵਿਯ ਅਨਿਗ੍ਗਹਿਤਭਾਵੇਨ ਨਿਰਾਸਙ੍ਕਤਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂਲਕ੍ਖਣਞ੍ਹਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਅਯਂ ਨਯੋ ਆਰਦ੍ਧੋ।

ਤਤ੍ਥ **ਰੂਪੀ**ਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕੇਸਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਂ ਰੂਪਜ੍ਝਾਨਂ ਰੂਪਂ, ਤਦਸ੍ਸਤ੍ਥੀਤਿ ਰੂਪੀ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਨੀਲਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਕੇਸੇ ਵਾ ਪਿਤ੍ਤੇ ਵਾ ਅਕ੍ਖਿਤਾਰਕਾਯ ਵਾ ਕਰੋਤਿ। ਪੀਤਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਮੇਦੇ ਵਾ ਛਵਿਯਾ ਵਾ ਅਕ੍ਖੀਨਂ ਪੀਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵਾ ਕਰੋਤਿ।

ਲੋਹਿਤਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਮਂਸੇ ਵਾ ਲੋਹਿਤੇ ਵਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਵਾ ਹਤ੍ਥਤਲਪਾਦਤਲੇਸੁ ਵਾ ਅਕ੍ਖੀਨਂ ਰਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵਾ ਕਰੋਤਿ। ਓਦਾਤਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਟ੍ਠਿਮ੍ਹਿ ਵਾ ਦਨ੍ਤੇ ਵਾ ਨਖੇ ਵਾ ਅਕ੍ਖੀਨਂ ਸੇਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵਾ ਕਰੋਤਿ। ਏਵਂ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਜ੍ਝਾਨਸਮਙ੍ਗਿਨਂ ਸਨ੍ਧਾਯੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਪਿ ਨੀਲਕਸਿਣਾਦਿਰੂਪਾਨਿ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਵਤ੍ਥੁਕੇਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਞਾਣਪਟਿਲਾਭੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ।

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪਸਞ੍ਞੀਤਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਨ ਰੂਪਸਞ੍ਞੀ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੇਸਾਦੀਸੁ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਿਤਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮਿਨਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਪਰਿਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਵ ਪਟਿਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨਤਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ।

ਸੁਭਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧੇਸੁ ਨੀਲਾਦੀਸੁ ਵਣ੍ਣਕਸਿਣੇਸੁ ਞਾਣਾਨਿ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਨ੍ਤੋਅਪ੍ਪਨਾਯ 'ਸੁਭ'ਨ੍ਤਿ ਆਭੋਗੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਯੋ ਪਨ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਂ ਸੁਭਕਸਿਣਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਤਿ, ਸੋ ਯਸ੍ਮਾ 'ਸੁਭ'ਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਪਠਮਂ ਞਾਣਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਾਦੀਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ। **ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਮਗ੍ਗੇ** ਪਨ ''ਕਥਂ ਸੁਭਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ? ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ...ਪੇ॰... ਵਿਹਰਤਿ, ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ; ਕਰੁਣਾ... ਮੁਦਿਤਾ... ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਏਕਂ ਦਿਸਂ...ਪੇ॰... ਵਿਹਰਤਿ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਸਤ੍ਤਾ ਅਪ੍ਪਟਿਕੂਲਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸੁਭਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੧੨) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਧ ਪਨ ਉਪਰਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂਯੇਵ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਾਨਂ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਤਂ ਨਯਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸੁਨੀਲਕਸੁਪੀਤਕਸੁਲੋਹਿਤਕਸੁਓਦਾਤਕਪਰਿਸੁਦ੍ਧਨੀਲਕਪਰਿਸੁਦ੍ਧਪੀਤਕਪਰਿਸੁਦ੍ਧਲੋਹਿਤਕਪਰਿਸੁਦ੍ਧਓਦਾਤਕਵਸੇਨੇਵ ਸੁਭਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤੋ। ਇਤਿ ਕਸਿਣਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਭਿਭਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵਾ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋਤਿ ਵਾ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਮੇਵ । ਤਞ੍ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਕਲਟ੍ਠੇਨ ਕਸਿਣਂ ਨਾਮ, ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਭਿਭਵਨਟ੍ਠੇਨ ਅਭਿਭਾਯਤਨਂ ਨਾਮ, ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੇਨ ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚ ਵਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੇਨ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਨਾਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਕਸਿਣਦੇਸਨਾ ਅਭਿਧਮ੍ਮਵਸੇਨ, ਇਤਰਾ ਪਨ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਦੇਸਨਾਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਪੁਬ੍ਬਪਦਵਣ੍ਣਨਾ। ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਸਤ੍ਤਤਿ ਨਵਕਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਵਿਮੋਕ੍ਖਕਥਾ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਕਥਾ

੨੫੧. ਇਦਾਨਿ ਮੇਤ੍ਤਾਦਿਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਂ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਮੇਤ੍ਤਾਸਹਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ। ਪਰਤੋ ਕਰੁਣਾਸਹਗਤਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯੇਨ ਪਨੇਸ ਵਿਧਾਨੇਨ ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਮੇਤ੍ਤਾਦਿਸਹਗਤਾਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ, ਤਂ ਮੇਤ੍ਤਾਦੀਨਂ ਭਾਵਨਾਵਿਧਾਨਂ ਸਬ੍ਬਂ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੨੪੦) ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਮੇਵ। ਅਵਸੇਸਾਯ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਅਤ੍ਥੋ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣੇ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਨਵਕਾ, ਇਧ ਪੁਰਿਮਾਸੁ ਤੀਸੁ ਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਿਕਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਸਤ੍ਤਕਾ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਏਕਕਾ, ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਸੁ ਚ ਛਨ੍ਦਾਦੀਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਤਿ ਇਮੇਪਿ ਯੇਵਾਪਨਕਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਾਦਿਭਾਵੋ ਚੇਤ੍ਥ ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਤਾਵ ਬ੍ਯਾਪਾਦਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ, ਕਰੁਣਾਯ ਵਿਹਿਂਸਾਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ, ਮੁਦਿਤਾਯ ਅਰਤਿਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਯ ਰਾਗਪਟਿਘਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਪਨ ਨਬਹੁਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ; ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਬਹੁਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਸੇਸਂ ਤਾਦਿਸਮੇਵ।

ਏਵਂ ਤਾਵ ਪਾਲਿਵਸੇਨੇਵ –

ਬ੍ਰਹ੍ਮੁਤ੍ਤਮੇਨ ਕਥਿਤੇ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੇ ਇਮੇ ਇਤਿ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ।
ਭਿਯ੍ਯੋ ਏਤੇਸੁ ਅਯਂ, ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ॥

ਏਤਾਸੁ ਹਿ ਮੇਤ੍ਤਾਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਉਪੇਕ੍ਖਾਸੁ ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਾਵ ਮੇਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਮੇਤ੍ਤਾ,** ਸਿਨਿਯ੍ਹਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਮਿਤ੍ਤੇ ਵਾ ਭਵਾ, ਮਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਏਸਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਪਿ ਮੇਤ੍ਤਾ। ਪਰਦੁਕ੍ਖੇ ਸਤਿ ਸਾਧੂਨਂ ਹਦਯਕਮ੍ਪਨਂ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਕਰੁਣਾ**। ਕਿਣਾਤਿ ਵਾ ਪਰਦੁਕ੍ਖਂ ਹਿਂਸਤਿ ਵਿਨਾਸੇਤੀਤਿ **ਕਰੁਣਾ** । ਕਿਰੀਯਤਿ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਿਤੇਸੁ ਫਰਣਵਸੇਨ ਪਸਾਰਿਯਤੀਤਿ **ਕਰੁਣਾ**। ਮੋਦਨ੍ਤਿ ਤਾਯ ਤਂਸਮਙ੍ਗਿਨੋ, ਸਯਂ ਵਾ ਮੋਦਤਿ, ਮੋਦਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਤਨ੍ਤਿ **ਮੁਦਿਤਾ**। 'ਅਵੇਰਾ ਹੋਨ੍ਤੂ'ਤਿਆਦਿਬ੍ਯਾਪਾਰਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵੂਪਗਮਨੇਨ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਉਪੇਕ੍ਖਾ**।

ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਹਿਤਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾ 'ਮੇਤ੍ਤਾ', ਹਿਤੂਪਸਂਹਾਰਰਸਾ, ਆਘਾਤਵਿਨਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਮਨਾਪਭਾਵਦਸ੍ਸਨਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਬ੍ਯਾਪਾਦੂਪਸਮੋ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਸਿਨੇਹਸਮ੍ਭਵੋ ਵਿਪਤ੍ਤਿ। ਦੁਕ੍ਖਾਪਨਯਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾ 'ਕਰੁਣਾ', ਪਰਦੁਕ੍ਖਾਸਹਨਰਸਾ, ਅਵਿਹਿਂਸਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ , ਦੁਕ੍ਖਾਭਿਭੂਤਾਨਂ ਅਨਾਥਭਾਵਦਸ੍ਸਨਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਵਿਹਿਂਸੂਪਸਮੋ ਤਸ੍ਸਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਸੋਕਸਮ੍ਭਵੋ ਵਿਪਤ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਪਮੋਦਨਲਕ੍ਖਣਾ 'ਮੁਦਿਤਾ', ਅਨਿਸ੍ਸਾਯਨਰਸਾ, ਅਰਤਿਵਿਘਾਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਅਰਤਿਵੂਪਸਮੋ ਤਸ੍ਸਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਪਹਾਸਸਮ੍ਭਵੋ ਵਿਪਤ੍ਤਿ। ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾ 'ਉਪੇਕ੍ਖਾ', ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਸਮਭਾਵਦਸ੍ਸਨਰਸਾ, ਪਟਿਘਾਨੁਨਯਵੂਪਸਮਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ''ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਾ ਸਤ੍ਤਾ, ਤੇ ਕਸ੍ਸ ਰੁਚਿਯਾ ਸੁਖਿਤਾ ਵਾ ਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਵਾ ਮੁਚ੍ਚਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਪਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵਾ ਨ ਪਰਿਹਾਯਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ''ਤਿ? ਏਵਂ ਪਵਤ੍ਤਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਾਦਸ੍ਸਨਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਪਟਿਘਾਨੁਨਯਵੂਪਸਮੋ ਤਸ੍ਸਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ, ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਾਯ ਅਞ੍ਞਾਣੁਪੇਕ੍ਖਾਯ ਸਮ੍ਭਵੋ ਵਿਪਤ੍ਤਿ।

ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਨੇਤੇਸਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਾਨਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਸੁਖਞ੍ਚੇਵ ਭਵਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ ਚ ਸਾਧਾਰਣਪ੍ਪਯੋਜਨਂ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਾਦਿਪਟਿਘਾਤੋ ਆਵੇਣਿਕਂ। ਬ੍ਯਾਪਾਦਪਟਿਘਾਤਪ੍ਪਯੋਜਨਾ ਹੇਤ੍ਥ ਮੇਤ੍ਤਾ, ਵਿਹਿਂਸਾਅਰਤਿਰਾਗਪਟਿਘਾਤਪ੍ਪਯੋਜਨਾ ਇਤਰਾ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

''ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਸ੍ਸ ਯਦਿਦਂ ਮੇਤ੍ਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਵਿਹੇਸਾਯ ਯਦਿਦਂ ਕਰੁਣਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ; ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਅਰਤਿਯਾ ਯਦਿਦਂ ਮੁਦਿਤਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤਿ, ਨਿਸ੍ਸਰਣਞ੍ਹੇਤਂ, ਆਵੁਸੋ, ਰਾਗਸ੍ਸ ਯਦਿਦਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਚੇਤੋਵਿਮੁਤ੍ਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੨੬; ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੧੩)।

ਏਕਮੇਕਸ੍ਸ ਚੇਤ੍ਥ ਆਸਨ੍ਨਦੂਰਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾ। ਮੇਤ੍ਤਾਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ਹਿ, ਸਮੀਪਚਾਰੋ ਵਿਯ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸਪਤ੍ਤੋ, ਗੁਣਦਸ੍ਸਨਸਭਾਗਤਾਯ ਰਾਗੋ ਆਸਨ੍ਨਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੋ। ਸੋ ਲਹੁਂ ਓਤਾਰਂ ਲਭਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਮੇਤ੍ਤਾ ਰਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਬ੍ਬਤਾਦਿਗਹਨਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਵਿਯ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਸਪਤ੍ਤੋ ਸਭਾਵਵਿਸਭਾਗਤਾਯ ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਦੂਰਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤੋ ਨਿਬ੍ਭਯੇਨ ਮੇਤ੍ਤਾਯਿਤਬ੍ਬਂ। ਮੇਤ੍ਤਾਯਿਸ੍ਸਤਿ ਚ ਨਾਮ ਕੋਪਞ੍ਚ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ।

ਕਰੁਣਾਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ''ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਇਟ੍ਠਾਨਂ ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਮਨਾਪਾਨਂ ਮਨੋਰਮਾਨਂ ਲੋਕਾਮਿਸਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਅਪ੍ਪਟਿਲਾਭਂ ਵਾ ਅਪ੍ਪਟਿਲਾਭਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਂ ਅਤੀਤਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਵਿਪਰਿਣਤਂ ਸਮਨੁਸ੍ਸਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਯਂ ਏਵਰੂਪਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਆਗਤਂ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਵਿਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਸਭਾਗਤਾਯ ਆਸਨ੍ਨਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਂ। ਸਭਾਵਵਿਸਭਾਗਤਾਯ ਵਿਹੇਸਾ ਦੂਰਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤੋ ਨਿਬ੍ਭਯੇਨ ਕਰੁਣਾਯਿਤਬ੍ਬਂ। ਕਰੁਣਞ੍ਚ ਨਾਮ ਕਰਿਸ੍ਸਤਿ ਪਾਣਿਆਦੀਹਿ ਚ ਵਿਹੇਸਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ।

ਮੁਦਿਤਾਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ‘‘ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਂ ਰੂਪਾਨਂ ਇਟ੍ਠਾਨਂ ਕਨ੍ਤਾਨਂ ਮਨਾਪਾਨਂ ਮਨੋਰਮਾਨਂ ਲੋਕਾਮਿਸਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਟਿਲਾਭਂ ਵਾ ਪਟਿਲਾਭਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵਾ ਪਟਿਲਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਂ ਅਤੀਤਂ ਨਿਰੁਦ੍ਧਂ ਵਿਪਰਿਣਤਂ ਸਮਨੁਸ੍ਸਰਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਯਂ ਏਵਰੂਪਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸ’’ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੬) ਨਯੇਨ ਆਗਤਂ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਸਭਾਗਤਾਯ ਆਸਨ੍ਨਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਂ। ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਤਾਯ ਅਰਤਿ ਦੂਰਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤੋ ਨਿਬ੍ਭਯੇਨ ਮੁਦਿਤਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਪਮੁਦਿਤੋ ਚ ਨਾਮ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਪਨ੍ਤਸੇਨਾਸਨੇਸੁ ਚ ਅਧਿਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ।

ਉਪੇਕ੍ਖਾਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਸ੍ਸ ਪਨ ‘‘ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਬਾਲਸ੍ਸ ਮੂਲ੍ਹਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਅਨੋਧਿਜਿਨਸ੍ਸ ਅਵਿਪਾਕਜਿਨਸ੍ਸ ਅਨਾਦੀਨਵਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ। ਯਾ ਏਵਰੂਪਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਰੂਪਂ ਸਾ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੦੮) ਨਯੇਨ ਆਗਤਾ ਗੇਹਸ੍ਸਿਤਾ ਅਞ੍ਞਾਣੁਪੇਕ੍ਖਾ ਦੋਸਗੁਣਾਨਂ ਅਵਿਚਾਰਣਵਸੇਨ ਸਭਾਗਤ੍ਤਾ ਆਸਨ੍ਨਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾ। ਸਭਾਗਵਿਸਭਾਗਤਾਯ ਰਾਗਪਟਿਘਾ ਦੂਰਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤੋ ਨਿਬ੍ਭਯੇਨ ਉਪੇਕ੍ਖਿਤਬ੍ਬਂ। ਉਪੇਕ੍ਖਿਸ੍ਸਤਿ ਚ ਨਾਮ ਰਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ ਚ ਪਟਿਹਞ੍ਞਿਸ੍ਸਤਿ ਚਾਤਿ ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ।

ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਚ ਏਤੇਸਂ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮਤਾਛਨ੍ਦੋ ਆਦਿ, ਨੀਵਰਣਾਦਿਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਂ ਮਜ੍ਝਂ, ਅਪ੍ਪਨਾ ਪਰਿਯੋਸਾਨਂ, ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਵਸੇਨ ਏਕੋ ਵਾ ਸਤ੍ਤੋ ਅਨੇਕਾ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ, ਉਪਚਾਰੇ ਵਾ ਅਪ੍ਪਨਾਯ ਵਾ ਪਤ੍ਤਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਵਡ੍ਢਨਂ।

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਵਡ੍ਢਨਕ੍ਕਮੋ – ਯਥਾ ਹਿ ਕੁਸਲੋ ਕਸ੍ਸਕੋ ਕਸਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕਸਤਿ, ਏਵਂ ਪਠਮਮੇਵ ਏਕਂ ਆਵਾਸਂ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ‘ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਆਵਾਸੇ ਸਤ੍ਤਾ ਅਵੇਰਾ ਹੋਨ੍ਤੂ’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਮੇਤ੍ਤਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਂ ਮੁਦੁਂ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਆਵਾਸਾ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤਬ੍ਬਾ । ਤਤੋ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਤਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਚ ਛ ਸਤ੍ਤ ਅਟ੍ਠ ਨਵ ਦਸ, ਏਕਾ ਰਚ੍ਛਾ, ਉਪਡ੍ਢਗਾਮੋ, ਗਾਮੋ, ਜਨਪਦੋ, ਰਜ੍ਜਂ, ਏਕਾ ਦਿਸਾਤਿ ਏਵਂ ਯਾਵ ਏਕਂ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਂ, ਤਤੋ ਵਾ ਪਨ ਭਿਯ੍ਯੋ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮੇਤ੍ਤਾ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਥਾ ਕਰੁਣਾਦਯੋਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣਵਡ੍ਢਨਕ੍ਕਮੋ।

ਯਥਾ ਪਨ ਕਸਿਣਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੋ ਆਰੁਪ੍ਪਾ, ਸਮਾਧੀਨਂ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ, ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੋ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿ, ਸਮਥਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੋ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਪੁਰਿਮਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਤ੍ਤਯਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੋ ਏਤ੍ਥ ਉਪੇਕ੍ਖਾਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਥਮ੍ਭੇ ਅਨੁਸ੍ਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤੁਲਾਸਙ੍ਘਾਟਂ ਅਨਾਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਆਕਾਸੇ ਕੂਟਗੋਪਾਨਸਿਯੋ ਠਪੇਤੁਂ, ਏਵਂ ਪੁਰਿਮੇਸੁ ਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਵਿਨਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਭਾਵੇਤੁਂ। ਕਸਿਣੇਸੁ ਪਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤਤਿਯਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸਪੇਸਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵਿਸਭਾਗਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ‘ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਾ ਮੇਤ੍ਤਾ ਕਰੁਣਾ ਮੁਦਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ? ਕਸ੍ਮਾ ਚ, ਚਤਸ੍ਸੋਵ? ਕੋ ਚ ਏਤਾਸਂ ਕਮੋ? ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਚ ਕਸ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ’ਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ – ਸੇਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਤਾਵ ਨਿਦ੍ਦੋਸਭਾਵੇਨ ਚੇਤ੍ਥ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਹਿ ਸੇਟ੍ਠਾ ਏਤੇ ਵਿਹਾਰਾ। ਯਥਾ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੋ ਨਿਦ੍ਦੋਸਚਿਤ੍ਤਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਏਤੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਯੋਗਿਨੋ ਬ੍ਰਹ੍ਮਸਮਾਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤੀਤਿ ਸੇਟ੍ਠਟ੍ਠੇਨ ਨਿਦ੍ਦੋਸਭਾਵੇਨ ਚ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

ਕਸ੍ਮਾ ਚ ਚਤਸ੍ਸੋਤਿਆਦਿਪਞ੍ਹਸ੍ਸ ਪਨ ਇਦਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜਨਂ –

ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਾਦਿਵਸਾ ਚਤਸ੍ਸੋ,
ਹਿਤਾਦਿਆਕਾਰਵਸਾ ਪਨਾਸਂ।
ਕਮੋ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇ,
ਤਾ ਗੋਚਰੇ ਯੇਨ ਤਦਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾ॥

ਏਤਾਸੁ ਹਿ ਯਸ੍ਮਾ ਮੇਤ੍ਤਾ ਬਜਾਪਾਦਬਹੁਲਸ੍ਸ, ਕਰੁਣਾ ਵਿਹਿੰਸਾਬਹੁਲਸ੍ਸ, ਮੁਦਿਤਾ ਅਰਤਿਬਹੁਲਸ੍ਸ, ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਰਾਗਬਹੁਲਸ੍ਸ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੋ; ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਹਿਤੂਪਸੰਹਾਰਅਹਿਤਾਪਨਯਨਸਮ੍ਪਤ੍ତਿਮੋਦਨਅਨਾਭੋਗਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋਯੇਵ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮਨਸਿਕਾਰੋ; ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਯਥਾ ਮਾਤਾ ਦਹਰਗਿਲਾਨਯੋਬ੍ਬਨਪ੍ਪਤ੍ਤਸਕਿਚ੍ਚਪਸੁਤੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਪੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦਹਰਸ੍ਸ ਅਭਿਵੁਡ੍ਢਿਕਾਮਾ ਹੋਤਿ, ਗਿਲਾਨਸ੍ਸ ਗੇਲਞ੍ਞਾਪਨਯਨਕਾਮਾ, ਯੋਬ੍ਬਨਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਯੋਬ੍ਬਨਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਿਕਾਮਾ, ਸਕਿਚ੍ਚਪਸੁਤਸ੍ਸ ਕਿਸ੍ਮਿਞ੍ਚਿਪਿ ਪਰਿਯਾਯੇ ਅਬਜਾਵਟਾ ਹੋਤਿ, ਤਥਾ ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਵਿਹਾਰਿਕੇਨਾਪਿ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮੇਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਤੋ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਾਦਿਵਸਾ ਚਤਸ੍ਸੋਵ ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਚਤਸ੍ਸੋਪੇਤਾ ਭਾਵੇਤੁਕਾਮੇਨ ਪਠਮੰ ਹਿਤਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੰ, ਹਿਤਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾ ਚ ਮੇਤ੍ਤਾ; ਤਤੋ ਏਵੰ ਪਤ੍ਥਿਤਹਿਤਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਦੁਕ੍ਖਾਭਿਭਵੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵਾ ਸੁਤ੍ਵਾ ਵਾ ਸਮ੍ਭਾਵੇਤ੍ਵਾ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਾਪਨਯਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨ, ਦੁਕ੍ਖਾਪਨਯਨਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾ ਚ ਕਰੁਣਾ; ਅਥੇਵੰ ਪਤ੍ਥਿਤਹਿਤਾਨੰ ਪਤ੍ਥਿਤਦੁਕ੍ਖਾਪਗਮਾਨਞ੍ਚ ਨੇਸੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪ੍ਪਮੋਦਨਵਸੇਨ, ਪਮੋਦਨਲਕ੍ਖਣਾ ਚ ਮੁਦਿਤਾ; ਤਤੋ ਪਰੰ ਪਨ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ ਅਜ੍ਝੁਪੇਕ੍ਖਕਤਾਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰੇਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬੰ, ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾ; ਤਸ੍ਮਾ ਇਤੋ ਹਿਤਾਦਿਆਕਾਰਵਸਾ ਪਨਾਸੰ ਪਠਮੰ ਮੇਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਥ ਕਰੁਣਾ ਮੁਦਿਤਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਤਿ ਅਯੰ ਕਮੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬਾਪੇਤਾ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇ ਗੋਚਰੇ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ ਏਤਾਸੰ ਗੋਚਰਭੂਤਾ, 'ਏਕਸਤ੍ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਚ ਏਤ੍ਤਕੇ ਪਦੇਸੇ ਮੇਤ੍ਤਾਦਯੋ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬਾ'ਤਿ ਏਵੰ ਪਮਾਣੰ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਸਕਲਫਰਣਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਾਤਿ, ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ –

ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗਾਦਿਵਸਾ ਚਤਸ੍ਸੋ,
ਹਿਤਾਦਿਆਕਾਰਵਸਾ ਪਨਾਸੰ।
ਕਮੋ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਚ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇ,
ਤਾ ਗੋਚਰੇ ਯੇਨ ਤਦਪ੍ਪਮਞ੍ਞਾਤਿ॥

ਏਵੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣਗੋਚਰਤਾਯ ਏਕਲਕ੍ਖਣਾਸੁ ਚਾਪਿ ਏਤਾਸੁ ਪੁਰਿਮਾ ਤਿਸ੍ਸੋ ਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਿਕਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਵਿਪ੍ਪਯੋਗਤੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨਾਸੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸੇਨ ਅਵਿਪ੍ਪਯੋਗੋਤਿ? ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾਨੰ ਬਜਾਪਾਦਾਦੀਨੰ ਨਿਸ੍ਸਰਣਤ੍ਤਾ। ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਪਨ ਅਵਸੇਸੇਕਜ੍ਝਾਨਿਕਾਵ। ਕਸ੍ਮਾ? ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋ। ਨ ਹਿ ਸਤ੍ਤੇਸੁ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨੰ ਵਿਨਾ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ।

ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਕਥਾ।

ਅਸੁਭਕਥਾ

੨੬੩. ਇਦਾਨਿ ਰਾਗਚਰਿਤਸਤ੍ਤਾਨੰ ਏਕਨ੍ਤਹਿਤੰ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਏਕੇਕਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨੰ ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ।

ਤਤ੍ਥ **ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ, ਭਸ੍ਤਾ ਵਿਯ ਵਾਯੁਨਾ, ਉਦ੍ਧੰ ਜੀਵਿਤਪਰਿਯਾਦਾਨਾ ਯਥਾਨੁਕ੍ਕਮੰ ਸਮੁਗ੍ਗਤੇਨ ਸੂਨਭਾਵੇਨ ਧੁਮਾਤਤ੍ਤਾ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤੰ। ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਮੇਵ **ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕੰ**। ਪਟਿਕੂਲਤ੍ਤਾ ਵਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤੰ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕੰ। ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਛਵਸਰੀਰਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਵਿਨੀਲੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਪਰਿਭਿਨ੍ਨਨੀਲਵਣ੍ਣੰ। ਵਿਨੀਲਮੇਵ **ਵਿਨੀਲਕੰ**। ਪਟਿਕੂਲਤ੍ਤਾ

ਵਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤੰ ਵਿਨੀਲਨ੍ਤਿ ਵਿਨੀਲਕੰ। ਮੰਸੁਸ੍ਸਦਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਰਤ੍ਤਵਣ੍ਣਸ੍ਸ, ਪੁਬ੍ਬਸਨ੍ਨਿਚਯਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਸੇਤਵਣ੍ਣਸ੍ਸ, ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਚ ਨੀਲਵਣ੍ਣਸ੍ਸ , ਨੀਲਟ੍ਠਾਨੇ ਨੀਲਸਾਟਕਪਾਰੁਤਸ੍ਸੇਵ ਛਵਸਰੀਰਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਪਰਿਭਿਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਸ੍ਸਨ੍ਦਮਾਨੰ ਪੁਬ੍ਬੰ ਵਿਪੁਬ੍ਬੰ। ਵਿਪੁਬ੍ਬਮੇਵ **ਵਿਪੁਬ੍ਬਕੰ**। ਪਟਿਕੂਲਤ੍ਤਾ ਵਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤੰ ਵਿਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਵਿਪੁਬ੍ਬਕੰ। ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਛਵਸਰੀਰਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਵਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਦ੍ਵਿਧਾ ਛਿਨ੍ਨੇਨ ਅਪਧਾਰਿਤੰ, ਵਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਮੇਵ **ਵਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕੰ**। ਪਟਿਕੂਲਤ੍ਤਾ ਵਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤੰ ਵਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਨ੍ਤਿ ਵਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕੰ। ਵੇਮਜ੍ਝੇ ਛਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਛਵਸਰੀਰਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਇਤੋ ਚ ਏਤ੍ਤੋ ਚ ਵਿਵਿਧਾਕਾਰੇਨ ਸੋਣਸਿਙ੍ਗਾਲਾਦੀਹਿ ਖਾਯਿਤੰ ਵਿਕ੍ਖਾਯਿਤੰ। ਵਿਕ੍ਖਾਯਿਤਮੇਵ **ਵਿਕ੍ਖਾਯਿਤਕੰ**। ਪਟਿਕੂਲਤ੍ਤਾ ਵਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤੰ ਵਿਕ੍ਖਾਯਿਤਨ੍ਤਿ ਵਿਕ੍ਖਾਯਿਤਕੰ। ਤਥਾਰੂਪਸ੍ਸ ਛਵਸਰੀਰਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਵਿਵਿਧਾ ਖਿਤ੍ਤੰ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ। ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮੇਵ **ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕੰ**। ਪਟਿਕੂਲਤ੍ਤਾ ਵਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤੰ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕੰ। 'ਅਞ੍ਞੇਨ ਹਤ੍ਥੰ ਅਞ੍ਞੇਨ ਪਾਦੰ ਅਞ੍ਞੇਨ ਸੀਸ'ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਤਤੋ ਤਤੋ ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਛਵਸਰੀਰਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਹਤਞ੍ਚ ਤੰ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕਞ੍ਚਾਤਿ **ਹਤਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕੰ**। ਕਾਕਪਦਾਕਾਰੇਨ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗੇਸੁ ਸਤ੍ਥੇਨ ਹਨਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਛਵਸਰੀਰਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਲੋਹਿਤੰ ਕਿਰਤਿ, ਵਿਕ੍ਖਿਪਤਿ, ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਪਗ੍ਘਰਤੀਤਿ **ਲੋਹਿਤਕੰ**। ਪਗ੍ਘਰਿਤਲੋਹਿਤਮਕ੍ਖਿਤਸ੍ਸ ਛਵਸਰੀਰਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਪੁਲ਼ਵਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਕਿਮਯੋ। ਪੁਲ਼ਵੇ ਵਿਕਿਰਤੀਤਿ **ਪੁਲ਼ਵਕੰ**। ਕਿਮਿਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸ੍ਸ ਛਵਸਰੀਰਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਅਟ੍ਠਿਯੇਵ **ਅਟ੍ਠਿਕੰ**। ਪਟਿਕੂਲਤ੍ਤਾ ਵਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤੰ ਅਟ੍ਠੀਤਿ ਅਟ੍ਠਿਕੰ। ਅਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਲਿਕਾਯਪਿ ਏਕਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸਪਿ ਏਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਇਮਾਨਿ ਚ ਪਨ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਾਦੀਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪਟਿਲਦ੍ਧਜ੍ਝਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਏਤਾਨੇਵ ਨਾਮਾਨਿ।

ਤਤ੍ਥ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਨਾਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਸਞ੍ਞਾ। ਤਾਯ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਸਞ੍ਞਾਯ ਸਮ੍ਪਯੋਗਟ੍ਠੇਨ ਸਹਗਤੰ **ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤੰ। ਵਿਨੀਲਕਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਾ**ਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯੰ ਪਨੇਤ੍ਥ ਭਾਵਨਾਵਿਧਾਨੰ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੰ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਤੰ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ **ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਮਗ੍ਗੇ** (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧੦੨ ਆਦਯੋ) ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਅਵਸੇਸਾ ਪਾਲ਼ਿਵਣ੍ਣਨਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਇਧ, ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੇ ਵਿਯ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਏਕਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਸੁਭਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚ ਅਵਡ੍ਢਨੀਯਤ੍ਤਾ, ਪਰਿਤ੍ਤੇ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਟ੍ਠਾਨੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੰ **ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੰ**, ਮਹਨ੍ਤੇ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣੰ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋਤਿ।

ਇਤਿ ਅਸੁਭਾਨਿ ਸੁਭਗੁਣੋ,
ਦਸਸਤਲੋਚਨੇਨ ਥੁਤਕਿਤ੍ਤਿ।
ਯਾਨਿ ਅਵੋਚ ਦਸਬਲੋ,
ਏਕੇਕਜ੍ਝਾਨਹੇਤੂਨਿ॥

ਏਵੰ ਪਾਲ਼ਿਨਯੇਨੇਵ, ਤਾਵ ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਤਾਨਿ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ।
ਤੇਸ੍ਵੇਵ ਅਯੰ ਭਿਯ੍ਯੋ, ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ॥ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧੨੦)।

ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਧਿਗਤਜ੍ਝਾਨੋ ਸੁਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਰਾਗਤ੍ਤਾ ਵੀਤਰਾਗੋ ਵਿਯ ਨਿਲ੍ਲੋਲੁਪ੍ਪਚਾਰੋ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਯ੍ਵਾਯੰ ਅਸੁਭਭੇਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਸਰੀਰਸਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਚ ਰਾਗਚਰਿਤਭੇਦਵਸੇਨ ਚਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਛਵਸਰੀਰਞ੍ਹਿ ਪਟਿਕੂਲਭਾਵੰ ਆਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਸਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਵਾ ਸਿਯਾ, ਵਿਨੀਲਕਾਦੀਨੰ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਸਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੰ। ਇਤਿ ਯਾਦਿਸੰ ਯਾਦਿਸੰ ਸਕ੍ਕਾ ਹੋਤਿ ਲਦ੍ਧੁੰ ਤਾਦਿਸੇ ਤਾਦਿਸੇ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕਪਟਿਕੂਲੰ ਵਿਨੀਲਕਪਟਿਕੂਲਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਗਣ੍ਹਿਤਬ੍ਬਮੇਵਾਤਿ ਸਰੀਰਸਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਦਸਧਾ ਅਸੁਭਪ੍ਪਭੇਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਵਿਸੇਸਤੋ ਚੇਤ੍ਥ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤਕੰ ਸਰੀਰਸਣ੍ਠਾਨਵਿਪੱਤਿਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ ਸਰੀਰਸਣ੍ਠਾਨਰਾਗਿਨੋ ਸਪ੍ਪਾਯੰ। ਵਿਨੀਲਕੰ ਛਵਿਰਾਗਵਿਪੱਤਿਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ ਸਰੀਰਵਣ੍ਣਰਾਗਿਨੋ ਸਪ੍ਪਾਯੰ। ਵਿਪੁਬ੍ਬਕੰ ਕਾਯਵਣਪਟਿਬਦ੍ਧਸ੍ਸ ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਭਾਵਸ੍ਸ ਪਕਾਸਨਤੋ ਮਾਲਾਗਨ੍ਧਾਦਿਵਸੇਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਿਤਸਰੀਰਗਨ੍ਧਰਾਗਿਨੋ ਸਪ੍ਪਾਯੰ। ਵਿਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕੰ ਅਨ੍ਤੋਸੁਸਿਰਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ ਸਰੀਰੇ ਘਨਭਾਵਰਾਗਿਨੋ ਸਪ੍ਪਾਯੰ। ਵਿਕ੍ਖਾਯਿਤਕੰ ਮੰਸੂਪਚਯਸਮ੍ਪੱਤਿਵਿਨਾਸਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ ਥਨਾਦੀਸੁ ਸਰੀਰਪ੍ਪਦੇਸੇਸੁ ਮੰਸੂਪਚਯਰਾਗਿਨੋ ਸਪ੍ਪਾਯੰ। ਵਿਕ੍ਖਿੱਤਕੰ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਾਨੰ ਵਿਕ੍ਖੇਪਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਲੀਲਾਰਾਗਿਨੋ ਸਪ੍ਪਾਯੰ। ਹਤਵਿਕ੍ਖਿੱਤਕੰ ਸਰੀਰਸਙ੍ਘਾਟਭੇਦਵਿਕਾਰਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ ਸਰੀਰਸਙ੍ਘਾਟਸਮ੍ਪੱਤਿਰਾਗਿਨੋ ਸਪ੍ਪਾਯੰ। ਲੋਹਿਤਕੰ ਲੋਹਿਤਮਕ੍ਖਿਤਪਟਿਕ੍ਕੂਲਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ ਅਲਙ੍ਕਾਰਜਨਿਤਸੋਭਰਾਗਿਨੋ ਸਪ੍ਪਾਯੰ। ਪੁਲ਼ਵਕੰ ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਨੇਕਕਿਮਿਕੁਲਸਾਧਾਰਣਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ ਕਾਯੇ ਮਮੱਤਰਾਗਿਨੋ ਸਪ੍ਪਾਯੰ। ਅਟ੍ਠਿਕੰ ਸਰੀਰਟ੍ਠੀਨੰ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਭਾਵਪ੍ਪਕਾਸਨਤੋ ਦਨ੍ਤਸਮ੍ਪੱਤਿਰਾਗਿਨੋ ਸਪ੍ਪਾਯਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਰਾਗਚਰਿਤਵਸੇਨਾਪਿ ਦਸਧਾ ਅਸੁਭਪ੍ਪਭੇਦੋ ਵੁੱਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਦਸਵਿਧੇਪਿ ਏਤਸ੍ਮਿੰ ਅਸੁਭੇ ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਅਪਰਿਸਣ੍ਠਿਤਜਲਾਯ ਸੀਘਸੋਤਾਯ ਨਦਿਯਾ ਅਰਿੱਤਬਲੇਨੇਵ ਨਾਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਵਿਨਾ ਅਰਿੱਤੇਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਠਪੇਤੁੰ, ਏਵਮੇਵ ਦੁਬ੍ਬਲੱਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਿਤਕ੍ਕਬਲੇਨੇਵ ਚਿੱਤੰ ਏਕਗ੍ਗੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਵਿਨਾ ਵਿਤਕ੍ਕੇਨ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਠਪੇਤੁੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਮੇਵੇਤ੍ਥ ਹੋਤਿ, ਨ ਦੁਤਿਯਾਦੀਨਿ। ਪਟਿਕ੍ਕੂਲੇਪਿ ਚੇਤਸ੍ਮਿੰ ਆਰਮ੍ਮਣੇ 'ਅੱਧਾ ਇਮਾਯ ਪਟਿਪਦਾਯ ਜਰਾਮਰਣਮ੍ਹਾ ਪਰਿਮੁੱਚਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਏਵੰ ਆਨਿਸੰਸਦਸ੍ਸਾਵਿਤਾਯ ਚੇਵ ਨੀਵਰਣਸਨ੍ਤਾਪਪ੍ਪਹਾਨੇਨ ਚ ਪੀਤਿਸੋਮਨਸ੍ਸੰ ਉਪ੍ਪੱਜਤਿ, 'ਬਹੁੰ ਦਾਨਿ ਵੇਤਨੰ ਲਭਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਆਨਿਸੰਸਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਪੁਪ੍ਫਛੱਡਕਸ੍ਸ ਗੂਥਰਾਸਿਮ੍ਹਿ ਵਿਯ, ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਬ੍ਯਾਧਿਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਰੋਗਿਨੋ ਵਮਨਵਿਰੇਚਨਪ੍ਪਵੱਤਿਯੰ ਵਿਯ ਚ।

ਦਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਚੇਤੰ ਅਸੁਭੰ ਲਕ੍ਖਣਤੋ ਏਕਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਦਸਵਿਧਸ੍ਸਪਿ ਹਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਸੁਚਿਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧਜੇਗੁੱਚ੍ਛਪਟਿਕ੍ਕੂਲਭਾਵੋ ਏਵ ਲਕ੍ਖਣੰ। ਤਦੇਤੰ ਇਮਿਨਾ ਲਕ੍ਖਣੇਨ ਨ ਕੇਵਲੰ ਮਤਸਰੀਰੇਯੇਵ ਦਨ੍ਤਟ੍ਠਿਕਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ ਪਨ ਚੇਤਿਯਪਬ੍ਬਤਵਾਸਿਨੋ **ਮਹਾਤਿਸ੍ਸੱਥੇਰਸ੍ਸ** ਵਿਯ, ਹੱਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧਗਤੰ ਰਾਜਾਨੰ ਉਲ੍ਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ **ਸਙ੍ਘਰਕ੍ਖਿਤੱਥੇਰੁਪਟ੍ਠਾਕਸਾਮਣੇਰਸ੍ਸ** ਵਿਯ ਚ, ਜੀਵਮਾਨਕਸਰੀਰੇਪਿ ਉਪਟ੍ਠਾਤਿ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਮਤਸਰੀਰੰ ਏਵੰ ਜੀਵਮਾਨਕਮ੍ਪਿ ਅਸੁਭਮੇਵ। ਅਸੁਭਲਕ੍ਖਣੰ ਪਨੇੱਥ ਆਗਨ੍ਤੁਕੇਨ ਅਲਙ੍ਕਾਰੇਨ ਪਟਿੱਚ੍ਛਨ੍ਨੱਤਾ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ।

ਅਸੁਭਕਥਾ।

ਕਿੰ ਪਨ ਪਥਵੀਕਸਿਣੰ ਆਦਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਿਕਸਞ੍ਞਾਪਰਿਯੋਸਾਨਾਵੇਸਾ ਰੂਪਾਵਚਰਪ੍ਪਨਾ, ਉਦਾਹੁ ਅਞ੍ਞਾਪਿ ਅੱਥੀਤਿ? ਅੱਥਿ; ਆਨਾਪਾਨਜ੍ਝਾਨਞ੍ਹਿ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿਭਾਵਨਾ ਚ ਇਧ ਨ ਕਥਿਤਾ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨ ਕਥਿਤਾ ਵਾਯੋਕਸਿਣੇ ਪਨ ਗਹਿਤੇ ਆਨਾਪਾਨਜ੍ਝਾਨੰ ਗਹਿਤਮੇਵ; ਵਣ੍ਣਕਸਿਣੇਸੁ ਚ ਗਹਿਤੇਸੁ ਕੇਸਾਦੀਸੁ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ, ਦਸਸੁ ਅਸੁਭੇਸੁ ਗਹਿਤੇਸੁ ਦ੍ਵੱਤਿੰਸਾਕਾਰੇ ਪਟਿਕ੍ਕੂਲਮਨਸਿਕਾਰਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਚੇਵ ਨਵਸਿਵਥਿਕਾਵਣ੍ਣਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਚ ਪਵੱਤਾ ਕਾਯਗਤਾਸਤਿ ਗਹਿਤਾਵਾਤਿ। ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਰੂਪਾਵਚਰਪ੍ਪਨਾ ਇਧ ਕਥਿਤਾਵ ਹੋਤੀਤਿ।

ਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ

੨੬੫. ਇਦਾਨਿ ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਅਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਅਰੂਪਭਵੋ ਅਰੂਪਂ, ਅਰੂਪੇ ਉਪਪਤ੍ਤਿ ਅਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਸਾ ਅਰੂਪੂਪਪਤ੍ਤਿਯਾ। **ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਤੀ**ਤਿ ਉਪਾਯਂ ਹੇਤੁਂ ਕਾਰਣਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤਿ। **ਸਬ੍ਬਸੋ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ। ਸਬ੍ਬਾਸਂ ਵਾ ਅਨਵਸੇਸਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਾਨਞ੍ਚੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਞ੍ਚ। ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਹਿ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ 'ਰੂਪੀ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤੀ'ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੨੪੮; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੨੯)। ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ''ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਨਿ ਪਸ੍ਸਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣਾਨੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੨੪੪-੨੪੬; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੭੩); ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਰੂਪੇ ਸਞ੍ਞਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਤਿ ਏਵਂ ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਰੂਪਂ ਸਞ੍ਞਾ ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਰੂਪਸਞ੍ਞਂ, ਰੂਪਮਸ੍ਸ ਨਾਮਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਭੇਦਸ੍ਸ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਚੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾਤਿ ਵਿਰਾਗਾ ਨਿਰੋਧਾ ਚ। ਕਿਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ? ਏਤਾਸਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਦਸਨ੍ਨਂ ਝਾਨਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ, ਏਤੇਸਞ੍ਚ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦਿਵਸੇਨ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਖਾਤਾਨਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ, ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਅਨਵਸੇਸਾਨਂ ਵਾ ਵਿਰਾਗਾ ਚ ਨਿਰੋਧਾ ਚ ਵਿਰਾਗਹੇਤੁ ਚੇਵ ਨਿਰੋਧਹੇਤੁ ਚ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਨ ਹਿ ਸਕ੍ਕਾ ਸਬ੍ਬਸੋ ਅਨਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਰੂਪਸਞ੍ਞੇਨ ਏਤਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਵਿਰਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਸੁ ਚ ਸਞ੍ਞਾਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸਮਤਿਕ੍ਕਮਂ ਅਵਤ੍ਵਾ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ? ਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਜਾਨਨਾ ਸਞ੍ਜਾਨਿਤਤ੍ਤਂ, ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਯੋ। ਇਮਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਯੋ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ ਹੋਤਿ, ਵੀਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਸਮਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤੋ, ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੬੦੨) ਏਵਂ **ਵਿਭਙ੍ਗੇ** ਸਞ੍ਞਾਨਂਯੇਵ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਸਮਤਿਕ੍ਕਮੇਨ ਪਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਏਤਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਨ ਏਕਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਿ ਵਿਯ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਯਂ ਆਰਮ੍ਮਣਸਮਤਿਕ੍ਕਮਵਸੇਨਾਪਿ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ ਕਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾਤਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਂ ਵਤ੍ਥੂਨਂ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਞ੍ਚ ਪਟਿਘਾਤੇਨ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਸਞ੍ਞਾ **ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾ**। ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਦੀਨਂ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਯਥਾਹ – ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾ? ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਸਦ੍ਦਸਞ੍ਞਾ ਗਨ੍ਧਸਞ੍ਞਾ ਰਸਸਞ੍ਞਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਸਞ੍ਞਾ, ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਯੋ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੬੦੩)। ਤਾਸਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਸੋ ਦਸਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਪਹਾਨਾ ਅਸਮੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਕਤ੍ਵਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਕਾਮਞ੍ਚੇਤਾ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਿ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸਾਪਿ ਨ ਸਨ੍ਤਿ – ਨ ਹਿ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਤਿ – ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਪਹੀਨਾਨਂ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ ਵਿਯ, ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਂ ਤਤਿਯਮਗ੍ਗੇ ਵਿਯ ਚ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਝਾਨੇ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਤ੍ਥਂ ਇਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਪਸਂਸਾਵਸੇਨ ਏਤਾਸਂ ਏਤ੍ਥ ਵਚਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਥ ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਾ ਰੂਪਾਵਚਰਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਨ ਸਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਨ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਨ ਸਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਵਿਰਾਗਾਯ ਰੂਪਾਵਚਰਭਾਵਨਾ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ, ਰੂਪਾਯਤ੍ਤਾ ਚ ਏਤਾਸਂ ਪਵਤ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਭਾਵਨਾ ਰੂਪਵਿਰਾਗਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਾ ਏਤ੍ਥ ਪਹੀਨਾਤਿ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਵਤ੍ਤੁਂ, ਏਕਂਸੇਨੇਵ ਏਵਂ ਧਾਰੇਤੁਮ੍ਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਤਾਸਞ੍ਹਿ ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾਯੇਵ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ''ਸਦ੍ਦੋ ਕਣ੍ਟਕੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੧੦.੭੨) ਵੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ। ਇਧ ਚ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾਯੇਵ ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤੀਨਂ ਆਨੇਞ੍ਜਤਾ ਸਨ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖਤਾ ਚ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਆਲ਼ਾਰੋ ਚ ਕਾਲ਼ਾਮੋ ਆਰੁਪ੍ਪਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਪਞ੍ਚਮਤ੍ਤਾਨਿ ਸਕਟਸਤਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾਨਿ ਨੇਵ ਅਦ੍ਦਸ, ਨ ਪਨ ਸਦ੍ਦਂ ਅਸ੍ਸੋਸੀਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੯੨)।

ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤੇ ਗੋਚਰੇ ਪਵਤ੍ਤਾਨਂ ਸਞ੍ਞਾਨਂ ਨਾਨਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਨਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਹਿ ਏਤਾ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾ? ਅਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਨੋਧਾਤੁਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਵਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾ ਸਞ੍ਜਾਨਨਾ ਸਞ੍ਜਾਨਿਤਤ੍ਤਂ, ਇਮਾ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਯੋ''ਤਿ (ਵਿਭਂ॰ ੬੦੪) ਏਵਂ **ਵਿਭਙ੍ਗੇ** ਵਿਭਜਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਾ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ; ਅਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮਨੋਧਾਤੁਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਸਙ੍ਗਹਿਤਾ ਸਞ੍ਞਾ ਰੂਪਸਦ੍ਦਾਦਿਭੇਦੇ ਨਾਨਤ੍ਤੇ ਨਾਨਾਸਭਾਵੇ ਗੋਚਰੇ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ; ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤਾ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾ, ਏਕਾਦਸ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸਞ੍ਞਾ , ਦ੍ਵੇ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸਞ੍ਞਾ, ਏਕਾਦਸ ਕਾਮਾਵਚਰਕਿਰਿਯਸਞ੍ਞਾਤਿ ਏਵਂ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਮ੍ਪਿ ਸਞ੍ਞਾ ਨਾਨਤ੍ਤਾ ਨਾਨਾਸਭਾਵਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਸਦਿਸਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਾਸਂ ਸਬ੍ਬਸੋ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ ਅਨਾਵਜ੍ਜਨਾ ਅਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰਾ ਅਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਤਾ ਨਾਵਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਮਨਸਿਕਰੋਤਿ, ਨ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤਿ, ਤਸ੍ਮਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ।

ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਾ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾ ਚ ਇਮਿਨਾ ਝਾਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇ ਭਵੇਪਿ ਨ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਪਗੇਵ ਤਸ੍ਮਿਂ ਭਵੇ ਇਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਣਕਾਲੇ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਸਂ 'ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ'ਤਿ ਦ੍ਵੇਧਾਪਿ ਅਭਾਵੋਯੇਵ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਸੁ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਅਟ੍ਠ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾ, ਨਵ ਕਿਰਿਯਾਸਞ੍ਞਾ, ਦਸ ਅਕੁਸਲਸਞ੍ਞਾਤਿ ਇਮਾ ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿ ਸਞ੍ਞਾ ਇਮਿਨਾ ਝਾਨੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇ ਭਵੇ ਵਿਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਸਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਹਿ ਇਮਂ ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਨ੍ਤੋ ਤਾਸਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾਯੇਵ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਤਿ। ਤਾ ਪਨ ਮਨਸਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਸਮਾਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਚੇਤ੍ਥ 'ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਾ'ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਬ੍ਬਰੂਪਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। 'ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮਾ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰਾ'ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾਨਞ੍ਚ ਪਹਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰੋ ਚ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਇਤਿ ਭਗਵਾ 'ਪਨ੍ਨਰਸਨ੍ਨਂ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੇਨ, ਦਸਨ੍ਨਂ ਪਟਿਘਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੇਨ, ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਨਾਨਤ੍ਤਸਞ੍ਞਾਨਂ ਅਮਨਸਿਕਾਰੇਨਾ'ਤਿ ਤੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਣ੍ਣਂ ਕਥੇਸਿ। ਕਿਂ ਕਾਰਣਾਤਿ ਚੇ ਸੋਤੂਨਂ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਤ੍ਥਞ੍ਚੇਵ ਪਲੋਭਨਤ੍ਥਞ੍ਚ। ਸਚੇ ਹਿ ਕੇਚਿ ਅਪਣ੍ਡਿਤਾ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ 'ਸਤ੍ਥਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਥਾਤਿ ਵਦਤਿ, ਕੋ ਨੁ ਖੋ ਏਤਾਯ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾਯ ਅਤ੍ਥੋ? ਕੋ ਆਨਿਸਂਸੋ'ਤਿ ਤੇ ਏਵਂ ਵਤ੍ਤੁਂ ਮਾ ਲਭਨ੍ਤੂਤਿ ਇਮੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵਣ੍ਣਂ ਕਥੇਸਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਨੇਸਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ – 'ਏਵਂਸਨ੍ਤਾ ਕਿਰ ਅਯਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ, ਏਵਂਪਣੀਤਾ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸ੍ਸਾਮ ਨ'ਨ੍ਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨਤ੍ਥਾਯ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ।

ਪਲੋਭਨਤ੍ਥਞ੍ਚਾਪਿ ਨੇਸਂ ਏਤਿਸ੍ਸਾ ਵਣ੍ਣਂ ਕਥੇਸਿ, ਵਿਸਕਣ੍ਟਕਵਾਣਿਜੋ ਵਿਯ। ਵਿਸਕਣ੍ਟਕਵਾਣਿਜੋ ਨਾਮ ਗੁਲ਼ਵਾਣਿਜੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੋ ਕਿਰ ਗੁਲ਼ਫਾਣਿਤਖਣ੍ਡਸਕ੍ਕਰਾਦੀਨਿ ਸਕਟੇਨਾਦਾਯ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਗਾਮਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ 'ਵਿਸਕਣ੍ਟਕਂ ਗਣ੍ਹਥ ਵਿਸਕਣ੍ਟਕਂ ਗਣ੍ਹਥਾ'ਤਿ ਉਗ੍ਘੋਸੇਸਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਗਾਮਿਕਾ 'ਵਿਸਂ ਨਾਮ ਕਕ੍ਖਲ਼ਂ, ਯੋ ਨਂ ਖਾਦਤਿ ਸੋ ਮਰਤਿ, ਕਣ੍ਟਕੋਪਿ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਮਾਰੇਤਿ। ਉਭੋਪੇਤੇ ਕਕ੍ਖਲ਼ਾ, ਕੋ ਏਤ੍ਥ ਆਨਿਸਂਸੋ'ਤਿ ਗੇਹਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਥਕੇਸੁਂ, ਦਾਰਕੇ ਚ ਪਲਾਪੇਸੁਂ। ਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਵਾਣਿਜੋ 'ਅਵੋਹਾਰਕੁਸਲਾ ਇਮੇ ਗਾਮਿਕਾ, ਹਨ੍ਦ ਨੇ ਉਪਾਯੇਨ ਗਣ੍ਹਾਪੇਮੀ'ਤਿ 'ਅਤਿਮਧੁਰਂ ਗਣ੍ਹਥ ਅਤਿਸਾਦੁਂ ਗਣ੍ਹਥ, ਗੁਲ਼ਂ ਫਾਣਿਤਂ ਸਕ੍ਕਰਂ ਸਮਗ੍ਘਂ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਕੂਟਮਾਸਕਕੂਟਕਹਾਪਣਾਦੀਹਿਪਿ ਲਬ੍ਭਤੀ'ਤਿ ਉਗ੍ਘੋਸੇਸਿ। ਤਂ ਸੁਤ੍ਵਾ ਗਾਮਿਕਾ ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠਾ ਨਿਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਬਹੁਮ੍ਪਿ ਮੂਲਂ ਦਤ੍ਵਾ ਗਹੇਸੁਂ।

ਤਤ੍ਥ ਵਾਣਿਜਸ੍ਸ 'ਵਿਸਕਣ੍ਟਕਂ ਗਣ੍ਹਥਾ'ਤਿ ਉਗ੍ਘੋਸਨਂ ਵਿਯ ਭਗਵਤੋ 'ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਥਾ'ਤਿ ਵਚਨਂ। 'ਉਭੋਪੇਤੇ ਕਕ੍ਖਲ਼ਾ , ਕੋ ਏਤ੍ਥ ਆਨਿਸਂਸੋ'ਤਿ? ਗਾਮਿਕਾਨਂ ਚਿਨ੍ਤਨਂ ਵਿਯ 'ਭਗਵਾ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਥਾਤਿ ਆਹ, ਕੋ ਏਤ੍ਥ ਆਨਿਸਂਸੋ? ਨਾਸ੍ਸ ਗੁਣਂ ਜਾਨਾਮਾ'ਤਿ ਸੋਤੂਨਂ ਚਿਨ੍ਤਨਂ। ਅਥਸ੍ਸ ਵਾਣਿਜਸ੍ਸ 'ਅਤਿਮਧੁਰਂ ਗਣ੍ਹਥਾ'ਤਿਆਦਿਵਚਨਂ ਵਿਯ ਭਗਵਤੋ ਰੂਪਸਞ੍ਞਾਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਾਦਿਕਂ ਆਨਿਸਂਸਪ੍ਪਕਾਸਨਂ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਸੁਤ੍ਵਾ ਤੇ ਬਹੁਮ੍ਪਿ ਮੂਲਂ ਦਤ੍ਵਾ, ਗਾਮਿਕਾ ਵਿਯ ਗੁਲ਼ਂ, ਇਮਿਨਾ ਆਨਿਸਂਸੇਨ ਪਲੋਭਿਤਚਿਤ੍ਤਾ ਮਹਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਉਸ੍ਸਾਹਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਮਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਸ੍ਸਨ੍ਤੀਤਿ ਉਸ੍ਸਾਹਜਨਨਤ੍ਥਂ ਪਲੋਭਨਤ੍ਥਞ੍ਚ ਕਥੇਸਿ।

ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਨਾਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋਤਿ ਅਨਨ੍ਤੰ। ਆਕਾਸੰ ਅਨਨ੍ਤੰ ਆਕਾਸਾਨਨ੍ਤੰ। ਆਕਾਸਾਨਨ੍ਤਮੇਵ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚੰ। ਤੰ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਆਯਤਨਮਸ੍ਸ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ, ਦੇਵਾਨੰ ਦੇਵਾਯਤਨਮਿਵਾਤਿ **ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ**। ਇਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚੰ ਚ ਤੰ ਆਯਤਨਞ੍ਚਾਤਿਪਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ। ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਹਗਤੰ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤੰ।

ਯਥਾ ਪਨ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ 'ਅਨਨ੍ਤੋ ਆਕਾਸੋ'ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੦੮; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੨੯) ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵਮਿਧ ਅਨਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਨ ਗਹਿਤੰ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਨਨ੍ਤੇ ਹਿ ਗਹਿਤੇ ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਨ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਪਰਿਤ੍ਤੇ ਗਹਿਤੇ ਅਨਨ੍ਤੰ ਨ ਗਯ੍ਹਤਿ। ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣਚਤੁਕ੍ਕੰ ਨ ਪੂਰਤਿ, ਦੇਸਨਾ ਸੋਲ਼ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਕਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ ਦੇਸਨੰ ਸੋਲ਼ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਕੰ ਕਾਤੁੰ ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਪਰਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਵਤ੍ਵਾ 'ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤ'ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਗਹਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਆਰਮ੍ਮਣਚਤੁਕ੍ਕੰ ਪੂਰਤਿ, ਦੇਸਨਾ ਸੋਲ਼ਸਕ੍ਖਤ੍ਤੁਕਾ ਸਮ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਵਸੇਸੋ ਪਾਲ਼ਿਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਨਿਕਨ੍ਤਿਪਰਿਯਾਦਾਨਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਚੇਤ੍ਥ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਨਿਕਨ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਪਰਿਵਾਸਦਨ੍ਧਤਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ। ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਰਿਤ੍ਤਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੇ ਪਨ ਪਵਤ੍ਤੰ ਝਾਨੰ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਵਿਪੁਲਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰੇ ਵਿਯ ਚ ਇਧਾਪਿ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਏਕਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ । ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਏਵੰ ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ। ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਮੇਵ ਪਨ ਤੇਸੁ ਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮ।

ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ

੨੬੬. **ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮਾ**ਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਤਾਵ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚੰ ਆਯਤਨਮਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ। ਏਵਮੇਤੰ ਝਾਨਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚਾਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣੇਨ ਚ ਅਮਨਸਿਕਰਣੇਨ ਚ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾਵ ਯਸ੍ਮਾ ਇਦੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਭਯਮ੍ਪੇਤੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਕਤ੍ਵਾ 'ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮਾ'ਤਿ ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਨ੍ਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਨ੍ਤਿ ਮਨਸਿਕਾਤਬ੍ਬਵਸੇਨ ਨਾਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋਤਿ ਅਨਨ੍ਤੰ। ਅਨਨ੍ਤਮੇਵ ਆਨਞ੍ਚੰ। ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਆਨਞ੍ਚੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਞ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਰੂਲ਼੍ਹੀਸਦ੍ਦੋ। ਤਦੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚੰ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਇਮਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ**। ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਹਗਤਨ੍ਤਿ **ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤੰ**। ਆਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਇਧ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿਪਰਿਯਾਦਾਨਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਨਿਕਨ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਪਰਿਵਾਸਦਨ੍ਧਤਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ। ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚ। ਪਰਿਤ੍ਤਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਾਰਮ੍ਮਣੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ, ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸੰ ਪੁਰਿਮਸਦਿਸਮੇਵ।

ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ

੨੬੭. **ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਆਯਤਨਮਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ। ਏਵਮੇਤੰ ਝਾਨਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚਾਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣੇਨ ਚ ਅਮਨਸਿਕਰਣੇਨ ਚ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾਵ ਯਸ੍ਮਾ ਇਦੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਭਯਮ੍ਪੇਤੰ ਏਕਜ੍ਝੰ ਕਤ੍ਵਾ 'ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮਾ'ਤਿ ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਨਾਸ੍ਸ ਕਿਞ੍ਚਨਨ੍ਤਿ ਅਕਿਞ੍ਚਨਂ; ਅਨ੍ਤਮਸੋ ਭਙ੍ਗਮਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਸ੍ਸ ਅਵਸਿਟ੍ਠਂ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਅਕਿਞ੍ਚਨਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਂ। ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਵਿਞ੍ਞਾਣਾਪਗਮਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਤਂ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਸਞ੍ਞਾਯ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ **ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ**। ਤਸ੍ਮਿਂ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਹਗਤਨ੍ਤਿ **ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ**। ਆਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਪਗਮਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਇਧ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿਪਰਿਯਾਦਾਨਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਨਿਕਨ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾ ਪਰਿਵਾਸਦਨ੍ਧਤਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ। ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚ। ਪਰਿਤ੍ਤਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਪਗਮਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ, ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸਂ ਪੁਰਿਮਸਦਿਸਮੇਵ।

ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ

ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਂ ਆਯਤਨਮਸ੍ਸ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨਾਤਿ ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ। ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ। ਏਵਮੇਤਂ ਝਾਨਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚਾਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਰਣੇਨ ਚ ਅਮਨਸਿਕਰਣੇ ਚ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾਵ ਯਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਾਤਬ੍ਬਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਉਭਯਮ੍ਪੇਤਂ ਏਕਜ੍ਝਂ ਕਤ੍ਵਾ 'ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮਾ'ਤਿ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਯਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਭਾਵਤੋ ਤਂ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਯਥਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਾ ਸਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਤਾਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਵਿਭਙ੍ਗੇ** ''ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ''ਤਿ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ''ਤਞ੍ਞੇਵ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਨ੍ਤਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਭਾਵੇਤਿ, ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੬੧੯) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **'ਸਨ੍ਤਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤੀ'**ਤਿ 'ਸਨ੍ਤਾ ਵਤਾਯਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ, ਯਤ੍ਰ ਹਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿਭਾਵਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ ਠਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਏਵਂ ਸਨ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਨਂ 'ਸਨ੍ਤਾ'ਤਿ ਮਨਸਿਕਰੋਤਿ। ਸਨ੍ਤਤੋ ਚੇ ਮਨਸਿਕਰੋਤਿ, ਕਥਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮੋ ਹੋਤੀਤਿ? ਅਨਾਵਜ੍ਜਿਤੁਕਾਮਤਾਯ। ਸੋ ਹਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਨਂ ਸਨ੍ਤਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤਿ, ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ 'ਅਹਮੇਤਂ ਆਵਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਿ ਅਧਿਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮਿ ਵੁਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਏਸ ਆਭੋਗੋ ਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਤੋ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਤਰਪਣੀਤਤਰਤਾਯ।

ਯਥਾ ਹਿ ਰਾਜਾ ਮਹਚ੍ਚਰਾਜਾਨੁਭਾਵੇਨ ਹਤ੍ਥਿਕ੍ਖਨ੍ਧਗਤੋ ਨਗਰਵੀਥਿਯਂ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਦਨ੍ਤਕਾਰਾਦਯੋ ਸਿਪ੍ਪਿਕੇ ਏਕਂ ਵਤ੍ਥਂ ਦਲ੍ਹਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ ਏਕੇਨ ਸੀਸਂ ਵੇਠੇਤ੍ਵਾ ਦਨ੍ਤਚੁਣ੍ਣਾਦੀਹਿ ਸਮੋਕਿਣ੍ਣਗਤ੍ਤੇ ਅਨੇਕਾਨਿ ਦਨ੍ਤਵਿਕਤਿਆਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਅਹੋ ਵਤ ਰੇ ਛੇਕਾ ਆਚਰਿਯਾ, ਈਦਿਸਾਨਿਪਿ ਨਾਮ ਸਿਪ੍ਪਾਨਿ ਕਰਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ, ਏਵਂ ਤੇਸਂ ਛੇਕਤਾਯ ਤੁਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਚਸ੍ਸ ਏਵਂ ਹੋਤਿ – 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਰਜ੍ਜਂ ਪਹਾਯ ਏਵਰੂਪੋ ਸਿਪ੍ਪਿਕੋ ਭਵੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਕਿਸ੍ਸ ਹੇਤੁ? ਰਜ੍ਜਸਿਰਿਯਾ ਮਹਾਨਿਸਂਸਤਾਯ। ਸੋ ਸਿਪ੍ਪਿਕੇ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾਵ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵੇਸ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਸਨ੍ਤਤੋ ਮਨਸਿਕਰੋਤਿ, ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ 'ਅਹਮੇਤਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਆਵਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਿ ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਾਮਿ ਅਧਿਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮਿ ਵੁਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਨੇਵ ਏਸ ਆਭੋਗੋ ਸਮਨ੍ਨਾਹਾਰੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਤਂ ਸਨ੍ਤਤੋ ਮਨਸਿ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਤਂ ਪਰਮਸੁਖੁਮਂ ਅਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਸਞ੍ਞਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ, ਯਾਯ 'ਨੇਵਸਞ੍ਞੀਨਾਸਞ੍ਞੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਭਾਵੇਤੀ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। 'ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਸਮਾਪਤ੍ਤਿ'ਨ੍ਤਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਸੁਖੁਮਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਂ ਚਤੁਤ੍ਥਾਰੁਪ੍ਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ।

ਇਦਾਨਿ ਯਂ ਤਂ ਏਵਂ ਅਧਿਗਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਵਸੇਨ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ''ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ, ਉਪਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਾ, ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰਿਸ੍ਸ ਵਾ

ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ’’ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੬੨੦) ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਸੁ ਇਧ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ।

ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਪਨੇਤ੍ਥ – ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਅਭਾਵਤੋ, ਸੁਖੁਮਾਯ ਚ ਭਾਵਤੋ, ਨੇਵਸ੍ਸ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਾ, ਨਾਸਞ੍ਞਾਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਂ। ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਞ੍ਚ ਤਂ ਮਨਾਯਤਨਧਮ੍ਮਾਯਤਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਆਯਤਨਞ੍ਚਾਤਿ **ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ**। ਅਥ ਵਾ ਯਾਯਮੇਤ੍ਥ ਸਞ੍ਞਾ, ਸਾ ਪਟੁਸਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾ , ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਸੁਖੁਮਭਾਵੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਨਾਸਞ੍ਞਾਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾ। ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾ ਚ ਸਾ ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਧਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਆਯਤਨਞ੍ਚਾਤਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ।

ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਸਞ੍ਞਾਵ ਏਦਿਸੀ, ਅਥ ਖੋ ਵੇਦਨਾਪਿ ਨੇਵਵੇਦਨਾ ਨਾਵੇਦਨਾ, ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਨੇਵਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਚਿਤ੍ਤਂ, ਫਸ੍ਸੋਪਿ ਨੇਵਫਸ੍ਸੋ ਨਾਫਸ੍ਸੋਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ ਸੇਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ। ਸਞ੍ਞਾਸੀਸੇਨ ਪਨਾਯਂ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਤ੍ਤਮਕ੍ਖਨਤੇਲਪ੍ਪਭੁਤੀਹਿ ਚ ਉਪਮਾਹਿ ਏਸਮਤ੍ਥੋ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ – **ਸਾਮਣੇਰੋ** ਕਿਰ ਤੇਲੇਨ ਪਤ੍ਤਂ ਮਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਠਪੇਸਿ। ਤਂ ਯਾਗੁਪਾਨਕਾਲੇ ਥੇਰੋ ‘ਪਤ੍ਤਮਾਹਰਾ’ਤਿ ਆਹ। ਸੋ ‘ਪਤ੍ਤੇ ਤੇਲਮਤ੍ਥਿ, ਭਨ੍ਤੇ’ਤਿ ਆਹ। ਤਤੋ ‘ਆਹਰ, ਸਾਮਣੇਰ, ਤੇਲਂ ਨਾਲ਼ਿਂ ਪੂਰੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘ਨਤ੍ਥਿ, ਭਨ੍ਤੇ, ਤੇਲ’ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਅਨ੍ਤੋਵੁਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਯਾਗੁਯਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਕਪ੍ਪਿਯਟ੍ਠੇਨ ਤੇਲਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਹੋਤਿ, ਨਾਲ਼ਿਪੂਰਣਾਦੀਨਂ ਅਭਾਵਵਸੇਨ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਸਾਪਿ ਸਞ੍ਞਾ ਪਟੁਸਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਸੁਖੁਮਭਾਵੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਨਾਸਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ।

ਕਿਮ੍ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ? ਆਰਮ੍ਮਣਸਞ੍ਜਾਨਨਞ੍ਚੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਚ ਵਿਸਯਭਾਵਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਜਨਨਂ। ਦਹਨਕਿਚ੍ਚਮਿਵ ਹਿ ਸੁਖੋਦਕੇ ਤੇਜੋਧਾਤੁ, ਸਞ੍ਜਾਨਨਕਿਚ੍ਚਮ੍ਪੇਸਾ ਪਟੁਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਸੇਸਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਸਞ੍ਞਾ ਵਿਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਿਸਯਭਾਵਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਜਨਨਮ੍ਪਿ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਹਿ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਕਤਾਭਿਨਿਵੇਸੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਿਦਂ ਪਤ੍ਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਪਿਚ **ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ,** ਪਕਤਿਵਿਪਸ੍ਸਕੋ ਪਨ ਮਹਾਪਞ੍ਞੋ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਸਦਿਸੋਵ ਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯ। ਸੋਪਿ ‘‘ਏਵਂ ਕਿਰਿਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਭੋਨ੍ਤਿ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵੇਨ੍ਤੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੯੫) ਏਵਂ ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨਵਸੇਨੇਵ, ਨੋ ਅਨੁਪਦਧਮ੍ਮਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ। ਏਵਂ ਸੁਖੁਮਤ੍ਤਂ ਗਤਾ ਏਸਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ।

ਯਥਾ ਚ ਪਤ੍ਤਮਕ੍ਖਨਤੇਲੂਪਮਾਯ ਏਵਂ ਮਗ੍ਗੁਦਕੂਪਮਾਯਪਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਕਿਰ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪੁਰਤੋ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਸਾਮਣੇਰੋ ਥੋਕਮੁਦਕਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਉਦਕਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਉਪਾਹਨਾ ਓਮੁਞ੍ਚਥਾ’ਤਿ ਆਹ। ਤਤੋ ਥੇਰੇਨ ‘ਸਚੇ ਉਦਕਮਤ੍ਥਿ, ਆਹਰ ਨ੍ਹਾਨਸਾਟਕਂ, ਨ੍ਹਾਯਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘ਨਤ੍ਥਿ, ਭਨ੍ਤੇ’ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਉਪਾਹਨਤੇਮਨਮਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਉਦਕਂ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਹੋਤਿ , ਨ੍ਹਾਨਟ੍ਠੇਨ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਹੋਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਸਾ ਪਟੁਸਞ੍ਞਾਕਿਚ੍ਚਂ ਕਾਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਨੇਵ ਸਞ੍ਞਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਾਵਸੇਸਸੁਖੁਮਭਾਵੇਨ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾ ਨਾਸਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਏਤਾਹੇਵ, ਅਞ੍ਞਾਹਿਪਿ ਅਨੁਰੂਪਾਹਿ ਉਪਮਾਹਿ ਏਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵਿਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ। ਇਤਿ ਇਮਾਯ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੇ ਪਵਤ੍ਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਭੂਤਾਯ ਵਾ ਸਞ੍ਞਾਯ ਸਹਗਤਨ੍ਤਿ **ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸਞ੍ਞਾਸਹਗਤਂ**। ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਝਾਨਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ।

ਇਧ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਨਿਕਨ੍ਤਿਪਰਿਯਾਦਾਨਦੁਕ੍ਖਤਾਯ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ, ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨਨਿਕਨ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਨਾਪਰਿਵਾਸਦਨ੍ਧਤਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ। ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸੁਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ ਚ। ਪਰਿਤ੍ਤਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਪਗਮਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾਯ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ, ਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸਂ ਪੁਰਿਮਸਦਿਸਮੇਵ।

ਅਸਦਿਸਰੂਪੋ ਨਾਥੋ, ਆਰੁਪ੍ਪਂ ਯਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਆਹ।

ਤਂ ਇਤਿ ਞਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂ, ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾਪਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ॥

ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਹਿ –

ਆਰਮ੍ਮਣਾਤਿਕ੍ਕਮਤੋ, ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਭਵਨ੍ਤਿਮਾ।
ਅਙ੍ਗਾਤਿਕ੍ਕਮਮੇਤਾਸਂ, ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਵਿਭਾਵਿਨੋ॥

ਏਤਾਸੁ ਹਿ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤਾਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਪਠਮਾ, ਆਕਾਸਾਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਦੁਤਿਯਾ, ਆਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਤਤਿਯਾ, ਆਕਾਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਪਗਮਾਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਚਤੁਤ੍ਥਾਤਿ ਸਬ੍ਬਥਾ 'ਆਰਮ੍ਮਣਾਤਿਕ੍ਕਮਤੋ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਭਵਨ੍ਤਿਮਾ' ਅਰੂਪਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਙ੍ਗਾਤਿਕ੍ਕਮਂ ਪਨ ਏਤਾਸਂ ਨ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਣ੍ਡਿਤਾ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਾਵਚਰਸਮਾਪਤ੍ਤੀਸੁ ਵਿਯ ਏਤਾਸੁ ਅਙ੍ਗਾਤਿਕ੍ਕਮੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਸਬ੍ਬਾਸੁਪਿ ਹਿ ਏਤਾਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਤਿ ਦ੍ਵੇ ਏਵ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ –

ਸੁਪਣੀਤਤਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਇਧ।
ਉਪਮਾ ਤਤ੍ਥ ਵਿਞ੍ਞੇਯਜਾ, ਪਾਸਾਦਤਲਸਾਟਿਕਾ॥

ਯਥਾ ਹਿ ਚਤੁਭੂਮਕਪਾਸਾਦਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮਤਲੇ ਦਿਬ੍ਬਨਚ੍ਚਗੀਤਵਾਦਿਤਸੁਰਭਿਗਨ੍ਧਮਾਲਾਸਾਦੁਰਸਪਾਨਭੋਜਨਸਯਨਚ੍ਛਾਦਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਣੀਤਾ ਪਞ੍ਚ ਕਾਮਗੁਣਾ ਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਿਤਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਦੁਤਿਯੇ ਤਤੋ ਪਣੀਤਤਰਾ, ਤਤਿਯੇ ਤਤੋ ਪਣੀਤਤਮਾ, ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਸਬ੍ਬਪਣੀਤਾ; ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿਪਿ ਪਾਸਾਦਤਲਾਨੇਵ, ਨਤ੍ਥਿ ਨੇਸਂ ਪਾਸਾਦਤਲਭਾਵੇਨ ਵਿਸੇਸੋ, ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਸਮਿਦ੍ਧਿਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਿਮਤੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਤੋ ਉਪਰਿਮਂ ਉਪਰਿਮਂ ਪਣੀਤਤਰਂ ਹੋਤਿ।

ਯਥਾ ਚ ਏਕਾਯ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਕਨ੍ਤਿਤਥੂਲਸਣ੍ਹਸਣ੍ਹਤਰਸਣ੍ਹਤਮਸੁਤ੍ਤਾਨਂ ਚਤੁਪਲਤਿਪਲਦ੍ਵਿਪਲਏਕਪਲਸਾਟਿਕਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਆਯਾਮੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਨ ਚ ਸਮਪ੍ਪਮਾਣਾ; ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਾ ਸਾਟਿਕਾ ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਆਯਾਮਤੋ ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਚ ਸਮਪ੍ਪਮਾਣਾ, ਨਤ੍ਥਿ ਤਾਸਂ ਪਮਾਣਤੋ ਵਿਸੇਸੋ, ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸੁਖੁਮਭਾਵਮਹਗ੍ਘਭਾਵੇਹਿ ਪਨ ਪੁਰਿਮਾਯ ਪੁਰਿਮਾਯ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਪਣੀਤਤਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਚਤੂਸੁਪਿ ਏਤਾਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਤਿ ਏਤਾਨਿ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਭਾਵਨਾਵਿਸੇਸੇਨ ਤੇਸਂ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਪਣੀਤਪਣੀਤਤਰਭਾਵੇਨ ਸੁਪਣੀਤਤਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਇਧਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੇਨ ਪਣੀਤਪਣੀਤਾ ਚੇਤਾ –

ਅਸੁਚਿਮ੍ਹਿ ਮਣ੍ਡਪੇ ਲਗ੍ਗੋ, ਏਕੋ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਪਰੋ।
ਅਞ੍ਞੋ ਬਹਿ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ, ਤਂ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਾਪਰੋ॥

ਠਿਤੋ ਚਤੂਹਿ ਏਤੇਹਿ, ਪੁਰਿਸੇਹਿ ਯਥਾਕ੍ਕਮਂ।
ਸਮਾਨਤਾਯ ਞਾਤਬ੍ਬਾ, ਚਤਸ੍ਸੋਪਿ ਵਿਭਾਵਿਨਾ॥ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੨੯੧)।

ਤਤ੍ਰਾਯਮਤ੍ਥਯੋਜਨਾ – ਅਸੁਚਿਮ੍ਹਿ ਕਿਰ ਦੇਸੇ ਏਕੋ ਮਣ੍ਡਪੋ। ਅਥੇਕੋ ਪੁਰਿਸੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਂ ਅਸੁਚਿਂ ਜਿਗੁਚ੍ਛਮਾਨੋ ਤਂ ਮਣ੍ਡਪਂ ਹਤ੍ਥੇਹਿ ਆਲਮ੍ਬਿਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਲਗ੍ਗੋ, ਲਗ੍ਗਿਤੋ ਵਿਯ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਅਥਾਪਰੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਂ ਮਣ੍ਡਪਲਗ੍ਗਂ ਪੁਰਿਸਂ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ। ਅਥਞ੍ਞੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਚਿਨ੍ਤੇਸਿ – 'ਯੋ ਏਸ ਮਣ੍ਡਪੇ ਲਗ੍ਗੋ, ਯੋ ਚ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ, ਉਭੋਪੇਤੇ ਦੁਟ੍ਠਿਤਾ; ਧੁਵੋ ਚ ਨੇਸਂ ਮਣ੍ਡਪਪਪਾਤੇ ਪਾਤੋ, ਹਨ੍ਦਾਹਂ ਬਹਿਯੇਵ ਤਿਟ੍ਠਾਮੀ'ਤਿ ਸੋ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਬਹਿਯੇਵ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਅਥਾਪਰੋ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਣ੍ਡਪਲਗ੍ਗਸ੍ਸ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚ ਅਖੇਮਭਾਵਂ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਬਹਿਠਿਤਞ੍ਚ ਸੁਟ੍ਠਿਤੋਤਿ ਮਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਅਟ੍ਠਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ ਅਸੁਚਿਮ੍ਹਿ ਦੇਸੇ ਮਣ੍ਡਪੋ ਵਿਯ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਅਸੁਚਿਜਿਗੁਚ੍ਛਾਯ ਮਣ੍ਡਪਲਗ੍ਗੋ ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਰੂਪਨਿਮਿਤ੍ਤੁਜਿਗੁਚ੍ਛਾਯ ਆਕਾਸਾਰਮ੍ਮਣੰ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ । ਮਣ੍ਡਪਲਗ੍ਗੰ ਪੁਰਿਸੰ ਨਿਸ੍ਸਿਤੋ ਵਿਯ ਆਕਾਸਾਰਮ੍ਮਣੰ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨੰ। ਤੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਖੇਮਭਾਵੰ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਨਿਸ੍ਸਾਯ ਤੰ ਮਣ੍ਡਪਲਗ੍ਗੰ, ਬਹਿਠਿਤੋ ਵਿਯ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਤਦਭਾਵਾਰਮ੍ਮਣੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ। ਮਣ੍ਡਪਲਗ੍ਗਸ੍ਸ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਚ ਅਖੇਮਤੰ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਬਹਿਠਿਤਞ੍ਚ ‘ਸੁਟ੍ਠਿਤੋ’ਤਿ ਮਞ੍ਞਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਠਿਤੋ ਵਿਯ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇ ਬਹਿਪਦੇਸੇ ਠਿਤੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤੰ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਏਵੰ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਞ੍ਚ –

> ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤੇਵ, ਅਞ੍ਞਾਭਾਵੇਨ ਤੰ ਇਦੰ।
> ਦਿਟ੍ਠਦੋਸਮ੍ਪਿ ਰਾਜਾਨੰ, ਵੁਤ੍ਤਿਹੇਤੁ ਯਥਾ ਜਨੋ॥ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੨੯੨)।

ਇਦਞ੍ਹਿ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ‘ਆਸਨ੍ਨਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਪਚ੍ਚਤ੍ਥਿਕਾ ਅਯੰ ਸਮਾਪਤ੍ਤੀ’ਤਿ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਦੋਸਮ੍ਪਿ ਤੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤੇਵ। ਯਥਾ ਕਿੰ? ‘ਦਿਟ੍ਠਦੋਸਮ੍ਪਿ ਰਾਜਾਨੰ ਵੁਤ੍ਤਿਹੇਤੁ ਯਥਾ ਜਨੋ’। ਯਥਾ ਹਿ ਅਸੰਯਤੰ ਫਰੁਸਕਾਯਵਚੀਮਨੋਸਮਾਚਾਰੰ ਕਞ੍ਚਿ ਸਬ੍ਬਦਿਸਮ੍ਪਤਿੰ ਰਾਜਾਨੰ ‘ਫਰੁਸਸਮਾਚਾਰੋ ਅਯ’ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਦੋਸਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਿੰ ਅਲਭਮਾਨੋ ਜਨੋ ਵੁਤ੍ਤਿਹੇਤੁ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਵਤ੍ਤਤਿ, ਏਵੰ ਦਿਟ੍ਠਦੋਸਮ੍ਪਿ ਤੰ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਅਞ੍ਞੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਅਲਭਮਾਨਮਿਦੰ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰੋਤੇਵ। ਏਵੰ ਕੁਰੁਮਾਨਞ੍ਚ –

> ਆਰੁਲ੍ਹੋ ਦੀਘਨਿਸ੍ਸੇਣਿੰ, ਯਥਾ ਨਿਸ੍ਸੇਣਿਬਾਹੁਕੰ।
> ਪਬ੍ਬਤਗ੍ਗਞ੍ਚ ਆਰੁਲ੍ਹੋ, ਯਥਾ ਪਬ੍ਬਤਮਤ੍ਥਕੰ॥
>
> ਯਥਾ ਵਾ ਗਿਰਿਮਾਰੁਲ੍ਹੋ, ਅਤ੍ਤਨੋਯੇਵ ਜਣ੍ਣੁਕੰ।
> ਓਲੁਬ੍ਭਤਿ ਤਥੇਵੇਤੰ, ਝਾਨਮੋਲੁਬ੍ਭ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ॥ (ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੨੯੩)।

ਅਰੂਪਾਵਚਰਕੁਸਲਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

੨੬੯. ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪੇਤਾਨਿ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਾਨਿ ਹੀਨਾਦਿਨਾ ਪਭੇਦੇਨ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸੰ ਤੰ ਪਭੇਦੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਹੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਲਾਮਕੰ। ਤੰ ਆਯੂਹਨਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਹੀਨੁਤ੍ਤਮਾਨੰ ਮਜ੍ਝੇ ਭਵੰ **ਮਜ੍ਝਿਮੰ**। ਪਧਾਨਭਾਵੰ ਨੀਤੰ **ਪਣੀਤੰ,** ਉਤ੍ਤਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਾਨਿਪਿ ਆਯੂਹਨਵਸੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਆਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇ ਛਨ੍ਦੋ ਵਾ ਹੀਨੋ ਹੋਤਿ, ਵੀਰਿਯੰ ਵਾ, ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਾ, ਵੀਮੰਸਾ ਵਾ, ਤੰ ਹੀਨੰ ਨਾਮ। ਯਸ੍ਸ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਮਜ੍ਝਿਮਾ ਚੇਵ ਪਣੀਤਾ, ਚ ਤੰ ਮਜ੍ਝਿਮਞ੍ਚੇਵ ਪਣੀਤਞ੍ਚ। ਯੰ ਪਨ ਕਤ੍ਤੁਕਾਮਤਾਸਙ੍ਖਾਤੰ ਛਨ੍ਦੰ ਧੁਰੰ ਛਨ੍ਦੰ ਜੇਟ੍ਠਕੰ ਛਨ੍ਦੰ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਆਯੂਹਿਤੰ, ਤੰ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿਤੋ ਆਗਤਤ੍ਤਾ **ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੰ** ਨਾਮ। ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਨਯਾ ਗਣੇਤਬ੍ਬਾ। ਸਬ੍ਬਪਠਮੰ ਵਿਭਤ੍ਤੋ ਹਿ ਏਕੋ ਨਯੋ, ਹੀਨਨ੍ਤਿ ਏਕੋ, ਮਜ੍ਝਿਮਨ੍ਤਿ ਏਕੋ, ਪਣੀਤਨ੍ਤਿ ਏਕੋ, ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿ ਏਕੋ। ਇਮੇ ਤਾਵ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੇ ਪਞ੍ਚ ਨਯਾ। ਏਵੰ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾਦੀਸੁਪੀਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਚਕਾ ਵੀਸਤਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪੁਰਿਮੋ ਵਾ ਏਕੋ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਯੋ, ਹੀਨਨ੍ਤਿਆਦਯੋ ਤਯੋ, ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਨ੍ਤਿਆਦਯੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ, ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੰ ਹੀਨਨ੍ਤਿਆਦਯੋ ਦ੍ਵਾਦਸਾਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਵੀਸਤਿ ਨਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਇਮੇ ਵੀਸਤਿ ਮਹਾਨਯਾ ਕਤ੍ਥ ਵਿਭਤ੍ਤਾਤਿ? **ਮਹਾਪਕਰਣੇ** (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੨.੧੪.੧) ਹੀਨਤ੍ਤਿਕੇ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ਹੀਨਤ੍ਤਿਕਤੋ ਮਜ੍ਝਿਮਰਾਸਿਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਪਣੀਤਵਸੇਨ ਤਯੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਤਤੋਪਿ ਮਜ੍ਝਿਮਰਾਸਿਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਹੀਨਪਣੀਤੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਨਵ ਨਵ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਹੀਨਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਹਿ ਹੀਨਂ ਅਤ੍ਥਿ ਮਜ੍ਝਿਮਂ ਅਤ੍ਥਿ ਪਣੀਤਂ ਅਤ੍ਥਿ। ਪਣੀਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਹੀਨਂ ਅਤ੍ਥਿ ਮਜ੍ਝਿਮਂ ਅਤ੍ਥਿ ਪਣੀਤਂ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਥਾ ਹੀਨਹੀਨਸ੍ਮਿਂ ਹੀਨਂ, ਹੀਨਹੀਨਸ੍ਮਿਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ, ਹੀਨਹੀਨਸ੍ਮਿਂ ਪਣੀਤਂ। ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਮਿਂ ਹੀਨਂ, ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਮਿਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ, ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਮਿਂ ਪਣੀਤਂ। ਹੀਨਪਣੀਤਸ੍ਮਿਂ ਹੀਨਂ, ਹੀਨਪਣੀਤਸ੍ਮਿਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ, ਹੀਨਪਣੀਤਸ੍ਮਿਂ ਪਣੀਤਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਕੋ ਨਵਕੋ। ਪਣੀਤਹੀਨਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਹੀਨਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਪਣੀਤਹੀਨਸ੍ਮਿਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ, ਪਣੀਤਹੀਨਸ੍ਮਿਂ ਪਣੀਤਂ। ਤਥਾ ਪਣੀਤਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਮਿਂ ਹੀਨਂ, ਪਣੀਤਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਮਿਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ, ਪਣੀਤਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਮਿਂ ਪਣੀਤਂ। ਪਣੀਤਪਣੀਤਸ੍ਮਿਂ ਹੀਨਂ, ਪਣੀਤਪਣੀਤਸ੍ਮਿਂ ਮਜ੍ਝਿਮਂ, ਪਣੀਤਪਣੀਤਸ੍ਮਿਂ ਪਣੀਤਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਦੁਤਿਯੋ ਨਵਕੋਤਿ ਦ੍ਵੇ ਨਵਕਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸ। ਇਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਿ ਨਾਮ । ਇਮੇਹਿ ਪਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ , ਇਮੇਸਂ ਵਸੇਨ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਖਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਵੇਸ੍ਸਾ, ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਸੁਦ੍ਦਾ, ਅਟ੍ਠਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਗੋਤ੍ਤਚਰਣਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਇਮੇਸੁ ਚ ਪਨ ਤੇਭੂਮਕੇਸੁ ਕੁਸਲੇਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਂ ਤਿਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਦੁਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਵਸੇਨ। ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਂ ਪਨ ਤਿਹੇਤੁਕਮੇਵ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਕਾਮਾਵਚਰਮ੍ਪੇਤ੍ਥ ਅਧਿਪਤਿਨਾ ਸਹਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਾਪਿ। ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਂ ਅਧਿਪਤਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੇ ਚੇਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤੀਤਿ ਦ੍ਵੇਪਿ ਅਧਿਪਤਯੋ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿਯੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਭਾਵੋ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਏਕਤੋ ਅਭਾਵੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਥਾ ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਂ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿਆਦਯੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘ਸਚੇ ਚਿਤ੍ਤਵਤੋ ਕੁਸਲਂ ਹੋਤਿ, ਮਯ੍ਹਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਏਵਂ ਯਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪਰਂ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਆਯੂਹਿਤਂ, ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤਿ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਤਤੋ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਂ ਨਾਮਾ’ਤਿ ਏਵਂ ਆਗਮਨਵਸੇਨਾਪਿ ਅਧਿਪਤਿਂ ਨਾਮ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਨਯੋ ਨੇਵ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਨ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਧਿਪਤਿਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਇਮੇਸੁ ਚ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਯਾ ਮਹਾਨਯੇਸੁ ਪੁਰਿਮੇ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਯੇ ਵੁਤ੍ਤਪਰਿਮਾਣਾਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚ ਨਵਕਾ ਚ ਪਾਠਵਾਰਾ ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਪਰਿਮਾਣਤੋ ਵੀਸਤਿਗੁਣੋ ਚਿਤ੍ਤਨਵਕਵਾਰਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ, ਚਤੂਸੁ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਗੁਣੋਤਿ, ਅਯਂ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲੇ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ ਨਾਮਾਤਿ।

ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਂ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਵਣ੍ਣਨਾ

੨੭੭. ਏਵਂ ਭਵਤ੍ਤਯਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਂ ਕੁਸਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਸਬ੍ਬਭਵਸਮਤਿਕ੍ਕਮਨਾਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ**ਨ੍ਤਿ ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ? ਲੋਕਂ ਤਰਤੀਤਿ, ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਲੋਕਂ ਉਤ੍ਤਰਤੀਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ; ਲੋਕਂ ਸਮਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਭਿਭੁਯ੍ਯ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੪੩)। **ਝਾਨਂ ਭਾਵੇਤੀ**ਤਿ ਏਕਚਿਤ੍ਤਕ੍ਖਣਿਕਂ ਅਪ੍ਪਨਾਝਾਨਂ ਭਾਵੇਤਿ ਜਨੇਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤਿ।

ਲੋਕਤੋ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ ਵਟ੍ਟਤੋ ਨਿਯ੍ਯਾਤੀਤਿ **ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਂ**। ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ ਵਾ ਏਤੇਨਾਤਿ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕਂ। ਤਂਸਮਙ੍ਗੀ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਦੁਕ੍ਖਂ ਪਰਿਜਾਨਨ੍ਤੋ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ, ਸਮੁਦਯਂ ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ, ਨਿਰੋਧਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਨ੍ਤੋ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ, ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਨਿਯ੍ਯਾਤਿ। ਯਥਾ ਚ ਪਨ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਂ ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਆਚਿਨਾਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤੀਤਿ ਆਚਯਗਾਮੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਨ ਤਥਾ ਇਦਂ। ਇਦਂ ਪਨ ਯਥਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪੁਰਿਸੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸਹਤ੍ਥਂ ਪਾਕਾਰਂ ਚਿਨਨ੍ਤੇ ਅਪਰੋ ਮਹਾਮੁਗ੍ਗਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਚਿਤਚਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਅਪਚਿਨਨ੍ਤੋ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਨ੍ਤੋ ਏਵ

ਗਚ੍ਛੇਯਜ, ਏਵਮੇਵ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲੇਨ ਚਿਤਾ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਪਚ੍ਚਯਵੇਕਲ੍ਲਕਰਣੇਨ ਅਪਚਿਨਨ੍ਤੁਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਨ੍ਤੁਂ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਅਪਚਯਗਾਮਿ।

ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਏਵ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ, ਗੂਥਗਤਂ ਮੁਤ੍ਤਗਤਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੧੧) ਵਿਯ। ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠੀਨਂ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠੀਸੁ ਗਤਾਨੀਤਿਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਾ ਗਤਂ ਏਤੇਸਨ੍ਤਿਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਸਦਿਸਗਮਨਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸਦਿਸਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਾਨਿ ਪਨ ਤਾਨੀਤਿ? ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਅਪਾਯਗਮਨੀਯਰਾਗਦੋਸਮੋਹਾਕੁਸਲਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਹਿ ਯਾਵ ਪਠਮਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾ ਤਾਵ ਪਵਤ੍ତਿਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਦਿਸਗਮਨਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਿ। ਤੇਸਂ **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ। ਪਹਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨੇਵ ਪਜਹਨਤ੍ਥਾਯ। **ਪਠਮਾਯਾ**ਤਿ ਗਣਨਵਸੇਨਪਿ ਪਠਮੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨਪਿ ਪਠਮਾਯ। **ਭੂਮਿਯਾ**ਤਿ ''ਅਨਨ੍ਤਰਹਿਤਾਯ ਭੂਮਿਯਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਪਾਰਾ॰ ੨੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੯੬) ਤਾਵ ਅਯਂ ਮਹਾਪਥਵੀ ਭੂਮੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ''ਸੁਖਭੂਮਿਯਂ ਕਾਮਾਵਚਰੇ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਸ॰ ੯੮੮) ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਇਧ ਪਨ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਯਭਾਵਤੋ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਵਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ ਭੂਮਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਸਮਾਨੇਪਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਭਾਵੇ ਸਯਮ੍ਪਿ ਭਵਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵਿਯ ਅਪਾਤੁਭਾਵਂ, ਤਸ੍ਮਾਪਿ ਭੂਮੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ; ਤਸ੍ਸਾ **ਪਠਮਾਯ ਭੂਮਿਯਾ। ਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਪਠਮਸ੍ਸ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਤ੍ਥਾਯ ਪਟਿਲਾਭਤ੍ਥਾਯਾਤਿ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਵਿਵਿਚ੍ਚਾ**ਤਿ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਵਿਵੇਕਵਸੇਨ ਵਿਵਿਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ, ਵਿਨਾ ਹੁਤ੍ਵਾ।

ਇਦਾਨਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਲੋਕਿਯਜ੍ਝਾਨਮ੍ਪਿ ਨ ਵਿਨਾ ਪਟਿਪਦਾਯ ਇਜ੍ਝਤਿ, ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਇਧ ਸੁਦ੍ਧਿਕਨਯਂ ਪਹਾਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਜ੍ਝਾਨਂ ਪਟਿਪਦਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂਯੇਵ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੇਸੇਤੁਕਾਮਤਾਯ **ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਂ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ ਯੋ ਆਦਿਤੋਵ ਕਿਲੇਸੇ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭੇਤਿ ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਹੋਤਿ; ਯੋ ਪਨ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤ ਕਿਲੇਸੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਰਿਵਾਸਂ ਵਸਨ੍ਤੋ ਚਿਰੇਨ ਮਗ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵਂ ਪਾਪੁਣਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ ਹੋਤਿ। ਇਤਿ ਯੋ ਕੋਚਿ ਵਾਰੋ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞੋ ਨਾਮ ਕਤੋ।

ਕਤਮਂ ਪਨ ਵਾਰਂ ਰੋਚੇਸੁਨ੍ਤਿ? ਯਤ੍ਥ ਸਕਿਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾ ਕਿਲੇਸਾ ਸਮੁਦਾਚਰਿਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਾ ਪੁਨ ਸਮੁਦਾਚਰਨ੍ਤਿ, ਤਤਿਯਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤੇ ਪਨ ਤਥਾਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤੇਵ ਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਪਾਪੇਤਿ, ਇਮਂ ਵਾਰਂ ਰੋਚੇਸੁਂ। ਇਮਸ੍ਸ ਵਾਰਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾਤਿ ਨਾਮਂ ਕਤਂ। ਏਤ੍ਤਕੇਨ ਪਨ ਨ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਵਿਭਾਵਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਯੋ ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪਾਦਾਰੂਪਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਰੂਪਂ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, 'ਰੂਪਾਰੂਪਂ' ਪਨ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਕਸਿਰੇਨ ਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਰੂਪਾਰੂਪਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਰਿਵਾਸੇ ਮਗ੍ਗਪਾਤੁਭਾਵਦਨ੍ਧਤਾਯ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਯੋਪਿ ਰੂਪਾਰੂਪਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ 'ਨਾਮਰੂਪਂ' ਵਵਤ੍ਥਪੇਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਕਸਿਰੇਨ ਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤਿ, ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੇ ਚ ਨਾਮਰੂਪੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਰਿਵਾਸਂ ਵਸਨ੍ਤੋ ਚਿਰੇਨ ਮਗ੍ਗਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਅਪਰੋ ਨਾਮਰੂਪਮ੍ਪਿ ਵਵਤ੍ਥਪੇਤ੍ਵਾ 'ਪਚ੍ਚਯੇ' ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਕਸਿਰੇਨ ਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਪਚ੍ਚਯੇ ਚ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਰਿਵਾਸਂ ਵਸਨ੍ਤੋ ਚਿਰੇਨ ਮਗ੍ਗਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਅਪਰੋ ਪਚ੍ਚਯੇਪਿ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ 'ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ' ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਨ੍ਤੋ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਕਸਿਰੇਨ ਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਲਕ੍ਖਣੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਰਿਵਾਸਂ ਵਸਨ੍ਤੋ ਚਿਰੇਨ ਮਗ੍ਗਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ ਨਾਮ

ਹੋਤਿ।

ਅਪਰੋ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿਪਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੇ ਤਿਕ੍ਖੇ ਸੂਰੇ ਪਸਨ੍ਨੇ ਵਹਨ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ 'ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਕਨ੍ਤਿਂ' ਪਰਿਯਾਦਿਯਮਾਨੋ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਕਸਿਰੇਨ ਕਿਲਮਨ੍ਤੋ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ, ਨਿਕਨ੍ਤਿਞ੍ਚ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਪਰਿਵਾਸਂ ਵਸਨ੍ਤੋ ਚਿਰੇਨ ਮਗ੍ਗਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਦੁਕ੍ਖਾ ਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਇਮਂ ਵਾਰਂ ਰੋਚੇਸੁਂ। ਇਮਸ੍ਸ ਵਾਰਸ੍ਸ ਏਤਂ ਨਾਮਂ ਕਤਂ। ਇਮਿਨਾਵ ਉਪਾਯੇਨ ਪਰਤੋ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਟਿਪਦਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਫਸ੍ਸੋ ਹੋਤੀਤਿਆਦੀਸੁ ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਦਾਨਿ ਅਧਿਕਾਨਿ। **ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ** ਚ ਵਿਤਕ੍ਕਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ 'ਮਗ੍ਗਙ੍ਗ'ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਪਦਾਨਿ ਅਧਿਕਾਨਿ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਮੇਵ। ਭੂਮਨ੍ਤਰਵਸੇਨ ਪਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਤਾਵ ਇਧ ਵਿਸੇਸੋ।

ਤਤ੍ਥ **ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ 'ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟੇ ਅਨਞ੍ਞਾਤਂ ਅਮਤਂ ਪਦਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਮੇਵ ਵਾ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਪਟਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਇਮਿਨਾ ਪੁਬ੍ਬਾਭੋਗੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਪਨਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਸੁਨ੍ਦਰਾ ਪਸਤ੍ਥਾ ਵਾ ਵਾਚਾ **ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ**। ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਕਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਾਵਿਰਤਿਯਾ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਸਾ ਪਰਿਗ੍ਗਹਲਕ੍ਖਣਾ ਵਿਰਮਣਰਸਾ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਚਪ੍ਪਹਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਸੁਨ੍ਦਰੋ ਪਸਤ੍ਥੋ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ **ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ**। ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਮੁਚ੍ਛੇਦਿਕਾਯ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦਿਵਿਰਤਿਯਾ ਏਤਂ ਨਾਮਂ। ਸੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਲਕ੍ਖਣੋ ਵਿਰਮਣਰਸੋ ਮਿਚ੍ਛਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਪ੍ਪਹਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ। ਸੁਨ੍ਦਰੋ ਪਸਤ੍ਥੋ ਵਾ ਆਜੀਵੋ **ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ**। ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਵਿਰਤਿਯਾ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਸੋ ਵੋਦਾਨਲਕ੍ਖਣੋ ਞਾਯਾਜੀਵਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਰਸੋ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਪ੍ਪਹਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ।

ਅਪਿਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਰਤਿਤ੍ਤਯੇ ਵੁਤ੍ਤਵਸੇਨਪੇਤ੍ਥ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਇਤਿ ਇਮੇਸਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਸੇਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਂ ਮਗ੍ਗਪਞ੍ਚਕਂ ਇਧ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਕਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਯੇਵਾਪਨਕੇਸੁ ਚ ਇਮੇਸਂ ਅਭਾਵੋ। ਤਥਾ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾਨਂ। ਇਮੇ ਹਿ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਇਧ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤਤ੍ਤਾਵ ਯੇਵਾਪਨਕੇਸੁ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਪਨ ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਤਾਪੇਤ੍ਥ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਵਿਸੇਸਤ੍ਥੋ।

੨੮੩. ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਪਨ **ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਾਵ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ; ਮਗ੍ਗਕੋਟ੍ਠਾਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਥਾ ਪਨ ਅਰਞ੍ਞੇ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਅਰਞ੍ਞਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਮਗ੍ਗੇ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ। ਮਗ੍ਗਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੨੮੫. **ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪੀਤਿ ਏਵ ਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋਤਿ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ਤਤ੍ਥ ਬੋਧਿਯਾ ਬੋਧਿਸ੍ਸ ਵਾ ਅਙ੍ਗੋਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਯਾ ਅਯਂ ਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗੀ ਯਾਯ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਯ ਲੀਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਾਨਾਯੂਹਨਕਾਮਸੁਖਤ੍ਤਕਿਲਮਥਾਨੁਯੋਗਉਚ੍ਛੇਦਸਸ੍ਸਤਾਭਿਨਿਵੇਸਾਦੀਨਂ ਅਨੇਕੇਸਂ ਉਪਦ੍ਦਵਾਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭੂਤਾਯ ਸਤਿਧਮ੍ਮਵਿਚਯਵੀਰਿਯਪੀਤਿਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਸਮਾਧਿਉਪੇਕ੍ਖਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਬੋਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਕਿਲੇਸਸਨ੍ਤਾਨਨਿਦ੍ਦਾਯ ਉਟ੍ਠਹਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਾ ਅਰਿਯਸਚ੍ਚਾਨਿ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਵਾ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤਿ। ਤਸ੍ਸਾ ਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗੀਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਬੋਧਿਯਾ ਅਙ੍ਗੋਤਿਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਝਾਨਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਵਿਯ। ਯੋਪੇਸ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਯ ਏਤਾਯ ਧਮ੍ਮਸਾਮਗ੍ਗਿਯਾ ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਬੋਧੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਬੋਧਿਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗੋਤਿਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ; ਸੇਨਙ੍ਗਰਥਙ੍ਗਾਦਯੋ ਵਿਯ। ਤੇਨਾਹੁ ਅਟ੍ਠਕਥਾਚਰਿਯਾ – ''ਬੁਜ੍ਝਨਕਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਾਤਿ ਵਾ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੪੬੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੫.੧੮੨)।

ਅਪਿਚ ''ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਤਿ ਕੇਨਟ੍ਠੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ? ਬੋਧਾਯ ਸਂਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਅਨੁਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਪਟਿਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ, ਸਮ੍ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀਤਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੧੭) ਇਮਿਨਾ ਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਨਯੇਨਾਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਟ੍ਠੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਸਤ੍ਥੋ ਸੁਨ੍ਦਰੋ ਵਾ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋਤਿ ਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ਏਵਂ ਪੀਤਿ ਏਵ ਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ ਪੀਤਿਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋਤਿ। ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸਾਦੀਸੁਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੨੯੬. **ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਯੇ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਪਟਿਵੇਧਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਾ, ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ। **ਅਨਞ੍ਞਾਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਞਾਤਾ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਯਥਾ ਪਨ ਪਕਤਿਯਾ ਅਨਾਗਤਪੁਬ੍ਬਂ ਵਿਹਾਰਂ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਿਹਾਰਮਜ੍ਝੇ ਠਿਤੋਪਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਕਤਿਯਾ ਅਨਾਗਤਭਾਵਂ ਉਪਾਦਾਯ 'ਅਨਾਗਤਪੁਬ੍ਬਂ ਠਾਨਂ ਆਗਤੋਮ੍ਹੀ'ਤਿ ਵਦਤਿ, ਯਥਾ ਚ ਪਕਤਿਯਾ ਅਪਿਲ਼ਨ੍ਧਪੁਬ੍ਬਂ ਮਾਲਂ ਪਿਲ਼ਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ, ਅਨਿਵਤ੍ਥਪੁਬ੍ਬਂ ਵਤ੍ਥਂ ਨਿਵਾਸੇਤ੍ਵਾ, ਅਭੁਤ੍ਤਪੁਬ੍ਬਂ ਭੋਜਨਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ, ਪਕਤਿਯਾ ਅਭੁਤ੍ਤਭਾਵਂ ਉਪਾਦਾਯ ਅਭੁਤ੍ਤਪੁਬ੍ਬਂ ਭੋਜਨਂ ਭੁਤ੍ਤੋਮ੍ਹੀਤਿ ਵਦਤਿ, ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਯਸ੍ਮਾ ਪਕਤਿਯਾ ਇਮਿਨਾ ਪੁਗ੍ਗਲੇਨ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਞਾਤਪੁਬ੍ਬਾ ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਞ੍ਞਾਤਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਦਿਟ੍ਠਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਤ੍ਥ **ਅਦਿਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਇਤੋ ਪੁਬ੍ਬੇ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁਨਾ ਅਦਿਟ੍ਠਾਨਂ। **ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਧਿਗਮਨਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ। **ਅਵਿਦਿਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਞਾਣੇਨ ਅਪਾਕਟਕਤਾਨਂ। **ਅਸਚ੍ਛਿਕਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਤਾਨਂ। **ਸਚ੍ਛਿਕਿਰਿਯਾਯਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣਤ੍ਥਂ। ਯਥਾ ਚ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ, ਏਵਂ ਸੇਸੇਹਿਪਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਨਞ੍ਞਾਤਾਨਂ ਞਾਣਾਯ, ਅਦਿਟ੍ਠਾਨਂ ਦਸ੍ਸਨਾਯ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਪਤ੍ਤਿਯਾ, ਅਵਿਦਿਤਾਨਂ ਵੇਦਾਯਾਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ।

੨੯੯. **ਚਤੂਹਿ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਹੀ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਚੀਤਿ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਿਣ੍ਣਂ ਦੋਸਾਨਂ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਦੁਟ੍ਠਾਨਿ ਚਰਿਤਾਨੀਤਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ। ਵਚੀਤੋ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ, ਵਚਿਯਾ ਵਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਾਨਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ। ਤੇਹਿ **ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਹਿ**। ਆਰਕਾ ਰਮਤੀਤਿ **ਆਰਤਿ**। ਵਿਨਾ ਤੇਹਿ ਰਮਤੀਤਿ **ਵਿਰਤਿ**। ਤਤੋ ਤਤੋ ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤਾਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤੇਹਿ ਵਿਨਾ ਰਮਤੀਤਿ **ਪਟਿਵਿਰਤਿ**। ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਾ ਪਦਂ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। ਸਬ੍ਬਮਿਦਂ ਓਰਮਣਭਾਵਸ੍ਸੇਵਾਧਿਵਚਨਂ। ਵੇਰਂ ਮਣਤਿ, ਵਿਨਾਸੇਤੀਤਿ **ਵੇਰਮਣੀ**। ਇਦਮ੍ਪਿ ਓਰਮਣਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਂ। ਯਾਯ ਪਨ ਚੇਤਨਾਯ ਮੁਸਾਵਾਦਾਦੀਨਿ ਭਾਸਮਾਨੋ ਕਰੋਤਿ ਨਾਮ, ਅਯਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਵਿਰਤਿ। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਕਿਰਿਯਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਕਿਰਿਯਾਪਥਂ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤੀਤਿ **ਅਕਿਰਿਯਾ**। ਤਥਾ ਤਂ ਕਰਣਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਕਰਣਪਥਂ ਪਚ੍ਛਿਨ੍ਦਤੀਤਿ **ਅਕਰਣਂ**। ਯਾਯ ਚ ਚੇਤਨਾਯ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਭਾਸਮਾਨੋ ਅਜ੍ਝਾਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮ, ਅਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਥਾ ਅਜ੍ਝਾਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਨ ਦੇਤੀਤਿ **ਅਨਜ੍ਝਾਪਤ੍ਤਿ**।

ਵੇਲਾਅਨਤਿਕ੍ਕਮੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ''ਤਾਯ ਵੇਲਾਯਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੪; ਮਹਾਵ॰ ੧-੩; ਉਦਾ॰ ੧ ਆਦਯੋ) ਤਾਵ ਕਾਲੋ ਵੇਲਾਤਿ ਆਗਤੋ। ''ਉਰੁਵੇਲਾਯਂ ਵਿਹਰਤੀ''ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੧; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੭) ਏਤ੍ਥ ਰਾਸਿ। ''ਠਿਤਧਮ੍ਮੋ ਵੇਲਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੩੮੪; ਅ॰ ਨਿ॰ ੮.੧੯; ਉਦਾ॰ ੪੫) ਏਤ੍ਥ ਸੀਮਾ। ਇਧਾਪਿ ਸੀਮਾਵ। ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਨੀਯਟ੍ਠੇਨ ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਾਨਿ ਵੇਲਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾਨਿ। ਇਤਿ ਯਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਿ ਭਾਸਮਾਨੋ ਵੇਲਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਤਿ ਨਾਮ, ਅਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਵੇਲਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤੁਂ ਨ ਦੇਤੀਤਿ ਵੇਲਾਅਨਤਿਕ੍ਕਮੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਵੇਲਾਯਤੀਤਿ ਵਾ ਵੇਲਾ, ਚਲਯਤਿ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਂ ਵੇਲਾਯਤਿ? ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ। ਇਤਿ ਵੇਲਾਯਨਤੋ 'ਵੇਲਾ'। ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪਨ ਹਿਤਸੁਖਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਤੀਤਿ 'ਅਨਤਿਕ੍ਕਮੋ'। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਪਦਦ੍ਵਯਵਸੇਨਾਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸੇਤੁਂ ਹਨਤੀਤਿ **ਸੇਤੁਘਾਤੋ**; ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਂ ਪਦਘਾਤੋ ਪਚ੍ਚਯਘਾਤੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਚ੍ਚਯੋ ਹਿ ਇਧ ਸੇਤੂਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਵਚਨਤ੍ਥੋ – ਰਾਗਾਦਿਕੋ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਸਿਨੇਤਿ ਬਨ੍ਧਤੀਤਿ ਸੇਤੁ। ਸੇਤੁਸ੍ਸ ਘਾਤੋ ਸੇਤੁਘਾਤੋ। ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਪਚ੍ਚਯਸਮੁਗ੍ਘਾਟਿਕਾਯ ਵਿਰਤਿਯਾ ਏਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਅਯਂ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਵਿਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਮੁਸਾਵਾਦਾ ਵਿਰਮਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਪੇਸੁਞ੍ਞਾਦੀਹਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ

ਏਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਯ ਹਿ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਚੇਤਨਾਯ ਪਦਪਚ੍ਛੇਦਂ ਕੁਰੁਮਾਨਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਪੂਰਯਮਾਨਾ ਏਕਾਵ ਵਿਰਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

੩੦੦. **ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਹੀ**ਤਿ ਕਾਯਤੋ ਪਵਤ੍ਤੇਹਿ ਕਾਯੇਨ ਵਾ ਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤੇਹਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਹਿ ਦੁਚ੍ਚਰਿਤੇਹਿ। ਸੇਸਂ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤਸਙ੍ਖਾਤਾ ਵਿਰਤਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾ ਵਿਰਮਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਅਦਿਨ੍ਨਾਦਾਨਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੇਹਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਿਵਿਧਾਯ ਹਿ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਚੇਤਨਾਯ ਪਦਪਚ੍ਛੇਦਂ ਕੁਰੁਮਾਨਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਪੂਰਯਮਾਨਾ ਏਕਾਵ ਵਿਰਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

੩੦੧. ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਕਿਰਿਯਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਯਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਂ ਆਜੀਵਮਾਨੋ ਕਿਰਿਯਂ ਕਰੋਤਿ ਨਾਮ, ਅਯਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਕਿਰਿਯਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਦੇਤੀਤਿ ਅਕਿਰਿਯਾਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਆਜੀਵੋ ਚ ਨਾਮੇਸ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਵਾਚਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੇਸੁ ਗਹਿਤੇਸੁ ਗਹਿਤੋਵ ਹੋਤਿ, ਤਪ੍ਪਕ੍ਖਿਕਤ੍ਤਾ। ਧੁਵਪਟਿਸੇਵਨਵਸੇਨ ਪਨਾਯਂ ਤਤੋ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਕਿਚ੍ਚਕੋ ਨ ਹੋਤਿ , ਅਟ੍ਠ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਨ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਸਕਿਚ੍ਚਕੋ ਕਾਤਬ੍ਬੋ, ਅਟ੍ਠ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਰਿਪੂਰੇਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਨਯੋ – ਆਜੀਵੋ ਨਾਮ ਭਿਜ੍ਜਮਾਨੋ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਸੁਯੇਵ ਭਿਜ੍ਜਤਿ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਜੀਵਭੇਦੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਪੂਰਯਮਾਨੋਪਿ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਦ੍ਵਾਰਦ੍ਵਯੇ ਪੂਰਤਿ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਜੀਵਪੂਰਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ ਆਜੀਵਹੇਤੁਕੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਨਆਜੀਵਹੇਤੁਕੋਪਿ। ਤਥਾ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇ।

ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਰਾਜਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ ਖਿਡ੍ਡਾਪਸੁਤਾ ਸੂਰਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਾ ਮਿਗਵਧਂ ਵਾ ਪਨ੍ਥਦੂਹਨਂ ਵਾ ਪਰਦਾਰਵੀਤਿਕ੍ਕਮਂ ਵਾ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਇਦਂ ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ। ਤਤੋ ਵਿਰਤਿਪਿ 'ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ' ਨਾਮ। ਯਂ ਪਨ ਨਆਜੀਵਹੇਤੁਕਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤਂ ਭਾਸਨ੍ਤਿ, ਇਦਂ ਅਕੁਸਲਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਨਾਮ। ਤਤੋ ਵਿਰਤਿਪਿ 'ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ' ਨਾਮ।

ਯਂ ਪਨ ਆਜੀਵਹੇਤੁ ਨੇਸਾਦਮਚ੍ਛਬਨ੍ਧਾਦਯੋ ਪਾਣਂ ਹਨਨ੍ਤਿ, ਅਦਿਨ੍ਨਂ ਆਦਿਯਨ੍ਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰਂ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੋ ਨਾਮ। ਤਤੋ ਵਿਰਤਿ 'ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ' ਨਾਮ। ਯਮ੍ਪਿ ਲਞ੍ਜਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮੁਸਾ ਭਣਨ੍ਤਿ, ਪੇਸੁਞ੍ਞਫਰੁਸਸਮ੍ਫਪ੍ਪਲਾਪੇ ਪਵਤ੍ਤੇਨ੍ਤਿ, ਅਯਮ੍ਪਿ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੋ ਨਾਮ। ਤਤੋ ਵਿਰਤਿ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਨਾਮ।

ਮਹਾਸੀਵਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨਾਹ – 'ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਸੁਪਿ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ ਆਜੀਵਹੇਤੁਕੋ ਵਾ ਹੋਤੁ ਨੋ ਵਾ ਆਜੀਵਹੇਤੁਕੋ, ਅਕੁਸਲਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਨ੍ਤ੍ਵੇਵ ਸਙ੍ਖ੍ਯਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਤੋ ਵਿਰਤਿਪਿ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤੀ'ਤਿ। 'ਆਜੀਵੋ ਕੁਹਿ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਪਨ 'ਤੀਣਿ ਕੁਹਨਵਤ੍ਥੂਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯੇ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂ ਪਰਿਭੋਗੋ'ਤਿ ਆਹ। ਅਯਂ ਪਨ ਕੋਟਿਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵੋ। ਤਤੋ ਵਿਰਤਿ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਨਾਮ।

ਅਯਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗੇ ਨਾਨਾਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨੇਵ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਵੀਤਿਕ੍ਕਮਾ ਵਿਰਮਤਿ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਵਚੀਦ੍ਵਾਰਵੀਤਿਕ੍ਕਮਾ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਏਕਚਿਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਹਿ ਸਤ੍ਤਕਮ੍ਮਪਥਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਮਿਚ੍ਛਾਜੀਵਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਚੇਤਨਾਯ ਪਦਪਚ੍ਛੇਦਂ ਕੁਰੁਮਾਨਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਪੂਰਯਮਾਨਾ ਏਕਾਵ ਵਿਰਤਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਅਯਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਵਿਸੇਸੋ।

ਯਂ ਪਨੇਤਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਵਡ੍ਢਿਤਂ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੇਸੁ ਚ ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾਦੀਨਿ, ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰੇ ''ਨਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਮਗ੍ਗੋ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੁਞ੍ਞਤਵਾਰੋ ਪਾਕਤਿਕੋਯੇਵਾਤਿ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਟਿਪਦਾਯ ਵਿਸੇਸੋ।

੩੪੩. ਇਤੋ ਪਰਂ ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਞ੍ਞਤਾ ਸੁਞ੍ਞਤਪਟਿਪਦਾ ਸੁਦ੍ਧਿਕਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਪਟਿਪਦਾਤਿ ਅਯਂ ਦੇਸਨਾਭੇਦੋ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ **ਸੁਞ੍ਞਤ**ਨ੍ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਂ। ਸੋ ਹਿ ਆਗਮਨਤੋ ਸਗੁਣਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋਤਿ ਤੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ। ਕਥਂ? ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਨਿਚ੍ਚਤੋਪਿ ਦੁਕ੍ਖਤੋਪਿ ਦਟ੍ਠੁਮੇਵ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਮਨਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਤਿਵਿਧਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ ਚਰਤਿ। ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਨਸ੍ਸ ਤੇਭੂਮਕੇਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸੁਞ੍ਞਤੋਵ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਅਯਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਸੁਞ੍ਞਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਸਾ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ 'ਸੁਞ੍ਞਤ'ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਦੇਤਿ। ਏਵਂ ਮਗ੍ਗੋ 'ਆਗਮਨਤੋ' ਸੁਞ੍ਞਤਨਾਮਂ ਲਭਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸੋ ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਸੁਞ੍ਞੋ ਤਸ੍ਮਾ 'ਸਗੁਣੇਨੇਵ' ਸੁਞ੍ਞਤਨਾਮਂ ਲਭਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਮ੍ਪਿ ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਸੁਞ੍ਞਤ੍ਤਾ ਸੁਞ੍ਞਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗੋ 'ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ' ਸੁਞ੍ਞਤਨਾਮਂ ਲਭਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਗੁਣਤੋਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋਪਿ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ। ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ ਹੇਸਾ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਸਗੁਣਤੋ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵਾ ਨਾਮਂ ਨ ਲਭਤਿ, ਆਗਮਨਤੋਵ ਲਭਤਿ। ਆਗਮਨਮੇਵ ਹਿ ਧੁਰਂ। ਤਂ ਦੁਵਿਧਂ ਹੋਤਿ – ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਮਨਂ ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਮਨਂ ਧੁਰਂ, ਫਲਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਂ ਧੁਰਂ। ਇਧ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਮਨਮੇਵ ਧੁਰਂ ਜਾਤਂ।

੩੫੦. **ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤ**ਨ੍ਤਿ, ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸੇਵ ਨਾਮਂ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਨਾਮਂ ਮਗ੍ਗੋ ਤੀਹੇਵ ਕਾਰਣੇਹਿ ਲਭਤਿ। ਕਥਂ? ਇਧ ਭਿਕ੍ਖੁ ਆਦਿਤੋਵ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਤੋਵ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਨਿਚ੍ਚਤੋਪਿ ਅਨਤ੍ਤਤੋਪਿ ਦਟ੍ਠੁਮੇਵ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਮਨਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਤਿਵਿਧਂ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਂ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤੋ ਚਰਤਿ। ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਪਨਸ੍ਸ ਤੇਭੂਮਕਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਪਣਿਧਿਂ ਸੋਸੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤਿ। ਅਯਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਸਾ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ 'ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਦੇਤਿ। ਏਵਂ ਮਗ੍ਗੋ 'ਆਗਮਨਤੋ' ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਂ ਲਭਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਰਾਗਦੋਸਮੋਹਪਣਿਧਯੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਸਗੁਣੇਨੇਵ' ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਂ ਲਭਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨਮ੍ਪਿ ਤੇਸਂ ਪਣਿਧੀਨਂ ਅਭਾਵਾ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗੋ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਨਾਮਂ ਲਭਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਗੁਣਤੋਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋਪਿ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ। ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ ਹੇਸਾ । ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਸਗੁਣਤੋ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵਾ ਨਾਮਂ ਨ ਲਭਤਿ, ਆਗਮਨਤੋਵ ਲਭਤਿ। ਆਗਮਨਮੇਵ ਹਿ ਧੁਰਂ। ਤਂ ਦੁਵਿਧਂ ਹੋਤਿ – ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਮਨਂ ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਮਨਂ ਧੁਰਂ, ਫਲਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਂ ਧੁਰਂ। ਇਧ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਮਨਮੇਵ ਧੁਰਂ ਜਾਤਂ।

ਨਨੁ ਚ ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋਤਿ ਤੀਣਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਾਨਿ? ਯਥਾਹ – ''ਤਯੋਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਵਿਮੋਕ੍ਖਾ – ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ ਵਿਮੋਕ੍ਖੋ''ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੨੦੯)। ਤੇਸੁ ਇਧ ਦ੍ਵੇ ਮਗ੍ਗੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਗਹਿਤੋਤਿ? ਆਗਮਨਾਭਾਵਤੋ। ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਹਿ ਸਯਂ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਰਾਹੁਲਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ।

''ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਭਾਵੇਹਿ, ਮਾਨਾਨੁਸਯਮੁਜ੍ਜਹ।
ਤਤੋ ਮਾਨਾਭਿਸਮਯਾ, ਉਪਸਨ੍ਤੋ ਚਰਿਸ੍ਸਸੀ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੩੪੪)।

ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਕਥੇਸਿ। ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਹਿ ਨਿਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਧੁਵਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਸੁਖਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਾਤਿ ਕਥਿਤਾ। ਸਾ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਉਗ੍ਘਾਟੇਤਿ, ਸਯਂ ਪਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚਰਤੀਤਿ ਸਨਿਮਿਤ੍ਤਾਵ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ

ਸਯਂ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ।

ਅਪਰੋ ਨਯੋ – ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਪਰਮਤ੍ਥਦੇਸਨਾ। ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਹੇਤੁਵੇਕਲ੍ਲਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਕਥਂ? ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਹਿ ਵਸੇਨ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਕਥਿਤੋ। ਤੇਨ ਚ ਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗੇ ਏਕਙ੍ਗਮ੍ਪਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਅਮਗ੍ਗਙ੍ਗਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨਾਮਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਇਤਰੇਸੁ ਪਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਨਤ੍ਤਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਤਾਵ ਵਸੇਨ ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੋਕ੍ਖੋ, ਦੁਕ੍ਖਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਵਸੇਨ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਮੋਕ੍ਖੋ ਕਥਿਤੋ। ਤੇਸੁ ਸੁਞ੍ਞਤਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਪਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਧਿਮਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਵਿਮੋਕ੍ਖੇਨ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਤਾਨਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨਾਮਂ ਦਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇਪਿ ਹਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਧਮ੍ਮਵਿਭਜਨੇ ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਧਿਪਤਿਕਾਲੇ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਮਗ੍ਗਙ੍ਗਤ੍ਤਾਵ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਭਾਵੋ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਮੁਤ੍ਤਕੋ ਏਕਸ੍ਸ ਆਚਰਿਯਸ੍ਸ ਮਤਿਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

ਏਵਂ ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਸਯਂ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤੀਤਿ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਨ ਗਹਿਤੋ। ਕੇਚਿ ਪਨ 'ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਆਗਮਨਤੋ ਨਾਮਂ ਅਲਭਨ੍ਤੋਪਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਗੁਣਤੋ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਨਾਮਂ ਲਭਤੀ'ਤਿ ਆਹਂਸੁ। ਤੇ ਇਦਂ ਵਤ੍ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ – ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਸਗੁਣਤੋ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ ਨਾਮਂ ਲਭਨ੍ਤੋ ਸੁਞ੍ਞਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਮਗ੍ਗਾਪਿ ਸਗੁਣਤੋਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋਯੇਵ ਚ ਇਧ ਨਾਮਂ ਲਭੇਯ੍ਯੁਂ। ਨ ਪਨ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਕਿਂ ਕਾਰਣਾ? ਅਯਞ੍ਹਿ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਦ੍ਵੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ – ਸਰਸਤੋ ਚ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ ਚ; ਸਭਾਵਤੋ ਚ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਞ੍ਞਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਮਗ੍ਗਾ ਸਰਸਤੋਪਿ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋਪਿ ਨਾਮਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਸੁਞ੍ਞਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਮਗ੍ਗਾ ਹਿ ਰਾਗਾਦੀਹਿ ਸੁਞ੍ਞਾ, ਰਾਗਪਣਿਧਿਆਦੀਹਿ ਚ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾਤਿ ਏਵਂ 'ਸਰਸਤੋ' ਨਾਮਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਸੁਞ੍ਞਤੋ ਚ ਅਤ੍ਤਾਭਿਨਿਵੇਸਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ, ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ ਪਣਿਧਿਸ੍ਸਾਤਿ ਏਵਂ 'ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ' ਨਾਮਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਪਨ ਰਾਗਾਦਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਨਂ ਨਿਚ੍ਚਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦੀਨਞ੍ਚ ਅਭਾਵੇਨ ਸਰਸਤੋਵ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ, ਨੋ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤੋ। ਨ ਹਿ ਸੋ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖੋ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾ ਪਨਸ੍ਸ ਅਨੁਲੋਮਭਾਵੇ ਠਿਤਾਤਿ। ਸਬ੍ਬਥਾਪਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨੇਸ ਏਵਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦੀਪਿਤੋ – ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵਾਰੇ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਏਕਾਵਜ੍ਜਨੇਨ ਵਿਯ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਿਣ੍ਣਞ੍ਚ ਏਕਤੋ ਆਪਾਥਗਮਨਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਪਨ ਵਿਭੂਤਭਾਵਦੀਪਨਤ੍ਥਂ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਆਦਿਤੋ ਹਿ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ ਹੋਤੁ, ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਯਂ ਯਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਸੇਨ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦੇਤਿ। ਕਥਂ? ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਸੁ ਹਿ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਇਤਰਮ੍ਪਿ ਲਕ੍ਖਣਦ੍ਵਯਂ ਦਟ੍ਠੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ ਏਵ। ਏਕਲਕ੍ਖਣਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਹਿ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਨ ਕੇਵਲਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋਵ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਤੋਪਿ ਅਨਤ੍ਤਤੋਪਿ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿਯੇਵ। ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਅਭਿਨਿਵਿਟ੍ਠੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਇਤਿ ਆਦਿਤੋ ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ ਹੋਤੁ, ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਯਂ ਯਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵਸੇਨ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਨਿਚ੍ਚਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਦੁਕ੍ਖਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ, ਅਨਤ੍ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਞ੍ਞਤੋਤਿ। ਏਵਂ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਪਰਿਯਾਯੇਨ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦੀਪਿਤੋ।

ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਕਿਮਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ? ਲਕ੍ਖਣਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ। ਲਕ੍ਖਣਂ ਨਾਮ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਗਤਿਕਂ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਭੂਤਂ। ਯੋ ਪਨ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਮਨਤ੍ਤਾਤਿ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਕਣ੍ਠੇ ਬਦ੍ਧਕੁਣਪਂ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਞਾਣਂ ਸਙ੍ਖਾਰਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਏਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪਤ੍ਤਂ ਕਿਣਿਤੁਕਾਮੋ ਪਤ੍ਤਵਾਣਿਜੇਨ ਪਤ੍ਤਂ ਆਭਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਹਟ੍ਠਪਹਟ੍ਠੋ ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਵੀਮਂਸਮਾਨੋ ਤੀਣਿ ਛਿਦ੍ਦਾਨਿ ਪਸ੍ਸੇਯ੍ਯ, ਸੋ ਨ ਛਿਦ੍ਦੇਸੁ ਨਿਰਾਲਯੋ ਹੋਤਿ, ਪਤ੍ਤੇ ਪਨ

ਨਿਰਾਲਯੋ ਹੋਤਿ; ਏਵਮੇਵ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤ੍ਵਾ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਨਿਰਾਲਯੋ ਹੋਤਿ। ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣੇਨੇਵ ਞਾਣੇਨ ਸਙ੍ਖਾਰਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਦੁਸ੍ਸੋਪਮਾਯਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਇਤਿ ਭਗਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਝਾਨਂ ਭਾਜੇਨ੍ਤੋ ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਟਿਪਦਾਯ ਚਤੁਕ੍ਕਨਯਂ ਪਞ੍ਚਕਨਯਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇਪਿ ਨਯੇ ਆਹਰਿ। ਤਥਾ ਸੁਦ੍ਧਿਕਸੁਞ੍ਞਤਾਯ ਸੁਞ੍ਞਤਪਟਿਪਦਾਯ ਸੁਦ੍ਧਿਕਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਾਯ ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਪਟਿਪਦਾਯਾਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਆਹਰੀਤਿ? ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਚੇਵ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੇਨ ਚ। ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਵਂ **ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਝਾਨਂ ਭਾਵੇਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਸੁਦ੍ਧਿਕਪਟਿਪਦਾਯ ਚਤੁਕ੍ਕਪਞ੍ਚਕਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਨਯਾ, ਤਥਾ ਸੇਸੇਸੂਤਿ ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਦਸ ਨਯਾ ਭਾਜਿਤਾ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਂ ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਪਕਿਣ੍ਣਕਂ –

ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੁਞ੍ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ, ਰੂਪਾਰੂਪੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ।
ਸਤ੍ਤਟ੍ਠਙ੍ਗਪਰਿਣਾਮਂ, ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਪਦਾਪਤੀਤਿ॥

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਹਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ , ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਰੂਪੇ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਰੂਪਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਰੂਪੇ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਅਰੂਪੇ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਅਰੂਪੇ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਰੂਪਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ।

'**ਸਤ੍ਤਟ੍ਠਙ੍ਗਪਰਿਣਾਮ**'ਨ੍ਤਿ ਸੋ ਪਨੇਸ ਮਗ੍ਗੋ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋਪਿ ਹੋਤਿ ਸਤ੍ਤਙ੍ਗਿਕੋਪਿ। ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਪਿ ਸਤ੍ਤ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਛ ਵਾ। ਝਾਨਂ ਪਨ ਪਞ੍ਚਙ੍ਗਿਕਂ ਵਾ ਹੋਤਿ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕਂ ਵਾ; ਤਿਵਙ੍ਗਿਕਂ ਵਾ ਦੁਵਙ੍ਗਿਕਂ ਵਾ। ਏਵਂ ਸਤ੍ਤਅਟ੍ਠਾਦੀਨਂ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਪਰਿਣਾਮੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

'**ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਟਿਪਦਾਪਤੀ**'ਤਿ ਨਿਮਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਯਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ; 'ਪਟਿਪਦਾਪਤੀ'ਤਿ ਪਟਿਪਦਾਯ ਚ ਅਧਿਪਤਿਨੋ ਚ ਚਲਨਾਚਲਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਥ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿਆਦੀਸੁ ਤਾਵ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਆਦਿਤੋਵ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਪਞ੍ਚਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਭਿਨਿਵਿਸਤਿ, ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਨ ਸੁਦ੍ਧਅਜ੍ਝਤ੍ਤਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ, ਬਹਿਦ੍ਧਾਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਰਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧੇਪਿ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਸਙ੍ਖਾਰੇਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਦੁਕ੍ਖਮਨਤ੍ਤਾਤਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਸੋ ਕਾਲੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਸਤਿ ਕਾਲੇਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਸਮ੍ਮਸਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਮਸਨਕਾਲੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਘਟਿਯਤਿ। ਏਵਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਨਾਮ। ਸਚੇ ਪਨਸ੍ਸ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਸਮ੍ਮਸਨਕਾਲੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਘਟਿਯਤਿ, ਏਵਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਨਾਮ। ਏਸੇਵ ਨਯੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਚ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਞ੍ਚ ਵੁਟ੍ਠਾਨੇਪਿ।

ਅਪਰੋ ਆਦਿਤੋਵ ਰੂਪੇ ਅਭਿਨਿਵਿਸਤਿ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਭੂਤਰੂਪਞ੍ਚ ਉਪਾਦਾਰੂਪਞ੍ਚ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਨ ਸੁਦ੍ਧਰੂਪਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਵੁਟ੍ਠਾਨਂ ਹੋਤਿ ਅਰੂਪਮ੍ਪਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਮੇਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਰੂਪਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਵੇਦਨਂ ਸਞ੍ਞਂ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚ ਇਦਂ ਅਰੂਪਨ੍ਤਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਤੋ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਸੋ ਕਾਲੇਨ ਰੂਪਂ ਸਮ੍ਮਸਤਿ ਕਾਲੇਨ ਅਰੂਪਂ। ਤਸ੍ਸੇਵਂ ਸਮ੍ਮਸਤੋ ਰੂਪਸਮ੍ਮਸਨਕਾਲੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਘਟਿਯਤਿ। ਏਵਂ ਰੂਪੇ

ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਰੂਪਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਨਾਮ। ਸਚੇ ਪਨਸ੍ਸ ਅਰੂਪਸਮ੍ਮਸਨਕਾਲੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਮਗ੍ਗੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਘਟਿਯਤਿ, ਏਵਂ ਰੂਪੇ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਨਾਮ। ਏਸ ਨਯੋ ਅਰੂਪੇ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਾ ਚ ਰੂਪਾ ਚ ਵੁਟ੍ਠਾਨੇਪਿ।

‘‘ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ (ਮਹਾਵ॰ ੧੬; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੮) ਏਵਂ ਅਭਿਨਿਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਏਵਮੇਵ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕਾਲੇ ਪਨ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨ ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਨਾਮਾਤਿ। ਅਯਂ ਤਿਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਮਹਾਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ।

ਯਥਾ ਹਿ ਛਾਤਜ੍ਝਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝੇ ਗੂਥਪਿਣ੍ਡਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਨਾਨਗ੍ਗਰਸਭੋਜਨਪੁਣ੍ਣਂ ਪਾਤਿਂ ਉਪਨੇਯ੍ਯੁਂ, ਸੋ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਹਤ੍ਥੇਨ ਵਿਯੂਹਨ੍ਤੋ ਤਂ ਗੂਥਪਿਣ੍ਡਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਕਿਮਿਦ’ਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਗੂਥਪਿਣ੍ਡੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘ਧਿ ਧਿ, ਅਪਨੇਥਾ’ਤਿ ਭਤ੍ਤੇਪਿ ਪਾਤਿਯਮ੍ਪਿ ਨਿਰਾਲਯੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ।

ਭੋਜਨਪਾਤਿਦਸ੍ਸਨਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਮਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਇਮਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਬਾਲਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ‘ਅਹਂ ਮਮਾ’ਤਿ ਗਹਿਤਕਾਲੋ। ਗੂਥਪਿਣ੍ਡਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਕਾਲੋ ਵਿਯ ਤਿਣ੍ਣਂ ਲਕ੍ਖਣਾਨਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖਿਤਕਾਲੋ। ਭਤ੍ਤੇਪਿ ਪਾਤਿਯਮ੍ਪਿ ਨਿਰਾਲਯਕਾਲੋ ਵਿਯ ਤਿਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਮਹਾਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ‘‘ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਸਮੁਦਯਧਮ੍ਮਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂ ਨਿਰੋਧਧਮ੍ਮ’’ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਖਨ੍ਧੇਹਿ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨ ਵੁਟ੍ਠਿਤਕਾਲੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

‘ਸਤ੍ਤਟ੍ਠਙ੍ਗਪਰਿਣਾਮ’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਯਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਭੇਦੋ ਅਙ੍ਗਪਰਿਣਾਮੋ ਯਥਾ ਹੋਤਿ ਤਥਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣਮੇਵ ਹਿ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਝਾਨਙ੍ਗਵਿਸੇਸਂ ਨਿਯਮੇਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ਥੇਰਾ ‘ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਝਾਨਙ੍ਗਵਿਸੇਸਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਨਿਯਮੇਤੀ’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ‘ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਨਿਯਮੇਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ‘ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਮੇਤੀ’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਵਾਦੇਸੁ ਅਯਂ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਸਙ੍ਖਾਤਾ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨਿਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਅਨੁਪੁਬ੍ਬੀਕਥਾ – ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੇਨ ਹਿ ਸੁਕ੍ਖਵਿਪਸ੍ਸਕਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਗ੍ਗੋਪਿ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭਿਨੋ ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਗ੍ਗੋਪਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕਿਣ੍ਣਕਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਮਗ੍ਗੋਪਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕੋਵ ਹੋਤਿ। ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਸਤ੍ਤ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਞ੍ਹਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਪਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕਾਲੇ ਸਙ੍ਖਾਰੁਪੇਕ੍ਖਾਭਾਵਂ ਪਤ੍ਤਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਵ ਹੋਤਿ।

ਪਞ੍ਚਕਨਯੇ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਪਾਦਕਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਮਗ੍ਗੇਸੁ ਯਥਾਕ੍ਕਮੇਨੇਵ ਝਾਨਂ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕਂ ਤਿਵਙ੍ਗਿਕਂ ਦੁਵਙ੍ਗਿਕਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਪਨ ਸਤ੍ਤ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਚਤੁਤ੍ਥੇ ਛ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਾਨਿ। ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਨਿਯਮੇਨ ਚੇਵ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੇਨ ਚ ਹੋਤਿ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਪਿ ਹੋਤਿ। ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਵ।

ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਮਗ੍ਗੇ ਪਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਵਸੇਨ ਦ੍ਵੇ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਛ ਸਤ੍ਤ ਚੇਵ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਵਿਸੇਸੋ ਉਭਯਨਿਯਮਵਸੇਨ ਹੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਨਯੇ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਵੁਟ੍ਠਾਨਗਾਮਿਨੀ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਵ। ਅਰੂਪਜ੍ਝਾਨਾਨਿ ਪਾਦਕਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਾਦਿਤਮਗ੍ਗੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਵਂ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਯੇ ਕੇਚਿ ਸਙ੍ਖਾਰੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਪਦੇਸੇ ਵੁਟ੍ਠਿਤਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਦਿਸਭਾਵਂ ਕਰੋਤਿ, ਭੂਮਿਵਣ੍ਣੋ ਵਿਯ ਗੋਧਾਵਣ੍ਣਸ੍ਸ।

ਦੁਤਿਯਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇ ਪਨ ਯਤੋ ਯਤੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਯੇ ਯੇ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੋ ਹੋਤਿ ਤੰਤੰਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਦਿਸੋਵ ਹੋਤਿ, ਸਮ੍ਮਸਿਤਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸਦਿਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਚੇ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਮਸਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕੋਵ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤਿਯਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇ 'ਅਹੋ ਵਤਾਹਂ ਸਤ੍ਤਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਪਾਪੁਣੇਯ੍ਯਂ, ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕਂ ਮਗ੍ਗਂ ਪਾਪੁਣੇਯ੍ਯ'ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪੇਨ ਯਂ ਯਂ ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇ ਵਾ ਯੇ ਵਾ ਝਾਨਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੋ ਤੰਤੰਝਾਨਸਦਿਸੋਵ ਹੋਤਿ। ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਪਨ ਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨਂ ਵਾ ਵਿਨਾ, ਅਜ੍ਝਾਸਯਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਤਂ ਨ ਇਜ੍ਝਤਿ। ਸ੍ਵਾਯਮਤ੍ਥੋ **ਨਨ੍ਦਕੋਵਾਦਸੁਤ੍ਤੇਨ** ਦੀਪੇਤਬ੍ਬੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

> ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਦਹੁਪੋਸਥੇ ਪਨ੍ਨਰਸੇ ਨ ਹੋਤਿ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾ ਵਾ ਵਿਮਤਿ ਵਾ 'ਊਨੋ ਨੁ ਖੋ ਚਨ੍ਦੋ ਪੁਣ੍ਣੋ ਨੁ ਖੋ ਚਨ੍ਦੋ'ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਪੁਣ੍ਣੋ ਚਨ੍ਦੋਤ੍ਵੇਵ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਤਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯੋ ਨਨ੍ਦਕਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਦੇਸਨਾਯ ਅਤ੍ਤਮਨਾ ਚੇਵ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਚ। ਤਾਸਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਸਤਾਨਂ ਯਾ ਪਚ੍ਛਿਮਿਕਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨੀ ਸਾ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਾ ਅਵਿਨਿਪਾਤਧਮ੍ਮਾ ਨਿਯਤਾ ਸਮ੍ਬੋਧਿਪਰਾਯਣਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੪੧੫)।

ਤਾਸੁ ਹਿ ਯਸ੍ਸਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ, ਸਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲੇਨੇਵ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾ ਅਹੋਸਿ...ਪੇ॰... ਯਸ੍ਸਾ ਅਰਹਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯੋ ਸਾ ਅਰਹਤ੍ਤੇਨੇਵ। ਏਵਮੇਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਜ੍ਝਾਸਯਾਨੁਰੂਪੇਨ ਯਂ ਯਂ ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਯੇ ਵਾ ਯੇ ਵਾ ਝਾਨਧਮ੍ਮੇ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੋ ਤੰਤੰਝਾਨਸਦਿਸੋਵ ਸੋ ਹੋਤਿ। ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਪਨ ਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨਂ ਵਾ ਵਿਨਾ, ਅਜ੍ਝਾਸਯਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਤਂ ਨ ਇਜ੍ਝਤੀਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਨਿਯਮੋ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਤ੍ਥ 'ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਨਿਯਮੇਤੀ'ਤਿ ਏਵਂਵਾਦਿਂ **ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰਂ** ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਾ ਆਹਂਸੁ – 'ਭਨ੍ਤੇ, ਯਤ੍ਥ ਤਾਵ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਤਂ ਨਿਯਮੇਤੁ; ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਰੂਪਭਵੇ ਕਿਂ ਨਿਯਮੇਤੀ'ਤਿ? 'ਆਵੁਸੋ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਨਿਯਮੇਤਿ। ਯੋ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਟ੍ਠਸਮਾਪਤ੍ਤਿਲਾਭੀ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਪਾਦਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਫਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਅਪਰਿਹੀਨਜ੍ਝਾਨੋ ਕਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਰੂਪਭਵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ, ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾਯ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਂ ਪਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਪਰਿ ਤੀਣਿ ਮਗ੍ਗਫਲਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਦੁਤਿਯਜ੍ਝਾਨਿਕਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਰੂਪੇ ਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਨ ਲੋਕਿਯਂ। ਏਵਂ ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਮੇਵ ਨਿਯਮੇਤਿ ਆਵੁਸੋ'ਤਿ। 'ਸੁਕਥਿਤੋ, ਭਨ੍ਤੇ, ਪਞ੍ਹੋ'ਤਿ।

'ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਭੂਤਾ ਖਨ੍ਧਾ ਨਿਯਮੇਨ੍ਤਿ; ਯਂ ਯਂ ਹਿ ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਤੰਤੰਸਦਿਸੋਵ ਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਵਾਦਿਂ **ਮੋਰਵਾਪਿਵਾਸਿਮਹਾਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰ**ਮ੍ਪਿ ਅਨ੍ਤੇਵਾਸਿਕਾ ਆਹਂਸੁ 'ਭਨ੍ਤੇ, ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਵਾਦੇ ਦੋਸੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ – ਰੂਪਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਹਿ ਰੂਪਸਦਿਸੇਨ ਅਬ੍ਯਾਕਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਨਯਤੋ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਤਂਸਦਿਸੇਨੇਵ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ। 'ਨ, ਆਵੁਸੋ, ਏਵਂ ਹੋਤਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗੋ ਹਿ ਅਪ੍ਪਨਂ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤਿ, ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਸਮ੍ਮਸਿਤ੍ਵਾ ਵੁਟ੍ਠਿਤਸ੍ਸਪਿ ਨ ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਤਾਦਿਸੋ ਹੋਤਿ, ਸਤ੍ਤਙ੍ਗਿਕੋ ਪਨ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮਗ੍ਗੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ।

'ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਮੇਤੀ'ਤਿਵਾਦਿਨੋ **ਚੂਲ਼ਾਭਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸਾ**ਪਿ ਵਾਦਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਕਥਯਿਂਸੁ। ਸੋ ਆਹ – 'ਯਸ੍ਸ ਤਾਵ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਂ ਅਤ੍ਥਿ ਤਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਮੇਤੁ, ਯਸ੍ਸ ਤਂ ਨਤ੍ਥਿ ਤਸ੍ਸ ਕਤਰਜ੍ਝਾਸਯੋ ਨਿਯਮੇਸ੍ਸਤਿ ਨਿਦ੍ਧਨਸ੍ਸ ਵੁਡ੍ਢਿਗਵੇਸਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਹੋਤੀ'ਤਿ।

ਤੰ ਕਥੰ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਾਭਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਪੁਨ ਕਥਯਿੰਸੁ। ਸੋ 'ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਵਤੋ ਇਦੰ ਕਥਿਤੰ ਆਵੁਸੋ'ਤਿ ਆਹ। ਯਥਾ ਪਨ ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਵਤੋ, ਸਮ੍ਮਸਿਤਜ੍ਝਾਨਵਤੋਪਿ ਤਥੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਯ ਹਿ ਪਠਮਾਦੀਨਿ ਸਮ੍ਮਸਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਗ੍ਗੋ ਪਠਮਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇਨ ਪਞ੍ਚਮਜ੍ਝਾਨਿਕੋ। ਦੁਤਿਯਵਾਦੇਨ ਪਠਮਾਦਿਜ੍ਝਾਨਿਕੋ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦ੍ਵੇਪਿ ਵਾਦਾ ਵਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ। ਤਤਿਯਵਾਦੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ 'ਯੰ ਇਚ੍ਛਤਿ ਤਜ੍ਝਾਨਿਕੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਤੇ ਚ ਵਾਦਾ ਨ ਵਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਅਜ੍ਝਾਸਯੋ ਚ ਸਾਤ੍ਥਕੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵੰ ਤਯੋਪਿ ਥੇਰਾ ਪਣ੍ਡਿਤਾ ਬਜਤ੍ਤਾ ਬੁਦ੍ਧਿਸਮ੍ਪਨ੍ਨਾਵ । ਤੇਨ ਤੇਸੰ ਵਾਦੰ ਤਨ੍ਤਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਠਪਯਿੰਸੁ। ਇਧ ਪਨ ਅਤ੍ਥਮੇਵ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਤਯੋਪੇਤੇ ਵਾਦੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵ ਨਿਯਮੇਤੀਤਿ ਦਸ੍ਸਿਤੰ।

ਇਦਾਨਿ 'ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਪਟਿਪਦਾਪਤੀ'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਏਵੰ ਅਙ੍ਗਪਰਿਣਾਮਵਤੋ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕਾਲੇ ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਕੁਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ? ਮਗ੍ਗੋ ਕੁਤੋਤਿ? ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਤਾਵ ਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਪਵਤ੍ਤੰ ਛੇਤ੍ਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਏਕਤੋਵੁਟ੍ਠਾਨੋ ਹੇਸ। ਮਗ੍ਗੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਛਿਨ੍ਦਤਿ ਉਭਤੋਵੁਟ੍ਠਾਨੋ ਹੇਸ। ਤੇਸੰ ਅਯੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਨਯੋ – ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵਾਰੇ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨੰ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਨੁਲੋਮੰ ਨੇਵ ਏਕੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਪਞ੍ਚਮੰ। ਏਕਞ੍ਹਿ ਆਸੇਵਨੰ ਨ ਲਭਤਿ, ਪਞ੍ਚਮੰ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਪਵੇਧਤਿ। ਤਦਾ ਹਿ ਜਵਨੰ ਪਤਿਤੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨੇਵ ਏਕੰ ਹੋਤਿ ਨ ਪਞ੍ਚਮੰ। ਮਹਾਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਪਨ ਦ੍ਵੇ ਅਨੁਲੋਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਤਿਯੰ ਗੋਤ੍ਰਭੁ, ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੰ, ਤੀਣਿ ਫਲਾਨਿ, ਤਤੋ ਭਵਙ੍ਗੋਤਰਣੰ। ਮਜ੍ਝਿਮਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਤੀਣਿ ਅਨੁਲੋਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਚਤੁਤ੍ਥੰ ਗੋਤ੍ਰਭੁ, ਪਞ੍ਚਮੰ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੰ, ਦ੍ਵੇ ਫਲਾਨਿ, ਤਤੋ ਭਵਙ੍ਗੋਤਰਣੰ। ਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਨੁਲੋਮਾਨਿ, ਹੋਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਮੰ ਗੋਤ੍ਰਭੁ, ਛਟ੍ਠੰ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤੰ, ਸਤ੍ਤਮੰ ਫਲੰ, ਤਤੋ ਭਵਙ੍ਗੋਤਰਣੰ। ਤਤ੍ਰ ਮਹਾਪਞ੍ਞਮਨ੍ਦਪਞ੍ਞਾਨੰ ਵਸੇਨ ਅਕਥੇਤ੍ਵਾ ਮਜ੍ਝਿਮਪਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਸੇਨ ਕਥੇਤਬ੍ਬੰ।

ਯਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵਾਰੇ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨੰ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰਾਵਜ੍ਜਨੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗੋਚਰੇ ਖਨ੍ਧੇ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗੰ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ। ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਤੇਨੇਵ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਗਹਿਤਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਪਠਮੰ ਜਵਨੰ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣੰ। ਤੰ ਤੇਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਨਿਚ੍ਚਾਤਿ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਾਤਿ ਵਾ ਅਨਤ੍ਤਾਤਿ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਓਲ਼ਾਰਿਕੰ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮੰ ਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਭਿਯਜੋ ਭਿਯਜੋ ਪਾਕਟਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਦੁਤਿਯਾਨੁਲੋਮੰ। ਤੇਸੁ ਪੁਰਿਮੰ ਅਨਾਸੇਵਨੰ। ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਪੁਰਿਮੰ ਆਸੇਵਨੰ ਹੋਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਤ੍ਤਾ ਤਿਕ੍ਖੰ ਸੂਰੰ ਪਸਨ੍ਨੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਤੇਨੇਵਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਮਜ੍ਝਿਮਪ੍ਪਮਾਣੰ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮੰ ਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਭਿਯਜੋ ਭਿਯਜੋ ਪਾਕਟਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਤਤਿਯਾਨੁਲੋਮੰ। ਤਸ੍ਸ ਦੁਤਿਯੰ ਆਸੇਵਨੰ ਹੋਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਲਦ੍ਧਾਸੇਵਨਤ੍ਤਾ ਤਿਕ੍ਖੰ ਸੂਰੰ ਪਸਨ੍ਨੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਤੇਨੇਵਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਤਦਵਸੇਸੰ ਅਣੁਸਹਗਤੰ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮੰ ਵਿਨੋਦੇਤ੍ਵਾ ਨਿਰਵਸੇਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਭਿਯਜੋ ਭਿਯਜੋ ਪਾਕਟਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਏਵੰ ਤੀਹਿ ਅਨੁਲੋਮੇਹਿ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮੇ ਵਿਨੋਦਿਤੇ ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣੰ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕੁਰੁਮਾਨੰ।

ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਉਪਮਾ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਯੋਗੰ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਚਨ੍ਦੰ ਪਸ੍ਸਿਤੁੰ ਉਦ੍ਧੰ ਉਲ੍ਲੋਕੇਸਿ। ਤਸ੍ਸ ਵਲਾਹਕੇਹਿ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਚਨ੍ਦੋ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿਤ੍ਥ। ਅਥੇਕੋ ਵਾਤੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਥੂਲਥੂਲੇ ਵਲਾਹਕੇ ਵਿਦ੍ਧੰਸੇਸਿ। ਅਪਰੋ ਮਜ੍ਝਿਮੇ। ਅਪਰੋ ਸੁਖੁਮੇ। ਤਤੋ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਗਤਵਲਾਹਕੇ ਨਭੇ ਚਨ੍ਦੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਯੋਗੰ ਅਞ੍ਞਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ ਤਯੋ ਵਲਾਹਕਾ ਵਿਯ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਥੂਲਮਜ੍ਝਿਮਸੁਖੁਮਕਿਲੇਸਨ੍ਧਕਾਰਾ। ਤਯੋ ਵਾਤਾ ਵਿਯ ਤੀਣਿ ਅਨੁਲੋਮਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣੰ। ਚਨ੍ਦੋ ਵਿਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ। ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਵਾਤਸ੍ਸ ਯਥਾਕ੍ਕਮੇਨ ਵਲਾਹਕਤ੍ਤਯਵਿਦ੍ਧੰਸਨੰ ਵਿਯ ਏਕੇਕਸ੍ਸ ਅਨੁਲੋਮਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮਵਿਨੋਦਨੰ। ਵਿਗਤਵਲਾਹਕੇ ਨਭੇ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਵਿਸੁਦ੍ਧਚਨ੍ਦਦਸ੍ਸਨੰ ਵਿਯ ਵਿਗਤੇ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕੇ ਤਮੇ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਸ੍ਸ ਸੁਵਿਸੁਦ੍ਧਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਕਰਣੰ।

ਯਥੇਵ ਹਿ ਤਯੋ ਵਾਤਾ ਚਨ੍ਦਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕੇ ਵਲਾਹਕੇਯੇਵ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਚਨ੍ਦਂ ਦਟ੍ਠੁਂ, ਏਵਂ ਅਨੁਲੋਮਾਨਿ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮੇਯੇਵ ਵਿਨੋਦੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਾਤੁਂ। ਯਥਾ ਸੋ ਪੁਰਿਸੋ ਚਨ੍ਦਮੇਵ ਦਟ੍ਠੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਨ ਵਲਾਹਕੇ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਤੁਂ, ਏਵਂ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਨ ਕਿਲੇਸਤਮਂ ਵਿਨੋਦੇਤੁਂ। ਏਵਂ ਅਨੁਲੋਮਂ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਂ।

ਯਦਿ ਹਿ ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਅਨੁਲੋਮੇਨ ਗਹਿਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਗਣ੍ਹੇਯ੍ਯ ਪੁਨ ਅਨੁਲੋਮਂ ਤਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧੇਯ੍ਯਾਤਿ ਮਗ੍ਗਵੁਟ੍ਠਾਨਮੇਵ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਂ ਪਨ ਅਨੁਲੋਮਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਅਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਅਪਚ੍ਛਤੋਪਵਤ੍ਤਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਯਂ ਅਨਾਵਜ੍ਜਨਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ ਆਵਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਏਵਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਹੀਤਿ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਞ੍ਞਂ ਦਤ੍ਵਾ ਵਿਯ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਮਗ੍ਗੋਪਿ ਤੇਨ ਦਿਨ੍ਨਸਞ੍ਞਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਵ ਅਵੀਚਿਸਨ੍ਤਤਿਵਸੇਨ ਤਂ ਞਾਣਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਮਾਨੋ ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਂ ਅਪਦਾਲਿਤਪੁਬ੍ਬਂ ਲੋਭਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਦੋਸਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਮੋਹਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਮਾਨੋਵ ਪਦਾਲਯਮਾਨੋਵ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ।

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਉਪਮਾ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਇਸ੍ਸਾਸੋ ਧਨੁਸਤਮਤ੍ਤਕੇ ਫਲਕਸਤਂ ਠਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਥੇਨ ਮੁਖਂ ਵੇਠੇਤ੍ਵਾ ਸਰਂ ਸਨ੍ਨਯ੍ਹਿਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਕਯਨ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਅਞ੍ਞੋ ਪੁਰਿਸੋ ਚਕ੍ਕਯਨ੍ਤਂ ਆਵਞ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਯਦਾ ਇਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਫਲਕਸਤਂ ਅਭਿਮੁਖਂ ਹੋਤਿ ਤਦਾ ਤਤ੍ਥ ਦਣ੍ਡਕੇਨ ਸਞ੍ਞਂ ਦੇਤਿ, ਇਸ੍ਸਾਸੋ ਦਣ੍ਡਕਸਞ੍ਞਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਵ ਸਰਂ ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਫਲਕਸਤਂ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਦਣ੍ਡਕਸਞ੍ਞਾ ਵਿਯ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣਂ। ਇਸ੍ਸਾਸੋ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਞਾਣਂ। ਇਸ੍ਸਾਸਸ੍ਸ ਦਣ੍ਡਕਸਞ੍ਞਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਵ ਫਲਕਸਤਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਨਂ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਗੋਤ੍ਰਭੁਞਾਣੇਨ ਦਿਨ੍ਨਸਞ੍ਞਂ ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾਵ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨਿਬ੍ਬਿਦ੍ਧਪੁਬ੍ਬਅਪਦਾਲਿਤਪੁਬ੍ਬਾਨਂ ਲੋਭਕ੍ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਨਿਬ੍ਬਿਜ੍ਝਨਪਦਾਲਨਂ। ਭੂਮਿਲਦ੍ਧਵਟ੍ਟਸੇਤੁਸਮੁਗ੍ਘਾਤਕਰਣਨ੍ਤਿਪਿ ਏਤਦੇਵ। ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਹਿ ਏਕਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ ਅਨੁਸਯਪ੍ਪਜਹਨਂ। ਇਤਿ ਸੋ ਅਨੁਸਯੇ ਪਜਹਨ੍ਤੋ ਨਿਮਿਤ੍ਤਾ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਨਾਮ, ਪਵਤ੍ਤਂ ਛਿਨ੍ਦਤਿ ਨਾਮ। **'ਨਿਮਿਤ੍ਤ'**ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਵੇਦਨਾਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਨਿਮਿਤ੍ਤਂ। 'ਪਵਤ੍ਤ'ਮ੍ਪਿ ਰੂਪਵੇਦਨਾਸਞ੍ਞਾਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਪਵਤ੍ਤਮੇਵ। ਤਂ ਦੁਵਿਧਂ ਹੋਤਿ – ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਂ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਚ੍ਛਾਯਾ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਵਦਿਂਸੁ।

ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ। ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਤਯੋ ਅਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਤਤ੍ਥ ਸਚੇ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਅਭਾਵਿਤੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ ਤਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਾਪੁਣੇਯ੍ਯੁਂ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਪਨ ਤੇਸਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨੇਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਵਾਰਯਮਾਨੋ ਸੇਤੁਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਅਭਬ੍ਬੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਭਾਵਂ ਕੁਰੁਮਾਨੋ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਨਾਮ।

ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨੀਤਿ ਓਲਾਰਿਕਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਵਸੇਨ ਛ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਅਣੁਸਹਗਤਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਵਸੇਨ ਤਾਨਿ ਏਵ ਛ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਞ੍ਚਾਤਿ ਪਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਚੇ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯਾਨਂ ਤੇ ਮਗ੍ਗਾ ਅਭਾਵਿਤਾ ਅਸ੍ਸੁ, ਤਾਨਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਾਪੁਣੇਯ੍ਯੁਂ। ਤੇ ਪਨ ਤੇਸਂ ਮਗ੍ਗਾ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਵਾਰਯਮਾਨਾ ਸੇਤੁਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਅਭਬ੍ਬੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਭਾਵਂ ਕੁਰੁਮਾਨਾ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ ਨਾਮ।

ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਨਚ੍ਛਾਯਾ ਦਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿਪਿ ਵਦਿਂਸੁ। ਸਚੇ ਹਿ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਅਭਾਵਿਤੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤ ਭਵੇ ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟੇ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੂਨਂ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ। ਤੀਣਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਾਨੁਸਯੋ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨੁਸਯੋਤਿ ਇਮੇ ਪਨ ਪਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸੇ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋਵ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੇਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਕੁਤੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਸਤ੍ਤ ਭਵੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਸੰਸਾਰਵਟ੍ਟੇ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਪਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ? ਏਵੰ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਕੁਰੁਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਨਾਮ।

ਸਚੇ ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਅਭਾਵਿਤੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਭਵੇ ਪਞ੍ਚਸੁ ਭਵੇਸੁ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪਵਤ੍ਤੰ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੂਨੰ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ। ਓਲ਼ਾਰਿਕਾਨਿ ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਘਸੰਯੋਜਨਾਨਿ ਓਲ਼ਾਰਿਕੋ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋਤਿ ਇਮੇ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕਿਲੇਸੇ ਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋਵ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੇਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਕੁਤੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਦ੍ਵੇ ਭਵੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਭਵੇਸੁ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਪਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ? ਏਵੰ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਕੁਰੁਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਨਾਮ।

ਸਚੇ ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਅਭਾਵਿਤੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਏਕੰ ਭਵੰ ਦੁਤਿਯਭਵੇ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੂਨੰ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ। ਅਣੁਸਹਗਤਾਨਿ ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਘਸੰਯੋਜਨਾਨਿ ਅਣੁਸਹਗਤੋ ਕਾਮਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਪਟਿਘਾਨੁਸਯੋਤਿ ਇਮੇ ਪਨ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕਿਲੇਸੇ ਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋਵ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੇਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਕੁਤੋ ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਏਕੰ ਭਵੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਭਵੇ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਪਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ? ਏਵੰ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਕੁਰੁਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਨਾਮ।

ਸਚੇ ਅਰਹਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਅਭਾਵਿਤੋ ਅਭਵਿਸ੍ਸ, ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਪਵਤ੍ਤੇਯ੍ਯ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਹੇਤੂਨੰ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ । ਰੂਪਰਾਗੋ ਅਰੂਪਰਾਗੋ ਮਾਨੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਮਾਨਾਨੁਸਯੋ ਭਵਰਾਗਾਨੁਸਯੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੁਸਯੋਤਿ ਇਮੇ ਪਨ ਅਟ੍ਠ ਕਿਲੇਸੇ ਸੋ ਮਗ੍ਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋਵ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤੇਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਕੁਤੋ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਪੁਨਬ੍ਭਵੇ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਪਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤਿ? ਏਵੰ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤੰ ਕੁਰੁਮਾਨੋ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਨਾਮ।

ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਚੇਤ੍ਥ ਅਪਾਯਭਵਤੋ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਸੁਗਤਿਕਾਮਭਵੇਕਦੇਸਤੋ, ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋ ਕਾਮਭਵਤੋ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵਤੋ ਸਬ੍ਬਭਵੇਹਿਪਿ ਵੁਟ੍ਠਾਤਿ ਏਵਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਇਮਸ੍ਸ ਪਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥੰ ਅਯੰ ਪਾਲ਼ਿ – ''ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੇਨ ਸਤ੍ਤ ਭਵੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਸੰਸਾਰਵਟ੍ਟੇ ਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ, ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਵੂਪਸਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤਿ।

'ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੇਨ ਦ੍ਵੇ ਭਵੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਭਵੇਸੁ ਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ, ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਵੂਪਸਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤਿ।

'ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੇਨ ਏਕੰ ਭਵੰ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਕਾਮਧਾਤੁਯਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ, ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਵੂਪਸਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤਿ।

'ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੇਨ ਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਵਾ ਅਰੂਪਧਾਤੁਯਾ ਵਾ ਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁੰ , ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਵੂਪਸਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਅਰਹਤੋ ਅਨੁਪਾਦਿਸੇਸਾਯ ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਨ੍ਤਸ੍ਸ ਚਰਿਮਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੇਨ ਪਞ੍ਞਾ ਚ ਸਤਿ ਚ ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ ਵੂਪਸਮਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਅਜਿਤਮਾਣਵਪੁਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੬)। ਅਯੰ ਤਾਵ ਨਿਮਿਤ੍ਤੇ ਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ।

'ਪਟਿਪਦਾਪਤੀ'ਤਿ – ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਪਟਿਪਦਾ ਚਲਤਿ ਨ ਚਲਤੀਤਿ? ਚਲਤਿ। ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਹਿ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਚ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਮਗ੍ਗਾ ਸੁਖਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ ਅਹੇਸੁੰ। ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਠਮਮਗ੍ਗੋ ਸੁਖਪਟਿਪਦੋ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞੋ, ਉਪਰਿ ਤਯੋ ਮਗ੍ਗਾ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਨਿਦ੍ਦਾਭਿਭੂਤਤ੍ਤਾ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਕਿਰ ਸਤ੍ਤਾਹੰ ਦਹਰਕੁਮਾਰਕੰ ਵਿਯ ਥੇਰੰ ਪਰਿਹਰਿ। ਥੇਰੋਪਿ ਏਕਦਿਵਸੰ ਨਿਦ੍ਦਾਯਮਾਨੋ ਨਿਸੀਦਿ। ਅਥ ਨੰ ਸਤ੍ਥਾ ਆਹ – ''ਪਚਲਾਯਸਿ ਨੋ ਤ੍ਵੰ, ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨ, ਪਚਲਾਯਸਿ ਨੋ ਤ੍ਵੰ ਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੭.੬੧)। ਏਵਰੂਪਸ੍ਸਪਿ ਮਹਾਭਿਞ੍ਞਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਵਕਸ੍ਸ ਪਟਿਪਦਾ ਚਲਤਿ, ਸੇਸਾਨੰ ਕਿੰ ਨ ਚਲਿਸ੍ਸਤਿ? ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਮਗ੍ਗਾ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸੁਖਪਟਿਪਦਾ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞਾ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸੁਖਪਟਿਪਦਾ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞਾ। ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਠਮਮਗ੍ਗੋ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦੋ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗੋ ਦੁਕ੍ਖਪਟਿਪਦੋ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞੋ, ਤਤਿਯਮਗ੍ਗੋ ਸੁਖਪਟਿਪਦੋ ਦਨ੍ਧਾਭਿਞ੍ਞੋ, ਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗੋ ਸੁਖਪਟਿਪਦੋ ਖਿਪ੍ਪਾਭਿਞ੍ਞੋਤਿ।

ਯਥਾ ਚ ਪਟਿਪਦਾ ਏਵੰ ਅਧਿਪਤਿਪਿ ਚਲਤਿ ਏਵ। ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਮਗ੍ਗਾ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾ, ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਵੀਮੰਸਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾ। ਏਕਚ੍ਚਸ੍ਸ ਪਨ ਪਠਮਮਗ੍ਗੋ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੋ ਹੋਤਿ, ਦੁਤਿਯੋ ਵੀਰਿਯਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੋ, ਤਤਿਯੋ ਚਿਤ੍ਤਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੋ, ਚਤੁਤ੍ਥੋ ਵੀਮੰਸਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੋਤਿ।

ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਪਠਮਮਗ੍ਗਵੀਸਤਿਮਹਾਨਯੋ

੩੫੭. ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲੰ ਭਾਵੇਨ੍ਤੋ ਨ ਕੇਵਲੰ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਟ੍ਠੇਨ ਝਾਨੰਯੇਵ ਭਾਵੇਤਿ, ਨਿਯ੍ਯਾਨਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ਮਗ੍ਗਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਤਿ, ਉਪਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਮ੍ਪਿ, ਪਦਹਨਟ੍ਠੇਨ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਮ੍ਪਿ, ਇਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨ ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਮ੍ਪਿ, ਅਧਿਪਤਿਯਟ੍ਠੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮ੍ਪਿ, ਅਕਮ੍ਪਿਯਟ੍ਠੇਨ ਬਲਮ੍ਪਿ, ਬੁਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਮ੍ਪਿ, ਤਥਟ੍ਠੇਨ ਸਚ੍ਚਮ੍ਪਿ, ਅਵਿਕ੍ਖੇਪਟ੍ਠੇਨ ਸਮਥਮ੍ਪਿ, ਸੁਞ੍ਞਤਟ੍ਠੇਨ ਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ, ਰਾਸਟ੍ਠੇਨ ਖਨ੍ਧਮ੍ਪਿ, ਆਯਤਨਟ੍ਠੇਨ ਆਯਤਨਮ੍ਪਿ, ਸੁਞ੍ਞਸਭਾਵਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਧਾਤੁਮ੍ਪਿ, ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨ ਆਹਾਰਮ੍ਪਿ, ਫੁਸਨਟ੍ਠੇਨ ਫਸ੍ਸਮ੍ਪਿ, ਵੇਦਯਿਤਟ੍ਠੇਨ ਵੇਦਨਮ੍ਪਿ, ਸਞ੍ਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਸਞ੍ਞਮ੍ਪਿ, ਚੇਤਯਿਤਟ੍ਠੇਨ ਚੇਤਨਮ੍ਪਿ, ਵਿਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਤੇਸੰ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿਯਾ ਪਦਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਏਵੰ 'ਇਦਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਭਾਵੇਤੀ'ਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਚੇਵ ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੇਨ ਚ ਵੀਸਤਿ ਨਯਾ ਦੇਸਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ । ਧਮ੍ਮੰ ਸੋਤੁੰ ਨਿਸਿਨ੍ਨਦੇਵਪਰਿਸਾਯ ਹਿ ਯੇ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਟ੍ਠੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ 'ਝਾਨ'ਨ੍ਤਿ ਕਥਿਤੇ ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਝਾਨਨ੍ਤਿ ਕਥਿਤੰ...ਪੇ॰... ਯੇ ਵਿਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ 'ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਬੁਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਤੇਸੰ ਸਪ੍ਪਾਯਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਕਥਿਤੰ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ 'ਪੁਗ੍ਗਲਜ੍ਝਾਸਯੋ'।

ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਬੁਦ੍ਧਸੁਬੋਧਿਤਾਯ ਦਸਬਲਚਤੁਵੇਸਾਰਜ੍ਜਚਤੁਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਤਾਯ ਛਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣਯੋਗੇਨ ਚ ਦੇਸਨੰ ਯਦਿਚ੍ਛਕੰ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ। ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਉਪਨਿਜ੍ਝਾਯਨਟ੍ਠੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ ਝਾਨਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਇਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਨਿਯ੍ਯਾਨਟ੍ਠੇਨ... ਪੇ॰... ਵਿਜਾਨਨਟ੍ਠੇਨ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ ਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ 'ਦੇਸਨਾਵਿਲਾਸੋ' ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਯਥੇਵ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ ਝਾਨਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਦਸ ਨਯਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਏਵੰ ਮਗ੍ਗਾਦੀਸੁਪਿ ਤੇਯੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਤਿ ਵੀਸਤਿਯਾ ਠਾਨੇਸੁ ਦਸ ਦਸ ਕਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਨਯਸਤਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੩੫੮. ਇਦਾਨਿ ਅਧਿਪਤਿਭੇਦੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦੰ ਧੁਰੰ ਜੇਟ੍ਠਕੰ ਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੰ ਝਾਨੰ **ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯੰ** ਨਾਮ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਇਤਿ ਪੁਰਿਮਸ੍ਮਿੰ ਸੁਦ੍ਧਿਕੇ ਦ੍ਵੇਨਯਸਤਾਨਿ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤੇਯ੍ਯਾਦੀਸੁਪਿ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇਤਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸੇਨ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਪਠਮਮਗ੍ਗੰ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ।

ਪਠਮਮਗ੍ਗੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ।

ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗੋ

੩੬੧. ਇਦਾਨਿ ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਾਦੀਨਂ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕਾਮਰਾਗਬ੍ਯਾਪਾਦਾਨਂ ਤਨੁਭਾਵਾਯਾ**ਤਿ ਏਤੇਸਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਤਨੁਭਾਵਤ੍ਥਾਯ। ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਤਨੁਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਅਧਿਚ੍ਚੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਮਨ੍ਦਤਾਯ ਚ। ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਹਿ, ਵਟ੍ਟਾਨੁਸਾਰਿਮਹਾਜਨਸ੍ਸੇਵ, ਕਿਲੇਸਾ ਅਭਿਣ੍ਹਂ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਕਦਾਚਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ; ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਾਪਿ ਵਿਰਲਾਕਾਰਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਵਿਰਲਵਾਪਿਤਖੇਤ੍ਤੇ ਅਙ੍ਕੁਰਾ ਵਿਯ। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾਪਿ, ਚ ਵਟ੍ਟਾਨੁਸਾਰਿਮਹਾਜਨਸ੍ਸੇਵ, ਮਦ੍ਦਨ੍ਤਾ ਫਰਨ੍ਤਾ ਛਾਦੇਨ੍ਤਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਨ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਮਨ੍ਦਾ ਮਨ੍ਦਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤਨੁਕਾਕਾਰਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਅਬ੍ਭਪਟਲਂ ਵਿਯ ਮਕ੍ਖਿਕਾਪਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਚ।

ਤਤ੍ਥ ਕੇਚਿ ਥੇਰਾ ਵਦਨ੍ਤਿ – 'ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਾ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਚਿਰੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਬਹਲਾਵ ਪਨ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਹਿਸ੍ਸ ਪੁਤ੍ਤਾ ਚ ਧੀਤਰੋ ਚ ਦਿਸ੍ਸਨ੍ਤੀ'ਤਿ। ਏਤਂ ਪਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣਂ। ਪੁਤ੍ਤਧੀਤਰੋ ਹਿ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਪਰਾਮਸਨਮਤ੍ਤੇਨਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਨ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਬਹਲਤਾਤਿ। ਦ੍ਵੀਹਿ ਏਵ ਕਾਰਣੇਹਿਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਤਨੁਭਾਵੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਅਧਿਚ੍ਚੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਚ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਮਨ੍ਦਤਾਯ ਚਾਤਿ।

ਦੁਤਿਯਾਯਾਤਿ ਗਣਨਵਸੇਨਾਪਿ ਦੁਤਿਯੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਸੇਨਾਪਿ ਦੁਤਿਯਾਯ। **ਭੂਮਿਯਾ ਪਤ੍ਤਿਯਾ**ਤਿ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਸ੍ਸ ਪਟਿਲਾਭਤ੍ਥਾਯ। ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਂਯੇਵ ਪਨ ਵਕ੍ਖਾਮ।

ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਆਜਾਨਨਕਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨ ਞਾਤਮਰਿਯਾਦਂ ਅਨਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਤੇਸਂਯੇਵ ਤੇਨ ਮਗ੍ਗੇਨ ਞਾਤਾਨਂ ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਾਨਂ ਜਾਨਨਕਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇਪਿਸ੍ਸ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਾਰੇਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸੇਸਂ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ।

ਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗਾ

੩੬੨. ਤਤਿਯੇ **ਅਨਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਤਨੁਭੂਤਾਨਂ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸੇਸਪਜਹਨਤ੍ਥਾਯ।

ਚਤੁਤ੍ਥੇ **ਰੂਪਰਾਗਅਰੂਪਰਾਗਮਾਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਵਿਜ੍ਜਾਯ ਅਨਵਸੇਸਪ੍ਪਹਾਨਾਯਾ**ਤਿ ਏਤੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਉਦ੍ਧਮ੍ਭਾਗਿਯਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸੇਸਪਜਹਨਤ੍ਥਾਯ। ਤਤ੍ਥ **ਰੂਪਰਾਗੋ**ਤਿ ਰੂਪਭਵੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ। **ਅਰੂਪਰਾਗੋ**ਤਿ ਅਰੂਪਭਵੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ। **ਮਾਨੋ**ਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਕੋ ਮਾਨੋ ਏਵ। ਤਥਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਵਿਜ੍ਜਾ। ਇਮੇਸੁਪਿ ਦ੍ਵੀਸੁ ਮਗ੍ਗੇਸੁ ਨਵਮਂ ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮੇਵ ਹੋਤਿ।

ਚਤੁਮਗ੍ਗਨਯਸਹਸ੍ਸਂ

ਸਬ੍ਬਮਗ੍ਗੇਸੁ ਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸਮਸਟ੍ਠਿਪਦਾਨਿ, ਚਤੂਹਿ ਅਪਣ੍ਣਕਙ੍ਗੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਤੁਸਟ੍ਠਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਤੋ ਪਨ ਤੇਤ੍ਤਿਂਸ। ਕੋਟ੍ਠਾਸਵਾਰਸੁਞ੍ਞਤਵਾਰਾ ਪਾਕਤਿਕਾ ਏਵ। ਯਥਾ ਚ ਪਨ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇ ਏਵਂ ਦੁਤਿਯਾਦੀਸੁਪਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਮੇਵਾਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਗ੍ਗੇ ਚਤੂਹਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ।

ਸਚ੍ਚਵਿਭਙ੍ਗੇ ਪਨ ਸਟ੍ਠਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਇਮੇਸਂ ਏਵ ਵਸੇਨ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੀਸਤਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ, ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ ਵੀਸਤਿ, ਇਦ੍ਧਿਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗੇ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ, ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੇ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਵਿਭਙ੍ਗੇ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਇਮੇਸਂ ਏਵ ਵਸੇਨ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਨਿ।

ਇਧ ਪਨ ਚਤੂਸੁ ਮਗ੍ਗੇਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰਿਯੇਵ ਨਯਸਹਸ੍ਸਾਨਿ। ਤੇਸੁ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਿਕੇ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਾਨਿ ਭਾਜਿਤਾਨਿ; ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਾਦੀਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤੀਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋਪਿ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦੀਨਂ ਪਜਹਨਟ੍ਠੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ 'ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨੇਵ ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠੀਤਿ ਨਾਮਂ ਕਥਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ? 'ਯਥਾ ਵਿਸਂ ਅਤ੍ਥਿ ਵਾ, ਹੋਤੁ ਮਾ ਵਾ, ਅਗਦੋ ਅਗਦੋ ਤ੍ਵੇਵ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਏਵਂ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਅਤ੍ਥਿ ਵਾ, ਹੋਤੁ ਮਾ ਵਾ, ਅਯਂ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਏਵ ਨਾਮ'।

'ਯਦਿ ਏਵਂ ਨਾਮਮਤ੍ਤਮੇਵੇਤਂ ਹੋਤਿ, ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯੇ ਪਨ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਕਿਚ੍ਚਾਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਨ ਪਰਿਪੂਰੇਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਸਕਿਚ੍ਚਕਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪੂਰੇਤਬ੍ਬਾਨੀ'ਤਿ। ਸਕਿਚ੍ਚਕਾ ਚੇਤ੍ਥ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਯਥਾਲਾਭਨਿਯਮੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯਵਜ੍ਝੋ ਹਿ ਏਕੋ ਮਾਨੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਸਾ ਤਂ ਮਾਨਂ ਪਜਹਤੀਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਂ ਪਜਹਤਿ। ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝੋ ਮਾਨੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਸਾ ਤਂ ਮਾਨਂ ਪਜਹਤੀਤਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤ੍ਤਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਹਜਾਤੋ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਤੇਹੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਵਾਚਙ੍ਗਚੋਪਨਂ ਅਤ੍ਥਿ, ਕਾਯਙ੍ਗਚੋਪਨਂ ਅਤ੍ਥਿ , ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਭੋਗੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਹਜਾਤਵਾਯਾਮੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਸਤਿਭਾਵੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਹਜਾਤਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਅਤ੍ਥਿ। ਏਤੇ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋ ਨਾਮ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋ। ਤੇਸਂ ਪਹਾਨੇਨ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਾਨਿ ਸਕਿਚ੍ਚਕਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ ਆਗਤਾਨਿ। ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝੋ ਮਾਨੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਸੋ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਤ੍ਤਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਹਜਾਤਾ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋ। ਤੇਸਂ ਪਹਾਨੇਨ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਸਕਿਚ੍ਚਕਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਨਾਗਾਮਿਸ੍ਸ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝੋ ਮਾਨੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਸੋ ਦਿਟ੍ਠਿਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਯਾਨਿ ਪਨਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਤੇਹਿ ਸਹਜਾਤਾ ਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦਯੋ। ਤੇਸਂ ਪਹਾਨੇਨ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਅਙ੍ਗਾਨਂ ਸਕਿਚ੍ਚਕਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਇਮੇਸੁ ਚਤੂਸੁ ਮਗ੍ਗੇਸੁ ਪਠਮਮਗ੍ਗੇਨ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ। 'ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯਂ ਦਿਟ੍ਠਕਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਦਿਟ੍ਠਕਂ ਪਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਕਮੇਵ ਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਯਂ ਆਚਰਿਯਾਨਂ ਸਮਾਨਤ੍ਥਕਥਾ। ਵਿਤਣ੍ਡਵਾਦੀ ਪਨਾਹ 'ਅਦਿਟ੍ਠਂ ਪਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। ਸੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ – 'ਪਠਮਮਗ੍ਗੇ ਕਤਮਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਭਾਜੇਸੀ'ਤਿ? ਜਾਨਮਾਨੋ 'ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ'ਨ੍ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ। 'ਉਪਰਿਮਗ੍ਗੇਸੁ ਕਤਰ'ਨ੍ਤਿ? ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ 'ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ'ਨ੍ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਸੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ – 'ਅਦਿਟ੍ਠਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨੇ ਸਤਿ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗੇਸੁਪਿ ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮੇਵ ਭਾਜੇਹਿ। ਏਵਂ ਤੇ ਪਞ੍ਹੋ ਸਮੇਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ। 'ਕਿਲੇਸੇ ਪਨ ਅਞ੍ਞੇ ਅਞ੍ਞੋ ਪਜਹਤਿ; ਪਹੀਨੇ ਏਵ ਪਜਹਤੀ'ਤਿ? 'ਅਞ੍ਞੇ ਅਞ੍ਞੋ ਪਜਹਤੀ'ਤਿ। 'ਯਦਿ ਅਞ੍ਞੇ ਅਞ੍ਞੋ, ਅਪ੍ਪਹੀਨੇ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤਿ। ਸਚ੍ਚਾਨਿਪਿ ਅਦਿਟ੍ਠਾਨੇਵ ਪਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਏਵਂਵਾਦੀ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ – 'ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਨਾਮ ਕਤੀ'ਤਿ? ਜਾਨਨ੍ਤੋ 'ਚਤ੍ਤਾਰੀ'ਤਿ ਵਕ੍ਖਤਿ। ਸੋ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ – 'ਤਵ ਵਾਦੇ ਸੋਲ਼ਸ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤ੍ਵਂ ਬੁਦ੍ਧੇਹਿਪਿ ਅਦਿਟ੍ਠਂ ਪਸ੍ਸਸਿ। ਬਹੁਸਚ੍ਚਕੋ ਨਾਮ ਤ੍ਵਂ। ਏਵਂ ਮਾ ਗਣ੍ਹ। ਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ ਅਪੁਬ੍ਬਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਕਿਲੇਸੇ ਪਨ ਅਪ੍ਪਹੀਨੇ ਪਜਹਤੀ'ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਅਪੁਬ੍ਬਾਭਾਵੇ ਪੇਲ਼ੋਪਮਂ ਨਾਮ ਗਹਿਤਂ – ਏਕਸ੍ਸ ਕਿਰ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਰਤਨਪੇਲ਼ਾ ਸਾਰਗਬ੍ਭੇ ਠਪਿਤਾ। ਸੋ ਰਤ੍ਤਿਭਾਗੇ ਪੇਲ਼ਾਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਿਚ੍ਚੋ ਦ੍ਵਾਰਂ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ, ਦੀਪਂ ਜਾਲੇਤ੍ਵਾ, ਦੀਪੇਨ ਵਿਹਤੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ, ਪੇਲ਼ਾਸੁ ਪਾਕਟਭਾਵਂ ਗਤਾਸੁ, ਤਾਸੁ ਕਿਚ੍ਚਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਂ ਪਿਦਹਿਤ੍ਵਾ ਗਤੋ। ਪੁਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਅਵਤ੍ਥਰਿ। ਦੁਤਿਯਵਾਰੇਪਿ ਤਤਿਯਵਾਰੇਪਿ ਤਥੇਵ ਅਕਾਸਿ। ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰੇ ਦ੍ਵਾਰੇ ਵਿਵਟੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਪੇਲ਼ਾ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਨ੍ਤੀਤਿ ਵੀਮਂਸਨ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸੂਰਿਯੋ ਉਗ੍ਗਞ੍ਛਿ, ਸੂਰਿਯੋਭਾਸੇਨ ਵਿਹਤੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਪੇਲ਼ਾਸੁ ਕਿਚ੍ਚਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਾਮਿ।

ਤਤ੍ਥ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪੇਲ਼ਾ ਵਿਯ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ। ਤਾਸੁ ਕਿਚ੍ਚੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਦ੍ਵਾਰਵਿਵਰਣਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨੀਹਰਣਕਾਲੋ। ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਯ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮਂ। ਦੀਪੋ ਭਾਸੋ ਵਿਯ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋਭਾਸੋ। ਵਿਹਤੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਪੇਲ਼ਾਨਂ ਪਾਕਟਭਾਵੋ ਵਿਯ ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਪਾਕਟਭਾਵੋ। ਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਪਾਕਟਾਨਿ ਪਨ ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਪਾਕਟਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪੇਲ਼ਾਸੁ ਕਿਚ੍ਚਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਕਾਲੋ। ਪੁਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰਾਵਤ੍ਥਰਣਂ ਵਿਯ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯਵਜ੍ਝਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮਂ।

ਦੁਤਿਯਵਾਰੇ ਦ੍ਵਾਰਵਿਵਰਣਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨੀਹਰਣਕਾਲੋ। ਦੀਪੋਭਾਸੋ ਵਿਯ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋਭਾਸੋ। ਪੇਲ਼ਾਸੁ ਕਿਚ੍ਚਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਕਾਲੋ। ਪੁਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰਾਵਤ੍ਥਰਣਂ ਵਿਯ ਉਪਰਿਮਗ੍ਗਦ੍ਵਯਵਜ੍ਝਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮਂ।

ਤਤਿਯਵਾਰੇ ਦ੍ਵਾਰਵਿਵਰਣਕਾਲੋ ਵਿਯ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨੀਹਰਣਕਾਲੋ। ਦੀਪੋਭਾਸੋ ਵਿਯ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋਭਾਸੋ। ਪੇਲ਼ਾਸੁ ਕਿਚ੍ਚਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਕਾਲੋ। ਪੁਨ ਅਨ੍ਧਕਾਰਾਵਤ੍ਥਰਣਂ ਵਿਯ ਉਪਰਿਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮਂ।

ਚਤੁਤ੍ਥਵਾਰੇ ਦ੍ਵਾਰਵਿਵਰਣਕਾਲੋ ਵਿਯ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਭਿਨੀਹਰਣਕਾਲੋ। ਸੂਰਿਯੁਗ੍ਗਮਨਂ ਵਿਯ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੁਪ੍ਪਾਦੋ। ਅਨ੍ਧਕਾਰਵਿਧਮਨਂ ਵਿਯ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮਵਿਨੋਦਨਂ । ਵਿਹਤੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਤਸ੍ਸ ਪੇਲ਼ਾਨਂ ਪਾਕਟਭਾਵੋ ਵਿਯ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਞਾਣਸ੍ਸ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਪਾਕਟਭਾਵੋ। ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਾਕਟਾਨਿ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਪਾਕਟਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪੇਲ਼ਾਸੁ ਕਿਚ੍ਚਂ ਕਤ੍ਵਾ ਗਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਖੇਪਨਂ। ਸੂਰਿਯੁਗ੍ਗਮਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਆਲੋਕਸ੍ਸੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੋ ਵਿਯ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪੁਨ ਸਚ੍ਚਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕਤਮਾਭਾਵੋ । ਇਦਂ ਤਾਵ ਸਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਅਪੁਬ੍ਬਾਭਾਵੇ ਓਪਮ੍ਮਂ।

ਦਿਟ੍ਠਕਮੇਵ ਹਿ ਪਸ੍ਸਤਿ। 'ਕਿਲੇਸੇ ਪਨ ਅਞ੍ਞੇ ਅਞ੍ਞੋ ਪਜਹਤੀ'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਖਾਰੋਪਮਂ ਨਾਮ ਗਹਿਤਂ। ਏਕੋ ਪੁਰਿਸੋ ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਵਤ੍ਥਂ ਰਜਕਸ੍ਸ ਅਦਾਸਿ। ਰਜਕੋ ਊਸਖਾਰਂ ਛਾਰਿਕਖਾਰਂ ਗੋਮਯਖਾਰਨ੍ਤਿ ਤਯੋ ਖਾਰੇ ਦਤ੍ਵਾ ਖਾਰੇਹਿ ਖਾਦਿਤਭਾਵਂ ਞਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇ ਵਿਕ੍ਖਾਲੇਤ੍ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕੋਲ਼ਾਰਿਕਂ ਮਲਂ ਪਵਾਹੇਸਿ। ਤਤੋ ਨ ਤਾਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਤਥੇਵ ਖਾਰੇ ਦਤ੍ਵਾ, ਉਦਕੇ ਵਿਕ੍ਖਾਲੇਤ੍ਵਾ, ਤਤੋ ਨਾਤਿਸਣ੍ਹਤਰਂ ਮਲਂ ਪਵਾਹੇਸਿ। ਤਤੋ ਨ ਤਾਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਤੇ ਖਾਰੇ ਦਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇ ਵਿਕ੍ਖਾਲੇਤ੍ਵਾ ਤਤੋ ਸਣ੍ਹਤਰਂ ਮਲਂ ਪਵਾਹੇਸਿ। ਤਤੋ ਨ ਤਾਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਚਤੁਤ੍ਥਮ੍ਪਿ ਤੇ ਖਾਰੇ ਦਤ੍ਵਾ, ਉਦਕੇ ਵਿਕ੍ਖਾਲੇਤ੍ਵਾ ਅਂਸੁਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਗਤਮ੍ਪਿ ਨਿਸ੍ਸੇਸਂ ਮਲਂ ਪਵਾਹੇਤ੍ਵਾ ਸਾਮਿਕਸ੍ਸ ਅਦਾਸਿ। ਸੋ ਗਨ੍ਧਕਰਣ੍ਡਕੇ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਕਾਲੇ ਪਰਿਦਹਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਕਿਲਿਟ੍ਠਵਤ੍ਥਂ ਵਿਯ ਕਿਲੇਸਾਨੁਗਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਤਿਵਿਧਖਾਰਦਾਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਤੀਸੁ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤਨਕਾਲੋ। ਉਦਕੇ ਵਿਕ੍ਖਾਲੇਤ੍ਵਾ ਓਲ਼ਾਰਿਕੋਲ਼ਾਰਿਕਮਲਪ੍ਪਵਾਹਨਂ ਵਿਯ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਞ੍ਚਕਿਲੇਸਖੇਪਨਂ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਤੇਸਂ ਖਾਰਾਨਂ ਅਨੁਪ੍ਪਦਾਨਂ ਵਿਯ 'ਨ ਤਾਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਤਾਸੁਯੇਵ ਤੀਸੁ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਕਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਂ। ਤਤੋ ਨਾਤਿਸਣ੍ਹਤਰਮਲਪ੍ਪਵਾਹਨਂ ਵਿਯ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸਂਯੋਜਨਦ੍ਵਯਖੇਪਨਂ। ਤਤੋ 'ਨ ਤਾਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਵਤ੍ਥ'ਨ੍ਤਿ ਪੁਨ ਖਾਰਤ੍ਤਯਦਾਨਂ ਵਿਯ 'ਨ ਤਾਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਤਾਸੁਯੇਵ ਤੀਸੁ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਕਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਂ। ਤਤੋ ਸਣ੍ਹਤਰਮਲਪ੍ਪਵਾਹਨਂ ਵਿਯ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਅਣੁਸਹਗਤਸਂਯੋਜਨਦ੍ਵਯਖੇਪਨਂ। 'ਨ ਤਾਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਵਤ੍ਥ'ਨ੍ਤਿ ਪੁਨ ਖਾਰਤ੍ਤਯਦਾਨਂ ਵਿਯ 'ਨ ਤਾਵ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਤਾਸੁਯੇਵ ਤੀਸੁ ਅਨੁਪਸ੍ਸਨਾਸੁ ਕਮ੍ਮਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਂ। ਤਤੋ ਵਿਕ੍ਖਾਲਨੇਨ ਅਂਸੁਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰਗਤੇ ਮਲੇ ਪਵਾਹੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਰਜਤਪਟ੍ਟਸਦਿਸਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧਕਰਣ੍ਡਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਕ੍ਖਣੇ ਪਰਿਦਹਨਂ

ਵਿਯ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਖੇਪਿਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਖੀਣਾਸਵਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਕ੍ਖਣੇ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵਿਹਾਰੇਨ ਵੀਤਿਨਾਮਨਂ। ਇਦਂ 'ਅਞ੍ਞੇ ਅਞ੍ਞੇ ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਤੀ'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਓਪਮ੍ਮਂ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ , ਆਵੁਸੋ, ਵਤ੍ਥਂ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਮਲਗ੍ਗਹਿਤਂ, ਤਮੇਨਂ ਸਾਮਿਕਾ ਰਜਕਸ੍ਸ ਅਨੁਪਦਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ। ਤਮੇਨਂ ਰਜਕੋ ਊਸੇ ਵਾ ਖਾਰੇ ਵਾ ਗੋਮਯੇ ਵਾ ਸਮ੍ਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਅਚ੍ਛੇ ਉਦਕੇ ਵਿਕ੍ਖਾਲੇਤਿ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਂ ਹੋਤਿ ਵਤ੍ਥਂ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਂ ਪਰਿਯੋਦਾਤਂ, ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿਯੇਵ 'ਅਣੁਸਹਗਤੋ ਊਸਗਨ੍ਧੋ ਵਾ ਖਾਰਗਨ੍ਧੋ ਵਾ ਗੋਮਯਗਨ੍ਧੋ ਵਾ ਅਸਮੂਹਤੋ'। ਤਮੇਨਂ ਰਜਕੋ ਸਾਮਿਕਾਨਂ ਦੇਤਿ। ਤਮੇਨਂ ਸਾਮਿਕਾ ਗਨ੍ਧਪਰਿਭਾਵਿਤੇ ਕਰਣ੍ਡਕੇ ਨਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤਿ। ਯੋਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਅਣੁਸਹਗਤੋ ਊਸਗਨ੍ਧੋ ਵਾ ਖਾਰਗਨ੍ਧੋ ਵਾ ਗੋਮਯਗਨ੍ਧੋ ਵਾ ਅਸਮੂਹਤੋ, ਸੋਪਿ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਆਵੁਸੋ, ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਪਞ੍ਚੋਰਮ੍ਭਾਗਿਯਾਨਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਪਹੀਨਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖ੍ਵਸ੍ਸ ਹੋਤਿਯੇਵ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਣੁਸਹਗਤੋ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਮਾਨੋ, 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਛਨ੍ਦੋ, 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਅਨੁਸਯੋ ਅਸਮੂਹਤੋ, ਸੋ ਅਪਰੇਨ ਸਮਯੇਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸੀ ਵਿਹਰਤਿ – 'ਇਤਿ ਰੂਪਂ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ; ਇਤਿ ਵੇਦਨਾ ਇਤਿ ਸਞ੍ਞਾ ਇਤਿ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯੋ, ਇਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਮੋ'ਤਿ। ਤਸ੍ਸਿਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਉਦਯਬ੍ਬਯਾਨੁਪਸ੍ਸਿਨੋ ਵਿਹਰਤੋ ਯੋਪਿਸ੍ਸ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਉਪਾਦਾਨਕ੍ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਅਣੁਸਹਗਤੋ 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਮਾਨੋ, 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਛਨ੍ਦੋ, 'ਅਸ੍ਮੀ'ਤਿ ਅਨੁਸਯੋ ਅਸਮੂਹਤੋ, ਸੋਪਿ ਸਮੁਗ੍ਘਾਤਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੯)।

ਤਤ੍ਥ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਿਤ੍ਤੁਙ੍ਗਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਪਾਪਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਦ੍ਵੇ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਤਨੁਕਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਿਤ੍ਤੁਙ੍ਗਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਪਾਪਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਤਾਨਿਯੇਵ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਪਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਚਿਤ੍ਤੁਙ੍ਗਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਪਾਪਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਇਮੇਸਂ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਹੀਨਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੁਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪੁਨ ਪਚ੍ਛਤੋਪਵਤ੍ਤਨਕਕਿਲੇਸੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਓਪਮ੍ਮਂ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਮਹਾਰਾਜਾ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤੇ ਆਰਕ੍ਖਂ ਦਤ੍ਵਾ ਮਹਾਨਗਰੇ ਇਸ੍ਸਰਿਯਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤੋ ਵਸਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤੋ ਕੁਪ੍ਪਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕਾ ਅਨੇਕੇਹਿ ਪੁਰਿਸਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਰਟ੍ਠਂ ਵਿਲੁਮ੍ਪਨ੍ਤਿ। ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਵਾਸਿਨੋ ਮਹਾਮਤ੍ਤਾ 'ਪਚ੍ਚਨ੍ਤੋ ਕੁਪਿਤੋ'ਤਿ ਰਞ੍ਞੋ ਪਹਿਣਿਂਸੁ। ਰਾਜਾ 'ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾ ਗਣ੍ਹਥ, ਅਹਂ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਕਰਿਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਸਾਸਨਂ ਪਹਿਣਿ । ਤੇ ਪਠਮਸਮ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਅਨੇਕੇਹਿ ਪੁਰਿਸਸਹਸ੍ਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਞ੍ਚ ਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕੇ ਘਾਤਯਿਂਸੁ। ਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤ ਜਨਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਵਾਰੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਤਂ ਪਵਿਸਿਂਸੁ। ਅਮਚ੍ਚਾ ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਰਞ੍ਞੋ ਪੇਸਯਿਂਸੁ।

ਰਾਜਾ 'ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਯੁਤ੍ਤਂ ਅਹਂ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਤੇਪਿ ਗਣ੍ਹਥਾ'ਤਿ ਧਨਂ ਪਹਿਣਿ। ਤੇ ਦੁਤਿਯਸਮ੍ਪਹਾਰੇਨ ਦ੍ਵੇ ਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕੇ ਪਹਰਿਂਸੁ, ਪਰਿਵਾਰੇਪਿ ਤੇਸਂ ਦੁਬ੍ਬਲੇ ਅਕਂਸੁ। ਤੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਪਲਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਤਂ ਪਵਿਸਿਂਸੁ। ਤਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਅਮਚ੍ਚਾ ਰਞ੍ਞੋ ਪੇਸਯਿਂਸੁ।

ਪੁਨ ਰਾਜਾ 'ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਧਨਂ ਪਹਿਣਿ। ਤੇ ਤਤਿਯਸਮ੍ਪਹਾਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਹਾਯਪੁਰਿਸੇਹਿ ਦ੍ਵੇ ਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕੇ ਘਾਤਯਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਿਂ ਰਞ੍ਞੋ ਪੇਸਯਿਂਸੁ।

ਪੁਨ ਰਾਜਾ 'ਅਵਸੇਸੇ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਧਨਂ ਪਹਿਣਿ। ਤੇ ਚਤੁਤ੍ਥਸਮ੍ਪਹਾਰੇਨ ਸਪਰਿਵਾਰੇ ਪਞ੍ਚ ਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕੇ ਘਾਤਯਿਂਸੁ। ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕਾਨਂ ਘਾਤਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਕੋਚਿ ਚੋਰੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਖੇਮਾ ਜਨਪਦਾ ਉਰੇ ਪੁਤ੍ਤੇ ਨਚ੍ਚੇਨ੍ਤਾ ਮਞ੍ਞੇ ਵਿਹਰਨ੍ਤਿ। ਰਾਜਾ ਵਿਜਿਤਸਙ੍ਗਾਮੇਹਿ ਯੋਧੇਹਿ ਪਰਿਵੁਤੋ ਵਰਪਾਸਾਦਗਤੋ ਮਹਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਭਵਿ।

ਤਤ੍ਥ ਮਹਨ੍ਤੋ ਰਾਜਾ ਵਿਯ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ। ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਵਾਸਿਨੋ ਅਮਚ੍ਚਾ ਵਿਯ ਯੋਗਾਵਚਰਾ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾ। ਦ੍ਵਾਦਸ ਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕਾ ਵਿਯ ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਤੇਸਂ ਸਹਾਯਾ ਅਨੇਕਸਹਸ੍ਸਪੁਰਿਸਾ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤੁਙ੍ਗਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਪਾਪਧਮ੍ਮਾ। ਰਞ੍ਞੋ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤੋ ਕੁਪਿਤੋਤਿ ਪਹਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਕਿਲੇਸੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ 'ਭਨ੍ਤੇ, ਕਿਲੇਸੋ ਮੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਆਰੋਚਨਕਾਲੋ। 'ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਧਨਦਾਨਂ ਵਿਯ 'ਕਿਲੇਸੇ ਨਿਗ੍ਗਣ੍ਹ ਭਿਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਧਮ੍ਮਰਞ੍ਞੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਾਚਿਕ੍ਖਨਂ। ਸਪਰਿਵਾਰਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕਾਨਂ ਘਾਤਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਹਾਨਂ।

ਪੁਨ ਰਞ੍ਞੋ ਪਵਤ੍ਤਿਪੇਸਨਂ ਵਿਯ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਪਟਿਲਦ੍ਧਗੁਣਾਰੋਚਨਂ। 'ਸੇਸਕੇ ਚ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਪੁਨ ਧਨਦਾਨਂ ਵਿਯ ਭਗਵਤੋ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਕ੍ਖਨਂ। ਦੁਤਿਯਸਮ੍ਪਹਾਰੇਨ ਸਪਰਿਵਾਰਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕਾਨਂ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਂ ਵਿਯ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਤਨੁਭਾਵਕਰਣਂ।

ਪੁਨ ਰਞ੍ਞੋ ਪਵਤ੍ਤਿਪੇਸਨਂ ਵਿਯ ਸਤ੍ਥੁ ਪਟਿਲਦ੍ਧਗੁਣਾਰੋਚਨਂ। 'ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਪੁਨ ਧਨਦਾਨਂ ਵਿਯ ਭਗਵਤੋ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਕ੍ਖਨਂ। ਤਤਿਯਸਮ੍ਪਹਾਰੇਨ ਸਪਰਿਵਾਰਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕਾਨਂ ਘਾਤਨਂ ਵਿਯ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਹਾਨਂ।

ਪੁਨ ਰਞ੍ਞੋ ਪਵਤ੍ਤਿਪੇਸਨਂ ਵਿਯ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਪਟਿਲਦ੍ਧਗੁਣਾਰੋਚਨਂ। 'ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਪੁਨ ਧਨਦਾਨਂ ਵਿਯ ਭਗਵਤੋ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਚਿਕ੍ਖਨਂ। ਚਤੁਤ੍ਥਸਮ੍ਪਹਾਰੇਨ ਸਪਰਿਵਾਰਾਨਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਚੋਰਜੇਟ੍ਠਕਾਨਂ ਘਾਤਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਜਨਪਦਸ੍ਸ ਖੇਮਕਾਲੋ ਵਿਯ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪਹੀਨੇਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਹੀਨਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪੁਨ ਚਿਤ੍ਤੁਙ੍ਗਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ। ਰਞ੍ਞੋ ਵਿਜਿਤਸਙ੍ਗਾਮਸ੍ਸ ਅਮਚ੍ਚਗਣਪਰਿਵੁਤਸ੍ਸ ਵਰਪਾਸਾਦੇ ਮਹਾਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਅਨੁਭਵਨਂ ਵਿਯ ਖੀਣਾਸਵਪਰਿਵੁਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਰਞ੍ਞੋ ਸੁਞ੍ਞਤਅਨਿਮਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਭੇਦੇਸੁ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਖੇਸੁ ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਸੁਖਾਨੁਭਵਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿਪਦਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਕੁਸਲਪਦਂ

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾ

ਪਠਮਚਿਤ੍ਤਂ

੩੬੫. ਇਦਾਨਿ ਅਕੁਸਲਧਮ੍ਮਪਦਂ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਧਮ੍ਮਵਵਤ੍ਥਾਨਾਦਿਵਾਰਪ੍ਪਭੇਦੋ ਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ਆਗਤਾਨਂ ਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਣ੍ਣਯਿਸ੍ਸਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਤਾਵ ਯਸ੍ਮਾ, ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਯ, ਅਕੁਸਲਸ੍ਸ ਭੂਮਿਭੇਦੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਕਨ੍ਤਂ ਕਾਮਾਵਚਰਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ ਏਤਂ 'ਕਾਮਾਵਚਰ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦਿਟ੍ਠਿ ਏਵ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ 'ਗੂਥਗਤਂ ਮੁਤ੍ਤਗਤ'ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੯.੧੧) ਵਿਯ। ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ ਵਾ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਗਤਮਤ੍ਤਮੇਵੇਤਨ੍ਤਿਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ। ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਸਵਨਂ, ਅਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾ, ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਨਕਾਮਤਾਦੀਨਿ ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋਤਿ ਏਵਮਾਦੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਇਮਸ੍ਸ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਯੇ ਹਿ ਏਤੇ ਦਿਟ੍ਠਿਵਾਦਪਟਿਸਂਯੁਤ੍ਤਾ ਅਸਦ੍ਧਮ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਬਹੁਮਾਨਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੇਨ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇਨ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਾਰਹਿਤੇਨ ਸਵਨੇਨ, ਯੇ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪਨ੍ਨਾ

ਅਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਾ ਤੰਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕਤਾਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਅਕਲਜਾਣਮਿਤ੍ਤਤਾਯ, ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨੰ ਅਰਿਯਾਨਞ੍ਚੇਵ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਞ੍ਚ ਅਦਸ੍ਸਨਕਾਮਤਾਯ ਚਤੁਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਭੇਦੇ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਕੋਵਿਦਤ੍ਤੇਨ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸੰਵਰਸਤਿਸੰਵਰਞਾਣਸੰਵਰਪਹਾਨਸੰਵਰਪ੍ਪਭੇਦੇ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਚੇਵ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਚ ਸੰਵਰਭੇਦਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਅਵਿਨਯੇਨ ਤੇਹੇਵ ਕਾਰਣੇਹਿ ਪਰਿਭਾਵਿਤੇਨ ਅਯੋਨਿਸੋ ਮਨਸਿਕਾਰੇਨ ਕੋਤੂਹਲਮਙ੍ਗਲਾਦਿਪਸੁਤਤਾਯ ਚ ਏਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਸਙ੍ਖਾਰਭਾਵੋ ਪਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ **ਫਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸਹਜਾਤੋ ਫਸ੍ਸੋ। ਵੇਦਨਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਇਤਿ ਅਕੁਸਲਮਤ੍ਤਮੇਵ ਏਤੇਸੰ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਵਿਸੇਸੋ।

ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਪਾਣਾਤਿਪਾਤਾਦੀਸੁਪਿ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਭਾਵੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਾ ਹੋਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਮਾਦਹਿਤ੍ਵਾ ਅਵਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਵਿਰਜ੍ਝਮਾਨਾਨਿ ਸਤ੍ਥਾਨਿ ਪਾਣਸਰੀਰੇਸੁ ਨਿਪਾਤੇਨ੍ਤਿ, ਸੁਸਮਾਹਿਤਾ ਪਰੇਸੰ ਸਨ੍ਤਕੰ ਹਰਨ੍ਤਿ, ਏਕਰਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਮਿਚ੍ਛਾਚਾਰੰ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਅਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਏਕਗ੍ਗਤਾ ਹੋਤਿ।

ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠੀਤਿ ਅਯਾਥਾਵਦਿਟ੍ਠਿ, ਵਿਰਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਗਹਣਤੋ ਵਾ ਵਿਤਥਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਅਨਤ੍ਥਾਵਹਤ੍ਤਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਜਿਗੁਚ੍ਛਿਤਾ ਦਿਟ੍ਠੀਤਿਪਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ। **ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦੀਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਪਿਚ ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤਾਯ, ਸਯੰ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਏਸਾਤਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਾ ਅਯੋਨਿਸੋ ਅਭਿਨਿਵੇਸਲਕ੍ਖਣਾ, ਪਰਾਮਾਸਰਸਾ, ਮਿਚ੍ਛਾਭਿਨਿਵੇਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਅਰਿਯਾਨੰ ਅਦਸ੍ਸਨਕਾਮਤਾਦਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾ; ਪਰਮੰ ਵਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪਾਦੀਸੁ 'ਮਿਚ੍ਛਾ'ਤਿ ਪਦਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ। ਸੇਸੰ ਕੁਸਲਾਧਿਕਾਰੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਅਹਿਰਿਕਬਲੰ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਬਲਤ੍ਥੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਇਤਰੇਸੁ ਪਨ – ਨ ਹਿਰਿਯਤੀਤਿ ਅਹਿਰਿਕੋ। ਅਹਿਰਿਕਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਹਿਰਿਕੰ**। ਨ ਓਤ੍ਤਪ੍ਪੰ **ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ**। ਤੇਸੁ ਅਹਿਰਿਕੰ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਹਿ ਅਜਿਗੁਚ੍ਛਨਲਕ੍ਖਣੰ, ਅਲਜ੍ਜਾਲਕ੍ਖਣੰ ਵਾ। ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਤੇਹੇਵ ਅਸਾਰਜ੍ਜਨਲਕ੍ਖਣੰ ਅਨੁਤ੍ਤਾਸਨਲਕ੍ਖਣੰ ਵਾ। ਅਹਿਰਿਕਮੇਵ ਬਲੰ ਅਹਿਰਿਕਬਲੰ। ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਮੇਵ ਬਲੰ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲੰ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰੋ ਪਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਲੁਬ੍ਭਨ੍ਤਿ ਤੇਨ, ਸਯੰ ਵਾ ਲੁਬ੍ਭਤਿ, ਲੁਬ੍ਭਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਤਨ੍ਤਿ **ਲੋਭੋ**। ਮੁਯ੍ਹਨ੍ਤਿ ਤੇਨ, ਸਯੰ ਵਾ ਮੁਯ੍ਹਤਿ, ਮੁਯ੍ਹਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਤਨ੍ਤਿ **ਮੋਹੋ**। ਤੇਸੁ ਲੋਭੋ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣੋ ਮਕ੍ਕਟਾਲੇਪੋ ਵਿਯ, ਅਭਿਸਙ੍ਗਰਸੋ ਤਤ੍ਤਕਪਾਲੇ ਖਿਤ੍ਤਮੰਸਪੇਸਿ ਵਿਯ, ਅਪਰਿਚ੍ਚਾਗਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਤੇਲਞ੍ਜਨਰਾਗੋ ਵਿਯ, ਸੰਯੋਜਨਿਯਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਸ੍ਸਾਦਦਸ੍ਸਨਪਦਟ੍ਠਾਨੋ। ਸੋ ਤਣ੍ਹਾਨਦੀਭਾਵੇਨ ਵਡ੍ਢਮਾਨੋ, ਸੀਘਸੋਤਾ ਨਦੀ ਵਿਯ ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੰ, ਅਪਾਯਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਚ੍ਛਤੀਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਮੋਹੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧਭਾਵਲਕ੍ਖਣੋ ਅਞ੍ਞਾਣਲਕ੍ਖਣੋ ਵਾ, ਅਸਮ੍ਪਟਿਵੇਧਰਸੋ ਆਰਮ੍ਮਣਸਭਾਵਚ੍ਛਾਦਨਰਸੋ ਵਾ, ਅਸਮ੍ਮਾਪਟਿਪਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਵਾ, ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਦਟ੍ਠਾਨੋ। ਸਬ੍ਬਾਕੁਸਲਾਨੰ ਮੂਲਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਅਭਿਜ੍ਝਾਯਨ੍ਤਿ ਤਾਯ, ਸਯੰ ਵਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਯਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾਯਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਏਸਾਤਿ **ਅਭਿਜ੍ਝਾ**। ਸਾ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨੰ ਸਕਕਰਣਇਚ੍ਛਾਲਕ੍ਖਣਾ, ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਏਸਨਭਾਵਰਸਾ, ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿ-ਅਭਿਮੁਖਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਸੁ ਅਭਿਰਤਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਅਭਿਮੁਖਾ ਏਵ ਹਿ ਸਾ ਉਪਟ੍ਠਹਤਿ। ਤਾਸੁ ਚ ਅਭਿਰਤਿਯਾ ਸਤਿ ਪਵਤ੍ਤਤਿ, ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਸੁ ਚੇਤਸੋ ਹਤ੍ਥਪ੍ਪਸਾਰੋਵਿਯਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਸਮਥੋ ਹੋਤੀਤਿਆਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਵਿਕ੍ਖੇਪਸਮਨਤੋ **ਸਮਥੋ**। ਅਕੁਸਲਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਪਗ੍ਗਾਹੋ**। ਨ ਵਿਕ੍ਖਿਪਤੀਤਿ **ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ**।

ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਚਿਤ੍ਤੇ ਸਦ੍ਧਾ, ਸਤਿ, ਪਞ੍ਞਾ, ਛ ਯੁਗਲ਼ਕਾਨੀਤਿ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਿਯਚਿਤ੍ਤੇ ਪਸਾਦੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਵ ਸਦ੍ਧਾ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਕਿੰ ਪਨ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਤ੍ਥਾਰਾਨੰ ਨ ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤੀਤਿ? ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤਿ। ਸਾ ਪਨ ਸਦ੍ਧਾ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਵਚਨਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਮਤ੍ਤਮੇਵੇਤੰ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਨੁਪਪਰਿਕ੍ਖਾ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿ ਵਾ। ਅਸਤਿਯਚਿਤ੍ਤੇ ਪਨ ਸਤਿ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਕਿੰ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤਕਮ੍ਮੰ ਨ ਸਰਨ੍ਤੀਤਿ? ਸਰਨ੍ਤਿ। ਸਾ ਪਨ ਸਤਿ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਕੇਵਲੰ ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਤਿ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ ‘‘ਮਿਚ੍ਛਾਸਤੀ’’ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩੩; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੧) ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾ? ਸਾ ਪਨ ਅਕੁਸਲਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੰ ਸਤਿਵਿਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਸਤਿਪਟਿਪਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਮਗ੍ਗਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਾਨੰ ਪੂਰਣਤ੍ਥੰ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦੇਸਨਾ ਕਤਾ। ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਪਨੇਸਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਅਨ੍ਧਬਾਲਚਿਤ੍ਤੇ ਪਨ ਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨ ਗਹਿਤਾ। ਕਿੰ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕਾਨੰ ਵਞ੍ਚਨਾਪਞ੍ਞਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ? ਅਤ੍ਥਿ। ਨ ਪਨੇਸਾ ਪਞ੍ਞਾ, ਮਾਯਾ ਨਾਮੇਸਾ ਹੋਤਿ। ਸਾ ਅਤ੍ਥਤੋ ਤਣ੍ਹਾਵ। ਇਦੰ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਸਦਰਥੰ ਗਰੁਕੰ ਭਾਰਿਯੰ ਕਕ੍ਖਲ਼ੰ ਥਦ੍ਧੰ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞੰ ਗਿਲਾਨੰ ਵਙ੍ਕੰ ਕੁਟਿਲੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਛ ਯੁਗਲ਼ਕਾਨਿ ਨ ਗਹਿਤਾਨਿ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਚਿਤ੍ਤਙ੍ਗਵਸੇਨ ਪਾਲ਼ਿਆਰੁਲ਼੍ਹਾਨਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸ ਪਦਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਯੇਵਾਪਨਕਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਮਾਨੋ ਇਸ੍ਸਾ ਮਚ੍ਛਰਿਯੰ ਥਿਨੰ ਮਿਦ੍ਧੰ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਦਸੇਵ ਯੇਵਾਪਨਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾ, ਸੁਤ੍ਤਾਗਤਾ, ਸੁਤ੍ਤਪਦੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਰੇਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤੇ ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਅਪਣ੍ਣਕਙ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋਵ ਯੇਵਾਪਨਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤੇ ਕੁਸਲਾ, ਇਮੇ ਅਕੁਸਲਾ। ਇਤਰੰ ਪਨ ਉਦ੍ਧਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ‘ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ’। ਤੰ ਚੇਤਸੋ ਅਵੂਪਸਮਲਕ੍ਖਣੰ ਵਾਤਾਭਿਘਾਤਚਲਜਲੰ ਵਿਯ, ਅਨਵਟ੍ਠਾਨਰਸੰ ਵਾਤਾਭਿਘਾਤਚਲਧਜਪਟਾਕਾ ਵਿਯ, ਭਨ੍ਤਤ੍ਤਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ ਪਾਸਾਣਾਭਿਘਾਤਸਮੁਦ੍ਧਤਭਸ੍ਮਾ ਵਿਯ, ਚੇਤਸੋ ਅਵੂਪਸਮੇ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਦਟ੍ਠਾਨੰ। ਚਿਤ੍ਤਵਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ।

ਇਤਿ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸ, ਯੇਵਾਪਨਕਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਛਤ੍ਤਿੰਸ ਧਮ੍ਮਪਦਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ। ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਪਣ੍ਣਕਙ੍ਗਾਨਿ ਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤਾਨਿ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿੰਸਮੇਵ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨੇਤ੍ਥ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕੰ, ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਵਿਚਾਰੋ ਪੀਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਅਹਿਰਿਕੰ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਲੋਭੋ ਮੋਹੋਤਿ ਸੋਲ਼ਸ ਧਮ੍ਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਤੇਸੁ ਸੋਲ਼ਸਸੁ ਸਤ੍ਤ ਧਮ੍ਮਾ ਅਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾ ਨਵ ਸਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਕਤਮੇ ਸਤ੍ਤ? ਫਸ੍ਸੋ ਸਞ੍ਞਾ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚਾਰੋ ਪੀਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਮੋਹੋਤਿ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤ ਅਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾ। ਵੇਦਨਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਅਹਿਰਿਕੰ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਲੋਭੋਤਿ ਇਮੇ ਨਵ ਸਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾ।

ਤੇਸੁ ਛ ਧਮ੍ਮਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਾ, ਏਕੋ ਤੀਸੁ, ਏਕੋ ਚਤੂਸੁ, ਏਕੋ ਛਸੁ। ਕਥੰ? ਚਿਤ੍ਤੰ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਅਹਿਰਿਕੰ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੰ ਲੋਭੋਤਿ ਇਮੇ ਛ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਾ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਤਾਵ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕੰ ਪਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਮਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ। ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਵਿਤਕ੍ਕੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋਤਿ। ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗੇਸੁਪਿ ਕਮ੍ਮਪਥੇਸੁਪਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ। ਅਹਿਰਿਕੰ ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਅਹਿਰਿਕਬਲੰ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਲੋਕਨਾਸਕਦੁਕੰ ਪਤ੍ਵਾ ਅਹਿਰਿਕਨ੍ਤਿ। ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਲੋਭੋ ਮੂਲੰ ਪਤ੍ਵਾ ਲੋਭੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਮ੍ਮਪਥੰ ਪਤ੍ਵਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਤਿ। ਇਮੇ ਛ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਾ।

ਵੇਦਨਾ ਪਨ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਂ ਪਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸੁਖਨ੍ਤਿ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਏਕੋਵ ਧਮ੍ਮੋ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ।

ਵੀਰਿਯਂ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਵਾਯਾਮੋ ਹੋਤੀਤਿ, ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਵੀਰਿਯਬਲਨ੍ਤਿ, ਪਿਟ੍ਠਿਦੁਕਂ ਪਤ੍ਵਾ ਪਗ੍ਗਾਹੋ ਹੋਤੀਤਿ। ਏਵਂ ਅਯਂ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ।

ਸਮਾਧਿ ਪਨ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ, ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧੀਤਿ, ਬਲਾਨਿ ਪਤ੍ਵਾ ਸਮਾਧਿਬਲਨ੍ਤਿ, ਪਿਟ੍ਠਿਦੁਕਂ ਪਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਦੁਕੇ ਏਕਕਵਸੇਨੇਵ ਸਮਥੋਤਿ , ਤਤਿਯੇ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ। ਏਵਮਯਂ ਏਕੋ ਧਮ੍ਮੋ ਛਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤੋ।

ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਪਨੇਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਵਸੇਨ ਝਾਨਙ੍ਗਵਸੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਵਸੇਨ ਬਲਵਸੇਨ ਮੂਲਵਸੇਨ ਕਮ੍ਮਪਥਵਸੇਨ ਲੋਕਨਾਸਕਵਸੇਨ ਪਿਟ੍ਠਿਦੁਕਵਸੇਨਾਤਿ ਨਵ ਰਾਸਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਤਂ ਪਠਮਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵਾਤਿ।

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਕਥਾ

੩੭੫. ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤਾਵ **ਸਣ੍ਠਿਤਿ ਅਵਟ੍ਠਿਤੀ**ਤਿ। ਇਦਂ ਦ੍ਵਯਂ ਠਿਤਿਵੇਵਚਨਮੇਵ। ਯਂ ਪਨ ਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ 'ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਓਗਾਹੇਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤੀਤਿ ਅਵਟ੍ਠਿਤੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਇਧ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਕੁਸਲਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦੀਪਿਤਮੇਵ।

੩੮੪. ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਸਾਹਾਰਸ੍ਸ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਅਵਿਸਾਹਾਰੋਤਿ ਏਵਰੂਪੋਪਿ ਅਤ੍ਥੋ ਇਧ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇ ਪਨ ਨ ਵਿਸਾਹਰਤੀਤਿ **ਅਵਿਸਾਹਾਰੋ**। ਨ ਵਿਕ੍ਖਿਪਤੀਤਿ **ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ**। ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾਵਸੇਨ ਅਵਿਸਾਹਟਸ੍ਸ ਮਾਨਸਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਵਿਸਾਹਟਮਾਨਸਤਾ**। ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨ ਕਮ੍ਪਤੀਤਿ **ਸਮਾਧਿਬਲਂ**। ਅਯਾਥਾਵਸਮਾਧਾਨਤੋ **ਮਿਚ੍ਛਾਸਮਾਧੀ**ਤਿ ਏਵਮਿਧ ਅਤ੍ਥੋ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

੩੮੫. ਵੀਰਿਯਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯੋ ਹੇਟ੍ਠਾ 'ਨਿਕ੍ਕਮੋ ਚੇਸੋ ਕਾਮਾਨਂ ਪਨੁਦਨਾਯਾ'ਤਿਆਦਿ ਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਇਧ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਕਮ੍ਪਨਟ੍ਠੇਨੇਵ **ਵੀਰਿਯਬਲਂ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੩੮੬. ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਅਯਾਥਾਵਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੇਨ **ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ**। ਦਿਟ੍ਠੀਸੁ ਗਤਂ ਇਦਂ ਦਸ੍ਸਨਂ, ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿਦਿਟ੍ਠਿਅਨ੍ਤੋਗਤਤ੍ਤਾਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਂ**। ਹੇਟ੍ਠਾਪਿਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਦੁਰਤਿਕ੍ਕਮਨਟ੍ਠੇਨ **ਦਿਟ੍ਠਿਗਹਨਂ,** ਤਿਣਗਹਨਵਨਗਹਨਪਬ੍ਬਤਗਹਨਾਨਿ ਵਿਯ। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਸਾਸਙ੍ਕਸਪ੍ਪਟਿਭਯਟ੍ਠੇਨ **ਦਿਟ੍ਠਿਕਨ੍ਤਾਰੋ** , ਚੋਰਕਨ੍ਤਾਰਵਾਲ਼ਕਨ੍ਤਾਰਮਰੁਕਨ੍ਤਾਰਨਿਰੁਦਕਕਨ੍ਤਾਰਦੁਬ੍ਭਿਕ੍ਖਕਨ੍ਤਾਰਾ ਵਿਯ। ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਨਟ੍ਠੇਨ ਵਿਲੋਮਨਟ੍ਠੇਨ ਚ **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੂਕਾਯਿਕਂ**। ਮਿਚ੍ਛਾਦਸ੍ਸਨਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਸਮ੍ਮਾਦਸ੍ਸਨਂ ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਤਿ ਚੇਵ ਵਿਲੋਮੇਤਿ ਚ। ਕਦਾਚਿ ਸਸ੍ਸਤਸ੍ਸ ਕਦਾਚਿ ਉਚ੍ਛੇਦਸ੍ਸ ਗਹਣਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਵਿਰੂਪਂ ਫਨ੍ਦਿਤਨ੍ਤਿ **ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਂ**। ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੋ ਹਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਕਦਾਚਿ ਸਸ੍ਸਤਂ ਅਨੁਪਤਤਿ ਕਦਾਚਿ ਉਚ੍ਛੇਦਂ। ਦਿਟ੍ਠਿਯੇਵ ਬਨ੍ਧਨਟ੍ਠੇਨ ਸਂਯੋਜਨਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸਂਯੋਜਨਂ।

ਸੁਸੁਮਾਰਾਦਯੋ ਵਿਯ ਪੁਰਿਸਂ, ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਦਲ਼੍ਹਂ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਗਾਹੋ**। ਪਤਿਟ੍ਠਹਨਤੋ **ਪਤਿਟ੍ਠਾਹੋ**। ਅਯਞ੍ਹਿ ਬਲਵਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਅਭਿਨਿਵਿਸਤੀਤਿ **ਅਭਿਨਿਵੇਸੋ**। ਧਮ੍ਮਸਭਾਵਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਨਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ

ਪਰਤੋ ਆਮਸਤੀਤਿ **ਪਰਾਮਾਸੋ**। ਅਨਤ੍ਥਾਵਹਤ੍ਤਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਮਗ੍ਗੋ, ਕੁਚ੍ਛਿਤਾਨਂ ਵਾ ਅਪਾਯਾਨਂ ਮਗ੍ਗੋਤਿ **ਕੁਮ੍ਮਗ੍ਗੋ**। ਅਯਾਥਾਵਪਥਤੋ **ਮਿਚ੍ਛਾਪਥੋ**। ਯਥਾ ਹਿ ਦਿਸਾਮੂਲ੍ਹੇਨ ਅਯਂ ਅਸੁਕਗਾਮਸ੍ਸ ਨਾਮ ਪਥੋਤਿ ਗਹਿਤੋਪਿ ਤਂ ਗਾਮਂ ਨ ਸਮ੍ਪਾਪੇਤਿ, ਏਵਂ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਿਕੇਨ ਸੁਗਤਿਪਥੋਤਿ ਗਹਿਤਾਪਿ ਦਿਟ੍ਠਿ ਸੁਗਤਿਂ ਨ ਪਾਪੇਤੀਤਿ ਅਯਾਥਾਵਪਥਤੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਪਥੋ। ਮਿਚ੍ਛਾਸਭਾਵਤੋ **ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਂ**। ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਬ੍ਭਮਨਤੋ ਤਰਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਬਾਲਾਤਿ ਤਿਤ੍ਥਂ। ਤਿਤ੍ਥਞ੍ਚ ਤਂ ਅਨਤ੍ਥਾਨਞ੍ਚ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿ **ਤਿਤ੍ਥਾਯਤਨਂ**। ਤਿਤ੍ਥਿਯਾਨਂ ਵਾ ਸਞ੍ਜਾਤਿਦੇਸਟ੍ਠੇਨ ਨਿਵਾਸਠਾਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਆਯਤਨਨ੍ਤਿਪਿ ਤਿਤ੍ਥਾਯਤਨਂ। ਵਿਪਰਿਯੇਸਭੂਤੋ ਗਾਹੋ, ਵਿਪਰਿਯੇਸਤੋ ਵਾ ਗਾਹੋਤਿ **ਵਿਪਰਿਯੇਸਗ੍ਗਾਹੋ;** ਵਿਪਲ੍ਲਤ੍ਥ ਗਾਹੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੩੮੭-੩੮੮. ਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਹਿਰੋਤ੍ਤਪ੍ਪਨਿਦ੍ਦੇਸਵਿਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਨ ਅਕਮ੍ਪਨਟ੍ਠੇਨੇਵ ਅਹਿਰਿਕਬਲਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਬਲਞ੍ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੩੮੯. ਲੋਭਮੋਹਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਲੁਬ੍ਭਤੀਤਿ **ਲੋਭੋ। ਲੁਬ੍ਭਨਾ**ਤਿ ਲੁਬ੍ਭਨਾਕਾਰੋ। ਲੋਭਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਂ, ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਵਾ ਲੁਬ੍ਭਿਤੋ; ਲੁਬ੍ਭਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਲੁਬ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ**। ਸਾਰਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਸਾਰਾਗੋ**। ਸਾਰਜ੍ਜਨਾਕਾਰੋ **ਸਾਰਜ੍ਜਨਾ**। ਸਾਰਜ੍ਜਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਸਾਰਜ੍ਜਿਤਤ੍ਤਂ**। ਅਭਿਜ੍ਝਾਯਨਟ੍ਠੇਨ **ਅਭਿਜ੍ਝਾ** । ਪੁਨ 'ਲੋਭ'-ਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਅਕੁਸਲਞ੍ਚ ਤਂ ਮੂਲਞ੍ਚ ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਵਾ ਮੂਲਨ੍ਤਿ **ਅਕੁਸਲਮੂਲਂ**।

੩੯੦. ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ **ਅਞ੍ਞਾਣਂ ਅਦਸ੍ਸਨਂ**। ਅਭਿਮੁਖੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੇਨ ਨ ਸਮੇਤਿ, ਨ ਸਮਾਗਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਅਨਭਿਸਮਯੋ**। ਅਨੁਰੂਪਤੋ ਧਮ੍ਮੇ ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਨੁਬੋਧੋ। ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤਾਯ **ਅਨਨੁਬੋਧੋ**। ਅਨਿਚ੍ਚਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਨ ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਅਸਮ੍ਬੋਧੋ**। ਅਸਨ੍ਤਂ ਅਸਮਞ੍ਚ ਬੁਜ੍ਝਤੀਤਿਪਿ ਅਸਮ੍ਬੋਧੋ। ਚਤੁਸਚ੍ਚਧਮ੍ਮਂ ਨਪ੍ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਅਪ੍ਪਟਿਵੇਧੋ**। ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਨ ਸਙ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਅਸਂਗਾਹਨਾ**। ਤਮੇਵ ਧਮ੍ਮਂ ਨ ਪਰਿਯੋਗਾਹਤੀਤਿ **ਅਪਰਿਯੋਗਾਹਨਾ**। ਨ ਸਮਂ ਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਅਸਮਪੇਕ੍ਖਣਾ**। ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਸਭਾਵਂ ਪਤਿ ਨ ਅਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਅਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ**।

ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਪਰੀਤਵੁਤ੍ਤਿਯਾ ਸਭਾਵਗ੍ਗਹਣਾਭਾਵੇਨ ਵਾ ਏਕਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਂ ਏਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਸਯਂ ਵਾ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਰਣਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤੀਤਿ **ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਕਮ੍ਮਂ**। ਯਂ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੇ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਤਾਨਂ ਮੇਜ੍ਝਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਸੁਚਿ, ਵੋਦਾਨਂ, ਤਂ ਦੁਟ੍ਠਂ ਮੇਜ੍ਝਂ ਇਮਿਨਾਤਿ **ਦੁਮ੍ਮੇਜ੍ਝਂ**। ਬਾਲਾਨਂ ਭਾਵੋਤਿ **ਬਾਲ੍ਯਂ**। ਮੁਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਮੋਹੋ**। ਬਲਵਤਰੋ ਮੋਹੋ **ਪਮੋਹੋ**। ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਮੁਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਮੋਹੋ**। ਵਿਜ੍ਜਾਯ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ ਨ ਵਿਜ੍ਜਾਤਿ **ਅਵਿਜ੍ਜਾ। ਓਘਯੋਗ**ਤ੍ਥੋ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ। ਥਾਮਗਤਟ੍ਠੇਨ ਅਨੁਸੇਤੀਤਿ **ਅਨੁਸਯੋ**। ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਅਭਿਭਵਤੀਤਿ **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ**। ਹਿਤਗ੍ਗਹਣਾਭਾਵੇਨ ਹਿਤਾਭਿਮੁਖਂ ਗਨ੍ਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਦਤ੍ਥੁ ਲਙ੍ਗਤਿਯੇਵਾਤਿ **ਲਙ੍ਗੀ;** ਖਞ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਦੁਰੁਗ੍ਘਾਟਨਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਲਙ੍ਗੀ। ਯਥਾ ਹਿ ਮਹਾਪਲਿਘਸਙ੍ਖਾਤਾ ਲਙ੍ਗੀ ਦੁਰੁਗ੍ਘਾਟਾ ਹੋਤਿ, ਏਵਮਯਮ੍ਪਿ ਲਙ੍ਗੀ ਵਿਯਾਤਿ ਲਙ੍ਗੀ। ਸੇਸਂ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ। ਸਙ੍ਗਹਵਾਰਸੁਞ੍ਞਤਵਾਰਾਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ।

ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤਂ

੩੯੯. ਦੁਤਿਯਚਿਤ੍ਤੇ **ਸਸਙ੍ਖਾਰੇਨਾ**ਤਿ ਪਦਂ ਵਿਸੇਸਂ। ਤਮ੍ਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ। ਇਦਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਲੋਭਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ 'ਸਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤੋ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਰਾਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤ੍ਤਾ ਸਪ੍ਪਯੋਗੇਨ ਸਉਪਾਯੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ – ਯਦਾ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤੋ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਕਸ੍ਸ ਕੁਲਸ੍ਸ ਕੁਮਾਰਿਕਂ ਪਤ੍ਥੇਤਿ। ਤੇ ਚ 'ਅਞ੍ਞਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਤੁਮ੍ਹੇ'ਤਿ ਕੁਮਾਰਿਕਂ ਨ ਦੇਨ੍ਤਿ। ਅਥਞ੍ਞੇ ਞਾਤਕਾ 'ਯਂ ਤੁਮ੍ਹੇ ਕਰੋਥ ਤਮੇਵਾਯਂ ਕਰਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਦਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਤੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਤਿਤ੍ਥਿਯੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਤਿ। ਆਦਿਤੋਵ ਵੇਮਤਿਕੋ ਹੋਤਿ। ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਕਾਲੇ ਏਤੇਸਂ ਕਿਰਿਯਾ ਮਨਾਪਾਤਿ ਲਦ੍ਧਿਂ ਰੋਚੇਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ – ਏਵਰੂਪੇ ਕਾਲੇ ਇਦਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਯੇਵਾਪਨਕੇਸੁ ਪਨੇਤ੍ਥ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਅਧਿਕਂ। ਤਤ੍ਥ ਥਿਨਨਤਾ ‘ਥਿਨਂ’। ਮਿਦ੍ਧਨਤਾ ‘ਮਿਦ੍ਧਂ’; ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਸਂਹਨਨਤਾ ਅਸਤ੍ਤਿਵਿਘਾਤੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਥਿਨਞ੍ਚ ਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ **ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ**। ਤਤ੍ਥ ਥਿਨਂ ਅਨੁਸ੍ਸਾਹਲਕ੍ਖਣਂ, ਵੀਰਿਯਵਿਨੋਦਨਰਸਂ, ਸਂਸੀਦਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ। ਮਿਦ੍ਧਂ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਲਕ੍ਖਣਂ, ਓਨਹਨਰਸਂ, ਲੀਨਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ ਪਚਲਾਯਿਕਾਨਿਦ੍ਦਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ ਵਾ। ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਅਰਤਿਤਨ੍ਦੀਵਿਜਮ੍ਭਿਤਾਦੀਸੁ ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ।

ਤਤਿਯਚਿਤ੍ਤਂ

੪੦੦. ਤਤਿਯਂ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਲੋਭਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ‘ਸਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤੋ’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਅਪਰਾਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਾਰਾਯਣਵਿਰਾਜਨਮਲ੍ਲਯੁਦ੍ਧਨਟਸਮਜ੍ਜਾਦੀਨਿ ਪਸ੍ਸਤੋ ਮਨਾਪਿਯਸਦ੍ਦਸਵਨਾਦਿਪਸੁਤਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਧ ਮਾਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਞ੍ਚ ਅਪਣ੍ਣਕਙ੍ਗਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਞ੍ਞਤੀਤਿ **‘ਮਾਨੋ’**। ਸੋ ਉਨ੍ਨਤਿਲਕ੍ਖਣੋ, ਸਮ੍ਪਗ੍ਗਹਰਸੋ, ਕੇਤੁਕਮ੍ਯਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ, ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਲੋਭਪਦਟ੍ਠਾਨੋ, ਉਮ੍ਮਾਦੋ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋਤਿ।

ਚਤੁਤ੍ਥਚਿਤ੍ਤਂ

੪੦੨. ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇਸੁ ਏਵ ਠਾਨੇਸੁ ਯਦਾ ਸੀਸੇ ਖੇਲ਼ਂ ਖਿਪਨ੍ਤਿ, ਪਾਦਪਂਸੁਂ ਓਕਿਰਨ੍ਤਿ, ਤਦਾ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਹਰਣਤ੍ਥਂ ਸਉਸ੍ਸਾਹੇਨ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਾਨਂ ਰਾਜਨਾਟਕੇਸੁ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇਸੁ ਉਸ੍ਸਾਰਣਾਯ ਵਤ੍ਤਮਾਨਾਯ ਤੇਨ ਤੇਨ ਛਿਦ੍ਦੇਨ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਾਨਞ੍ਚਾਤਿ ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਧ ਪਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਤ ਯੇਵਾਪਨਕਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਪਰਿਹਾਯਤਿ। ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਾਨਂ ਵਸੇਨ ਧਮ੍ਮਗਣਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ।

ਪਞ੍ਚਮਚਿਤ੍ਤਂ

੪੦੩. ਪਞ੍ਚਮਂ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਸ੍ਸ ਲੋਭਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤ੍ਵਾ ‘ਸਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤੋ’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਰਾਮਸਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਟ੍ਠਾਨੇ ਪਨੇਤ੍ਥ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ, ਪੀਤਿਪਦਂ ਪਰਿਹਾਯਤਿ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਠਮਚਿਤ੍ਤਸਦਿਸਮੇਵ।

ਛਟ੍ਠਚਿਤ੍ਤਾਦਿ

੪੦੯-੪੧੨. ਛਟ੍ਠਸਤ੍ਤਮਟ੍ਠਮਾਨਿਪਿ ਵੇਦਨਂ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪੀਤਿਪਦਞ੍ਚ ਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਇਮੇਸੁ ਅਟ੍ਠਸੁ ਲੋਭਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤੀਤਿ ਦ੍ਵੇਪਿ ਅਧਿਪਤਯੋ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

ਨਵਮਚਿਤ੍ਤਂ

੪੧੩. ਨਵਮਂ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਪਟਿਘਂ ਉਪ੍ਪਾਦਯਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨਵਾਰੇ ਤਾਵ ਦੁਟ੍ਠੁ ਮਨੋ, ਹੀਨਵੇਦਨਤ੍ਤਾ ਵਾ ਕੁਚ੍ਛਿਤਂ ਮਨੋਤਿ ਦੁਮ੍ਮਨੋ; ਦੁਮ੍ਮਨਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ। ਤੇਨ ਸਹਗਤਨ੍ਤਿ **ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ**। ਅਸਮ੍ਪਿਯਾਯਨਭਾਵੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਮਿਂ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤੀਤਿ ਪਟਿਘਂ। ਤੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ**।

ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸੇ ਤੀਸੁਪਿ ਠਾਨੇਸੁ ਦੋਮਨਸ੍ਸਵੇਦਨਾਵ ਆਗਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਵੇਦਨਾਪਦਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਤਥਾ ਦੁਕ੍ਖਦੋਮਨਸ੍ਸਪਦਾਨਿ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪਨ ਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਾਨੁਭਵਨਲਕ੍ਖਣਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ, ਯਥਾਤਥਾ ਵਾ ਅਨਿਟ੍ਠਾਕਾਰਸਮ੍ਭੋਗਰਸਂ, ਚੇਤਸਿਕਾਬਾਧਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।

ਮੂਲਕਮ੍ਮਪਥੇਸੁ ਯਥਾ ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਲੋਭੋ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਹੋਤੀਤਿ ਆਗਤੰ, ਏਵਂ ਦੋਸੋ ਹੋਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤੇਨ, ਸਯੰ ਵਾ ਦੁਸ੍ਸਤਿ, ਦੁਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਾ ਤਨ੍ਤਿ **ਦੋਸੋ** ਸੋ ਚਣ੍ਡਿਕ੍ਕਲਕ੍ਖਣੋ ਪਹਟਾਸਿਵਿਸੋ ਵਿਯ, ਵਿਸਪ੍ਪਨਰਸੋ ਵਿਸਨਿਪਾਤੋ ਵਿਯ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਦਹਨਰਸੋ ਵਾ ਦਾਵਗ੍ਗਿ ਵਿਯ, ਦੁਸ੍ਸਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸੋ ਵਿਯ ਸਪਤ੍ਤੋ, ਆਘਾਤਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨੋ ਵਿਸਸੰਸਟ੍ਠਪੂਤਿਮੁਤ੍ਤੰ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੋ।

ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਤਿ ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਪੂਤਿਭਾਵਂ ਉਪਗਚ੍ਛਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਯਤਿ ਵਾ ਵਿਨਯਾਚਾਰਰੂਪਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਹਿਤਸੁਖਾਦੀਨੀਤਿ **ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ**। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨੇਸ ਦੋਸੋਯੇਵ। ਇਧ ਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਏਕੂਨਤਿੰਸ ਪਦਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੁਦ੍ਦਸ। ਤੇਸੰ ਵਸੇਨ ਸਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾਵਿਭਤ੍ਤਿਕਰਾਸਿਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਯੇਵਾਪਨਕੇਸੁ ਛਨ੍ਦਾਧਿਮੋਕ੍ਖਮਨਸਿਕਾਰਉਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨਿ ਨਿਯਤਾਨਿ। ਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛਰਿਯਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੇਸੁ ਪਨ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਪਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚ ਹੁਤ੍ਵਾਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਪਿ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨਿਯਤਯੇਵਾਪਨਕਾ ਨਾਮ। ਤੇਸੁ ਇਸ੍ਸਤੀਤਿ **'ਇਸ੍ਸਾ'**। ਸਾ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨੰ ਉਸੂਯਨਲਕ੍ਖਣਾ, ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਨਭਿਰਤਿਰਸਾ, ਤਤੋ ਵਿਮੁਖਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਸੰਯੋਜਨਨ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਮਚ੍ਛੇਰਭਾਵੋ **'ਮਚ੍ਛਰਿਯੰ'**। ਤੰ ਲਦ੍ਧਾਨੰ ਵਾ ਲਭਿਤਬ੍ਬਾਨੰ ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੀਨੰ ਨਿਗੂਹਨਲਕ੍ਖਣੰ, ਤਾਸੰਯੇਵ ਪਰੇਹਿ ਸਾਧਾਰਣਭਾਵਅਕ੍ਖਮਨਰਸੰ, ਸਙ੍ਕੋਚਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ ਕਟੁਕਞ੍ਚੁਕਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ ਵਾ, ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਪਦਟ੍ਠਾਨੰ। ਚੇਤਸੋ ਵਿਰੂਪਭਾਵੋਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਕੁਚ੍ਛਿਤੰ ਕਤੰ ਕੁਕਤੰ। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **'ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੰ'**। ਤੰ ਪਚ੍ਛਾਨੁਤਾਪਲਕ੍ਖਣੰ, ਕਤਾਕਤਾਨੁਸੋਚਨਰਸੰ, ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੰ, ਕਤਾਕਤਪਦਟ੍ਠਾਨੰ। ਦਾਸਬ੍ਯੰ ਵਿਯ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬੰ। ਅਯੰ ਤਾਵ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਵਿਸੇਸੋ।

੪੧੫. ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਵੇਦਨਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਸਾਤੰ** ਸਾਤਪਟਿਪਕ੍ਖਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

੪੧੮. ਦੋਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਦੁਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਦੋਸੋ। ਦੁਸ੍ਸਨਾ**ਤਿ ਦੁਸ੍ਸਨਾਕਾਰੋ। **ਦੁਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਸ੍ਸਿਤਭਾਵੋ। ਪਕਤਿਭਾਵਵਿਜਹਨਟ੍ਠੇਨ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਨੰ **ਬ੍ਯਾਪਤ੍ਤਿ। ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਨਾ**ਤਿ ਬ੍ਯਾਪਜ੍ਜਨਾਕਾਰੋ। ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਵਿਰੋਧੋ**। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਪਟਿਵਿਰੋਧੋ**। ਵਿਰੁਦ੍ਧਾਕਾਰਪਟਿਵਿਰੁਦ੍ਧਾਕਾਰਵਸੇਨ ਵਾ ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਚਣ੍ਡਿਕੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਚਣ੍ਡੋ, ਥਦ੍ਧਪੁਗ੍ਗਲੋ; ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਚਣ੍ਡਿਕ੍ਕੰ**। ਨ ਏਤੇਨ ਸੁਰੋਪਿਤੰ ਵਚਨੰ ਹੋਤਿ, ਦੁਰੁਤ੍ਤੰ ਅਪਰਿਪੁਣ੍ਣਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ **ਅਸੁਰੋਪੋ**। ਕੁਦ੍ਧਕਾਲੇ ਹਿ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਵਚਨੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਚੇਪਿ ਕਸ੍ਸਚਿ ਹੋਤਿ ਤੰ ਅਪ੍ਪਮਾਣੰ। ਅਪਰੇ ਪਨ ਅਸ੍ਸੁਜਨਨਟ੍ਠੇਨ ਅਸ੍ਸੁਰੋਪਨਤੋ ਅਸ੍ਸੁਰੋਪੋਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੰ ਅਕਾਰਣੰ, ਸੋਮਨਸ੍ਸਸ੍ਸਾਪਿ ਅਸ੍ਸੁਜਨਨਤੋ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਅਤ੍ਤਮਨਤਾਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਨ ਅਤ੍ਤਮਨਤਾਤਿ **ਅਨਤ੍ਤਮਨਤਾ**। ਸਾ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ, ਨ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਮਾ **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਗਹਸੁਞ੍ਞਤਵਾਰੇਸੁ ਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਦਸਮਚਿਤ੍ਤੰ

੪੨੧. ਦਸਮੰ ਸਸਙ੍ਖਾਰਤ੍ਤਾ ਪਰੇਹਿ ਉਸ੍ਸਾਹਿਤਸ੍ਸ ਵਾ, ਪਰੇਸੰ ਵਾ ਅਪਰਾਧੰ ਸਾਰਿਤਸ੍ਸ, ਸਯਮੇਵ ਵਾ ਪਰੇਸੰ ਅਪਰਾਧੰ ਅਨੁਸ੍ਸਰਿਤ੍ਵਾ ਕੁਜ੍ਝਮਾਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਇਧਾਪਿ ਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਏਕੂਨਤਿੰਸ, ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚ ਚੁਦ੍ਦਸੇਵ ਪਦਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯੇਵਾਪਨਕੇਸੁ ਪਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ਵਿਨਾ ਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛਰਿਯਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੇਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਪਣ੍ਣਕਙ੍ਗਾਨਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਛ ਇਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਤ੍ਤ ਯੇਵਾਪਨਕਾ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸੇਸੰ ਸਬ੍ਬੰ ਸਬ੍ਬਵਾਰੇਸੁ ਨਵਮਸਦਿਸਮੇਵ। ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦੋਮਨਸ੍ਸਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿਯੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿ। ਨ ਹਿ ਕੁਦ੍ਧੋ ਕਿਞ੍ਚਿ ਗਰੁੰ ਕਰੋਤੀਤਿ।

ਏਕਾਦਸਮਚਿਤ੍ਤੰ

੪੨੨. ਏਕਾਦਸਮਂ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਙ੍ਖਾਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨੇ **ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਪਦਂ ਅਪੁਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ**। ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸੇ '**ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਹੋਤੀ**'ਤਿ ਪਦਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਗਤਾ ਚਿਕਿਚ੍ਛਾਤਿ **ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ**। ਸਭਾਵਂ ਵਾ ਵਿਚਿਨਨ੍ਤੋ ਏਤਾਯ ਕਿਚ੍ਛਤਿ ਕਿਲਮਤੀਤਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ। ਸਾ ਸਂਸਯਲਕ੍ਖਣਾ, ਕਮ੍ਪਨਰਸਾ, ਅਨਿਚ੍ਛਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਅਨੇਕਂਸਗਾਹਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵਾ, ਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਅਨ੍ਤਰਾਯਕਰਾਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ।

ਇਧ ਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਤੇਵੀਸਤਿ ਪਦਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੁਦ੍ਦਸ। ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਸਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾਵਿਭਤ੍ਤਿਕਰਾਸਿਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਯੇਵਾਪਨਕਾ।

੪੨੪. ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਸ੍ਮਾ ਇਦਂ ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤਕਮੇਵੇਤ੍ਥ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਸਣ੍ਠਿਤੀ'ਤਿਆਦੀਨਿ ਅਵਤ੍ਵਾ **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ 'ਠਿਤੀ**'ਤਿ ਏਕਮੇਵ ਪਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨੇਵ ਚ ਕਾਰਣੇਨ ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇਪਿ 'ਸਮਾਧਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ'ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੪੨੫. ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਙ੍ਖਨਵਸੇਨ **ਕਙ੍ਖਾ**। ਕਙ੍ਖਾਯ ਆਯਨਾਤਿ **ਕਙ੍ਖਾਯਨਾ**। ਪੁਰਿਮਕਙ੍ਖਾ ਹਿ ਉਤ੍ਤਰਕਙ੍ਖਂ ਆਨੇਤਿ ਨਾਮ। ਆਕਾਰਵਸੇਨ ਵਾ ਏਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕਙ੍ਖਾਸਮਙ੍ਗਿਚਿਤ੍ਤਂ ਕਙ੍ਖਾਯ ਆਯਿਤਤ੍ਤਾ ਕਙ੍ਖਾਯਿਤਂ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਕਙ੍ਖਾਯਿਤਤ੍ਤਂ।** ਵਿ**ਮਤੀ**ਤਿ ਨਮਤਿ। **ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ** ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾ ਏਵ। ਕਮ੍ਪਨਟ੍ਠੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾ ਏਲ੍ਲਯਤੀਤਿ **ਦ੍ਵੇਲ੍ਹਕਂ**। ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਨਿਵਾਰਣੇਨ ਦ੍ਵਿਧਾਪਥੋ ਵਿਯਾਤਿ **ਦ੍ਵੇਧਾਪਥੋ**। 'ਨਿਚ੍ਚਂ ਨੁ ਖੋ ਇਦਂ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਨੁ ਖੋ'ਤਿਆਦਿਪਵਤ੍ਤਿਯਾ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਆਕਾਰੇ ਸਣ੍ਠਾਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਸਮਨ੍ਤਤੋ ਸੇਤੀਤਿ **ਸਂਸਯੋ**। ਏਕਂਸਂ ਗਹੇਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ ਨ ਏਕਂਸਗ੍ਗਾਹੋਤਿ **ਅਨੇਕਂਸਗ੍ਗਾਹੋ** । ਨਿਚ੍ਛੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਓਸਕ੍ਕਤੀਤਿ **ਆਸਪ੍ਪਨਾ**। ਓਗਾਹਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ ਪਰਿਸਮਨ੍ਤਤੋ ਸਪ੍ਪਤੀਤਿ **ਪਰਿਸਪ੍ਪਨਾ**। ਪਰਿਯੋਗਾਹਿਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ **ਅਪਰਿਯੋਗਾਹਨਾ**। ਨਿਚ੍ਛਯਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾਯ **ਥਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤਂ;** ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਥਦ੍ਧਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਥਦ੍ਧਂ ਕਰੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਨਂ ਵਿਲਿਖਨ੍ਤੀ ਵਿਯ, ਤਸ੍ਮਾ **ਮਨੋਵਿਲੇਖੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

ਦ੍ਵਾਦਸਮਚਿਤ੍ਤਂ

੪੨੭. ਦ੍ਵਾਦਸਮਸ੍ਸ ਸਮਯਵਵਤ੍ਥਾਨੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ**। ਇਦਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਛਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਵੇਦਨਾਵਸੇਨ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਤਂ ਹੋਤਿ। ਇਧ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸੇ 'ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ'-ਠਾਨੇ 'ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਆਗਤਂ। ਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿ ਪਦਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਚੁਦ੍ਦਸ। ਤੇਸਂ ਵਸੇਨ ਸਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾਵਿਭਤ੍ਤਿਕਰਾਸਿਵਿਧਾਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋਤਿ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਯੇਵਾਪਨਕਾ।

੪੨੯. ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਸ੍ਸ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਨ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਨ ਪੋਸਸ੍ਸ। **ਉਦ੍ਧਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਉਦ੍ਧਤਾਕਾਰੋ। ਨ ਵੂਪਸਮੋਤਿ **ਅਵੂਪਸਮੋ**। ਚੇਤੋ ਵਿਕ੍ਖਿਪਤੀਤਿ **ਚੇਤਸੋਵਿਕ੍ਖੇਪੋ। ਭਨ੍ਤਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਨ੍ਤਭਾਵੋ, ਭਨ੍ਤਯਾਨਭਨ੍ਤਗੋਣਾਦੀਨਿ ਵਿਯ। ਇਮਿਨਾ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨਂ ਕਥਿਤਂ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਞ੍ਹਿ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣੇ ਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਤਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣੇ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਵਾਰੇਸੁ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਦਾਨਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤਦ੍ਵਯੇ ਪਕਿਣ੍ਣਕਵਿਨਿਚ੍ਛਯੋ ਹੋਤਿ। 'ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਵਟ੍ਟਨਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਨਾਮ ਕਤੀ'ਤਿ? ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੇ 'ਇਮਾਨੇਵ ਦ੍ਵੇ'ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਤਤ੍ਥ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਵਟ੍ਟਤਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਪਨ ਲਦ੍ਧਾਧਿਮੋਕ੍ਖਤ੍ਤਾ ਲਦ੍ਧਪਤਿਟ੍ਠਂ ਪਵਟ੍ਟਤਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਵਟ੍ਟਚਤੁਰਸ੍ਸੇਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਮਣੀਸੁ ਪਬ੍ਭਾਰਟ੍ਠਾਨੇ ਪਵਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਵਿਸ੍ਸਟ੍ਠੇਸੁ ਵਟ੍ਟਮਣਿ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ

ਪਵਤ੍ਤਿ, ਚਤੁਰਸ੍ਸੋ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਪਤਿਟ੍ਠਾਯ ਪਵਤ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਹੀਨਾਦਿਭੇਦੋ ਨ ਉਦ੍ਧਟੋ, ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਏਕਨ੍ਤੁਹੀਨਤ੍ਤਾ। ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋਪਿ ਨ ਉਦ੍ਧਟੋ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਦਸ੍ਸਿਤਨਯਤ੍ਤਾ। ਞਾਣਾਭਾਵਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵੀਮਂਸਾਧਿਪਤਿ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਪਚ੍ਛਿਮਦ੍ਵਯੇ ਸੇਸੋਪਿ ਨਤ੍ਥਿ ਏਵ। ਕਸ੍ਮਾ? ਕਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤੋ, ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਚ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਤੋ।

ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਦ੍ਵਾਦਸਹਿਪਿ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ, ਸੇਸਾਨਿ ਏਕਾਦਸੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਆਕਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤੇ ਅਲਦ੍ਧਾਧਿਮੋਕ੍ਖੇ ਦੁਬ੍ਬਲੇਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਆਕਡ੍ਢਮਾਨੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਂ ਲਦ੍ਧਾਧਿਮੋਕ੍ਖਂ ਬਲਵਂ ਕਸ੍ਮਾ ਨਾਕਡ੍ਢਤੀਤਿ? ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਭਾਵਤੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਆਕਡ੍ਢੇਯਜ 'ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬ'-ਪਦਵਿਭਙ੍ਗੇ ਆਗਚ੍ਛੇਯਜ, ਤਸ੍ਮਾ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਤਂ, ਸੇਸਾਨਿ ਏਕਾਦਸ ਆਕਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਤਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਚਤੂਸੁ ਅਪਾਯੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ। ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇਸੁ ਅਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਇਤਰਸ੍ਸਾਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਦਾਨਂ ਭਵੇਯਜ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬ'-ਪਦਵਿਭਙ੍ਗੇ ਨਾਗਤਨ੍ਤਿ।

ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾਤਿਪਦਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਬਜਾਕਤਪਦਂ

ਅਹੇਤੁਕਕੁਸਲਵਿਪਾਕੋ

੪੩੧. ਇਦਾਨਿ ਅਬਜਾਕਤਪਦਂ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬਜਾਕਤਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਅਬਜਾਕਤਂ – ਵਿਪਾਕਂ ਕਿਰਿਯਂ ਰੂਪਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਵਿਪਾਕਾਬਜਾਕਤਂ। ਵਿਪਾਕਾਬਜਾਕਤੇਪਿ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਂ। ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਰਿਤ੍ਤਵਿਪਾਕਂ। ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਅਹੇਤੁਕਂ। ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵਾਰਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ । ਤਸ੍ਸਾਪਿ, ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਸਾਧਾਰਣਪਚ੍ਚਯਂ, ਅਸਾਧਾਰਣਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨੇਵ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦੀਪੇਤੁਂ **ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਕਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਕਤਕਾਰਣਾ। **ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਆਚਿਤਤ੍ਤਾ, ਵਡ੍ਢਿਤਕਾਰਣਾ। **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਕਾਰਣਭੂਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਂ, ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਪਰਤੋ **ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਰੂਪਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਰੂਪਮਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਰਸਂ, ਰੂਪਾਭਿਮੁਖਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ , ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਅਪਗਮਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਪਰਤੋ ਆਗਤਾਨਿ ਸੋਤਾਦਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਸਦ੍ਦਾਦਿਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਸਦ੍ਦਾਦਿਮਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨਿ, ਸਦ੍ਦਾਦਿਅਭਿਮੁਖਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਸਦ੍ਦਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੂਨਂ ਅਪਗਮਪਦਟ੍ਠਾਨਾਨਿ।

ਇਧ ਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਦਸ ਪਦਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਤ੍ਤ। ਤੇਸੁ ਪਞ੍ਚ ਅਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਸਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾਨਿ। ਤੇਸੁ ਚਿਤ੍ਤਂ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਵਸੇਨ ਚੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਚ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਭਤ੍ਤਿਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਵੇਦਨਾ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਕਝਾਨਙ੍ਗਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਵਸੇਨ ਤੀਸੁਯੇਵ। ਰਾਸਯੋਪਿ ਇਮੇਵ ਤਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਯੇਵਾਪਨਕੋ ਏਕੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਏਵ।

੪੩੬. ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਣ੍ਡਰਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਥੁਤੋ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਕੁਸਲਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਤਾਯ ਪਣ੍ਡਰਂ ਨਾਮ, ਅਕੁਸਲਂ ਭਵਙ੍ਗਨਿਸ੍ਸਨ੍ਦੇਨ, ਵਿਪਾਕਂ ਵਤ੍ਥੁਪਣ੍ਡਰਤ੍ਤਾ।

੪੩੯. ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਠਿਤੀ**ਤਿ ਏਕਮੇਵ ਪਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਹਿ ਦੁਬ੍ਬਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵੇਤ੍ਥ ਲਬ੍ਭਤਿ, 'ਸਣ੍ਠਿਤਿਅਵਟ੍ਠਿਤਿ'-ਭਾਵਂ ਪਾਪੁਣਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਸਙ੍ਗਹਵਾਰੇ ਝਾਨਙ੍ਗਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਨ ਉਦ੍ਧਟਾਨਿ। ਕਸ੍ਮਾ?

ਵਿਤਕ੍ਕਪਚ੍ਛਿਮਕਞ੍ਹਿ ਝਾਨਂ ਨਾਮ, ਹੇਤੁਪਚ੍ਛਿਮਕੋ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ। ਪਕਤਿਯਾ ਅਵਿਤਕ੍ਕਚਿਤ੍ਤੇ ਝਾਨਙ੍ਗਂ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ, ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇ ਚ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਨ ਉਦ੍ਧਟਂ। ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪੇਤ੍ਥ ਚਤੁਰਙ੍ਗਿਕੋਯੇਵ ਭਾਜਿਤੋ। ਸੁਞ੍ਞਤਵਾਰੋ ਪਾਕਤਿਕੋਯੇਵ। ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ‘ਉਪੇਕ੍ਖਾ’ ਭਾਜਿਤਾ, ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ‘ਸੁਖ’ਨ੍ਤਿ, ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। ਸੋਪਿ ਚ ਘਟ੍ਟਨਵਸੇਨ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਹਿ ਚਤੂਸੁ ਉਪਾਦਾਰੂਪਮੇਵ ਉਪਾਦਾਰੂਪਂ ਘਟ੍ਟੇਤਿ, ਉਪਾਦਾਰੂਪੇਯੇਵ ਉਪਾਦਾਰੂਪਂ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤੇ ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਾਨਿਘਂਸੋ ਬਲਵਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਧਿਕਰਣੀਨਂ ਉਪਰਿ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕਪ੍ਪਾਸਪਿਚੁਪਿਣ੍ਡੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਪਿਚੁਪਿਣ੍ਡੇਹੇਵ ਪਹਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਫੁਟ੍ਠਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਵੇਦਨਾ ਮਜ੍ਝਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਮਹਾਭੂਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਕਾਯਪਸਾਦਂ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਪਸਾਦਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ। ਯਥਾ ਅਧਿਕਰਣੀਮਤ੍ਥਕੇ ਕਪ੍ਪਾਸਪਿਚੁਪਿਣ੍ਡਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਕੂਟੇਨ ਪਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਪ੍ਪਾਸਪਿਚੁਪਿਣ੍ਡਂ ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਕੂਟਂ ਅਧਿਕਰਣਿਂ ਗਣ੍ਹਤੀਤਿ, ਨਿਘਂਸੋ ਬਲਵਾ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਾਨਿਘਂਸੋ ਬਲਵਾ ਹੋਤਿ। ਇਟ੍ਠੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸੁਖਸਹਗਤਂ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਦੁਕ੍ਖਸਹਗਤਂ।

ਇਮੇਸਂ ਪਨ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਨਿਬਦ੍ਧਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਵਤ੍ਥਾਦਿਸਙ੍ਕਮਨਂ ਨਾਮੇਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ। ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਂ ਵਤ੍ਥੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਟ੍ਠੇ ਚ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਚ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਸੋਤਪਸਾਦਾਦੀਨਿ ਵਤ੍ਥੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਇਟ੍ਠਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇਸੁ ਸਦ੍ਦਾਦੀਸੁ ਸਵਨਘਾਯਨਸਾਯਨਫੁਸਨਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਸਾਧਯਮਾਨਾਨਿ ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਸਦ੍ਦੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਦ੍ਵਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕੋਯੇਵ ਹੋਤਿ।

੪੫੫. ਮਨੋਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਸਭਾਵਸੁਞ੍ਞਤਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਮਨੋਯੇਵ ਧਾਤੁ **ਮਨੋਧਾਤੁ**। ਸਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਂ ਰੂਪਾਦਿਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ, ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਰਸਾ, ਤਥਾਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਅਪਗਮਪਦਟ੍ਠਾਨਾ । ਇਧ ਧਮ੍ਮੁਦ੍ਦੇਸੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਪਦਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਨਵ। ਤੇਸੁ ਸਤ੍ਤ ਅਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਸਵਿਭਤ੍ਤਿਕਾਨਿ। ਅਧਿਮੋਕ੍ਖੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋਤਿ ਦ੍ਵੇ ਯੇਵਾਪਨਕਾ। ਵਿਤਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਅਭਿਨਿਰੋਪਨਂ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨੇਵ ਕੁਸਲਂ ਨਾਕੁਸਲਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋਤਿ ਵਾ ਮਿਚ੍ਛਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋਤਿ ਵਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਙ੍ਗਹਵਾਰੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨਮ੍ਪਿ ਝਾਨਙ੍ਗਂ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸੋਤੇ ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਗਤਨ੍ਤਿ। ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਪਨ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿਯੇਵਾਤਿ ਨ ਉਦ੍ਧਟਂ। ਸੁਞ੍ਞਤਵਾਰੋ ਪਾਕਤਿਕੋਯੇਵ। ਇਮਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ ਨਿਬਦ੍ਧਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਅਨਿਬਦ੍ਧਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਸਙ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਠਾਨਂ ਪਨ ਏਕਂ। ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਕਿਚ੍ਚਮੇਵ ਹੇਤਂ ਹੋਤਿ। ਇਦਞ੍ਹਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਪਞ੍ਚਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਕੁਸਲਵਿਪਾਕੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇਸੁ ਤਂਸਮਨਨ੍ਤਰਾ ਤਾਨੇਵ ਠਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਿ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਾਦੀਨਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਤਿ।

੪੬੯. ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਪਠਮਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਂ ‘ਪੀਤਿ’ਪਦਂ ਅਧਿਕਂ। ਵੇਦਨਾਪਿ ‘ਸੋਮਨਸ੍ਸ’-ਵੇਦਨਾ ਹੋਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਦੁਤਿਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ‘ਉਪੇਕ੍ਖਾ’ ਵੇਦਨਾ ਹੋਤੀਤਿ। ਪਦਾਨਿ ਮਨੋਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸਸਦਿਸਾਨੇਵ। ਉਭਯਤ੍ਥਾਪਿ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸੋਤੇ ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਗਤਤ੍ਤਾਯੇਵ ਝਾਨਙ੍ਗਾਨਿ ਨ ਉਦ੍ਧਟਾਨਿ। ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਿ ਅਲਾਭਤੋਯੇਵ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪਨੇਸਾ ਦੁਵਿਧਾਪਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਾ, ਛਲਾਰਮ੍ਮਣਵਿਜਾਨਨਲਕ੍ਖਣਾ, ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਦਿਰਸਾ, ਤਥਾਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਾ ਦ੍ਵੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਸਾ ਹਿ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦਿਅਨਨ੍ਤਰਂ, ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾਯ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਯੇਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਠਤ੍ਵਾ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਨ ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਕਥਂ? ਯਥਾ ਹਿ

ਚਣ੍ਡਸੋਤੇ, ਤਿਰਿਯਂ ਨਾਵਾਯ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿਯਾ, ਉਦਕਂ ਛਿਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਥੋਕਂ ਠਾਨਂ ਨਾਵਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਯਥਾਸੋਤਮੇਵ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਪਲੋਭਯਮਾਨੇ ਆਪਾਥਗਤੇ ਜਵਨਂ ਜਵਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਜਵਿਤੇ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਵਾਰੋ। ਇਦਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਵਾਰਂ ਅਦਤ੍ਵਾ ਜਵਨੇਨ ਗਹਿਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਦ੍ਵੇ ਚਿਤ੍ਤਵਾਰੇ ਪਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗਮੇਵ ਓਤਰਤਿ। ਗਵਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਨਦਿਂ ਤਰਨ੍ਤੇਪਿ ਏਵਮੇਵ ਉਪਮਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਮੇਸਾ ਯਂ ਜਵਨੇਨ ਗਹਿਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਤਸ੍ਸੇਵ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਾਮ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ।

ਦੁਤਿਯਾ ਪਨ ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਕਥਂ? ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇ ਤਾਵ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਜਚ੍ਚਬਧਿਰਜਚ੍ਚਏਲ਼ਜਚ੍ਚੁਮ੍ਮਤ੍ਤਕਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਨਪੁਂਸਕਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਕਾਲੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤਾਯ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇ ਪਞ੍ਚਾਰਮ੍ਮਣਵੀਥਿਯਾ ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਮਰਣਕਾਲੇ ਚੁਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਪਚ੍ਚਤੀਤਿ।

ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਦ੍ਵਯਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ।

ਅਟ੍ਠਮਹਾਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਵਣ੍ਣਨਾ

੪੯੮. ਇਦਾਨਿ ਅਟ੍ਠਮਹਾਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਨਯਮਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਸਬ੍ਬਵਾਰਾ ਸਂਖਿਤ੍ਤਾ। ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਯੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਅਲੋਭੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਮੂਲ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਮ੍ਪਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਂ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ – ਯੋ ਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲੇਸੁ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਕਮ੍ਮਪਥਪੁਞ੍ਞਕਿਰਿਯਵਤ੍ਥੁਭੇਦੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਸੋ ਇਧ ਨਤ੍ਥਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਜਨਕਤੋ ਅਵਿਪਾਕਧਮ੍ਮਤੋ ਤਥਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਚ। ਯਾਪਿ ਤਾ ਯੇਵਾਪਨਕੇਸੁ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਾ ਸਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕੇਸੁ ਨ ਸਨ੍ਤਿ। ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਾਨਿ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਕਰੁਣਾਮੁਦਿਤਾ, ਵਿਰਤਿਯੋਪੇਤ੍ਥ ਨ ਸਨ੍ਤਿ। 'ਪਞ੍ਚ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦਾਨਿ ਕੁਸਲਾਨੇਵਾ'ਤਿ (ਵਿਭਂ॰ ੭੧੫) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਵਿਧਾਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਕੁਸਲਤੋ ਚੇਵ ਪਚ੍ਚਯਭੇਦਤੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸ੍ਸ ਹਿ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮੇਵ ਵਿਪਾਕਂ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸ੍ਸ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ। ਬਲਵਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਚ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ, ਇਤਰੇਹਿ ਇਤਰਂ। ਹੀਨਾਦਿਭੇਦੇਪਿ ਇਮਾਨਿ ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਪਣੀਤੇਹਿ ਛਨ੍ਦਾਦੀਹਿ ਅਨਿਪ੍ਫਾਦਿਤਤ੍ਤਾ ਹੀਨਮਜ੍ਝਿਮਪਣੀਤਾਨਿ ਨਾਮ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਹੀਨਸ੍ਸ ਪਨ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਹੀਨਂ, ਮਜ੍ਝਿਮਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝਿਮਂ, ਪਣੀਤਸ੍ਸ ਪਣੀਤਂ। ਅਧਿਪਤਿਨੋ ਪੇਤ੍ਥ ਨ ਸਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਿ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਤੋ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਂ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕੁਸਲੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਮੇਵ।

ਇਦਾਨਿ ਇਮੇਸਂ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨਂ ਮਹਾਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਪਚ੍ਚਨਟ੍ਠਾਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿ – ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ, ਭਵਙ੍ਗੇ, ਚੁਤਿਯਂ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇਤਿ। ਕਥਂ? ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਤਾਵ ਕਾਮਾਵਚਰਦੇਵੇਸੁ ਚ ਪੁਞ੍ਞਵਨ੍ਤਾਨਂ ਦੁਹੇਤੁਕਤਿਹੇਤੁਕਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਕਾਲੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤੇ ਸਟ੍ਠਿਪਿ ਅਸੀਤਿਪਿ ਵਸ੍ਸਾਨਿ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਮ੍ਪਿ ਆਯੁਕਾਲਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਮਰਣਕਾਲੇ ਚੁਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ। ਏਵਂ ਚਤੂਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਪਚ੍ਚਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਛਿਮਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣੇ ਪਠਮੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਿਹੇਤੁਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮਹਾਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਮੇਤ੍ਤਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਦਿਨ੍ਨਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਂ ਆਯੁ। ਕਾਲਵਸੇਨ ਪਨ ਪਰਿਣਮਤਿ। **ਮਹਾਸੀਵਤ੍ਥੇਰੋ** ਪਨਾਹ – 'ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤੋ

ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਬਲਵਤਰਂ। ਤੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਗਹਿਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਾ ਹਿ ਮਹਜ੍ਝਾਸਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਦਿਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਉਪ੍ਪਿਲਾਵਿਨੋ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰਾਦਯੋ ਵਿਯਾ'ਤਿ । ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ – 'ਅਯਂ ਥੇਰਸ੍ਸ ਮਨੋਰਥੋ,'''ਨਤ੍ਥਿ ਏਤ'ਨ੍ਤਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ 'ਸਬ੍ਬਵ੍ਵੁਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨਂ ਹਿਤੂਪਚਾਰੋ ਬਲਵਾ ਹੋਤਿ , ਤਸ੍ਮਾ ਮੇਤ੍ਤਾਪੁਬ੍ਬਭਾਗਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਿਹੇਤੁਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਵਿਪਾਕੁਦ੍ਧਾਰਕਥਾ

ਇਦਾਨਿ ਵਿਪਾਕੁਦ੍ਧਾਰਕਥਾਯ ਮਾਤਿਕਾ ਠਪੇਤਬ੍ਬਾ – **ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰੋ** ਤਾਵ ਆਹ – ਏਕਾਯ ਕੁਸਲਚੇਤਨਾਯ ਸੋਲ਼ਸ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥੇਵ ਦ੍ਵਾਦਸਕਮਗ੍ਗੋਪਿ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕਮ੍ਪੀਤਿ। **ਮੋਰਵਾਪਿਵਾਸੀ ਮਹਾਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ** ਪਨਾਹ – ਏਕਾਯ ਕੁਸਲਚੇਤਨਾਯ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥੇਵ ਦਸਕਮਗ੍ਗੋਪਿ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕਮ੍ਪੀਤਿ। **ਤਿਪਿਟਕਮਹਾਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰੋ** ਆਹ – ਏਕਾਯ ਕੁਸਲਚੇਤਨਾਯ ਦਸ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਏਤ੍ਥੇਵ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕਨ੍ਤਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ **ਸਾਕੇਤਪਞ੍ਹਂ** ਨਾਮ ਗਣ੍ਹਿਂਸੁ। ਸਾਕੇਤੇ ਕਿਰ ਉਪਾਸਕਾ ਸਾਲਾਯਂ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ 'ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਏਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ ਉਦਾਹੁ ਨਾਨਾ'ਤਿ? ਪਞ੍ਹਂ ਨਾਮ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਚ੍ਛੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਆਭਿਧਮ੍ਮਿਕਤ੍ਥੇਰੇ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪੁਚ੍ਛਿਂਸੁ। ਥੇਰਾ 'ਯਥਾ ਏਕਸ੍ਮਾ ਅਮ੍ਬਬੀਜਾ ਏਕੋਵ ਅਙ੍ਕੁਰੋ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਏਵਂ ਏਕਾਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਪੇਸੁਂ। ਅਥੇਕਦਿਵਸਂ 'ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਨਾਨਾਚੇਤਨਾਹਿ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਨਾਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਉਦਾਹੁ ਏਕਾ'ਤਿ? ਪਞ੍ਹਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤ੍ਵਾ ਨਿਚ੍ਛੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਾ ਥੇਰੇ ਪੁਚ੍ਛਿਂਸੁ। ਥੇਰਾ 'ਯਥਾ ਬਹੂਸੁ ਅਮ੍ਬਬੀਜੇਸੁ ਰੋਪਿਤੇਸੁ ਬਹੂ ਅਙ੍ਕੁਰਾ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਬਹੁਕਾਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਹੋਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਸਞ੍ਞਾਪੇਸੁਂ।

ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ **ਉਸ੍ਸਦਕਿਤ੍ਤਨਂ** ਨਾਮ ਗਹਿਤਂ। ਇਮੇਸਞ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਲੋਭੋਪਿ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸੋਪਿ ਮੋਹੋਪਿ; ਅਲੋਭੋਪਿ ਅਦੋਸੋਪਿ ਅਮੋਹੋਪਿ। ਤਂ ਨੇਸਂ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨਭਾਵਂ ਕੋ ਨਿਯਾਮੇਤੀਤਿ? ਪੁਬ੍ਬਹੇਤੁ ਨਿਯਾਮੇਤਿ। ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਨਾਨਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ। ਕਥਂ? ''ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇ ਲੋਭੋ ਬਲਵਾ ਹੋਤਿ ਅਲੋਭੋ ਮਨ੍ਦੋ, ਅਦੋਸਾਮੋਹਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਦੋਸਮੋਹਾ ਮਨ੍ਦਾ, ਤਸ੍ਸ ਮਨ੍ਦੋ ਅਲੋਭੋ ਲੋਭਂ ਪਰਿਯਾਦਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਅਦੋਸਾਮੋਹਾ ਪਨ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਦੋਸਮੋਹੇ ਪਰਿਯਾਦਾਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇਨ ਦਿਨ੍ਨਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਲੁਦ੍ਧੋ ਹੋਤਿ, ਸੁਖਸੀਲੋ ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਪਨ ਹੋਤਿ ਵਜਿਰੂਪਮਞਾਣੋ''ਤਿ।

'ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇ ਲੋਭਦੋਸਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਲੋਭਾਦੋਸਾ ਮਨ੍ਦਾ, ਅਮੋਹੋ ਬਲਵਾ ਮੋਹੋ ਮਨ੍ਦੋ, ਸੋ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਲੁਦ੍ਧੋ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਦੁਟ੍ਠੋ ਚ, ਪਞ੍ਞਵਾ ਪਨ ਹੋਤਿ ਵਜਿਰੂਪਮਞਾਣੋ ਦਤ੍ਤਾਭਯਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯ।

'ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇ ਲੋਭਾਦੋਸਮੋਹਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ਇਤਰੇ ਮਨ੍ਦਾ, ਸੋ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਲੁਦ੍ਧੋ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਦਨ੍ਧੋ ਚ, ਸੁਖਸੀਲਕੋ ਪਨ ਹੋਤਿ ਅਕ੍ਕੋਧਨੋ।

'ਤਥਾ ਯਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇ ਤਯੋਪਿ ਲੋਭਦੋਸਮੋਹਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਲੋਭਾਦਯੋ ਮਨ੍ਦਾ, ਸੋ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਲੁਦ੍ਧੋ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਦੁਟ੍ਠੋ ਚ ਮੂਲ਼੍ਹੋ ਚ।

'ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇ ਅਲੋਭਦੋਸਮੋਹਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ਇਤਰੇ ਮਨ੍ਦਾ, ਸੋ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਅਪ੍ਪਕਿਲੇਸੋ ਹੋਤਿ, ਦਿਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਦਿਸ੍ਵਾ ਨਿਚ੍ਚਲੋ, ਦੁਟ੍ਠੋ ਪਨ ਹੋਤਿ ਦਨ੍ਧਪਞ੍ਞੋ ਚਾਤਿ।

'ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇ ਅਲੋਭਾਦੋਸਮੋਹਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ਇਤਰੇ ਮਨ੍ਦਾ, ਸੋ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਅਲੁਦ੍ਧੋ ਚੇਵ ਹੋਤਿ, ਸੁਖਸੀਲਕੋ ਚ, ਦਨ੍ਧੋ ਪਨ ਹੋਤਿ।

‘ਤਥਾ ਯਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇ ਅਲੋਭਦੋਸਾਮੋਹਾ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ਇਤਰੇ ਮਨ੍ਦਾ, ਸੋ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਅਲੁਦ੍ਧੋ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਪਞ੍ਞਵਾ ਚ, ਦੁਟ੍ਠੋ ਚ ਪਨ ਹੋਤਿ ਕੋਧਨੋ।

‘ਯਸ੍ਸ ਪਨ ਕਮ੍ਮਾਯੂਹਨਕ੍ਖਣੇ ਤਯੋਪਿ ਅਲੋਭਾਦਯੋ ਬਲਵਨ੍ਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ਲੋਭਾਦਯੋ ਮਨ੍ਦਾ, ਸੋ ਮਹਾਸਙ੍ਘਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰੋ ਵਿਯ ਅਲੁਦ੍ਧੋ ਅਦੁਟ੍ਠੋ ਪਞ੍ਞਵਾ ਚ ਹੋਤੀ’ਤਿ।

ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ **ਹੇਤੁਕਿਤ੍ਤਨਂ** ਨਾਮ ਗਹਿਤਂ। ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਞ੍ਹਿ ਤਿਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਦੁਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਅਹੇਤੁਕਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤਿ। ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਂ ਤਿਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਇਤਰਂ ਦੇਤਿ। ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਤਿਹੇਤੁਕਾਪਿ ਹੋਤਿ, ਦੁਹੇਤੁਕਾਪਿ; ਅਹੇਤੁਕਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਦੁਹੇਤੁਕੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਾਪਿ ਹੋਤਿ ਅਹੇਤੁਕਾਪਿ; ਤਿਹੇਤੁਕਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ ਕੁਸਲਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤਿ। ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤਿ। ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ। ਜਵਨੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਿਯਾਮੇਤਬ੍ਬਂ।

ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਾਦੇ **ਸੋਲ਼ਸਮਗ੍ਗਾਦਯੋ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਪਠਮਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਸਦਿਸੇਨ ਹਿ ਪਠਮਮਹਾਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਗਹਿਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਗਬ੍ਭਾਵਾਸਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਸਂਵਰਾਸਂਵਰੇ ਪਟ੍ਠਪੇਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਭਾਵਂ ਉਪਗਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਸ੍ਮਿਂ ‘ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ’ ਆਪਾਥਮਾਗਤੇ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗੇ ਅਨਾਵਟ੍ਟਿਤੇਯੇਵ ਅਤਿਕ੍ਕਮਨਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਪਮਾਣਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਹੋਤਿ? ਆਰਮ੍ਮਣਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ। ਅਯਂ ਤਾਵ ਏਕੋ ਮੋਘਵਾਰੋ।

ਸਚੇ ਪਨ ਭਵਙ੍ਗਂ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ, ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗੇ ਆਵਟ੍ਟਿਤੇ, ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ ਅਪਾਪੇਤ੍ਵਾਵ ਅਨ੍ਤਰਾ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇ ਵਾ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨੇ ਵਾ ਸਨ੍ਤੀਰਣੇ ਵਾ ਠਤ੍ਵਾ ਨਿਵਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਨੇਤਂ ਠਾਨਂ ਵਿਜ੍ਜਤਿ। ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਵਸੇਨ ਪਨ ਠਤ੍ਵਾ ਏਕਂ ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਤੋ ਆਸੇਵਨਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਜਵਨਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ ਏਵ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਵਾਰੋ ‘ਦਿਟ੍ਠਂ ਵਿਯ ਮੇ, ਸੁਤਂ ਵਿਯ ਮੇ’ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਨਕਾਲੇ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਦੁਤਿਯੋ ਮੋਘਵਾਰੋ।

ਅਪਰਸ੍ਸ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗੇ ਆਵਟ੍ਟਿਤੇ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਜਵਨਂ ਜਵਤਿ। ਜਵਨਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਪਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾਰੋ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਯੇਵ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਉਪਮਾ – ਯਥਾ ਹਿ ਨਦਿਯਾ ਆਵਰਣਂ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਮਹਾਮਾਤਿਕਾਭਿਮੁਖੇ ਉਦਕੇ ਕਤੇ ਉਦਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਉਭੋਸੁ ਤੀਰੇਸੁ ਕੇਦਾਰੇ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਅਤਿਰੇਕਂ ਕਕ੍ਕਟਕਮਗ੍ਗਾਦੀਹਿ ਪਲਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਨਦਿਂਯੇਵ ਓਤਰਤਿ, ਏਵਮੇਤਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਨਦਿਯਂ ਉਦਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਭਵਙ੍ਗਵੀਥਿਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਕਾਲੋ । ਆਵਰਣਬਨ੍ਧਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਨਕਾਲੋ। ਮਹਾਮਾਤਿਕਾਯ ਉਦਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। ਉਭੋਸੁ ਤੀਰੇਸੁ ਕੇਦਾਰਪੂਰਣਂ ਵਿਯ ਜਵਨਂ। ਕਕ੍ਕਟਕਮਗ੍ਗਾਦੀਹਿ ਪਲਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਉਦਕਸ੍ਸ ਨਦੀਓਤਰਣਂ ਵਿਯ ਜਵਨਂ ਜਵਿਤ੍ਵਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਯੇਵ ਪੁਨ ਭਵਙ੍ਗੋਤਰਣਂ। ਏਵਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਓਤਰਣਚਿਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਗਣਨਪਥੋ ਨਤ੍ਥਿ। ਇਦਞ੍ਚਾਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਦੁਬ੍ਬਲਤਾਯ ਏਵ ਹੋਤਿ। ਅਯਂ ਤਤਿਯੋ ਮੋਘਵਾਰੋ।

ਸਚੇ ਪਨ ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਪਾਥਗਤਂ ਹੋਤਿ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗੇ ਆਵਟ੍ਟਿਤੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਜਵਨਟ੍ਠਾਨੇ ਪਨ ਪਠਮਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਜਵਨਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਛਸਤ੍ਤਵਾਰੇ ਜਵਿਤ੍ਵਾ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਾਰਂ ਦੇਤਿ। ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਪਤਿਟ੍ਠਹਮਾਨਂ ਤਂਸਦਿਸਮੇਵ ਮਹਾਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਇਦਂ ਦ੍ਵੇ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ – ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ‘ਮੂਲਭਵਙ੍ਗ’ਨ੍ਤਿ ਚ, ਯਂ ਜਵਨੇਨ ਗਹਿਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਤਸ੍ਸ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ‘ਤਦਾਰਮ੍ਮਣ’ਨ੍ਤਿ ਚ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਗਣਨੂਪਗਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਯਦਾ ਪਨ ਦੁਤਿਯਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਜਵਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਤਂਸਦਿਸਂ ਦੁਤਿਯਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਦ੍ਵੇ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ । ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੇਨ ਅਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ‘ਆਗਨ੍ਤੁਕਭਵਙ੍ਗ’ਨ੍ਤਿ ਚ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ‘ਤਦਾਰਮ੍ਮਣ’ਨ੍ਤਿ ਚ। ਇਮਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਞ੍ਚ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਯਦਾ ਪਨ ਤਤਿਯਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਜਵਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਤਂਸਦਿਸਂ ਤਤਿਯਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ‘ਆਗਨ੍ਤੁਕਭਵਙ੍ਗਂ’‘ਤਦਾਰਮ੍ਮਣ’ਨ੍ਤਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਛ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਯਦਾ ਪਨ ਚਤੁਤ੍ਥਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਂ ਜਵਨਂ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਤਂਸਦਿਸਂ ਚਤੁਤ੍ਥਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ‘ਆਗਨ੍ਤੁਕਭਵਙ੍ਗਂ’‘ਤਦਾਰਮ੍ਮਣ’ਨ੍ਤਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ। ਇਮਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਛ ਸਤ੍ਤ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਯਦਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਦ੍ਵਾਰੇ ‘ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ’ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤਯੋ ਮੋਘਵਾਰਾ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਸਨ੍ਤੀਰਣਂ। ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮਹਾਕੁਸਲਜਵਨਾਨਂ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮਹਾਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ‘ਆਗਨ੍ਤੁਕਭਵਙ੍ਗਂ’‘ਤਦਾਰਮ੍ਮਣ’ਨ੍ਤਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਨ੍ਤਿ। ‘ਪਿਟ੍ਠਿਭਵਙ੍ਗਾਨੀ’ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਏਵ। ਇਤਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਸਤ੍ਤਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਦ੍ਵਾਦਸ, ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁ ਦ੍ਵਾਦਸ ਦ੍ਵਾਦਸਾਤਿ, ਸਮਸਟ੍ਠਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਸਮਸਟ੍ਠਿ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਦ੍ਵਾਦਸ, ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿ ਸੋਲ਼ਸ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ **ਅਮ੍ਬੋਪਮਂ** ਨਾਮ ਗਣ੍ਹਿਂਸੁ – ਏਕੋ ਕਿਰ ਪੁਰਿਸੋ ਫਲਿਤਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਸਸੀਸਂ ਪਾਰੁਪਿਤ੍ਵਾ ਨਿਪਨ੍ਨੋ ਨਿਦ੍ਦਾਯਤਿ। ਅਥੇਕਂ ਅਮ੍ਬਪਕ੍ਕਂ ਵਣ੍ਟਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਕਣ੍ਣਸਕ੍ਖਲਿਂ ਪੁਞ੍ਛਮਾਨਂ ਵਿਯ ‘ਥ’ਨ੍ਤਿ ਭੂਮਿਯਂ ਪਤਿ। ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਬੁਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਉਮ੍ਮੀਲੇਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਸਿ। ਤਤੋ ਹਤ੍ਥਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਫਲਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਦ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਉਪਸਿਙ੍ਘਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿ।

ਤਤ੍ਥ, ਤਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਦ੍ਦਾਯਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਭਵਙ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਕਾਲੋ। ਅਮ੍ਬਪਕ੍ਕਸ੍ਸ ਵਣ੍ਟਤੋ ਮੁਚ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਕਣ੍ਣਸਕ੍ਖਲਿਂ ਪੁਞ੍ਛਮਾਨਸ੍ਸ ਪਤਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਕਾਲੋ। ਤੇਨ ਸਦ੍ਦੇਨ ਪਬੁਦ੍ਧਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਿਤਕਾਲੋ। ਉਮ੍ਮੀਲੇਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਕਾਲੋ। ਹਤ੍ਥਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਕਾਲੋ। ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਮਦ੍ਦਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਾਲੋ। ਉਪਸਿਙ੍ਘਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕਿਰਿਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਕਾਲੋ । ਪਰਿਭੁਤ੍ਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਜਵਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਂ ਅਨੁਭਵਿਤਕਾਲੋ। ਅਯਂ ਉਪਮਾ ਕਿਂ ਦੀਪੇਤਿ? ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ। ਤੇਨ ਪਸਾਦੇ ਘਟ੍ਟਿਤੇ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗਾਵਟ੍ਟਨਮੇਵ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਦਸ੍ਸਨਮਤ੍ਤਕਮੇਵ, ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਮਤ੍ਤਕਮੇਵ, ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸਨ੍ਤੀਰਣਮਤ੍ਤਕਮੇਵ, ਕਿਰਿਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਵਵਤ੍ਥਾਪਨਮਤ੍ਤਕਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ। ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਨ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਂ ਜਵਨਮੇਵ ਅਨੁਭਵਤੀਤਿ ਦੀਪੇਤਿ।

ਏਤ੍ਥ ਚ ‘ਤ੍ਵਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਨਾਮ ਹੋਹਿ, ਤ੍ਵਂ ਆਵਜ੍ਜਨਂ ਨਾਮ, ਤ੍ਵਂ ਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ, ਤ੍ਵਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ ਨਾਮ, ਤ੍ਵਂ ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਨਾਮ, ਤ੍ਵਂ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ ਨਾਮ, ਤ੍ਵਂ ਜਵਨਂ ਨਾਮ, ਹੋਹੀ’ਤਿ ਕੋਚਿ ਕਤ੍ਤਾ ਵਾ ਕਾਰੇਤਾ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ **ਪਞ੍ਚਵਿਧਂ ਨਿਯਾਮਂ** ਨਾਮ ਗਣ੍ਹਿਂਸੁ – ਬੀਜਨਿਯਾਮਂ ਉਤੁਨਿਯਾਮਂ ਕਮ੍ਮਨਿਯਾਮਂ ਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮਂ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਾਮਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕੁਲਤ੍ਥਗਚ੍ਛਸ੍ਸ ਉਤ੍ਤਰਗ੍ਗਭਾਵੋ, ਦਕ੍ਖਿਣਵਲ੍ਲਿਯਾ ਦਕ੍ਖਿਣਤੋ ਰੁਕ੍ਖਪਰਿਹਰਣਂ, ਸੂਰਿਯਾਵਟ੍ਟਪੁਪ੍ਫਾਨਂ

ਸੂਰਿਯਾਭਿਮੁਖਭਾਵੋ, ਮਾਲੁਵਲਤਾਯ ਰੁਕ੍ਖਾਭਿਮੁਖਗਮਨਮੇਵ, ਨਾਲ਼ਿਕੇਰਸ੍ਸ ਮਤ੍ਥਕੇ ਛਿਦ੍ਦਸਬ੍ਭਾਵੋਤਿ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਬੀਜਾਨੰ ਤੰਤੰਸਦਿਸਫਲਦਾਨੰ **ਬੀਜਨਿਯਾਮੋ** ਨਾਮ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਮਯੇ ਤੇਸੰ ਤੇਸੰ ਰੁਕ੍ਖਾਨੰ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਪੁਪ੍ਫਫਲਪਲ੍ਲਵਗ੍ਗਹਣੰ **ਉਤੁਨਿਯਾਮੋ** ਨਾਮ। ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੰ ਤਿਹੇਤੁਕਦੁਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤਿ। ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੰ ਦੁਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤਿ, ਤਿਹੇਤੁਕੰ ਨ ਦੇਤੀਤਿ, ਏਵੰ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਤੰਤੰਸਦਿਸਵਿਪਾਕਦਾਨਮੇਵ **ਕਮ੍ਮਨਿਯਾਮੋ** ਨਾਮ।

ਅਪਰੋਪਿ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਵਿਪਾਕਵਸੇਨੇਵ ਕਮ੍ਮਨਿਯਾਮੋ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਦੀਪਨਤ੍ਥਮਿਦੰ ਵਤ੍ਥੁ ਕਥੇਨ੍ਤਿ – ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਕਾਲੇ ਸਾਵਤ੍ਥਿਯਾ ਦ੍ਵਾਰਗਾਮੋ ਝਾਯਿ । ਤਤੋ ਪਜ੍ਜਲਿਤੰ ਤਿਣਕਰਲ਼ੰ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸੇਨ ਗਚ੍ਛਤੋ ਕਾਕਸ੍ਸ ਗੀਵਾਯ ਪਟਿਮੁਞ੍ਚਿ। ਸੋ ਵਿਰਵਨ੍ਤੋ ਭੂਮਿਯੰ ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਕਾਲਮਕਾਸਿ। ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇਪਿ ਏਕਾ ਨਾਵਾ ਨਿਚ੍ਚਲਾ ਅਟ੍ਠਾਸਿ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਕੇਨਚਿ ਨਿਰੁਦ੍ਧਭਾਵੰ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾ ਕਾਲ਼ਕਣ੍ਣਿਸਲਾਕੰ ਵਿਚਾਰੇਸੁੰ। ਸਾ ਨਾਵਿਕਸ੍ਸੇਵ ਉਪਾਸਿਕਾਯ ਹਤ੍ਥੇ ਪਤਿ। ਤਤੋ ਏਕਿਸ੍ਸਾ ਕਾਰਣਾ ਮਾ ਸਬ੍ਬੇ ਨਸ੍ਸਨ੍ਤੁ, ਉਦਕੇ ਨੰ ਖਿਪਾਮਾਤਿ ਆਹੰਸੁ। ਨਾਵਿਕੋ ‘ਨ ਸਕ੍ਖਿਸ੍ਸਾਮਿ ਏਤੰ ਉਦਕੇ ਉਪ੍ਪਿਲਵਮਾਨੰ ਪਸ੍ਸਿਤੁ’ਨ੍ਤਿ ਵਾਲਿਕਾਘਟੰ ਗੀਵਾਯੰ ਬਨ੍ਧਾਪੇਤ੍ਵਾ ਖਿਪਾਪੇਸਿ। ਤਙ੍ਖਣਞ੍ਞੇਵ ਨਾਵਾ ਖਿਤ੍ਤਸਰੋ ਵਿਯ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦਿ। ਏਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਲੇਣੇ ਵਸਤਿ। ਮਹਨ੍ਤੰ ਪਬ੍ਬਤਕੂਟੰ ਪਤਿਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਰੰ ਪਿਦਹਿ। ਤੰ ਸਤ੍ਤਮੇ ਦਿਵਸੇ ਸਯਮੇਵ ਅਪਗਤੰ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਜੇਤਵਨੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੰ ਕਥੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਆਰੋਚੇਸੁੰ। ਸਤ੍ਥਾ ‘ਨ ਏਤੰ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਕਤੰ, ਤੇਹਿ ਕਤਕਮ੍ਮਮੇਵ ਤ’ਨ੍ਤਿ ਅਤੀਤੰ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਆਹ –

ਕਾਕੋ ਪੁਰਿਮਤ੍ਤਭਾਵੇ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਏਕੰ ਦੁਟ੍ਠਗੋਣੰ ਦਮੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਗੀਵਾਯ ਪਲਾਲਵੇਣਿੰ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਅਗ੍ਗਿੰ ਅਦਾਸਿ। ਗੋਣੋ ਤੇਨੇਵ ਮਤੋ। ਇਦਾਨਿ ਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਏਤਸ੍ਸ ਆਕਾਸੇਨ ਗਚ੍ਛਤੋਪਿ ਨ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁੰ ਅਦਾਸਿ। ਸਾਪਿ ਇਤ੍ਥੀ ਪੁਰਿਮਤ੍ਤਭਾਵੇ ਏਕਾ ਇਤ੍ਥੀਯੇਵ। ਏਕੋ ਕੁਕ੍ਕੁਰੋ ਤਾਯ ਪਰਿਚਿਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਰਞ੍ਞੰ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿਯਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਸਦ੍ਧਿਮੇਵਾਗਚ੍ਛਤਿ। ਮਨੁਸ੍ਸਾ ‘ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਇਦਾਨਿ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਸੁਨਖਲੁਦ੍ਦਕੋ’ਤਿ ਉਪ੍ਪਣ੍ਡੇਨ੍ਤਿ। ਸਾ ਤੇਨ ਅਟ੍ਟੀਯਮਾਨਾ ਕੁਕ੍ਕੁਰੰ ਨਿਵਾਰੇਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੀ ਵਾਲਿਕਾਘਟੰ ਗੀਵਾਯ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਉਦਕੇ ਖਿਪਿ। ਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਤਸ੍ਸਾ ਸਮੁਦ੍ਦਮਜ੍ਝੇ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁੰ ਨਾਦਾਸਿ। ਸੋਪਿ ਭਿਕ੍ਖੁ ਪੁਰਿਮਤ੍ਤਭਾਵੇ ਗੋਪਾਲਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਬਿਲੰ ਪਵਿਟ੍ਠਾਯ ਗੋਧਾਯ ਸਾਖਾਭਙ੍ਗਮੁਟ੍ਠਿਯਾ ਦ੍ਵਾਰੰ ਥਕੇਸਿ। ਤਤੋ ਸਤ੍ਤਮੇ ਦਿਵਸੇ ਸਯੰ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਵਿਵਰਿ। ਗੋਧਾ ਕਮ੍ਪਮਾਨਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿ। ਕਰੁਣਾਯ ਤੰ ਨ ਮਾਰੇਸਿ। ਤੰ ਕਮ੍ਮੰ ਤਸ੍ਸ ਪਬ੍ਬਤਨ੍ਤਰੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਮੁਞ੍ਚਿਤੁੰ ਨਾਦਾਸੀਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਇਮੰ ਗਾਥਮਾਹ –

‘‘ਨ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ ਨ ਸਮੁਦ੍ਦਮਜ੍ਝੇ,
ਨ ਪਬ੍ਬਤਾਨੰ ਵਿਵਰੰ ਪਵਿਸ੍ਸ।
ਨ ਵਿਜ੍ਜਤੇ ਸੋ ਜਗਤਿਪ੍ਪਦੇਸੋ,
ਯਤ੍ਥਟ੍ਠਿਤੋ ਮੁਞ੍ਚੇਯ੍ਯ ਪਾਪਕਮ੍ਮਾ’’ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੧੨੭)।

ਅਯਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਨਿਯਾਮੋਯੇਵ ਨਾਮ। ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਏਵਰੂਪਾਨਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਕਥੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਬੋਧਿਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣੇ, ਮਾਤੁਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਨਿਕ੍ਖਮਨੇ, ਅਭਿਸਮ੍ਬੋਧਿਯੰ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨੇ, ਆਯੁਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਓਸ੍ਸਜ੍ਜਨੇ, ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚ ਦਸਸਹਸ੍ਸਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਕਮ੍ਪਨੰ **ਧਮ੍ਮਨਿਯਾਮੋ** ਨਾਮ।

ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਨ ਪਸਾਦੇ ਘਟ੍ਟਿਤੇ ‘ਤ੍ਵੰ ਆਵਜ੍ਜਨੰ ਨਾਮ ਹੋਹਿ...ਪੇ॰... ਤ੍ਵੰ ਜਵਨੰ ਨਾਮ ਹੋਹੀ’ਤਿ ਕੋਚਿ ਕਤ੍ਤਾ ਵਾ ਕਾਰੇਤਾ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਨ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਏਵ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਘਟ੍ਟਿਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਚਿਤ੍ਤੁੰ ਭਵਙ੍ਗੰ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤਿ, ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤਿ, ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤਿ, ਕਿਰਿਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧੇਤਿ, ਜਵਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸੰ ਅਨੁਭਵਤੀਤਿ ਅਯੰ **ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਾਮੋ** ਨਾਮ। ਅਯੰ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ।

ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤਿਹੇਤੁਕਕੁਸਲੇਨਾਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੇਹਿ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਹਿਪਿ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਤੰਸਦਿਸਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਆਦਿਨ੍ਨਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਦ੍ਵਯੇ ਪਨ ਪਠਮੰ ‘ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ’ ਪਵਤ੍ਤਿੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਛਾ ‘ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ’ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਾ।

ਏਵਮ੍ਪਿ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਦ੍ਵਾਰੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਮਸਟ੍ਠਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸੋਲ਼ਸ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਠਾਨੇ **ਪਞ੍ਚਉਚ੍ਛੁਨਾਲ਼ਿਯਨ੍ਤੋਪਮੰ** ਨਾਮ ਗਣ੍ਹਿੰਸੁ। ਉਚ੍ਛੁਪੀਲ਼ਨਸਮਯੇ ਕਿਰ ਏਕਸ੍ਮਾ ਗਾਮਾ ਏਕਾਦਸ ਯਨ੍ਤਵਾਹਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਏਕੰ ਉਚ੍ਛੁਵਾਟੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਪਕ੍ਕਭਾਵੰ ਞਤ੍ਵਾ ਉਚ੍ਛੁਸਾਮਿਕੰ ਉਪਸਙ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ‘ਯਨ੍ਤਵਾਹਾ ਮਯ’ਨ੍ਤਿ ਆਰੋਚੇਸੁੰ। ਸੋ ‘ਅਹੰ ਤੁਮ੍ਹੇਯੇਵ ਪਰਿਯੇਸਾਮੀ’ਤਿ ਉਚ੍ਛੁਸਾਲੰ ਤੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਅਗਮਾਸਿ। ਤੇ ਤਤ੍ਥ ਨਾਲ਼ਿਯਨ੍ਤੰ ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ‘ਮਯੰ ਏਕਾਦਸ ਜਨਾ, ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਏਕੰ ਲਦ੍ਧੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਵੇਤਨੇਨ ਗਣ੍ਹਥਾ’ਤਿ ਆਹੰਸੁ। ਉਚ੍ਛੁਸਾਮਿਕੋ ‘ਅਹਮੇਵ ਸਹਾਯੋ ਭਵਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਉਚ੍ਛੂਨੰ ਸਾਲੰ ਪੂਰਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤੇਸੰ ਸਹਾਯੋ ਅਹੋਸਿ। ਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਕਤ੍ਵਾ, ਫਾਣਿਤਪਾਚਕੇਨ ਉਚ੍ਛੁਰਸੇ ਪਕ੍ਕੇ, ਗੁਲ਼ਬਨ੍ਧਕੇਨ ਬਦ੍ਧੇ, ਉਚ੍ਛੁਸਾਮਿਕੇਨ ਤੁਲਯਿਤ੍ਵਾ ਭਾਗੇਸੁ ਦਿਨ੍ਨੇਸੁ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਾਗੰ ਆਦਾਯ ਉਚ੍ਛੁਸਾਲੰ ਸਾਮਿਕਸ੍ਸ ਪਟਿਚ੍ਛਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਏਤੇਨੇਵ ਉਪਾਯੇਨ ਅਪਰਾਸੁਪਿ ਚਤੂਸੁ ਸਾਲਾਸੁ ਕਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਕ੍ਕਮਿੰਸੁ।

ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚ ਯਨ੍ਤਸਾਲਾ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚ ਪਸਾਦਾ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਪਞ੍ਚ ਉਚ੍ਛੁਵਾਟਾ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। ਏਕਾਦਸ ਵਿਚਰਣਕਯਨ੍ਤਵਾਹਾ ਵਿਯ ਏਕਾਦਸ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਪਞ੍ਚ ਉਚ੍ਛੁਸਾਲਾਸਾਮਿਨੋ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ। ਪਠਮਕਸਾਲਾਯੰ ਸਾਮਿਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨੰ ਜਨਾਨੰ ਏਕਤੋਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਤਕਮ੍ਮਾਨੰ ਭਾਗਗ੍ਗਹਣਕਾਲੇ ਵਿਯ ਏਕਾਦਸਨ੍ਨੰ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚਕਰਣਕਾਲੋ। ਸਾਲਾਸਾਮਿਕਸ੍ਸ ਸਾਲਾਯ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਅਕਰਣੰ। ਦੁਤਿਯ ਤਤਿਯ ਚਤੁਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਮਸਾਲਾਯ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨੰ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਤਕਮ੍ਮਾਨੰ ਭਾਗਗ੍ਗਹਣਕਾਲੇ ਵਿਯ ਏਕਾਦਸਨ੍ਨੰ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੇ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚਕਰਣਕਾਲੋ। ਸਾਲਾਸਾਮਿਕਸ੍ਸ ਸਾਲਾਯ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿਅਕਰਣੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਤਿਹੇਤੁਕਾ ਹੋਤੀਤਿ ਵਾਰੋ ਕਥਿਤੋ। ਯਾ ਪਨ ਤੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ, ਸਾ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਤਾ।

ਇਦਾਨਿ **ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਵਾਰੋ ਕਥੇਤਬ੍ਬੋ। ਦੁਹੇਤੁਕੇਨ ਹਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਤੰਸਦਿਸੇਨੇਵ ਦੁਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਗਹਿਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ‘ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ’ ਆਪਾਥਮਾਗਤੇ ਤਯੋ ਮੋਘਵਾਰਾ। ਦੁਹੇਤੁਕਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਤੰਸਦਿਸਮੇਵ ਮੂਲਭਵਙ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ। ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਤੰਸਦਿਸਮੇਵ ਆਗਨ੍ਤੁਕਭਵਙ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ। ‘ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ’ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਜਵਨਾਨੰ ਅਵਸਾਨੇ ਤਾਦਿਸਾਨੇਵ ਦ੍ਵੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਇਧ ਏਕੇਕਸ੍ਮਿੰ ਦ੍ਵਾਰੇ ਅਟ੍ਠ ਅਟ੍ਠ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਅਟ੍ਠ, ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿ ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਦ੍ਵਾਦਸ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਮ੍ਬੋਪਮਪਞ੍ਚਨਿਯਾਮਕਥਾ ਪਾਕਤਿਕਾ ਏਵ। ਦੁਹੇਤੁਕਸੇਸਚਿਤ੍ਤਤ੍ਤਯਸਦਿਸਵਿਪਾਕੇਨ ਗਹਿਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਨ੍ਤਵਾਹੋਪਮਾਯ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਤ੍ਤ ਯਨ੍ਤਵਾਹਾ। ਤੇਹਿ ਤਤ੍ਥ ਯਨ੍ਤੇ ਨਾਮ ਸਜ੍ਜਿਤੇ ਸਾਲਾਸਾਮਿਕੰ ਅਟ੍ਠਮੰ ਕਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਾਨੁਸਾਰੇਨ ਯੋਜਨਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵਾਰੋ ਕਥਿਤੋ।

ਇਦਾਨਿ **ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਥਾ** ਹੋਤਿ – ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਦੁਹੇਤੁਕਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਚਿਤ੍ਤੇਨ ਗਹਿਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਕਮ੍ਮਸਦਿਸਾਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਕਮ੍ਮਞ੍ਹਿ ਦੁਹੇਤੁਕਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਅਹੇਤੁਕਾ। ਤਸ੍ਸ ਵੁਡ੍ਢਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ 'ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ' ਆਪਾਥਮਾਗਤੇ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਤਯੋ ਮੋਘਵਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪਨ ਦੁਹੇਤੁਕਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰਜਵਨਸ੍ਸ ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਤਂ 'ਮੂਲਭਵਙ੍ਗਂ''ਤਦਾਰਮ੍ਮਣ'ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮੇਵਾਤਿ ਤੇਸੁ ਏਕਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਗਣਨੂਪਗਾਨਿ ਤੀਣੇਵ ਹੋਨ੍ਤਿ।

'ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ' ਪਨ ਸਨ੍ਤੀਰਣਮ੍ਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਮੇਵ। ਤੇਸੁ ਏਕਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਪਞ੍ਚਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਤ੍ਵਾ ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਵੀਸਤਿ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿ ਅਟ੍ਠ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਦਂ 'ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕਂ' ਨਾਮ। ਇਦਂ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕੇਨ ਗਹਿਤਂ।

ਚਤੂਸੁ ਪਨ ਅਪਾਯੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤੇ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਯਦਾ ਹਿ ਮਹਾਮੋਗ੍ਗਲ੍ਲਾਨਤ੍ਥੇਰੋ ਨਿਰਯੇ ਪਦੁਮਂ ਮਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਦੁਮਕਣ੍ਣਿਕਾਯ ਨਿਸਿਨ੍ਨੋ ਨੇਰਯਿਕਾਨਂ ਧਮ੍ਮਕਥਂ ਕਥੇਸਿ, ਤਦਾ ਤੇਸਂ ਥੇਰਂ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਾਨਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਨ੍ਤਾਨਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਚਨ੍ਦਨਵਨੇ ਦਿਵਾਵਿਹਾਰਂ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਗਤਸ੍ਸ ਚੀਵਰਗਨ੍ਧਘਾਯਨਕਾਲੇ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਨਿਰਯਗ੍ਗਿਂ ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਤੁਂ ਦੇਵਂ ਵਸ੍ਸਾਪੇਤ੍ਵਾ ਪਾਨੀਯਦਾਨਕਾਲੇ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਮਨ੍ਦਮਨ੍ਦਵਾਤਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਕਾਲੇ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ , ਏਕਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਂ, ਦ੍ਵੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਾਨੀਤਿ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕਂ ਲਬ੍ਭਤਿ ।
ਨਾਗਸੁਪਣ੍ਣਵੇਮਾਨਿਕਪੇਤਾਨਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ। ਪਵਤ੍ਤੇ ਕੁਸਲਂ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਤਥਾ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ ਮਙ੍ਗਲਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਾਦੀਨਂ। ਅਯਂ ਤਾਵ 'ਇਟ੍ਠਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ' ਕੁਸਲਜਵਨਵਸੇਨ ਕਥਾਮਗ੍ਗੋ।

'ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ' ਪਨ ਚਤੂਸੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਜਵਿਤੇਸੁ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। 'ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ' ਚਤੂਸੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਲੋਭਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਜਵਿਤੇਸੁ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਯਂ ਪਨ 'ਜਵਨੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਿਯਮੇਤਬ੍ਬ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਂ ਕੁਸਲਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਜਵਨਾਨਨ੍ਤਰਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਕਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਇਦਂ ਪਨ ਜਵਨਂ ਕੁਸਲਤ੍ਥਾਯ ਵਾ ਅਕੁਸਲਤ੍ਥਾਯ ਵਾ ਕੋ ਨਿਯਾਮੇਤੀਤਿ? ਆਵਜ੍ਜਨਞ੍ਚੇਵ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਞ੍ਚ। ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਹਿ ਯੋਨਿਸੋ ਆਵਟ੍ਟਿਤੇ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੇਨ ਯੋਨਿਸੋ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੇ ਜਵਨਂ ਅਕੁਸਲਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ। ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਅਯੋਨਿਸੋ ਆਵਟ੍ਟਿਤੇ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੇਨ ਅਯੋਨਿਸੋ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੇ ਜਵਨਂ ਕੁਸਲਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿਪਿ ਅਟ੍ਠਾਨਮੇਤਂ। ਉਭਯੇਨ ਪਨ ਯੋਨਿਸੋ ਆਵਟ੍ਟਿਤੇ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤੇ ਚ ਜਵਨਂ ਕੁਸਲਂ ਹੋਤਿ, ਅਯੋਨਿਸੋ ਅਕੁਸਲਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

'ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ' ਪਨ ਕਙ੍ਖਤੋ ਉਦ੍ਧਤਸ੍ਸ ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕਿਂ ਹੋਤੀਤਿ? ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਮਿਂ ਕਙ੍ਖਤੁ ਵਾ ਮਾ ਵਾ, ਉਦ੍ਧਤੋ ਵਾ ਹੋਤੁ ਮਾ ਵਾ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਸੋਮਨਸ੍ਸਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, 'ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ' 'ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤ'ਨ੍ਤਿ, ਅਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਅਤ੍ਥਦੀਪਨੋ ਮਹਾਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰਵਾਦੋ ਨਾਮ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਪਞ੍ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਸ੍ਮਿਂ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਛ ਗਵੇਸਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ।

ਅਥ ਯਦਾ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਪਵਤ੍ਤੇ ਝਾਨਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਪਮਾਦੇਨ ਪਰਿਹੀਨਜ੍ਝਾਨਸ੍ਸ 'ਪਣੀਤਧਮ੍ਮੋ ਮੇ ਨਟ੍ਠੋ'ਤਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਤੋ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰਵਸੇਨ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾ ਕਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ? 'ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰਞ੍ਹਿ ਦੋਮਨਸ੍ਸਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਾਨਨ੍ਤਰਞ੍ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਂ' ਪਟ੍ਠਾਨੇ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਂ। ਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮਂ ਆਰਬ੍ਭ ਜਵਨੇ ਜਵਿਤੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਮ੍ਪਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਟਿਸਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ? ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਵਾ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਵਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ , ਕਿਮਸ੍ਸਾ ਆਵਜ੍ਜਨਨ੍ਤਿ? 'ਭਵਙ੍ਗਾਵਜ੍ਜਨਾਨਂ ਵਿਯ ਨਤ੍ਥਸ੍ਸਾ ਆਵਜ੍ਜਨਕਿਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿ। 'ਏਤਾਨਿ ਤਾਵ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਚ ਚਿਣ੍ਣਤ੍ਤਾ ਚ ਸਮੁਦਾਚਾਰਤ੍ਤਾ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੁ, ਅਯਂ ਕਥਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ? 'ਯਥਾ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਂ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਂ, ਨਿਰੋਧਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਚਿਤ੍ਤਂ, ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਂ, ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਾਨਿ ਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਏਵਂ ਅਸਨ੍ਤੇਪਿ ਆਵਜ੍ਜਨੇ, ਨਿਨ੍ਨਚਿਣ੍ਣਸਮੁਦਾਚਾਰਭਾਵੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਵਿਨਾ ਹਿ ਆਵਜ੍ਜਨੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਨ ਵਿਨਾ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ। 'ਅਥ ਕਿਮਸ੍ਸਾਰਮ੍ਮਣ'ਨ੍ਤਿ? 'ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਪਰਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ। ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਯਦੇਵ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਆਪਾਥਮਾਗਤਂ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਏਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਦਾਨਿ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਏਤੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਪਾਕਟਭਾਵਤ੍ਥਂ ਅਯਂ ਪਕਿਣ੍ਣਕਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ –

ਸੁਤ੍ਤਂ ਦੋਵਾਰਿਕੋ ਚ, ਗਾਮਿਲ੍ਲੋ ਅਮ੍ਬੋ ਕੋਲਿਯਕੇਨ ਚ।
ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ ਪੀਠਸਪ੍ਪੀ ਚ, ਵਿਸਯਗ੍ਗਾਹੋ ਚ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਮਤ੍ਥਸੋਤਿ॥

ਤਤ੍ਥ '**ਸੁਤ੍ਤ**'ਨ੍ਤਿ, ਏਕੋ ਪਨ੍ਥਮਕ੍ਕਟਕੋ ਪਞ੍ਚਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਸੁਤ੍ਤਂ ਪਸਾਰੇਤ੍ਵਾ ਜਾਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਜ੍ਝੇ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ। ਪਠਮਦਿਸਾਯ ਪਸਾਰਿਤਸੁਤ੍ਤੇ ਪਾਣਕੇਨ ਵਾ ਪਟਙ੍ਗੇਨ ਵਾ ਮਕ੍ਖਿਕਾਯ ਵਾ ਪਹਟੇ ਨਿਪਨ੍ਨਟ੍ਠਾਨਤੋ ਚਲਿਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਸੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਯੂਸਂ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ। ਦੁਤਿਯਦਿਸਾਦੀਸੁ ਪਹਟਕਾਲੇਪਿ ਏਵਮੇਵ ਕਰੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਸੁ ਦਿਸਾਸੁ ਪਸਾਰਿਤਸੁਤ੍ਤਂ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚਪਸਾਦਾ। ਮਜ੍ਝੇ ਨਿਪਨ੍ਨਮਕ੍ਕਟਕੋ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਂ। ਪਾਣਕਾਦੀਹਿ ਸੁਤ੍ਤਘਟ੍ਟਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਘਟ੍ਟਿਤਕਾਲੋ। ਮਜ੍ਝੇ ਨਿਪਨ੍ਨਮਕ੍ਕਟਕਸ੍ਸ ਚਲਨਂ ਵਿਯ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਿਤਕਾਲੋ। ਸੁਤ੍ਤਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਮਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ। ਸੀਸੇ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਯੂਸਪਿਵਨਂ ਵਿਯ ਜਵਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਜਵਿਤਕਾਲੋ। ਪੁਨਾਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਮਜ੍ਝੇ ਨਿਪਜ੍ਜਨਂ ਵਿਯ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਮੇਵ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਨਂ।

ਇਦਂ ਓਪਮ੍ਮਂ ਕਿਂ ਦੀਪੇਤਿ? ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਸਾਦੇ ਘਟ੍ਟਿਤੇ ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਕਚਿਤ੍ਤਤੋ ਹਦਯਰੂਪਵਤ੍ਥੁਕਚਿਤ੍ਤਂ ਪਠਮਤਰਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਦੀਪੇਤਿ। ਏਕੇਕਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵੀਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤੀਤਿਪਿ।

'**ਦੋਵਾਰਿਕੋ**'ਤਿ , ਏਕੋ ਰਾਜਾ ਸਯਨਗਤੋ ਨਿਦ੍ਦਾਯਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਚਾਰਕੋ ਪਾਦੇ ਪਰਿਮਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਨਿਸੀਦਿ। ਬਧਿਰਦੋਵਾਰਿਕੋ ਦ੍ਵਾਰੇ ਠਿਤੋ। ਤਯੋ ਪਟਿਹਾਰਾ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਠਿਤਾ। ਅਥੇਕੋ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਵਾਸੀ ਮਨੁਸ੍ਸੋ ਪਣ੍ਣਾਕਾਰਂ ਆਦਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਂ ਆਕੋਟੇਸਿ। ਬਧਿਰਦੋਵਾਰਿਕੋ ਸਦ੍ਦਂ ਨ ਸੁਣਾਤਿ। ਪਾਦਪਰਿਮਜ੍ਜਕੋ ਸਞ੍ਞਂ ਅਦਾਸਿ। ਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਦ੍ਵਾਰਂ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਪਸ੍ਸਿ। ਪਠਮਪਟਿਹਾਰੋ ਪਣ੍ਣਾਕਾਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਅਦਾਸਿ, ਦੁਤਿਯੋ ਤਤਿਯਸ੍ਸ, ਤਤਿਯੋ ਰਞ੍ਞੋ। ਰਾਜਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸੋ ਰਾਜਾ ਵਿਯ ਜਵਨਂ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਪਾਦਪਰਿਮਜ੍ਜਕੋ ਵਿਯ ਆਵਜ੍ਜਨਂ। ਬਧਿਰਦੋਵਾਰਿਕੋ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਤਯੋ ਪਟਿਹਾਰਾ ਵਿਯ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਵਾਸਿਨੋ ਪਣ੍ਣਾਕਾਰਂ ਆਦਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਰਾਕੋਟਨਂ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਂ। ਪਾਦਪਰਿਮਜ੍ਜਕੇਨ ਸਞ੍ਞਾਯ ਦਿਨ੍ਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਿਤਕਾਲੋ। ਤੇਨ ਦਿਨ੍ਨਸਞ੍ਞਾਯ ਬਧਿਰਦੋਵਾਰਿਕਸ੍ਸ ਦ੍ਵਾਰਵਿਵਰਣਕਾਲੋ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੇ

ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਕਾਲੋ। ਪਠਮਪਟਿਹਾਰੇਨ ਪਣ੍ਣਾਕਾਰਸ੍ਸ ਗਹਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਕਾਲੋ। ਪਠਮੇਨ ਦੁਤਿਯਸ੍ਸ ਦਿਨ੍ਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਾਲੋ। ਦੁਤਿਯੇਨ ਤਤਿਯਸ੍ਸ ਦਿਨ੍ਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕਿਰਿਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਕਾਲੋ। ਤਤਿਯੇਨ ਰਞ੍ਞੋ ਦਿਨ੍ਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨੇਨ ਜਵਨਸ੍ਸ ਨਿਯ੍ਯਾਦਿਤਕਾਲੋ। ਰਞ੍ਞੋ ਪਰਿਭੋਗਕਾਲੋ ਵਿਯ ਜਵਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨਕਾਲੋ।

ਇਦਂ ਓਪਮ੍ਮਂ ਕਿਂ ਦੀਪੇਤਿ? ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਸਾਦਘਟ੍ਟਨਮਤ੍ਤਮੇਵ ਕਿਚ੍ਚਂ, ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗਾਵਟ੍ਟਨਮਤ੍ਤਮੇਵ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਦਸ੍ਸਨਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਸਨ੍ਤੀਰਣਵਵਤ੍ਥਾਪਨਮਤ੍ਤਾਨੇਵ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ। ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਨ ਜਵਨਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਂ ਅਨੁਭੋਤੀਤਿ ਦੀਪੇਤਿ।

‘**ਗਾਮਿਲ੍ਲੋ**’ਤਿ , ਸਮ੍ਬਹੁਲਾ ਗਾਮਦਾਰਕਾ ਅਨ੍ਤਰਵੀਥਿਯਂ ਪਂਸੁਕੀਲ਼ਂ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥੇਕਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥੇ ਕਹਾਪਣੋ ਪਟਿਹਞ੍ਞਿ। ਸੋ ‘ਮਯ੍ਹਂ ਹਤ੍ਥੇ ਪਟਿਹਤਂ, ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਏਤ’ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਅਥੇਕੋ ‘ਪਣ੍ਡਰਂ ਏਤ’ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਅਪਰੋ ਸਹ ਪਂਸੁਨਾ ਗਾਲ਼੍ਹਂ ਗਣ੍ਹਿ। ਅਞ੍ਞੋ ‘ਪੁਥੁਲਂ ਚਤੁਰਸ੍ਸਂ ਏਤ’ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਅਪਰੋ ‘ਕਹਾਪਣੋ ਏਸੋ’ਤਿ ਆਹ। ਅਥ ਨਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਮਾਤੁ ਅਦਾਸਿ। ਸਾ ਕਮ੍ਮੇ ਉਪਨੇਸਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸਮ੍ਬਹੁਲਾਨਂ ਦਾਰਕਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਵੀਥਿਯਂ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤਾਨਂ ਨਿਸਿਨ੍ਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਦਟ੍ਠਬ੍ਬਾ। ਕਹਾਪਣਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥੇ ਪਟਿਹਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਸਾਦਸ੍ਸ ਘਟ੍ਟਿਤਕਾਲੋ। ‘ਕਿਂ ਨੁ ਖੋ ਏਤ’ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਆਵਟ੍ਟਿਤਕਾਲੋ। ‘ਪਣ੍ਡਰਂ ਏਤ’ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਸਾਧਿਤਕਾਲੋ। ਸਹ ਪਂਸੁਨਾ ਗਾਲ਼੍ਹਂ ਗਹਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਕਾਲੋ। ‘ਪੁਥੁਲਂ ਚਤੁਰਸ੍ਸਂ ਏਤ’ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਾਲੋ। ‘ਏਸੋ ਕਹਾਪਣੋ’ਤਿ ਵੁੱਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕਿਰਿਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਆਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਵਵਤ੍ਥਾਪਿਤਕਾਲੋ। ਮਾਤਰਾ ਕਮ੍ਮੇ ਉਪਨੀਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਜਵਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਾਨੁਭਵਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਇਦਂ ਓਪਮ੍ਮਂ ਕਿਂ ਦੀਪੇਤਿ? ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁ ਅਦਿਸ੍ਵਾਵ ਭਵਙ੍ਗਂ ਆਵਟ੍ਟੇਤਿ, ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁ ਅਦਿਸ੍ਵਾਵ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਤਿ, ਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਅਦਿਸ੍ਵਾਵ ਸਨ੍ਤੀਰੇਤਿ, ਕਿਰਿਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਅਦਿਸ੍ਵਾਵ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਤਿ, ਜਵਨਂ ਅਦਿਸ੍ਵਾਵ ਆਰਮ੍ਮਣਰਸਂ ਅਨੁਭੋਤਿ। ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧੇਤੀਤਿ ਦੀਪੇਤਿ।

‘**ਅਮ੍ਬੋ ਕੋਲਿਯਕੇਨ ਚਾ**’ਤਿ, ਇਦਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁੱਤਂ ਅਮ੍ਬੋਪਮਞ੍ਚ ਉਚ੍ਛੁਸਾਲਾਸਾਮਿਕੋਪਮਞ੍ਚ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁੱਤਂ।

‘**ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ ਪੀਠਸਪ੍ਪੀ ਚਾ**’ਤਿ, ਉਭੋਪਿ ਕਿਰ ਤੇ ਨਗਰਦ੍ਵਾਰੇ ਸਾਲਾਯਂ ਨਿਸੀਦਿਂਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਪੀਠਸਪ੍ਪੀ ਆਹ – ‘ਭੋ ਅਨ੍ਧਕ, ਕਸ੍ਮਾ ਤ੍ਵਂ ਇਧ ਸੁਸ੍ਸਮਾਨੋ ਵਿਚਰਸਿ, ਅਸੁਕੋ ਪਦੇਸੋ ਸੁਭਿਕ੍ਖੋ ਬਹ੍ਵਨ੍ਨਪਾਨੋ, ਕਿਂ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸੁਖੇਨ ਜੀਵਿਤੁਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤੀ’ਤਿ? ‘ਮਯ੍ਹਂ ਤਾਵ ਤਯਾ ਆਚਿਕ੍ਖਿਤਂ, ਤੁਯ੍ਹਂ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸੁਖੇਨ ਜੀਵਿਤੁਂ ਕਿਂ ਨ ਵਟ੍ਟਤੀ’ਤਿ? ‘ਮਯ੍ਹਂ ਗਨ੍ਤੁਂ ਪਾਦਾ ਨਤ੍ਥੀ’ਤਿ। ‘ਮਯ੍ਹਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਿਤੁਂ ਚਕ੍ਖੂਨਿ ਨਤ੍ਥੀ’ਤਿ। ‘ਯਦਿ ਏਵਂ, ਤਵ ਪਾਦਾ ਹੋਨ੍ਤੁ, ਮਮ ਚਕ੍ਖੂਨੀ’ਤਿ ਉਭੋਪਿ ‘ਸਾਧੂ’ਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ ਪੀਠਸਪ੍ਪਿਂ ਖਨ੍ਧਂ ਆਰੋਪੇਸਿ। ਸੋ ਤਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਵਾਮਹਤ੍ਥੇਨਸ੍ਸ ਸੀਸਂ ਪਰਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣਹਤ੍ਥੇਨ ‘ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਮੂਲਂ ਆਵਰਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਾਸਾਣੋ, ਵਾਮਂ ਮੁਞ੍ਚ ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਗਣ੍ਹ, ਦਕ੍ਖਿਣਂ ਮੁਞ੍ਚ ਵਾਮਂ ਗਣ੍ਹਾ’ਤਿ ਮਗ੍ਗਂ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਆਚਿਕ੍ਖਤਿ। ਏਵਂ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਾਦਾ ਪੀਠਸਪ੍ਪਿਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੂਨੀਤਿ ਉਭੋਪਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸੁਖੇਨ ਜੀਵਿਂਸੁ।

ਤਤ੍ਥ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੋ ਵਿਯ ਰੂਪਕਾਯੋ, ਪੀਠਸਪ੍ਪੀ ਵਿਯ ਅਰੂਪਕਾਯੋ। ਪੀਠਸਪ੍ਪਿਨਾ ਵਿਨਾ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਸ੍ਸ ਦਿਸਂ ਗਨ੍ਤੁਂ ਗਮਨਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਰੂਪੇਨ ਵਿਨਾ ਆਦਾਨਗਹਣਚੋਪਨਂ ਪਾਪੇਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ। ਜਚ੍ਚਨ੍ਧੇਨ ਵਿਨਾ ਪੀਠਸਪ੍ਪਿਸ੍ਸ ਦਿਸਂ ਗਨ੍ਤੁਂ ਗਮਨਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨਂ ਵਿਯ ਪਞ੍ਚਵੋਕਾਰੇ ਰੂਪਂ, ਵਿਨਾ ਅਰੂਪਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ।

ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗੇਨ ਇਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸੁਖੇਨ ਜੀਵਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮਾਨੰ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਯੋਗੇਨ ਸਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਸਮ੍ਭਾਵੋਤਿ। ਅਯੰ ਪਞ੍ਹੋ ਪਞ੍ਞਵੋਕਾਰਭਵਵਸੇਨ ਕਥਿਤੋ।

‘**ਵਿਸਯਗ੍ਗਾਹੋ**’ **ਚਾ**ਤਿ, ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਵਿਸਯੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਸੋਤਾਦੀਨਿ ਸਦ੍ਦਾਦਿਵਿਸਯੇ।

‘**ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਮਤ੍ਥਸੋ**’ਤਿ, ‘ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਤੋ’ ਚ ‘ਅਤ੍ਥਤੋ’ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ, ਆਪਾਥਗਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਨੰ, ਆਲੋਕਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁਕੰ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਤਸ੍ਸਾਪਿ ਚਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨੰ ਹੋਤਿ। ਜੀਵਤੋ ਨਿਰੁਦ੍ਧਮ੍ਪਿ, ਪਿਤ੍ਤੇਨ ਵਾ ਸੇਮ੍ਹੇਨ ਵਾ ਰੁਹਿਰੇਨ ਵਾ ਪਲਿਬੁਦ੍ਧਮ੍ਪਿ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁੰ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੰ ‘ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨੰ’ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੰ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨੰ ਨਾਮ। ਸੋਤਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨੇਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇ ਆਪਾਥੰ ਅਨਾਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਪਨ ਆਪਾਥੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੇਪਿ ਆਲੋਕਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੇ ਅਸਤਿ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗੇ ਅਨਾਵਟ੍ਟਿਤੇ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਆਵਟ੍ਟਿਤੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਤਿ ਇਮੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯੇ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੰ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੦੬ ਥੋਕੰ ਵਿਸਦਿਸੰ)।

ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਸੋਤਸ੍ਸ, ਆਪਾਥਗਤਤ੍ਤਾ ਸਦ੍ਦਾਨੰ, ਆਕਾਸਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁਕੰ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਤਤ੍ਥ ‘ਆਕਾਸਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਆਕਾਸਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੰ ਲਦ੍ਧਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਵਿਨਾ ਤੇਨ। ਨ ਹਿ ਪਿਹਿਤਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦਸ੍ਸ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੇਸੰ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਏਵੰ ਇਤੋ ਪਰੇਸੁਪਿ। ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤੰ ਪਨ ਵਕ੍ਖਾਮ।

ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਘਾਨਸ੍ਸ, ਆਪਾਥਗਤਤ੍ਤਾ ਗਨ੍ਧਾਨੰ, ਵਾਯੋਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁਕੰ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣੰ , ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਤਤ੍ਥ ‘ਵਾਯੋਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਘਾਨਬਿਲੰ ਵਾਯੁਮ੍ਹਿ ਪਵਿਸਨ੍ਤੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਸਤਿ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਜਿਵ੍ਹਾਯ, ਆਪਾਥਗਤਤ੍ਤਾ ਰਸਾਨੰ, ਆਪੋਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁਕੰ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਤਤ੍ਥ ‘ਆਪੋਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਜਿਵ੍ਹਾਤੇਮਨੰ ਆਪੰ ਲਦ੍ਧਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਵਿਨਾ ਤੇਨ। ਸੁਕ੍ਖਜਿਵ੍ਹਾਨਞ੍ਹਿ ਸੁਕ੍ਖਖਾਦਨੀਯੇ ਜਿਵ੍ਹਾਯ ਠਪਿਤੇਪਿ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੇਵ।

ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਕਾਯਸ੍ਸ, ਆਪਾਥਗਤਤ੍ਤਾ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਨੰ, ਪਥਵਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁਕੰ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਤਤ੍ਥ ‘ਪਥਵਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਕਾਯਪਸਾਦਪਚ੍ਚਯੰ ਪਥਵਿਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੰ ਲਦ੍ਧਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਤੇਨ ਵਿਨਾ। ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਮਹਾਭੂਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੰ ਕਾਯਪਸਾਦੰ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਪਸਾਦਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਮਹਾਭੂਤੇਸੁ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ।

ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਮਨਸ੍ਸ, ਆਪਾਥਗਤਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾਨੰ, ਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ, ਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁਕੰ ਚਤੂਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਹਿ। ਤਤ੍ਥ ‘ਮਨੋ’ਤਿ ਭਵਙ੍ਗਚਿਤ੍ਤੰ। ਤੰ ਨਿਰੁਦ੍ਧਮ੍ਪਿ, ਆਵਜ੍ਜਨਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥੰ ਮਨ੍ਦਥਾਮਗਤਮੇਵ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ, ਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨੰ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਆਵਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯੋ ਭਵਿਤੁੰ ਸਮਤ੍ਥੰ ਅਸਮ੍ਭਿਨ੍ਨੰ ਨਾਮ। ‘ਆਪਾਥਗਤਤ੍ਤਾ ਧਮ੍ਮਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣੇ ਆਪਾਥਗਤੇ। ‘ਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਯੰ ਲਦ੍ਧਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਤੇਨ ਵਿਨਾ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਪਞ੍ਹੋ ਪਞ੍ਞਵੋਕਾਰਭਵੰ ਸਨ੍ਧਾਯ ਕਥਿਤੋ। ‘ਮਨਸਿਕਾਰਹੇਤੁਕ’ਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਭਵਙ੍ਗੇ ਆਵਟ੍ਟਿਤੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯੰ ਤਾਵ ‘ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਮਤ੍ਥਸੋ’ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਵਣ੍ਣਨਾ।

‘ਅਤ੍ਥਤੋ’ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁ ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੰ, ਸੋਤੰ ਸਵਨਟ੍ਠੰ, ਘਾਨੰ ਘਾਯਨਟ੍ਠੰ, ਜਿਵ੍ਹਾ ਸਾਯਨਟ੍ਠਾ, ਕਾਯੋ ਫੁਸਨਟ੍ਠੋ , ਮਨੋ ਵਿਜਾਨਨਟ੍ਠੋ। ਤਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸਨੰ ਅਤ੍ਥੋ ਅਸ੍ਸ। ਤਞ੍ਹਿ ਤੇਨ ਨਿਪ੍ਫਾਦੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਦਸ੍ਸਨਟ੍ਠੰ। ਸੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ **ਤਿਪਿਟਕਚੂਲ਼ਨਾਗਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇ ਸੋਲ਼ਸਕਮਗ੍ਗੋ** ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ, ਸਦ੍ਧਿੰ ਦ੍ਵਾਦਸਕਮਗ੍ਗੇਨ ਚੇਵ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕੇਨ ਚਾਤਿ।

ਇਦਾਨਿ **ਮੋਰਵਾਪੀਵਾਸੀਮਹਾਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇ ਦ੍ਵਾਦਸਕਮਗ੍ਗਕਥਾ** ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਾਕੇਤਪਞ੍ਹਉਸ੍ਸਦਕਿਤ੍ਤਨਹੇਤੁਕਿਤ੍ਤਨਾਨਿ ਪਾਕਤਿਕਾਨੇਵ। ਅਯੰ ਪਨ ਥੇਰੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇਸੁ ਦੋਸੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ‘ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮੇਵ ਵਿਪਾਕੰ ਦੇਤਿ, ਨੋ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ; ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮੇਵ ਨੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕ’ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਜਵਨੇਨ ਚੇਸ ਚਿਤ੍ਤਨਿਯਾਮੰ ਨ ਕਥੇਤਿ। ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਨ ਵੇਦਨਾਨਿਯਾਮੰ ਕਥੇਤਿ। ਤੇਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੁਦ੍ਧਾਰੇ ਦ੍ਵਾਦਸਕਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਜਾਤੋ। ਦਸਕਮਗ੍ਗੋਪਿ, ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕਮ੍ਪਿ ਏਤ੍ਥੇਵ ਪਵਿਟ੍ਠੰ।

ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਨਯੋ – ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਿਹੇਤੁਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਹਿ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਤਾਦਿਸੇਨੇਵ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਗਹਿਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਵੁਡ੍ਢਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ‘ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ’ ਆਪਾਥਗਤੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤਯੋ ਮੋਘਵਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨਿ, ਅਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ, ਕਿਰਿਯਤੋ ਪਞ੍ਚਾਤਿ ਇਮੇਸੰ ਤੇਰਸਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਜਵਿਤਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਪਤਿਟ੍ਠਹਮਾਨੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤਿਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਦੁਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ, ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਦ੍ਵੇਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਗਣਨੂਪਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਪਨ ਵੇਦਨੰ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਕੁਸਲਤੋ ਚਤੁਨ੍ਨੰ, ਅਕੁਸਲਤੋ ਚਤੁਨ੍ਨੰ, ਕਿਰਿਯਤੋ ਚਤੁਨ੍ਨਨ੍ਤਿ, ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨੰ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਜਵਿਤਾਵਸਾਨੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤਿਹੇਤੁਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਦੁਹੇਤੁਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਸਨ੍ਤੀਰਣੰ, ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਾਨੀਤਿ, ਤੀਣਿ ਗਣਨੂਪਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਟ੍ਠ। ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁਪਿ ਅਟ੍ਠ ਅਟ੍ਠਾਤਿ ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਸਮਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਅਟ੍ਠ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ‘ਮੂਲਭਵਙ੍ਗਤਾ’‘ਆਗਨ੍ਤੁਕਭਵਙ੍ਗਤਾ’‘ਅਮ੍ਬੋਪਮਨਿਯਾਮਕਥਾ’ ਚ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਤਿਹੇਤੁਕਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਤਿਹੇਤੁਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇਹਿ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਯਨ੍ਤੋਪਮਾਪਿ ਏਤ੍ਥ ਪਾਕਤਿਕਾ ਏਵ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵਾਰੋ ਕਥਿਤੋ। ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵਾਰੋ ਪਨ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਤੋ।

ਇਦਾਨਿ ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਥਾ ਹੋਤਿ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਦੁਹੇਤੁਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਹਿ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਤਾਦਿਸੇਨੇਵ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਨ ਗਹਿਤਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਵੁਡ੍ਢਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ ਆਪਾਥਗਤੇ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤਯੋ ਮੋਘਵਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਦੁਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਪਨ **ਜਵਨਕਿਰਿਯਾ** ਨਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਨਿ, ਅਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿ ਇਮੇਸੰ ਅਟ੍ਠਨ੍ਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਜਵਿਤਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਦੁਹੇਤੁਕਮੇਵ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ, ਇਦਞ੍ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਗਣਨੂਪਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ‘ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ’ ਪਨ ਕੁਸਲਤੋ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਨੰ ਚਤੁਨ੍ਨੰ, ਅਕੁਸਲਤੋ ਚਤੁਨ੍ਨਨ੍ਤਿ, ਅਟ੍ਠਨ੍ਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਜਵਿਤਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਦੁਹੇਤੁਕਮੇਵ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤੰ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੰ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਸਨ੍ਤੀਰਣੰ, ਇਦਞ੍ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ, ਦ੍ਵੇ ਗਣਨੂਪਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਛ। ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁਪਿ ਛ ਛਾਤਿ ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ

ਸਮਤਿਂਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਛ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿ ਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਮ੍ਬੋਪਮਨਿਯਾਮਕਥਾ ਪਾਕਤਿਕਾ ਏਵ। ਯਨ੍ਤੋਪਮਾ ਇਧ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਦੁਹੇਤੁਕਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇਪਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਦੁਹੇਤੁਕਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇਹਿ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵਾਰੋ ਕਥਿਤੋ।

ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤੀਤਿ ਵਾਰੋ ਪਨ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਕੁਸਲਤੋ ਚਤੂਹਿ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ, ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਯ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਾ ਗਹਿਤਾਯ, ਕਮ੍ਮਸਦਿਸਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧੀਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ। ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਇਟ੍ਠੇਪਿ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇਪਿ ਚਿਤ੍ਤਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਮਸ੍ਸ ਹਿ ਥੇਰਸ੍ਸ ਵਾਦੇ ਪਿਣ੍ਡਜਵਨਂ ਜਵਤਿ। ਸੇਸਾ ਇਦਂ ਪਨ ਜਵਨਂ ਕੁਸਲਤ੍ਥਾਯ ਵਾ ਅਕੁਸਲਤ੍ਥਾਯ ਵਾ ਕੋ ਨਿਯਾਮੇਤੀਤਿਆਦਿਕਥਾ ਸਬ੍ਬਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਮੋਰਵਾਪੀਵਾਸੀਮਹਾਦਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇ ਦ੍ਵਾਦਸਕਮਗ੍ਗੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦਸਕਮਗ੍ਗੇਨ ਚੇਵ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕੇਨ ਚ।

ਇਦਾਨਿ **ਮਹਾਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇ ਦਸਕਮਗ੍ਗਕਥਾ** ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਾਕੇਤਪਞ੍ਹਉਸ੍ਸਦਕਿਤ੍ਤਨਾਨਿ ਪਾਕਤਿਕਾਨੇਵ। ਹੇਤੁਕਿਤ੍ਤਨੇ ਪਨ ਅਯਂ ਵਿਸੇਸੋ। ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਂ ਤਿਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਦੁਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਦੇਤਿ। ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਂ ਤਿਹੇਤੁਕਮੇਵ ਨ ਦੇਤਿ, ਇਤਰਂ ਦੇਤਿ। ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਤਿਹੇਤੁਕਾਵ ਹੋਤਿ; ਦੁਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਦੁਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮੇਨ ਦੁਹੇਤੁਕਾਹੇਤੁਕਾ ਹੋਤਿ, ਤਿਹੇਤੁਕਾ ਨ ਹੋਤਿ। ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਕਮ੍ਮਂ ਵਿਪਾਕਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮੇਵ ਦੇਤਿ, ਨੋ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ। ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮੇਵ ਦੇਤਿ, ਨੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਂ। ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ। ਜਵਨਂ ਪਿਣ੍ਡਜਵਨਮੇਵ ਜਵਤਿ। ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਕਥੇਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਕਥਾ – ਏਕੋ ਪਠਮਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮਂ ਆਯੂਹਤਿ, ਪਠਮਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਨੇਵ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਯਂ ਕਮ੍ਮਸਦਿਸਾ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ। ਤਸ੍ਸ ਵੁਡ੍ਢਿਪ੍ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ‘ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇ’ ਆਪਾਥਗਤੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤਯੋ ਮੋਘਵਾਰਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਤੇਰਸਨ੍ਨਂ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਜਵਨਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਜਵਿਤਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਪਠਮਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਤਂ ‘ਮੂਲਭਵਙ੍ਗਂ’ ‘ਤਦਾਰਮ੍ਮਣ’ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ, ਇਦਞ੍ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਗਣਨੂਪਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ‘ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੇ’ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂਯੇਵ ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਜਵਨਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਜਵਿਤਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਂ ਤਿਹੇਤੁਕਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਂ ‘ਆਗਨ੍ਤੁਕਭਵਙ੍ਗਂ’‘ਤਦਾਰਮ੍ਮਣ’ਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਨਾਮਾਨਿ ਲਭਤਿ। ਏਵਮਸ੍ਸ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਇਦਞ੍ਚ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਗਣਨੂਪਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਛ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਏਕਾਯ ਚੇਤਨਾਯ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਪਞ੍ਚਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਸਮਤਿਂਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਗ੍ਗਹਿਤਗ੍ਗਹਣੇਨ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਛ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰੀਤਿ ਦਸ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਮ੍ਬੋਪਮਨਿਯਾਮਕਥਾ ਪਾਕਤਿਕਾਯੇਵ।

ਦੁਤਿਯਤਤਿਯਚਤੁਤ੍ਥਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇਪਿ ਏਤ੍ਤਕਾਨੇਵ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਚਤੂਹਿ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਆਯੂਹਿਤੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਇਧ ਪਨ ਪਠਮਂ ਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਦਸ੍ਸੇਤਬ੍ਬਂ। ਪਚ੍ਛਾ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਵੇਦਨਾ ਪਰਿਵਤ੍ਤੇਤਬ੍ਬਾ। ਅਮ੍ਬੋਪਮਨਿਯਾਮਕਥਾ ਪਾਕਤਿਕਾ ਏਵ। ਯਨ੍ਤੋਪਮਾ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ‘ਕੁਸਲਤੋ ਪਨ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ’ਤਿ ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕਂ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਮਹਾਧਮ੍ਮਰਕ੍ਖਿਤਤ੍ਥੇਰਵਾਦੇ ਦਸਕਮਗ੍ਗੋ ਨਿਟ੍ਠਿਤੋ ਹੋਤਿ, ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਹੇਤੁਕਟ੍ਠਕੇਨਾਤਿ।

ਇਮੇਸਂ ਪਨ ਤਿਣ੍ਣਂ ਥੇਰਾਨਂ ਕਤਰਸ੍ਸ ਵਾਦੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੋਤਿ? ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਏਕਂਸੇਨ। ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਪਨ ਵਾਦੇਸੁ ਯੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਪਠਮਵਾਦਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਸਙ੍ਖਾਰਾਸਙ੍ਖਾਰਵਿਧਾਨਂ ਪਚ੍ਚਯਭੇਦਤੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤੇਨੇਤ੍ਥ , ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਕੁਸਲਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਲਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਵਿਪਾਕਂ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਕੁਸਲਸ੍ਸ ਬਲਵਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਵਿਪਾਕਞ੍ਚ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਲਬ੍ਭਮਾਨਾਨਿਪਿ ਕਿਰਿਯਜਵਨਾਨਿ ਪਹਾਯ, ਕੁਸਲਜਵਨੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਰਮ੍ਮਣੇਨ ਚ ਵੇਦਨਂ ਨਿਯਾਮੇਤ੍ਵਾ, ਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਸੋਲ਼ਸਕਮਗ੍ਗੋ ਕਥਿਤੋ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਕੁਸਲਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਮੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਤਂ ਇਤਰੇਸੁ ਨ ਦਸ੍ਸਿਤਮੇਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਂ ਸਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਞ੍ਚ, ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਸਬ੍ਬਮਿਦਂ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਨਯੋ – ਯਦਾ ਹਿ ਕੁਸਲਜਵਨਾਨਂ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਅਕੁਸਲਂ ਜਵਤਿ, ਤਦਾ ਕੁਸਲਾਵਸਾਨੇ ਆਚਿਣ੍ਣਸਦਿਸਮੇਵ, ਅਕੁਸਲਾਵਸਾਨੇ ਸਹੇਤੁਕਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਯੁਤ੍ਤਂ। ਯਦਾ ਨਿਰਨ੍ਤਰਂ ਅਕੁਸਲਮੇਵ ਤਦਾ ਅਹੇਤੁਕਂ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਪਠਮਵਾਦੇ ਯੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਦੁਤਿਯਵਾਦੇ ਪਨ ਕੁਸਲਤੋ ਸਸਙ੍ਖਾਰਾਸਙ੍ਖਾਰਵਿਧਾਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਤੇਨੇਤ੍ਥ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਕੁਸਲਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮੇਵ ਵਿਪਾਕਂ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਕੁਸਲਸ੍ਸ ਚ ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਮੇਵ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਜਵਨੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਨਿਯਾਮਂ ਅਕਤ੍ਵਾ, ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਰਹੋ ਪਿਣ੍ਡਜਵਨਵਸੇਨੇਵ ਦ੍ਵਾਦਸਕਮਗ੍ਗੋ ਕਥਿਤੋ। ਤਿਹੇਤੁਕਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਪਨੇਤ੍ਥ ਤਿਹੇਤੁਕਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਯੁਤ੍ਤਂ। ਦੁਹੇਤੁਕਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਦੁਹੇਤੁਕਂ, ਅਹੇਤੁਕਜਵਨਾਵਸਾਨੇ ਅਹੇਤੁਕਂ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਪਨ ਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਏਵਂ ਦੁਤਿਯਵਾਦੇ ਯੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤਿਯਵਾਦੇਪਿ ਕੁਸਲਤੋਵ ਅਸਙ੍ਖਾਰਸਸਙ੍ਖਾਰਵਿਧਾਨਂ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। 'ਤਿਹੇਤੁਕਕਮ੍ਮਂ ਤਿਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਦੁਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਦੇਤੀ'ਤਿ ਪਨ ਵਚਨਤੋ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਤਿਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਦੁਹੇਤੁਕੇਨਪਿ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣੇਨ ਭਵਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਂ ਅਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਹੇਤੁਸਦਿਸਮੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਤਂ ਪੁਰਿਮਾਯ ਹੇਤੁਕਿਤ੍ਤਨਲਦ੍ਧਿਯਾ ਨ ਯੁਜ੍ਜਤਿ। ਕੇਵਲਂ ਦਸਕਮਗ੍ਗਵਿਭਾਵਨਤ੍ਥਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਤਰਮ੍ਪਿ ਪਨ ਲਬ੍ਭਤੇਵ। ਏਵਂ ਤਤਿਯਵਾਦੇਪਿ ਯੁਤ੍ਤਂ ਗਹੇਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਞ੍ਚ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਜਨਕਸ੍ਸੇਵ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਕਥਾ। 'ਸਹੇਤੁਕਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਅਹੇਤੁਕਸ੍ਸ ਭਵਙ੍ਗਸ੍ਸ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ'ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੧.੧੦੨) ਵਚਨਤੋ ਪਨ ਨਾਨਾਕਮ੍ਮੇਨ ਅਹੇਤੁਕਪਟਿਸਨ੍ਧਿਕਸ੍ਸਾਪਿ ਸਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਂ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਵਿਧਾਨਂ ਮਹਾਪਕਰਣੇ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀਤਿ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਕਥਾ

੪੯੯. ਇਦਾਨਿ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਿਵਿਪਾਕਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਕਾਮਾਵਚਰਵਿਪਾਕਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਸਲੇਨ ਸਦਿਸਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ, ਅਸਦਿਸਮ੍ਪਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਤਂ ਕੁਸਲਾਨੁਗਤਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਾਜਿਤਂ। ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਂ ਪਨ ਯਥਾ ਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਪਬ੍ਬਤਾਦੀਨਂ ਛਾਯਾ ਹਤ੍ਥਿਆਦਿਸਦਿਸਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਸਲਸਦਿਸਮੇਵ ਹੋਤੀਤਿ ਕੁਸਲਾਨੁਗਤਿਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਾਜਿਤਂ। ਕਾਮਾਵਚਰਕਮ੍ਮਞ੍ਚ ਯਦਾ ਕਦਾਚਿ ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤਿ, ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਂ ਪਨ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੇਨ, ਦੁਤਿਯਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ, ਵਿਪਾਕਂ ਦੇਤੀਤਿਪਿ ਕੁਸਲਾਨੁਗਤਿਕਮੇਵ ਕਤ੍ਵਾ ਭਾਜਿਤਂ। ਸੇਸਂ ਕੁਸਲੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਅਯਂ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ – ਪਟਿਪਦਾਦਿਭੇਦੋ ਚ ਹੀਨਪਣੀਤਮਜ੍ਝਿਮਭਾਵੋ ਚ ਏਤੇਸੁ ਝਾਨਾਗਮਨਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਛਨ੍ਦਾਦੀਨਂ ਪਨ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਧੁਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨੀਯਤ੍ਤਾ ਨਿਰਧਿਪਤਿਕਾਨੇਵ ਏਤਾਨੀਤਿ।

ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਵਿਪਾਕਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਕਥਾ

੫੦੫. ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਾਨੁਗਤਿਕਮੇਵ ਕਤ੍ਵਾ ਭਾਜਿਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਂ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਟ੍ਟਂ ਆਚਿਨਾਤਿ ਵਡ੍ਢੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ **ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਂ ਪਨ ਤੇਨ ਆਚਿਤਮ੍ਪਿ ਅਪਚਿਨਾਤਿ, ਸਯਮ੍ਪਿ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਨ ਆਚਿਨਾਤਿ, ਤੇਨੇਤ੍ਥ 'ਕਤਤ੍ਤਾ ਉਪਚਿਤਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ **ਕਤਤ੍ਤਾ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਸੁਞ੍ਞਤਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ 'ਮਗ੍ਗੋ' ਤਾਵ 'ਆਗਮਨਤੋ ਸਗੁਣਤੋ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋਤਿ ਤੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਨਾਮਂ ਲਭਤੀ'ਤਿ, ਇਦਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਕੁਸਲਾਧਿਕਾਰੇ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਪਰਿਯਾਯੇਨ ਸਗੁਣਤੋਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋਪਿ ਨਾਮਂ ਲਭਤਿ। ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ ਹੇਸਾ। ਅਭਿਧਮ੍ਮਕਥਾ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਸਗੁਣਤੋ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਵਾ ਨਾਮਂ ਨ ਲਭਤਿ, ਆਗਮਨਤੋਵ ਲਭਤਿ। ਆਗਮਨਮੇਵ ਹਿ ਧੁਰਂ। ਤਂ ਦੁਵਿਧਂ ਹੋਤਿ – ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਮਨਂ ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਗਮਨਂ ਧੁਰਂ, ਫਲਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਂ ਧੁਰਨ੍ਤਿ, ਇਦਮ੍ਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਤੇਸੁ ਇਦਂ ਫਲਸ੍ਸ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨਂ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ ਮਗ੍ਗਾਗਮਨਂ ਧੁਰਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਸੋ ਪਨੇਸ ਮਗ੍ਗੋ ਆਗਮਨਤੋ 'ਸੁਞ੍ਞਤ'ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਸਗੁਣਤੋ ਚ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਚ 'ਅਨਿਮਿਤ੍ਤੋ''ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤੋ'ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਯਂ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਤੀਣਿ ਨਾਮਾਨਿ ਦੇਤਿ। ਕਥਂ? ਅਯਞ੍ਹਿ ਸੁਦ੍ਧਾਗਮਨਵਸੇਨੇਵ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ 'ਸੁਞ੍ਞਤਮਗ੍ਗੋ' ਸਯਂ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦਦਮਾਨੋ 'ਸੁਞ੍ਞਤ'ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਾਸਿ। 'ਸੁਞ੍ਞਤਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ' ਸਯਂ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦਦਮਾਨੋ 'ਅਨਿਮਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਾਸਿ। 'ਸੁਞ੍ਞਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਮਗ੍ਗੋ' ਸਯਂ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦਦਮਾਨੋ 'ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਾਸਿ। ਇਮਾਨਿ ਪਨ ਤੀਣਿ ਨਾਮਾਨਿ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰੇ ਫਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਨੋ ਅਪਰਭਾਗੇ ਵਲਞ੍ਜਨਕਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾ। ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਨ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਦੀਹਿ ਤੀਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਵੁਟ੍ਠਿਤਵੁਟ੍ਠਿਤਵਿਪਸ੍ਸਨਾਵਸੇਨ ਅਨਿਮਿਤ੍ਤਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਸੁਞ੍ਞਤਸਙ੍ਖਾਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਫਲਾਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਂ ਤਾਨੇਵ ਸਙ੍ਖਾਰਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। ਅਨਿਚ੍ਚਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਦੀਨਿ ਞਾਣਾਨਿ ਅਨੁਲੋਮਞਾਣਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਯੋ ਚਾਯਂ ਸੁਞ੍ਞਤਮਗ੍ਗੇ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਮਗ੍ਗੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਯਮ੍ਪਿ ਹਿ ਸੁਦ੍ਧਾਗਮਨਵਸੇਨ ਲਦ੍ਧਨਾਮੋ 'ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਮਗ੍ਗੋ' ਸਯਂ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦਦਮਾਨੋ 'ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਾਸਿ। 'ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਅਨਿਮਿਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋ' ਸਯਂ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦਦਮਾਨੋ 'ਅਨਿਮਿਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਾਸਿ। 'ਅਪ੍ਪਣਿਹਿਤਸੁਞ੍ਞਤਮਗ੍ਗੋ' ਸਯਂ ਆਗਮਨੀਯਟ੍ਠਾਨੇ ਠਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਫਲਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਦਦਮਾਨੋ 'ਸੁਞ੍ਞਤ'ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਂ ਅਕਾਸਿ। ਇਮਾਨਿਪਿ ਤੀਣਿ ਨਾਮਾਨਿ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰੇ ਫਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਪਰਭਾਗੇ ਵਲਞ੍ਜਨਕਫਲਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯਾਤਿ। ਏਵਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਵਿਪਾਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਤਿਗੁਣਾਨਿ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਯਥਾ ਪਨ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਅਧਿਪਤਿਂ ਲਭਾਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਕੁਸਲਾਨਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲਾਨਞ੍ਹਿ ਅਞ੍ਞੋ ਆਯੂਹਨਕਾਲੋ ਅਞ੍ਞੋ ਵਿਪਚ੍ਚਨਕਾਲੋ। ਤੇਨ ਤਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਅਧਿਪਤਿਂ ਲਭਾਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਾਨਿ ਪਨ ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਾਯ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਵੀਰਿਯੇ, ਤਾਯ ਸਤਿਯਾ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਾਧਿਮ੍ਹਿ, ਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਾਯ , ਅਪਣ੍ਣਕਂ ਅਵਿਰਦ੍ਧਂ ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਲਭਨ੍ਤਿ, ਤੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਅਧਿਪਤਿਂ ਲਭਾਪੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ।

ਯਥਾ ਹਿ ਪਰਿਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਅਗ੍ਗਿਨੋ ਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਅਗ੍ਗਿਸ੍ਮਿਂ ਨਿਬ੍ਬੁਤਮਤ੍ਤੇਯੇਵ ਉਣ੍ਹਾਕਾਰੋ ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਤ੍ਵਾ ਕਿਞ੍ਚਿ ਨ ਹੋਤਿ, ਮਹਨ੍ਤਂ ਪਨ ਆਦਿਤ੍ਤਂ ਅਗ੍ਗਿਕ੍ਖਨ੍ਧਂ ਨਿਬ੍ਬਾਪੇਤ੍ਵਾ ਗੋਮਯਪਰਿਭਣ੍ਡੇ ਕਤੇਪਿ ਉਣ੍ਹਾਕਾਰੋ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤੋਵ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਤੇਭੂਮਕਕੁਸਲੇ ਅਞ੍ਞੋ ਕਮ੍ਮਕ੍ਖਣੋ ਅਞ੍ਞੋ ਵਿਪਾਕਕ੍ਖਣੋ ਪਰਿਤ੍ਤਅਗ੍ਗਿਟ੍ਠਾਨੇ ਉਣ੍ਹਭਾਵਨਿਬ੍ਬੁਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਅਧਿਪਤਿਂ ਲਭਾਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੇ ਪਨ ਤਾਯ ਸਦ੍ਧਾਯ...ਪੇ॰... ਤਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਵੂਪਸਨ੍ਤਾਯ, ਮਗ੍ਗਾਨਨ੍ਤਰਮੇਵ ਫਲਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ,

ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਂ ਅਧਿਪਤਿਂ ਲਭਾਪੇਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ – 'ਵਿਪਾਕੇ ਅਧਿਪਤਿ ਨਤ੍ਥਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰ'ਨ੍ਤਿ।

੫੫੫. ਚਤੁਤ੍ਥਫਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨੋ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਨਿਟ੍ਠਿਤਞਾਣਕਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਅਞ੍ਞਾਤਾਵੀਨਂ ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਸਚ੍ਚੇਸੁ ਨਿਟ੍ਠਿਤਕਿਚ੍ਚਾਨਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਞਤ੍ਵਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠਸਾਧਨੇਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇਪਿਸ੍ਸ **ਅਞ੍ਞਾਤਾਵੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਆਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾਨਂ। **ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ। **ਅਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਆਜਾਨਨਾ, **ਪਞ੍ਞਾ ਪਜਾਨਨਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨੇਵ। **ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ ਮਗ੍ਗਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ ਫਲਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗਂ, ਫਲਮਗ੍ਗੇ ਚ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਅਪਿਚੇਤ੍ਥ ਇਦਂ ਪਕਿਣ੍ਣਕਂ – ਏਕਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਏਕਂ ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਕਂ ਛ ਠਾਨਾਨਿ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਏਕਂ ਏਕਂ ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਕਞ੍ਹਿ 'ਅਨਞ੍ਞਾਤਞ੍ਞਸ੍ਸਾਮੀਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ' ਏਕਂ ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਂ। ਏਕਂ 'ਅਞ੍ਞਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ' ਹੇਟ੍ਠਾ ਤੀਣਿ ਫਲਾਨਿ, ਉਪਰਿ ਤਯੋ ਮਗ੍ਗੇਤਿ ਛ ਠਾਨਾਨਿ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਏਕਂ 'ਅਞ੍ਞਾਤਾਵਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ' ਏਕਂ ਠਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ ਅਰਹਤ੍ਤਫਲਂ। ਸਬ੍ਬੇਸੁਪਿ ਮਗ੍ਗਫਲੇਸੁ ਅਤ੍ਥਤੋ ਅਟ੍ਠ ਅਟ੍ਠ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੀਤਿ ਚਤੁਸਟ੍ਠਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਕਥਿਤਾਨਿ। ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਪਨ ਨਵ ਨਵ ਕਤ੍ਵਾ ਦ੍ਵਾਸਤ੍ਤਤਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਮਗ੍ਗੇ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਫਲੇਪਿ ਮਗ੍ਗਙ੍ਗਂ। ਮਗ੍ਗੇ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ ਫਲੇਪਿ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ਮਗ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਆਰਤਿ ਵਿਰਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਫਲਕ੍ਖਣੇਪਿ ਆਰਤਿ ਵਿਰਤੀਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਗ੍ਗੋ ਮਗ੍ਗਭਾਵੇਨੇਵ ਮਗ੍ਗੋ, ਫਲਂ ਪਨ ਮਗ੍ਗਂ ਉਪਾਦਾਯ ਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ; ਫਲਙ੍ਗਂ ਫਲਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤੁਮ੍ਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਮਗ੍ਗੇ ਬੁਜ੍ਝਨਕਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗੋਤਿ ਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ, ਫਲੇ ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਅਙ੍ਗੋਤਿ ਸਮ੍ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗੋ। ਮਗ੍ਗੇ ਆਰਮਣਵਿਰਮਣਵਸੇਨੇਵ ਆਰਤਿ ਵਿਰਤਿ। ਫਲੇ ਪਨ ਆਰਤਿਵਿਰਤਿਵਸੇਨਾਤਿ।

ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਵਿਪਾਕਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਥਾ

੫੫੬. ਇਤੋ ਪਰਾਨਿ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਨਿ – ਪਞ੍ਚ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਏਕਾ ਮਨੋਧਾਤੁ, ਏਕਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੂਤਿ ਇਮਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ – ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੇਹਿ ਤਾਦਿਸੇਹੇਵ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਸਦਿਸਾਨਿ।

ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਾਨਿ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾਨਿ ਇਮਾਨਿ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਾਨਿ। ਤਾਨਿ ਚ ਇਟ੍ਠਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇਸੁ ਆਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਇਮਾਨਿ ਅਨਿਟ੍ਠਅਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇਸੁ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਸੁਖਸਹਗਤਂ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ, ਇਧ ਦੁਕ੍ਖਸਹਗਤਂ । ਤਤ੍ਥ ਚ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਂ ਆਦਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ। ਇਧ ਪਨ ਏਕਾਦਸਵਿਧੇਨਾਪਿ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਨ ਕਮ੍ਮੇ ਆਯੂਹਿਤੇ ਕਮ੍ਮਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਚਤੂਸੁ ਅਪਾਯੇਸੁ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਪਚ੍ਚਤਿ; ਦੁਤਿਯਵਾਰਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਯਾਵਤਾਯੁਕਂ ਭਵਙ੍ਗਂ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਅਨਿਟ੍ਠਅਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਯ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਵੀਥਿਯਾ ਸਨ੍ਤੀਰਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਬਲਵਾਰਮ੍ਮਣੇ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਮਰਣਕਾਲੇ ਚੁਤਿ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ, ਏਵਂ ਪਞ੍ਚਸੁ ਏਵ ਠਾਨੇਸੁ ਵਿਪਚ੍ਚਤੀਤਿ।

ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤਵਣ੍ਣਨਾ

ਮਨੋਧਾਤੁਚਿਤ੍ਤਂ

੫੬੬. ਇਦਾਨਿ ਕਿਰਿਯਾਬਜਾਕਤੰ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬਜਾਕਤਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਤਤ੍ਥ **ਕਿਰਿਯਾ**ਤਿ ਕਰਣਮਤ੍ਤੰ। ਸਬ੍ਬੇਸੁਯੇਵ ਹਿ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਯੰ ਜਵਨਭਾਵੰ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਤੰ ਵਾਤਪੁਪ੍ਫੰ ਵਿਯ। ਯੰ ਜਵਨਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤੰ ਤੰ ਛਿਨ੍ਨਮੂਲਕਰੁਕ੍ਖਪੁਪ੍ਫੰ ਵਿਯ ਅਫਲੰ ਹੋਤਿ, ਤੰਤੰ ਕਿਚ੍ਚਸਾਧਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਨ ਕਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਰਿਯਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। **ਨੇਵਕੁਸਲਾਨਾਕੁਸਲਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਕੁਸਲਮੂਲਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਕੁਸਲਹੇਤੁਨੋ ਅਭਾਵਾ 'ਨੇਵਕੁਸਲਾ'; ਅਕੁਸਲਮੂਲਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਅਕੁਸਲਹੇਤੁਨੋ ਅਭਾਵਾ 'ਨੇਵਅਕੁਸਲਾ'; ਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਅਯੋਨਿਸੋਮਨਸਿਕਾਰਸਙ੍ਖਾਤਾਨਮ੍ਪਿ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਪਚ੍ਚਯਾਨੰ ਅਭਾਵਾ '**ਨੇਵਕੁਸਲਾਨਾਕੁਸਲਾ**'। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਜਨਕਹੇਤੁਨੋ ਅਭਾਵਾ **ਨੇਵਕਮ੍ਮਵਿਪਾਕਾ**।

ਇਧਾਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਕਗ੍ਗਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਿਤਿਮਤ੍ਤਮੇਵ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਮਨੋਧਾਤੁਯੋ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯੋ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਨ੍ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਸਤ੍ਤਰਸਸੁ ਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਦੁਬ੍ਬਲਤ੍ਤਾ ਸਣ੍ਠਿਤਿ ਅਵਟ੍ਠਿਤਿਆਦੀਨਿ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ। ਸੇਸੰ ਸਬ੍ਬੰ ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ, ਅਞ੍ਞਤ੍ਰ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਾ। ਤਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਨ੍ਤਰੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਦੰ ਪਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਵਲਞ੍ਜਨਕਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਪੁਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਕਥੰ? ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਤਾਵ ਇਟ੍ਠਇਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤਅਨਿਟ੍ਠਅਨਿਟ੍ਠਮਜ੍ਝਤ੍ਤੇਸੁ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੇਸੁ ਯੇਨ ਕੇਨਚਿ ਪਸਾਦੇ ਘਟ੍ਟਿਤੇ ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਆਵਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕੰ ਹੁਤ੍ਵਾ ਭਵਙ੍ਗੰ ਆਵਟ੍ਟਯਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੋਤਦ੍ਵਾਰਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋਤਿ।

ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁਚਿਤ੍ਤੰ ਨਿਟ੍ਠਿਤੰ।

ਕਿਰਿਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਚਿਤ੍ਤਾਨਿ

੫੬੮. ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਹੋਤਿ…ਪੇ॰… ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਤਿ, ਇਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਅਞ੍ਞੇਸੰ ਅਸਾਧਾਰਣੰ। ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸੇਵ ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕੰ। ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਹਿ ਪਧਾਨਸਾਰੁਪ੍ਪੰ ਠਾਨੰ ਦਿਸ੍ਵਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਇਮਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਸੋਤਦ੍ਵਾਰੇ ਭਣ੍ਡਭਾਜਨੀਯਟ੍ਠਾਨੰ ਪਤ੍ਵਾ ਮਹਾਸਦ੍ਦੰ ਕਤ੍ਵਾ ਲੁਦ੍ਧਲੁਦ੍ਧੇਸੁ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੇਸੁ 'ਏਵਰੂਪਾ ਨਾਮ ਮੇ ਲੋਲੁਪ੍ਪਤਣ੍ਹਾ ਪਹੀਨਾ'ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਘਾਨਦ੍ਵਾਰੇ ਗਨ੍ਧੇਹਿ ਵਾ ਪੁਪ੍ਫੇਹਿ ਵਾ ਚੇਤਿਯੰ ਪੂਜੇਨ੍ਤੋ ਇਮਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਜਿਵ੍ਹਾਦ੍ਵਾਰੇ ਰਸਸਮ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੰ ਲਦ੍ਧਾ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ 'ਸਾਰਣੀਯਧਮ੍ਮੋ ਵਤ ਮੇ ਪੂਰਿਤੋ'ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਅਭਿਸਮਾਚਾਰਿਕਵਤ੍ਤੰ ਕਰੋਨ੍ਤੋ 'ਕਾਯਦ੍ਵਾਰੇ ਮੇ ਵਤ੍ਤੰ ਪੂਰਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸੋਮਨਸ੍ਸਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਤਾਵ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਲਬ੍ਭਤਿ।

ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਮਾਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਜੋਤਿਪਾਲਮਾਣਵ(ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੮੨ ਆਦਯੋ) ਮਗ੍ਘਦੇਵਰਾਜ(ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੦੮ ਆਦਯੋ) ਕਣ੍ਹਤਾਪਸਾਦਿਕਾਲਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ (ਜਾ॰ ੧.੧੦.੧੧ ਆਦਯੋ) ਕਤੰ ਕਾਰਣੰ ਆਵਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਤਥਾਗਤੋ ਸਿਤੰ ਪਾਤ੍ਵਾਕਾਸਿ। ਤੰ ਪਨ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਕਿਚ੍ਚੰ। ਤੇਸੰ ਪਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਞਾਣਾਨੰ ਚਿਣ੍ਣਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਇਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹਾਸਯਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਨਾਗਤੇ 'ਤਨ੍ਤਿਸ੍ਸਰੋ ਮੁਦਿਙ੍ਗਸ੍ਸਰੋ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਸਿਤੰ ਪਾਤ੍ਵਾਕਾਸਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਾਨੰ ਕਿਚ੍ਚੰ। ਤੇਸੰ ਪਨ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਞਾਣਾਨੰ ਚਿਣ੍ਣਪਰਿਯਨ੍ਤੇ ਇਦੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਹਾਸਯਮਾਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਪਨਸ੍ਸ ਸੇਸਅਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਬਲਵਤਰਤਾਯ ਚਿਤ੍ਤੇਕਗ੍ਗਤਾ ਸਮਾਧਿਬਲੰ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਾ। ਵੀਰਿਯਮ੍ਪਿ ਵੀਰਿਯਬਲੰ ਪਾਪੇਤ੍ਵਾ। ਉਦ੍ਦੇਸਵਾਰੇ ਪਨ 'ਸਮਾਧਿਬਲੰ ਹੋਤਿ ਵੀਰਿਯਬਲੰ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਅਨਾਗਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣੇਨ ਬਲਟ੍ਠੇਨੇਤੰ ਦ੍ਵਯੰ ਬਲੰ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ 'ਨੇਵ ਕੁਸਲੰ ਨਾਕੁਸਲੰ' ਤਸ੍ਮਾ ਬਲਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਵਾਨ ਠਪਿਤੰ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਬਲੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਸਙ੍ਗਹਵਾਰੇਪਿ 'ਦ੍ਵੇ ਬਲਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸੇਸੰ ਸਬ੍ਬੰ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

੫੭੪. ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਤਿ ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤੀਸੁ ਭਵੇਸੁ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਸਚਿਤ੍ਤਕਸਤ੍ਤਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਂ, ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਸਚਿਤ੍ਤਕਸ੍ਸ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮ। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਪਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਂ ਹੋਤਿ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਆਵਜ੍ਜਨਂ। ਛ ਅਸਾਧਾਰਣਞਾਣਾਨਿਪਿ ਇਮਿਨਾ ਗਹਿਤਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ। ਮਹਾਗਜਂ ਨਾਮੇਤਂ ਚਿਤ੍ਤਂ; ਇਮਸ੍ਸ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। 'ਅਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਗਤਿਕਂ ਨਾਮ ਕਤਮ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ 'ਇਦ'ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਪੁਰਿਮਚਿਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਸਪ੍ਪੀਤਿਕਤ੍ਤਾ ਨਵਙ੍ਗਿਕੋ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਵਿਭਤ੍ਤੋ। ਇਧ ਨਿਪ੍ਪੀਤਿਕਤ੍ਤਾ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਿਕੋ।

ਇਦਾਨਿ ਯਾਨਿ ਕੁਸਲਤੋ ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਚਿਤ੍ਤਾਨੇਵ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤਾਯ ਕਿਰਿਯਾਨਿ ਜਾਤਾਨਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿ ਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

ਇਧ ਠਤ੍ਵਾ ਹਸਨਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਸਮੋਧਾਨੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਕਤਿ ਪਨੇਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਵੁਚ੍ਚਤੇ ਤੇਰਸ। ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਹਿ ਕੁਸਲਤੋ ਚਤੂਹਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੇਹਿ, ਅਕੁਸਲਤੋ ਚਤੂਹੀਤਿ, ਅਟ੍ਠਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਹਸਨ੍ਤਿ। ਸੇਕ੍ਖਾ ਕੁਸਲਤੋ ਚਤੂਹਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੇਹਿ, ਅਕੁਸਲਤੋ ਦ੍ਵੀਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੇਹੀਤਿ, ਛਹਿ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਹਸਨ੍ਤਿ। ਖੀਣਾਸਵਾ ਕਿਰਿਯਤੋ ਪਞ੍ਚਹਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤੇਹਿ ਹਸਨ੍ਤੀਤਿ।

ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਂ

੫੭੭. ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ **ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਸੁਖਵਿਹਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮੇ, ਇਮਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ, ਸੁਖਵਿਹਾਰਮਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਕਾਲੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਯਾਵ ਨ ਨਂ ਸਮਾਪਜ੍ਜਤਿ ਤਾਵ ਕੁਸਲਾਵ ਸਮਾਪਨ੍ਨਕਾਲੇ ਕਿਰਿਯਾ ਹੋਤਿ। ਖੀਣਾਸਵਕਾਲੇ ਪਨਸ੍ਸ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਾ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਾਵ ਹੋਤਿ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਂ ਤਂਸਦਿਸਤ੍ਤਾ ਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ।

ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਅਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਅਬਜਾਕਤਪਦਂ ਪਨ ਨੇਵ ਤਾਵ ਨਿਟ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ।

ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੨. ਰੂਪਕਣ੍ਡੋ

ਉਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਇਦਾਨਿ ਰੂਪਕਣ੍ਡਂ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਪੁਨ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡੇ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਞ੍ਚੇਵ ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤਞ੍ਚ ਨਿਸ੍ਸੇਸਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਾਜਿਤਂ, ਰੂਪਾਬ੍ਯਾਕਤਨਿਬ੍ਬਾਨਾਬ੍ਯਾਕਤਾਨਿ ਪਨ ਅਕਥਿਤਾਨਿ, ਤਾਨਿ ਕਥੇਤੁਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ ਸਮੋਧਾਨੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਪਾਕਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ **ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਾਨਞ੍ਚੇਵ ਅਕੁਸਲਾਨਞ੍ਚ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਵਸੇਨ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਰੂਪਾਵਚਰਾਦੀਸੁ ਵਾ ਅਞ੍ਞਤਰਂ, ਤਸ੍ਮਾ '**ਕਾਮਾਵਚਰਾ**'ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਤਦੇਵ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਂ ਭੂਮਨ੍ਤਰਵਸੇਨ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤਂ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪਿ ਹੋਤਿ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋਪਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਂ।

ਏਵਂ ਵਿਪਾਕਾਬ੍ਯਾਕਤਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਸੇਨ ਭੂਮਨ੍ਤਰਵਸੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨਾਤਿ ਤੀਹਿ ਨਯੇਹਿ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਪੁਨ ਕਿਰਿਯਾਬ੍ਯਾਕਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਯੇ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਕਿਰਿਯਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ 'ਕਾਮਾਵਚਰਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ'ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਹੇਟ੍ਠਾ ਪਨ ਗਹਿਤਮੇਵਾਤਿ ਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸ੍ਸਜ੍ਜਿਤਂ। ਇਦਾਨਿ ਅਵਿਭਤ੍ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਸਬ੍ਬਞ੍ਚ ਰੂਪਂ ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਚ ਧਾਤੂ**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ '**ਸਬ੍ਬਞ੍ਚ ਰੂਪ**'ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਨ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਰੂਪਾਨਿ ਛਨ੍ਨਵੁਤਿਰੂਪਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋ ਗਹਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। '**ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਚ ਧਾਤੂ**'ਤਿ ਪਦੇਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ '**ਅਬ੍ਯਾਕਤਾ ਧਮ੍ਮਾ**'ਤਿ ਪਦਂ ਨਿਟ੍ਠਿਤਂ ਹੋਤਿ।

੫੮੪. **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮਂ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਕਸ੍ਮਾ ਗਹਿਤਂ? ਹੇਟ੍ਠਾ ਰੂਪਾਬ੍ਯਾਕਤਂ ਸਙ੍ਖੇਪੇਨ ਕਥਿਤਂ। ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਏਕਕਦੁਕਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕ...ਪੇ॰... ਏਕਾਦਸਕਵਸੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਇਦਂ ਗਹਿਤਂ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ 'ਸਬ੍ਬਞ੍ਚ ਰੂਪਂ, ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਚ ਧਾਤੂ'ਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਪਦਦ੍ਵਯੇ 'ਕਤਮਂ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਨਾਮ'? ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਮਹਾਭੂਤਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ । ਤਤ੍ਥ **ਚਤ੍ਤਾਰੋ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਤੇਨ ਤੇਸਂ ਊਨਾਧਿਕਭਾਵਂ ਨਿਵਾਰੇਤਿ। 'ਚ'-ਸਦ੍ਦੋ ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡਨਤ੍ਥੋ। ਤੇਨ ਨ ਕੇਵਲਂ 'ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਭੂਤਾਵ' ਰੂਪਂ, ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥੀਤਿ 'ਉਪਾਦਾਰੂਪਂ' ਸਮ੍ਪਿਣ੍ਡੇਤਿ।

ਮਹਾਭੂਤਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਮਹਨ੍ਤਪਾਤੁਭਾਵਾਦੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਮਹਾਭੂਤਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਮਹਨ੍ਤਪਾਤੁਭਾਵਤੋ, ਮਹਾਭੂਤਸਾਮਞ੍ਞਤੋ, ਮਹਾਪਰਿਹਾਰਤੋ, ਮਹਾਵਿਕਾਰਤੋ, ਮਹਨ੍ਤਭੂਤਤ੍ਤਾ ਚਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ '**ਮਹਨ੍ਤਪਾਤੁਭਾਵਤੋ**'ਤਿ, ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਨ੍ਤਾਨੇਪਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਨ੍ਤਾਨੇਪਿ ਮਹਨ੍ਤਾਨਿ ਪਾਤੁਭੂਤਾਨਿ। ਤੇਸਂ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਨ੍ਤਾਨੇ ਏਵਂ ਮਹਨ੍ਤਪਾਤੁਭਾਵਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਏਕਞ੍ਹਿ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਂ ਆਯਾਮਤੋ ਚ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਚ ਯੋਜਨਾਨਂ ਦ੍ਵਾਦਸ ਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਤੀਣਿ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਤਾਨਿ ਪਞ੍ਞਾਸਞ੍ਚ ਯੋਜਨਾਨਿ। ਪਰਿਕ੍ਖੇਪਤੋ –

> ਸਬ੍ਬਂ ਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਛਤ੍ਤਿਂਸ ਪਰਿਮਣ੍ਡਲਂ।
> ਦਸ ਚੇਵ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਅਡ੍ਢੁਡ੍ਢਾਨਿ ਸਤਾਨਿ ਚ॥ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧੩੭)।

ਤਤ੍ਥ –

> ਦੁਵੇ ਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਨਹੁਤਾਨਿ ਚ।

ਏਤ੍ਤਕੰ ਬਹਲਤ੍ਤੇਨ, ਸਙ੍ਖਾਤਾਯੰ ਵਸੁਨ੍ਧਰਾ॥ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧੩੭)।

ਤਸ੍ਸਾਯੇਵ ਸਨ੍ਧਾਰਕੰ –

ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਅਟ੍ਠੇਵ ਨਹੁਤਾਨਿ ਚ।
ਏਤ੍ਤਕੰ ਬਹਲਤ੍ਤੇਨ, ਜਲੰ ਵਾਤੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੰ॥

ਤਸ੍ਸਾਪਿ ਸਨ੍ਧਾਰਕੋ –

ਨਵਸਤਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਮਾਲੁਤੋ ਨਭਮੁਗ੍ਗਤੋ।
ਸਟ੍ਠਿ ਚੇਵ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਏਸਾ ਲੋਕਸ੍ਸ ਸਣ੍ਠਿਤਿ॥

ਏਵੰ ਸਣ੍ਠਿਤੇ ਚੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾਨੰ –

ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਅਜ੍ਝੋਗਾਲ੍ਹੋ ਮਹਣ੍ਣਵੇ।
ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤੋ ਤਾਵਦੇਵ, ਸਿਨੇਰੁ ਪਬ੍ਬਤੁਤ੍ਤਮੋ॥

ਤਤੋ ਉਪਡ੍ਢੁਪਡ੍ਢੇਨ, ਪਮਾਣੇਨ ਯਥਾਕ੍ਕਮੰ।
ਅਜ੍ਝੋਗਾਲ੍ਹੁਗ੍ਗਤਾ ਦਿਬ੍ਬਾ, ਨਾਨਾਰਤਨਚਿਤ੍ਤਿਤਾ॥

ਯੁਗਨ੍ਧਰੋ ਈਸਧਰੋ, ਕਰਵੀਕੋ ਸੁਦਸ੍ਸਨੋ।
ਨੇਮਿਨ੍ਧਰੋ ਵਿਨਤਕੋ, ਅਸ੍ਸਕਣ੍ਣੋ ਗਿਰਿ ਬ੍ਰਹਾ॥

ਏਤੇ ਸਤ੍ਤ ਮਹਾਸੇਲਾ, ਸਿਨੇਰੁਸ੍ਸ ਸਮਨ੍ਤਤੋ।
ਮਹਾਰਾਜਾਨਮਾਵਾਸਾ ਦੇਵਯਕ੍ਖਨਿਸੇਵਿਤਾ॥

ਯੋਜਨਾਨੰ ਸਤਾਨੁਚ੍ਚੋ, ਹਿਮਵਾ ਪਞ੍ਚ ਪਬ੍ਬਤੋ।
ਯੋਜਨਾਨੰ ਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਤੀਣਿ ਆਯਤਵਿਤ੍ਥਤੋ।
ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸੇਹਿ, ਕੂਟੇਹਿ ਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤੋ॥

ਤਿਪਞ੍ਚਯੋਜਨਕ੍ਖਨ੍ਧਪਰਿਕ੍ਖੇਪਾ ਨਗਵ੍ਹਯਾ।
ਪਞ੍ਞਾਸਯੋਜਨਕ੍ਖਨ੍ਧਸਾਖਾਯਾਮਾ ਸਮਨ੍ਤਤੋ॥

ਸਤਯੋਜਨਵਿਤ੍ਥਿਣ੍ਣਾ , ਤਾਵਦੇਵ ਚ ਉਗ੍ਗਤਾ।
ਜਮ੍ਬੁ ਯਸ੍ਸਾਨੁਭਾਵੇਨ, ਜਮ੍ਬੁਦੀਪੋ ਪਕਾਸਿਤੋ॥ (ਪਾਰਾ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧; ਵਿਸੁਦ੍ਧਿ॰ ੧.੧੩੭)।

ਯਞ੍ਚੇਤੰ ਜਮ੍ਬੁਯਾ ਪਮਾਣੰ ਤਦੇਵ ਅਸੁਰਾਨੰ ਚਿਤ੍ਤਪਾਟਲਿਯਾ, ਗਰੁਲ਼ਾਨੰ ਸਿਮ੍ਬਲਿਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਅਪਰਗੋਯਾਨੇ ਕਦਮ੍ਬਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਉਤ੍ਤਰਕੁਰੂਮ੍ਹਿ ਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਸ੍ਸ, ਪੁਬ੍ਬਵਿਦੇਹੇ ਸਿਰੀਸਸ੍ਸ, ਤਾਵਤਿੰਸੇਸੁ ਪਾਰਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕਸ੍ਸਾਤਿ। ਤੇਨਾਹੁ ਪੋਰਾਣਾ –

ਪਾਟਲੀ ਸਿਮ੍ਬਲੀ ਜਮ੍ਬੁ, ਦੇਵਾਨੰ ਪਾਰਿਚ੍ਛਤ੍ਤਕੋ।

ਕਦਮ੍ਬੋ ਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖੋ ਚ, ਸਿਰੀਸੇਨ ਭਵਤਿ ਸਤ੍ਤਮਨ੍ਤਿ॥

ਦ੍ਵੇਅਸੀਤਿਸਹਸ੍ਸਾਨਿ, ਅਜ੍ਝੋਗਾਲ੍ਹੋ ਮਹਣ੍ਣਵੇ।
ਉਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤੋ ਤਾਵਦੇਵ, ਚਕ੍ਕਵਾਲਸਿਲੁਚ੍ਚਯੋ।
ਪਰਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ, ਲੋਕਧਾਤੁਮਯੰ ਠਿਤੋਤਿ॥

ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕਸਨ੍ਤਾਨੇਪਿ ਮਚ੍ਛਕਚ੍ਛਪਦੇਵਦਾਨਵਾਦਿਸਰੀਰਵਸੇਨ ਮਹਨ੍ਤਾਨੇਵ ਪਾਤੁਭੂਤਾਨਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ ਭਗਵਤਾ – ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਹਾਸਮੁਦ੍ਦੇ ਯੋਜਨਸਤਿਕਾਪਿ ਅਤ੍ਤਭਾਵਾਤਿ''ਆਦਿ।

'**ਮਹਾਭੂਤਸਾਮਞ੍ਞਤੋ**'ਤਿ ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਯਥਾ ਮਾਯਾਕਾਰੋ ਅਮਣਿੰਯੇਵ ਉਦਕੰ ਮਣਿੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਅਸੁਵਣ੍ਣੰਯੇਵ ਲੇਡ੍ਡੁੰ ਸੁਵਣ੍ਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਯਥਾ ਚ ਸਯੰ ਨੇਵ ਯਕ੍ਖੋ ਨ ਪਕ੍ਖੀ ਸਮਾਨੋ ਯਕ੍ਖਭਾਵਮ੍ਪਿ ਪਕ੍ਖਿਭਾਵਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਸਯੰ ਅਨੀਲਾਨੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਨੀਲੰ ਉਪਾਦਾਰੂਪੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤਿ, ਅਪੀਤਾਨਿ... ਅਲੋਹਿਤਾਨਿ... ਅਨੋਦਾਤਾਨੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਓਦਾਤੰ ਉਪਾਦਾਰੂਪੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੀਤਿ ਮਾਯਾਕਾਰਮਹਾਭੂਤਸਾਮਞ੍ਞਤੋ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ। ਯਥਾ ਚ ਯਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਯੰ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਿ ਨੇਵ ਤੇਸੰ ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਨ ਬਹਿਠਾਨੰ ਉਪਲਬ੍ਭਤਿ, ਨ ਚ ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਏਤਾਨਿਪਿ ਨੇਵ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਨ ਬਹਿ ਠਿਤਾਨਿ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀਤਿ। ਅਚਿਨ੍ਤੇਯ੍ਯਟ੍ਠਾਨਤਾਯ ਯਕ੍ਖਾਦਿਮਹਾਭੂਤਸਾਮਞ੍ਞਤੋਪਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ।

ਯਥਾ ਚ ਯਕ੍ਖਿਨੀਸਙ੍ਖਾਤਾਨਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਮਨਾਪੇਹਿ ਵਣ੍ਣਸਣ੍ਠਾਨਵਿਕ੍ਖੇਪੇਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਯਾਨਕਭਾਵੰ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤੇ ਵਞ੍ਚੇਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਏਤਾਨਿਪਿ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਸਰੀਰਾਦੀਸੁ ਮਨਾਪੇਨ ਛਵਿਵਣ੍ਣੇਨ, ਮਨਾਪੇਨ ਅਙ੍ਗਪਚ੍ਚਙ੍ਗਸਣ੍ਠਾਨੇਨ, ਮਨਾਪੇਨ ਚ ਹਤ੍ਥਪਾਦਙ੍ਗੁਲਿਭਮੁਕਵਿਕ੍ਖੇਪੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਕ੍ਖਲ਼ਤਾਦਿਭੇਦੰ ਸਰਸਲਕ੍ਖਣੰ ਪਟਿਚ੍ਛਾਦੇਤ੍ਵਾ ਬਾਲਜਨੰ ਵਞ੍ਚੇਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਭਾਵੰ ਦਟ੍ਠੁੰ ਨ ਦੇਨ੍ਤਿ। ਇਤਿ ਵਞ੍ਚਕਟ੍ਠੇਨ ਯਕ੍ਖਿਨੀਮਹਾਭੂਤਸਾਮਞ੍ਞਤੋਪਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ।

'**ਮਹਾਪਰਿਹਾਰਤੋ**'ਤਿ ਮਹਨ੍ਤੇਹਿ ਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਪਰਿਹਰਿਤਬ੍ਬਤੋ। ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ ਉਪਨੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਮਹਨ੍ਤੇਹਿ ਘਾਸਚ੍ਛਾਦਨਾਦੀਹਿ ਭੂਤਾਨਿ ਪਵਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ। ਮਹਾਪਰਿਹਾਰਾਨਿ ਵਾ ਭੂਤਾਨੀਤਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ।

'**ਮਹਾਵਿਕਾਰਤੋ**'ਤਿ ਭੂਤਾਨੰ ਮਹਾਵਿਕਾਰਤੋ। ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾਨਿਪਿ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਾਨਿਪਿ ਮਹਾਵਿਕਾਰਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਾਨੰ ਕਪ੍ਪਵੁਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਕਾਰਮਹਤ੍ਤੰ ਪਾਕਟੰ ਹੋਤਿ, ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾਨੰ ਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਕਾਲੇ। ਤਥਾ ਹਿ –

ਭੂਮਿਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤਾ ਯਾਵ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕਾ ਵਿਧਾਵਤਿ।
ਅਚ੍ਚਿ ਅਚ੍ਚਿਮਤੋ ਲੋਕੇ, ਦਯ੍ਹਮਾਨਮ੍ਹਿ ਤੇਜਸਾ॥

ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸੇਕੰ, ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੰ ਵਿਲੀਯਤਿ।
ਕੁਪਿਤੇਨ ਯਦਾ ਲੋਕੋ, ਸਲਿਲੇਨ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ॥

ਕੋਟਿਸਤਸਹਸ੍ਸੇਕੰ , ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ੰ ਵਿਕੀਰਤਿ।
ਵਾਯੋਧਾਤੁਪ੍ਪਕੋਪੇਨ, ਯਦਾ ਲੋਕੋ ਵਿਨਸ੍ਸਤਿ॥

ਪਤ੍ਥਦ੍ਧੋ ਭਵਤਿ ਕਾਯੋ, ਦਟ੍ਠੋ ਕਟ੍ਠਮੁਖੇਨ ਵਾ।
ਪਥਵੀਧਾਤੁਪ੍ਪਕੋਪੇਨ, ਹੋਤਿ ਕਟ੍ਠਮੁਖੇਵ ਸੋ॥

ਪੂਤਿਯੋ ਭਵਤਿ ਕਾਯੋ, ਦਟ੍ਠੋ ਪੂਤਿਮੁਖੇਨ ਵ◌ਾ।
ਆਪੋਧਾਤੁਪ੍ਪਕੋਪੇਨ, ਹੋਤਿ ਪੂਤਿਮੁਖੇਵ ਸੋ॥

ਸਨ੍ਤਤ੍ਤੋ ਭਵਤਿ ਕਾਯੋ, ਦਟ੍ਠੋ ਅਗ੍ਗਿਮੁਖੇਨ ਵ◌ਾ।
ਤੇਜੋਧਾਤੁਪ੍ਪਕੋਪੇਨ, ਹੋਤਿ ਅਗ੍ਗਿਮੁਖੇਵ ਸੋ॥

ਸਞ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਭਵਤਿ ਕਾਯੋ, ਦਟ੍ਠੋ ਸਤ੍ਥਮੁਖੇਨ ਵ◌ਾ।
ਵ◌ਾਯੋਧਾਤੁਪ੍ਪਕੋਪੇਨ, ਹੋਤਿ ਸਤ੍ਥਮੁਖੇਵ ਸੋ॥ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩.੪.੨੩੮)।

ਇਤਿ ਮਹਾਵ◌ਿਕਾਰਾਨਿ ਭੂਤਾਨੀਤਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ।

'ਮਹਨ੍ਤਭੂਤਤ੍ਤਾ ਚਾ'ਤਿ ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਮਹਨ੍ਤਾਨਿ ਮਹਤਾ ਵ◌ਾਯਾਮੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਭੂਤਾਨਿ ਵ◌ਿਜ੍ਜਮਾਨਤ੍ਤਾਤਿ, ਮਹਨ੍ਤਭੂਤਤ੍ਤਾ ਚ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ। ਏਵ◌ੰ ਮਹਨ੍ਤਪਾਤੁਭਾਵ◌ਾਦੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ।

ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਚ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਉਪਾਦਾਯ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਉਪਯੋਗਤ੍ਥੇ ਸਾਮਿਵਚਨਂ। ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਉਪਾਦਾਯ, ਨਿਸ੍ਸਾਯ, ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵਤ੍ਤਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਇਦਂ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ, ਪਦਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ ਤੇਵ◌ੀਸਤਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨੀਤਿ, ਸਤ੍ਤਵ◌ੀਸਤਿਪ੍ਪਭੇਦਂ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਨਾਮ।

ਏਕਵ◌ਿਧਰੂਪਸਙ੍ਗਹੋ

ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਵ◌ਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਏਕਵ◌ਿਧਾਦੀਹਿ ਏਕਾਦਸਹਿ ਸਙ੍ਗਹੇਹਿ ਮਾਤਿਕਂ ਠਪੇਨ੍ਤੋ **ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਨ ਹੇਤੂ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ '**ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪ**'ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਦਂ 'ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਨ ਹੇਤੁ' 'ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ ਅਹੇਤੁਕ'ਨ੍ਤਿ ਏਵ◌ੰ ਸਬ੍ਬਪਦੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬਂ। ਸਬ੍ਬਾਨੇਵ ਚੇਤਾਨਿ 'ਨ ਹੇਤੂ'ਤਿਆਦੀਨਿ ਤੇਚਤ੍ਤਾਲੀਸਪਦਾਨਿ ਉਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾਨਿ। ਤੇਸੁ ਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸਪਦਾਨਿ ਮਾਤਿਕਤੋ ਗਹੇਤ੍ਵ◌ਾ ਠਪਿਤਾਨਿ, ਅਵਸਾਨੇ ਤੀਣਿ ਮਾਤਿਕਾਮੁਤ੍ਤਕਾਨੀਤਿ। ਏਵ◌ੰ ਤਾਵ ਪਠਮੇ ਸਙ੍ਗਹੇ ਪਾਲ਼ਿਵਵਤ੍ਥਾਨਮੇਵ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਦੁਤਿਯਸਙ੍ਗਹਾਦੀਸੁ।

ਦੁਵ◌ਿਧਰੂਪਸਙ੍ਗਹੋ

ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਨਯੋ – ਦੁਤਿਯਸਙ੍ਗਹੇ ਤਾਵ ਸਤਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚ ਦੁਕਾ। ਤਤ੍ਥ **ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਉਪਾਦਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਨੋਉਪਾਦਾ**ਤਿਆਦਯੋ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਚੁਦ੍ਦਸ ਦੁਕਾ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸਮ੍ਬਨ੍ਧਾਭਾਵਤੋ ਪਕਿਣ੍ਣਕਦੁਕਾ ਨਾਮ। ਤਤੋ **ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੂ**ਤਿਆਦਯੋ ਪਞ੍ਚਵ◌ੀਸਤਿ ਦੁਕਾ ਵਤ੍ਥੁਅਵਤ੍ਥੁਉਪਪਰਿਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵਤ੍ਥੁਦੁਕਾ ਨਾਮ। ਤਤੋ **ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣ**ਨ੍ਤਿਆਦਯੋ ਪਞ੍ਚਵ◌ੀਸਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਾਰਮ੍ਮਣਉਪਪਰਿਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣਦੁਕਾ ਨਾਮ। ਤਤੋ **ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨ**ਨ੍ਤਿ ਆਦਯੋ ਦਸ ਆਯਤਨਾਨਾਯਤਨਉਪਪਰਿਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਆਯਤਨਦੁਕਾ ਨਾਮ। ਤਤੋ **ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੂ**ਤਿਆਦਯੋ ਦਸ ਧਾਤੁਅਧਾਤੁਉਪਪਰਿਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਧਾਤੁਦੁਕਾ ਨਾਮ। ਤਤੋ **ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯ**ਨ੍ਤਿਆਦਯੋ ਅਟ੍ਠ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਉਪਪਰਿਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਦੁਕਾ ਨਾਮ। ਤਤੋ **ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪਂ ਕਾਯਵ◌ਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿਆਦਯੋ ਦ੍ਵ◌ਾਦਸ ਸੁਖੁਮਾਸੁਖੁਮਰੂਪਉਪਪਰਿਕ੍ਖਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਸੁਖੁਮਰੂਪਦੁਕਾ ਨਾਮਾਤਿ। ਇਦਂ ਦੁਤਿਯਸਙ੍ਗਹੇ ਪਾਲ਼ਿਵਵਤ੍ਥਾਨਂ।

ਤਿਵ◌ਿਧਰੂਪਸਙ੍ਗਹੋ

੫੮੫. ਤਤਿਯਸਙ੍ਗਹੇ ਸਤੰ ਤੀਣਿ ਚ ਤਿਕਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਤਿਯਸਙ੍ਗਹੇ ਵੁੱਤੇਸੁ ਚੁਦ੍ਦਸਸੁ ਪਕਿਣ੍ਣਕਦੁਕੇਸੁ ਏਕੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਦੁਕੰ ਸੇਸੇਹਿ ਤੇਰਸਹਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਯੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੰ ਤੰ ਉਪਾਦਾ; ਯੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਬਾਹਿਰੰ ਤੰ ਅਤ੍ਥਿ ਉਪਾਦਾ , ਅਤ੍ਥਿ ਨੋਉਪਾਦਾਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਠਪਿਤਾ ਤੇਰਸ ਪਕਿਣ੍ਣਕਤਿਕਾ ਨਾਮ। ਤਤੋ ਤਮੇਵ ਦੁਕੰ ਸੇਸਦੁਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਯੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਬਾਹਿਰੰ ਤੰ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨ ਵਤ੍ਥੁ, ਯੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੰ ਤੰ ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁ, ਅਤ੍ਥਿ ਚਕ੍ਖੁਸਮ੍ਫਸ੍ਸਸ੍ਸ ਨ ਵਤ੍ਥੂਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸੇਸਤਿਕਾ ਠਪਿਤਾ। ਤੇਸੰ ਨਾਮਞ੍ਚ ਗਣਨਾ ਚ ਤੇਸੰਯੇਵ ਵਤ੍ਥੁਦੁਕਾਦੀਨੰ ਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਤਿ। ਇਦੰ ਤਤਿਯਸਙ੍ਗਹੇ ਪਾਲ਼ਿਵਵਤ੍ਥਾਨੰ।

ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਾਦਿਰੂਪਸਙ੍ਗਹਾ

੫੮੬. ਚਤੁਤ੍ਥਸਙ੍ਗਹੇ ਦ੍ਵਾਵੀਸਤਿ ਚਤੁਕ੍ਕਾ। ਤਤ੍ਥ ਸਬ੍ਬਪਚ੍ਛਿਮੋ ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾ ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪੰ ਨੋਉਪਾਦਾਤਿ ਏਵੰ ਇਧ ਵੁੱਤੁੰ ਮਾਤਿਕੰ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤੋ । ਇਤਰੇ ਪਨ ਆਮਸਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਾ। ਕਥੰ? ਯੇ ਤਾਵ ਇਧ ਦੁਵਿਧਸਙ੍ਗਹੇ ਪਕਿਣ੍ਣਕੇਸੁ ਆਦਿਤੋ ਤਯੋ ਦੁਕਾ, ਤੇਸੁ ਏਕੇਕੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਯੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾ ਤੰ ਅਤ੍ਥਿ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਨੁਪਾਦਿਣ੍ਣਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਞ੍ਚਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਦੁਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਦੁਕਤ੍ਤਯਮੂਲਕਾ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਪਞ੍ਚਦਸ ਚਤੁਕ੍ਕਾ ਠਪਿਤਾ।

ਇਦਾਨਿ ਯੋ ਯੰ ਚਤੁਕ੍ਕੋ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਦੁਕੋ ਸੋ ਯਸ੍ਮਾ ਯੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਤੰ ਅਤ੍ਥਿ ਸਪ੍ਪਟਿਘੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਪ੍ਪਟਿਘਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪਰੇਹਿ ਵਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਉਪਾਦਾ ਅਤ੍ਥਿ ਨੋਉਪਾਦਾਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਵਾ, ਦੁਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਅਤ੍ਥਾਭਾਵਤੋ ਕਮਾਭਾਵਤੋ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਤੋ ਚ ਯੋਗੰ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਞ੍ਹਿ 'ਅਪ੍ਪਟਿਘੰ' ਨਾਮ, 'ਨੋ ਉਪਾਦਾ' ਵਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਤ੍ਥਾਭਾਵਤੋ ਯੋਗੰ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। 'ਉਪਾਦਿਣ੍ਣੰ ਪਨ ਅਨੁਪਾਦਿਣ੍ਣਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥਿ ਤੰ ਕਮਾਭਾਵਾ ਯੋਗੰ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਸਬ੍ਬਦੁਕਾ ਹਿ ਪਚ੍ਛਿਮਪਚ੍ਛਿਮੇਹੇਵ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੋਜਿਤਾ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਕਮੋ। ਪੁਰਿਮੇਹਿ ਪਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਕਮਾਭਾਵੋਤਿ। 'ਸਤਿ ਅਤ੍ਥੇ ਕਮਾਭਾਵੋ ਅਕਾਰਣੰ। ਤਸ੍ਮਾ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਪਦਾਦੀਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ'ਤਿ ਚੇ – ਨ, ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਾ; ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਪਦਾਦੀਨਿ ਹਿ ਇਮਿਨਾ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੋਜਿਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ 'ਉਪਾਦਿਣ੍ਣੰ ਵਾ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨੰ, ਸਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਵਾ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣ'ਨ੍ਤਿ ਵੁੱਤੇ ਵਿਸੇਸੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਵਿਸੇਸਾਭਾਵਾਪਿ ਯੋਗੰ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਚਤੁਤ੍ਥਦੁਕੰ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ, ਤਤੋ ਪਰੇਹਿ ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪੰ ਸਪ੍ਪਟਿਘਨ੍ਤਿਆਦੀਹਿ ਤੀਹਿ ਦੁਕੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿੰ 'ਯੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਸਪ੍ਪਟਿਘੰ ਤੰ ਅਤ੍ਥਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਯੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਅਪ੍ਪਟਿਘੰ ਤੰ ਅਤ੍ਥਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯ'ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਯੁਜ੍ਜਮਾਨੇ ਦ੍ਵੇ ਦ੍ਵੇ ਦੁਕੇ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਛ ਚਤੁਕ੍ਕਾ ਠਪਿਤਾ।

ਯਥਾ ਚਾਯੰ ਚਤੁਤ੍ਥਦੁਕੋ ਯੋਗੰ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤਥਾ ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਆਦਿਦੁਕੋਪਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਨੁਪਾਦਾਰੂਪਸ੍ਸ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਤਾ। ਸੋ ਹਿ ਯੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਨੋਉਪਾਦਾ ਤੰ ਅਤ੍ਥਿ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨੰ, ਅਤ੍ਥਿ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਨ੍ਤਿ – ਏਵੰ ਚਤੁਤ੍ਥੇਨ ਦੁਕੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੋਜਿਯਮਾਨੋ ਯੋਗੰ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਅਤਿਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਚਮੇਨ ਸਹ ਯੋਜਿਤੋ। ਏਵੰ ਯੋ ਯੇਨ ਸਦ੍ਧਿੰ ਯੋਗੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਯੋ ਚ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ ਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ। ਇਦੰ ਚਤੁਤ੍ਥਸਙ੍ਗਹੇ ਪਾਲ਼ਿਵਵਤ੍ਥਾਨੰ। ਇਤੋ ਪਰੇ ਪਨ ਪਞ੍ਚਵਿਧਸਙ੍ਗਹਾਦਯੋ ਸਤ੍ਤ ਸਙ੍ਗਹਾ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾ ਏਵ। ਏਵੰ ਸਕਲਾਯਪਿ ਮਾਤਿਕਾਯ ਪਾਲ਼ਿਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਰੂਪਵਿਭਤ੍ਤਿਏਕਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੫੮੭. ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਥੰ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਸਬ੍ਬੰ ਰੂਪੰ ਨ ਹੇਤੁਮੇਵਾ**ਤਿਆਦਿ ਆਰਦ੍ਧੰ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤ੍ਥ 'ਕਤਮੰ ਤੰ ਸਬ੍ਬੰ ਰੂਪੰ ਨ ਹੇਤੂ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾ ਨ ਕਤਾਤਿ? ਭੇਦਾਭਾਵਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ ਦੁਕਾਦੀਸੁ 'ਉਪਾਦਾਰੂਪ'ਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿ 'ਨੋਉਪਾਦਾਰੂਪ'ਮ੍ਪਿ, ਏਵਮਿਧ ਹੇਤੁ ਨ ਹੇਤੂਤਿਪਿ ਸਹੇਤੁਕਮਹੇਤੁਕਨ੍ਤਿਪਿ ਭੇਦੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਚ੍ਛੰ ਅਕਤ੍ਵਾਵ ਵਿਭਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ '**ਸਬ੍ਬ**'ਨ੍ਤਿ ਸਕਲੰ, ਨਿਰਵਸੇਸੰ। '**ਰੂਪ**'ਨ੍ਤਿ ਅਯਮਸ੍ਸ ਸੀਤਾਦੀਹਿ ਰੁਪ੍ਪਨਭਾਵਦੀਪਨੋ ਸਾਮਞ੍ਞਲਕ੍ਖਣਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਨ ਹੇਤੁਮੇਵਾ**ਤਿ ਸਾਧਾਰਣਹੇਤੁਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਿਦ੍ਦੇਸੋ।

ਤਤ੍ਥ ਹੇਤੁਹੇਤੁ ਪਚ੍ਚਯਹੇਤੁ ਉਤ੍ਤਮਹੇਤੁ ਸਾਧਾਰਣਹੇਤੂਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ ਹੇਤੁ। ਤੇਸੁ 'ਤਯੋ ਕੁਸਲਹੇਤੂ, ਤਯੋ ਅਕੁਸਲਹੇਤੂ, ਤਯੋ ਅਬ੍ਯਾਕਤਹੇਤੂ'ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੦੫੯) ਅਯਂ 'ਹੇਤੁਹੇਤੁ' ਨਾਮ। ''ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖੁ, ਮਹਾਭੂਤਾ ਹੇਤੁ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਹਾਭੂਤਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਸ੍ਸ ਪਞ੍ਞਾਪਨਾਯਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੫; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੨) ਅਯਂ 'ਪਚ੍ਚਯਹੇਤੁ' ਨਾਮ। ''ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਟ੍ਠਾਨੇ, ਉਤ੍ਤਮਂ ਇਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਂ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਟ੍ਠਾਨੇ, ਉਤ੍ਤਮਂ ਅਨਿਟ੍ਠਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਟ੍ਠਾਨੇ''ਤਿ ਅਯਂ 'ਉਤ੍ਤਮਹੇਤੁ' ਨਾਮ। ਯਥਾਹ – 'ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਕਮ੍ਮਸਮਾਦਾਨਾਨਂ ਠਾਨਸੋ ਹੇਤੁਸੋ ਵਿਪਾਕਂ ਯਥਾਭੂਤਂ ਪਜਾਨਾਤੀ'ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪੮; ਵਿਭ॰ ੮੧੦; ਪਾਟਿ॰ ਮ॰ ੨.੪੪), ''ਏਸੇਵ ਹੇਤੁ ਏਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਯਦਿਦਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ''ਤਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾਨਂ ਸਾਧਾਰਣਹੇਤੁ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠਂ ਫਰਤੀਤਿ ਅਯਂ 'ਸਾਧਾਰਣਹੇਤੁ' ਨਾਮ। ਯਥਾ ਹਿ ਪਥਵੀਰਸੋ ਆਪੋਰਸੋ ਚ ਮਧੁਰਸ੍ਸਾਪਿ ਅਮਧੁਰਸ੍ਸਾਪਿ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਏਵਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਰਾਨਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਸਙ੍ਖਾਰਾਨਮ੍ਪਿ ਸਾਧਾਰਣਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨਤ੍ਥੇ 'ਹੇਤੁਹੇਤੁ' ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਇਤਿ 'ਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਹੇਤੂ ਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ਦੁਕਮਾਤਿਕਾ ੧) ਮਾਤਿਕਾਯ ਆਗਤਂ ਹੇਤੁਭਾਵਂ ਰੂਪਸ੍ਸ ਨਿਯਮੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ **'ਨ ਹੇਤੁਮੇਵਾ'**ਤਿ ਆਹ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਚ ਅਪ੍ਪਟਿਕ੍ਖੇਪਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਵਚਨਤ੍ਥੋ ਪਨ ਸਬ੍ਬਪਦਾਨਂ ਮਾਤਿਕਾਵਣ੍ਣਨਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤੋਯੇਵ।

ਸਪ੍ਪਚ੍ਚਯਮੇਵਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਿ ਆਹਾਰਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾਨੇਵਾਤਿ ਏਵਂ ਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਵੁਤ੍ਤਚਤੁਪਚ੍ਚਯਵਸੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਰੂਪਮੇਵਾ**ਤਿ 'ਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ'ਤਿ ਮਾਤਿਕਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ ਅਰੂਪੀਭਾਵਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਛਹਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੇਹੀ**ਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਰੂਪਮੇਵ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਹਿ ਛਹਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਨਿਯਾਮੋ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਗਹਿਤੋ। ਨ ਹਿ ਤਾਨਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਂ ਵਿਜਾਨਨ੍ਤਿ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਪਨ ਅਤੀਤਮ੍ਪਿ ਅਨਾਗਤਮ੍ਪਿ ਵਿਜਾਨਾਤਿ। ਤਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਸੋਤੇ ਪਤਿਤਤ੍ਤਾ ਸੋਤਪਤਿਤਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਗਤਂ। ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਪਨ **ਅਨਿਚ੍ਚਮੇ**ਵ। ਜਰਾਯ ਅਭਿਭਵਿਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਕਤ੍ਤਾ **ਜਰਾਭਿਭੂਤਮੇ**ਵ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਰੂਪਕਾਯੇ ਜਰਾ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾਪਿ 'ਜਰਾਭਿਭੂਤਮੇਵਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਏਵਂ ਏਕਵਿਧੇਨ ਰੂਪਸਙ੍ਗਹੋਤਿ ਏਤ੍ਥ **'ਵਿਧਾ-ਸਦ੍ਦੋ** ਮਾਨਸਣ੍ਠਾਨਕੋਟ੍ਠਾਸੇਸੁ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ''ਸੇਯ੍ਯੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਿਧਾ, ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਵਿਧਾ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੯੬੨) ਹਿ ਮਾਨੋ ਵਿਧਾ ਨਾਮ। ''ਕਥਂਵਿਧਂ ਸੀਲਵਨ੍ਤਂ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਕਥਂਵਿਧਂ ਪਞ੍ਞਵਨ੍ਤਂ ਵਦਨ੍ਤੀ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੯੫) ਸਣ੍ਠਾਨਂ। 'ਕਥਂਵਿਧ'ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਪਦਸ੍ਸ ਕਥਂਸਣ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਏਕਵਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁਂ ਦੁਵਿਧੇਨ ਞਾਣਵਤ੍ਥੁ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਵਿਭ॰ ੭੫੧-੭੫੨) ਕੋਟ੍ਠਾਸੋ ਵਿਧਾ ਨਾਮ। ਇਧਾਪਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੋਵ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ।

ਸਙ੍ਗਹਸਦ੍ਦੋਪਿ ਸਜਾਤਿਸਞ੍ਜਾਤਿਕਿਰਿਯਾਗਣਨਵਸੇਨ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੋ। ਤਤ੍ਥ ''ਸਬ੍ਬੇ ਖਤ੍ਤਿਯਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸਬ੍ਬੇ ਵੇਸ੍ਸਾ ਸਬ੍ਬੇ ਸੁਦ੍ਦਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੂ'', ''ਯਾ ਚਾਵੁਸੋ ਵਿਸਾਖ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਚਾ, ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਕਮ੍ਮਨ੍ਤੋ, ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਆਜੀਵੋ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੀਲਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੨) ਅਯਂ 'ਸਜਾਤਿਸਙ੍ਗਹੋ' ਨਾਮ। 'ਏਕਜਾਤਿਕਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਯ ਹਿ ਇਧ ਸਬ੍ਬੇ ਜਾਤਿਯਾ ਏਕਸਙ੍ਗਹਂ ਗਤਾ। ''ਸਬ੍ਬੇ ਕੋਸਲਕਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਮਾਗਧਕਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਭਾਰੁਕਚ੍ਛਕਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੂ'', ''ਯੋ ਚਾਵੁਸੋ ਵਿਸਾਖ, ਸਮ੍ਮਾਵਾਯਾਮੋ, ਯਾ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਤਿ, ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਮਾਧਿ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ ਅਯਂ 'ਸਞ੍ਜਾਤਿਸਙ੍ਗਹੋ' ਨਾਮ। ਏਕਟ੍ਠਾਨੇ ਜਾਤਾ ਸਂਵੁਦ੍ਧਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੂਤਿ ਵੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਯ ਹਿ ਇਧ ਸਬ੍ਬੇ ਸਞ੍ਜਾਤਿਟ੍ਠਾਨੇਨ ਨਿਵੁਤ੍ਥੋਕਾਸੇਨ ਏਕਸਙ੍ਗਹਂ ਗਤਾ। ''ਸਬ੍ਬੇ ਹਤ੍ਥਾਰੋਹਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੁ, ਸਬ੍ਬੇ ਅਸ੍ਸਾਰੋਹਾ, ਸਬ੍ਬੇ ਰਥਿਕਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੂ'', ''ਯਾ ਚਾਵੁਸੋ ਵਿਸਾਖ, ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿ, ਯੋ ਚ ਸਮ੍ਮਾਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਪਞ੍ਞਾਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੬੨) ਅਯਂ 'ਕਿਰਿਯਾਸਙ੍ਗਹੋ' ਨਾਮ। ਸਬ੍ਬੇਵ ਹੇਤੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕਿਰਿਯਾਕਰਣੇਨ ਏਕਸਙ੍ਗਹਂ ਗਤਾ। ''ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਕਤਮਕ੍ਖਨ੍ਧਗਣਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ? ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਗਣਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਹਞ੍ਚਿ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧਗਣਨਂ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤੇਨ ਵਤ ਰੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੇ – ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤ''ਨ੍ਤਿ (ਕਥਾ॰ ੪੭੧), ਅਯਂ 'ਗਣਨਸਙ੍ਗਹੋ' ਨਾਮ। ਅਯਮਿਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਏਕਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨ ਰੂਪਗਣਨਾਤਿ ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਸ ਨਯੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ।

ਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

ਉਪਾਦਾਭਾਜਨੀਯਕਥਾ

੫੯੫. ਇਦਾਨਿ ਦੁਵਿਧਸਙ੍ਗਹਾਦੀਸੁ 'ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਰੂਪੰ ਨੋਉਪਾਦਾ'ਤਿ ਏਵੰ ਭੇਦਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਪੁਚ੍ਛਾਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੰ ਪਦਭਾਜਨੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਕਤਮੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਉਪਾਦਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਉਪਾਦਿਯਤੀਤਿ 'ਉਪਾਦਾ'; ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਅਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ, ਤਾਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਦਾਨਿ ਤੰ ਪਭੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਚਕ੍ਖਾਯਤਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

੫੯੬. ਏਵੰ ਤੇਵੀਸਤਿਵਿਧੰ ਉਪਾਦਾਰੂਪੰ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਉਦ੍ਦਿਸਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤਦੇਵ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਨਿਦ੍ਦਿਸਨ੍ਤੋ **ਕਤਮੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਦੁਵਿਧੰ ਚਕ੍ਖੁ – ਮੰਸਚਕ੍ਖੁ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁ ਚ। ਏਤੇਸੁ 'ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁ ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੂ'ਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੰ ਪਞ੍ਞਾਚਕ੍ਖੁ। ਤਤ੍ਥ ''ਅਦ੍ਦਸੰ ਖੋ ਅਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁਨਾ ਲੋਕੰ ਵੋਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਰਜਕ੍ਖੇ...ਪੇ॰... ਦੁਵਿਞ੍ਞਾਪਯੇ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੩) ਇਦੰ ਬੁਦ੍ਧਚਕ੍ਖੁ ਨਾਮ। ''ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣ''ਨ੍ਤਿ ਇਦੰ ਸਮਨ੍ਤਚਕ੍ਖੁ ਨਾਮ। ''ਚਕ੍ਖੁੰ ਉਦਪਾਦਿ ਞਾਣੰ ਉਦਪਾਦੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੮੧; ਮਹਾਵ॰ ੧੫) ਇਦੰ ਞਾਣਚਕ੍ਖੁ ਨਾਮ। ''ਅਦ੍ਦਸੰ ਖੋ ਅਹੰ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਦਿਬ੍ਬੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਿਸੁਦ੍ਧੇਨਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੮੪) ਇਦੰ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁ ਨਾਮ। ''ਤਸ੍ਮਿੰ ਯੇਵਾਸਨੇ ਵਿਰਜੰ ਵੀਤਮਲੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁੰ ਉਦਪਾਦੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੯੫) ਇਦੰ ਹੇਟ੍ਠਿਮਮਗ੍ਗਤ੍ਤਯਸਙ੍ਖਾਤੰ ਞਾਣੰ ਧਮ੍ਮਚਕ੍ਖੁ ਨਾਮ।

ਮੰਸਚਕ੍ਖੁਪਿ ਪਸਾਦਚਕ੍ਖੁ ਸਸਮ੍ਭਾਰਚਕ੍ਖੂਤਿ ਦੁਵਿਧੰ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਯੋਯੰ ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਕੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਕ੍ਖਿਕੂਪਕਟ੍ਠਿਕੇਨ, ਉਪਰਿ ਭਮੁਕਟ੍ਠਿਕੇਨ, ਉਭਤੋ ਅਕ੍ਖਿਕੂਟੇਹਿ, ਅਨ੍ਤੋ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗੇਨ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਅਕ੍ਖਿਲੋਮੇਹਿ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੋ ਮੰਸਪਿਣ੍ਡੋ। ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ 'ਚਤਸ੍ਸੋ ਧਾਤੁਯੋ, ਵਣ੍ਣੋ ਗਨ੍ਧੋ ਰਸੋ ਓਜਾ, ਸਮ੍ਭਵੋ ਸਣ੍ਠਾਨੰ, ਜੀਵਿਤੰ ਭਾਵੋ ਕਾਯਪਸਾਦੋ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੋ'ਤਿ ਚੁਦ੍ਦਸਸਮ੍ਭਾਰੋ। ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ 'ਚਤਸ੍ਸੋ ਧਾਤੁਯੋ, ਤੰਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਰਸਓਜਾਸਣ੍ਠਾਨਸਮ੍ਭਵਾ ਚਾ'ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਦਸ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਿਕਤ੍ਤਾ ਚਤ੍ਤਾਲੀਸੰ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਜੀਵਿਤੰ ਭਾਵੋ ਕਾਯਪਸਾਦੋ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੋਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਏਕਨ੍ਤਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨੇਵਾਤਿ ਇਮੇਸੰ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ ਰੂਪਾਨੰ ਵਸੇਨ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸਸਮ੍ਭਾਰੋ। ਯੰ ਲੋਕੋ ਸੇਤੰ ਚਕ੍ਖੁੰ ਪੁਥੁਲੰ ਵਿਸਟੰ ਵਿਤ੍ਥਿਣ੍ਣੰ 'ਚਕ੍ਖੁ'ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨ੍ਤੋ ਨ ਚਕ੍ਖੁੰ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਵਤ੍ਥੁੰ ਚਕ੍ਖੁਤੋ ਸਞ੍ਜਾਨਾਤਿ, ਸੋ ਮੰਸਪਿਣ੍ਡੋ ਅਕ੍ਖਿਕੂਪੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੋ, ਨ੍ਹਾਰੁਸੁਤ੍ਤਕੇਨ ਮਤ੍ਥਲੁਙ੍ਗੇ ਆਬਦ੍ਧੋ, ਯਤ੍ਥ ਸੇਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਕਣ੍ਹਮ੍ਪਿ ਲੋਹਿਤਕਮ੍ਪਿ, ਪਥਵੀਪਿ ਆਪੋਪਿ ਤੇਜੋਪਿ ਵਾਯੋਪਿ, ਯੰ ਸੇਮ੍ਹੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਸੇਤੰ, ਪਿਤ੍ਤੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਕਣ੍ਹੰ, ਰੁਹਿਰੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਲੋਹਿਤਕੰ, ਪਥਵੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਪਤ੍ਥਿਣ੍ਣੰ ਹੋਤਿ, ਆਪੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਪਗ੍ਘਰਤਿ, ਤੇਜੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਪਰਿਦਯ੍ਹਤਿ, ਵਾਯੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਸਮ੍ਭਮਤਿ, ਇਦੰ **ਸਸਮ੍ਭਾਰਚਕ੍ਖੁ** ਨਾਮ।

ਯੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਸਿਤੋ ਏਤ੍ਥ ਪਟਿਬਦ੍ਧੋ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯ ਪਸਾਦੋ, ਇਦੰ **ਪਸਾਦਚਕ੍ਖੁ** ਨਾਮ। ਤਦੇਤੰ ਤਸ੍ਸ ਸਸਮ੍ਭਾਰਚਕ੍ਖੁਨੋ ਸੇਤਮਣ੍ਡਲਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਣ੍ਹਮਣ੍ਡਲਸ੍ਸ ਮਜ੍ਝੇ, ਅਭਿਮੁਖੇ ਠਿਤਾਨੰ ਸਰੀਰਸਣ੍ਠਾਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੇਸਭੂਤੇ ਦਿਟ੍ਠਿਮਣ੍ਡਲੇ, ਸਤ੍ਤਸੁ ਪਿਚੁਪਟਲੇਸੁ ਆਸਿਤ੍ਤਤੇਲੰ ਪਿਚੁਪਟਲਾਨਿ ਵਿਯ, ਸਤ੍ਤਕ੍ਖਿਪਟਲਾਨਿ ਬ੍ਯਾਪੇਤ੍ਵਾ, ਧਾਰਣਨ੍ਹਾਪਨਮਣ੍ਡਨਬੀਜਨਕਿਚ੍ਚਾਹਿ ਚਤੂਹਿ ਧਾਤੀਹਿ ਖਤ੍ਤਿਯਕੁਮਾਰੋ ਵਿਯ, ਸਨ੍ਧਾਰਣਆਬਨ੍ਧਨਪਰਿਪਾਚਨਸਮੁਦੀਰਣਕਿਚ੍ਚਾਹਿ ਚਤੂਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਕਤੂਪਕਾਰੰ, ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰੇਹਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਯਮਾਨੰ, ਆਯੁਨਾ ਅਨੁਪਾਲਿਯਮਾਨੰ, ਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧਰਸਾਦੀਹਿ ਪਰਿਵੁਤੰ, ਪਮਾਣਤੋ ਊਕਾਸਿਰਮਤ੍ਤੰ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੰ ਯਥਾਰਹੰ ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਭਾਵੰ ਸਾਧਯਮਾਨੰ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤੰ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿਨਾ –

''ਯੇਨ ਚਕ੍ਖੁਪ੍ਪਸਾਦੇਨ, ਰੂਪਾਨਿ ਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ।
ਪਰਿਤ੍ਤੰ ਸੁਖੁਮੰ ਏਤੰ, ਊਕਾਸਿਰਸਮੂਪਮ''ਨ੍ਤਿ॥

ਚਕ੍ਖੁ ਚ ਤੰ ਆਯਤਨਞ੍ਚਾਤਿ **ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰ। ਯੰ ਚਕ੍ਖੁ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯ ਪਸਾਦੋ**ਤਿ ਇਧਾਪਿ ਉਪਯੋਗਤ੍ਥੇਯੇਵ ਸਾਮਿਵਚਨੰ; ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਉਪਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਪ੍ਪਸਾਦੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਮਿਨਾ ਪਸਾਦਚਕ੍ਖੁਮੇਵ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਸੇਸਚਕ੍ਖੁੰ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਤਿ। ਯੰ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਗੋਚਰਸੁਤ੍ਤੇ ''ਏਕੰ ਮਹਾਭੂਤੰ ਉਪਾਦਾਯ ਪਸਾਦੋ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਤੀਹਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਚ,'' ਚਤੁਪਰਿਵਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੇ ''ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯ ਪਸਾਦੋ ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ ਚ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਦ੍ਵੀਹਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹਿ ਸਙ੍ਗਹਿਤੋ ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਚਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਕਥਾ ਨਾਮ ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ । ਯੋ ਚ ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯ ਪਸਾਦੋ ਸੋ ਤੇਸੁ ਏਕੇਕਸ੍ਸਾਪਿ ਦਿਨ੍ਨੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਸਾਦੋਯੇਵਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਤ੍ਥ ਦੇਸਨਾ ਆਗਤਾ। ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਪਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਨਾ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਮਾ ਇਧ 'ਚਤੁਨ੍ਨੰ ਮਹਾਭੂਤਾਨੰ ਉਪਾਦਾਯ ਪਸਾਦੋ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

'ਅਯੰ ਮੇ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਬਾਲਜਨੇਨ ਪਰਿਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਭਾਵੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਰੀਰਮ੍ਪਿ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਮ੍ਪਿ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ ਤਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੋਤਿ **ਅਤ੍ਤਭਾਵਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੋ** ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਸ੍ਸਿਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ **ਅਨਿਦਸ੍ਸਨੋ**। ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਾਨਿਘੰਸੋ ਏਤ੍ਥ ਜਾਯਤੀਤਿ **ਸਪ੍ਪਟਿਘੋ**।

ਯੇਨਾਤਿਆਦੀਸੁ ਅਯੰ ਸਙ੍ਖੇਪਤ੍ਥੋ – ਯੇਨ ਕਰਣਭੂਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਅਯੰ ਸਤ੍ਤੋ ਇਦੰ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੰ ਰੂਪੰ ਅਤੀਤੇ ਪਸ੍ਸਿ ਵਾ, ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਪਸ੍ਸਤਿ ਵਾ, ਅਨਾਗਤੇ ਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸਤਿ ਵਾ, ਸਚਸ੍ਸ ਅਪਰਿਭਿਨ੍ਨੰ ਚਕ੍ਖੁ ਭਵੇਯਜ, ਅਥਾਨੇਨ ਆਪਾਥਗਤੰ ਰੂਪੰ ਪਸ੍ਸੇ ਵਾ, ਅਤੀਤੰ ਵਾ ਰੂਪੰ ਅਤੀਤੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਸ੍ਸਿ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਨਾਗਤੰ ਅਨਾਗਤੇਨ ਪਸ੍ਸਿਸ੍ਸਤਿ, ਸਚੇ ਤੰ ਰੂਪੰ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਪਾਥੰ ਆਗਚ੍ਛੇਯਜ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਤੰ ਰੂਪੰ ਪਸ੍ਸੇਯਜਾਤਿ ਇਦਮੇਤ੍ਥ ਪਰਿਕਪ੍ਪਵਚਨੰ। ਦਸ੍ਸਨਪਰਿਣਾਯਕਟ੍ਠੇਨ **ਚਕ੍ਖੁੰਪੇਤੰ**, ਸਞ੍ਜਾਤਿਸਮੋਸਰਣਟ੍ਠੇਨ **ਚਕ੍ਖਾਯਤਨੰਪੇਤੰ**, ਸੁਞ੍ਞਤਭਾਵਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ **ਚਕ੍ਖੁਧਾਤੁਪੇਸਾ**। ਦਸ੍ਸਨਲਕ੍ਖਣੇ ਇਨ੍ਦਟ੍ਠੰ ਕਾਰੇਤੀਤਿ **ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੰਪੇਤੰ**। ਲੁਜ੍ਜਨਪਲੁਜ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ **ਲੋਕੋਪੇਸੋ**। ਵਲਞ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ **ਦ੍ਵਾਰਾਪੇਸਾ**। ਅਪੂਰਣੀਯਟ੍ਠੇਨ **ਸਮੁਦ੍ਦੋਪੇਸੋ**। ਪਰਿਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠੇਨ **ਪਣ੍ਡਰੰਪੇਤੰ**। ਫਸ੍ਸਾਦੀਨੰ ਅਭਿਜਾਯਨਟ੍ਠੇਨ **ਖੇਤ੍ਤੰਪੇਤੰ**। ਤੇਸੰਯੇਵ ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਟ੍ਠੇਨ **ਵਤ੍ਥੁੰਪੇਤੰ**। ਸਮਵਿਸਮੰ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੰ ਅਤ੍ਤਭਾਵੰ ਨੇਤੀਤਿ **ਨੇਤ੍ਤੰਪੇਤੰ**। ਤੇਨੇਵਟ੍ਠੇਨ **ਨਯਨੰਪੇਤੰ** । ਸਕ੍ਕਾਯਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਟ੍ਠੇਨ **ਓਰਿਮੰ ਤੀਰੰਪੇਤੰ**। ਬਹੁਸਾਧਾਰਣਟ੍ਠੇਨ ਅਸ੍ਸਾਮਿਕਟ੍ਠੇਨ ਚ **ਸੁਞ੍ਞੋ ਗਾਮੋਪੇਸੋ**ਤਿ।

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ 'ਪਸ੍ਸਿ ਵਾ'ਤਿਆਦੀਹਿ ਚਤੂਹਿ ਪਦੇਹਿ ਚਕ੍ਖੁੰਪੇਤਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਚੁਦ੍ਦਸ ਨਾਮਾਨਿ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਨਯਾ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕਥੰ? ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਯੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਪ੍ਪਟਿਘੇਨ ਰੂਪੰ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨੰ ਸਪ੍ਪਟਿਘੰ ਪਸ੍ਸਿ ਵਾ ਚਕ੍ਖੁੰਪੇਤੰ...ਪੇ॰... ਸੁਞ੍ਞੋ ਗਾਮੋਪੇਸੋ, ਇਦੰ ਤੰ ਰੂਪੰ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਕੋ ਨਯੋ। ਏਵੰ ਸੇਸਾਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੫੯੭. ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਵਿਜ੍ਜੁਨਿਚ੍ਛਰਣਾਦਿਕਾਲੇਸੁ ਅਨੋਲੋਕੇਤੁਕਾਮਸ੍ਸਾਪਿ ਰੂਪੰ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੰ ਘਟ੍ਟੇਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਆਕਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਦੁਤਿਯੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੋ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਤਤ੍ਥ **ਯਮ੍ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹੀ**ਤਿ ਯਮ੍ਹਿ ਅਧਿਕਰਣਭੂਤੇ ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ। **ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤਵਚਨਮੇਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਪਟਿਹਞ੍ਞਿ** ਵਾਤਿ ਅਤੀਤਤ੍ਥੋ। **ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ** ਵਾਤਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਥੋ। **ਪਟਿਹਞ੍ਞਿਸ੍ਸਤਿ** ਵਾਤਿ ਅਨਾਗਤਤ੍ਥੋ। **ਪਟਿਹਞ੍ਞੇ ਵਾ**ਤਿ ਵਿਕਪ੍ਪਨਤ੍ਥੋ। ਅਤੀਤਞ੍ਹਿ ਰੂਪੰ ਅਤੀਤੇ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਮਿੰ ਪਟਿਹਞ੍ਞਿ ਨਾਮ। ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ ਨਾਮ। ਅਨਾਗਤੰ ਅਨਾਗਤੇ ਪਟਿਹਞ੍ਞਿਸ੍ਸਤਿ ਨਾਮ। ਸਚੇ ਤੰ ਰੂਪੰ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਪਾਥੰ ਆਗਚ੍ਛੇਯਜ, ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ ਪਟਿਹਞ੍ਞੇਯਜ ਤੰ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਪਰਿਕਪ੍ਪੋ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਪਸਾਦੰ ਘਟ੍ਟਯਮਾਨਮੇਵ ਰੂਪੰ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ ਨਾਮ। ਇਧਾਪਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਨਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੫੯੮. ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਇਚ੍ਛਾਯ ਓਲੋਕੇਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਰੂਪੇ ਚਕ੍ਖੁੰ ਉਪਸੰਹਰਤੋ ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਸ੍ਮਿੰ ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਆਕਾਰੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ ਤਤਿਯੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰੋ ਆਰਦ੍ਧੋ। ਸੋ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਾਕਟੋਯੇਵ। ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਮਾਨਮੇਵ ਰੂਪਮ੍ਹਿ

ਪਟਿਹਞ੍ਞਤਿ ਨਾਮ। ਇਧਾਪਿ ਪੁਰਿਮਨਯੇਨੇਵ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਨਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੫੯੯. ਇਤੋ ਪਰਂ ਫਸ੍ਸਪਞ੍ਚਮਕਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚ, ਤੇਸਂਯੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਪਟਿਬਦ੍ਧਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਞ੍ਚਾਤਿ, ਦਸ ਵਾਰਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਤਤ੍ਥ **ਚਕ੍ਖੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ, ਪਚ੍ਚਯਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਰੂਪਂ ਆਰਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਆਗਮ੍ਮ, ਸਨ੍ਧਾਯ, ਪਟਿਚ੍ਚ। ਇਮਿਨਾ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਕਾਨਂ ਫਸ੍ਸਾਦੀਨਂ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਜਵਨਵੀਥਿਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਆਰਮ੍ਮਣੂਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯੇਹਿ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਇਤਰੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਵਾਰੇਸੁ ਰੂਪਂ ਆਰਮ੍ਮਣਮਸ੍ਸਾਤਿ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣੋਤਿ ਏਵਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਪਚ੍ਚਯਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਯਥਾ ਪਨ ਪੁਰਿਮੇਸੁ ਤੀਸੁ, ਏਵਂ ਇਮੇਸੁਪਿ ਦਸਸੁ ਵਾਰੇਸੁ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਨਯਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਕਤਮਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਉਦ੍ਧਟਂ ਚਕ੍ਖੁਂ 'ਇਦਂ ਤ'ਨ੍ਤਿ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ, ਪੁਰਿਮਾ ਤਯੋ, ਇਮੇ ਦਸਾਤਿ, ਤੇਰਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਏਕੇਕਸ੍ਮਿਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਵਵਤ੍ਥਾਪਨਨਯਾਨਂ ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਞਾਸਾਯ ਨਯੇਹਿ ਪਟਿਮਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾਵ ਦਸ੍ਸਿਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੬੦੦. ਇਤੋ ਪਰੇਸੁ ਸੋਤਾਯਤਨਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ – ਸੁਣਾਤੀਤਿ **ਸੋਤਂ**। ਤਂ ਸਸਮ੍ਭਾਰਸੋਤਬਿਲਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਤਨੁਤਮ੍ਬਲੋਮਾਚਿਤੇ ਅਙ੍ਗੁਲਿਵੇਧਕਸਣ੍ਠਾਨੇ ਪਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਾਹਿ ਧਾਤੂਹਿ ਕਤੂਪਕਾਰਂ, ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰੇਹਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਿਯਮਾਨਂ, ਆਯੁਨਾ ਅਨੁਪਾਲਿਯਮਾਨਂ, ਵਣ੍ਣਾਦੀਹਿ ਪਰਿਵੁਤਂ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਯਥਾਰਹਂ ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਭਾਵਂ ਸਾਧਯਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ।

ਘਾਯਤੀਤਿ **ਘਾਨਂ**। ਤਂ ਸਸਮ੍ਭਾਰਘਾਨਬਿਲਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋ ਅਜਪ੍ਪਦਸਣ੍ਠਾਨੇ ਪਦੇਸੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਉਪਕਾਰੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਾਨੁਪਾਲਨਪਰਿਵਾਰਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਯਥਾਰਹਂ ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਭਾਵਂ ਸਾਧਯਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ।

ਸਾਯਨਟ੍ਠੇਨ **ਜਿਵ੍ਹਾ**। ਸਾ ਸਸਮ੍ਭਾਰਜਿਵ੍ਹਾਮਜ੍ਝਸ੍ਸ ਉਪਰਿ ਉਪ੍ਪਲਦਲਗ੍ਗਸਣ੍ਠਾਨੇ ਪਦੇਸੇ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਉਪਕਾਰੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਾਨੁਪਾਲਨਪਰਿਵਾਰਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਯਥਾਰਹਂ ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਭਾਵਂ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ।

ਯਾਵਤਾ ਪਨ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਕਰੂਪਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਕਾਯਾਯਤਨਂ, ਕਪ੍ਪਾਸਪਟਲੇ ਸ੍ਨੇਹੋ ਵਿਯ, ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰਉਪਕਾਰੁਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਾਨੁਪਾਲਨਪਰਿਵਾਰਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਯਥਾਰਹਂ ਵਤ੍ਥੁਦ੍ਵਾਰਭਾਵਂ ਸਾਧਯਮਾਨਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। ਸੇਸੋ ਪਾਲਿਪ੍ਪਭੇਦੋ ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਚ ਚਕ੍ਖੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਇਧ ਚਕ੍ਖੁਪਦਸ੍ਸ ਠਾਨੇ ਸੋਤਪਦਾਦੀਨਿ, ਰੂਪਪਦਸ੍ਸ ਠਾਨੇ ਸਦ੍ਦਪਦਾਦੀਨਿ, ਪਸ੍ਸੀਤਿ ਆਦੀਨਂ ਠਾਨੇ ਸੁਣੀਤਿਆਦਿਪਦਾਨਿ ਚ ਆਗਤਾਨਿ। 'ਨੇਤ੍ਤਂਪੇਤਂ , ਨਯਨਂਪੇਤ'ਨ੍ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਚ ਪਦਦ੍ਵਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵਾ ਦ੍ਵਾਦਸ ਦ੍ਵਾਦਸ ਨਾਮਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਮੇਵ।

ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ਯਦਿ ਯਾਵਤਾ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਕਰੂਪਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਕਾਯਾਯਤਨਂ, ਕਪ੍ਪਾਸਪਟਲੇ ਸ੍ਨੇਹੋ ਵਿਯ। 'ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਲਕ੍ਖਣਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ। 'ਨਾਪਜ੍ਜਤੀ'ਤਿ। 'ਕਸ੍ਮਾ'? 'ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥ ਅਭਾਵਤੋ'। 'ਯਦਿ ਏਵਂ, ਨ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਕਾਯਾਯਤਨ'ਨ੍ਤਿ? 'ਨੇਵ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ। ਵਿਨਿਬ੍ਭੁਜਿਤ੍ਵਾ ਪਨਸ੍ਸ ਨਾਨਾਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਪੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਹਿ ਰੂਪਰਸਾਦਯੋ, ਵਾਲਿਕਾਚੁਣ੍ਣਾਨਿ ਵਿਯ, ਵਿਵੇਚੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਬ੍ਯਾਪਿਨੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਰੂਪੇ ਰਸੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਯਦਿ ਸਿਯਾ ਰੂਪਗ੍ਗਹਣੇਨੇਵ ਰਸਗ੍ਗਹਣਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ। ਏਵਂ ਕਾਯਾਯਤਨਮ੍ਪਿ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਨੇਵ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ, ਨ ਚ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥਿ, ਵਿਵੇਚੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੁਣੇਯ੍ਯਤਾਯਾਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਨ ਲਕ੍ਖਣਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤਾ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ'।

ਅਪਿਚ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਵਤ੍ਥਾਪਨਤੋਪੇਤੇਸਂ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਰੂਪਾਭਿਘਾਤਾਰਹਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣਂ ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣਂ ਵਾ **ਚਕ੍ਖੁ,** ਰੂਪੇਸੁ ਆਵਿਞ੍ਛਨਰਸਂ, ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਧਾਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਦਟ੍ਠੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਜਭੂਤਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।

ਸਦ੍ਦਾਭਿਘਾਤਾਰਹਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣਂ ਸੋਤੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣਂ ਵਾ **ਸੋਤਂ,** ਸਦ੍ਦੇਸੁ ਆਵਿਞ੍ਛਨਰਸਂ, ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਧਾਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਸੋਤੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਜਭੂਤਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।

ਗਨ੍ਧਾਭਿਘਾਤਾਰਹਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣਂ ਘਾਯਿਤੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣਂ ਵਾ **ਘਾਨਂ,** ਗਨ੍ਧੇਸੁ ਆਵਿਞ੍ਛਨਰਸਂ, ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਧਾਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ ਘਾਯਿਤੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਜਭੂਤਪਦਟ੍ਠਾਨਂ।

ਰਸਾਭਿਘਾਤਾਰਹਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣਾ ਸਾਯਿਤੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣਾ ਵਾ **ਜਿਵ੍ਹਾ,** ਰਸੇਸੁ ਆਵਿਞ੍ਛਨਰਸਾ, ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਧਾਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਸਾਯਿਤੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਜਭੂਤਪਦਟ੍ਠਾਨਾ।

ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਭਿਘਾਤਾਰਹਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣੋ ਫੁਸਿਤੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਭੂਤਪ੍ਪਸਾਦਲਕ੍ਖਣੋ ਵਾ **ਕਾਯੋ,** ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇਸੁ ਆਵਿਞ੍ਛਨਰਸੋ, ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਆਧਾਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ, ਫੁਸਿਤੁਕਾਮਤਾਨਿਦਾਨਕਮ੍ਮਜਭੂਤਪਦਟ੍ਠਾਨੋ।

ਕੇਚਿ ਪਨ 'ਤੇਜਾਧਿਕਾਨਂ ਭੂਤਾਨਂ ਪਸਾਦੋ ਚਕ੍ਖੁ, ਵਾਯੁਪਥਵੀਆਪਾਧਿਕਾਨਂ ਭੂਤਾਨਂ ਪਸਾਦਾ ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾ, ਕਾਯੋ ਸਬ੍ਬੇਸ'ਨ੍ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਅਪਰੇ 'ਤੇਜਾਧਿਕਾਨਂ ਪਸਾਦੋ ਚਕ੍ਖੁ, ਵਿਵਰਵਾਯੁਆਪਪਥਵਾਧਿਕਾਨਂ ਪਸਾਦਾ ਸੋਤਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਾ'ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ – 'ਸੁਤ੍ਤਂ ਆਹਰਥਾ'ਤਿ। ਅਦ੍ਧਾ ਸੁਤ੍ਤਮੇਵ ਨ ਦਕ੍ਖਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ਕੇਚਿ ਪਨੇਤ੍ਥ 'ਤੇਜਾਦੀਨਂ ਗੁਣੇਹਿ ਰੂਪਾਦੀਹਿ ਅਨੁਗ੍ਗਯ੍ਹਭਾਵਤੋ'ਤਿ ਕਾਰਣਂ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਚ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ – 'ਕੋ ਪਨੇਵਮਾਹ – ਰੂਪਾਦਯੋ ਤੇਜਾਦੀਨਂ ਗੁਣਾ'ਤਿ? ਅਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗੇਸੁ ਹਿ ਰੂਪੇਸੁ 'ਅਯਂ ਇਮਸ੍ਸ ਗੁਣੋ, ਅਯਂ ਇਮਸ੍ਸ ਗੁਣੋ'ਤਿ ਨ ਲਬ੍ਭਾ ਵਤ੍ਤੁਂ। ਅਥਾਪਿ ਵਦੇਯ੍ਯੁਂ – 'ਯਥਾ ਤੇਸੁ ਤੇਸੁ ਸਮ੍ਭਾਰੇਸੁ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਭੂਤਸ੍ਸ ਅਧਿਕਤਾਯ ਪਥਵੀਆਦੀਨਂ ਸਨ੍ਧਾਰਣਾਦੀਨਿ ਕਿਚ੍ਚਾਨਿ ਇਚ੍ਛਥ, ਏਵਂ ਤੇਜਾਦਿਅਧਿਕੇਸੁ ਸਮ੍ਭਾਰੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਨਂ ਅਧਿਕਭਾਵਦਸ੍ਸਨਤੋ ਇਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਮੇਤਂ ਰੂਪਾਦਯੋ ਤੇਸਂ ਗੁਣਾ'ਤਿ। ਤੇ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ – ਇਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾਮ , ਯਦਿ ਆਪਾਧਿਕਸ੍ਸ ਆਸਵਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧਤੋ ਪਥਵੀਅਧਿਕੇ ਕਪ੍ਪਾਸੇ ਗਨ੍ਧੋ ਅਧਿਕਤਰੋ ਸਿਯਾ, ਤੇਜਾਧਿਕਸ੍ਸ ਚ ਉਣ੍ਹੋਦਕਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਤੋਪਿ ਸੀਤੂਦਕਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣੋ ਪਰਿਹਾਯੇਥ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਂ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਪਹਾਯੇਥੇਤਂ ਏਤੇਸਂ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਂ ਵਿਸੇਸਕਪ੍ਪਨਂ, ਯਥਾ ਅਵਿਸੇਸੇਪਿ ਏਕਕਲਾਪੇ ਭੂਤਾਨਂ ਰੂਪਰਸਾਦਯੋ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਵਿਸਦਿਸਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਾਦਯੋ, ਅਵਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣੇਤਿ ਗਹੇਤਬ੍ਬਮੇਤਂ।

ਕਿਂ ਪਨ ਤਂ ਯਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਸ੍ਸ ਅਸਾਧਾਰਣਂ? ਕਮ੍ਮਮੇਵ ਨੇਸਂ ਵਿਸੇਸਕਾਰਣਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸਤੋ ਏਤੇਸਂ ਵਿਸੇਸੋ, ਨ ਭੂਤਵਿਸੇਸਤੋ। ਭੂਤਵਿਸੇਸੇ ਹਿ ਸਤਿ ਪਸਾਦੋਵ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸਮਾਨਾਨਞ੍ਹਿ ਪਸਾਦੋ, ਨ ਵਿਸਮਾਨਾਨਨ੍ਤਿ ਪੋਰਾਣਾ। ਏਵਂ ਕਮ੍ਮਵਿਸੇਸਤੋ ਵਿਸੇਸਵਨ੍ਤੇਸੁ ਚ ਏਤੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਸੋਤਾਨਿ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵਿਸਯਗ੍ਗਾਹਕਾਨਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਅਨਲ੍ਲੀਨਨਿਸ੍ਸਯੇ ਏਵ ਵਿਸਯੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਹੇਤੁਤ੍ਤਾ। ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯਾ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਵਿਸਯਗ੍ਗਾਹਕਾ, ਨਿਸ੍ਸਯਵਸੇਨ ਚੇਵ ਸਯਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਿਸ੍ਸਯਂ ਅਲ੍ਲੀਨੇਯੇਵ ਵਿਸਯੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਹੇਤੁਤ੍ਤਾ।

ਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਨ ''ਆਪਾਥਗਤਤ੍ਤਾਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਂ ਨਾਮ। ਚਨ੍ਦਮਣ੍ਡਲਸੂਰਿਯਮਣ੍ਡਲਾਨਞ੍ਹਿ ਦ੍ਵਾਚਤ੍ਤਾਲੀਸਯੋਜਨਸਹਸ੍ਸਮਤ੍ਥਕੇ ਠਿਤਾਨਂ ਵਣ੍ਣੋ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਂ ਘਟ੍ਟੇਤਿ। ਸੋ ਦੂਰੇ ਠਤ੍ਵਾ ਪਞ੍ਞਾਯਮਾਨੋਪਿ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋਯੇਵ ਨਾਮ। ਤਂਗੋਚਰਤ੍ਤਾ ਚਕ੍ਖੁ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗੋਚਰਮੇਵ ਨਾਮ। ਦੂਰੇ ਰੁਕ੍ਖਂ ਛਿਨ੍ਦਨ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ, ਰਜਕਾਨਞ੍ਚ ਵਤ੍ਥਂ ਧੋਵਨ੍ਤਾਨਂ ਦੂਰਤੋਵ ਕਾਯਵਿਕਾਰੋ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਸਦ੍ਦੋ ਪਨ ਧਾਤੁਪਰਮ੍ਪਰਾਯ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸੋਤਂ ਘਟ੍ਟੇਤ੍ਵਾ ਸਣਿਕਂ ਵਵਤ੍ਥਾਨਂ ਗਚ੍ਛਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਆਪਾਥਗਤਤ੍ਤਾ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਚਨ੍ਦਮਣ੍ਡਲਾਦਿਵਣ੍ਣੋ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁੰ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤੋ ਦੂਰੇ ਠਿਤੋਵ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ। ਸਦ੍ਦੋਪਿ ਸਚੇ ਸਣਿਕੰ ਆਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯ, ਦੂਰੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚਿਰੇਨ ਸੁਯ੍ਯੇਯ੍ਯ, ਪਰਮ੍ਪਰਘਟ੍ਟਨਾਯ ਚ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸੋਤੰ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤੋ ਅਸੁਕਦਿਸਾਯ ਨਾਮਾਤਿ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗੋਚਰਾਨੇਵ ਤਾਨਿ।

ਅਹਿਆਦਿਸਮਾਨਾਨਿ ਚੇਤਾਨਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਅਹਿ ਨਾਮ ਬਹਿ ਸਿਤ੍ਤਸਮ੍ਮਟ੍ਠਟ੍ਠਾਨੇ ਨਾਭਿਰਮਤਿ, ਸਙ੍ਕਾਰਟ੍ਠਾਨਤਿਣਪਣ੍ਣਗਹਨਵਮ੍ਮਿਕਾਨਿਯੇਵ ਪਨ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਪਨ੍ਨਕਾਲੇ ਅਭਿਰਮਤਿ, ਏਕਗ੍ਗਤੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਚਕ੍ਖੁਪੇਤੰ ਵਿਸਮਜ੍ਝਾਸਯੰ ਮਟ੍ਠੇਸੁ ਸੁਵਣ੍ਣਭਿਤ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਨਾਭਿਰਮਤਿ, ਓਲੋਕੇਤੁਮ੍ਪਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ, ਰੂਪਚਿਤ੍ਤਪੁਪ੍ਫਲਤਾਦਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁਯੇਵ ਪਨ ਅਭਿਰਮਤਿ। ਤਾਦਿਸੇਸੁ ਹਿ ਠਾਨੇਸੁ ਚਕ੍ਖੁਮ੍ਹਿ ਅਪ੍ਪਹੋਨ੍ਤੇ ਮੁਖਮ੍ਪਿ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਤੁਕਾਮਾ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਸੁਸੁਮਾਰੋਪਿ ਬਹਿ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਕ੍ਖੀਨਿ ਨਿਮ੍ਮੀਲੇਤ੍ਵਾਵ ਚਰਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਬ੍ਯਾਮਸਤਮਤ੍ਤੰ ਉਦਕੰ ਓਗਾਹਿਤ੍ਵਾ ਬਿਲੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਨਿਪਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਤਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕਗ੍ਗੰ ਹੋਤਿ ਸੁਖੰ ਸੁਪਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਸੋਤੰ ਤਮ੍ਪੇ ਬਿਲਜ੍ਝਾਸਯੰ ਆਕਾਸਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤੰ ਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦਕੂਪਕੇਯੇਵ ਅਜ੍ਝਾਸਯੰ ਕਰੋਤਿ। ਕਣ੍ਣਚ੍ਛਿਦ੍ਦਾਕਾਸੋਯੇਵ ਤਸ੍ਸ ਸਦ੍ਦਸ੍ਸਵਨੇ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਅਜਟਾਕਾਸੋਪਿ ਵਟ੍ਟਤਿਯੇਵ। ਅਨ੍ਤੋਲੇਣਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਜ੍ਝਾਯੇ ਕਰਿਯਮਾਨੇ ਨ ਲੇਣਚ੍ਛਦਨੰ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਦੋ ਬਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਤਿ, ਦ੍ਵਾਰਵਾਤਪਾਨਚ੍ਛਿਦ੍ਦੇਹਿ ਪਨ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਧਾਤੁਪਰਮ੍ਪਰਾਯੇਵ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤੋ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸੋਤਪਸਾਦੰ ਘਟ੍ਟੇਤਿ। ਅਥ ਤਸ੍ਮਿੰ ਕਾਲੇ 'ਅਸੁਕੋ ਨਾਮ ਸਜ੍ਝਾਯਤੀ'ਤਿ ਲੇਣਪਿਟ੍ਠੇ ਨਿਸਿਨ੍ਨਾ ਜਾਨਨ੍ਤਿ।

ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗੋਚਰਤਾ ਹੋਤਿ। 'ਕਿੰ ਪਨੇਤੰ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗੋਚਰ'ਨ੍ਤਿ? 'ਆਮ, ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗੋਚਰੰ'। 'ਯਦਿ ਏਵੰ, ਦੂਰੇ ਭੇਰੀਆਦੀਸੁ ਵਜ੍ਜਮਾਨੇਸੁ ਦੂਰੇ ਸਦ੍ਦੋਤਿ ਜਾਨਨੰ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ? 'ਨੋ ਨ ਭਵਤਿ। ਸੋਤਪਸਾਦਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਘਟ੍ਟਿਤੇ ਦੂਰੇ ਸਦ੍ਦੋ ਆਸਨ੍ਨੇ ਸਦ੍ਦੋ, ਪਰਤੀਰੇ ਓਰਿਮਤੀਰੇਤਿ ਤਥਾ ਤਥਾ ਜਾਨਨਾਕਾਰੋ ਹੋਤਿ। ਧਮ੍ਮਤਾ ਏਸਾ'ਤਿ। 'ਕਿੰ ਏਤਾਯ ਧਮ੍ਮਤਾਯ? ਯਤੋ ਯਤੋ ਛਿਦ੍ਦੰ ਤਤੋ ਤਤੋ ਸਵਨੰ ਹੋਤਿ, ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਦੀਨੰ ਦਸ੍ਸਨੰ ਵਿਯਾਤਿ ਅਸਮ੍ਪਤ੍ਤਗੋਚਰਮੇਵੇਤੰ'।

ਪਕ੍ਖੀਪਿ ਰੁਕ੍ਖੇ ਵਾ ਭੂਮਿਯੰ ਵਾ ਨ ਰਮਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਏਕੰ ਵਾ ਦ੍ਵੇ ਵਾ ਲੇਡ੍ਡੁਪਾਤੇ ਅਤਿਕ੍ਕਮ੍ਮ ਅਜਟਾਕਾਸੰ ਪਕ੍ਖਨ੍ਦੋ ਹੋਤਿ, ਤਦਾ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਤੰ ਆਪਜ੍ਜਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਘਾਨਮ੍ਪਿ ਆਕਾਸਜ੍ਝਾਸਯੰ ਵਾਤੂਪਨਿਸ੍ਸਯਗਨ੍ਧਗੋਚਰੰ। ਤਥਾ ਹਿ ਗਾਵੋ ਨਵਵੁਟ੍ਠੇ ਦੇਵੇ ਭੂਮਿਯੰ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ ਘਾਯਿਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਾਭਿਮੁਖਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਾਤੰ ਆਕਡ੍ਢਨ੍ਤਿ। ਅਙ੍ਗੁਲੀਹਿ ਗਨ੍ਧਪਿਣ੍ਡੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾਪਿ ਚ ਉਪਸਿਙ੍ਘਨਕਾਲੇ ਵਾਤੰ ਅਨਾਕਡ੍ਢਨ੍ਤੋ ਨੇਵ ਤਸ੍ਸ ਗਨ੍ਧੰ ਜਾਨਾਤਿ।

ਕੁਕ੍ਕੁਰੋਪਿ ਬਹਿ ਵਿਚਰਨ੍ਤੋ ਖੇਮਟ੍ਠਾਨੰ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ ਲੇਡ੍ਡੁਪਹਾਰਾਦੀਹਿ ਉਪਦ੍ਦੁਤੋ ਹੋਤਿ। ਅਨ੍ਤੋਗਾਮੰ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਉਦ੍ਧਨਟ੍ਠਾਨੇ ਛਾਰਿਕੰ ਬ੍ਯੂਹਿਤ੍ਵਾ ਨਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨ ਫਾਸੁਕੰ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਜਿਵ੍ਹਾਪਿ ਗਾਮਜ੍ਝਾਸਯਾ ਆਪੋਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਰਸਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਤਿਯਾਮਰਤ੍ਤਿੰ ਸਮਣਧਮ੍ਮੰ ਕਤ੍ਵਾਪਿ ਪਾਤੋਵ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਮਾਦਾਯ ਗਾਮੋ ਪਵਿਸਿਤਬ੍ਬੋ ਹੋਤਿ। ਸੁਕ੍ਖਖਾਦਨੀਯਸ੍ਸ ਚ ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਖੇਲ਼ੇਨ ਅਤੇਮਿਤਸ੍ਸ ਰਸੰ ਜਾਨਿਤੁੰ।

ਸਿਙ੍ਗਾਲੋਪਿ ਬਹਿ ਚਰਨ੍ਤੋ ਰਤਿੰ ਨ ਵਿਨ੍ਦਤਿ, ਆਮਕਸੁਸਾਨੇ ਮਨੁਸ੍ਸਮਂਸੰ ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ ਨਿਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਵ ਪਨਸ੍ਸ ਫਾਸੁਕੰ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਕਾਯੋਪਿ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਕਜ੍ਝਾਸਯੋ ਪਥਵੀਨਿਸ੍ਸਿਤਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੋ। ਤਥਾ ਹਿ ਅਞ੍ਞੰ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਕੰ ਅਲਭਮਾਨਾ ਸਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋਵ ਹਤ੍ਥਤਲੇ ਸੀਸੰ ਕਤ੍ਵਾ ਨਿਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾ ਚਸ੍ਸ ਪਥਵੀ ਆਰਮ੍ਮਣਗ੍ਗਹਣੇ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਸੁਸਨ੍ਥਤਸ੍ਸਪਿ ਹਿ ਸਯਨਸ੍ਸ, ਹਤ੍ਥੇ ਠਪਿਤਾਨਮ੍ਪਿ ਵਾ ਫਲਾਨੰ, ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਅਨਿਸੀਦਨ੍ਤੇਨ ਵਾ ਅਨਿਪ੍ਪੀਲ਼ੇਨ੍ਤੇਨ ਵਾ ਥਦ੍ਧਮੁਦੁਭਾਵੋ ਜਾਨਿਤੁਨ੍ਤਿ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕਬਾਹਿਰਾਪਥਵੀ ਏਤਸ੍ਸ ਕਾਯਪਸਾਦਸ੍ਸ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਜਾਨਨੇ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਵਵਤ੍ਥਾਨਤੋਪੇਤੇਸੰ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਞ੍ਞੇਯੇਵ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਸ੍ਸ ਲਕ੍ਖਣਰਸਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਪਦਟ੍ਠਾਨਗੋਚਰਜ੍ਝਾਸਯਨਿਸ੍ਸਯਾ ਅਞ੍ਞੇ ਸੋਤਪਸਾਦਾਦੀਨਨ੍ਤਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾਨੇਵ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਿ।

ਅਪਿਚ ਨੇਸਂ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਤਾਯ ਅਯਂ ਉਪਮਾਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ – ਯਥਾ ਹਿ ਪਞ੍ਚਵਣ੍ਣਾਨਂ ਧਜਾਨਂ ਉਸ੍ਸਾਪਿਤਾਨਂ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਛਾਯਾ ਏਕਾਬਦ੍ਧਾ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾਵ ਯਥਾ ਚ ਪਞ੍ਚਵਣ੍ਣੇਨ ਕਪ੍ਪਾਸੇਨ ਵਟ੍ਟਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦੀਪੇ ਜਾਲਿਤੇ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਜਾਲਾ ਏਕਾਬਦ੍ਧਾ ਵਿਯ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਂਸੁਨੋ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਾ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਾ ਜਾਲਾ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾ ਏਵ, ਏਵਮੇਵ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚਾਯਤਨਾਨਿ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਸਮੋਸਟਾਨਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਨ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾਨੇਵ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਇਮਾਨੇਵ ਪਞ੍ਚ, ਸੇਸਰੂਪਾਨਿਪਿ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾਨੇਵ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸਰੀਰੇ ਹੇਟ੍ਠਿਮਕਾਯੋ ਮਜ੍ਝਿਮਕਾਯੋ ਉਪਰਿਮਕਾਯੋਤਿ ਤਯੋ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ। ਤਤ੍ਥ ਨਾਭਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਹੇਟ੍ਠਾ ਹੇਟ੍ਠਿਮਕਾਯੋ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯਦਸਕਂ, ਭਾਵਦਸਕਂ, ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਅਟ੍ਠ, ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਅਟ੍ਠ, ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਅਟ੍ਠਾਤਿ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਰੂਪਾਨਿ। ਨਾਭਿਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਯਾਵ ਗਲਵਾਟਕਾ ਮਜ੍ਝਿਮਕਾਯੋ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਚ ਕਾਯਦਸਕਂ, ਭਾਵਦਸਕਂ, ਵਤ੍ਥੁਦਸਕਂ, ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਅਟ੍ਠਕਾਨੀਤਿ ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸ ਰੂਪਾਨਿ। ਗਲਵਾਟਕਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਉਪਰਿਮਕਾਯੋ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਂ, ਸੋਤਦਸਕਂ, ਘਾਨਦਸਕਂ, ਜਿਵ੍ਹਾਦਸਕਂ, ਕਾਯਦਸਕਂ, ਭਾਵਦਸਕਂ, ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਿ ਤੀਣਿ ਅਟ੍ਠਕਾਨੀਤਿ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਰੂਪਾਨਿ।

ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ, ਵਣ੍ਣੋ ਗਨ੍ਧੋ ਰਸੋ ਓਜਾ, ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੋਤਿ ਇਦਂ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਅਵਿਨਿਭੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦਸਨ੍ਨਂ ਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਰੂਪਾਨਂ ਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖੁਦਸਕਂ ਨਾਮ। ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਸੇਸਾਨਿਪਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਤੇਸੁ ਹੇਟ੍ਠਿਮਕਾਯੇ ਰੂਪਂ ਮਜ੍ਝਿਮਕਾਯਉਪਰਿਮਕਾਯਰੂਪੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਂ। ਸੇਸਕਾਯਦ੍ਵਯੇਪਿ ਰੂਪਂ ਇਤਰੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਮੇਵ। ਯਥਾ ਹਿ ਸਾਯਨ੍ਹਸਮਯੇ ਪਬ੍ਬਤਚ੍ਛਾਯਾ ਚ ਰੁਕ੍ਖਚ੍ਛਾਯਾ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਕਾਬਦ੍ਧਾ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਨ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾਵ ਏਵਂ ਇਮੇਸੁਪਿ ਕਾਯੇਸੁ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਚਤੁਪਞ੍ਞਾਸ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿ ਰੂਪਾਨਿ ਚ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਏਕਾਬਦ੍ਧਾਨਿ ਵਿਯ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਪਨ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸਾਨੇਵਾਤਿ।

੬੧੬. ਰੂਪਾਯਤਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵਣ੍ਣੋਵ **ਵਣ੍ਣਨਿਭਾ;** ਨਿਭਾਤੀਤਿ ਵਾ ਨਿਭਾ। ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਪਾਕਟਾ ਹੋਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਣ੍ਣੋਵ ਨਿਭਾ **ਵਣ੍ਣਨਿਭਾ**। ਸਦ੍ਧਿਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨੇਨ **ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਂ,** ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਸ੍ਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਟਿਘੇਨ **ਸਪ੍ਪਟਿਘਂ,** ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਨਿਘਂਸਜਨਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨੀਲਾਦੀਸੁ ਉਮਾਪੁਪ੍ਫਸਮਾਨਂ **ਨੀਲਂ,** ਕਣਿਕਾਰਪੁਪ੍ਫਸਮਾਨਂ **ਪੀਤਕਂ,** ਬਨ੍ਧੁਜੀਵਕਪੁਪ੍ਫਸਮਾਨਂ **ਲੋਹਿਤਕਂ,** ਓਸਧਿਤਾਰਕਸਮਾਨਂ **ਓਦਾਤਂ**। ਝਾਮਙ੍ਗਾਰਸਮਾਨਂ **ਕਾਲ਼ਕਂ,** ਮਨ੍ਦਰਤ੍ਤਂ ਸਿਨ੍ਦੁਵਾਰਕਰਵੀਰਮਕੁਲ਼ਸਮਾਨਂ **ਮਞ੍ਜਿਟ੍ਠਕਂ**। ''ਹਰਿਤ੍ਤੁਚਹੇਮਵਣ੍ਣਕਾਮਂਸੁਮੁਖਪਕ੍ਕਮਾ''ਤਿ (ਜਾ॰ ੧.੧੫.੧੩੩) ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ 'ਹਰੀ'ਤਿ ਸੁਵਣ੍ਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਪਰਤੋ ਪਨਸ੍ਸ ਜਾਤਰੂਪਗ੍ਗਹਣੇਨ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਇਧ ਸਾਮਂ **ਹਰਿ** ਨਾਮ। ਇਮਾਨਿ ਸਤ੍ਤ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਅਨਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਸਭਾਵੇਨੇਵ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ।

ਹਰਿਵਣ੍ਣਨ੍ਤਿ ਹਰਿਤਸਦ੍ਦਲਵਣ੍ਣਂ। **ਅਮ੍ਬਙ੍ਕੁਰਵਣ੍ਣਨ੍**ਤਿ ਅਮ੍ਬਙ੍ਕੁਰੇਨ ਸਮਾਨਵਣ੍ਣਂ। ਇਮਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਆਮਸਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ। **ਦੀਘਾਦੀਨਿ** ਦ੍ਵਾਦਸ ਵੋਹਾਰਤੋ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ। ਸੋ ਚ ਨੇਸਂ ਵੋਹਾਰੋ ਉਪਨਿਧਾਯਸਿਦ੍ਧੋ ਚੇਵ ਸਨ੍ਨਿਵੇਸਸਿਦ੍ਧੋ ਚ। ਦੀਘਾਦੀਨਿ ਹਿ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਉਪਨਿਧਾਯਸਿਦ੍ਧਾਨਿ, ਵਟ੍ਟਾਦੀਨਿ ਸਨ੍ਨਿਵੇਸਵਿਸੇਸੇਨ। ਤਤ੍ਥ ਰਸ੍ਸਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਤਤੋ ਉਚ੍ਚਤਰਂ **ਦੀਘਂ,** ਤਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਤਤੋ ਨੀਚਤਰਂ **ਰਸ੍ਸਂ**। ਥੂਲਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਤਤੋ ਖੁਦ੍ਦਕਤਰਂ **ਅਣੁਂ,** ਤਂ ਉਪਨਿਧਾਯ ਤਤੋ ਮਹਨ੍ਤਤਰਂ **ਥੂਲਂ**। ਚਕ੍ਕਸਣ੍ਠਾਨਂ **ਵਟ੍ਟਂ,** ਕੁਕ੍ਕੁਟਣ੍ਡਸਣ੍ਠਾਨਂ **ਪਰਿਮਣ੍ਡਲਂ**। ਚਤੂਹਿ ਅਂਸੇਹਿ ਯੁਤ੍ਤਂ **ਚਤੁਰਂਸਂ। ਛਲ਼ਂਸਾਦੀਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਨਿਨ੍ਨਨ੍**ਤਿ ਓਨਤਂ, **ਥਲਨ੍**ਤਿ ਉਨ੍ਨਤਂ।

ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਦੀਘਾਦੀਨਿ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਸਕ੍ਕਾ ਜਾਨਿਤੁਂ, ਨੀਲਾਦੀਨਿ ਪਨੇਵਂ ਨ ਸਕ੍ਕਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਨਿਪ੍ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਦੀਘਂ ਰੂਪਾਯਤਨਂ; ਤਥਾ ਰਸ੍ਸਾਦੀਨਿ। ਤਂ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਪਨ ਤਥਾ ਤਥਾ ਠਿਤਂ ਦੀਘਂ ਰਸ੍ਸਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਵੋਹਾਰੇਨ ਰੂਪਾਯਤਨਮੇਵੇਤ੍ਥ ਭਾਸਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਛਾਯਾ ਆਤਪੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਂ; ਤਥਾ **ਆਲੋਕੋ ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ ਚ। ਅਬ੍ਭਾ ਮਹਿਕਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਤ੍ਥੂਨਾਵ ਦਸ੍ਸਿਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ **'ਅਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਵਲਾਹਕੋ। **'ਮਹਿਕਾ**ਤਿ ਹਿਮਂ। ਇਮੇਹਿ ਚਤੂਹਿ ਅਬ੍ਭਾਦੀਨਂ ਵਣ੍ਣਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। **ਚਨ੍ਦਮਣ੍ਡਲਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਨਿਭਾ**ਤਿਆਦੀਹਿ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਪਭਾਵਣ੍ਣਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ।

ਤਤ੍ਥ ਚਨ੍ਦਮਣ੍ਡਲਾਦੀਨਂ ਵਤ੍ਥੂਨਂ ਏਵਂ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਮਣਿਮਯਂ ਰਜਤਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਏਕੂਨਪਞ੍ਞਾਸਯੋਜਨਾਯਾਮਵਿਤ੍ਥਾਰਂ ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਮਾਨਂ **ਚਨ੍ਦਮਣ੍ਡਲਂ** ਨਾਮ। ਸੋਵਣ੍ਣਮਯਂ ਫਲਿਕਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਸਮਪਣ੍ਣਾਸਯੋਜਨਾਯਾਮਵਿਤ੍ਥਾਰਂ ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਮਾਨਂ **ਸੂਰਿਯਮਣ੍ਡਲਂ** ਨਾਮ। ਸਤ੍ਤਰਤਨਮਯਾਨਿ ਸਤ੍ਤਟ੍ਠਦਸਦ੍ਵਾਦਸਯੋਜਨਾਯਾਮਵਿਤ੍ਥਾਰਾਨਿ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਦੇਵਪੁਤ੍ਤਾਨਂ ਵਿਮਾਨਾਨਿ **ਤਾਰਕਰੂਪਾਨਿ** ਨਾਮ।

ਤਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਨ੍ਦੋ, ਸੂਰਿਯੋ ਉਪਰਿ, ਉਭਿਨ੍ਨਮਨ੍ਤਰਂ ਯੋਜਨਂ ਹੋਤਿ। ਚਨ੍ਦਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਿਮਨ੍ਤਤੋ ਸੂਰਿਯਸ੍ਸ ਉਪਰਿਮਨ੍ਤੋ ਯੋਜਨਸਤਂ ਹੋਤਿ। ਦ੍ਵੀਸੁ ਪਸ੍ਸੇਸੁ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਤਾਰਕਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਤੇਸੁ ਪਨ ਤੀਸੁ ਚਨ੍ਦੋ ਦਨ੍ਧਗਮਨੋ, ਸੂਰਿਯੋ ਸੀਘਗਮਨੋ, ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਤਾਰਕਾ ਸਬ੍ਬਸੀਘਗਮਨਾ। ਕਾਲੇਨ ਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਨਂ ਪੁਰਤੋ ਹੋਨ੍ਤਿ ਕਾਲੇਨ ਪਚ੍ਛਾ।

ਆਦਾਸਮਣ੍ਡਲਨ੍ਤਿ ਕਂਸਮਯਂ। **ਮਣੀ**ਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵੇਲੁਰਿਯਂ ਸੇਸੋ ਜੋਤਿਰਸਾਦਿਅਨੇਕਪ੍ਪਭੇਦੋ। **ਸਙ੍ਖੋ**ਤਿ ਸਾਮੁਦ੍ਦਿਕੋ; **ਮੁਤ੍ਤਾ** ਸਾਮੁਦ੍ਦਿਕਾਪਿ, ਸੇਸਾਪਿ। **ਵੇਲੁਰਿਯੋ**ਤਿ ਵੇਲੁਵਣ੍ਣਮਣਿ। **ਜਾਤਰੂਪਂ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸਤ੍ਥੁਵਣ੍ਣੋ। ਸਤ੍ਥਾ ਹਿ ਸੁਵਣ੍ਣਵਣ੍ਣੋ, ਸੁਵਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਥੁਵਣ੍ਣਂ। **ਰਜਤਂ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਕਹਾਪਣੋ – ਲੋਹਮਾਸਕੋ ਦਾਰੁਮਾਸਕੋ ਜਤੁਮਾਸਕੋ, ਯੇ 'ਵੋਹਾਰਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤੀ'ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੫੮੪) ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਂ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਇਧ ਗਹਿਤਂ।

ਯਂ ਵਾ ਪਨਞ੍ਞਮ੍ਪੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਾਲ਼ਿਆਗਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸਂ ਤਟ੍ਟਿਕਪਿਲੋਤਿਕਕਣ੍ਣਿਕਵਣ੍ਣਾਦਿਭੇਦਂ ਰੂਪਂ ਗਹਿਤਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਸਬ੍ਬਂ ਯੇਵਾਪਨਕੇਸੁ ਪਵਿਟ੍ਠਂ।

ਏਵਮੇਤਂ ਨੀਲਾਦਿਨਾ ਭੇਦੇਨ ਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਰੂਪਂ ਸਬ੍ਬਂ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹਿ ਅਭਿਨ੍ਨਮੇਵ। ਸਬ੍ਬਞ੍ਹੇਤਂ ਚਕ੍ਖੁਪਟਿਹਨਨਲਕ੍ਖਣਂ **ਰੂਪਂ,** ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵਰਸਂ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਗੋਚਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਚਤੁਮਹਾਭੂਤਪਦਟ੍ਠਾਨਂ। ਯਥਾ ਚੇਤਂ ਤਥਾ ਸਬ੍ਬਾਨਿਪਿ ਉਪਾਦਾਰੂਪਾਨਿ। ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ ਤਤ੍ਥ ਵਕ੍ਖਾਮ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਇਧ ਰੂਪਪੁਬ੍ਬਙ੍ਗਮੋ। ਤਤ੍ਥ 'ਚਕ੍ਖੁਂ ਪੇਤ'ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਚੁਦ੍ਦਸ ਨਾਮਾਨਿ, ਇਧ 'ਰੂਪਂਪੇਤ'ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਤੀਣਿ। ਸੇਸਂ ਤਾਦਿਸਮੇਵ। ਯਥਾ ਹਿ ਚਤੂਹਿ ਚਤੂਹਿ ਨਯੇਹਿ ਪਟਿਮਣ੍ਡੇਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਖੁਂ ਵਵਤ੍ਥਾਪੇਤੁਂ ਤੇਰਸ ਵਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਇਧਾਪਿ ਤੇ ਤਥੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ।

੬੨੦. ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਭੇਰਿਸਦ੍ਦੋ**ਤਿ ਮਹਾਭੇਰੀਪਹਟਭੇਰੀਨਂ ਸਦ੍ਦੋ। **ਮੁਦਿਙ੍ਗਸਙ੍ਖਪਣਵਸਦ੍ਦਾ**ਪਿ ਮੁਦਿਙ੍ਗਾਦਿਪਚ੍ਚਯਾ ਸਦ੍ਦਾ। ਗੀਤਸਙ੍ਖਾਤੋ ਸਦ੍ਦੋ **ਗੀਤਸਦ੍ਦੋ** । ਵੁਤ੍ਤਾਵਸੇਸਾਨਂ ਵੀਣਾਦੀਨਂ ਤਨ੍ਤਿਬਦ੍ਧਾਨਂ ਸਦ੍ਦੋ **ਵਾਦਿਤਸਦ੍ਦੋ। ਸਮ੍ਮਸਦ੍ਦੋ**ਤਿ ਕਂਸਤਾਲਕਟ੍ਠਤਾਲਸਦ੍ਦੋ। **ਪਾਣਿਸਦ੍ਦੋ**ਤਿ ਪਾਣਿਪ੍ਪਹਾਰਸਦ੍ਦੋ। **ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਨਿਗ੍ਘੋਸਸਦ੍ਦੋ**ਤਿ ਬਹੂਨਂ ਸਨ੍ਨਿਪਤਿਤਾਨਂ ਅਪਞ੍ਞਾਯਮਾਨਪਦਬ੍ਯਞ੍ਜਨਨਿਗ੍ਘੋਸਸਦ੍ਦੋ। **ਧਾਤੂਨਂ ਸਨ੍ਨਿਘਾਤਸਦ੍ਦੋ**ਤਿ ਰੁਕ੍ਖਾਨਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਨਿਘਂਸਨਘਣ੍ਟਿਕਾਕੋਟਨਾਦਿਸਦ੍ਦੋ। ਵਾਤਸ੍ਸ ਵਾਯਤੋ ਸਦ੍ਦੋ **ਵਾਤਸਦ੍ਦੋ**। ਉਦਕਸ੍ਸ ਸਨ੍ਦਮਾਨਸ੍ਸ ਵਾ ਪਟਿਹਤਸ੍ਸ ਵਾ ਸਦ੍ਦੋ **ਉਦਕਸਦ੍ਦੋ**। ਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਸਲ੍ਲਾਪਾਦਿਸਦ੍ਦੋ **ਮਨੁਸ੍ਸਸਦ੍ਦੋ**। ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੇਸੋ ਸਬ੍ਬੋਪਿ **ਅਮਨੁਸ੍ਸਸਦ੍ਦੋ**। ਇਮਿਨਾ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਸਦ੍ਦੋ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨੋ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਵਂਸਫਾਲਨਪਿਲੋਤਿਕਫਾਲਨਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਨਾਗਤਸਦ੍ਦੋ ਯੇਵਾਪਨਕਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਿਟ੍ਠੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਵਮਯਂ ਭੇਰੀਸਦ੍ਦਾਦਿਨਾ ਭੇਦੇਨ ਭਿਨ੍ਨੋਪਿ ਸਦ੍ਦੋ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹਿ ਅਭਿਨ੍ਨੋਯੇਵ। ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਹੇਸ ਸੋਤਪਟਿਹਨਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਸਦ੍ਦੋ** ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵਰਸੋ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਗੋਚਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ। ਸੇਸਂ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਧਾਪਿ ਹਿ ਚਤੂਹਿ ਚਤੂਹਿ ਨਯੇਹਿ ਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਾ ਤੇਰਸ ਵਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇਸਂ ਅਤ੍ਥੋ ਸਕ੍ਕਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਜਾਨਿਤੁਨ੍ਤਿ ਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤੋ।

੬੨੪. ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਮੂਲਗਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਯਂ ਕਿਞ੍ਚਿ ਮੂਲਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੋ ਗਨ੍ਧੋ। **ਸਾਰਗਨ੍ਧਾ**ਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਸਿਦ੍ਧਦੁਸਿਦ੍ਧਾਨਂ ਡਾਕਾਦੀਨਂ ਗਨ੍ਧੋ **ਆਮਕਗਨ੍ਧੋ**। ਮਚ੍ਛਸਕਲਿਕਾਪੂਤਿਮਂਸਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਸਪ੍ਪਿਆਦੀਨਂ ਗਨ੍ਧੋ **ਵਿਸ੍ਸਗਨ੍ਧੋ।**

ਸੁਗਨ੍ਧੋਤਿ ਇਟ੍ਠਗਨ੍ਧੋ। **ਦੁਗ੍ਗਨ੍ਧੋ**ਤਿ ਅਨਿਟ੍ਠਗਨ੍ਧੋ। ਇਮਿਨਾ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਗਨ੍ਧੋ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨੋ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਕਣ੍ਣਕਗਨ੍ਧਪਿਲੋਤਿਕਗਨ੍ਧਾਦਯੋ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਨਾਗਤਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਗਨ੍ਧਾ ਯੇਵਾਪਨਕਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਿਟ੍ਠਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਏਵਮਯਂ ਮੂਲਗਨ੍ਧਾਦਿਨਾ ਭੇਦੇਨ ਭਿਨ੍ਨੋਪਿ ਗਨ੍ਧੋ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹਿ ਅਭਿਨ੍ਨੋਯੇਵ। ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਹੇਸ ਘਾਨਪਟਿਹਨਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਗਨ੍ਧੋ,** ਘਾਨਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵਰਸੋ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਗੋਚਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ। ਸੇਸਂ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਧਾਪਿ ਹਿ ਤਥੇਵ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਾਸਨਯਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਾ ਤੇਰਸ ਵਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤੇ ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਾਕਟਾਯੇਵ।

੬੨੮. ਰਸਾਯਤਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਮੂਲਰਸੋ**ਤਿ ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਮੂਲਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਰਸੋ। **ਖਨ੍ਧਰਸਾ**ਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਅਮ੍ਬਿਲ**ਨ੍ਤਿ ਤਕ੍ਕਮ੍ਬਿਲਾਦਿ। **ਮਧੁਰ**ਨ੍ਤਿ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਗੋਸਪ੍ਪਿਆਦਿ। ਮਧੁ ਪਨ ਕਸਾਵਯੁਤ੍ਤਂ ਚਿਰਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਕਸਾਵਂ ਹੋਤਿ। ਫਾਣਿਤਂ ਖਾਰਿਯੁਤ੍ਤਂ ਚਿਰਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਖਾਰਿਯਂ ਹੋਤਿ। ਸਪ੍ਪਿ ਪਨ ਚਿਰਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਵਣ੍ਣਗਨ੍ਧੇ ਜਹਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਰਸਂ ਨ ਜਹਤੀਤਿ ਤਦੇਵ ਏਕਨ੍ਤਮਧੁਰਂ। **ਤਿਤ੍ਤਕ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਮ੍ਬਪਣ੍ਣਾਦਿ। **ਕਟੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਸਿਙ੍ਗਿਵੇਰਮਰਿਚਾਦਿ। **ਲੋਣਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਸਾਮੁਦ੍ਦਿਕਲੋਣਾਦਿ। **ਖਾਰਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਵਾਤਿਙ੍ਗਣਕਲ਼ੀਰਾਦਿ। **ਲਮ੍ਬਿਲ**ਨ੍ਤਿ ਬਦਰਾਮਲਕਕਪਿਟ੍ਠਸਾਲਵਾਦਿ। **ਕਸਾਵ**ਨ੍ਤਿ ਹਰਿਤਕਾਦਿ। ਇਮੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਰਸਾ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਤਂਤਂਵਤ੍ਥੁਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਰਸੋਵ ਅਮ੍ਬਿਲਾਦੀਹਿ ਨਾਮੇਹਿ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਸਾਦੂ**ਤਿ ਇਟ੍ਠਰਸੋ, **ਅਸਾਦੂ**ਤਿ ਅਨਿਟ੍ਠਰਸੋ। ਇਮਿਨਾ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਰਸੋ ਪਰਿਯਾਦਿਨ੍ਨੋ। ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਲੇਡ੍ਡੁਰਸਭਿਤ੍ତਿਰਸਪਿਲੋਤਿਕਰਸਾਦਯੋ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਨਾਗਤਾ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਰਸਾ ਯੇਵਾਪਨਕਟ੍ਠਾਨਂ ਪਵਿਟ੍ਠਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਏਵਮਯਂ ਮੂਲਰਸਾਦਿਨਾਭੇਦੇਨ ਭਿਨ੍ਨੋਪਿ ਰਸੋ ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਹਿ ਅਭਿਨ੍ਨੋਯੇਵ। ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਹੇਸ ਜਿਵ੍ਹਾਪਟਿਹਨਨਲਕ੍ਖਣੋ **ਰਸੋ,** ਜਿਵ੍ਹਾਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਵਿਸਯਭਾਵਰਸੋ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਗੋਚਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ। ਸੇਸਂ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਧਾਪਿ ਹਿ ਤਥੇਵ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਾਸਨਯਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਾ ਤੇਰਸ ਵਾਰਾ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੬੩੨. ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯ**ਨ੍ਤਿ ਕਰਣਵਚਨਂ। ਯੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤ੍ਥ '**ਲਿਙ੍ਗ**'ਨ੍ਤਿ ਸਣ੍ਠਾਨਂ। ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਹਿ ਹਤ੍ਥਪਾਦਗੀਵਾਉਰਾਦੀਨਂ ਸਣ੍ਠਾਨਂ ਨ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਇਤ੍ਥੀਨਞ੍ਹਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਕਾਯੋ ਵਿਸਦੋ ਹੋਤਿ, ਉਪਰਿਮਕਾਯੋ ਅਵਿਸਦੋ। ਹਤ੍ਥਪਾਦਾ ਖੁਦ੍ਦਕਾ, ਮੁਖਂ ਖੁਦ੍ਦਕਂ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਞ੍ਜਾਨਨਂ। ਇਤ੍ਥੀਨਞ੍ਹਿ ਉਰਮਂਸਂ ਅਵਿਸਦਂ ਹੋਤਿ, ਮੁਖਂ ਨਿਮ੍ਮਸ੍ਸੁਦਾਠਿਕਂ। ਕੇਸਬਨ੍ਧਵਤ੍ਥਗ੍ਗਹਣਮ੍ਪਿ ਨ ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। **ਕੁਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਕਿਰਿਯਾ। ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਹਿ ਦਹਰਕਾਲੇ ਸੁਪ੍ਪਕਮੁਸਲਕੇਹਿ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤਿ, ਚਿਤ੍ਤਧੀਤਲਿਕਾਯ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤਿ, ਮਤ੍ਤਿਕਵਾਕੇਨ ਸੁਤ੍ਤਕਂ ਨਾਮ ਕਨ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਆਕਪ੍ਪੋ**ਤਿ ਗਮਨਾਦਿਆਕਾਰੋ। ਇਤ੍ਥਿਯੋ ਹਿ ਗਚ੍ਛਮਾਨਾ ਅਵਿਸਦਾ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਾ ਨਿਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਨਿਸੀਦਮਾਨਾ ਖਾਦਮਾਨਾ ਭੁਞ੍ਜਮਾਨਾ ਅਵਿਸਦਾ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਪੁਰਿਸਮ੍ਪਿ ਹਿ ਅਵਿਸਦਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਮਾਤੁਗਾਮੋ ਵਿਯ ਗਚ੍ਛਤਿ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਨਿਪਜ੍ਜਤਿ ਨਿਸੀਦਤਿ ਖਾਦਤਿ ਭੁਞ੍ਜਤੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਇਤ੍ਥਤ੍ਤਂ ਇਤ੍ਥਿਭਾਵੋਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਏਕਤ੍ਥਂ; ਇਤ੍ਥਿਸਭਾਵੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਯਂ ਕਮ੍ਮਜੋ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਮੁਟ੍ਠਿਤੋ। ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਪਨ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਪਵਤ੍ਤੇ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾਨਿ। ਯਥਾ ਹਿ ਬੀਜੇ ਸਤਿ, ਬੀਜਂ ਪਟਿਚ੍ਚ, ਬੀਜਪਚ੍ਚਯਾ ਰੁਕ੍ਖੋ ਵਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਸਾਖਾਵਿਟਪਸਮ੍ਪਨ੍ਨੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਇਤ੍ਥਿਭਾਵਸਙ੍ਖਾਤੇ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਤਿ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਬੀਜਂ ਵਿਯ ਹਿ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਬੀਜਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਵਡ੍ਢਿਤ੍ਵਾ ਆਕਾਸਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਰੁਕ੍ਖੋ ਵਿਯ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਪਵਤ੍ਤੇ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ, ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਮੇਵ। ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਿਪਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਨਿਪਿ।

ਇਦਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਤਂ ਰੂਪਂ, ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਦੀਨਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਏਵਂ; ਨਿਯਮਤੋ ਪਨ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਏਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ 'ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ'।

੬੩੩. ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਪਨ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਂ ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਹਿ ਹਤ੍ਥਪਾਦਗੀਵਾਉਰਾਦੀਨਂ ਸਣ੍ਠਾਨਂ ਨ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਪੁਰਿਸਾਨਞ੍ਹਿ ਉਪਰਿਮਕਾਯੋ ਵਿਸਦੋ ਹੋਤਿ ਹੇਟ੍ਠਿਮਕਾਯੋ ਅਵਿਸਦੋ, ਹਤ੍ਥਪਾਦਾ ਮਹਨ੍ਤਾ, ਮੁਖਂ ਮਹਨ੍ਤਂ, ਉਰਮਂਸਂ ਵਿਸਦਂ, ਮਸ੍ਸੁਦਾਠਿਕਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਕੇਸਬਨ੍ਧਨਵਤ੍ਥਗ੍ਗਹਣਂ ਨ ਇਤ੍ਥੀਨਂ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਦਹਰਕਾਲੇ ਰਥਨਙ੍ਗਲਾਦੀਹਿ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤਿ, ਵਾਲਿਕਪਾਲਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਾਪਿਂ ਨਾਮ ਖਨਨ੍ਤਿ, ਗਮਨਾਦੀਨਿ ਵਿਸਦਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਇਤ੍ਥਿਮ੍ਪਿ ਗਮਨਾਦੀਨਿ ਵਿਸਦਾਨਿ ਕੁਰੁਮਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਪੁਰਿਸੋ ਵਿਯ ਗਚ੍ਛਤੀ'ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਸੇਸਂ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਮੇਵ।

ਤਤ੍ਥ ਇਤ੍ਥਿਭਾਵਲਕ੍ਖਣਂ **ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ,** ਇਤ੍ਥੀਤਿ ਪਕਾਸਨਰਸਂ, ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਨਿਮਿਤ੍ਤਕੁਤ੍ਤਾਕਪ੍ਪਾਨਂ ਕਾਰਣਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ। ਪੁਰਿਸਭਾਵਲਕ੍ਖਣਂ **ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ,** ਪੁਰਿਸੋਤਿ ਪਕਾਸਨਰਸਂ, ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਨਿਮਿਤ੍ਤਕੁਤ੍ਤਾਕਪ੍ਪਾਨਂ ਕਾਰਣਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ। ਉਭਯਮ੍ਪੇਤਂ ਪਠਮਕਪ੍ਪਿਕਾਨਂ ਪਵਤ੍ਤੇ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ। ਅਪਰਭਾਗੇ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯਂ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਸਮੁਟ੍ਠਿਤਮ੍ਪਿ ਪਵਤ੍ਤੇ ਚਲਤਿ ਪਰਿਵਤ੍ਤਤਿ।

ਯਥਾਹ –

> ''ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ ਪਾਤੁਭੂਤਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਖੋ ਪਨ ਸਮਯੇਨ ਅਞ੍ਞਤਰਿਸ੍ਸਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਂ ਪਾਤੁਭੂਤਂ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੬੯)।

ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਦ੍ਵੀਸੁ ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਂ ਉਤ੍ਤਮਂ, ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ ਹੀਨਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਂ ਬਲਵਅਕੁਸਲੇਨ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ, ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ ਦੁਬ੍ਬਲਕੁਸਲੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ ਪਨ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਨ੍ਤਂ ਦੁਬ੍ਬਲਅਕੁਸਲੇਨ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ, ਪੁਰਿਸਲਿਙ੍ਗਂ ਬਲਵਕੁਸਲੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤਿ। ਏਵਂ ਉਭਯਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲੇਨ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ, ਕੁਸਲੇਨ ਪਤਿਟ੍ਠਾਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਪਨ ਕਿਂ ਏਕਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਉਦਾਹੁ ਦ੍ਵੇਤਿ? ਏਕਂ। ਤਞ੍ਚ ਖੋ ਇਤ੍ਥਿਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਪੁਰਿਸਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ। 'ਏਵਂ ਸਨ੍ਤੇ ਦੁਤਿਯਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਞ੍ਹਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਞ੍ਚਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ? 'ਨ ਤਸ੍ਸ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਾਰਣਂ'। 'ਕਸ੍ਮਾ'? 'ਸਦਾ ਅਭਾਵਤੋ'। ਇਤ੍ਥਿਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਹਿ ਯਦਾ ਇਤ੍ਥਿਯਾ ਰਾਗਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਦਾ ਪੁਰਿਸਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ, ਇਤ੍ਥਿਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਂ ਗੁਲ੍ਹਂ ਹੋਤਿ। ਤਥਾ ਇਤਰਸ੍ਸ ਇਤਰਂ।

ਯਦਿ ਚ ਤੇਸਂ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਦੁਤਿਯਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਾਰਣਂ ਭਵੇਯ੍ਯ, ਸਦਾਪਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਦ੍ਵਯਂ ਤਿਟ੍ਠੇਯ੍ਯ। ਨ ਪਨ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਮੇਤਂ ਨ ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕਾਰਣਂ। ਕਮ੍ਮਸਹਾਯਂ ਪਨ ਰਾਗਚਿਤ੍ਤਮੇਵੇਤ੍ਥ ਕਾਰਣਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਚਸ੍ਸ ਏਕਮੇਵ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਤ੍ਥਿਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕੋ ਸਯਮ੍ਪਿ ਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਪਰਮ੍ਪਿ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤਿ। ਪੁਰਿਸਉਭਤੋਬ੍ਯਞ੍ਜਨਕੋ ਪਰਂ ਗਬ੍ਭਂ ਗਣ੍ਹਾਪੇਤਿ, ਸਯਂ ਪਨ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ।

੬੩੪. ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਤ੍ਥ **ਯੋ ਤੇਸਂ ਅਰੂਪੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਇਧ ਰੂਪਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਤ੍ਤਾ **ਯੋ ਤੇਸਂ ਰੂਪੀਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਯਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ। ਲਕ੍ਖਣਾਦੀਨਿ ਪਨਸ੍ਸ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ – ਸਹਜਾਤਰੂਪਾਨੁਪਾਲਨਲਕ੍ਖਣਂ **ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ,** ਤੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਨਰਸਂ, ਤੇਸਂ ਯੇਵ ਠਪਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਂ, ਯਾਪਯਿਤਬ੍ਬਭੂਤਪਦਟ੍ਠਾਨਨ੍ਤਿ।

੬੩੫. ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਾਵ ਕਾਯੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਾਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਾਨਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨੇਹਿਪਿ ਪੁਰਿਸਾਨਂ, ਪੁਰਿਸੇਹਿ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾਨਮ੍ਪਿ ਕਾਯਗਹਣਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਹਿਤਾਯ ਏਤਾਯ ਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ **'ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ'**। ਸਯਂ ਕਾਯਗਹਣਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿਪਿ 'ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ'। ''ਕਾਯੇਨ ਸਂਵਰੋ ਸਾਧੂ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੬੧) ਆਗਤੋ ਚੋਪਨਸਙ੍ਖਾਤੋ

ਕਾਯੋਵ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ '**ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**'। ਕਾਯਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਨੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਞ੍ਞਾਪਨਹੇਤੁਤ੍ਤਾ, ਸਯਞ੍ਚ ਤਥਾ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਕਾਯੇਨ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿਪਿ '**ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**'।

ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾਤਿਆਦੀਸੁ ਅਟ੍ਠਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰੇਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚਾਤਿ ਨਵਹਿ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਹਿ **ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ**, ਦ੍ਵਾਦਸਹਿਪਿ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੇਹਿ **ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ**, ਅਟ੍ਠਹਿ ਮਹਾਕਿਰਿਯੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਅਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯੇਹਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਪ੍ਪਤ੍ਤੇਨ ਏਕੇਨ ਰੂਪਾਵਚਰਕਿਰਿਯੇਨਾਤਿ ਏਕਾਦਸਹਿ ਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤੇਹਿ **ਅਬ੍ਯਾਕਤਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ**। ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਾਨਿ ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਨ ਜਨੇਨ੍ਤਿ। ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਪਨ ਏਤ੍ਤਕੇਹੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ ਏਤੇਸਂ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਵਸੇਨ ਤੀਹਿ ਪਦੇਹਿ 'ਹੇਤੁਤੋ' ਦਸ੍ਸਿਤਾ।

ਇਦਾਨਿ ਛਹਿ ਪਦੇਹਿ 'ਫਲਤੋ' ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸ** ਵਾਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਭਿਕ੍ਕਮਾਦਯੋ ਹਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਫਲਂ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ '**ਅਭਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**'ਤਿ ਪੁਰਤੋ ਕਾਯਂ ਅਭਿਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਪਟਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਚ੍ਛਤੋ ਪਚ੍ਚਾਹਰਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਆਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਉਜੁਕਂ ਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਵਿਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਇਤੋ ਚਿਤੋ ਚ ਪੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਸਮਿਞ੍ਜੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਧਯੋ ਸਙ੍ਕੋਚੇਨ੍ਤਸ੍ਸ। **ਪਸਾਰੇਨ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸਨ੍ਧਯੋ ਪਟਿਪਣਾਮੇਨ੍ਤਸ੍ਸ।

ਇਦਾਨਿ ਛਹਿ ਪਦੇਹਿ 'ਸਭਾਵਤੋ' ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਾਯਸ੍ਸ ਥਮ੍ਭਨਾ**ਤਿ ਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ '**ਕਾਯਸ੍ਸਾ**'ਤਿ ਸਰੀਰਸ੍ਸ। ਕਾਯਂ ਥਮ੍ਭੇਤ੍ਵਾ ਥਦ੍ਧਂ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਥਮ੍ਭਨਾ**। ਤਮੇਵ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ **ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨਾ**ਤਿ ਆਹ। ਬਲਵਤਰਾ ਵਾ ਥਮ੍ਭਨਾ '**ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਨਾ**'। **ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਨ੍ਥਮ੍ਭਿਤਭਾਵੋ। ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਵਸੇਨ **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ। ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾ**ਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਪਨਾਕਾਰੋ। ਵਿਞ੍ਞਾਪਿਤਭਾਵੋ **ਵਿਞ੍ਞਾਪਿਤਤ੍ਤਂ**। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਦ੍ਵਾਰਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਤਥਾ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਂ।

੬੩੬. ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿਪਦਸ੍ਸ ਪਨ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਦਾਨਞ੍ਚ ਅਤ੍ਥੋ ਤਤ੍ਥ ਨ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਏਵਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ – ਵਾਚਾਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਾਵਂ ਵਿਞ੍ਞਾਪੇਨ੍ਤਾਨਂ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨੇਹਿਪਿ ਪੁਰਿਸਾਨਂ, ਪੁਰਿਸੇਹਿ ਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਾਨਮ੍ਪਿ , ਵਚੀਗਹਣਾਨੁਸਾਰੇਨ ਗਹਿਤਾਯ ਏਤਾਯ ਭਾਵੋ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**। ਸਯਞ੍ਚ ਵਚੀਗਹਣਾਨੁਸਾਰੇਨ ਵਿਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿਪਿ **ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**। ''ਸਾਧੁ ਵਾਚਾਯ ਸਂਵਰੋ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੬੧) ਆਗਤਾ ਚੋਪਨਸਙ੍ਖਾਤਾ ਵਚੀ ਏਵ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ '**ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**'। ਵਚੀਘੋਸੇਨ ਅਧਿਪ੍ਪਾਯਵਿਞ੍ਞਾਪਨਹੇਤੁਤ੍ਤਾ ਸਯਞ੍ਚ ਤਥਾਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਵਾਚਾਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿਪਿ '**ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**'**। ਵਾਚਾ ਗਿਰਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ '**ਵਾਚਾ**'। ਗਿਰਿਯਤੀਤਿ '**ਗਿਰਾ**'। ਬ੍ਯਪ੍ਪਥੋਤਿ ਵਾਕ੍ਯਭੇਦੋ। ਵਾਕ੍ਯਞ੍ਚ ਤਂ ਪਥੋ ਚ ਅਤ੍ਥਂ ਞਾਤੁਕਾਮਾਨਂ ਞਾਪੇਤੁਕਾਮਾਨਞ੍ਚਾਤਿਪਿ '**ਬ੍ਯਪ੍ਪਥੋ**'। ਉਦੀਰਿਯਤੀਤਿ **ਉਦੀਰਣਂ**। ਘੁਸ੍ਸਤੀਤਿ **ਘੋਸੋ**। ਕਰਿਯਤੀਤਿ **ਕਮ੍ਮਂ**। ਘੋਸੋਵ ਕਮ੍ਮਂ **ਘੋਸਕਮ੍ਮਂ**। ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰੇਹਿ ਕਤੋ ਘੋਸੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਚਿਯਾ ਭੇਦੋ **ਵਚੀਭੇਦੋ**। ਸੋ ਪਨ 'ਨ ਭਙ੍ਗੋ, ਪਭੇਦਗਤਾ ਵਾਚਾ ਏਵਾ'ਤਿ ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ **ਵਾਚਾ ਵਚੀਭੇਦੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮੇਹਿ ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਪਦੇਹਿ 'ਸਦ੍ਦਵਾਚਾਵ' ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਇਦਾਨਿ ਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਸਦ੍ਧਿਂ ਯੋਜੇਤ੍ਵਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਨਂ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਆਦੀਨਂ ਪਦਾਨਂ ਵਸੇਨ ਤੀਹਾਕਾਰੇਹਿ ਸਭਾਵਤੋ ਤਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਯਾ ਤਾਯ ਵਾਚਾਯ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਤ੍ਤਾ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

ਇਦਾਨਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਪਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤ੍ਥਂ ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ ਛਬ੍ਬੀਸ ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ ਸੋਲ਼ਸ ਪਚ੍ਛਿਮਾਨੀਤਿ ਇਦਂ ਪਕਿਣ੍ਣਕਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ – **ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸ** ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਹਿ ਰੂਪਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਇਰਿਯਾਪਥਮ੍ਪਿ ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭੇਨ੍ਤਿ, ਦੁਵਿਧਮ੍ਪਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਂ ਜਨੇਨ੍ਤਿ। ਛਬ੍ਬੀਸਤਿ ਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਮੇਵ ਨ ਜਨੇਨ੍ਤਿ, ਇਤਰਦ੍ਵਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। **ਏਕੂਨਵੀਸਤਿ** ਰੂਪਮੇਵ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ, ਇਤਰਦ੍ਵਯਂ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। **ਸੋਲ਼ਸ** ਇਮੇਸੁ ਤੀਸੁ ਏਕਮ੍ਪਿ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵ ਕਾਮਾਵਚਰਤੋ ਅਟ੍ਠ ਕੁਸਲਾਨਿ, ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਕੁਸਲਾਨਿ, ਕਿਰਿਯਤੋ ਦਸ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਂ, ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਅਭਿਞ੍ਞਾਚਿਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। **ਛਬ੍ਬੀਸਾ**ਤਿ ਰੂਪਾਵਚਰਤੋ ਪਞ੍ਚ ਕੁਸਲਾਨਿ, ਪਞ੍ਚ ਕਿਰਿਯਾਨਿ, ਅਰੂਪਾਵਚਰਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕੁਸਲਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਕਿਰਿਯਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਾਨਿ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਫਲਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ। **ਏਕੂਨਵੀਸਤੀ**ਤਿ

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਵਿਪਾਕਤੋ ਏਕਾਦਸ, ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਤੋ ਦ੍ਵੇ , ਕਿਰਿਯਤੋ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁ, ਰੂਪਾਵਚਰਤੋ ਪਞ੍ਚ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ। **ਸੋਲ਼ਸਾ**ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ, ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤਾਨੰ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੰ, ਖੀਣਾਸਵਾਨੰ ਚੁਤਿਚਿਤ੍ਤੰ, ਅਰੂਪੇ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ। ਇਮਾਨਿ ਸੋਲ਼ਸ ਰੂਪਿਰਿਯਾਪਥਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਸੁ ਏਕਮ੍ਪਿ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਅਞ੍ਞਾਨਿਪਿ ਬਹੂਨਿ ਅਰੂਪੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਿ ਅਨੋਕਾਸਗਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪੰ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤਿ। ਨ ਤਾਨੇਵ, ਕਾਯਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋਪਿ।

੬੩੭. ਆਕਾਸਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਨ ਕਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਨਿਕਸ੍ਸਤਿ, ਕਸਿਤੁੰ ਵਾ ਛਿਨ੍ਦਿਤੁੰ ਵਾ ਭਿਨ੍ਦਿਤੁੰ ਵਾ ਨ ਸਕ੍ਕਾਤਿ **ਆਕਾਸੋ**। ਆਕਾਸੋਵ **ਆਕਾਸਗਤੰ** , ਖੇਲ਼ਗਤਾਦਿ ਵਿਯ। ਆਕਾਸੋਤਿ ਵਾ ਗਤਨ੍ਤਿ **'ਆਕਾਸਗਤੰ'**। ਨ ਹਞ੍ਞਤੀਤਿ **ਅਘੰ,** ਅਘਟ੍ਟਨੀਯਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਘਮੇਵ **ਅਘਗਤੰ**। ਛਿਦ੍ਦਟ੍ਠੇਨ **ਵਿਵਰੋ**। ਵਿਵਰੋਵ **ਵਿਵਰਗਤੰ। ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠੰ ਚਤੂਹਿ ਮਹਾਭੂਤੇਹੀ**ਤਿ ਏਤੇਹਿ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠੰ ਨਿਜ੍ਜਟਾਕਾਸੰਵ ਕਥਿਤੰ। ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪਨ ਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਲਕ੍ਖਣਾ **ਆਕਾਸਧਾਤੁ,** ਰੂਪਪਰਿਯਨ੍ਤਪ੍ਪਕਾਸਨਰਸਾ, ਰੂਪਮਰਿਯਾਦਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਅਸਮ੍ਫੁਟ੍ਠਭਾਵਛਿਦ੍ਦਵਿਵਰਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ ਵਾ, ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾ, ਯਾਯ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੇਸੁ ਰੂਪੇਸੁ 'ਇਦਮਿਤੋ ਉਦ੍ਧੰ ਅਧੋ ਤਿਰਿਯ'ਨ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ।

੬੩੮. ਇਤੋ ਪਰੇ **ਰੂਪਸ੍ਸਲਹੁਤਾਦੀਨੰ** ਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਲਹੁਤਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪਨੇਤ੍ਥ ਅਦਨ੍ਧਤਾਲਕ੍ਖਣਾ **ਰੂਪਸ੍ਸ ਲਹੁਤਾ,** ਰੂਪਾਨੰ ਗਰੁਭਾਵਵਿਨੋਦਨਰਸਾ, ਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਲਹੁਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਅਥਦ੍ਧਤਾਲਕ੍ਖਣਾ **ਰੂਪਸ੍ਸ ਮੁਦੁਤਾ,** ਰੂਪਾਨੰ ਥਦ੍ਧਭਾਵਵਿਨੋਦਨਰਸਾ, ਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਸੁ ਅਵਿਰੋਧਿਤਾਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਮੁਦੁਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾ। ਸਰੀਰਕਿਰਿਯਾਨੁਕੂਲਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵਲਕ੍ਖਣਾ **ਰੂਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ,** ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਵਿਨੋਦਨਰਸਾ, ਅਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾ।

ਏਤਾ ਪਨ ਤਿਸ੍ਸੋ ਨ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਵਿਜਹਨ੍ਤਿ। ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇਪਿ ਯੋ ਅਰੋਗਿਨੋ ਵਿਯ ਰੂਪਾਨੰ ਲਹੁਭਾਵੋ, ਅਦਨ੍ਧਤਾਲਹੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਪ੍ਪਕਾਰੋ, ਰੂਪਦਨ੍ਧਤ੍ਤਕਰਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਪਟਿਪਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ, ਸੋ ਰੂਪਵਿਕਾਰੋ 'ਰੂਪਸ੍ਸਲਹੁਤਾ'। ਯੋ ਸੁਪਰਿਮਦ੍ਦਿਤਚਮ੍ਮਸ੍ਸੇਵ ਰੂਪਾਨੰ ਮੁਦੁਭਾਵੋ ਸਬ੍ਬਕਿਰਿਯਾਵਿਸੇਸੇਸੁ ਸਰਸਵਤ੍ਤਨਭਾਵੋ ਵਸਵਤ੍ਤਨਭਾਵਮਦ੍ਦਵਪ੍ਪਕਾਰੋ ਰੂਪਥਦ੍ਧਤ੍ਤਕਰਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਪਟਿਪਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ , ਸੋ ਰੂਪਵਿਕਾਰੋ 'ਰੂਪਸ੍ਸ ਮੁਦੁਤਾ'। ਯੋ ਪਨ ਸੁਧਨ੍ਤਸੁਵਣ੍ਣਸ੍ਸੇਵ ਰੂਪਾਨੰ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੋ ਸਰੀਰਕਿਰਿਯਾਨੁਕੂਲਭਾਵਪ੍ਪਕਾਰੋ ਸਰੀਰਕਿਰਿਯਾਨੰ ਅਨਨੁਕੂਲਕਰਧਾਤੁਕ੍ਖੋਭਪਟਿਪਕ੍ਖਪਚ੍ਚਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ, ਸੋ ਰੂਪਵਿਕਾਰੋ '**ਰੂਪਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ**'ਤਿ। ਏਵਮੇਤਾਸੰ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਤਾ ਪਨ ਤਿਸ੍ਸੋਪਿ ਕਮ੍ਮੰ ਕਾਤੁੰ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਆਹਾਰਾਦਯੋਵ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਤਥਾ ਹਿ ਯੋਗਿਨੋ 'ਅਜ੍ਜ ਅਮ੍ਹੇਹਿ ਭੋਜਨਸਪ੍ਪਾਯੰ ਲਦ੍ਧੰ, ਕਾਯੋ ਨੋ ਲਹੁ ਮੁਦੁ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞੋ'ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। 'ਅਜ੍ਜ ਉਤੁਸਪ੍ਪਾਯੰ ਲਦ੍ਧੰ, ਅਜ੍ਜ ਅਮ੍ਹਾਕੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕਗ੍ਗੰ, ਕਾਯੋ ਨੋ ਲਹੁ ਮੁਦੁ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞੋ'ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੀਤਿ।

੬੪੧. ਉਪਚਯਸਨ੍ਤਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ **ਆਯਤਨਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਡ੍ਢੇਕਾਦਸਨ੍ਨੰ ਰੂਪਾਯਤਨਾਨੰ। **ਆਚਯੋ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ। **ਸੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ**ਤਿ ਯੋ ਆਯਤਨਾਨੰ ਆਚਯੋ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਮਾਨਾਨੰ, ਸੋਵ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ; ਵਡ੍ਢੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ ਸਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਤੀ**ਤਿ ਯਾ ਏਵੰ ਉਪਚਿਤਾਨੰ ਰੂਪਾਨੰ ਵਡ੍ਢਿ, ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿਤਰੰ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਸਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਤਿ ਨਾਮ ਹੋਤਿ; ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਦਿਤੀਰੇ ਖਤਕੂਪਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਉਦਕੁਗ੍ਗਮਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਆਚਯੋ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ; ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਕਾਲੋ ਵਿਯ ਉਪਚਯੋ, ਵਡ੍ਢਿ; ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਿਤ੍ਵਾ ਗਮਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸਨ੍ਤਤਿ, ਪਵਤ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਏਵੰ ਕਿੰ ਕਥਿਤੰ ਹੋਤੀਤਿ? ਆਯਤਨੇਨ ਹਿ ਆਚਯੋ ਕਥਿਤੋ, ਆਚਯੇਨ ਆਯਤਨੰ ਕਥਿਤੰ। ਆਚਯੋਵ ਕਥਿਤੋ ਆਯਤਨਮੇਵ ਕਥਿਤੰ। ਏਵਮ੍ਪਿ ਕਿੰ ਕਥਿਤੰ ਹੋਤੀਤਿ? ਚਤੁਸਨ੍ਤਤਿਰੂਪਾਨੰ ਆਚਯੋ ਉਪਚਯੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਵਡ੍ਢਿ ਕਥਿਤਾ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਹਿ ਉਭਯਮ੍ਪੇਤੰ

ਜਾਤਿਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਆਕਾਰਨਾਨਤ੍ਤੇਨ ਪਨ ਵੇਨੇਯਜਵਸੇਨ ਚ ਉਪਚਯੋ ਸਨ੍ਤਤੀਤਿ ਉਦ੍ਦੇਸਦੇਸਨੰ ਕਤ੍ਵਾ ਯਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਤੋ ਨਾਨਤ੍ਤੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ''ਯੋ ਆਯਤਨਾਨੰ ਆਚਯੋ ਸੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ, ਯੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ ਸਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਤੀ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਉਭਯਮ੍ਪੇਤੰ ਜਾਤਿਰੂਪਸ੍ਸੇਵ ਅਧਿਵਚਨੰ ਤਸ੍ਮਾ ਏਤ੍ਥ ਆਚਯਲਕ੍ਖਣੋ **ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ**, ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਤੋ ਰੂਪਾਨੰ ਉਮ੍ਮੁਜ੍ਜਾਪਨਰਸੋ, ਨਿਯ੍ਯਾਤਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਪਰਿਪੁਣ੍ਣਭਾਵਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ ਵਾ, ਉਪਚਿਤਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨੋ। ਪਵਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਾ **ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਤਿ**, ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਰਸਾ, ਅਨੁਪਚ੍ਛੇਦਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਅਨੁਪ੍ਪਬਨ੍ਧਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੬੪੩. ਜਰਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਜੀਰਣਕਵਸੇਨ **ਜਰਾ;** ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਸਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੋ । ਜੀਰਣਾਕਾਰੋ **ਜੀਰਣਤਾ**। ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਆਦਯੋ ਤਯੋ ਕਾਲਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਕਿਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਾ। ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਦ੍ਵੇ ਪਕਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾ। ਅਯਞ੍ਹਿ 'ਜਰਾ'ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਦੇਨ ਸਭਾਵਤੋ ਦੀਪਿਤਾ; ਤੇਨਸ੍ਸਾਯੰ ਸਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। 'ਜੀਰਣਤਾ'ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਆਕਾਰਤੋ; ਤੇਨਸ੍ਸਾਯੰ ਆਕਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। **ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਾਲਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਦਨ੍ਤਨਖਾਨੰ ਖਣ੍ਡਿਤਭਾਵਕਰਣਕਿਚ੍ਚਤੋ। **ਪਾਲਿਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕੇਸਲੋਮਾਨੰ ਪਲਿਤਭਾਵਕਰਣਕਿਚ੍ਚਤੋ। **ਵਲਿਤ੍ਤਚਤਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਮੰਸੰ ਮਿਲਾਪੇਤ੍ਵਾ ਤਚੇ ਵਲਿਭਾਵਕਰਣਕਿਚ੍ਚਤੋ ਦੀਪਿਤਾ। ਤੇਨਸ੍ਸਾ ਇਮੇ 'ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿਆਦਯੋ ਤਯੋ ਕਾਲਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਕਿਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸਾ। ਤੇਹਿ ਇਮੇਸੰ ਵਿਕਾਰਾਨੰ ਦਸ੍ਸਨਵਸੇਨ ਪਾਕਟੀਭੂਤਾ ਪਾਕਟਜਰਾ ਦਸ੍ਸਿਤਾ। ਯਥੇਵ ਹਿ ਉਦਕਸ੍ਸ ਵਾ ਅਗ੍ਗਿਨੋ ਵਾ ਤਿਣਰੁਕ੍ਖਾਦੀਨੰ ਸੰਭਗ੍ਗਪਲਿਭਗ੍ਗਤਾਯ ਵਾ ਝਾਮਤਾਯ ਵਾ ਗਤਮਗ੍ਗੋ ਪਾਕਟੋ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਸੋ ਗਤਮਗ੍ਗੋ ਤਾਨੇਵ ਉਦਕਾਦੀਨਿ, ਏਵਮੇਵ ਜਰਾਯ ਦਨ੍ਤਾਦੀਸੁ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਾਦਿਵਸੇਨ ਗਤਮਗ੍ਗੋ ਪਾਕਟੋ, ਚਕ੍ਖੁੰ ਉਮ੍ਮੀਲੇਤ੍ਵਾਪਿ ਗਯ੍ਹਤਿ, ਨ ਚ ਖਣ੍ਡਿਚ੍ਚਾਦੀਨੇਵ ਜਰਾ। ਨ ਹਿ ਜਰਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਹੋਤਿ।

ਆਯੁਨੋ ਸੰਹਾਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਪਰਿਪਾਕੋਤਿ ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਪਦੇਹਿ ਕਾਲਾਤਿਕ੍ਕਮੇਯੇਵ ਅਭਿਬ੍ਯਤ੍ਤਾਯ ਆਯੁਕ੍ਖਯਚਕ੍ਖਾਦਿਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਪਰਿਪਾਕਸਞ੍ਞਿਤਾਯ ਪਕਤਿਯਾ ਦੀਪਿਤਾ। ਤੇਨਸ੍ਸਿਮੇ ਪਚ੍ਛਿਮਾ ਦ੍ਵੇ ਪਕਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਜਰੰ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਯੁ ਹਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਜਰਾ **'ਆਯੁਨੋ ਸੰਹਾਨੀ'**ਤਿ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਯਸ੍ਮਾ ਚ ਦਹਰਕਾਲੇ ਸੁਪ੍ਪਸਨ੍ਨਾਨਿ, ਸੁਖੁਮਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਯੰ ਸੁਖੇਨੇਵ ਗਣ੍ਹਨਸਮਤ੍ਥਾਨਿ ਚਕ੍ਖਾਦੀਨਿ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨਿ ਜਰੰ ਪਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਰਿਪਕ੍ਕਾਨਿ ਆਲੁਲਿਤਾਨਿ ਅਵਿਸਦਾਨਿ, ਓਲਾਰਿਕਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਸਯੰ ਗਹੇਤੁੰ ਅਸਮਤ੍ਥਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **'ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਪਰਿਪਾਕੋ'**ਤਿਪਿ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤਾ।

ਸਾ ਪਨਾਯੰ ਏਵੰ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਜਰਾ ਪਾਕਟਾ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾਤਿ ਦੁਵਿਧਾ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਦਨ੍ਤਾਦੀਸੁ ਖਣ੍ਡਭਾਵਾਦਿਦਸ੍ਸਨਤੋ ਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਜਰਾ **ਪਾਕਟਜਰਾ** ਨਾਮ । ਅਰੂਪਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਨ ਜਰਾ ਤਾਦਿਸਸ੍ਸ ਵਿਕਾਰਸ੍ਸ ਅਦਸ੍ਸਨਤੋ **ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਜਰਾ** ਨਾਮ। ਪੁਨ ਅਵੀਚਿ ਸਵੀਚੀਤਿ ਏਵਮ੍ਪਿ ਦੁਵਿਧਾ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਮਣਿਕਨਕਰਜਤਪਵਾਲਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਾਦੀਨੰ ਵਿਯ, ਮਨ੍ਦਦਸਕਾਦੀਸੁ ਪਾਣੀਨੰ ਵਿਯ ਚ, ਪੁਪ੍ਫਫਲਪਲ੍ਲਵਾਦੀਸੁ ਚ ਅਪਾਣੀਨੰ ਵਿਯ, ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਵਣ੍ਣਵਿਸੇਸਾਦੀਨੰ ਦੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਜਰਾ **ਅਵੀਚਿਜਰਾ** ਨਾਮ; ਨਿਰਨ੍ਤਰਜਰਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਤੋ ਅਞ੍ਞੇਸੁ ਪਨ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰਾ ਵਣ੍ਣਵਿਸੇਸਾਦੀਨੰ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਜਰਾ **ਸਵੀਚਿਜਰਾ** ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋਪਿ ਰੂਪਪਰਿਪਾਕਲਕ੍ਖਣਾ **ਰੂਪਸ੍ਸ ਜਰਤਾ**, ਉਪਨਯਨਰਸਾ, ਸਭਾਵਾਨਪਗਮੇਪਿ ਨਵਭਾਵਾਪਗਮਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਵੀਹਿਪੁਰਾਣਭਾਵੋ ਵਿਯ ਪਰਿਪਚ੍ਚਮਾਨਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੬੪੪. ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਖਯਗਮਨਵਸੇਨ **ਖਯੋ**, ਵਯਗਮਨਵਸੇਨ **ਵਯੋ**, ਭਿਜ੍ਜਨਵਸੇਨ **ਭੇਦੋ**। ਅਥ ਵਾ, ਯਸ੍ਮਾ ਤੰ ਪਤ੍ਵਾ ਰੂਪੰ ਖੀਯਤਿ, ਵੇਤਿ, ਭਿਜ੍ਜਤਿ ਚ, ਤਸ੍ਮਾ ਖੀਯਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ **'ਖਯੋ'**, ਵੇਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ **'ਵਯੋ'**, ਭਿਜ੍ਜਤਿ ਏਤਸ੍ਮਿਨ੍ਤਿ **'ਭੇਦੋ'**। ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਭੇਦੋਵ **ਪਰਿਭੇਦੋ**। ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਟ੍ਠੇਨ, ਨ ਨਿਚ੍ਚਨ੍ਤਿ ਅਨਿਚ੍ਚੰ। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ** । ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ ਏਤ੍ਥਾਤਿ **ਅਨ੍ਤਰਧਾਨੰ**। ਮਰਣਞ੍ਹਿ ਪਤ੍ਵਾ ਰੂਪੰ ਅਨ੍ਤਰਧਾਯਤਿ, ਅਦਸ੍ਸਨੰ ਗਚ੍ਛਤਿ। ਨ ਕੇਵਲਞ੍ਚ ਰੂਪਮੇਵ, ਸਬ੍ਬੇਪਿ

ਪਞ੍ਚਕ੍ਖਨ੍ਧਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾਯ ਇਦਮੇਵ ਲਕ੍ਖਣਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋ ਪਨ ਪਰਿਭੇਦਲਕ੍ਖਣਾ **ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ,** ਸਂਸੀਦਨਰਸਾ, ਖਯਵਯਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ, ਪਰਿਭਿਜ੍ਜਮਾਨਰੂਪਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਹੇਟ੍ਠਾ ਜਾਤਿ ਗਹਿਤਾ ਜਰਾ ਗਹਿਤਾ, ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਮਰਣਂ ਗਹਿਤਂ। ਇਮੇ ਤਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਇਮੇਸਂ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਉਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾਸਿਕਪਚ੍ਚਾਮਿਤ੍ਤਸਦਿਸਾ। ਯਥਾ ਹਿ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਤਯੋ ਪਚ੍ਚਾਮਿਤ੍ਤਾ ਓਤਾਰਂ ਗਵੇਸਮਾਨਾ ਵਿਚਰੇਯ੍ਯੁਂ। ਤੇਸੁ ਏਕੋ ਏਵਂ ਵਦੇਯ੍ਯ – 'ਏਤਂ ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਅਟਵਿਪ੍ਪਵੇਸਨਂ ਮਯ੍ਹਂ ਭਾਰੋ ਹੋਤੂ'ਤਿ। ਦੁਤਿਯੋ 'ਅਟਵਿਗਤਕਾਲੇ ਪੋਥੇਤ੍ਵਾ ਪਥਵਿਯਂ ਪਾਤਨਂ ਮਯ੍ਹਂ ਭਾਰੋ'ਤਿ। ਤਤਿਯੋ 'ਪਥਵਿਗਤਕਾਲਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਸਿਨਾ ਸੀਸਚ੍ਛੇਦਨਂ ਮਯ੍ਹਂ ਭਾਰੋ'ਤਿ। ਏਵਰੂਪਾ ਇਮੇ ਜਾਤਿ ਆਦਯੋ। ਨੀਹਰਿਤ੍ਵਾ ਅਟਵਿਪ੍ਪਵੇਸਨਪਚ੍ਚਾਮਿਤ੍ਤਸਦਿਸਾ ਹੇਤ੍ਥ ਜਾਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਠਾਨੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਪਨਤੋ। ਅਟਵਿਗਤਂ ਪੋਥੇਤ੍ਵਾ ਪਥਵਿਯਂ ਪਾਤਨਪਚ੍ਚਾਮਿਤ੍ਤਸਦਿਸਾ ਜਰਾ , ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਦੁਬ੍ਬਲਪਰਾਧੀਨਮਞ੍ਚਪਰਾਯਣਭਾਵਕਰਣਤੋ। ਪਥਵਿਗਤਸ੍ਸ ਅਸਿਨਾ ਸੀਸਚ੍ਛੇਦਕਪਚ੍ਚਾਮਿਤ੍ਤਸਦਿਸਂ ਮਰਣਂ, ਜਰਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਜੀਵਿਤਕ੍ਖਯਪਾਪਨਤੋਤਿ।

੬੪੫. ਕਬਲ਼ੀਕਾਰਾਹਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਬਲ਼ਂ ਕਰੀਯਤੀਤਿ **ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ**। ਆਹਰੀਯਤੀਤਿ **ਆਹਾਰੋ**। ਕਬਲ਼ਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਜ੍ਝੋਹਰੀਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਰੂਪਂ ਵਾ ਆਹਰਤੀਤਿਪਿ 'ਆਹਾਰੋ'। ਏਵਂ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਨਾਮਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨੇਵੇਤਂ ਪਭੇਦਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਓਦਨੋ ਕੁਮ੍ਮਾਸੋ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਓਦਨਾਦੀਨਿ ਹਿ ਫਾਣਿਤਪਰਿਯਨ੍ਤਾਨਿ ਦ੍ਵਾਦਸ ਇਧਾਧਿਪ੍ਪੇਤਸ੍ਸ ਆਹਾਰਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੂਨਿ। ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਅਨਾਗਤਾਨਿ ਮੂਲਫਲਾਦੀਨਿ ਯੇਵਾਪਨਕਂ ਪਵਿਟ੍ਠਾਨਿ।

ਇਦਾਨਿ ਤਾਨਿ ਮੂਲਫਲਾਦੀਨਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਯਮ੍ਹਿ ਯਮ੍ਹਿ ਜਨਪਦੇ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਮੁਖੇਨ ਅਸਿਤਬ੍ਬਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਮੁਖਾਸਿਯਂ**। ਦਨ੍ਤੇਹਿ ਵਿਖਾਦਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਦਨ੍ਤਵਿਖਾਦਨਂ**। ਗਲੇਨ ਅਜ੍ਝੋਹਰਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਗਲਜ੍ਝੋਹਰਣੀਯਂ**। ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਕਿਚ੍ਚਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕੁਚ੍ਛਿਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭਨ**ਨ੍ਤਿ ਆਹ। ਤਞ੍ਹਿ ਮੂਲਫਲਾਦਿ ਓਦਨਕੁਮ੍ਮਾਸਾਦਿ ਵਾ ਅਜ੍ਝੋਹਟਂ ਕੁਚ੍ਛਿਂ ਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਂ। **ਯਾਯ ਓਜਾਯ ਸਤ੍ਤਾ ਯਾਪੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਸਬ੍ਬਪਦੇਹਿ ਸਵਤ੍ਥੁਕਂ ਆਹਾਰਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਨਿਬ੍ਬਟ੍ਟਿਤਓਜਮੇਵ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਕਿਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਂ? ਕਿਂ ਓਜਾਯ? ਪਰਿਸ੍ਸਯਹਰਣਪਾਲਨਾਨਿ। ਵਤ੍ਥੁਹਿ ਪਰਿਸ੍ਸਯਂ ਹਰਤਿ ਪਾਲੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਓਜਾ ਪਾਲੇਤਿ ਪਰਿਸ੍ਸਯਂ ਹਰਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਦ੍ਵੇਪਿ ਏਕਤੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਾਲੇਤੁਮ੍ਪਿ ਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਿ ਪਰਿਸ੍ਸਯਮ੍ਪਿ ਹਰਿਤੁਂ। ਕੋ ਪਨੇਸ ਪਰਿਸ੍ਸਯੋ ਨਾਮ? ਕਮ੍ਮਜਤੇਜੋ। ਅਨ੍ਤੋਕੁਚ੍ਛਿਯਞ੍ਹਿ ਓਦਨਾਦਿਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਅਸਤਿ, ਕਮ੍ਮਜਤੇਜੋ ਉਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਉਦਰਪਟਲਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, 'ਛਾਤੋਮ੍ਹਿ, ਆਹਾਰਂ ਮੇ ਦੇਥਾ'ਤਿ ਵਦਾਪੇਤਿ। ਭੁਤ੍ਤਕਾਲੇ ਉਦਰਪਟਲਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਥੁਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਅਥ ਸਤ੍ਤੋ ਏਕਗ੍ਗੋ ਹੋਤਿ।

ਯਥਾ ਹਿ ਛਾਯਾਰਕ੍ਖਸੋ ਛਾਯਂ ਪਵਿਟ੍ਠਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਦੇਵਸਙ੍ਖਲਿਕਾਯ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਭਵਨੇ ਮੋਦਨ੍ਤੋ ਛਾਤਕਾਲੇ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸੀਸੇ ਡਂਸਤਿ। ਸੋ ਡਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ਵਿਰਵਤਿ। ਤਂ ਵਿਰਵਂ ਸੁਤ੍ਵਾ 'ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਤਤੋ ਤਤੋ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੋ ਆਗਤਾਗਤੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ ਭਵਨੇ ਮੋਦਤਿ। ਏਵਂਸਮ੍ਪਦਮਿਦਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਛਾਯਾਰਕ੍ਖਸੋ ਵਿਯ ਹਿ ਕਮ੍ਮਜਤੇਜੋ, ਦੇਵਸਙ੍ਖਲਿਕਾਯ ਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਸਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਉਦਰਪਟਲਂ, ਪੁਨ ਆਗਤਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵਿਯ ਓਦਨਾਦਿਵਤ੍ਥੁ, ਓਤਰਿਤ੍ਵਾ ਸੀਸੇ ਡਂਸਨਂ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਜਤੇਜਸ੍ਸ ਵਤ੍ਥੁਤੋ ਮੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਦਰਪਟਲਗ੍ਗਹਣਂ, ਡਟ੍ਠਸ੍ਸ ਵਿਰਵਨਕਾਲੋ ਵਿਯ 'ਆਹਾਰਂ ਦੇਥਾ'ਤਿ ਵਚਨਕਾਲੋ, ਤਾਯ ਸਞ੍ਞਾਯ ਆਗਤਾਗਤੇ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਖਾਦਿਤ੍ਵਾ ਭਵਨੇ ਮੋਦਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਕਮ੍ਮਜਤੇਜੇਨ ਉਦਰਪਟਲਂ ਮੁਞ੍ਚਿਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਗਹਿਤੇ ਏਕਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਤਾ।

ਤਤ੍ਥ ਓਲ਼ਾਰਿਕੇ ਵਤ੍ਥੁਸ੍ਮਿਂ ਓਜਾ ਮਨ੍ਦਾ ਹੋਤਿ। ਸੁਖੁਮੇ ਬਲਵਤੀ। ਕੁਦ੍ਰੂਸਕਭਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਹਿ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਮੁਹੁਤ੍ਤੇਨੇਵ ਛਾਤੋ ਹੋਤਿ। ਸਪ੍ਪਿਆਦੀਨਿ ਪਿਵਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸ ਦਿਵਸਮ੍ਪਿ ਭਤ੍ਤਂ ਨ ਰੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਉਪਾਦਾਯੁਪਾਦਾਯ ਓਲ਼ਾਰਿਕਸੁਖੁਮਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਕੁਮ੍ਭੀਲਾਨਞ੍ਹਿ ਆਹਾਰਂ ਉਪਾਦਾਯ ਮੋਰਾਨਂ ਆਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋ। ਕੁਮ੍ਭੀਲਾ ਕਿਰ ਪਾਸਾਣੇ ਗਿਲਨ੍ਤਿ। ਤੇ ਚ ਨੇਸਂ ਕੁਚ੍ਛਿਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਵਿਲੀਯਨ੍ਤਿ।

ਮੋਰਾ ਸਪ੍ਪਵਿਚ੍ਛਿਕਾਦਿਪਾਣੇ ਖਾਦਨ੍ਤਿ। ਮੋਰਾਨਂ ਪਨ ਆਹਾਰਂ ਉਪਾਦਾਯ ਤਰਚ੍ਛਾਨਂ ਆਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋ। ਤੇ ਕਿਰ ਤਿਵਸ੍ਸਛਡ੍ਡਿਤਾਨਿ ਵਿਸਾਣਾਨਿ ਚੇਵ ਅਟ੍ਠੀਨਿ ਚ ਖਾਦਨ੍ਤਿ। ਤਾਨਿ ਚ ਨੇਸਂ ਖੇਲ਼ੇਨ ਤੇਮਿਤਮਤ੍ਤਾਨੇਵ ਕਨ੍ਦਮੂਲਂ ਵਿਯ ਮੁਦੁਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਰਚ੍ਛਾਨਮ੍ਪਿ ਆਹਾਰਮੁਪਾਦਾਯ ਹਤ੍ਥੀਨਂ ਆਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋ। ਤੇ ਹਿ ਨਾਨਾਰੁਕ੍ਖਸਾਖਾਦਯੋ ਖਾਦਨ੍ਤਿ। ਹਤ੍ਥੀਨਂ ਆਹਾਰਤੋ ਗਵਯਗੋਕਣ੍ਣਮਿਗਾਦੀਨਂ ਆਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋ। ਤੇ ਕਿਰ ਨਿਸ੍ਸਾਰਾਨਿ ਨਾਨਾਰੁਕ੍ਖਪਣ੍ਣਾਦੀਨਿ ਖਾਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਆਹਾਰਤੋ ਗੁਨ੍ਨਂ ਆਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋ। ਤੇ ਅਲ੍ਲਸੁਕ੍ਖਤਿਣਾਨਿ ਖਾਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਆਹਾਰਤੋ ਸਸਾਨਂ ਆਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋ। ਸਸਾਨਂ ਆਹਾਰਤੋ ਸਕੁਣਾਨਂ ਆਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋ। ਸਕੁਣਾਨਂ ਆਹਾਰਤੋ ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਵਾਸੀਨਂ ਆਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋ। ਪਚ੍ਚਨ੍ਤਵਾਸੀਨਂ ਆਹਾਰਤੋ ਗਾਮਭੋਜਕਾਨਂ ਆਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋ। ਗਾਮਭੋਜਕਾਨਂ ਆਹਾਰਤੋ ਰਾਜਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾਨਂ ਆਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋ। ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਆਹਾਰਤੋ ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ ਆਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋ। ਚਕ੍ਕਵਤ੍ਤਿਨੋ ਆਹਾਰਤੋ ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਾਨਂ ਆਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋ। ਭੁਮ੍ਮਦੇਵਾਨਂ ਆਹਾਰਤੋ ਚਾਤੁਮਹਾਰਾਜਿਕਾਨਂ ਆਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋ। ਏਵਂ ਯਾਵ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤੀਨਂ ਆਹਾਰੋ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਸਂ ਪਨਾਹਾਰੋ ਸੁਖੁਮੋਤ੍ਵੇਵ ਨਿਟ੍ਠਂ ਪਤ੍ਤੋ।

ਲਕ੍ਖਣਾਦਿਤੋਪਿ ਓਜਾਲਕ੍ਖਣੋ **ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ,** ਰੂਪਾਹਰਣਰਸੋ, ਉਪਤ੍ਥਮ੍ਭਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨੋ, ਕਬਲ਼ਂ ਕਤ੍ਵਾ ਆਹਰਿਤਬ੍ਬਵਤ੍ਥੁਪਦਟ੍ਠਾਨੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੬੪੬. ਨੋਉਪਾਦਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਥਾ ਉਪਾਦਾਰੂਪਂ ਉਪਾਦਿਯਤੇਵ, ਨ ਅਞ੍ਞੇਨ ਉਪਾਦਿਯਤਿ, ਏਵਮੇਤਂ ਨ ਉਪਾਦਿਯਤੇਵਾਤਿ **ਨੋਉਪਾਦਾ**।

੬੪੭. ਫੁਸਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਞ੍ਚ ਤਂ ਆਯਤਨਞ੍ਚਾਤਿ **ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਂ**। ਆਪੋ ਚ ਤਂ ਨਿਸ੍ਸਤ੍ਤਸੁਞ੍ਞਤਸਭਾਵਟ੍ਠੇਨ ਧਾਤੁ ਚਾਤਿ **ਆਪੋਧਾਤੁ**। ਇਦਾਨਿ ਯਸ੍ਮਾ ਤੀਣਿ ਰੂਪਾਨਿ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾਨਿ ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿ ਭਾਜੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਤਮਂ ਤਂ ਰੂਪਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਂ? ਪਥਵੀਧਾਤੂ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ। ਤਤ੍ਥ ਕਕ੍ਖਲ਼ਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾ **ਪਥਵੀਧਾਤੁ,** ਪਤਿਟ੍ਠਾਨਰਸਾ, ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। **ਤੇਜੋਧਾਤੁ** ਉਣ੍ਹਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾ, ਪਰਿਪਾਚਨਰਸਾ, ਮਦ੍ਦਵਾਨੁਪ੍ਪਦਾਨਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। **ਵਾਯੋਧਾਤੁ** ਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭਨਲਕ੍ਖਣਾ, ਸਮੁਦੀਰਣਰਸਾ, ਅਭਿਨੀਹਾਰਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਪੁਰਿਮਾ ਪਨ '**ਆਪੋਧਾਤੁ**' ਪਗ੍ਘਰਣਲਕ੍ਖਣਾ, ਬ੍ਰੂਹਨਰਸਾ, ਸਙ੍ਗਹਪਚ੍ਚੁਪਟ੍ਠਾਨਾ। ਏਕੇਕਾ ਚੇਤ੍ਥ ਸੇਸਤ੍ਤਯਪਦਟ੍ਠਾਨਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕਕ੍ਖਲ਼ਨ੍ਤਿ ਥਦ੍ਧਂ। **ਮੁਦੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਅਥਦ੍ਧਂ। **ਸਣ੍ਹ**ਨ੍ਤਿ ਮਟ੍ਠਂ। **ਫਰੁਸ**ਨ੍ਤਿ ਖਰਂ। **ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਸੁਖਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਂ ਇਟ੍ਠਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਪਚ੍ਚਯਂ ਅਨਿਟ੍ਠਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ। **ਗਰੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਭਾਰਿਯਂ। **ਲਹੁਕ**ਨ੍ਤਿ ਅਭਾਰਿਯਂ, ਸਲ੍ਲਹੁਕਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ 'ਕਕ੍ਖਲ਼ਂ ਮੁਦੁਕਂ ਸਣ੍ਹਂ ਫਰੁਸਂ ਗਰੁਕਂ ਲਹੁਕ'ਨ੍ਤਿ ਪਦੇਹਿ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਏਵ ਭਾਜਿਤਾ। ''ਯਦਾਯਂ ਕਾਯੋ ਆਯੁਸਹਗਤੋ ਚ ਹੋਤਿ ਉਸ੍ਮਾਸਹਗਤੋ ਚ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸਹਗਤੋ ਚ ਤਦਾ ਲਹੁਤਰੋ ਚ ਹੋਤਿ ਮੁਦੁਤਰੋ ਚ ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਰੋ ਚਾ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੪੨੪) ਸੁਤ੍ਤੇਪਿ ਲਹੁਮੁਦੁਭੂਤਂ ਪਥਵੀਧਾਤੁਮੇਵ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ।

'ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਂ ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸ'ਨ੍ਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਪਨ ਤੀਣਿਪਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਭਾਜਿਤਾਨਿ। ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਹਿ ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾਪਿ। ਤਥਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁਵਾਯੋਧਾਤੁਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਮੁਦੁਤਲੁਣਹਤ੍ਥੇ ਦਹਰੇ ਪਾਦੇ ਸਮ੍ਬਾਹਨ੍ਤੇ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤ੍ਵਾ 'ਸਮ੍ਬਾਹ ਤਾਤ, ਸਮ੍ਬਾਹ ਤਾਤਾ'ਤਿ ਵਦਾਪਨਾਕਾਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਸੀਤਸਮਯੇ ਅਙ੍ਗਾਰਕਪਲ੍ਲਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਗਤ੍ਤਂ ਸੇਦੇਨ੍ਤੇ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤ੍ਵਾ 'ਸੇਦੇਹਿ ਤਾਤ, ਸੇਦੇਹਿ ਤਾਤਾ'ਤਿ ਵਦਾਪਨਾਕਾਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਾ ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਉਣ੍ਹਸਮਯੇ ਵਤ੍ਤਸਮ੍ਪਨ੍ਨੇ ਦਹਰੇ ਬੀਜਨੇਨ ਬੀਜਨ੍ਤੇ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤ੍ਵਾ ਅਸ੍ਸਾਦੇਤ੍ਵਾ 'ਬੀਜ ਤਾਤ, ਬੀਜ ਤਾਤਾ'ਤਿ ਵਦਾਪਨਾਕਾਰਂ ਕਰੋਤਿ। ਥਦ੍ਧਹਤ੍ਥੇ ਪਨ ਦਹਰੇ ਪਾਦੇ ਸਮ੍ਬਾਹਨ੍ਤੇ ਅਟ੍ਠੀਨਂ ਭਿਜ੍ਜਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਹੋਤਿ। ਸੋਪਿ 'ਅਪੇਹੀ'ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਂ ਆਪਜ੍ਜਤਿ। ਉਣ੍ਹਸਮਯੇ ਅਙ੍ਗਾਰਕਪਲ੍ਲੇ ਆਭਤੇ 'ਅਪਨੇਹਿ ਨ'ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ਸੀਤਸਮਯੇ ਬੀਜਨੇਨ ਬੀਜਨ੍ਤੇ 'ਅਪੇਹਿ, ਮਾ ਬੀਜਾ'ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਤਾਸਂ ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਤਾ ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸਤਾ ਚ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਯਂ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਂ ਅਨਿਦਸ੍ਸਨਂ ਸਪ੍ਪਟਿਘਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾ ਪਨ ਚਤੂਹਿ ਚਤੂਹਿ ਨਯੇਹਿ ਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਾ ਤੇਰਸ ਵਾਰਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕਿਂ ਪਨੇਤਾਨਿ ਤੀਣਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਿ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਆਪਾਥਂ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਉਦਾਹੁ ਨੋਤਿ? ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਆਗਤਾਨਿ ਕਾਯਪਸਾਦਂ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤਿ ਨ ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤੀਤਿ? ਘਟ੍ਟੇਨ੍ਤਿ। ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਤਾਨਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ? ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਆਭੁਜਿਤਵਸੇਨ ਵਾ ਹਿ ਉਸ੍ਸਦਵਸੇਨ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਂ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਆਭੁਜਿਤਵਸੇਨ ਤਾਵ, ਪਤ੍ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਓਦਨੇਨ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਆਭਤੇ ਏਕਂ ਸਿਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਥਦ੍ਧਂ ਵਾ ਮੁਦੁਕਂ ਵਾਤਿ ਵੀਮਂਸਨ੍ਤੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਤੇਜੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਵਾਯੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਮੇਵ ਪਨ ਆਭੁਜਤਿ। ਉਣ੍ਹੋਦਕੇ ਹਤ੍ਥਂ ਓਤਾਰੇਤ੍ਵਾ ਵੀਮਂਸਨ੍ਤੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਪਥਵੀਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਵਾਯੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇਜੋਧਾਤੁਮੇਵ ਪਨ ਆਭੁਜਤਿ। ਉਣ੍ਹਸਮਯੇ ਵਾਤਪਾਨਂ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਵਾਤੇਨ ਸਰੀਰਂ ਪਹਰਾਪੇਨ੍ਤੋ ਠਿਤੋ ਮਨ੍ਦਮਨ੍ਦੇ ਵਾਤੇ ਪਹਰਨ੍ਤੇ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਪਥਵੀਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਤੇਜੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਵਾਯੋਧਾਤੁਮੇਵ ਪਨ ਆਭੁਜਤਿ। ਏਵਂ ਆਭੁਜਿਤਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ ਨਾਮ।

ਯੋ ਪਨ ਉਪਕ੍ਖਲਤਿ ਵਾ ਸੀਸੇਨ ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਂ ਪਹਰਤਿ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤੋ ਵਾ ਸਕ੍ਖਰਂ ਡਂਸਤਿ, ਸੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਤੇਜੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਵਾਯੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਉਸ੍ਸਦਵਸੇਨ ਪਨ ਪਥਵੀਧਾਤੁਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ। ਅਗ੍ਗਿਂ ਅਕ੍ਕਮਨ੍ਤੋਪਿ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਪਥਵੀਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਵਾਯੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਉਸ੍ਸਦਵਸੇਨ ਪਨ ਤੇਜੋਧਾਤੁਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ। ਬਲਵਵਾਤੇ ਕਣ੍ਣਸਕ੍ਖਲਿਂ ਪਹਰਿਤ੍ਵਾ ਬਧਿਰਭਾਵਂ ਕਰੋਨ੍ਤੇ। ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਤਤ੍ਥ ਪਥਵੀਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਤੇਜੋਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਉਸ੍ਸਦਵਸੇਨ ਪਨ ਵਾਯੋਧਾਤੁਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ।

ਯਂਕਿਞ੍ਚਿ ਧਾਤੁਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਮ੍ਪਿ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨ ਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੂਚਿਕਲਾਪੇਨ ਵਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਏਕਪ੍ਪਹਾਰੇਨ ਕਾਯੋ ਘਟ੍ਟਿਯਤਿ। ਯਸ੍ਮਿਂ ਯਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ਕਾਯਪਸਾਦੋ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥਾਪਿ ਪਟਿਘਟ੍ਟਨਨਿਘਂਸੋ ਬਲਵਾ ਹੋਤਿ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਕੁਕ੍ਕੁਟਪਤ੍ਤੇਨ ਵਣੇ ਧੋਵਿਯਮਾਨੇ ਅਂਸੁਅਂਸੁ ਕਾਯਪਸਾਦਂ ਘਟ੍ਟੇਤਿ। ਯਤ੍ਥ ਯਤ੍ਥ ਪਨ ਪਸਾਦੋ ਉਸ੍ਸਨ੍ਨੋ ਹੋਤਿ, ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥੇਵ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂ ਉਸ੍ਸਦਵਸੇਨ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ। ਉਸ੍ਸਦਵਸੇਨੇਵ ਚ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਨਾਮ।

ਕਥਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਤੋ ਸਙ੍ਕਨ੍ਤਿ ਹੋਤੀਤਿ? ਦ੍ਵੀਹਾਕਾਰੇਹਿ ਹੋਤਿ – ਅਜ੍ਝਾਸਯਤੋ ਵਾ ਵਿਸਯਾਧਿਮਤ੍ਤਤੋ ਵਾ। ਵਿਹਾਰਪੂਜਾਦੀਸੁ ਹਿ 'ਤਾਨਿ ਤਾਨਿ ਚੇਤਿਯਾਨਿ ਚੇਵ ਪਟਿਮਾਯੋ ਚ ਵਨ੍ਦਿਸ੍ਸਾਮਿ, ਪੋਤ੍ਥਕਮ੍ਮਚਿਤ੍ਤਕਮ੍ਮਾਨਿ ਚ ਓਲੋਕੇਸ੍ਸਾਮੀ'ਤਿ ਅਜ੍ਝਾਸਯੇਨ ਗਤੋ ਏਕਂ ਵਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਪਸ੍ਸਿਤ੍ਵਾ ਵਾ ਇਤਰਸ੍ਸ ਵਨ੍ਦਨਤ੍ਥਾਯ ਵਾ ਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਾਯ ਵਾ ਮਨਂ ਕਤ੍ਵਾ ਵਨ੍ਦਿਤੁਮ੍ਪਿ ਪਸ੍ਸਿਤੁਮ੍ਪਿ ਗਚ੍ਛਤਿਯੇਵ, ਏਵਂ ਅਜ੍ਝਾਸਯਤੋ ਸਙ੍ਕਮਤਿ ਨਾਮ।

ਕੇਲਾਸਕੂਟਪਟਿਭਾਗਂ ਪਨ ਮਹਾਚੇਤਿਯਂ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤੋ ਠਿਤੋਪਿ ਅਪਰਭਾਗੇ ਸਬ੍ਬਤੂਰਿਯੇਸੁ ਪਗ੍ਗਹਿਤੇਸੁ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਙ੍ਕਮਤਿ। ਮਨੁਞ੍ਞਗਨ੍ਧੇਸੁ ਪੁਪ੍ਫੇਸੁ ਵਾ ਗਨ੍ਧੇਸੁ ਵਾ ਆਭਤੇਸੁ ਸਦ੍ਦਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਿਸ੍ਸਜ੍ਜੇਤ੍ਵਾ ਗਨ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ ਸਙ੍ਕਮਤਿ। ਏਵਂ ਵਿਸਯਾਧਿਮਤ੍ਤਤੋ ਸਙ੍ਕਮਤਿ ਨਾਮ।

੬੫੧. ਆਪੋਧਾਤੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਆਪੋਤਿ** ਸਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਆਪੋਵ **ਆਪੋਗਤਂ**। ਸਿਨੇਹਵਸੇਨ **ਸਿਨੇਹੋ**, ਸਿਨੇਹੋਵ **ਸਿਨੇਹਗਤਂ। ਬਨ੍ਧਨਤ੍ਤਂ ਰੂਪਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਪਥਵੀਧਾਤੁਆਦਿਕਸ੍ਸ ਭੂਤਰੂਪਸ੍ਸ ਬਨ੍ਧਨਭਾਵੋ। ਅਯੋਪਿਣ੍ਡਿਆਦੀਨਿ ਹਿ ਆਪੋਧਾਤੁ ਆਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਬਦ੍ਧਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਤਾਯ ਆਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਤਾਨਿ ਬਦ੍ਧਾਨਿ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਾਸਾਣਪਬ੍ਬਤਤਾਲਟ੍ਠਿਹਤ੍ਥਿਦਨ੍ਤਗੋਸਿਙ੍ਗਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ । ਸਬ੍ਬਾਨਿ ਹੇਤਾਨਿ ਆਪੋਧਾਤੁ ਏਵ ਆਬਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਬਦ੍ਧਾਨਿ ਕਰੋਤਿ। ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਆਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾਵ ਬਦ੍ਧਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ।

ਕਿਂ ਪਨ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਸੇਸਧਾਤੂਨਂ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਹੋਤਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਹੋਤਿ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਹੋਤਿ ਉਦਾਹੁ ਅਫੁਸਿਤ੍ਵਾ? ਆਪੋਧਾਤੁ ਵਾ ਸੇਸਾ ਆਬਨ੍ਧਮਾਨਾ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਆਬਨ੍ਧਤਿ ਉਦਾਹੁ ਅਫੁਸਿਤ੍ਵਾਤਿ? ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਤਾਵ ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਅਫੁਸਿਤ੍ਵਾਵ ਪਤਿਟ੍ਠਾ ਹੋਤਿ, ਤੇਜੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਚ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ। ਆਪੋਧਾਤੁ ਪਨ ਪਥਵੀਧਾਤੁਮ੍ਪਿ ਤੇਜੋਵਾਯੋਧਾਤੁਯੋਪਿ ਅਫੁਸਿਤ੍ਵਾਵ ਆਬਨ੍ਧਤਿ। ਯਦਿ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਆਬਨ੍ਧੇਯਜ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਂ ਨਾਮ ਭਵੇਯਜ।

ਤੇਜੋਧਾਤੁਵਾਯੋਧਾਤੂਨਮ੍ਪਿ ਸੇਸਧਾਤੂਸੁ ਸਕਸਕਕਿਚ੍ਚੁਕਰਣੇ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤੇਜੋਧਾਤੁ ਹਿ ਪਥਵੀਧਾਤੁਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਝਾਪੇਤਿ। ਸਾ ਪਨ ਨ ਉਣ੍ਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਝਾਯਤਿ। ਯਦਿ ਉਣ੍ਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਝਾਯੇਯਜ ਉਣ੍ਹਤ੍ਤੁਲਕ੍ਖਣਾ ਨਾਮ ਭਵੇਯਜ। ਆਪੋਧਾਤੁਂ ਪਨ ਅਫੁਸਿਤ੍ਵਾਵ ਤਾਪੇਤਿ। ਸਾਪਿ ਤਪਮਾਨਾ ਨ ਉਣ੍ਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਪਤਿ। ਯਦਿ ਉਣ੍ਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਪੇਯਜ ਉਣ੍ਹਤ੍ਤੁਲਕ੍ਖਣਾ ਨਾਮ ਭਵੇਯਜ। ਵਾਯੋਧਾਤੁਂ ਪਨ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾਵ ਤਾਪੇਤਿ। ਸਾਪਿ ਤਪਮਾਨਾ ਨ ਉਣ੍ਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਪਤਿ। ਯਦਿ ਉਣ੍ਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਪੇਯਜ ਉਣ੍ਹਤ੍ਤੁਲਕ੍ਖਣਾ ਨਾਮ ਭਵੇਯਜ। ਵਾਯੋਧਾਤੁ ਪਥਵੀਧਾਤੁਂ ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ, ਤਥਾ ਤੇਜੋਧਾਤੁਂ ਆਪੋਧਾਤੁਂ ਪਨ ਅਫੁਸਿਤ੍ਵਾਵ ਵਿਤ੍ਥਮ੍ਭੇਤਿ।

ਉਚ੍ਛੁਰਸਂ ਪਚਿਤ੍ਵਾ ਫਾਣਿਤਪਿਣ੍ਡੇ ਕਰਿਯਮਾਨੇ ਆਪੋਧਾਤੁ ਥਦ੍ਧਾ ਹੋਤਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਹੋਤਿ। ਸਾ ਹਿ ਪਗ੍ਘਰਣਲਕ੍ਖਣਾ। ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਕਕ੍ਖਲ਼ਲਕ੍ਖਣਾ। ਓਮਤ੍ਤਂ ਪਨ ਆਪੋ ਅਧਿਮਤ੍ਤਪਥਵੀਗਤਿਕਂ ਜਾਤਂ। ਸਾ ਹਿ ਰਸਾਕਾਰੇਨ ਠਿਤਭਾਵਂ ਵਿਜਹਤਿ, ਲਕ੍ਖਣਂ ਨ ਵਿਜਹਤਿ। ਫਾਣਿਤਪਿਣ੍ਡੇ ਵਿਲੀਯਮਾਨੇਪਿ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਨ ਵਿਲੀਯਤਿ। ਕਕ੍ਖਲ਼ਲਕ੍ਖਣਾ ਹਿ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਪਗ੍ਘਰਣਲਕ੍ਖਣਾ ਆਪੋਧਾਤੁ। ਓਮਤ੍ਤਾ ਪਨ ਪਥਵੀ ਅਧਿਮਤ੍ਤਆਪਗਤਿਕਾ ਹੋਤਿ। ਸਾ ਪਿਣ੍ਡਾਕਾਰੇਨ ਠਿਤਭਾਵਂ ਵਿਜਹਤਿ, ਲਕ੍ਖਣਂ ਨ ਵਿਜਹਤਿ। ਚਤੁਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਭਾਵਞ੍ਞਥਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਲਕ੍ਖਣਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਭਾਵੋ ਅਟ੍ਠਾਨਪਰਿਕਪ੍ਪਸੁਤ੍ਤੇਨ ਦੀਪਿਤੋ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

''ਸਿਯਾ, ਆਨਨ੍ਦ, ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਮਹਾਭੂਤਾਨਂ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ, ਪਥਵੀਧਾਤੁਯਾ...ਪੇ॰... ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ; ਨ ਤ੍ਵੇਵ ਬੁਦ੍ਧੇ ਅਵੇਚ੍ਚਪ੍ਪਸਾਦੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤਸ੍ਸ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਸਿਯਾ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੭੬)।

ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ – ਆਨਨ੍ਦ, ਕਕ੍ਖਲ਼ਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਾ ਪਥਵੀਧਾਤੁ ਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਪਗ੍ਘਰਣਲਕ੍ਖਣਾ ਆਪੋਧਾਤੁ ਨਾਮ ਭਵੇਯਜ, ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਪਨ ਅਞ੍ਞਥਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਾਨਪਰਿਕਪ੍ਪੋ ਆਗਤੋ।

੬੫੨. ਇਤੋ ਪਰੇਸੁ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਦੁਪਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਪਦਾਦੀਨਂ ਅਤ੍ਥੋ ਮਾਤਿਕਾਕਥਾਯਂ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਾਨੇਵ। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਕ੍ਖਾਮ।

ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤਾਵ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਏਕਨ੍ਤਉਪਾਦਿਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਰੂਪਾਯਤਨਾਦੀਨਿ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਾਨਿਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਾਨਿਪਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਾਨਿ ਯਂ ਵਾ ਪਨਾਤਿ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ ਰੂਪਾਯਤਨਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤਾਨਿ। ਇਮਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨ ਸਬ੍ਬਯੇਵਾਪਨਕੇਸੁ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ 'ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਚ 'ਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਚ ਉਭਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ 'ਜਰਤਾ ਚ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਚ' ਨ ਗਹਿਤਾ, ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਾਦੀਨਂਯੇਵ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਗਹਿਤਾਤਿ? ਨ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਾਵ ਕਮ੍ਮਤੋ ਅਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹਿਤਂ। 'ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮੇਵ। ਇਮਾਨਿ ਚ ਦ੍ਵੇ ਰੂਪਾਨਿ ਨੇਵ ਕਮ੍ਮਤੋ ਨ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਾ ਰੂਪਜਨਕਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਗਹਿਤਾਨਿ। ਸਾ ਚ ਨੇਸਂ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਪਰਤੋ ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ ਕੇਵਲਂ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਾਦਿਗ੍ਗਹਣੇਨ ਕਮ੍ਮਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਾ, ਨਅਞ੍ਞਪਚ੍ਚਯਸਮੁਟ੍ਠਾਨਤਾ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਗਹਿਤਾਨੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

੬੬੬. ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤੀਤਿ ਇਦਂ ਦ੍ਵਯਂ ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਨ੍ਤਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਭੂਤਾਨਿ ਉਪਾਦਾਯ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਪਨ ਤਸ੍ਸ ਨਿਸ੍ਸਯਭੂਤਾਨਿ ਭੂਤਾਨੇਵ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਤਂਨਿਸ੍ਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਅਨਿਚ੍ਚਸ੍ਸ ਰੂਪਸ੍ਸ ਜਰਾਮਰਣਂ ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਏਵਮਿਦਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ ਜਾਤਂ।

੬੬੮. ਚਿਤ੍ਤਸਹਭੁਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਾਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਾਵ ਪਞ੍ਞਾਯਨਤੋ ਇਦਮੇਵ ਦ੍ਵਯਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਪਨੇਤਂ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਸਹ ਭੂਤਾਨਿ ਵਿਯ, ਚੇਤਨਾਦਯੋ ਵਿਯ ਚ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

੬੭੦. ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤਿਤਾਯਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਯਾਵ ਚਿਤ੍ਤਂ ਤਾਵ ਪਞ੍ਞਾਯਨਤੋ ਏਵ ਹੇਤਂ ਦ੍ਵਯਂ **ਚਿਤ੍ਤਾਨੁਪਰਿਵਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੬੭੪. **ਓਲ਼ਾਰਿਕ**ਨ੍ਤਿ ਵਤ੍ਥਾਰਮ੍ਮਣਭੂਤਤ੍ਤਾ ਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ ਥੂਲਂ। ਵੁਤ੍ਤਵਿਪਲ੍ਲਾਸਤੋ **ਸੁਖੁਮਂ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੬੭੬. **ਦੂਰੇ**ਤਿ ਘਟ੍ਟਨਵਸੇਨ ਅਗ੍ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਦੁਬ੍ਬਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨ ਸਮੀਪੇ ਠਿਤਮ੍ਪਿ ਦੂਰੇ। ਇਤਰਂ ਪਨ ਘਟ੍ਟਨਵਸੇਨ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਭਾਵੇਨ ਦੂਰੇ ਠਿਤਮ੍ਪਿ **ਸਨ੍ਤਿਕੇ**। ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਇਦਂ ਤਾਵ ਦੁਵਿਧੇਨ ਰੂਪਸਙ੍ਗਹੇ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਂ। ਤਿਵਿਧਸਙ੍ਗਹੋ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥੋਵ।

ਚਤੁਕ੍ਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੬੬. ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਸਙ੍ਗਹਾਵਸਾਨੇ ਦਿਟ੍ਠਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮਪਦਸ੍ਸ ਭੇਦਾਭਾਵੇਨ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪੁਚ੍ਛਂ ਅਕਤ੍ਵਾਵ **ਰੂਪਾਯਤਨਂ ਦਿਟ੍ਠਂ ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ ਸੁਤ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ **ਰੂਪਾਯਤਨਂ** ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਓਲੋਕੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ **'ਦਿਟ੍ਠਂ'** ਨਾਮ ਜਾਤਂ। **ਸਦ੍ਦਾਯਤਨਂ** ਸੋਤੇਨ ਸੁਤ੍ਵਾ ਜਾਨਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ **'ਸੁਤਂ'** ਨਾਮ ਜਾਤਂ। ਗਨ੍ਧਾਯਤਨਾਦਿਤ੍ਤਯਂ ਘਾਨਜਿਵ੍ਹਾਕਾਯੇਹਿ ਪਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤਬ੍ਬਤੋ ਮੁਨਿਤ੍ਵਾ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਟ੍ਠੇਨ **ਮੁਤਂ** ਨਾਮ ਜਾਤਂ। ਫੁਸਿਤ੍ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਕਾਰਣਤੋ **'ਮੁਤਂ'** ਨਾਮਾਤਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਪਨ ਰੂਪਂ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਜਾਨਿਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ **ਮਨਸਾ ਵਿਞ੍ਞਾਤਂ** ਨਾਮ ਜਾਤਂ।

ਪਞ੍ਚਕਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੬੭. ਪਞ੍ਚਵਿਧਸਙ੍ਗਹਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਕਕ੍ਖਲ਼**ਨ੍ਤਿ ਥਦ੍ਧਂ। ਖਰਮੇਵ **ਖਰਗਤਂ**, ਫਰੁਸਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਇਤਰੇ ਦ੍ਵੇਪਿ ਸਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸਾ ਏਵ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਂ। **ਬਹਿਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਬਾਹਿਰਂ। **ਉਪਾਦਿਣ੍ਣ**ਨ੍ਤਿ ਨ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮੇਵ। ਅਵਿਸੇਸੇਨ ਪਨ ਸਰੀਰਟ੍ਠਕਸ੍ਸੇਤਂ ਗਹਣਂ। ਸਰੀਰਟ੍ਠਕਞ੍ਹਿ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਂ ਵਾ ਹੋਤੁ ਅਨੁਪਾਦਿਣ੍ਣਂ ਵਾ, ਆਦਿਨ੍ਨਗਹਿਤਪਰਾਮਟ੍ਠਵਸੇਨ ਸਬ੍ਬਂ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਮੇਵ ਨਾਮ।

੯੬੯. **ਤੇਜੋਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਤੇਜੇਸੁ ਗਤਂ ਉਣ੍ਹਤ੍ਤਲਕ੍ਖਣਂ, ਤੇਜੋ ਏਵ ਵਾ ਤੇਜੋਭਾਵਂ ਗਤਨ੍ਤਿ **'ਤੇਜੋਗਤਂ'। ਉਸ੍ਮਾ**ਤਿ ਉਸ੍ਮਾਕਾਰੋ। **ਉਸ੍ਮਾਗਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਸ੍ਮਾਭਾਵਂ ਗਤਂ। ਉਸ੍ਮਾਕਾਰਸ੍ਸੇਵੇਤਂ ਨਾਮਂ। **ਉਸੁਮ**ਨ੍ਤਿ ਬਲਵਉਸ੍ਮਾ। ਉਸੁਮਮੇਵ ਉਸੁਮਭਾਵਂ ਗਤਨ੍ਤਿ **ਉਸੁਮਗਤਂ**।

੯੭੦. ਵਾਯਨਕਵਸੇਨ **ਵਾਯੋ**। ਵਾਯੋਵ ਵਾਯੋਭਾਵਂ ਗਤਤ੍ਤਾ **ਵਾਯੋਗਤਂ। ਥਮ੍ਭਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਪ੍ਪਲਨਾਲ਼ਤਚਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਵਾਤਪੁਣ੍ਣਾਨਂ ਥਮ੍ਭਿਤਭਾਵੋ ਰੂਪਸ੍ਸ।

ਛਕ੍ਕਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੭੨-੪. ਛਬ੍ਬਿਧਾਦਿਸਙ੍ਗਹਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਓਸਾਨਪਦਸ੍ਸ ਭੇਦਾਭਾਵਤੋ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਅਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾਵ ਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਜਾਨਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ**...ਪੇ॰... ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਜਾਨਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ **ਮਨੋਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ**। ਤਿਵਿਧਾਯ ਮਨੋਧਾਤੁਯਾ ਜਾਨਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ **ਮਨੋਧਾਤੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਂ ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਸ੍ਮਾ ਏਕਂ ਰੂਪਮ੍ਪਿ

ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਅਜਾਨਿਤਬ੍ਬਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ‘ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੇਨ ਹਿ ਅਭਿਧਮ੍ਮਂ ਪਤ੍ਵਾ ਨਯਂ ਕਾਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਨਯੋ ਅਕਤੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਏਕਰੂਪਸ੍ਸਾਪਿ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯਾ ਅਜਾਨਿਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ ਨਯਂ ਕਾਤੁਂ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨਂ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ ਨਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ‘ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪ’ਨ੍ਤਿ ਆਹ।

੯੭੪. **ਸੁਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਸੁਖਵੇਦਨਾਪਟਿਲਾਭਪਚ੍ਚਯੋ। **ਦੁਕ੍ਖਸਮ੍ਫਸ੍ਸੋ**ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਪਟਿਲਾਭਪਚ੍ਚਯੋ। ਇਧਾਪਿ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਸੁਖਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਅਯਂ ਨਯੋ ਦਿਨ੍ਨੋ।

ਨਵਕਾਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸਵਣ੍ਣਨਾ

੯੭੫. ਨਵਕੇ ਪਨ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਰੂਪਸ੍ਸ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਨਯੋ ਦਿਨ੍ਨੋ। ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਪ੍ਪਟਿਘਅਪ੍ਪਟਿਘਤਾਯ ਦਸਕੇ ਨਯੋ ਦਿਨ੍ਨੋ। ਏਕਾਦਸਕੇ ਅਙ੍ਢੇਕਾਦਸ ਆਯਤਨਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ। ਤੇਸਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਵਾਰਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

ਪਕਿਣ੍ਣਕਕਥਾ

ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਰੂਪੇਸੁ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤ੍ਥਂ ਸਮੋਧਾਨਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਞ੍ਚ ਸਙ੍ਖਤਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ‘ਪਕਿਣ੍ਣਕਂ’ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਥ ‘**ਸਮੋਧਾਨ**’ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਮੇਵ ਹਿਦਂ ਰੂਪਂ ਸਮੋਧਾਨਤੋ ਚਕ੍ਖਾਯਤਨਂ...ਪੇ॰... ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ, ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਾਯਤਨਂ ਆਪੋਧਾਤੂਤਿ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿਸਙ੍ਖਂ ਹੋਤਿ। ਤਂ ਵਤ੍ਥੁਰੂਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਛਬ੍ਬੀਸਤਿਸਙ੍ਖਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਤੋ ਅਞ੍ਞਂ ਰੂਪਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਕੇਚਿ ਪਨ ‘ਮਿਦ੍ਧਰੂਪਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀ’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇ ‘‘ਅਦ੍ਧਾ ਮੁਨੀਸਿ ਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ, ਨਤ੍ਥਿ ਨੀਵਰਣਾ ਤਵਾ’’ਤਿਆਦੀਨਿ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੫੪੬) ਵਤ੍ਵਾ ਮਿਦ੍ਧਰੂਪਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਪਟਿਸੇਧੇਤਬ੍ਬਾ। ਅਪਰੇ ਬਲਰੂਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿ, ਸਮ੍ਭਵਰੂਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਅਟ੍ਠਵੀਸਤਿ, ਜਾਤਿਰੂਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕੂਨਤਿਂਸਤਿ, ਰੋਗਰੂਪੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਸਮਤਿਂਸਤਿ ਰੂਪਾਨੀਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤੇਪਿ ਤੇਸਂ ਵਿਸੁਂ ਅਭਾਵਂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤਬ੍ਬਾ। ਵਾਯੋਧਾਤੁਯਾ ਹਿ ਗਹਿਤਾਯ ਬਲਰੂਪਂ ਗਹਿਤਮੇਵ, ਅਞ੍ਞਂ ਬਲਰੂਪਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਆਪੋਧਾਤੁਯਾ ਸਮ੍ਭਵਰੂਪਂ, ਉਪਚਯਸਨ੍ਤਤੀਹਿ ਜਾਤਿਰੂਪਂ, ਜਰਤਾਅਨਿਚ੍ਚਤਾਹਿ ਗਹਿਤਾਹਿ ਰੋਗਰੂਪਂ ਗਹਿਤਮੇਵ। ਅਞ੍ਞਂ ਰੋਗਰੂਪਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਯੋਪਿ ਕਣ੍ਣਰੋਗਾਦਿ ਆਬਾਧੋ ਸੋ ਵਿਸਮਪਚ੍ਚਯਸਮੁਟ੍ਠਿਤਧਾਤੁਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਨ ਅਞ੍ਞੋ ਤਤ੍ਥ ਰੋਗੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥੀਤਿ ਸਮੋਧਾਨਤੋ ਛਬ੍ਬੀਸਤਿਮੇਵ ਰੂਪਾਨਿ।

‘ਸਮੁਟ੍ਠਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਕਤਿ ਰੂਪਾਨਿ ਕਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ? ਦਸ ਏਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਏਕਂ ਦ੍ਵਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਤੀਣਿ ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਨਵ ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ, ਦ੍ਵੇ ਨ ਕੇਨਚਿ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੋ...ਪੇ॰... ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਅਟ੍ਠ ਏਕਨ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਤੋਵ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ। ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿਦ੍ਵਯਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਚਿਤ੍ਤਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਦਸ ‘ਏਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ’** ਨਾਮ। ਸਦ੍ਦੋ ਉਤੁਤੋ ਚ ਚਿਤ੍ਤਤੋ ਚ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਏਕੋ ‘ਦ੍ਵਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ’** ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਅਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਦ੍ਦੋ ਉਤੁਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤਿ, ਸਵਿਞ੍ਞਾਣਕਸਦ੍ਦੋ ਚਿਤ੍ਤਤੋ। ਲਹੁਤਾਦਿਤ੍ਤਯਂ ਪਨ ਉਤੁਚਿਤ੍ਤਾਹਾਰੇਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਤੀਣਿ ‘ਤਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ’** ਨਾਮ। ਅਵਸੇਸਾਨਿ ਨਵ ਰੂਪਾਨਿ ਤੇਹਿ ਕਮ੍ਮੇਨ ਚਾਤਿ ਚਤੂਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ **ਨਵ ‘ਚਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾਨਿ’** ਨਾਮ। ਜਰਤਾ ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ ਪਨ ਏਤੇਸੁ ਏਕਤੋਪਿ ਨ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ **ਦ੍ਵੇ ‘ਨ ਕੇਨਚਿ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ’** ਨਾਮ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਜਾਯਨਤੋ। ਨ ਹਿ ਏਤਾਨਿ ਜਾਯਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਜਾਤਸ੍ਸ ਪਾਕਭੇਦਤ੍ਤਾ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਰੂਪਂ ਜੀਰਤਿ ਭਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਅਵਸ੍ਸਂ ਪਨੇਤਂ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬਂ। ਨ ਹਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਰੂਪਂ ਅਰੂਪਂ ਵਾ ਅਕ੍ਖਯਂ ਨਾਮ ਦਿਸ੍ਸਤਿ। ਯਾਵ ਪਨ ਨ ਭਿਜ੍ਜਤਿ ਤਾਵਸ੍ਸ ਪਰਿਪਾਕੋਤਿ ਸਿਦ੍ਧਮੇਤਂ। ‘ਜਾਤਸ੍ਸ ਪਾਕਭੇਦਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਯਦਿ ਚ ਤਾਨਿ ਜਾਯੇਯ੍ਯੁਂ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਪਾਕਭੇਦਾ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ। ਨ ਚ ਪਾਕੋ ਪਚ੍ਚਤਿ, ਭੇਦੋ ਵਾ ਭਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਜਾਤਸ੍ਸ ਪਾਕਭੇਦਤ੍ਤਾ ਨੇਤਂ ਦ੍ਵਯਂ ਜਾਯਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ਯਥਾ ‘ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਕਤਤ੍ਤਾ’ਤਿ ਆਦਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ‘ਰੂਪਸ੍ਸ ਉਪਚਯੋ ਰੂਪਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਤੀ’ਤਿ ਵਚਨੇਨ ‘ਜਾਤਿ’ ਜਾਯਤੀਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ‘ਪਾਕੋ’ਪਿ ਪਚ੍ਚਤੁ ‘ਭੇਦੋ’ਪਿ ਭਿਜ੍ਜਤੂਤਿ। ‘‘ਨ ਤਤ੍ਥ ‘ਜਾਤਿ ਜਾਯਤੀ’ਤਿ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਿਤਂ। ਯੇ ਪਨ ਧਮ੍ਮਾ ਕਮ੍ਮਾਦੀਹਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਤੇਸਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਭਾਵਤੋ ਜਾਤਿਯਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵੋਹਾਰੋ ਅਨੁਮਤੋ। ਨ ਪਨ ਪਰਮਤ੍ਥਤੋ ਜਾਤਿ ਜਾਯਤਿ। ਜਾਯਮਾਨਸ੍ਸ ਹਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਮਤ੍ਤਂ ਜਾਤੀ’’ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ‘ਯਥੇਵ ਜਾਤਿ ਯੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵੋਹਾਰਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵੋਹਾਰਞ੍ਚ ਲਭਤਿ, ਤਥਾ ਪਾਕਭੇਦਾਪਿ ਯੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਾਕਭੇਦਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵੋਹਾਰਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵੋਹਾਰਞ੍ਚ ਲਭਨ੍ਤੁ। ਏਵਂ ਇਦਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵਯਂ ਕਮ੍ਮਾਦਿਸਮੁਟ੍ਠਾਨਮੇਵਾਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ‘ਨ ਪਾਕਭੇਦਾ ਤਂ ਵੋਹਾਰਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਜਨਕਪਚ੍ਚਯਾਨੁਭਾਵਕ੍ਖਣੇ ਅਭਾਵਤੋ। ਜਨਕਪਚ੍ਚਯਾਨਞ੍ਹਿ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇਯੇਵ ਆਨੁਭਾਵੋ, ਨ ਤਤੋ ਉਤ੍ਤਰਿ। ਤੇਹਿ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤਧਮ੍ਮਕ੍ਖਣਸ੍ਮਿਞ੍ਚ ਜਾਤਿ ਪਞ੍ਞਾਯਮਾਨਾ ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਭਾਵਵੋਹਾਰਂ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਵੋਹਾਰਞ੍ਚ ਲਭਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਸਬ੍ਭਾਵਤੋ; ਨ ਇਤਰਦ੍ਵਯਂ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਖਣੇ ਅਭਾਵਤੋਤਿ ਨੇਵੇਤਂ ਜਾਯਤੀ’ਤਿ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ। ‘‘ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦) ਆਗਤਤ੍ਤਾ ਇਦਮ੍ਪਿ ਦ੍ਵਯਂ ਜਾਯਤੀਤਿ ਚੇ – ‘ਨ, ਪਰਿਯਾਯਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ। ਤਤ੍ਥ ਹਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਜਰਾਮਰਣਤ੍ਤਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

‘ਯਦਿ ਏਵਂ, ਤਯਮ੍ਪੇਤਂ ਅਜਾਤਤ੍ਤਾ ਸਸਵਿਸਾਣਂ ਵਿਯ ਨਤ੍ਥਿ; ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਵਿਯ ਵਾ ਨਿਚ੍ਚ’ਨ੍ਤਿ ਚੇ – ਨ, ਨਿਸ੍ਸਯਪਟਿਬਦ੍ਧਵੁਤ੍ਤਿਤੋ; ਪਥਵੀਆਦੀਨਞ੍ਹਿ ਨਿਸ੍ਸਯਾਨਂ ਭਾਵੇ ਜਾਤਿਆਦਿਤ੍ਤਯਂ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਨਤ੍ਥਿ। ਤੇਸਞ੍ਚ ਅਭਾਵੇ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਨਿਚ੍ਚਂ। ਏਤਮ੍ਪਿ ਚ ਅਭਿਨਿਵੇਸਂ ਪਟਿਸੇਧੇਤੁਂ ਏਵ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ – ‘‘ਜਰਾਮਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨਿਚ੍ਚਂ ਸਙ੍ਖਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੦)। ਏਵਮਾਦੀਹਿ ਨਯੇਹਿ ਤਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਰੂਪਾਨਿ ਨ ਕੇਹਿਚਿ ਸਮੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਅਪਿਚ ‘ਸਮੁਟ੍ਠਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਯਮਞ੍ਞੋਪਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਤਸ੍ਸਾਯਂ ਮਾਤਿਕਾ – ‘ਕਮ੍ਮਜਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਂ ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਂ ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਉਤੁਪਚ੍ਚਯਂ ਉਤੁਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ, ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਂ ਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨ’ਨ੍ਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਾਦਿ ਅਟ੍ਠਵਿਧਂ ਰੂਪਂ ਸਦ੍ਧਿਂ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਨਾ ‘**ਕਮ੍ਮਜਂ**’ ਨਾਮ। ਕੇਸਮਸ੍ਸੁ ਹਤ੍ਥਿਦਨ੍ਤਾ ਅਸ੍ਸਵਾਲਾ ਚਮਰਵਾਲਾਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ‘**ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਂ**’ ਨਾਮ। ਚਕ੍ਕਰਤਨਂ ਦੇਵਤਾਨਂ ਉਯ੍ਯਾਨਵਿਮਾਨਾਦੀਨੀਤਿ ਏਵਮਾਦਿ ‘**ਕਮ੍ਮਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ**’ ਨਾਮ।

ਆਹਾਰਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਂ ‘**ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ**’ ਨਾਮ। ਕਬਲ਼ੀਕਾਰੋ ਆਹਾਰੋ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਰੂਪਸਨ੍ਤਤੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਚ ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ। ਆਹਾਰਸਮੁਟ੍ਠਾਨਸ੍ਸ ਜਨਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਯੋ ਹੋਤਿ, ਕਮ੍ਮਜਸ੍ਸ ਅਨੁਪਾਲਕੋ ਹੁਤ੍ਵਾਤਿ ਇਦਂ ਆਹਾਰਾਨੁਪਾਲਿਤਂ ਕਮ੍ਮਜਰੂਪਂ ‘**ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਂ**’ ਨਾਮ। ਵਿਸਭਾਗਾਹਾਰਂ ਸੇਵਿਤ੍ਵਾ ਆਤਪੇ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਸ੍ਸ ਤਿਲਕਕਾਲ਼ਕੁਟ੍ਠਾਦੀਨਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਇਦਂ ‘**ਆਹਾਰਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ**’ ਨਾਮ।

ਉਤੁਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਂ ‘**ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ**’ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਉਤੁ ਅਞ੍ਞਂ ਅਟ੍ਠਕਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਇਦਂ ‘**ਉਤੁਪਚ੍ਚਯਂ**’ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਉਤੁ ਅਞ੍ਞਂ ਅਟ੍ਠਕਂ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪੇਤਿ, ਇਦਂ ‘**ਉਤੁਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ**’ ਨਾਮ। ਏਵਂ ਤਿਸ੍ਸੋਯੇਵ ਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਘਟ੍ਟੇਤੁਂ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਨ ਤਤੋ ਪਰਂ। ਇਮਮਤ੍ਥਂ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕੇਨਾਪਿ ਦੀਪੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨੋ ਨਾਮ ਵਲਾਹਕੋ। ਉਤੁਪਚ੍ਚਯਾ ਨਾਮ ਵੁਟ੍ਠਿਧਾਰਾ। ਦੇਵੇ ਪਨ ਵੁਟ੍ਠੇ ਬੀਜਾਨਿ ਵਿਰੂਹਨ੍ਤਿ, ਪਥਵੀ ਗਨ੍ਧਂ ਮੁਞ੍ਚਤਿ, ਪਬ੍ਬਤਾ ਨੀਲਾ ਖਾਯਨ੍ਤਿ, ਸਮੁਦ੍ਦੋ ਵਡ੍ਢਤਿ, ਏਤਂ **ਉਤੁਪਚ੍ਚਯਉਤੁਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ** ਨਾਮ।

ਚਿਤ੍ਤਤੋ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਸੁਦ੍ਧਟ੍ਠਕਂ ‘**ਚਿਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ**’ ਨਾਮ। ‘‘ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਾ ਚਿਤ੍ਤਚੇਤਸਿਕਾ ਧਮ੍ਮਾ ਪੁਰੇਜਾਤਸ੍ਸ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਾਜਾਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੧੧) ਇਦਂ ‘ਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਂ’ ਨਾਮ। ਆਕਾਸੇ ਅਨ੍ਤਲਿਕ੍ਖੇ ਹਤ੍ਥਿਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਅਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ, ਰਥਮ੍ਪਿ ਦਸ੍ਸੇਤਿ , ਵਿਵਿਧਮ੍ਪਿ ਸੇਨਾਬ੍ਯੂਹਂ ਦਸ੍ਸੇਤਿਤੀ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੩.੧੮) ਇਦਂ ‘**ਚਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਉਤ੍ਤਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ**’ ਨਾਮ।

‘**ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨ**’ਨ੍ਤਿ ਪਨ੍ਨਰਸ ਰੂਪਾਨਿ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਨਿ ਨਾਮ, ਦਸ ਅਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾਨਿ ਨਾਮ। ‘ਯਦਿ ਅਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਾ, ਅਸਙ੍ਖਤਾ ਨਾਮ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ’। ‘‘ਤੇਸਂਯੇਵ ਪਨ ਰੂਪਾਨਂ ਕਾਯਵਿਕਾਰੋ ‘ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ’ ਨਾਮ, ਵਚੀਵਿਕਾਰੋ ‘ਵਚੀਵਿਞ੍ਞਤ੍ਤਿ’ ਨਾਮ, ਛਿਦ੍ਦਂ ਵਿਵਰਂ ‘ਆਕਾਸਧਾਤੁ’ ਨਾਮ, ਲਹੁਭਾਵੋ ‘ਲਹੁਤਾ’ ਨਾਮ, ਮੁਦੁਭਾਵੋ ‘ਮੁਦੁਤਾ’ ਨਾਮ, ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੋ ‘ਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ’ ਨਾਮ, ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿ ‘ਉਪਚਯੋ’ ਨਾਮ, ਪਵਤ੍ਤਿ ‘ਸਨ੍ਤਤਿ’ ਨਾਮ, ਜੀਰਣਾਕਾਰੋ ‘ਜਰਤਾ’ ਨਾਮ, ਹੁਤ੍ਵਾ ਅਭਾਵਾਕਾਰੋ ‘ਅਨਿਚ੍ਚਤਾ’ ਨਾਮਾਤਿ। ਸਬ੍ਬਂ ਪਰਿਨਿਪ੍ਫਨ੍ਨਂ ਸਙ੍ਖਤਮੇਵ ਹੋਤੀ’’ਤਿ।

ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਅਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਰੂਪਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੩. ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੋ

ਤਿਕਨਿਕ੍ਖੇਪਕਥਾ

੯੮੫. ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਕੁਸਲਤ੍ତਿਕੋ ਸਬ੍ਬੇਸਂ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਦਭਾਜਨਨਯੇਨ ਵਿਤ੍ਥਾਰਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਯ੍ਵਾਯਂ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਵਿਭਜਨਨਯੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੇਸਤਿਕਦੁਕਾਨਮ੍ਪਿ ਏਸੇਵ ਵਿਭਜਨਨਯੋ ਹੋਤਿ – ਯਥਾ ਹਿ ਏਤ੍ਥ, ਏਵਂ 'ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ? ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਂ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਵਾ...ਪੇ॰... ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਅਰੂਪਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧਂ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੁਖਾਯ ਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਅਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਸਬ੍ਬਤਿਕਦੁਕੇਸੁ ਸਕ੍ਕਾ ਪਣ੍ਡਿਤੇਹਿ ਵਿਭਾਜਨਨਯਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤੁਂ – ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰਦੇਸਨਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ, ਅਞ੍ਞੇਨ ਨਾਤਿਸਙ੍ਖੇਪਨਾਤਿਵਿਤ੍ਥਾਰਨਯੇਨ ਸਬ੍ਬਤਿਕਦੁਕਧਮ੍ਮਵਿਭਾਗਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਂ ਆਰਦ੍ਧਂ। ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਞ੍ਹਿ ਵਿਤ੍ਥਾਰਦੇਸਨਾ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਂ ਸਙ੍ਖੇਪਦੇਸਨਾ। ਇਦਂ ਪਨ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਕਣ੍ਡਂ ਉਪਾਦਾਯ ਸਙ੍ਖੇਪੋ, ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਂ ਉਪਾਦਾਯ ਵਿਤ੍ਥਾਰੋਤਿ ਸਙ੍ਖਿਤ੍ਤਵਿਤ੍ਥਾਰਧਾਤੁਕਂ ਹੋਤਿ। ਤਯਿਦਂ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਦੇਸਨਂ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾਪਿ, ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਕਾਰਣਵਸੇਨਾਪਿ, ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਂ ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ –

ਮੂਲਤੋ ਖਨ੍ਧਤੋ ਚਾਪਿ, ਦ੍ਵਾਰਤੋ ਚਾਪਿ ਭੂਮਿਤੋ।
ਅਤ੍ਥਤੋ ਧਮ੍ਮਤੋ ਚਾਪਿ, ਨਾਮਤੋ ਚਾਪਿ ਲਿਙ੍ਗਤੋ।
ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ, ਨਿਕ੍ਖੇਪੋਤਿ ਪਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ॥

ਇਦਞ੍ਹਿ **ਤੀਣਿ ਕੁਸਲਮੂਲਾਨੀ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਮੂਲਤੋ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਂ। ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਵੇਦਨਾਕ੍ਖਨ੍ਧੋਤਿ ਖਨ੍ਧਤੋ। ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਦ੍ਵਾਰਤੋ। ਕਾਯਦ੍ਵਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਕਮ੍ਮਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਸੁਖਭੂਮਿਯਂ, ਕਾਮਾਵਚਰੇਤਿ ਭੂਮਿਤੋ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਧਮ੍ਮਨਾਮਲਿਙ੍ਗਾਨਂ ਵਸੇਨ ਦੇਸਿਤਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਥਾਦੀਹਿ ਨਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਦੇਸਿਤਂ ਨਾਮਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਥ ਕੁਸਲਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਤਾਵ **ਤੀਣੀ**ਤਿ ਗਣਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦੋ। ਕੁਸਲਾਨਿ ਚ ਤਾਨਿ ਮੂਲਾਨਿ ਚ, ਕੁਸਲਾਨਂ ਵਾ ਧਮ੍ਮਾਨਂ ਹੇਤੁਪਚ੍ਚਯਪਭਵਜਨਕਸਮੁਟ੍ਠਾਨਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਕਟ੍ਠੇਨ ਮੂਲਾਨੀਤਿ **ਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ**। ਏਵਂ ਅਤ੍ਥਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਇਦਾਨਿ ਨਾਮਵਸੇਨ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਅਲੋਭੋ ਅਦੋਸੋ ਅਮੋਹੋ**ਤਿ ਆਹ। ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਯਸ੍ਮਾ ਮੂਲੇਨ ਮੁਤ੍ਤਂ ਕੁਸਲਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਂ ਤੀਹਿ ਮੂਲੇਹਿ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ। **ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਤੇਹਿ ਅਲੋਭਾਦੀਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ ਅਲੋਭੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇ, ਅਦੋਸਾਮੋਹਾਪਿ ਅਲੋਭੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧਗਣਨਂਯੇਵ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਸੇਸਦ੍ਵਯਵਸੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਇਤਿ ਚਤੁਭੂਮਕਕੁਸਲਂ ਪੁਨ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ। **ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਹਿ ਅਲੋਭਾਦੀਹਿ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ। ਇਮਿਨਾਪਿ ਨਯੇਨ ਤਦੇਵ ਚਤੁਭੂਮਿਕਕੁਸਲਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਾਨਂ ਵਸੇਨ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਕੁਸਲਂ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤਂ।

੯੮੬. ਅਕੁਸਲੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਞ੍ਹਿ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਏਕਮ੍ਪਿ ਮੂਲੇਨ ਮੁਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਮੂਲੇਨ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ। ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਤੋ ਚ ਉਦ੍ਧਂ ਅਕੁਸਲਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਤਾਨੇਵ ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਚਤੁਕ੍ਖਨ੍ਧਵਸੇਨ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ। ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ ਕਾਯਕਮ੍ਮਾਦਿਵਸੇਨ ਪਨ ਨੇਸਂ ਪਵਤ੍ਤਿਸਬ੍ਭਾਵਤੋ ਕਮ੍ਮਦ੍ਵਾਰਵਸੇਨ ਪਰਿਯਾਦਿਯਿਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਰਾਜਾ। ਯਂ ਪਨੇਤ੍ਥ **ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਥ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੇ

ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਵਾ ਠਿਤਨ੍ਤਿ **'ਏਕਟ੍ਠਂ'**। ਤਤ੍ਥ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਚਿਤ੍ਤੇ ਠਿਤਂ ਸਹਜੇਕਟ੍ਠਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਪੁਗ੍ਗਲੇ ਠਿਤਂ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਂ ਨਾਮ। ਤੇਨ ਲੋਭਾਦਿਨਾ ਅਞ੍ਞੇਨ ਵਾ ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੇਨ ਸਹ ਏਕਸ੍ਮਿਂ ਠਿਤਨ੍ਤਿ **ਤਦੇਕਟ੍ਠਂ**। ਤਤ੍ਥ 'ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਸਂਕਿਲੇਸਿਕਾ? ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ – ਲੋਭੋ ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ'ਤਿ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਤ੍ਤਿਕੇ; 'ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਹੀਨਾ? ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ – ਲੋਭੋ ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ'ਤਿ ਹੀਨਤ੍ਤਿਕੇ 'ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਕੁਸਲਾ? ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ – ਲੋਭੋ ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ'ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ; 'ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਾ? ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ – ਲੋਭੋ ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ'ਤਿ ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇ 'ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਰਣਾ? ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ – ਲੋਭੋ ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾਤਿ ਸਰਣਦੁਕੇ'ਤਿ – ਇਮੇਸੁ ਏਤ੍ਤਕੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ **'ਸਹਜੇਕਟ੍ਠਂ'** ਆਗਤਂ।

ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕੇ ਪਨ 'ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ'ਤਿ, ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਤ੍ਤਿਕੇਪਿ 'ਇਮਾਨਿ ਤੀਣਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ'ਤਿ, ਪੁਨ ਤਤ੍ਥੇਵ ਤੀਣਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ – ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸੋ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਾ; ਤਦੇਕਟ੍ਠੋ ਲੋਭੋ ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੂ; ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਵੇਦਨਾਖਨ੍ਧੋ...ਪੇ॰... ਵਿਞ੍ਞਾਣਕ੍ਖਨ੍ਧੋ, ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨਂ ਕਾਯਕਮ੍ਮਂ ਵਚੀਕਮ੍ਮਂ ਮਨੋਕਮ੍ਮਂ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾਤਿ; ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਧਾਨਵਿਭਙ੍ਗੇ ''ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੇ ਪਾਪਕਾ ਅਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ? ਤੀਣਿ ਅਕੁਸਲਮੂਲਾਨਿ – ਲੋਭੋ ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ ਚ ਕਿਲੇਸਾ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੩੯੧) – ਇਮੇਸੁ ਪਨ ਏਤ੍ਤਕੇਸੁ ਠਾਨੇਸੁ **'ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਂ'** ਆਗਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੯੮੭. ਅਬ੍ਯਾਕਤਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥੋਯੇਵਾਤਿ। ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਤਿਕੇ ਤੀਣਿ ਲਕ੍ਖਣਾਨਿ ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯੋ ਕਸਿਣੁਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸਂ ਅਜਟਾਕਾਸਂ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨਿਰੋਧਸਮਾਪਤ੍ਤਿ ਚ ਨ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੯੮੮. **ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਸੁਖਭੂਮਿਯ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਯਥਾ ਤਮ੍ਬਭੂਮਿ ਕਣ੍ਹਭੂਮੀਤਿ ਤਮ੍ਬਕਣ੍ਹਭੂਮਿਯੋਵ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸੁਖਮ੍ਪਿ ਸੁਖਭੂਮਿ ਨਾਮ। ਯਥਾ ਉਚ੍ਛੁਭੂਮਿ ਸਾਲਿਭੂਮੀਤਿ ਉਚ੍ਛੁਸਾਲੀਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨਾਨਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸੁਖਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਟ੍ਠਾਨਂ ਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਸੁਖਭੂਮਿ ਨਾਮ। ਤਂ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸਾ ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਵਾ ਹੋਤਿ, ਰੂਪਾਵਚਰਾਦੀਸੁ ਵਾ, ਤਸ੍ਮਾਸ੍ਸਾ ਤਂ ਪਭੇਦਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਕਾਮਾਵਚਰੇ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਸੁਖਵੇਦਨਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਯਾ ਸਾ ਸੁਖਭੂਮਿਯਂ ਸੁਖਵੇਦਨਾ, ਤਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ। **ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ**ਤਿ ਤਾਯ ਠਪਿਤਾਯ ਸੁਖਵੇਦਨਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ। ਸੇਸਪਦਦ੍ਵਯੇਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋਤਿ।

ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਤਿਕੇ ਤਿਸ੍ਸੋ ਵੇਦਨਾ, ਸਬ੍ਬਂ ਰੂਪਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ ਇਦਮ੍ਪਿ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਤਿਕੋ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਚ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਚ ਤੀਹਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਹਿ ਮੁਤ੍ਤਕੋ ਨਾਮ। ਇਤੋ ਪਰੇਸੁ ਪਨ ਤਿਕਦੁਕੇਸੁ ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਚ ਅਤ੍ਥਤੋ ਚ ਯਂ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਸਿਯਾ ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਪਦਾਨੁਕ੍ਕਮੇਨ ਮਾਤਿਕਾਕਥਾਯਞ੍ਚੇਵ ਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਚ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਯਂ ਪਨ ਯਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਂ ਤਦੇਵ ਵਕ੍ਖਾਮ।

੯੯੧. ਤਤ੍ਥ **ਵਿਪਾਕਤ੍ਤਿਕੇ** ਤਾਵ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਵਿਯ ਰੂਪਧਮ੍ਮਾਪਿ ਕਮ੍ਮਸਮੁਟ੍ਠਾਨਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਪਨ ਤੇ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਸਾਰਮ੍ਮਣਾ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾਵ ਕਮ੍ਮਸਰਿਕ੍ਖਕਤ੍ਤਾ ਵਿਪਾਕਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਬੀਜਸਰਿਕ੍ਖਕਂ ਫਲਂ ਵਿਯ। ਸਾਲਿਬੀਜਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਵਪਿਤੇ ਅਙ੍ਕੁਰਪਤ੍ਤਾਦੀਸੁ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੇਸੁਪਿ ਸਾਲਿਫਲਨ੍ਤਿ ਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਦਾ ਪਨ ਸਾਲਿਸੀਸਂ ਪਕ੍ਕਂ ਹੋਤਿ ਪਰਿਣਤਂ, ਤਦਾ ਬੀਜਸਰਿਕ੍ਖਕੋ ਸਾਲਿ ਏਵ ਸਾਲਿਫਲਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਙ੍ਕੁਰਪਤ੍ਤਾਦੀਨਿ ਪਨ ਬੀਜਜਾਤਾਨਿ ਬੀਜਤੋ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾਨੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਰੂਪਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮਜਨ੍ਤਿ ਵਾ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਨ੍ਤਿ ਵਾ ਵਤ੍ਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ।

੯੯੪. **ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਤ੍ਤਿਕੇ** ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਖੀਣਾਸਵਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਾ 'ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਮਾਤੁਲਤ੍ਥੇਰੋ ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਚੂਲ਼ਪਿਤੁਤ੍ਥੇਰੋ'ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਾਨਂ ਪਰੇਸਂ ਉਪਾਦਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਾਨਿ ਪਨ ਅਗ੍ਗਹਿਤਾਨਿ ਅਪਰਾਮਟ੍ਠਾਨਿ ਅਨੁਪਾਦਿਣ੍ਣਾਨੇਵ। ਤਾਨਿ ਹਿ, ਯਥਾ ਦਿਵਸਂ ਸਨ੍ਤਤ੍ਤੋ ਅਯੋਗੁਲ਼ੋ ਮਕ੍ਖਿਕਾਨਂ ਅਭਿਨਿਸੀਦਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਤੇਜੁਸ੍ਸਦਤ੍ਤਾ ਤਣ੍ਹਾਮਾਨਦਿਟ੍ਠਿਵਸੇਨ ਗਹਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਯਾ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨੁਪਾਦਿਣ੍ਣਅਨੁਪਾਦਾਨਿਯਾਤਿ।

੯੯੮. ਅਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਅਸਂਕਿਲੇਸਿਕੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੧੦੦੦. **ਵਿਤਕ੍ਕਤ੍ਤਿਕੇ** ਵਿਤਕ੍ਕਸਹਜਾਤੇਨ ਵਿਚਾਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨਾਵ ਨ ਲਬ੍ਭਨ੍ਤਿ।

੧੦੦੩. **ਪੀਤਿਸਹਗਤਤ੍ਤਿਕੇ** ਪੀਤਿਆਦਯੋ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹਜਾਤਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪੀਤਿਸਹਗਤਾਦਿਭਾਵਂ ਦਤ੍ਵਾ ਸਯਂ ਪਿਟ੍ਠਿਵਟ੍ਟਕਾ ਜਾਤਾ। ਇਮਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਤਿਕੇ ਦ੍ਵੇ ਦੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਦੁਕ੍ਖਸਹਗਤਂ ਕਾਯਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਉਪੇਕ੍ਖਾਵੇਦਨਾ ਰੂਪਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ – ਇਦਮ੍ਪਿ ਨ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿ ਤਿਕੋ ਕੁਸਲਤ੍ਤਿਕੇ ਚ ਅਲਬ੍ਭਮਾਨੇਹਿ ਇਮੇਹਿ ਚ ਪਞ੍ਚਹਿ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਹਿ ਮੁਤ੍ਤਕੋ ਨਾਮ।

੧੦੦੬. **ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਤ੍ਤਿਕੇ ਸਞ੍ਞੋਜਨਾਨੀ**ਤਿ ਬਨ੍ਧਨਾਨਿ। **ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠੀ**ਤਿ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਟ੍ਠੇਨ ਸਤਿ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਾਯੇ; ਸਯਂ ਵਾ ਸਤੀ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕਾਯੇ ਦਿਟ੍ਠੀਤਿ '**ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿ**'। ਸੀਲੇਨ ਸੁਜ੍ਝਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਵਤੇਨ ਸੁਜ੍ਝਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ, ਸੀਲਵਤੇਹਿ ਸੁਜ੍ਝਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਗਹਿਤਸਮਾਦਾਨਂ ਪਨ **ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸੋ** ਨਾਮ।

੧੦੦੭. **ਇਧਾ**ਤਿ ਦੇਸਾਪਦੇਸੇ ਨਿਪਾਤੋ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਕਤ੍ਥਚਿ ਲੋਕਂ ਉਪਾਦਾਯ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਥਾਹ – ''ਇਧ ਤਥਾਗਤੋ ਲੋਕੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੮੯)। ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਾਸਨਂ। ਯਥਾਹ – ''ਇਧੇਵ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਸਮਣੋ ਇਧ ਦੁਤਿਯੋ ਸਮਣੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੪੧)। ਕਤ੍ਥਚਿ ਓਕਾਸਂ। ਯਥਾਹ –

''ਇਧੇਵ ਤਿਟ੍ਠਮਾਨਸ੍ਸ, ਦੇਵਭੂਤਸ੍ਸ ਮੇ ਸਤੋ।
ਪੁਨਰਾਯੁ ਚ ਮੇ ਲਦ੍ਧੋ, ਏਵਂ ਜਾਨਾਹਿ ਮਾਰਿਸਾ''ਤਿ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੩੬੯)।

ਕਤ੍ਥਚਿ ਪਦਪੂਰਣਮਤ੍ਤਮੇਵ। ਯਥਾਹ – ''ਇਧਾਹਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਭੁਤ੍ਤਾਵੀ ਅਸ੍ਸਂ ਪਵਾਰਿਤੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੦)। ਇਧ ਪਨ ਲੋਕਂ ਉਪਾਦਾਯ ਵੁਤ੍ਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ 'ਆਗਮਾਧਿਗਮਾਭਾਵਾ ਞੇਯ੍ਯੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਇਤਿ'। ਯਸ੍ਸ ਹਿ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਪਚ੍ਚਯਾਕਾਰਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦੀਸੁ ਉਗ੍ਗਹਪਰਿਪੁਚ੍ਛਾਵਿਨਿਚ੍ਛਯਰਹਿਤਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿਪਟਿਸੇਧਕੋ ਨੇਵ 'ਆਗਮੋ', ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਧਿਗਨ੍ਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਅਨਧਿਗਤਤ੍ਤਾ ਨੇਵ 'ਅਧਿਗਮੋ' ਅਤ੍ਥਿ, ਸੋ 'ਆਗਮਾਧਿਗਮਾਭਾਵਾ ਞੇਯ੍ਯੋ ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਇਤਿ'। ਸ੍ਵਾਯਂ –

ਪੁਥੂਨਂ ਜਨਨਾਦੀਹਿ, ਕਾਰਣੇਹਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ।
ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾ, ਪੁਥੁਵਾਯਂ ਜਨੋ ਇਤਿ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੭; ਮ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੨; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੫੧; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧.੧੩੦; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੮; ਨੇਤ੍ਤਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੫੬)।

ਸੋ ਹਿ ਪੁਥੂਨਂ ਨਾਨਪ੍ਪਕਾਰਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਦੀਨਂ ਜਨਨਾਦੀਹਿ ਕਾਰਣੇਹਿ **ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ**। ਯਥਾਹ – ''ਪੁਥੁ ਕਿਲੇਸੇ ਜਨੇਨ੍ਤੀਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ। ਪੁਥੁ ਅਵਿਹਤਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਕਾਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ। ਪੁਥੁ ਸਤ੍ਥਾਰਾਨਂ ਮੁਖੁਲ੍ਲੋਕਿਕਾਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ। ਪੁਥੁ ਸਬ੍ਬਗਤੀਹਿ ਅਵੁਟ੍ਠਿਤਾਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ। ਪੁਥੁ ਨਾਨਾਭਿਸਙ੍ਖਾਰੇ ਅਭਿਸਙ੍ਖਰੋਨ੍ਤੀਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ। ਪੁਥੁ ਨਾਨਾਓਘੇਹਿ ਵੁਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ। ਪੁਥੁ ਨਾਨਾਸਨ੍ਤਾਪੇਹਿ ਸਨ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤੀਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ। ਪੁਥੁ ਨਾਨਾਪਰਿਲ਼ਾਹੇਹਿ ਪਰਿਡਯ੍ਹਨ੍ਤੀਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ। ਪੁਥੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਰਤ੍ਤਾ ਗਿਦ੍ਧਾ ਗਧਿਤਾ ਮੁਚ੍ਛਿਤਾ ਅਜ੍ਝੋਸਨ੍ਨਾ ਲਗ੍ਗਾ ਲਗ੍ਗਿਤਾ ਪਲਿਬੁਦ੍ਧਾਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ। ਪੁਥੁ ਪਞ੍ਚਹਿ ਨੀਵਰਣੇਹਿ ਆਵੁਤਾ ਨਿਵੁਤਾ ਓਵੁਤਾ ਪਿਹਿਤਾ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨਾ ਪਟਿਕੁਜ੍ਜਿਤਾਤਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ''ਤਿ (ਮਹਾਨਿ॰ ੯੪)। ਪੁਥੂਨਂ ਵਾ ਗਣਨਪਥਮਤੀਤਾਨਂ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਪਰਮ੍ਮੁਖਾਨਂ ਨੀਚਧਮ੍ਮਸਮਾਚਾਰਾਨਂ ਜਨਾਨਂ ਅਨ੍ਤੋਗਧਤ੍ਤਾਪਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ। ਪੁਥੁ ਵਾ ਅਯਂ – ਵਿਸੁਂਯੇਵ ਸਙ੍ਖਜਂ ਗਤੋ, ਵਿਸਂਸਟ੍ਠੋ ਸੀਲਸੁਤਾਦਿਗੁਣਯੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਰਿਯੇਹਿ – ਜਨੋਤਿਪਿ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ। ਏਵਮੇਤੇਹਿ 'ਅਸ੍ਸੁਤਵਾ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ'ਤਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਯੇ ਤੇ –

‘‘ਦੁਵੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਬੁਦ੍ਧੇਨਾਦਿਚ੍ਚਬਨ੍ਧੁਨਾ।
ਅਨ੍ਧੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਏਕੋ, ਕਲ੍ਯਾਣੇਕੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ’’ਤਿ॥ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੭; ਅ॰ ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੧.੧.੫੧; ਪਟਿ॰ ਮ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨.੧.੧੩੦; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੮੮)।

ਦ੍ਵੇ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤੇਸੁ ਅਨ੍ਧਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਵੁਤ੍ਤੋ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀਤਿਆਦੀਸੁ **ਅਰਿਯਾ**ਤਿ ਆਰਕਤ੍ਤਾ ਕਿਲੇਸੇਹਿ, ਅਨਯੇ ਨ ਇਰਿਯਨਤੋ, ਅਯੇ ਇਰਿਯਨਤੋ, ਸਦੇਵਕੇਨ ਲੋਕੇਨ ਚ ਅਰਣੀਯਤੋ ਬੁਦ੍ਧਾ ਚ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾ ਚ ਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾ ਚ ਵੁਚ੍ਚਨ੍ਤਿ। ਬੁਦ੍ਧਾ ਏਵ ਵਾ ਇਧ ਅਰਿਯਾ। ਯਥਾਹ – ‘‘ਸਦੇਵਕੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਲੋਕੇ...ਪੇ॰... ਤਥਾਗਤੋ ਅਰਿਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੧੦੯੮)।

ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਪਨ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾ ਤਥਾਗਤਸਾਵਕਾ ਚ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇ ਹਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਗੁਣਯੋਗੇਨ ਸੋਭਨਾ ਪੁਰਿਸਾਤਿ **ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ**। ਸਬ੍ਬੇਵ ਵਾ ਏਤੇ ਦ੍ਵੇਧਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਬੁਦ੍ਧਾਪਿ ਹਿ ਅਰਿਯਾ ਚ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਚ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾ ਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕਾਪਿ। ਯਥਾਹ –

‘‘ਯੋ ਵੇ ਕਤਞ੍ਞੂ ਕਤਵੇਦਿ ਧੀਰੋ,
ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਦਲ਼੍ਹਭਤ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤਿ।
ਦੁਖਿਤਸ੍ਸ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚ ਕਰੋਤਿ ਕਿਚ੍ਚਂ,
ਤਥਾਵਿਧਂ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਂ ਵਦਨ੍ਤੀ’’ਤਿ॥ (ਜਾ॰ ੨.੧੭.੭੮)।

‘ਕਲ੍ਯਾਣਮਿਤ੍ਤੋ ਦਲ਼੍ਹਭਤ੍ਤਿ ਚ ਹੋਤੀ’ਤਿ ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਹਿ ਬੁਦ੍ਧਸਾਵਕੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਕਤਞ੍ਞੁਤਾਦੀਹਿ ਪਚ੍ਚੇਕਬੁਦ੍ਧਾ ਬੁਦ੍ਧਾਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਯੋ ਤੇਸਂ ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਨਸੀਲੋ, ਨ ਚ ਦਸ੍ਸਨੇ ਸਾਧੁਕਾਰੀ, ਸੋ **ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸੋ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਞਾਣੇਨ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀਤਿ ਦੁਵਿਧੋ। ਤੇਸੁ ਞਾਣੇਨ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਇਧ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਮਂਸਚਕ੍ਖੁਨਾ ਹਿ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਨਾ ਵਾ ਅਰਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਾਪਿ ਅਦਿਟ੍ਠਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਚਕ੍ਖੂਨਂ ਵਣ੍ਣਮਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਤੋ, ਨ ਅਰਿਯਭਾਵਗੋਚਰਤੋ। ਸੋਣਸਿਙ੍ਗਾਲਾਦਯੋਪਿ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਅਰਿਯੇ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤਿ, ਨ ਚ ਤੇ ਅਰਿਯਾਨਂ ਦਸ੍ਸਾਵਿਨੋ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਵਤ੍ਥੁ – ਚਿਤ੍ਤਲਪਬ੍ਬਤਵਾਸਿਨੋ ਕਿਰ ਖੀਣਾਸਵਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਉਪਟ੍ਠਾਕੋ ਵੁਡ੍ਢਪਬ੍ਬਜਿਤੋ ਏਕਦਿਵਸਂ ਥੇਰੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਿਟ੍ਠਿਤੋ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਥੇਰਂ ਪੁਚ੍ਛਿ – ‘ਅਰਿਯਾ ਨਾਮ ਭਨ੍ਤੇ ਕੀਦਿਸਾ’ਤਿ? ਥੇਰੋ ਆਹ – ‘ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਮਹਲ੍ਲਕੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਵਤ੍ਤਪਟਿਪਤ੍ਤਿਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਹ ਚਰਨ੍ਤੋਪਿ ਨੇਵ ਅਰਿਯੇ ਜਾਨਾਤਿ, ਏਵਂਦੁਜ੍ਜਾਨਾਵੁਸੋ, ਅਰਿਯਾ’ਤਿ। ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤੇਪਿ ਸੋ ਨੇਵ ਅਞ੍ਞਾਸਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਦਸ੍ਸਨਂ ‘ਦਸ੍ਸਨਂ’, ਞਾਣਦਸ੍ਸਨਮੇਵ ‘ਦਸ੍ਸਨਂ’। ਯਥਾਹ – ‘‘ਕਿਂ ਤੇ ਵਕ੍ਕਲਿ ਇਮਿਨਾ ਪੂਤਿਕਾਯੇਨ ਦਿਟ੍ਠੇਨ? ਯੋ ਖੋ, ਵਕ੍ਕਲਿ, ਧਮ੍ਮਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਸੋ ਮਂ ਪਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੮੭)। ਤਸ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋਪਿ, ਞਾਣੇਨ ਅਰਿਯੇਹਿ ਦਿਟ੍ਠਂ ਅਨਿਚ੍ਚਾਦਿਲਕ੍ਖਣਂ ਅਪਸ੍ਸਨ੍ਤੋ, ਅਰਿਯਾਧਿਗਤਞ੍ਚ ਧਮ੍ਮਂ ਅਨਧਿਗਚ੍ਛਨ੍ਤੋ, ਅਰਿਯਕਰਧਮ੍ਮਾਨਂ ਅਰਿਯਭਾਵਸ੍ਸ ਚ ਅਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ‘ਅਰਿਯਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ’ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਅਰਿਯਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋਤਿ ਸਤਿਪਟ੍ਠਾਨਾਦਿਭੇਦੇ ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਕੁਸਲੋ। **ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ**ਤਿ, ਏਤ੍ਥ ਪਨ

ਦੁਵਿਧੋ ਵਿਨਯੋ ਨਾਮ, ਏਕਮੇਕੇਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚਧਾ।
ਅਭਾਵਤੋ ਤਸ੍ਸ ਅਯਂ, ਅਵਿਨੀਤੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ॥

ਅਯਞ੍ਹਿ ਸੰਵਰਵਿਨਯੋ ਪਹਾਨਵਿਨਯੋਤਿ ਦੁਵਿਧੋ ਵਿਨਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਦੁਵਿਧੇਪਿ ਵਿਨਯੇ ਏਕਮੇਕੋ ਵਿਨਯੋ ਪਞ੍ਚਧਾ ਭਿਜ੍ਜਤਿ। **ਸੰਵਰਵਿਨਯੋ**ਪਿ ਹਿ ਸੀਲਸੰਵਰੋ ਸਤਿਸੰਵਰੋ ਞਾਣਸੰਵਰੋ ਖਨ੍ਤਿਸੰਵਰੋ ਵੀਰਿਯਸੰਵਰੋਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ। **ਪਹਾਨਵਿਨਯੋ**ਪਿ ਤਦਙ੍ਗਪਹਾਨਂ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪਹਾਨਂ ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪਹਾਨਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪਹਾਨਂ ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਹਾਨਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਵਿਧੋ।

ਤਤ੍ਥ ''ਇਮਿਨਾ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸੰਵਰੇਨ ਉਪੇਤੋ ਹੋਤਿ ਸਮੁਪੇਤੋ''ਤਿ (ਵਿਭੰ॰ ੫੧੧) ਅਯਂ **ਸੀਲਸੰਵਰੋ**। ''ਰਕ੍ਖਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸੰਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੧੩; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੫; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੪.੨੩੯; ਅ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੬) ਅਯਂ **ਸਤਿਸੰਵਰੋ**।

> ''ਯਾਨਿ ਸੋਤਾਨਿ ਲੋਕਸ੍ਮਿਂ, (ਅਜਿਤਾਤਿ ਭਗਵਾ)
> ਸਤਿ ਤੇਸਂ ਨਿਵਾਰਣਂ।
> ਸੋਤਾਨਂ ਸੰਵਰਂ ਬ੍ਰੂਮਿ,
> ਪਞ੍ਞਾਯੇਤੇ ਪਿਧੀਯਰੇ''ਤਿ॥ (ਸੁ॰ ਨਿ॰ ੧੦੪੧) –

ਅਯਂ **ਞਾਣਸੰਵਰੋ** ਨਾਮ। ''ਖਮੋ ਹੋਤਿ ਸੀਤਸ੍ਸ ਉਣ੍ਹਸ੍ਸਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੧੪; ੬.੫੮) ਅਯਂ **ਖਨ੍ਤਿਸੰਵਰੋ**। ''ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਾਮਵਿਤਕ੍ਕਂ ਨਾਧਿਵਾਸੇਤੀ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੬; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੧੪; ੬.੫੮) ਅਯਂ **ਵੀਰਿਯਸੰਵਰੋ**। ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਚਾਯਂ ਸੰਵਰੋ ਯਥਾਸਕਂ ਸੰਵਰਿਤਬ੍ਬਾਨਂ ਵਿਨੇਤਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨਂ ਸੰਵਰਣਤੋ ਸੰਵਰੋ, ਵਿਨਯਨਤੋ ਵਿਨਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਤਾਵ 'ਸੰਵਰਵਿਨਯੋ' ਪਞ੍ਚਧਾ ਭਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਤਥਾ ਯਂ ਨਾਮਰੂਪਪਰਿਚ੍ਛੇਦਾਦੀਸੁ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੇਸੁ ਪਟਿਪਕ੍ਖਭਾਵਤੋ, ਦੀਪਾਲੋਕੇਨੇਵ ਤਮਸ੍ਸ, ਤੇਨ ਤੇਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣੇਨ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਅਨਤ੍ਥਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਨਾਮਰੂਪਵਵਤ੍ਥਾਨੇਨ ਸਕ੍ਕਾਯਦਿਟ੍ਠਿਯਾ, ਪਚ੍ਚਯਪਰਿਗ੍ਗਹੇਨ ਅਹੇਤੁਵਿਸਮਹੇਤੁਦਿਟ੍ਠੀਨਂ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਪਰਭਾਗੇਨ ਕਙ੍ਖਾਵਿਤਰਣੇਨ ਕਥਂਕਥਿਭਾਵਸ੍ਸ, ਕਲਾਪਸਮ੍ਮਸਨੇਨ 'ਅਹਂ ਮਮਾ'ਤਿ ਗਾਹਸ੍ਸ, ਮਗ੍ਗਾਮਗ੍ਗਵਵਤ੍ਥਾਨੇਨ ਅਮਗ੍ਗੇ ਮਗ੍ਗਸਞ੍ਞਾਯ, ਉਦਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਯਾ, ਵਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਯਾ, ਭਯਦਸ੍ਸਨੇਨ ਸਭਯੇ ਅਭਯਸਞ੍ਞਾਯ, ਆਦੀਨਵਦਸ੍ਸਨੇਨ ਅਸ੍ਸਾਦਸਞ੍ਞਾਯ, ਨਿਬ੍ਬਿਦਾਨੁਪਸ੍ਸਨਾਯ ਅਭਿਰਤਿਸਞ੍ਞਾਯ, ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਮ੍ਯਤਾਞਾਣੇਨ ਅਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਾਮਤਾਯ, ਉਪੇਕ੍ਖਾਞਾਣੇਨ ਅਨੁਪੇਕ੍ਖਾਯ, ਅਨੁਲੋਮੇਨ ਧਮ੍ਮਟ੍ਠਿਤਿਯਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇ ਚ ਪਟਿਲੋਮਭਾਵਸ੍ਸ, ਗੋਤ੍ਰਭੁਨਾ ਸਙ੍ਖਾਰਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ, ਏਤਂ 'ਤਦਙ੍ਗਪਹਾਨਂ' ਨਾਮ।

ਯਂ ਪਨ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਭੇਦੇਨ ਸਮਾਧਿਨਾ ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵਨਿਵਾਰਣਤੋ, ਘਟਪ੍ਪਹਾਰੇਨੇਵ ਉਦਕਪਿਟ੍ਠੇ ਸੇਵਾਲਸ੍ਸ, ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਨੀਵਰਣਾਦਿਧਮ੍ਮਾਨਂ ਪਹਾਨਂ, ਏਤਂ '**ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਨਪਹਾਨਂ**' ਨਾਮ। ''ਯਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਨਂ ਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਤਂਤਂਮਗ੍ਗਵਤੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨੇ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਾਨਂ ਪਹਾਨਾਯਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ (ਧ॰ ਸ॰ ੨੭੭) ਨਯੇਨ ਵੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਮੁਦਯਪਕ੍ਖਿਕਸ੍ਸ ਕਿਲੇਸਗਣਸ੍ਸ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤਂ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ ਪਹਾਨਂ, ਇਦਂ '**ਸਮੁਚ੍ਛੇਦਪਹਾਨਂ**' ਨਾਮ। ਯਂ ਪਨ ਫਲਕ੍ਖਣੇ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਤ੍ਤਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ, ਏਤਂ '**ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਿਪਹਾਨਂ**' ਨਾਮ। ਯਂ ਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਨਿਸ੍ਸਟਤ੍ਤਾ ਪਹੀਨਸਬ੍ਬਸਙ੍ਖਤਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਂ, ਏਤਂ '**ਨਿਸ੍ਸਰਣਪਹਾਨਂ**' ਨਾਮ। ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ ਪਹਾਨਂ ਯਸ੍ਮਾ ਚਾਗਟ੍ਠੇਨ ਪਹਾਨਂ, ਵਿਨਯਨਟ੍ਠੇਨ ਵਿਨਯੋ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਪਹਾਨਵਿਨਯੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਂਤਂਪਹਾਨਵਤੋ ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਵਿਨਯਸ੍ਸ ਸਮ੍ਭਵਤੋਪੇਤਂ ਪਹਾਨਵਿਨਯੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਏਵਂ ਪਹਾਨਵਿਨਯੋਪਿ ਪਞ੍ਚਧਾ ਭਿਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਏਵਮਯਂ ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਦੁਵਿਧੋ, ਭੇਦਤੋ ਚ ਦਸਵਿਧੋ ਵਿਨਯੋ, ਭਿਨ੍ਨਸੰਵਰਤ੍ਤਾ, ਪਹਾਤਬ੍ਬਸ੍ਸ ਚ ਅਪ੍ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ, ਯਸ੍ਮਾ ਏਤਸ੍ਸ ਅਸ੍ਸੁਤਵਤੋ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨਸ੍ਸ ਨਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਾਵਤੋ ਤਸ੍ਸ, ਅਯਂ 'ਅਵਿਨੀਤੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤੀਤਿ। ਏਸ ਨਯੋ **ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਅਦਸ੍ਸਾਵੀ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਕੋਵਿਦੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇ ਅਵਿਨੀਤੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ। ਨਿਨ੍ਨਾਨਾਕਰਣਞ੍ਹੇਤਂ ਅਤ੍ਥਤੋ। ਯਥਾਹ – ''ਯੇਵ ਤੇ ਅਰਿਯਾ ਤੇਵ ਤੇ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ, ਯੇਵ ਤੇ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾ ਤੇਵ ਤੇ ਅਰਿਯਾ। ਯੋ ਏਵ ਸੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮੋ ਸੋ ਏਵ ਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ

ਧਮ੍ਮੋ, ਯੋ ਏਵ ਸੋ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਾਨਂ ਧਮ੍ਮੋ ਸੋ ਏਵ ਸੋ ਅਰਿਯਾਨਂ ਧਮ੍ਮੋ। ਯੇਵ ਤੇ ਅਰਿਯਵਿਨਯਾ ਤੇਵ ਤੇ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਵਿਨਯਾ, ਯੇਵ ਤੇ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਵਿਨਯਾ ਤੇਵ ਤੇ ਅਰਿਯਵਿਨਯਾ। ਅਰਿਯੇਤਿ ਵਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸੇਤਿ ਵਾ, ਅਰਿਯਧਮ੍ਮੇਤਿ ਵਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਧਮ੍ਮੇਤਿ ਵਾ, ਅਰਿਯਵਿਨਯੇਤਿ ਵਾ ਸਪ੍ਪੁਰਿਸਵਿਨਯੇਤਿ ਵਾ, ਏਸੇਸੇ ਏਕੇ ਏਕਟ੍ਠੇ ਸਮੇ ਸਮਭਾਗੇ ਤਜ੍ਜਾਤੇ ਤਞ੍ਞੇਵਾ''ਤਿ।

ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ – 'ਯਂ ਰੂਪਂ ਸੋ ਅਹਂ, ਯੋ ਅਹਂ ਤਂ ਰੂਪ'ਨ੍ਤਿ ਰੂਪਞ੍ਚ ਅਤ੍ਤਾਨਞ੍ਚ ਅਦ੍ਵਯਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ''ਸੇਯ੍ਯਥਾਪਿ ਨਾਮ ਤੇਲਪ੍ਪਦੀਪਸ੍ਸ ਝਾਯਤੋ ਯਾ ਅਚ੍ਚਿ ਸੋ ਵਣ੍ਣੋ, ਯੋ ਵਣ੍ਣੋ ਸਾ ਅਚ੍ਚੀਤਿ ਅਚ੍ਚਿਞ੍ਚ ਵਣ੍ਣਞ੍ਚ ਅਦ੍ਵਯਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ,'' ਏਵਮੇਵ ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀਤਿ ਏਵਂ ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਦਿਟ੍ਠਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਪਸ੍ਸਤਿ। **ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ 'ਅਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਛਾਯਾਵਨ੍ਤਂ ਰੁਕ੍ਖਂ ਵਿਯ, ਤਂ ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। **ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪ**ਨ੍ਤਿ 'ਅਰੂਪਮੇਵ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਪੁਪ੍ਫਮ੍ਹਿ ਗਨ੍ਧਂ ਵਿਯ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਰੂਪਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। **ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ 'ਅਰੂਪਮੇਵ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ, ਕਰਣ੍ਡਕੇ ਮਣਿਂ ਵਿਯ, ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ। ਵੇਦਨਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਤਤ੍ਥ 'ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਸੁਦ੍ਧਰੂਪਮੇਵ ਅਤ੍ਤਾਤਿ ਕਥਿਤਂ। 'ਰੂਪਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਰੂਪਂ, ਰੂਪਸ੍ਮਿਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ; ਵੇਦਨਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਸਤ੍ਤਸੁ ਠਾਨੇਸੁ 'ਅਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਕਥਿਤਂ। ਵੇਦਨਾਵਨ੍ਤਂ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ, ਅਤ੍ਤਨਿ ਵਾ ਵੇਦਨਂ, ਵੇਦਨਾਯ ਵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਚਤੂਸੁ ਖਨ੍ਧੇਸੁ ਤਿਣ੍ਣਂ ਤਿਣ੍ਣਂ ਵਸੇਨ ਦ੍ਵਾਦਸਸੁ ਠਾਨੇਸੁ 'ਰੂਪਾਰੂਪਮਿਸ੍ਸਕੋ ਅਤ੍ਤਾ' ਕਥਿਤੋ। ਤਤ੍ਥ 'ਰੂਪਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤਿ ਵੇਦਨਂ... ਸਞ੍ਞਂ... ਸਙ੍ਖਾਰੇ... ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਤਤੋ ਸਮਨੁਪਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ ਕਥਿਤਾ। ਅਵਸੇਸੇਸੁ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਪਨ੍ਨਰਸ ਭਵਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਪਞ੍ਚ ਵਿਭਵਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਾ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਮਗ੍ਗਾਵਰਣਾ, ਨ ਸਗ੍ਗਾਵਰਣਾ, ਪਠਮਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੧੦੦੮. **ਸਤ੍ਥਰਿ ਕਙ੍ਖਤੀ**ਤਿ ਸਤ੍ਥੁ ਸਰੀਰੇ ਵਾ ਗੁਣੇ ਵਾ ਉਭਯਤ੍ਥ ਵਾ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਸਰੀਰੇ ਕਙ੍ਖਮਾਨੋ 'ਦ੍ਵਤ੍ਤਿਂਸਵਰਲਕ੍ਖਣਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤਂ ਨਾਮ ਸਰੀਰਂ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਗੁਣੇ ਕਙ੍ਖਮਾਨੋ 'ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਜਾਨਨਸਮਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਉਭਯਤ੍ਥ ਕਙ੍ਖਮਾਨੋ 'ਅਸੀਤਿਅਨੁਬ੍ਯਞ੍ਜਨਬ੍ਯਾਮਪ੍ਪਭਾਨੁਰਞ੍ਜਿਤਾਯ ਸਰੀਰਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਸਬ੍ਬਞੇਯ੍ਯਜਾਨਨਸਮਤ੍ਥਂ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਂ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤੋ ਲੋਕਤਾਰਕੋ ਬੁਦ੍ਧੋ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਤਿ। ਅਯਞ੍ਹਿਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਭਾਵੇ ਗੁਣੇ ਵਾ ਕਙ੍ਖਨਤੋ ਉਭਯਤ੍ਥ ਕਙ੍ਖਤਿ ਨਾਮ। **ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਤੀ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਨਿਚ੍ਛੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਕਿਚ੍ਛਤਿ ਕਿਲਮਤਿ। **ਨਾਧਿਮੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਤਤ੍ਥੇਵ ਅਧਿਮੋਕ੍ਖਂ ਨ ਲਭਤਿ। **ਨ ਸਮ੍ਪਸੀਦਤੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨਾਵਿਲਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਸੀਦਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਗੁਣੇਸੁ ਨਪ੍ਪਸੀਦਤਿ।

ਧਮ੍ਮੇ ਕਙ੍ਖਤੀਤਿਆਦੀਸੁ ਪਨ 'ਕਿਲੇਸੇ ਪਜਹਨ੍ਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾ, ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਦ੍ਧਕਿਲੇਸਾਨਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ, ਮਗ੍ਗਫਲਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯਭੂਤਂ ਅਮਤਂ ਮਹਾਨਿਬ੍ਬਾਨਂ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ 'ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋ ਨੁ ਖੋ ਅਨਿਯ੍ਯਾਨਿਕੋ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ **ਧਮ੍ਮੇ ਕਙ੍ਖਤਿ** ਨਾਮ। 'ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਗ੍ਗਟ੍ਠਕਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਫਲਟ੍ਠਕਾਤਿ ਇਦਂ ਸਙ੍ਘਰਤਨਂ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ, 'ਅਯਂ ਸਙ੍ਘੋ ਸੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ ਨੁ ਖੋ ਦੁਪ੍ਪਟਿਪਨ੍ਨੋ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ, 'ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਘਰਤਨੇ ਦਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕਫਲਂ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ **ਸਙ੍ਘੇ ਕਙ੍ਖਤਿ** ਨਾਮ। 'ਤਿਸ੍ਸੋ ਪਨ ਸਿਕ੍ਖਾ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ, 'ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਿਕ੍ਖਾ ਸਿਕ੍ਖਿਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਆਨਿਸਂਸੋ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋਪਿ **ਸਿਕ੍ਖਾਯ ਕਙ੍ਖਤਿ** ਨਾਮ।

ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਤੀਤਾਨਿ ਖਨ੍ਧਧਾਤਾਯਤਨਾਨਿ। ਅਪਰਨ੍ਤੋ ਅਨਾਗਤਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਤੀਤੇਸੁ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ 'ਅਤੀਤਾਨਿ ਨੁ ਖੋ, ਨ ਨੁ ਖੋ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੇ ਕਙ੍ਖ**ਤਿ ਨਾਮ। ਅਨਾਗਤੇਸੁ 'ਅਨਾਗਤਾਨਿ ਨੁ ਖੋ, ਨ ਨੁ ਖੋ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ **ਅਪਰਨ੍ਤੇ ਕਙ੍ਖਤਿ** ਨਾਮ। ਉਭਯਤ੍ਥ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੇ ਕਙ੍ਖਤਿ** ਨਾਮ। 'ਦ੍ਵਾਦਸਪਦਿਕਂ ਪਚ੍ਚਯਵਟ੍ਟਂ ਅਤ੍ਥਿ ਨੁ ਖੋ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਕਙ੍ਖਨ੍ਤੋ **ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਙ੍ਖਤਿ** ਨਾਮ। ਤਤ੍ਰਾਯਂ ਵਚਨਤ੍ਥੋ – ਇਮੇਸਂ ਜਰਾਮਰਣਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾ 'ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ'।

ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਭਾਵੋ ‘ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ’। ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਏਵ ਵਾ ‘ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾ’; ਜਾਤਿਆਦੀਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਜਾਤਿਆਦੀਸੁ ਤਂ ਤਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਆਗਮ੍ਮ ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਤਿ ‘ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ’। ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ – ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਚ ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਚ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਕਙ੍ਖਤੀਤਿ।

੧੦੦੯. **ਸੀਲੇਨਾ**ਤਿ ਗੋਸੀਲਾਦਿਨਾ। **ਵਤੇਨਾ**ਤਿ ਗੋਵਤਾਦਿਨਾਵ। **ਸੀਲਬ੍ਬਤੇਨਾ**ਤਿ ਤਦੁਭਯੇਨ। **ਸੁਦ੍ਧੀ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਸੁਦ੍ਧਿ; ਪਰਮਤ੍ਥਸੁਦ੍ਧਿਭੂਤਂ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵ। **ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ**ਤਿ ਇਧ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਂ ਧੁਰਂ। ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਚ ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਕਿਲੇਸੋ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਕਿਲੇਸੋਤਿ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਆਗਤਾ। ਲੋਭੋ ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ ਮਾਨੋ ਥਿਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਪਨ ਅਟ੍ਠ ਅਨਾਗਤਾ। ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਪਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸੁ ਪਹੀਯਮਾਨਾਸੁ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯੋ ਲੋਭੋ ਦੋਸੋ ਮੋਹੋ ਮਾਨੋ ਥਿਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬੇਪਿਮੇ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਸਹਜੇਕਟ੍ਠਂ ਪਨ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਹਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤਾਨਿ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤਞ੍ਚਾਤਿ ਪਞ੍ਚ ਚਿਤ੍ਤਾਨਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਦ੍ਵੀਸੁ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਦਿਟ੍ਠਿਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਪਹੀਯਨ੍ਤੇਸੁ ਤੇਹਿ ਸਹਜਾਤੋ ਲੋਭੋ ਮੋਹੋ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਕਿਲੇਸਾ ਸਹਜੇਕਟ੍ਠਵਸੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਸੇਸਦਿਟ੍ਠਿਕਿਲੇਸੋ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਕਿਲੇਸੋ ਚ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਵਸੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤੇਸੁ ਤੇਹਿ ਸਹਜਾਤੋ ਲੋਭੋ ਮੋਹੋ ਥਿਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਇਮੇ ਕਿਲੇਸਾ ਸਹਜੇਕਟ੍ਠਵਸੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਸੇਸਦਿਟ੍ਠਿਕਿਲੇਸੋ ਚ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਕਿਲੇਸੋ ਚ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਵਸੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ। ਏਵਂ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਸਹਜੇਕਟ੍ਠਂ ਲਬ੍ਭਤੀਤਿ ਇਦਂ ਸਹਜੇਕਟ੍ਠਂ ਆਹਰਿਤ੍ਵਾ ਦੀਪਯਿਂਸੁ।

ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਤੇਹਿ ਤਦੇਕਟ੍ਠੇਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ। ਵਿਨਿਬ੍ਭੋਗਂ ਵਾ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਨ ਲੋਭੇਨ ਤੇਨ ਦੋਸੇਨਾਤਿ ਏਵਂ ਏਕੇਕੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਤਾ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਲੋਭੇ ਗਹਿਤੇ, ਮੋਹੋ ਮਾਨੋ ਥਿਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੇ ਕਿਲੇਸਗਣੋ ਲੋਭਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਨਾਮ। ਦੋਸੇ ਗਹਿਤੇ, ਮੋਹੋ ਥਿਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਕਿਲੇਸਗਣੋ ਦੋਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਨਾਮ। ਮੋਹੇ ਗਹਿਤੇ, ਲੋਭੋ ਦੋਸੋ ਮਾਨੋ ਥਿਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਕਿਲੇਸਗਣੋ ਮੋਹਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਨਾਮ। ਮਾਨੇ ਗਹਿਤੇ, ਤੇਨ ਸਹੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਲੋਭੋ ਮੋਹੋ ਥਿਨਂ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਹਿਰਿਕਂ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਨ੍ਤਿ ਅਯਂ ਕਿਲੇਸਗਣੋ ਮਾਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਨਾਮ। ਇਮਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨ ਤੇਨ ਥਿਨੇਨ ਤੇਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇਨ ਤੇਨ ਅਹਿਰਿਕੇਨ ਤੇਨ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਤਂਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋਤਿ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। **ਤਂਸਮੁਟ੍ਠਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤੇਨ ਲੋਭੇਨ… ਪੇ॰… ਤੇਨ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਨ ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ; ਤੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ‘ਕਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋ ਦਸ੍ਸਨਂ ਨਾਮ ਜਾਤੋ’ਤਿ? ‘ਪਠਮਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਦਸ੍ਸਨਤੋ’। ‘ਨਨੁ ਗੋਤ੍ਰਭੁ ਪਠਮਤਰਂ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ? ‘ਨੋ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ; ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਕਤ੍ਤਬ੍ਬਕਿਚ੍ਚਂ ਪਨ ਨ ਕਰੋਤਿ, ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਅਪ੍ਪਹਾਨਤੋ। ਤਸ੍ਮਾ ਪਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬੋ। ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਰਾਜਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਪਣ੍ਣਾਕਾਰਂ ਦਤ੍ਵਾ ਕਿਚ੍ਚਨਿਪ੍ਫਤ੍ਤਿਯਾ ਅਦਿਟ੍ਠਤ੍ਤਾ ‘ਅਜ੍ਜਾਪਿ ਰਾਜਾਨਂ ਨ ਪਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤੋ ਚੇਤ੍ਥ ਜਾਨਪਦਪੁਰਿਸੋ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ।

੧੦੧੧. **ਅਵਸੇਸੋ ਲੋਭੋ**ਤਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹੀਨਾਵਸੇਸੋ। ਲੋਭੋ ਦੋਸਮੋਹੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਹਿ ਅਪਾਯਗਮਨੀਯਾਵ ਪਹੀਨਾ। ਤੇਹਿ ਪਨ ਅਞ੍ਞੇ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **‘ਤਦੇਕਟ੍ਠਾ**’ਤਿ ਤੇਹਿ ਪਾਲ਼ਿਯਂ ਆਗਤੇਹਿ ਤੀਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੋਗਤੋਪਿ ਪਹਾਨਤੋਪਿ ਏਕਟ੍ਠਾ ਪਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸਾ। **ਨੇਵ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਨ ਭਾਵਨਾਯਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਸਂਯੋਜਨਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਤੇਹਿ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਅਪ੍ਪਹਾਤਬ੍ਬਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਂ ਪਨ ‘‘ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਞਾਣੇਨ ਅਭਿਸਙ੍ਖਾਰਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨਿਰੋਧੇਨ ਸਤ੍ਤ ਭਵੇ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਨਮਤਗ੍ਗੇ ਸਂਸਾਰਵਟ੍ਟੇ ਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਨਾਮਞ੍ਚ ਰੂਪਞ੍ਚ ਏਤ੍ਥੇਤੇ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਕੁਸਲਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਪਹਾਨਂ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਂ, ਤਂ ਤੇਸਂ ਮਗ੍ਗਾਨਂ ਅਭਾਵਿਤਤ੍ਤਾ ਯੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜੇਯ੍ਯੁਂ, ਤੇ ਉਪਨਿਸ੍ਸਯਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਪਹੀਨਾਤਿ ਇਮਂ ਪਰਿਯਾਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੧੦੧੩. **ਦਸ੍ਸਨੇਨਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਤ੍ତਿਕੇ** ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾਤਿ ਨਿਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ, ਪੁਨ '**ਤੀਣਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨੀ**'ਤਿਆਦਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ, ਤਦੇਕਟ੍ਠਭਾਵੇਨ ਹੇਤੂ ਚੇਵ ਸਹੇਤੁਕੇ ਚ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ 'ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੇਸੁ ਹੇਤੂਸੁ ਲੋਭਸਹਗਤੋ ਮੋਹੋ ਲੋਭੇਨ ਸਹੇਤੁਕੋ ਹੋਤਿ, ਦੋਸਸਹਗਤੋ ਮੋਹੋ ਦੋਸੇਨ, ਲੋਭਦੋਸਾ ਚ ਮੋਹੇਨਾਤਿ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਪਦੇਪੇਤੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਿ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤੋ ਪਨ ਮੋਹੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਹੇਤੁਨੋ ਅਭਾਵੇਨ ਹੇਤੁਯੇਵ, ਨ ਸਹੇਤੁਕੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਦਸ੍ਸਨੇਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੂ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੦੧੮. ਦੁਤਿਯਪਦੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਮੋਹਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਭਾਵਨਾਯ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੂ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸੋ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਸਹੇਤੁਕੇ ਕਤ੍ਵਾ ਪਿਟ੍ਠਿਵਟ੍ਟਕੋ ਜਾਤੋ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਹਗਤੋ ਵਿਯ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਹੇਤੁਨੋ ਅਭਾਵਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਪਦਂ ਨ ਭਜਤਿ। ਤਤਿਯਪਦੇ **ਅਵਸੇਸਾ ਅਕੁਸਲਾ**ਤਿ ਪੁਨ ਅਕੁਸਲਗ੍ਗਹਣਂ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਾਨਂ ਮੋਹਾਨਂ ਸਙ੍ਗਹਤ੍ਥਂ ਕਤਂ। ਤੇ ਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਹੇਤੁਨੋ ਅਭਾਵਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਹੇਤੁਕਾ ਨਾਮ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ।

੧੦੨੯. ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ **ਆਰਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਸਯਞ੍ਹਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤੁ ਮਹਗ੍ਗਤਾ ਵਾ, ਪਰਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ **ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ**, ਮਹਗ੍ਗਤੇ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ **ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ**, ਅਪ੍ਪਮਾਣੇ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ**। ਤੇ ਪਨ ਪਰਿਤ੍ਤਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਾਪਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਪਿ।

੧੦੩੫. ਮਿਚ੍ਛਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੇ **ਆਨਨ੍ਤਰਿਕਾਨੀ**ਤਿ ਅਨਨ੍ਤਰਾਯੇਨ ਫਲਦਾਯਕਾਨਿ; ਮਾਤੁਘਾਤਕਕਮ੍ਮਾਦੀਨਮੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨਂ। ਤੇਸੁ ਹਿ ਏਕਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਕਮ੍ਮੇ ਕਤੇ ਤਂ ਪਟਿਬਾਹਿਤ੍ਵਾ ਅਞ੍ਞਂ ਕਮ੍ਮਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਓਕਾਸਂ ਕਾਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਸਿਨੇਰੁਪ੍ਪਮਾਣੇਪਿ ਹਿ ਸੁਵਣ੍ਣਥੂਪੇ ਕਤ੍ਵਾ ਚਕ੍ਕਵਾਲ਼ਮਤ੍ਤਂ ਵਾ ਰਤਨਮਯਪਾਕਾਰਂ ਵਿਹਾਰਂ ਕਾਰੇਤ੍ਵਾ ਤਂ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਨਿਸਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਪ੍ਪਮੁਖਸ੍ਸ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ਯਾਵਜੀਵਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਚ੍ਚਯੇ ਦਦਤੋਪਿ ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਏਤੇਸਂ ਕਮ੍ਮਾਨਂ ਵਿਪਾਕਂ ਪਟਿਬਾਹੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਏਵ। **ਯਾ ਚ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਨਿਯਤਾ**ਤਿ ਅਹੇਤੁਕਵਾਦਅਕਿਰਿਯਵਾਦਨਤ੍ਥਿਕਵਾਦੇਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰਾ। ਤਞ੍ਹਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਬੁਦ੍ਧਸਤਮ੍ਪਿ ਬੁਦ੍ਧਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਬੋਧੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ।

੧੦੩੮. ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ **ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਂ ਆਰਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਗ੍ਗਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਤੇ ਪਨ ਪਰਿਤ੍ਤਾਪਿ ਹੋਨ੍ਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਾਪਿ।

੧੦੩੯. ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਠਮਨਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਸਹੇਤੁਕਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਦੁਤਿਯਨਯੇਨ ਮਗ੍ਗਭੂਤੇਨ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਹੇਤੁਨਾ ਸੇਸਮਗ੍ਗਙ੍ਗਾਨਂ ਸਹੇਤੁਕਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਤਤਿਯਨਯੇਨ ਮਗ੍ਗੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਹੇਤੂਹਿ ਸਮ੍ਮਾਦਿਟ੍ਠਿਯਾ ਸਹੇਤੁਕਭਾਵੋ ਦਸ੍ਸਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੦੪੦. **ਅਧਿਪਤਿਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਂ ਕਤ੍ਵਾ। ਤੇ ਚ ਖੋ ਪਰਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਰਿਯਸਾਵਕਾਨਞ੍ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਨ ਅਰਿਯਸਾਵਕੋ ਪਰਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਮਾਨੋ ਗਰੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋਪਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਮਗ੍ਗਂ ਵਿਯ ਗਰੁਂ ਨ ਕਰੋਤਿ। 'ਯਮਕਪਾਟਿਹਾਰਿਯਂ ਕਰੋਨ੍ਤਂ ਤਥਾਗਤਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਂ ਗਰੁਂ ਕਰੋਤਿ ਨ ਕਰੋਤੀ'ਤਿ? ਕਰੋਤਿ, ਨ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਗ੍ਗਂ ਵਿਯ। ਅਰਹਾ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਧਮ੍ਮਂ ਗਰੁਂ ਕਰੋਤਿ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਫਲਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨ੍ਤਿ। ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਅਯਮੇਵਤ੍ਥੋ। **ਵੀਮਂਸਾਧਿਪਤੇਯ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਛਨ੍ਦਞ੍ਹਿ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਛਨ੍ਦੋ ਅਧਿਪਤਿ ਨਾਮ ਹੋਤਿ, ਨ ਮਗ੍ਗੋ। ਸੇਸਧਮ੍ਮਾਪਿ ਛਨ੍ਦਾਧਿਪਤਿਨੋ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ। ਚਿਤ੍ਤੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਵੀਮਂਸਂ ਪਨ ਜੇਟ੍ਠਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਂ ਭਾਵੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਵੀਮਂਸਾਧਿਪਤਿ ਚੇਵ ਹੋਤਿ ਮਗ੍ਗੋ ਚਾਤਿ। ਸੇਸਧਮ੍ਮਾ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ ਨਾਮ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਵੀਰਿਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੧੦੪੧. ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਜਾਤਾ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ, ਪਟਿਲਦ੍ਧਤ੍ਤਭਾਵਾ। **ਭੂਤਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਵੇਵਚਨਾਨਿ। ਜਾਤਾ ਏਵ ਹਿ ਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਭੂਤਾ। ਪਚ੍ਚਯਸਂਯੋਗੇ ਜਾਤਤ੍ਤਾ **ਸਞ੍ਜਾਤਾ**। ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਲਕ੍ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤਤ੍ਤਾ **ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ**। ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਪਨ ਪਦਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ **ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਪਾਕਟੀਭੂਤਾਤਿ ਪਾਤੁਭੂਤਾ। ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਪਨ੍ਨਾਤਿ **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ**। ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਪਦਂ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ **ਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨੇਵ ਉਦ੍ਧਂ ਠਿਤਾਤਿ **ਉਟ੍ਠਿਤਾ**। ਪਚ੍ਚਯਸਂਯੋਗੇ ਉਟ੍ਠਿਤਾਤਿ **ਸਮੁਟ੍ਠਿਤਾ**। ਪੁਨ **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ**ਤਿਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ**ਤਿ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨ ਗਣਨਂ ਗਤਾ। **ਰੂਪਂ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਨੇਸਂ ਸਭਾਵਦਸ੍ਸਨਂ। ਦੁਤਿਯਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਸੇਧਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤਤਿਯਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥੋਯੇਵ।

ਅਯਂ ਪਨ ਤਿਕੋ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਅਦ੍ਧਾਨਂ ਵਸੇਨ ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਦਸ੍ਸਿਤੋ। ਲਦ੍ਧੋਕਾਸਸ੍ਸ ਹਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਦੁਵਿਧੋ – ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤੋ, ਚ ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਚ। ਤਤ੍ਥ 'ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤੋ' ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ। 'ਅਪ੍ਪਤ੍ਤੋ' ਚਿਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਰੇ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੁ, ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਵਾ। ਧੁਵਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨ ਨਤ੍ਥਿ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਉਪ੍ਪਾਦਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮ ਜਾਤੋ। ਯਥਾ ਹਿ – ''ਤਿਟ੍ਠਤੇਵ ਸਾਯਂ, ਪੋਟ੍ਠਪਾਦ, ਅਰੂਪੀ ਅਤ੍ਤਾ ਸਞ੍ਞਾਮਯੋ । ਅਥ ਇਮਸ੍ਸ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਾ ਚ ਸਞ੍ਞਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਅਞ੍ਞਾ ਚ ਸਞ੍ਞਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਨ੍ਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੧੯)। ਏਤ੍ਥ ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਕਾਮਾਵਚਰਸਞ੍ਞਾਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਮੂਲਭਵਙ੍ਗਸਞ੍ਞਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ ਕਾਮਾਵਚਰਸਞ੍ਞਾਯ ਪਨ ਨਿਰੁਦ੍ਧਕਾਲੇ ਅਵਸ੍ਸਂ ਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤੀਤਿ ਅਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਸਙ੍ਖਂ ਅਗਨ੍ਤ੍ਵਾ 'ਤਿਟ੍ਠਤੇਵ' ਨਾਮਾਤਿ ਜਾਤੋ। ਏਵਮੇਵ ਲਦ੍ਧੋਕਾਸਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਦੁਵਿਧੋ...ਪੇ॰... ਧੁਵਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨ ਨਤ੍ਥਿ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਉਪ੍ਪਾਦਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮ ਜਾਤੋ।

ਯਦਿ ਪਨ ਆਯੂਹਿਤਂ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਮ੍ਮਂ ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਪਾਕਂ ਦਦੇਯ੍ਯ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਓਕਾਸੋ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਪਨ ਦੁਵਿਧਂ ਹੋਤਿ – ਧੁਵਵਿਪਾਕਂ, ਅਧੁਵਵਿਪਾਕਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਪਞ੍ਚ ਆਨਨ੍ਤਰਿਯਕਮ੍ਮਾਨਿ, ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾਤਿ ਏਤਂ 'ਧੁਵਵਿਪਾਕਂ' ਨਾਮ। ਤਂ ਪਨ ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਤ੍ਥਿ, ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਮ੍ਪਿ। ਤਤ੍ਥ 'ਖਣਪ੍ਪਤ੍ਤਂ' ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ। 'ਅਪ੍ਪਤ੍ਤਂ' ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ। ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ ਚਿਤ੍ਤਾਨਨ੍ਤਰੇ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੁ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਵਾ। ਧੁਵਪਚ੍ਚਯਟ੍ਠੇਨ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ, ਉਪ੍ਪਾਦਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮ ਜਾਤਂ। ਮੇਤ੍ਤੇਯ੍ਯਬੋਧਿਸਤ੍ਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਨਾਮ, ਫਲਂ ਉਪ੍ਪਾਦਿਨੋ ਧਮ੍ਮਾਯੇਵ ਨਾਮ ਜਾਤਂ।

੧੦੪੪. ਅਤੀਤਤ੍ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਤੀਤਾ**ਤਿ ਖਣਤ੍ਤਯਂ ਅਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਾ। **ਨਿਰੁਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਨਿਰੋਧਪ੍ਪਤ੍ਤਾ। **ਵਿਗਤਾ**ਤਿ ਵਿਭਵਂ ਗਤਾ, ਵਿਗਚ੍ਛਿਤਾ ਵਾ। **ਵਿਪਰਿਣਤਾ**ਤਿ ਪਕਤਿਵਿਜਹਨੇਨ ਵਿਪਰਿਣਾਮਂ ਗਤਾ। ਨਿਰੋਧਸਙ੍ਖਾਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਗਤਾਤਿ **ਅਤ੍ਥਙ੍ਗਤਾ।** **ਅਬ੍ਭਤ੍ਥਙ੍ਗਤਾ**ਤਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਪਦਂ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। **ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਵਿਗਤਾ**ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਤ੍ਵਾ ਵਿਗਚ੍ਛਿਤਾ। ਪੁਨ ਅਤੀਤਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਪਰਤੋ **ਅਨਾਗਤਾਦੀਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਅਤੀਤਂਸੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਾ**ਤਿ ਅਤੀਤਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨ ਗਣਨਂ ਗਤਾ। ਕਤਮੇ ਤੇਤਿ? ਰੂਪਂ ਵੇਦਨਾ ਸਞ੍ਞਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਂ। ਪਰਤੋ ਅਨਾਗਤਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੧੦੪੭. ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਤੀਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਾਵ ਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤੇ ਹਿ ਅਤੀਤਾਦੀਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

੧੦੫੦. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਤੇਸਂ ਤੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਪਦਦ੍ਵਯੇਨ ਸਬ੍ਬਸਤ੍ਤੇ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ। **ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਪਚ੍ਚਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਉਭਯਂ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਾਧਿਵਚਨਂ। **ਨਿਯਤਾ**ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਿ ਜਾਤਾ। **ਪਾਟਿਪੁਗ੍ਗਲਿਕਾ**ਤਿ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਸ੍ਸ ਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਕਾ। **ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਾ**ਤਿ ਸਰੀਰਟ੍ਠਕਾ। ਤੇ ਹਿ ਕਮ੍ਮਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਾ ਵਾ ਹੋਨ੍ਤੁ ਮਾ ਵਾ, ਆਦਿਨ੍ਨਗਹਿਤਪਰਾਮਟ੍ਠਵਸੇਨ ਪਨ ਇਧ ਉਪਾਦਿਣ੍ਣਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ।

੧੦੫੧. **ਪਰਸਤ੍ਤਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਅਵਸੇਸਸਤ੍ਤਾਨਂ। **ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨਂ। ਸੇਸਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਸਦਿਸਮੇਵ। **ਤਦੁਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਤਂ ਉਭਯਂ।

੧੦੫੩. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕਸ੍ਸ ਪਠਮਪਦੇ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਦੁਤਿਯੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਪਿ। ਤਤਿਯੇ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਾਵ। ਅਪ੍ਪਮਾਣਾ ਪਨ ਕਾਲੇਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਕਾਲੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਤ੍ਤਿਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਉਤ੍ਤਾਨੋਯੇਵਾਤਿ।

ਦੁਕਨਿਕ੍ਖੇਪਕਥਾ

੧੦੬੨. ਦੁਕੇਸੁ ਅਦੋਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਮੇਤ੍ਤਾਯਨਵਸੇਨ **ਮੇਤ੍ਤਿ**। ਮੇਤ੍ਤਾਕਾਰੋ **ਮੇਤ੍ਤਾਯਨਾ**। ਮੇਤ੍ਤਾਯ ਅਯਿਤਸ੍ਸ ਮੇਤ੍ਤਾਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਮੇਤ੍ਤਾਯਿਤਤ੍ਤੰ**। ਅਨੁਦਯਤੀਤਿ **ਅਨੁਦ੍ਦਾ,** ਰਕ੍ਖਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਨੁਦ੍ਦਾਕਾਰੋ **ਅਨੁਦ੍ਦਾਯਨਾ**। ਅਨੁਦ੍ਦਾਯਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਨੁਦ੍ਦਾਯਿਤਤ੍ਤੰ**। ਹਿਤਸ੍ਸ ਏਸਨਵਸੇਨ **ਹਿਤੇਸਿਤਾ**। ਅਨੁਕਮ੍ਪਨਵਸੇਨ **ਅਨੁਕਮ੍ਪਾ**। ਸਬ੍ਬੇਹਿਪਿ ਇਮੇਹਿ ਪਦੇਹਿ ਉਪਚਾਰਪ੍ਪਨਾਪ੍ਪਤ੍ਤਾ ਮੇਤ੍ਤਾਵ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਸੇਸਪਦੇਹਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ ਅਦੋਸੋ ਕਥਿਤੋ।

੧੦੬੩. ਅਮੋਹਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਦੁਕ੍ਖਸਚ੍ਚੇ ਪਞ੍ਞਾ। **ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਦੁਕ੍ਖੇ ਞਾਣੰ ਸਵਨਸਮ੍ਮਸਨਪਟਿਵੇਧਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਸੁ ਵਤ੍ਤਤਿ। ਤਥਾ ਦੁਕ੍ਖਸਮੁਦਯੇ। ਨਿਰੋਧੇ ਪਨ ਸਵਨਪਟਿਵੇਧਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਸੁ ਏਵ। ਤਥਾ ਪਟਿਪਦਾਯ। **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਅਤੀਤਕੋਟ੍ਠਾਸੇ। **ਅਪਰਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਅਨਾਗਤਕੋਟ੍ਠਾਸੇ। **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਪਰਨ੍ਤੇ**ਤਿ ਤਦੁਭਯੇ। **ਇਦਪ੍ਪਚ੍ਚਯਤਾਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਅਯੰ ਪਚ੍ਚਯੋ, ਇਦੰ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ, ਇਦੰ ਪਟਿਚ੍ਚ ਇਦੰ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਏਵੰ ਪਚ੍ਚਯੇਸੁ ਚ ਪਚ੍ਚਯੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇਸੁ ਚ ਞਾਣੰ।

੧੦੬੫. ਲੋਭਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਨਾਗਤਾਨੰ ਪਦਾਨੰ ਅਯਮਤ੍ਥੋ – ਰਞ੍ਜਨਵਸੇਨ **ਰਾਗੋ**। ਬਲਵਰਞ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ **ਸਾਰਾਗੋ**। ਵਿਸਯੇਸੁ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਅਨੁਨਯਨਤੋ **ਅਨੁਨਯੋ**। ਅਨੁਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਅਨੁਰੋਧੋ,** ਕਾਮੇਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਯਤ੍ਥ ਕਤ੍ਥਚਿ ਭਵੇ ਸਤ੍ਤਾ ਏਤਾਯ ਨਨ੍ਦਨ੍ਤਿ, ਸਯੰ ਵਾ ਨਨ੍ਦਤੀਤਿ **ਨਨ੍ਦੀ**। ਨਨ੍ਦੀ ਚ ਸਾ ਰਞ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ ਰਾਗੋ ਚਾਤਿ **ਨਨ੍ਦੀਰਾਗੋ**। ਤਤ੍ਥ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਸਕਿੰ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾ ਤਣ੍ਹਾ 'ਨਨ੍ਦੀ'। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ 'ਨਨ੍ਦੀਰਾਗੋ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਾਰਾਗੋ**ਤਿ ਯੋ ਹੇਟ੍ਠਾ ਬਲਵਰਞ੍ਜਨਟ੍ਠੇਨ ਸਾਰਾਗੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਸੋ ਨ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸੇਵ ਸਾਰਾਗੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯ ਆਰਮ੍ਮਣਾਨੀਤਿ **ਇਚ੍ਛਾ**। ਬਹਲਕਿਲੇਸਭਾਵੇਨ ਮੁਚ੍ਛਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯ ਪਾਣਿਨੋਤਿ **ਮੁਚ੍ਛਾ**। ਗਿਲਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਗਹਣਵਸੇਨ **ਅਜ੍ਝੋਸਾਨੰ**। ਇਮਿਨਾ ਸਤ੍ਤਾ ਗਿਜ੍ਝਨ੍ਤਿ, ਗੇਧੰ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ **ਗੇਧੋ;** ਬਹਲਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਗੇਧੋ। ''ਗੇਧੰ ਵਾ ਪਵਨਸਣ੍ਡ''ਨ੍ਤਿ ਹਿ ਬਹਲਟ੍ਠੇਨੇਵ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਨਨ੍ਤਰਪਦੰ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਿਤੰ। ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਵਾ ਗੇਧੋਤਿ **ਪਲਿਗੇਧੋ**। ਸਞ੍ਜਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ **ਸਙ੍ਗੋ;** ਲਗ੍ਗਨਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਸਙ੍ਗੋ। ਓਸੀਦਨਟ੍ਠੇਨ **ਪਙ੍ਕੋ**। ਆਕਡ੍ਢਨਵਸੇਨ **ਏਜਾ**। ''ਏਜਾ ਇਮੰ ਪੁਰਿਸੰ ਪਰਿਕਡ੍ਢਤਿ ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸੇਵ ਭਵਸ੍ਸ ਅਭਿਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਯਾ''ਤਿ ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਵਞ੍ਚਨਟ੍ਠੇਨ **ਮਾਯਾ**। ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਜਨਨਟ੍ਠੇਨ **ਜਨਿਕਾ**। ''ਤਣ੍ਹਾ ਜਨੇਤਿ ਪੁਰਿਸੰ ਚਿਤ੍ਤਮਸ੍ਸ ਵਿਧਾਵਤੀ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੧.੫੫-੫੭) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿੰ ਸਤ੍ਤੇ ਦੁਕ੍ਖੇਨ ਸੰਯੋਜਯਮਾਨਾ ਜਨੇਤੀਤਿ **ਸਞ੍ਜਨਨੀ**। ਘਟਨਟ੍ਠੇਨ **ਸਿਬ੍ਬਿਨੀ**। ਅਯਞ੍ਹਿ ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿੰ ਸਤ੍ਤੇ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਸਿਬ੍ਬਤਿ ਘਟੇਤਿ, ਤੁਨ੍ਨਕਾਰੋ ਵਿਯ ਪਿਲੋਤਿਕਾਯ ਪਿਲੋਤਿਕੰ; ਤਸ੍ਮਾ ਘਟਨਟ੍ਠੇਨ ਸਿਬ੍ਬਿਨੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਨੇਕਪ੍ਪਕਾਰੰ ਵਿਸਯਜਾਲੰ ਤਣ੍ਹਾਵਿਪ੍ਫਨ੍ਦਿਤਨਿਵੇਸਸਙ੍ਖਾਤੰ ਵਾ ਜਾਲਮਸ੍ਸਾ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਜਾਲਿਨੀ**।

ਆਕਡ੍ਢਨਟ੍ਠੇਨ ਸੀਘਸੋਤਾ ਸਰਿਤਾ ਵਿਯਾਤਿ **ਸਰਿਤਾ**। ਅਲ੍ਲਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਸਰਿਤਾ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ – ''ਸਰਿਤਾਨਿ ਸਿਨੇਹਿਤਾਨਿ ਚ ਸੋਮਨਸ੍ਸਾਨਿ ਭਵਨ੍ਤਿ ਜਨ੍ਤੁਨੋ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੪੧)। ਅਲ੍ਲਾਨਿ ਚੇਵ ਸਿਨਿਦ੍ਧਾਨਿ ਚਾਤਿ ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। ਵਿਸਤਾਤਿ **ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ**। ਵਿਸਟਾਤਿ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ। ਵਿਸਾਲਾਤਿ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ। ਵਿਸਕ੍ਕਤੀਤਿ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ। ਵਿਸੰਵਾਦਿਕਾਤਿ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ। ਵਿਸੰਹਰਤੀਤਿ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ। ਵਿਸਮੂਲਾਤਿ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ। ਵਿਸਫਲਾਤਿ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ। ਵਿਸਪਰਿਭੋਗਾਤਿ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ। ਵਿਸਤਾ ਵਾ ਪਨ ਸਾ ਤਣ੍ਹਾ ਰੂਪੇ ਸਦ੍ਦੇ ਗਨ੍ਧੇ ਰਸੇ ਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬੇ ਧਮ੍ਮੇ ਕੁਲੇ ਗਣੇ ਵਿਤ੍ਥਤਾਤਿ ਵਿਸਤ੍ਤਿਕਾ (ਮਹਾਨਿ॰ ੩)।

ਅਨਯਬ੍ਯਸਨਪਾਪਨਟ੍ਠੇਨ ਕੁਮ੍ਮਾਨੁਬਨ੍ਧਸੁਤ੍ਤਕਂ ਵਿਯਾਤਿ **ਸੁਤ੍ਤਂ**। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ – ''ਸੁਤ੍ਤਕਨ੍ਤਿ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨਨ੍ਦੀਰਾਗਸ੍ਸੇਤਂ ਅਧਿਵਚਨ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੫੯)। ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਵਿਤ੍ਥਤਟ੍ਠੇਨ **ਵਿਸਟਾ**। ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਪਟਿਲਾਭਤ੍ਥਾਯ ਸਤ੍ਤੇ ਆਯੂਹਾਪੇਤੀਤਿ **ਆਯੂਹਿਨੀ**। ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਦਾਨਤੋ ਸਹਾਯਟ੍ਠੇਨ **ਦੁਤਿਯਾ**। ਅਯਞ੍ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਿਤੁਂ ਨ ਦੇਤਿ, ਗਤਗਤਟ੍ਠਾਨੇ ਪਿਯਸਹਾਯੋ ਵਿਯ ਅਭਿਰਮਾਪੇਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ –

> ''ਤਣ੍ਹਾਦੁਤਿਯੋ ਪੁਰਿਸੋ, ਦੀਘਮਦ੍ਧਾਨ ਸਂਸਰਂ।
> ਇਤ੍ਥਭਾਵਞ੍ਞਥਾਭਾਵਂ, ਸਂਸਾਰਂ ਨਾਤਿਵਤ੍ਤਤੀ''ਤਿ॥ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੯; ਇਤਿਵੁ॰ ੧੫; ਮਹਾਨਿ॰ ੧੯੧; ਚੂਲ਼ਨਿ॰ ਪਾਰਾਯਨਾਨੁਗੀਤਿਗਾਥਾਨਿਦ੍ਦੇਸ ੧੦੭)।

ਪਣਿਧਾਨਕਵਸੇਨ **ਪਣਿਧਿ। ਭਵਨੇਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਭਵਰਜ੍ਜੁ। ਏਤਾਯ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾ, ਰਜ੍ਜੁਯਾ ਗੀਵਾਯ ਬਦ੍ਧਾ ਗੋਣਾ ਵਿਯ, ਇਚ੍ਛਿਤਿਚ੍ਛਿਤਟ੍ਠਾਨਂ ਨਿਯ੍ਯਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਤਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਵਨਤਿ ਭਜਤਿ ਅਲ੍ਲੀਯਤੀਤਿ **ਵਨਂ**। ਵਨਤਿ ਯਾਚਤੀਤਿ ਵਾ ਵਨਂ। **ਵਨਥੋ**ਤਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨੇਨ ਪਦਂ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। ਅਨਤ੍ਥਦੁਕ੍ਖਾਨਂ ਵਾ ਸਮੁਟ੍ਠਾਪਨਟ੍ਠੇਨ ਗਹਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਵਨਂ ਵਿਯਾਤਿ 'ਵਨਂ'; ਬਲਵਤਣ੍ਹਾਯੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਗਹਨਤਰਟ੍ਠੇਨ ਪਨ ਤਤੋ ਬਲਵਤਰੋ 'ਵਨਥੋ' ਨਾਮ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ –

> ''ਵਨਂ ਛਿਨ੍ਦਥ ਮਾ ਰੁਕ੍ਖਂ, ਵਨਤੋ ਜਾਯਤੇ ਭਯਂ।
> ਛੇਤ੍ਵਾ ਵਨਞ੍ਚ ਵਨਥਞ੍ਚ, ਨਿਬ੍ਬਨਾ ਹੋਥ ਭਿਕ੍ਖਵੋ''ਤਿ॥ (ਧ॰ ਪ॰ ੨੮੩)।

ਸਨ੍ਥਵਨਵਸੇਨ **ਸਨ੍ਥਵੋ**; ਸਂਸਗ੍ਗੋਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੋ ਦੁਵਿਧੋ – ਤਣ੍ਹਾਸਨ੍ਥਵੋ ਮਿਤ੍ਤਸਨ੍ਥਵੋ ਚ। ਤੇਸੁ ਇਧ ਤਣ੍ਹਾਸਨ੍ਥਵੋ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤੋ। ਸਿਨੇਹਵਸੇਨ **ਸਿਨੇਹੋ**। ਆਲਯਕਰਣਵਸੇਨ ਅਪੇਕ੍ਖਤੀਤਿ **ਅਪੇਕ੍ਖਾ**। ਵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ – ''ਇਮਾਨਿ ਤੇ ਦੇਵ ਚਤੁਰਾਸੀਤਿਨਗਰਸਹਸ੍ਸਾਨਿ ਕੁਸਾਵਤੀਰਾਜਧਾਨੀਪਮੁਖਾਨਿ। ਏਤ੍ਥ ਦੇਵ ਛਨ੍ਦਂ ਜਨੇਹਿ, ਜੀਵਿਤੇ ਅਪੇਕ੍ਖਂ ਕਰੋਹੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੨੬੬)। ਆਲਯਂ ਕਰੋਹੀਤਿ ਅਯਞ੍ਹੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋ। ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੇ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੇ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਬਨ੍ਧਤੀਤਿ **ਪਟਿਬਨ੍ਧੁ**। ਞਾਤਕਟ੍ਠੇਨ ਵਾ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕੋ ਬਨ੍ਧੂਤਿਪਿ ਪਟਿਬਨ੍ਧੁ। ਨਿਚ੍ਚਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਟ੍ਠੇਨ ਹਿ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਤਣ੍ਹਾਸਮੋ ਬਨ੍ਧੁ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ।

ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਅਸਨਤੋ **ਆਸਾ**। ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਣਤੋ ਚੇਵ ਤਿਤ੍ਤਿਂ ਅਨੁਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾਵ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨਤੋ ਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਆਸਿਸਨਵਸੇਨ **ਆਸਿਸਨਾ**। ਆਸਿਸਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਆਸਿਸਿਤਤ੍ਤਂ**। ਇਦਾਨਿ ਤਸ੍ਸਾ ਪਵਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਰੂਪਾਸਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਆਸਿਸਨਵਸੇਨ ਆਸਾਤਿ ਆਸਾਯ ਅਤ੍ਥਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਰੂਪੇ ਆਸਾ **ਰੂਪਾਸਾ**ਤਿ ਏਵਂ ਨਵਪਿ ਪਦਾਨਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਰਿਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਪਰਿਕ੍ਖਾਰਲੋਭਵਸੇਨ ਛਟ੍ਠਂ। ਤਂ ਵਿਸੇਸਤੋ ਪਬ੍ਬਜਿਤਾਨਂ। ਤਤੋ ਪਰਾਨਿ ਤੀਣਿ ਅਤਿਤ੍ਤਿਯਵਤ੍ਥੁਵਸੇਨ ਗਹਟ੍ਠਾਨਂ। ਨ ਹਿ ਤੇਸਂ ਧਨਪੁਤ੍ਤਜੀਵਿਤੇਹਿ ਅਞ੍ਞਂ ਪਿਯਤਰਂ ਅਤ੍ਥਿ। 'ਏਤਂ ਮਯ੍ਹਂ ਏਤਂ ਮਯ੍ਹ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ 'ਅਸੁਕੇਨ ਮੇ ਇਦਂ ਦਿਨ੍ਨਂ ਇਦਂ ਦਿਨ੍ਨ'ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਏਵਂ ਸਤ੍ਤੇ ਜਪ੍ਪਾਪੇਤੀਤਿ **ਜਪ੍ਪਾ**। ਪਰਤੋ ਦ੍ਵੇ ਪਦਾਨਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਵਡ੍ਢਿਤਾਨਿ। ਤਤੋ ਪਰਂ ਅਞ੍ਞੇਨਾਕਾਰੇਨ ਵਿਭਜਿਤੁਂ ਆਰਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਪੁਨ **ਜਪ੍ਪਾ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਜਪ੍ਪਨਾਕਾਰੋ **ਜਪ੍ਪਨਾ**। ਜਪ੍ਪਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਜਪ੍ਪਿਤਤ੍ਤਂ**। ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਵਿਸਯੇ ਲੁਮ੍ਪਤਿ ਆਕਡ੍ਢਤੀਤਿ ਲੋਲੁਪੋ। ਲੋਲੁਪਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਲੋਲੁਪ੍ਪਂ**। ਲੋਲੁਪ੍ਪਾਕਾਰੋ **ਲੋਲੁਪ੍ਪਾਯਨਾ**। ਲੋਲੁਪ੍ਪਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਭਾਵੋ **ਲੋਲੁਪ੍ਪਾਯਿਤਤ੍ਤਂ**।

ਪੁਚ੍ਛਞ੍ਜਿਕਤਾਤਿ ਯਾਯ ਤਣ੍ਹਾਯ ਲਾਭਟ੍ਠਾਨੇਸੁ, ਪੁਚ੍ਛਂ ਚਾਲਯਮਾਨਾ ਸੁਨਖਾ ਵਿਯ, ਕਮ੍ਪਮਾਨਾ ਵਿਚਰਨ੍ਤਿ, ਤਂ ਤਸ੍ਸਾ ਕਮ੍ਪਨਤਣ੍ਹਾਯ ਨਾਮਂ। ਸਾਧੁ ਮਨਾਪਮਨਾਪੇ ਵਿਸਯੇ ਕਾਮੇਤੀਤਿ ਸਾਧੁਕਾਮੋ। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਸਾਧੁਕਮ੍ਯਤਾ**। ਮਾਤਾ ਮਾਤੁਚ੍ਛਾਤਿਆਦਿਕੇ ਅਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਰਾਗੋਤਿ **ਅਧਮ੍ਮਰਾਗੋ**। ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇਪਿ ਬਲਵਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਲੋਭੋ **ਵਿਸਮਲੋਭੋ**। ''ਰਾਗੋ ਵਿਸਮ''ਨ੍ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ (ਵਿਭ॰ ੯੨੪) ਵਾ ਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵਾ ਅਯੁਤ੍ਤਟ੍ਠਾਨੇ ਵਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਅਧਮ੍ਮਟ੍ਠੇਨ **'ਅਧਮ੍ਮਰਾਗੋ'**, ਵਿਸਮਟ੍ਠੇਨ **'ਵਿਸਮਲੋਭੋ'**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਆਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਨਿਕਾਮਨਵਸੇਨ **ਨਿਕਨ੍ਤਿ**। ਨਿਕਾਮਨਾਕਾਰੋ **ਨਿਕਾਮਨਾ**। ਪਤ੍ਥਨਾਵਸੇਨ **ਪਤ੍ਥਨਾ**। ਪਿਹਾਯਨਵਸੇਨ **ਪਿਹਨਾ**। ਸੁਟ੍ਠੁ ਪਤ੍ਥਨਾ **ਸਮ੍ਪਤ੍ਥਨਾ**। ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ ਤਣ੍ਹਾ **ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ**। ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇ ਤਣ੍ਹਾ **ਭਵਤਣ੍ਹਾ**। ਉਚ੍ਛੇਦਸਙ੍ਖਾਤੇ ਵਿਭਵੇ ਤਣ੍ਹਾ **ਵਿਭਵਤਣ੍ਹਾ**। ਸੁਦ੍ਧੇ ਰੂਪਭਵਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਤਣ੍ਹਾ **ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ**। ਅਰੂਪਭਵੇ ਤਣ੍ਹਾ **ਅਰੂਪਤਣ੍ਹਾ**। ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਸਹਗਤੋ ਰਾਗੋ ਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗੋ। ਨਿਰੋਧੇ ਤਣ੍ਹਾ **ਨਿਰੋਧਤਣ੍ਹਾ**। ਰੂਪੇ ਤਣ੍ਹਾ **ਰੂਪਤਣ੍ਹਾ**। ਸਦ੍ਦੇ ਤਣ੍ਹਾ **ਸਦ੍ਦਤਣ੍ਹਾ**। ਗਨ੍ਧਤਣ੍ਹਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਓਘਾਦਯੋ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਾਵ।

ਕੁਸਲਧਮ੍ਮੇ ਆਵਰਤੀਤਿ **ਆਵਰਣਂ**। ਛਾਦਨਵਸੇਨ **ਛਾਦਨਂ**। ਸਤ੍ਤੇ ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂ ਬਨ੍ਧਤੀਤਿ **ਬਨ੍ਧਨਂ**। ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਕਿਲਿਸ੍ਸਤਿ ਸਂਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ**। ਥਾਮਗਤਟ੍ਠੇਨ ਅਨੁਸੇਤੀਤਿ **ਅਨੁਸਯੋ**। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਤੀਤਿ **ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ;** ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤੁਂ ਅਪ੍ਪਦਾਨੇਨ ਕੁਸਲਚਾਰਂ ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਚੋਰਾ ਮਗ੍ਗੇ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਂਸੁ ਧੁਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗੇ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਂਸੂ''ਤਿਆਦੀਸੁ (ਚੂਲ਼ਵ॰ ੪੩੦) ਹਿ ਮਗ੍ਗਂ ਗਣ੍ਹਿਂਸੂਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਗਹਣਟ੍ਠੇਨ ਪਰਿਯੁਟ੍ਠਾਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਲਿਵੇਠਨਟ੍ਠੇਨ ਲਤਾ ਵਿਯਾਤਿ **ਲਤਾ**। ''ਲਤਾ ਉਬ੍ਭਿਜ੍ਜ ਤਿਟ੍ਠਤੀ''ਤਿ (ਧ॰ ਪ॰ ੩੪੦) ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇਪਿ ਅਯਂ ਤਣ੍ਹਾ ਲਤਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਵਿਵਿਧਾਨਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਇਚ੍ਛਤੀਤਿ **ਵੇਵਿਚ੍ਛਂ**। ਵਟ੍ਟਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਮੂਲਨ੍ਤਿ **ਦੁਕ੍ਖਮੂਲਂ**। ਤਸ੍ਸੇਵ ਦੁਕ੍ਖਸ੍ਸ ਨਿਦਾਨਨ੍ਤਿ **ਦੁਕ੍ਖਨਿਦਾਨਂ**। ਤਂ ਦੁਕ੍ਖਂ ਇਤੋ ਪਭਵਤੀਤਿ **ਦੁਕ੍ਖਪ੍ਪਭਵੋ**। ਬਨ੍ਧਨਟ੍ਠੇਨ ਪਾਸੋ ਵਿਯਾਤਿ ਪਾਸੋ। ਮਾਰਸ੍ਸ ਪਾਸੋ **ਮਾਰਪਾਸੋ**। ਦੁਰੁਗ੍ਗਿਲਨਟ੍ਠੇਨ ਬਲ਼ਿਸਂ ਵਿਯਾਤਿ ਬਲ਼ਿਸਂ। ਮਾਰਸ੍ਸ ਬਲ਼ਿਸਂ **ਮਾਰਬਲ਼ਿਸਂ**। ਤਣ੍ਹਾਭਿਭੂਤਾ ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯਂ ਨਾਤਿਕ੍ਕਮਨ੍ਤਿ, ਤੇਸਂ ਉਪਰਿ ਮਾਰੋ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤੇਤੀਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਮਾਰਸ੍ਸ ਵਿਸਯੋਤਿ **ਮਾਰਵਿਸਯੋ** । ਸਨ੍ਦਨਟ੍ਠੇਨ ਤਣ੍ਹਾਵ ਨਦੀ **ਤਣ੍ਹਾਨਦੀ**। ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰਣਟ੍ਠੇਨ ਤਣ੍ਹਾਵ ਜਾਲਂ **ਤਣ੍ਹਾਜਾਲਂ**। ਯਥਾ ਸੁਨਖਾ ਗਦ੍ਦੂਲਬਦ੍ਧਾ ਯਦਿਚ੍ਛਕਂ ਨੀਯਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਤਣ੍ਹਾਬਦ੍ਧਾ ਸਤ੍ਤਾਪੀਤਿ ਦਲ਼੍ਹਬਨ੍ਧਨਟ੍ਠੇਨ ਗਦ੍ਦੂਲਂ ਵਿਯਾਤਿ ਗਦ੍ਦੂਲਂ। ਤਣ੍ਹਾਵ ਗਦ੍ਦੂਲਂ **ਤਣ੍ਹਾਗਦ੍ਦੂਲਂ**। ਦੁਪ੍ਪੂਰਣਟ੍ਠੇਨ ਤਣ੍ਹਾਵ ਸਮੁਦ੍ਦੋ **ਤਣ੍ਹਾਸਮੁਦ੍ਦੋ**।

੧੦੬੬. ਦੋਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਨਤ੍ਥਂ ਮੇ ਅਚਰੀ**ਤਿ ਅਵਡ੍ਢਿਂ ਮੇ ਅਕਾਸਿ। ਇਮਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨ ਸਬ੍ਬਪਦੇਸੁ ਅਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। **ਅਟ੍ਠਾਨੇ ਵਾ ਪਨ ਆਘਾਤੋ**ਤਿ ਅਕਾਰਣੇ ਕੋਪੋ – ਏਕਚ੍ਚੋ ਹਿ 'ਦੇਵੋ ਅਤਿਵਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, 'ਨ ਵਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, 'ਸੂਰਿਯੋ ਤਪ੍ਪਤੀ'ਤਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, 'ਨ ਤਪ੍ਪਤੀ'ਤਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, ਵਾਤੇ ਵਾਯਨ੍ਤੇਪਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, ਅਵਾਯਨ੍ਤੇਪਿ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, ਸਮ੍ਮਜ੍ਜਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਬੋਧਿਪਣ੍ਣਾਨਂ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, ਚੀਵਰਂ ਪਾਰੁਪਿਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਵਾਤਸ੍ਸ ਕੁਪ੍ਪਤਿ, ਉਪਕ੍ਖਲਿਤ੍ਵਾ ਖਾਣੁਕਸ੍ਸ ਕੁਪ੍ਪਤਿ ਇਦਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ – ਅਟ੍ਠਾਨੇ ਵਾ ਪਨ ਆਘਾਤੋ ਜਾਯਤੀਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਹੇਟ੍ਠਾ ਨਵਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਸਤ੍ਤੇ ਆਰਬ੍ਭ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦੋ ਹੋਤਿ। ਅਟ੍ਠਾਨਾਘਾਤੋ ਪਨ ਸਙ੍ਖਾਰੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਕਮ੍ਮਪਥਭੇਦਂ ਨ ਕਰੋਤਿ। ਚਿਤ੍ਤਂ ਆਘਾਤੇਨ੍ਤੋ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋਤਿ **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਘਾਤੋ**। ਤਤੋ ਬਲਵਤਰੋ **ਪਟਿਘਾਤੋ**। ਪਟਿਹਞ੍ਞਨਵਸੇਨ **ਪਟਿਘਂ**। ਪਟਿਵਿਰੁਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਪਟਿਵਿਰੋਧੋ**। ਕੁਪ੍ਪਨਵਸੇਨ **ਕੋਪੋ। ਪਕੋਪੋ ਸਮ੍ਪਕੋਪੋ**ਤਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਪਦਂ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। ਦੁਸ੍ਸਨਵਸੇਨ **ਦੋਸੋ। ਪਦੋਸੋ ਸਮ੍ਪਦੋਸੋ**ਤਿ ਉਪਸਗ੍ਗੇਨ ਪਦਂ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਬਜਾਪਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਿਪਨ੍ਨਤਾ, ਵਿਪਰਿਵਤ੍ਤਨਾਕਾਰੋ। ਮਨਂ ਪਦੂਸਯਮਾਨੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ **ਮਨੋਪਦੋਸੋ**। ਕੁਜ੍ਝਨਵਸੇਨ **ਕੋਧੋ**। ਕੁਜ੍ਝਨਾਕਾਰੋ **ਕੁਜ੍ਝਨਾ**। ਕੁਜ੍ਝਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਕੁਜ੍ਝਿਤਤ੍ਤਂ**।

ਇਦਾਨਿ ਅਕੁਸਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯਂ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਦੋਸੋ ਦੁਸ੍ਸਨਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ''ਯੋ ਏਵਰੂਪੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਆਘਾਤੋ...ਪੇ॰... ਕੁਜ੍ਝਿਤਤ੍ਤ''ਨ੍ਤਿ ਚ ਇਧ ਵੁਤ੍ਤੇ, ''ਦੋਸੋ ਦੁਸ੍ਸਨਾ''ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤੇ, ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਦੋਸੋਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਯੋਜਨਾ ਕਾਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਞ੍ਹਿ ਸਤਿ ਪੁਨਰੁਤ੍ਤਿਦੋਸੋ ਪਟਿਸੇਧਿਤੋ ਹੋਤਿ। ਮੋਹਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਅਮੋਹਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਬ੍ਬਾਕਾਰੇਨ ਪਨੇਸ **ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯਂ** ਆਵਿ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

੧੦੭੯. ਤੇਹਿ ਧਮ੍ਮੇਹਿ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਹੇਤੁਕਾਤਿ ਤੇਹਿ ਹੇਤੁਧਮ੍ਮੇਹਿ ਯੇ ਅਞ੍ਞੇ ਹੇਤੁਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਨਹੇਤੁਧਮ੍ਮਾ ਵਾ ਤੇ ਸਹੇਤੁਕਾ। ਅਹੇਤੁਕਪਦੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਹੇਤੁ ਹੇਤੁਯੇਵ ਚ ਹੋਤਿ, ਤਿਣ੍ਣਂ ਵਾ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਵਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਂ ਸਹੇਤੁਕੋ ਚ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤੋ ਪਨ ਮੋਹੋ ਹੇਤੁ ਅਹੇਤੁਕੋ। ਹੇਤੁਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੧੦੯੧. ਸਙ੍ਖਤਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪੁਰਿਮਦੁਕੇ ਵੁਤ੍ਤੰ ਅਸਙ੍ਖਤਧਾਤੁੰ ਸਨ੍ਧਾਯ **ਯੋ ਏਵ ਸੋ ਧਮ੍ਮੋ**ਤਿ ਏਕਵਚਨਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਤੋ। ਪੁਰਿਮਦੁਕੇ ਪਨ ਬਹੁਵਚਨਵਸੇਨ ਪੁਚ੍ਛਾਯ ਉਦ੍ਧਟਤ੍ਤਾ ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਅਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਨੁਸਨ੍ਧਿਨਯੇਨ ਬਹੁਵਚਨੰ ਕਤੰ। **ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸਨਿਦਸ੍ਸਨਾ**ਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੧੧੦੧. ਕੇਨਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਏਤ੍ਥ ਚ **ਕੇਨਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਸੁ ਕੇਨਚਿ ਏਕੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ। **ਕੇਨਚਿ ਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ**ਤਿ ਤੇਨੇਵ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਵਾ ਨ ਵਿਜਾਨਿਤਬ੍ਬਾ। 'ਏਵੰ ਸਨ੍ਤੇ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਪਦਾਨੰ ਅਤ੍ਥਨਾਨਤ੍ਤਤੋ ਦੁਕੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ 'ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ ਅਯੰ ਦੁਕੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਰੂਪੰ ਪਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੰ ਸਦ੍ਦੋ ਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋਤਿ ਇਮਮਤ੍ਥੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ 'ਯੇ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ, ਯੇ ਵਾ ਪਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਨ ਤੇ ਧਮ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ ਅਯਮੇਕੋ ਦੁਕੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਵੰ ਏਕੇਕਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਮੂਲਕੇ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕਤ੍ਵਾ ਵੀਸਤਿ ਦੁਕਾ ਵਿਭਤ੍ਤਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਕਿੰ ਪਨ 'ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਕੇਨਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਕੇਨਚਿ ਨ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ' ਨਤ੍ਥਿ? ਤੇਨੇਤ੍ਥ ਦੁਕਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਤਿ? ਨੋ ਨਤ੍ਥਿ, ਵਵਤ੍ਥਾਨਾਭਾਵਤੋ ਪਨ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਨ ਹਿ, ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਏਵਾਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨੰ ਅਤ੍ਥਿ, ਏਵੰ ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨਾਪੀਤਿ ਵਵਤ੍ਥਾਨਾਭਾਵਤੋ ਏਤ੍ਥ ਦੁਕਾ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਪਨ ਕੇਨਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਚੇਵ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਚਾਤਿ ਅਯਮਤ੍ਥੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਸੋ ਅਵੁਤ੍ਤੋਪਿ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਹਿ ਸਙ੍ਖ੍ਯੰ ਗਤੇਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾ ਏਵ ਤਾਵ ਕੇਹਿਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਕੇਹਿਚਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ। ਤੇਹਿਯੇਵ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਿਧਮ੍ਮਾਪਿ ਕੇਹਿਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਕੇਹਿਚਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ। ਰੂਪਾਵਚਰੇਹਿਪਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾ ਕੇਹਿਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਕੇਹਿਚਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ। ਤਥੇਵ ਰੂਪਾਵਚਰਾਦਯੋਪਿ ਕੇਹਿਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਕੇਹਿਚਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ। ਅਰੂਪਾਵਚਰੇਹਿ ਪਨ ਕਾਮਾਵਚਰਾ ਰੂਪਾਵਚਰਾ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਚ ਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ। ਅਰੂਪਾਵਚਰਾ ਪਨ ਕੇਹਿਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਕੇਹਿਚਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ। ਤੇਪਿ ਚ ਕੇਚਿਦੇਵ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਕੇਚਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ। ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨੇਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਦਯੋ ਨੇਵ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ। ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਪਨ ਨਿਬ੍ਬਾਨੇਨ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਕੇਹਿਚਿ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਕੇਹਿਚਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ। ਤੇਪਿ ਚ ਮਗ੍ਗਫਲਾਨੰ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਤ੍ਤਾ ਕੇਚਿਦੇਵ ਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾ ਕੇਚਿ ਅਵਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯਾਤਿ।

੧੧੦੨. ਆਸਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਿਕੋ ਰਾਗੋ **ਕਾਮਾਸਵੋ** ਨਾਮ। ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਝਾਨਨਿਕਨ੍ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਸਹਜਾਤੋ ਰਾਗੋ ਭਵਵਸੇਨ ਪਤ੍ਥਨਾ **ਭਵਾਸਵੋ** ਨਾਮ। ਦ੍ਵਾਸਟ੍ਠਿ ਦਿਟ੍ਠਿਯੋ **ਦਿਟ੍ਠਾਸਵੋ** ਨਾਮ। ਅਟ੍ਠਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਅਞ੍ਞਾਣੰ **ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੋ** ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਤਤ੍ਥ ਆਗਤੇਸੁ ਪਨ ਆਸਵੇਸੁ ਅਸਮ੍ਮੋਹਤ੍ਥੰ ਏਕਵਿਧਾਦਿਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਹੇਤੇ ਚਿਰਪਾਰਿਵਾਸਿਯਟ੍ਠੇਨ ਆਸਵਾਤਿ ਏਵੰ ਏਕਵਿਧਾਵ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਵਿਨਯੇ ਪਨ ''ਦਿਟ੍ਠਧਮ੍ਮਿਕਾਨੰ ਆਸਵਾਨੰ ਸੰਵਰਾਯ ਸਮ੍ਪਰਾਯਿਕਾਨੰ ਆਸਵਾਨੰ ਪਟਿਘਾਤਾਯਾ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੩੯) ਦੁਵਿਧੇਨ ਆਗਤਾ। ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤੇ **ਸਲ਼ਾਯਤਨੇ** ਤਾਵ ''ਤਯੋਮੇ, ਆਵੁਸੋ, ਆਸਵਾ – ਕਾਮਾਸਵੋ ਭਵਾਸਵੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੋ''ਤਿ (ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੨੧) ਤਿਵਿਧੇਨ ਆਗਤਾ। ਨਿਬ੍ਬੇਧਿਕਪਰਿਯਾਯੇ ''ਅਤ੍ਥਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਸਵਾ ਨਿਰਯਗਮਨੀਯਾ , ਅਤ੍ਥਿ ਆਸਵਾ ਤਿਰਚ੍ਛਾਨਯੋਨਿਗਮਨੀਯਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਆਸਵਾ ਪੇਤ੍ਤਿਵਿਸਯਗਮਨੀਯਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਆਸਵਾ ਮਨੁਸ੍ਸਲੋਕਗਮਨੀਯਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਆਸਵਾ ਦੇਵਲੋਕਗਮਨੀਯਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੬੩) ਪਞ੍ਚਵਿਧੇਨ ਆਗਤਾ। ਛਕ੍ਕਨਿਪਾਤੇ **ਆਹੁਨੇਯ੍ਯਸੁਤ੍ਤੇ** – ''ਅਤ੍ਥਿ ਆਸਵਾ ਸੰਵਰਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਆਸਵਾ ਪਟਿਸੇਵਨਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਆਸਵਾ ਅਧਿਵਾਸਨਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਆਸਵਾ ਪਰਿਵਜ੍ਜਨਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਆਸਵਾ ਵਿਨੋਦਨਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ, ਅਤ੍ਥਿ ਆਸਵਾ ਭਾਵਨਾ ਪਹਾਤਬ੍ਬਾ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੫੮) ਛਬ੍ਬਿਧੇਨ ਆਗਤਾ। **ਸਬ੍ਬਾਸਵਪਰਿਯਾਯੇ** (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੪ ਆਦਯੋ) 'ਦਸ੍ਸਨਪਹਾਤਬ੍ਬੇਹਿ' ਸਦ੍ਧਿੰ ਸਤ੍ਤਵਿਧੇਨ ਆਗਤਾ। ਇਧ ਪਨੇਤੇ ਕਾਮਾਸਵਾਦਿਭੇਦਤੋ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧੇਨ ਆਗਤਾ। ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਵਚਨਤ੍ਥੋ – ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਸਙ੍ਖਾਤੇ

ਕਾਮੇ ਆਸਵੋ **‘ਕਾਮਾਸਵੋ’**। ਰੂਪਾਰੂਪਸਙ੍ਖਾਤੇ ਕਮ੍ਮਤੋ ਚ ਉਪਪਤ੍ਤਿਤੋ ਚ ਦੁਵਿਧੇਪਿ ਭਵੇ ਆਸਵੋ **‘ਭਵਾਸਵੋ’**। ਦਿਟ੍ਠਿ ਏਵ ਆਸਵੋ **‘ਦਿਟ੍ਠਾਸਵੋ’**। ਅਵਿਜ੍ਜਾਵ ਆਸਵੋ **‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੋ’**।

੧੧੦੩. **ਕਾਮੇਸੂ**ਤਿ ਪਞ੍ਚਸੁ ਕਾਮਗੁਣੇਸੁ। **ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਕਾਮਸਙ੍ਖਾਤੋ ਛਨ੍ਦੋ, ਨ ਕਤ੍ତੁਕਮ੍ਯਤਾਛਨ੍ਦੋ, ਨ ਧਮ੍ਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ। ਕਾਮਨਵਸੇਨ ਰਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਚ ਕਾਮੋਯੇਵ ਰਾਗੋ **ਕਾਮਰਾਗੋ**। ਕਾਮਨਵਸੇਨ ਨਨ੍ਦਨਵਸੇਨ ਚ ਕਾਮੋਵ ਨਨ੍ਦੀਤਿ **ਕਾਮਨਨ੍ਦੀ**। ਏਵੰ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਕਾਮਤ੍ਥੰ ਵਿਦਿਤ੍ਵਾ ਤਣ੍ਹਾਯਨਟ੍ਠੇਨ **ਕਾਮਤਣ੍ਹਾ**, ਸਿਨੇਹਨਟ੍ਠੇਨ **ਕਾਮਸਿਨੇਹੋ**, ਪਰਿਡਯ੍ਹਨਟ੍ਠੇਨ **ਕਾਮਪਰਿਲ਼ਾਹੋ**, ਮੁਚ੍ਛਨਟ੍ਠੇਨ **ਕਾਮਮੁਚ੍ਛਾ**, ਗਿਲਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਨਿਟ੍ਠਾਪਨਟ੍ਠੇਨ **ਕਾਮਜ੍ਝੋਸਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯੰ ਅਟ੍ਠਹਿ ਪਦੇਹਿ ਵਿਭਤ੍ਤੋ ਕਾਮਾਸਵੋ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੧੧੦੪. **ਭਵੇਸੁ ਭਵਛਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਰੂਪਾਰੂਪਭਵੇਸੁ ਭਵਪਤ੍ਥਨਾਵਸੇਨੇਵ ਪਵਤ੍ਤੋ ਛਨ੍ਦੋ **‘ਭਵਛਨ੍ਦੋ’**। ਸੇਸਪਦਾਨਿਪਿ ਇਮਿਨਾਵ ਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

੧੧੦੫. **ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋਤਿ** ਵਾਤਿਆਦੀਹਿ ਦਸਹਾਕਾਰੇਹਿ ਦਿਟ੍ਠਿਪ੍ਪਭੇਦੋਵ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਤਤ੍ਥ **ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ ਲੋਕੋਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ‘ਅਯੰ ਲੋਕੋ ਨਿਚ੍ਚੋ ਧੁਵੋ ਸਬ੍ਬਕਾਲਿਕੋ’ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ‘ਸਸ੍ਸਤ’ਨ੍ਤਿ ਗਹਣਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। **ਅਸਸ੍ਸਤੋ**ਤਿ ਤਮੇਵ ਲੋਕੰ ‘ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ ਵਿਨਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਉਚ੍ਛੇਦਗਹਣਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। **ਅਨ੍ਤਵਾ**ਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਕਸਿਣਲਾਭਿਨੋ ‘ਸੁਪ੍ਪਮਤ੍ਤੇ ਵਾ ਸਰਾਵਮਤ੍ਤੇ ਵਾ’ ਕਸਿਣੇ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਲੋਕੋਤਿ ਚ ਕਸਿਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨ੍ਤੇਨ ਚ ‘ਅਨ੍ਤਵਾ’ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ‘ਅਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ’ਤਿ ਗਹਣਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਾ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਪਿ ਹੋਤਿ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਪਿ। ਵਿਪੁਲਕਸਿਣਲਾਭਿਨੋ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿੰ ਕਸਿਣੇ ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤੋਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੰ ਪਵਤ੍ਤਿਤਰੂਪਾਰੂਪਧਮ੍ਮੇ ਲੋਕੋਤਿ ਚ ਕਸਿਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨ੍ਤੇਨ ਚ ‘ਅਨਨ੍ਤੋ’ਤਿ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ‘ਅਨਨ੍ਤਵਾ ਲੋਕੋ’ਤਿ ਗਹਣਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। ਸਾ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿਪਿ ਹੋਤਿ, ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿਪਿ।

ਤੰ ਜੀਵੰ ਤੰ ਸਰੀਰਨ੍ਤਿ ਭੇਦਨਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਰੀਰਸ੍ਸੇਵ ‘ਜੀਵ’ਨ੍ਤਿ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਸਰੀਰੇ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਮਾਨੇ ‘ਜੀਵਮ੍ਪਿ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ ਉਚ੍ਛੇਦਗਹਣਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। ਦੁਤਿਯਪਦੇ ਸਰੀਰਤੋ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਜੀਵਸ੍ਸ ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਸਰੀਰੇ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਮਾਨੇਪਿ ‘ਜੀਵੰ ਨ ਉਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤੀ’ਤਿ ਸਸ੍ਸਤਗਹਣਾਕਾਰਪ੍ਪਵਤ੍ਤਾ ਦਿਟ੍ਠਿ। **ਹੋਤਿ ਤਥਾਗਤੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ**ਤਿਆਦੀਸੁ ਸਤ੍ਤੋ ਤਥਾਗਤੋ ਨਾਮ। ਸੋ ਪਰੰ ਮਰਣਾ ਹੋਤੀਤਿ ਗਣ੍ਹਤੋ ਪਠਮਾ ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ। ਨ ਹੋਤੀਤਿ ਗਣ੍ਹਤੋ ਦੁਤਿਯਾ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ। ਹੋਤਿ ਚ ਨ ਚ ਹੋਤੀਤਿ ਗਣ੍ਹਤੋ ਤਤਿਯਾ ਏਕਚ੍ਚਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ। **ਨੇਵ ਹੋਤਿ ਨ ਨਹੋਤੀ**ਤਿ ਗਣ੍ਹਤੋ ਚਤੁਤ੍ਥਾ ਅਮਰਾਵਿਕ੍ਖੇਪਦਿਟ੍ਠਿ। **ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਆਸਵਾ**ਤਿ ਇਮੇ ਕਾਮਾਸਵਞ੍ਚ ਭਵਾਸਵਞ੍ਚ ਰਾਗਵਸੇਨ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ, ਸਙ੍ਖੇਪਤੋ ਤਯੋ, ਵਿਤ੍ਥਾਰਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਧਮ੍ਮਾ ਆਸਵਾ ਨਾਮ।

ਯੋ ਪਨ ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨੰ ਵਿਮਾਨਕਪ੍ਪਰੁਕ੍ਖਆਭਰਣੇਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਸੋ ਕਾਮਾਸਵੋ ਹੋਤਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਿਕਸ੍ਸ ਰਾਗਸ੍ਸ ਇਧੇਵ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ। ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕੰ ਪਨ ਪਤ੍ਵਾ ਲੋਭੋ ਹੇਤੁ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਗਨ੍ਥਗੋਚ੍ਛਕੰ ਪਤ੍ਵਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਯਗਨ੍ਥੋ ਨਾਮ। ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੰ ਪਤ੍ਵਾ ਲੋਭੋ ਕਿਲੇਸੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਸਹਜਾਤੋ ਪਨ ਰਾਗੋ ਕਾਮਾਸਵੋ ਹੋਤਿ ਨ ਹੋਤੀਤਿ? ਨ ਹੋਤਿ; ਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤੰ ‘‘ਦਿਟ੍ਠਿਰਾਗਰਤ੍ਤੇ ਪੁਰਿਸਪੁਗ੍ਗਲੇ ਦਿਨ੍ਨਦਾਨੰ ਨ ਮਹਪ੍ਫਲੰ ਹੋਤਿ, ਨ ਮਹਾਨਿਸੰਸ’’ਨ੍ਤਿ (ਪਟਿ॰ ਮ॰ ੧.੧੨੯)।

ਇਮੇ ਪਨ ਆਸਵੇ ਕਿਲੇਸਪਟਿਪਾਟਿਯਾਪਿ ਆਹਰਿਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ, ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾਪਿ। ਕਿਲੇਸਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਕਾਮਾਸਵੋ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਯਤਿ, ਭਵਾਸਵੋ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ, ਦਿਟ੍ਠਾਸਵੋ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੋ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ। ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਦਿਟ੍ਠਾਸਵੋ ਪਹੀਯਤਿ, ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਕਾਮਾਸਵੋ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਭਵਾਸਵੋ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੋ ਚਾਤਿ।

੧੧੨੧. ਸਂਯੋਜਨੇਸੁ ਮਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਸੇਯਜੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਮਾਨੋ**ਤਿ ਉਤ੍ਤਮਟ੍ਠੇਨ 'ਅਹਂ ਸੇਯਜੋ'ਤਿ ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਾਨੋ। **ਸਦਿਸੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਮਾਨੋ**ਤਿ ਸਮਸਮਟ੍ਠੇਨ 'ਅਹਂ ਸਦਿਸੋ'ਤਿ ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਾਨੋ। **ਹੀਨੋਹਮਸ੍ਮੀਤਿ ਮਾਨੋ**ਤਿ ਲਾਮਕਟ੍ਠੇਨ 'ਅਹਂ ਹੀਨੋ'ਤਿ ਏਵਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮਾਨੋ। ਏਵਂ ਸੇਯਜਮਾਨੋ ਸਦਿਸਮਾਨੋ ਹੀਨਮਾਨੋਤਿ ਇਮੇ ਤਯੋ ਮਾਨਾ ਤਿਣ੍ਣਂ ਜਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸੇਯਜਸ੍ਸਾਪਿ ਹਿ 'ਅਹਂ ਸੇਯਜੋ ਸਦਿਸੋ ਹੀਨੋ'ਤਿ ਤਯੋ ਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਸਦਿਸਸ੍ਸਾਪਿ, ਹੀਨਸ੍ਸਾਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਸੇਯਜਸ੍ਸ ਸੇਯਜਮਾਨੋਵ ਯਾਥਾਵਮਾਨੋ, ਇਤਰੇ ਦ੍ਵੇ ਅਯਾਥਾਵਮਾਨਾ। ਸਦਿਸਸ੍ਸ ਸਦਿਸਮਾਨੋਵ...ਪੇ॰... ਹੀਨਸ੍ਸ ਹੀਨਮਾਨੋਵ ਯਾਥਾਵਮਾਨੋ, ਇਤਰੇ ਦ੍ਵੇ ਅਯਾਥਾਵਮਾਨਾ। ਇਮਿਨਾ ਕਿਂ ਕਥਿਤਂ? ਏਕਸ੍ਸ ਤਯੋ ਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਕਥਿਤਂ। ਖੁਦ੍ਦਕਵਤ੍ਥੁਕੇ ਪਨ ਪਠਮਕਮਾਨਭਾਜਨੀਯੇ ਏਕੋ ਮਾਨੋ ਤਿਣ੍ਣਂ ਜਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਕਥਿਤੋ।

ਮਾਨਕਰਣਵਸੇਨ **ਮਾਨੋ। ਮਞ੍ਞਨਾ ਮਞ੍ਞਿਤਤ੍ਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਕਾਰਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸਾ। ਉਸ੍ਸਿਤਟ੍ਠੇਨ **ਉਨ੍ਨਤਿ**। ਯਸ੍ਸੁਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਉਨ੍ਨਾਮੇਤਿ, ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਠਪੇਤੀਤਿ **ਉਨ੍ਨਮੋ**। ਸਮੁਸ੍ਸਿਤਟ੍ਠੇਨ **ਧਜੋ**। ਉਕ੍ਖਿਪਨਟ੍ਠੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਮ੍ਪਗ੍ਗਣ੍ਹਾਤੀਤਿ **ਸਮ੍ਪਗ੍ਗਾਹੋ**। ਕੇਤੁ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਬਹੂਸੁ ਧਜੇਸੁ ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤਧਜੋ। ਮਾਨੋਪਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋ ਅਪਰਾਪਰੇ ਉਪਾਦਾਯ ਅਚ੍ਚੁਗ੍ਗਤਟ੍ਠੇਨ ਕੇਤੁ ਵਿਯਾਤਿ 'ਕੇਤੁ'। ਕੇਤੁਂ ਇਚ੍ਛਤੀਤਿ ਕੇਤੁਕਮਜਂ, ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਕੇਤੁਕਮਜਤਾ**। ਸਾ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ, ਨ ਅਤ੍ਤਨੋ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ – 'ਕੇਤੁਕਮਜਤਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ'ਤਿ। ਮਾਨਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕੇਤੁਂ ਇਚ੍ਛਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਚ ਭਾਵੋ ਕੇਤੁਕਮਜਤਾ; ਕੇਤੁਸਙ੍ਖਾਤੋ ਮਾਨੋਤਿ।

੧੧੨੬. ਇਸ੍ਸਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯਾ ਪਰਲਾਭਸਕ੍ਕਾਰਗਰੁਕਾਰਮਾਨਨਵਨ੍ਦਨਪੂਜਨਾਸੁ ਇਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਯਾ ਏਤੇਸੁ ਪਰੇਸਂ ਲਾਭਾਦੀਸੁ 'ਕਿਂ ਇਮਿਨਾ ਇਮੇਸ'ਨ੍ਤਿ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਖਿਯਜਨਲਕ੍ਖਣਾ ਇਸ੍ਸਾ। ਤਤ੍ਥ **ਲਾਭੋ**ਤਿ ਚੀਵਰਾਦੀਨਂ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਪਟਿਲਾਭੋ। ਇਸ੍ਸੁਕੀ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਸ੍ਸ ਤਂ ਲਾਭਂ ਖਿਯਜਤਿ, 'ਕਿਂ ਇਮਸ੍ਸ ਇਮਿਨਾ'ਤਿ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ। **ਸਕ੍ਕਾਰੋ**ਤਿ ਤੇਸਂਯੇਵ ਪਚ੍ਚਯਾਨਂ ਸੁਕਤਾਨਂ ਸੁਨ੍ਦਰਾਨਂ ਪਟਿਲਾਭੋ। **ਗਰੁਕਾਰੋ**ਤਿ ਗਰੁਕਿਰਿਯਾ, ਭਾਰਿਯਕਰਣਂ। **ਮਾਨਨ**ਨ੍ਤਿ ਮਨੇਨ ਪਿਯਕਰਣਂ। **ਵਨ੍ਦਨ**ਨ੍ਤਿ ਪਞ੍ਚਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਵਨ੍ਦਨਂ। **ਪੂਜਨਾ**ਤਿ ਗਨ੍ਧਮਾਲਾਦੀਹਿ ਪੂਜਨਾ। ਇਸ੍ਸਾਯਨਵਸੇਨ **ਇਸ੍ਸਾ**। ਇਸ੍ਸਾਕਾਰੋ **ਇਸ੍ਸਾਯਨਾ**। ਇਸ੍ਸਾਯਿਤਭਾਵੋ **ਇਸ੍ਸਾਯਿਤਤ੍ਤਂ। ਉਸੂਯਾ**ਦੀਨਿ ਇਸ੍ਸਾਦਿਵੇਵਚਨਾਨਿ।

ਇਮਿਸ੍ਸਾ ਪਨ ਇਸ੍ਸਾਯ ਖਿਯਜਨਲਕ੍ਖਣਂ ਆਗਾਰਿਕੇਨਾਪਿ ਅਨਾਗਾਰਿਕੇਨਾਪਿ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਂ। ਆਗਾਰਿਕੋ ਹਿ ਏਕਚ੍ਚੋ ਕਸਿਵਣਿਜ੍ਜਾਦੀਸੁ ਅਞ੍ਞਤਰੇਨ ਆਜੀਵੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪੁਰਿਸਕਾਰਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਭਦ੍ਦਕਂ ਯਾਨਂ ਵਾ ਵਾਹਨਂ ਵਾ ਰਤਨਂ ਵਾ ਲਭਤਿ। ਅਪਰੋ ਤਸ੍ਸ ਅਲਾਭਤ੍ਥਿਕੋ ਤੇਨ ਲਾਭੇਨ ਨ ਤੁਸ੍ਸਤਿ। 'ਕਦਾ ਨੁ ਖੋ ਏਸ ਇਮਾਯ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਹਾਯਿਤ੍ਵਾ ਕਪਣੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚਰਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਏਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਤਾਯ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਪਰਿਹੀਨੇ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ। ਅਨਾਗਾਰਿਕੋਪਿ ਏਕੋ ਇਸ੍ਸਾਮਨਕੋ ਅਞ੍ਞਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸੁਤਪਰਿਯਤ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਲਾਭਾਦਿਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਕਦਾ ਨੁ ਖੋ ਏਸੋ ਇਮੇਹਿ ਲਾਭਾਦੀਹਿ ਪਰਿਹਾਯਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ, ਯਦਾ ਤਂ ਏਕੇਨ ਕਾਰਣੇਨ ਪਰਿਹੀਨਂ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਤਦਾ ਅਤ੍ਤਮਨੋ ਹੋਤਿ। ਏਵਂ ਪਰਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਖਿਯਜਨਲਕ੍ਖਣਾ 'ਇਸ੍ਸਾ'ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੧੧੨੭. ਮਚ੍ਛਰਿਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵਤ੍ਥੁਤੋ ਮਚ੍ਛਰਿਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ **'ਪਞ੍ਚ ਮਚ੍ਛਰਿਯਾਨਿ ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯ**'ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਆਵਾਸੇ ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ **ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਂ**। ਸੇਸਪਦੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

ਆਵਾਸੋ ਨਾਮ ਸਕਲਾਰਾਮੋਪਿ ਪਰਿਵੇਣਮ੍ਪਿ ਏਕੋਵਰਕੋਪਿ ਰਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਦਿਵਾਟ੍ਠਾਨਾਦੀਨਿਪਿ। ਤੇਸੁ ਵਸਨ੍ਤਾ ਸੁਖਂ ਵਸਨ੍ਤਿ ਪਚ੍ਚਯੇ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਏਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਵਤ੍ਤਸਮ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸੇਵ ਪੇਸਲਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਤ੍ਥ ਆਗਮਨਂ ਨ ਇਚ੍ਛਤਿ। ਆਗਤੋਪਿ 'ਖਿਪ੍ਪਂ ਗਚ੍ਛਤੂ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਤਿ। ਇਦਂ **'ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਂ'** ਨਾਮ। ਭਣ੍ਡਨਕਾਰਕਾਦੀਨਂ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਵਾਸਂ ਅਨਿਚ੍ਛਤੋ ਆਵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯਂ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ।

ਕੁਲਨ੍ਤਿ ਉਪਟ੍ਠਾਕਕੁਲਮ੍ਪਿ ਞਾਤਿਕੁਲਮ੍ਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਂ ਅਨਿਚ੍ਛਤੋ ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯਂ ਹੋਤਿ। ਪਾਪਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਪਨ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਂ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋਪਿ ਮਚ੍ਛਰੀ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਸੋ ਹਿ ਤੇਸਂ ਪਸਾਦਭੇਦਾਯ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ। ਪਸਾਦਂ ਰਕ੍ਖਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥਸ੍ਸੇਵ

ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਤਤ੍ਥ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਂ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੋ ਮਚ੍ਛਰੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਲਾਭੋਤਿ ਚਤੁਪਚ੍ਚਯਲਾਭੋੵ। ਤਂ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿਂ ਸੀਲੵਨ੍ਤੇਯੇੵ ਲਭਨ੍ਤੇ 'ਮਾ ਲਭਤੂ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਯਂ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਪਨ ਸਦ੍ਧਾਦੇਯ੍ਯਂ ੵਿਨਿਪਾਤੇਤਿ, ਅਪਰਿਭੋਗਦੁਪ੍ਪਰਿਭੋਗਾਦਿੵਸੇਨ ੵਿਨਾਸੇਤਿ, ਪੂਤਿਭਾੵਂ ਗਚ੍ਛਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਨ ਦੇਤਿ, ਤਂ ਦਿਸ੍ੵਾ 'ਸਚੇ ਇਮਂ ਏਸ ਨ ਲਭੇਯ੍ਯ , ਅਞ੍ਞੋ ਸੀਲੵਾ ਲਭੇਯ੍ਯ, ਪਰਿਭੋਗਂ ਗਚ੍ਛੇਯ੍ਯਾ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਮਚ੍ਛਰਿਯਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ।

ੵਣ੍ਣੋ ਨਾਮ ਸਰੀਰੵਣ੍ਣੋਪਿ ਗੁਣੵਣ੍ਣੋਪਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਰੀਰੵਣ੍ਣੇ ਮਚ੍ਛਰਿਪੁਗ੍ਗਲੋ 'ਪਰੋ ਪਾਸਾਦਿਕੋ ਰੂਪੵਾ'ਤਿ ੵੁਤ੍ਤੇ ਤਂ ਨ ਕਥੇਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤਿ। ਗੁਣੵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰੀ ਸੀਲੇਨ ਧੁਤਙ੍ਗੇਨ ਪਟਿਪਦਾਯ ਆਚਾਰੇਨ ੵਣ੍ਣਂ ਨ ਕਥੇਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤਿ।

ਧਮ੍ਮੋਤਿ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੋ ਚ ਪਟਿੵੇਧਧਮ੍ਮੋ ਚ। ਤਤ੍ਥ ਅਰਿਯਸਾੵਕਾ ਪਟਿੵੇਧਧਮ੍ਮਂ ਨ ਮਚ੍ਛਰਾਯਨ੍ਤਿ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿੵਿਦ੍ਧਧਮ੍ਮੇ ਸਦੇੵਕਸ੍ਸ ਲੋਕਸ੍ਸ ਪਟਿੵੇਧਂ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਂ ਪਨ ਪਟਿੵੇਧਂ 'ਪਰੇ ਜਾਨਨ੍ਤੂ'ਤਿ ਇਚ੍ਛਨ੍ਤਿ। ਤਨ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇਯੇੵ ਪਨ ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰਿਯਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਯਂ ਗੁਲ੍ਹਂ ਗਨ੍ਥਂ ੵਾ ਕਥਾਮਗ੍ਗਂ ੵਾ ਜਾਨਾਤਿ ਤਂ ਅਞ੍ਞਂ ਨ ਜਾਨਾਪੇਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤਿ। ਯੋ ਪਨ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ੵਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਗ੍ਗਹੇਨ, ਧਮ੍ਮਂ ੵਾ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ੵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੁਗ੍ਗਹੇਨ ਨ ਦੇਤਿ, ਅਯਂ ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰੀ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਏਕਚ੍ਚੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਲੋਲੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਲੇਨ ਸਮਣੋ ਹੋਤਿ, ਕਾਲੇਨ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ, ਕਾਲੇਨ ਨਿਗਣ੍ਠੋ। ਯੋ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁ 'ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪੵੇਣਿਆਗਤਂ ਤਨ੍ਤਿਂ ਸਣ੍ਹਂ ਸੁਖੁਮਂ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ੵਾ ਆਲੁਲਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਨ ਦੇਤਿ, ਅਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ੵਾ ਧਮ੍ਮਾਨੁਗ੍ਗਹੇਨ ਨ ਦੇਤਿ ਨਾਮ । ਯੋ ਪਨ 'ਅਯਂ ਧਮ੍ਮੋ ਸਣ੍ਹੋ ਸੁਖੁਮੋ, ਸਚਾਯਂ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਤਿ ਅਞ੍ਞਂ ਬ੍ਯਾਕਰਿਤ੍ੵਾ ਅਤ੍ਤਾਨਂ ਆੵਿਕਤ੍ੵਾ ਨਸ੍ਸਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਨ ਦੇਤਿ, ਅਯਂ ਧਮ੍ਮਂ ਉਪਪਰਿਕ੍ਖਿਤ੍ੵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਾਨੁਗ੍ਗਹੇਨ ਨ ਦੇਤਿ ਨਾਮ। ਯੋ ਪਨ 'ਸਚਾਯਂ ਇਮਂ ਧਮ੍ਮਂ ਗਣ੍ਹਿਸ੍ਸਤਿ, ਅਮ੍ਹਾਕਂ ਸਮਯਂ ਭਿਨ੍ਦਿਤੁਂ ਸਮਤ੍ਥੋ ਭੵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਨ ਦੇਤਿ, ਅਯਂ ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰੀ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਇਮੇਸੁ ਪਞ੍ਚਸੁ ਮਚ੍ਛਰਿਯੇਸੁ ਆੵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਤਾੵ ਯਕ੍ਖੋ ੵਾ ਪੇਤੋ ੵਾ ਹੁਤ੍ੵਾ ਤਸ੍ਸੇੵ ਆੵਾਸਸ੍ਸ ਸਙ੍ਕਾਰਂ ਸੀਸੇਨ ਉਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ੵਾ ੵਿਚਰਤਿ। ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਕੁਲੇ ਅਞ੍ਞੇਸਂ ਦਾਨਮਾਨਨਾਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤੇ ਦਿਸ੍ੵਾ 'ਭਿਨ੍ਨਂ ੵਤਿਦਂ ਕੁਲਂ ਮਮਾ'ਤਿ ਚਿਨ੍ਤਯਤੋ ਲੋਹਿਤਮ੍ਪਿ ਮੁਖਤੋ ਉਗ੍ਗਚ੍ਛਤਿ, ਕੁਚ੍ਛਿੵਿਰੇਚਨਮ੍ਪਿ ਹੋਤਿ, ਅਨ੍ਤਾਨਿਪਿ ਖਣ੍ਡਾਖਣ੍ਡਾਨਿ ਹੁਤ੍ੵਾ ਨਿਕ੍ਖਮਨ੍ਤਿ। ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਸਙ੍ਘਸ੍ਸ ੵਾ ਗਣਸ੍ਸ ੵਾ ਸਨ੍ਤਕੇ ਲਾਭੇ ਮਚ੍ਛਰਾਯਿਤ੍ੵਾ ਪੁਗ੍ਗਲਿਕਪਰਿਭੋਗਂ ੵਿਯ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ੵਾ ਯਕ੍ਖੋ ੵਾ ਪੇਤੋ ੵਾ ਮਹਾਅਜਗਰੋ ੵਾ ਹੁਤ੍ੵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। ਸਰੀਰੵਣ੍ਣਗੁਣੵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰੇਨ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਚ ਅਤ੍ਤਨੋੵ ੵਣ੍ਣਂ ੵਣ੍ਣੇਤਿ, ਪਰੇਸਂ ੵਣ੍ਣੇ 'ਕਿਂ ੵਣ੍ਣੋ ਏਸੋ'ਤਿ ਤਂ ਤਂ ਦੋਸਂ ੵਦਨ੍ਤੋ ਪਰਿਯਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮਞ੍ਚ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਦੇਨ੍ਤੋ ਦੁਬ੍ਬਣ੍ਣੋ ਚੇੵ ਏਲਮੂਗੋ ਚ ਹੋਤਿ।

ਅਪਿਚ ਆੵਾਸਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਲੋਹਗੇਹੇ ਪਚ੍ਚਤਿ। ਕੁਲਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਅਪ੍ਪਲਾਭੋ ਹੋਤਿ। ਲਾਭਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਗੂਥਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤਿ। ੵਣ੍ਣਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਭੵੇ ਭੵੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਸ੍ਸ ੵਣ੍ਣੋ ਨਾਮ ਨ ਹੋਤਿ। ਧਮ੍ਮਮਚ੍ਛਰਿਯੇਨ ਕੁਕ੍ਕੁਲਨਿਰਯੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਤੀਤਿ।

ਮਚ੍ਛਰਾਯਨੵਸੇਨ **ਮਚ੍ਛੇਰਂ**। ਮਚ੍ਛਰਾਯਨਾਕਾਰੋ **ਮਚ੍ਛਰਾਯਨਾ**। ਮਚ੍ਛਰੇਨ ਅਯਿਤਸ੍ਸ ਮਚ੍ਛੇਰਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਭਾੵੋ **ਮਚ੍ਛਰਾਯਿਤਤ੍ਤਂ**। 'ਮਯ੍ਹਮੇੵ ਹੋਨ੍ਤੁ ਮਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾ'ਤਿ ਸਬ੍ਬਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਯੋ ਬ੍ਯਾਪੇਤੁਂ ਨ ਇਚ੍ਛਤੀਤਿ **ੵਿੵਿਚ੍ਛੋ**। ੵਿੵਿਚ੍ਛਸ੍ਸ ਭਾੵੋ **ੵੇੵਿਚ੍ਛਂ,** ਮੁਦੁਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਕਦਰਿਯੋ ੵੁਚ੍ਚਤਿ ਅਨਾਦਰੋ। ਤਸ੍ਸ ਭਾੵੋ **ਕਦਰਿਯਂ**। ਥਦ੍ਧਮਚ੍ਛਰਿਯਸ੍ਸੇਤਂ ਨਾਮਂ। ਤੇਨ ਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਪਰਮ੍ਪਿ ਪਰੇਸਂ ਦਦਮਾਨਂ ਨਿੵਾਰੇਤਿ। ੵੁਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਚੇਤਂ –

ਕਦਰਿਯੋ ਪਾਪਸਙ੍ਕਪ੍ਪੋ, ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿ ਅਨਾਦਰੋ।

ਦਦਮਾਨਂ ਨਿਵਾਰੇਤਿ, ਯਾਚਮਾਨਾਨ ਭੋਜਨਨ੍ਤਿ॥ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੧.੧੩੨)।

ਯਾਚਕੇ ਦਿਸ੍ਵਾ ਕਟੁਕਭਾਵੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਞ੍ਚਤਿ ਸਙ੍ਕੋਚੇਤੀਤਿ ਕਟੁਕਞ੍ਚੁਕੋ। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਕਟੁਕਞ੍ਚੁਕਤਾ**। ਅਪਰੋ ਨਯੋ – **ਕਟੁਕਞ੍ਚੁਕਤਾ** ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਕਟਚ੍ਛੁਗ੍ਗਾਹੋ। ਸਮਤਿਤ੍ਤਿਕਪੁਣ੍ਣਾਯ ਹਿ ਉਕ੍ਖਲਿਯਾ ਭਤ੍ਤਂ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤੋ ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਸਙ੍ਕੁਟਿਤੇਨ ਅਗ੍ਗਕਟਚ੍ਛੁਨਾ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਪੂਰੇਤ੍ਵਾ ਗਹੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ; ਏਵਂ ਮਚ੍ਛਰਿਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਙ੍ਕੁਚਤਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਙ੍ਕੁਚਿਤੇ ਕਾਯੋਪਿ ਤਥੇਵ ਸਙ੍ਕੁਚਤਿ, ਪਟਿਕੁਟਤਿ, ਪਟਿਨਿਵਤ੍ਤਤਿ, ਨ ਸਮ੍ਪਸਾਰਿਯਤੀਤਿ ਮਚ੍ਛੇਰਂ 'ਕਟੁਕਞ੍ਚੁਕਤਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਅਗ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਂ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਪਰੇਸਂ ਉਪਕਾਰਕਰਣੇ ਦਾਨਾਦਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨ ਯਥਾ ਨ ਸਮ੍ਪਸਾਰਿਯਤਿ, ਏਵਂ ਆਵਰਿਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤਭਾਵੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਮਚ੍ਛਰਿਪੁਗ੍ਗਲੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਕਂ ਪਰੇਸਂ ਅਦਾਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤਿ ਪਰਸਨ੍ਤਕਂ ਗਣ੍ਹਿਤੁਕਾਮੋ, ਤਸ੍ਮਾ 'ਇਦਂ ਅਚ੍ਛਰਿਯਂ ਮਯ੍ਹਮੇਵ ਹੋਤੁ, ਮਾ ਅਞ੍ਞਸ੍ਸਾ'ਤਿ ਪਵਤ੍ਤਿਵਸੇਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਨਿਗੂਹਨਲਕ੍ਖਣਤਾ ਅਤ੍ਤਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਗ੍ਗਹਣਲਕ੍ਖਣਤਾ ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਸੇਸਂ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਗੋਚ੍ਛਕੇ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵ।

ਇਮਾਨਿ ਪਨ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਕਿਲੇਸਪਟਿਪਾਟਿਯਾਪਿ ਆਹਰਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾਪਿ। ਕਿਲੇਸਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਘਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਮਾਨਸਂਯੋਜਨਂ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ, ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ, ਭਵਰਾਗਸਂਯੋਜਨਂ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ, ਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛਰਿਯਾਨਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ, ਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ। ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਇਸ੍ਸਾਮਚ੍ਛਰਿਯਾਨਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਕਾਮਰਾਗਪਟਿਘਾ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ, ਮਾਨਭਵਰਾਗਅਵਿਜ੍ਜਾ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨਾਤਿ।

੧੧੪੦. ਗਨ੍ਥਗੋਚ੍ਛਕੇ ਨਾਮਕਾਯਂ ਗਨ੍ਥੇਤਿ, ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਵਟ੍ਟਸ੍ਮਿਂ ਘਟੇਤੀਤਿ **ਕਾਯਗਨ੍ਥੋ**। ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਭਾਸਿਤਮ੍ਪਿ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਸਸ੍ਸਤੋ ਲੋਕੋ ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚਂ ਮੋਘਮਞ੍ਞਨ੍ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨ ਅਭਿਨਿਵਿਸਤੀਤਿ **ਇਦਂਸਚ੍ਚਾਭਿਨਿਵੇਸੋ**। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਮਰਾਗਾਨਂ ਵਿਸੇਸੋ ਅਤ੍ਥਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਯਗਨ੍ਥਸ੍ਸ ਪਦਭਾਜਨੇ ''ਯੋ ਕਾਮੇਸੁ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਕਾਮਰਾਗੋ''ਤਿ ਅਵਤ੍ਵਾ ਯੋ ਰਾਗੋ ਸਾਰਾਗੋਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮਿਨਾ ਯਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਂ 'ਬ੍ਰਹ੍ਮਾਨਂ ਵਿਮਾਨਾਦੀਸੁ ਛਨ੍ਦਰਾਗੋ ਕਾਮਾਸਵੋ ਨ ਹੋਤਿ, ਗਨ੍ਥਗੋਚ੍ਛਕਂ ਪਤ੍ਵਾ ਅਭਿਜ੍ਝਾਕਾਯਗਨ੍ਥੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ ਤਂ ਸੁਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਪਰਤੋ ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਯਸ੍ਮਾ ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸੋ 'ਇਦਮੇਵ ਸਚ੍ਚ'ਨ੍ਤਿਆਦਿਨਾ ਆਕਾਰੇਨ ਨਾਭਿਨਿਵਿਸਤਿ, 'ਸੀਲੇਨ ਸੁਦ੍ਧੀ'ਤਿਆਦਿਨਾ ਏਵ ਪਨ ਅਭਿਨਿਵਿਸਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਿਚ੍ਛਾਦਿਟ੍ਠਿਭੂਤਮ੍ਪਿ ਤਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਨ੍ਤੋ 'ਠਪੇਤ੍ਵਾ'ਤਿ ਆਹ।

੧੧੬੨. ਨੀਵਰਣਗੋਚ੍ਛਕਸ੍ਸ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਕਲ੍ਲਤਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਗਿਲਾਨਭਾਵੋ। ਗਿਲਾਨੋ ਹਿ ਅਕਲ੍ਲਕੋਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਵਿਨਯੇਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ – ''ਨਾਹਂ, ਭਨ੍ਤੇ, ਅਕਲ੍ਲਕੋ''ਤਿ (ਪਾਰਾ॰ ੧੫੧)। **ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ**ਤਿ ਚਿਤ੍ਤਗੇਲਞ੍ਞਸਙ੍ਖਾਤੋਵ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾਕਾਰੋ। **ਓਲੀਯਨਾ**ਤਿ ਓਲੀਯਨਾਕਾਰੋ। ਇਰਿਯਾਪਥਿਕਚਿਤ੍ਤਞ੍ਹਿ ਇਰਿਯਾਪਥਂ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਂ, ਰੁਕ੍ਖੇ ਵਗ੍ਗੁਲਿ ਵਿਯ, ਖੀਲੇ ਲਗ੍ਗਿਤਫਾਣਿਤਵਾਰਕੋ ਵਿਯ ਚ, ਓਲੀਯਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਤਂ ਆਕਾਰਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਓਲੀਯਨਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਦੁਤਿਯਪਦਂ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। **ਲੀਨ**ਨ੍ਤਿ ਅਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਤਾਯ ਪਟਿਕੁਟਿਤਂ। ਇਤਰੇ ਦ੍ਵੇ ਆਕਾਰਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸਾ। **ਥਿਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਪ੍ਪਿਪਿਣ੍ਡੋ ਵਿਯ ਅਵਿਪ੍ਫਾਰਿਕਤਾਯ ਘਨਭਾਵੇਨ ਠਿਤਂ। **ਥਿਯਨਾ**ਤਿ ਆਕਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਥਿਯਿਤਭਾਵੋ **ਥਿਯਿਤਤ੍ਤਂ,** ਅਵਿਪ੍ਫਾਰਵਸੇਨੇਵ ਥਦ੍ਧਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੧੬੩. **ਕਾਯਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਤ੍ਤਯਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਨਾਮਕਾਯਸ੍ਸ। **ਅਕਲ੍ਲਤਾ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯਮੇਵ। ਮੇਘੋ ਵਿਯ ਆਕਾਸਂ ਕਾਯਂ ਓਨਯ੍ਹਤੀਤਿ **ਓਨਾਹੋ**। ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਓਨਾਹੋ **ਪਰਿਯੋਨਾਹੋ**। ਅਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਸਮੋਰੁਨ੍ਧਤੀਤਿ **ਅਨ੍ਤੋਸਮੋਰੋਧੋ**। ਯਥਾ ਹਿ ਨਗਰੇ ਰੁਨ੍ਧਿਤ੍ਵਾ ਗਹਿਤੇ ਮਨੁਸ੍ਸਾ ਬਹਿ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤੁਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਏਵਮ੍ਪਿ ਮਿਦ੍ਧੇਨ ਸਮੋਰੁਦ੍ਧਾ ਧਮ੍ਮਾ ਵਿਪ੍ਫਾਰਵਸੇਨ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤੁਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਨ੍ਤੋਸਮੋਰੋਧੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਮੇਧਤੀਤਿ **ਮਿਦ੍ਧਂ;** ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਭਾਵੇਨ ਵਿਹਿਂਸਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਸੁਪਨ੍ਤਿ ਤੇਨਾਤਿ **ਸੋਪ੍ਪਂ**।

ਅਕ੍ਖਿਦਲਾਦੀਨਂ ਪਚਲਭਾਵਂ ਕਰੋਤੀਤਿ **ਪਚਲਾਯਿਕਾ। ਸੁਪਨਾ ਸੁਪਿਤਤ੍ਤੁ**ਨ੍ਤਿ ਆਕਾਰਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸਾ। ਯਂ ਪਨ ਤੇਸਂ ਪੁਰਤੋ ਸੋਪ੍ਪਪਦਂ ਤਸ੍ਸ ਪੁਨਵਚਨੇ ਕਾਰਣਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। **ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਥਿਨਞ੍ਚ ਮਿਦ੍ਧਞ੍ਚ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਆਵਰਣਟ੍ਠੇਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਨ੍ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਯਂ ਧੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਨਿਦ੍ਦਾਯ ਪੁਬ੍ਬਭਾਗਅਪਰਭਾਗੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ ਤਂ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਸਮੁਚ੍ਛਿਜ੍ਜਤਿ। ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਪਨ ਕਰਜਕਾਯਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵੇਨ ਭਵਙ੍ਗੋਤਰਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਿਂ ਅਸਮ੍ਮਿਸ੍ਸੇ ਵਤ੍ਤਮਾਨੇ ਤੇ ਸੁਪਨ੍ਤਿ, ਸਾ ਨੇਸਂ ਨਿਦ੍ਦਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤੇਨਾਹ ਭਗਵਾ – ''ਅਭਿਜਾਨਾਮਿ ਖੋ ਪਨਾਹਂ, ਅਗ੍ਗਿਵੇਸ੍ਸਨ, ਗਿਮ੍ਹਾਨਂ ਪਚ੍ਛਿਮੇ ਮਾਸੇ ਚਤੁਗ੍ਗੁਣਂ ਸਙ੍ਘਾਟਿਂ ਪਞ੍ਞਪੇਤ੍ਵਾ ਦਕ੍ਖਿਣੇਨ ਪਸ੍ਸੇਨ ਸਤੋ ਸਮ੍ਪਜਾਨੋ ਨਿਦ੍ਦਂ ਓਕ੍ਕਮਿਤਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੮੭)। ਏਵਰੂਪੋ ਪਨਾਯਂ ਕਰਜਕਾਯਸ੍ਸ ਦੁਬ੍ਬਲਭਾਵੋ ਨ ਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝੋ, ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕੇਪਿ ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕੇਪਿ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਉਪਾਦਿਨ੍ਨਕੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ਯਦਾ ਖੀਣਾਸਵੋ ਦੀਘਮਗ੍ਗਂ ਗਤੋ ਹੋਤਿ, ਅਞ੍ਞਤਰਂ ਵਾ ਪਨ ਕਮ੍ਮਂ ਕਤ੍ਵਾ ਕਿਲਨ੍ਤੋ, ਏਵਰੂਪੇ ਕਾਲੇ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਅਨੁਪਾਦਿਨ੍ਨਕੇ ਲਬ੍ਭਮਾਨੋ ਪਣ੍ਣਪੁਪ੍ਫੇਸੁ ਲਬ੍ਭਤਿ। ਏਕਚ੍ਚਾਨਞ੍ਹਿ ਰੁਕ੍ਖਾਨਂ ਪਣ੍ਣਾਨਿ ਸੂਰਿਯਾਤਪੇਨ ਪਸਾਰਿਯਨ੍ਤਿ ਰਤ੍ਤਿਂ ਪਟਿਕੁਟਨ੍ਤਿ, ਪਦੁਮਪੁਪ੍ਫਾਦੀਨਿ ਸੂਰਿਯਾਤਪੇਨ ਪੁਪ੍ਫਨ੍ਤਿ, ਰਤ੍ਤਿਂ ਪੁਨ ਪਟਿਕੁਟਨ੍ਤਿ । ਇਦਂ ਪਨ ਮਿਦ੍ਧਂ ਅਕੁਸਲਤ੍ਤਾ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਨ ਹੋਤੀਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਸਿਯਾ – ''ਨ ਮਿਦ੍ਧਂ ਅਕੁਸਲਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਰੂਪਤ੍ਤਾ। ਰੂਪਞ੍ਹਿ ਅਬ੍ਯਾਕਤਂ। ਇਦਞ੍ਚ ਰੂਪਂ। ਤੇਨੇਵੇਤ੍ਥ 'ਕਾਯਸ੍ਸ ਅਕਲ੍ਲਤਾ ਅਕਮ੍ਮਞ੍ਞਤਾ'ਤਿ ਕਾਯਗ੍ਗਹਣਂ ਕਤ''ਨ੍ਤਿ। ਯਦਿ 'ਕਾਯਸ੍ਸਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਮਤ੍ਤੇਨੇਵੇਤਂ ਰੂਪਂ, ਕਾਯਪਸ੍ਸਦ੍ਧਾਦਯੋਪਿ ਧਮ੍ਮਾ ਰੂਪਮੇਵ ਭਵੇਯ੍ਯੁਂ। 'ਸੁਖਞ੍ਚ ਕਾਯੇਨ ਪਟਿਸਂਵੇਦੇਤਿ' (ਧ॰ ਸ॰ ੧੬੩; ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੩੦) 'ਕਾਯੇਨ ਚੇਵ ਪਰਮਸਚ੍ਚਂ ਸਚ੍ਛਿਕਰੋਤੀ'ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੮੩; ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੧੧੩) ਸੁਖਪਟਿਸਂਵੇਦਨਪਰਮਤ੍ਥਸਚ੍ਚਸਚ੍ਛਿਕਰਣਾਨਿਪਿ ਰੂਪਕਾਯੇਨੇਵ ਸਿਯੁਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਮੇਤਂ 'ਰੂਪਂ ਮਿਦ੍ਧ'ਨ੍ਤਿ। ਨਾਮਕਾਯੋ ਹੇਤ੍ਥ ਕਾਯੋ ਨਾਮ। ਯਦਿ ਨਾਮਕਾਯੋ, ਅਥ ਕਸ੍ਮਾ 'ਸੋਪ੍ਪਂ ਪਚਲਾਯਿਕਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ? ਨ ਹਿ ਨਾਮਕਾਯੋ ਸੁਪਤਿ, ਨ ਚ ਪਚਲਾਯਤੀਤਿ। 'ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਵਿਯ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ, ਤਸ੍ਸ ਫਲਤ੍ਤਾ। ਯਥਾ ਹਿ 'ਇਤ੍ਥਿਲਿਙ੍ਗਂ ਇਤ੍ਥਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਇਤ੍ਥਿਕੁਤ੍ਤਂ ਇਤ੍ਥਾਕਪ੍ਪੋ'ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਲਿਙ੍ਗਾਦੀਨਿ ਇਤ੍ਥਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਫਲਤ੍ਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਏਵਂ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਨਾਮਕਾਯਗੇਲਞ੍ਞਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਫਲਤ੍ਤਾ ਸੋਪ੍ਪਾਦੀਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਮਿਦ੍ਧੇ ਹਿ ਸਤਿ ਤਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ, ਮਿਦ੍ਧਂ ਅਰੂਪਮ੍ਪਿ ਸਮਾਨਂ 'ਸੋਪ੍ਪਂ ਪਚਲਾਯਿਕਾ ਸੁਪਨਾ ਸੁਪਿਤਤ੍ਤ'ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

'ਅਕ੍ਖਿਦਲਾਦੀਨਂ ਪਚਲਭਾਵਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਪਚਲਾਯਿਕਾ'ਤਿ ਵਚਨਤ੍ਥੇਨਾਪਿ ਚਾਯਮਤ੍ਥੋ ਸਾਧਿਤੋਯੇਵਾਤਿ ਨ ਰੂਪਂ ਮਿਦ੍ਧਂ। ਓਨਾਹਾਦੀਹਿਪਿ ਚਸ੍ਸ ਅਰੂਪਭਾਵੋ ਦੀਪਿਤੋਯੇਵ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਂ ਨਾਮਕਾਯਸ੍ਸ 'ਓਨਾਹੋ ਪਰਿਯੋਨਾਹੋ ਅਨ੍ਤੋਸਮੋਰੋਧੋ' ਹੋਤੀਤਿ। 'ਨਨੁ ਚ ਇਮਿਨਾਵ ਕਾਰਣੇਨੇਤਂ ਰੂਪਂ? ਨ ਹਿ ਅਰੂਪਂ ਕਸ੍ਸਚਿ ਓਨਾਹੋ, ਨ ਪਰਿਯੋਨਾਹੋ, ਨ ਅਨ੍ਤੋਸਮੋਰੋਧੋ ਹੋਤੀ'ਤਿ। ਯਦਿ ਏਵਂ, ਆਵਰਣਮ੍ਪਿ ਨ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਤਸ੍ਮਾ। ਯਥਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਾਦਯੋ ਅਰੂਪਧਮ੍ਮਾ ਆਵਰਣਟ੍ਠੇਨ ਨੀਵਰਣਾ, ਏਵਂ ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਓਨਾਹਨਾਦਿਅਤ੍ਥੇਨ ਓਨਾਹਾਦਿਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਅਪਿਚ ''ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੇ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੨.੧੪੬; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੩) ਵਚਨਤੋਪੇਤਂ ਅਰੂਪਂ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ, ਨ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਂ ਹੋਤੀਤਿ।

ਕਸ੍ਮਾ ਨ ਹੋਤਿ? ਨਨੁ ਵੁਤ੍ਤਂ –

> ''ਸਨ੍ਤਿ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਏਕੇ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਸੁਰਂ ਪਿਵਨ੍ਤਿ ਮੇਰਯਂ, ਸੁਰਾਮੇਰਯਪਾਨਾ ਅਪ੍ਪਟਿਵਿਰਤਾ, ਅਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਠਮੋ ਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੪.੫੦)।

ਅਪਰਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਂ ''ਛ ਖੋਮੇ, ਗਹਪਤਿਪੁਤ੍ਤ, ਆਦੀਨਵਾ ਸੁਰਾਮੇਰਯਮਜ੍ਜਪਮਾਦਟ੍ਠਾਨਾਨੁਯੋਗੇ – ਸਨ੍ਦਿਟ੍ਠਿਕਾ ਧਨਜਾਨਿ, ਕਲਹਪ੍ਪਵਡ੍ਢਨੀ, ਰੋਗਾਨਂ ਆਯਤਨਂ, ਅਕਿਤ੍ਤਿਸਞ੍ਜਨਨੀ, ਕੋਪੀਨਨਿਦਂਸਨੀ, ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣੀਤ੍ਵੇਵ ਛਟ੍ਠਂ ਪਦਂ ਭਵਤੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੪੮)। ਪਚ੍ਚਕ੍ਖਤੋਪਿ ਚੇਤਂ ਸਿਦ੍ਧਮੇਵ। ਯਥਾ ਮਜ੍ਜੇ ਉਦਰਗਤੇ, ਚਿਤ੍ਤਂ ਸਂਕਿਲਿਸ੍ਸਤਿ, ਪਞ੍ਞਾ ਦੁਬ੍ਬਲਾ ਹੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਜ੍ਜਂ ਵਿਯ ਮਿਦ੍ਧਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਸਂਕਿਲੇਸੋ ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਞ੍ਚ ਸਿਯਾਤਿ। ਨ, ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ। ਯਦਿ ਹਿ ਮਜ੍ਜਂ ਸਂਕਿਲੇਸੋ

ਭਵੇਯਜ, ਸੋ ''ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੯੭) ਵਾ, ''ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਪਞ੍ਚਿਮੇ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ, ਯੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਉਪਕ੍ਕਿਲਿਟ੍ਠਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਚੇਵ ਮੁਦੁ ਹੋਤਿ, ਨ ਚ ਕਮ੍ਮਨਿਯਂ, ਨ ਚ ਪਭਸ੍ਸਰਂ, ਪਭਙ੍ਗੁ ਚ, ਨ ਚ ਸਮ੍ਮਾ ਸਮਾਧਿਯਤਿ ਆਸਵਾਨਂ ਖਯਾਯ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ''ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੧੪) ਵਾ, ''ਕਤਮੇ ਚ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ? ਅਭਿਜ੍ਝਾ ਵਿਸਮਲੋਭੋ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੋ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੭੧) ਵਾ – ਏਵਮਾਦੀਸੁ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਨਿਦ੍ਦੇਸੇਸੁ ਨਿਦ੍ਦੇਸਂ ਆਗਚ੍ਛੇਯਜ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਪੀਤੇ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ ਯੇ ਚਿਤ੍ਤਸਂਕਿਲੇਸਾ ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯ ਚ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤਂ ਤੇਸਂ ਪਚ੍ਚਯਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚਯਨਿਦ੍ਦੇਸਤੋ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਮਿਦ੍ਧਂ ਪਨ ਸਯਮੇਵ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਂਕਿਲੇਸੋ ਚੇਵ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਞ੍ਚਾਤਿ ਅਰੂਪਮੇਵ ਮਿਦ੍ਧਂ।

ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ? ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਚਨਤੋ। ''ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਨ ਨੀਵਰਣਞ੍ਚੇਵ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾ''ਤਿ (ਧ॰ ਸ॰ ੧੧੭੬) ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਮ੍ਪਯੋਗਵਚਨਤੋ ਨਯਿਦਂ ਰੂਪਂ। ਨ ਹਿ ਰੂਪਂ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸਙ੍ਖਜਂ ਲਭਤੀਤਿ। ਅਥਾਪਿ ਸਿਯਾ – 'ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨੇਤਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਯਥਾ ਹਿ ''ਸਿਪ੍ਪਿਸਮ੍ਬੁਕਮ੍ਪਿ ਸਕ੍ਖਰਕਥਲਮ੍ਪਿ ਮਚ੍ਛਗੁਮ੍ਬਮ੍ਪਿ ਚਰਨ੍ਤਮ੍ਪਿ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤਮ੍ਪੀ''ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੯; ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੪੩੩) ਏਵਂ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਸਕ੍ਖਰਕਥਲਞ੍ਹਿ ਤਿਟ੍ਠਤਿ ਯੇਵ ਨ ਚਰਤਿ, ਇਤਰਦ੍ਵਯਂ ਤਿਟ੍ਠਤਿਪਿ ਚਰਤਿਪਿ। ਏਵਮਿਧਾਪਿ ਮਿਦ੍ਧਂ ਨੀਵਰਣਮੇਵ, ਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ , ਥਿਨਂ ਨੀਵਰਣਮ੍ਪਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਮ੍ਪੀਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਏਕਤੋ ਕਤ੍ਵਾ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ''ਨੀਵਰਣਞ੍ਚੇਵ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾ''ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਮਿਦ੍ਧਂ ਪਨ ਯਥਾ ਸਕ੍ਖਰਕਥਲਂ ਤਿਟ੍ਠਤੇਵ ਨ ਚਰਤਿ, ਏਵਂ ਨੀਵਰਣਮੇਵ, ਨ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਰੂਪਮੇਵ ਮਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ। ਨ, ਰੂਪਭਾਵਾਸਿਦ੍ਧਿਤੋ। ਸਕ੍ਖਰਕਥਲਞ੍ਹਿ ਨ ਚਰਤੀਤਿ ਵਿਨਾਪਿ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਸਿਦ੍ਧਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਤਤ੍ਥ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨਤ੍ਥੋ ਹੋਤੁ । ਮਿਦ੍ਧਂ ਪਨ ਰੂਪਨ੍ਤਿ ਅਸਿਦ੍ਧਮੇਤਂ। ਨ ਸਕ੍ਕਾ ਤਸ੍ਸ ਇਮਿਨਾ ਸੁਤ੍ਤੇਨ ਰੂਪਭਾਵੋ ਸਾਧੇਤੁਨ੍ਤਿ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਰੂਪਭਾਵਾਸਿਦ੍ਧਿਤੋ ਨ ਇਦਂ ਯਥਾਲਾਭਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਰੂਪਮੇਵ ਮਿਦ੍ਧਂ।

ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ? 'ਚਤ੍ਤਤ੍ਤਾ'ਤਿਆਦਿਵਚਨਤੋ। ਵਿਭਙ੍ਗਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ''ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋਤਿ ਤਸ੍ਸ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਚਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵਨ੍ਤਤ੍ਤਾ ਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਹੀਨਤ੍ਤਾ ਪਟਿਨਿਸ੍ਸਟ੍ਠਤ੍ਤਾ, ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਵਿਗਤਥਿਨਮਿਦ੍ਧੋ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੪੭) ਚ, ''ਇਦਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਇਮਮ੍ਹਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾ ਸੋਧੇਤਿ ਵਿਸੋਧੇਤਿ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ ਮੋਚੇਤਿ ਵਿਮੋਚੇਤਿ ਪਰਿਮੋਚੇਤਿ, ਤੇਨ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਸੋਧੇਤਿ'' ਚਾਤਿ (ਵਿਭ॰ ੫੫੧) – ਏਵਂ 'ਚਤ੍ਤਤ੍ਤਾ'ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਚ 'ਰੂਪਂ' ਏਵਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ, ਤਸ੍ਮਾਪਿ ਅਰੂਪਮੇਵ ਮਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ। ਨ, ਚਿਤ੍ਤਜਸ੍ਸਾਸਮ੍ਭਵਵਚਨਤੋ। ਤਿਵਿਧਞ੍ਹਿ ਮਿਦ੍ਧਂ – ਚਿਤ੍ਤਜਂ ਉਤੁਜਂ ਆਹਾਰਜਞ੍ਚ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਂ ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਜਂ ਤਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ਝਾਨਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਅਸਮ੍ਭਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ, ਨ ਅਰੂਪਭਾਵੋ ਸਾਧਿਤੋਤਿ ਰੂਪਮੇਵ ਮਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ। ਨ, ਰੂਪਭਾਵਾਸਿਦ੍ਧਿਤੋਵ। ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸ ਹਿ ਰੂਪਭਾਵੇ ਸਿਦ੍ਧੇ ਸਕ੍ਕਾ ਏਤਂ ਲਦ੍ਧੁਂ। ਤਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤਜਸ੍ਸਾਸਮ੍ਭਵੋ ਵੁਤ੍ਤੋ। ਸੋ ਏਵ ਚ ਨ ਸਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਅਰੂਪਮੇਵ ਮਿਦ੍ਧਂ।

ਕਿਞ੍ਚ ਭਿਯ੍ਯੋ? ਪਹਾਨਵਚਨਤੋ। ਭਗਵਤਾ ਹਿ ''ਛ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਭਬ੍ਬੋ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਂ ਉਪਸਮ੍ਪਜ੍ਜ ਵਿਹਰਿਤੁਂ; ਕਤਮੇ ਛ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਂ, ਬ੍ਯਾਪਾਦਂ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ, ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਂ; ਕਾਮੇਸੁ ਖੋ ਪਨਸ੍ਸ ਆਦੀਨਵੋ ਸਮ੍ਮਪ੍ਪਞ੍ਞਾਯ ਸੁਦਿਟ੍ਠੋ ਹੋਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੬.੭੩) ਚ, ''ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਬਲਵਤਿਯਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਤਤ੍ਥਂ ਵਾ ਪਰਤ੍ਥਂ ਵਾ ਞਸ੍ਸਤੀ''ਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੫.੫੧) ਚ ਆਦੀਸੁ ਮਿਦ੍ਧਸ੍ਸਾਪਿ ਪਹਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਨ ਚ ਰੂਪਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਂ। ਯਥਾਹ – ''ਰੂਪਕ੍ਖਨ੍ਧੋ ਅਭਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ, ਪਰਿਞ੍ਞੇਯ੍ਯੋ, ਨ ਪਹਾਤਬ੍ਬੋ, ਨ ਭਾਵੇਤਬ੍ਬੋ ਨ ਸਚ੍ਛਿਕਾਤਬ੍ਬੋ''ਤਿ (ਵਿਭ॰ ੧੦੩੧) ਇਮਸ੍ਸਾਪਿ ਪਹਾਨਵਚਨਤੋ ਅਰੂਪਮੇਵ ਮਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ। ਨ, ਰੂਪਸ੍ਸਾਪਿ ਪਹਾਨਵਚਨਤੋ। ''ਰੂਪਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਨ ਤੁਮ੍ਹਾਕਂ, ਤਂ ਪਜਹਥਾ''ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੧.੨੪੭; ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੩੩)। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਰੂਪਸ੍ਸਾਪਿ ਪਹਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ। ਤਸ੍ਮਾ ਅਕਾਰਣਮੇਤਨ੍ਤਿ। ਨ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ। ਤਸ੍ਮਿਞ੍ਹਿ ਸੁਤ੍ਤੇ ''ਯੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਰੂਪੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਿਨਯੋ ਤਂ ਤਤ੍ਥ ਪਹਾਨ''ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੫) ਏਵਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪ੍ਪਹਾਨਵਸੇਨ ਰੂਪਸ੍ਸ ਪਹਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਯਥਾ ''ਛ ਧਮ੍ਮੇ ਪਹਾਯ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯਾ''ਤਿ ਏਵਂ ਪਹਾਤਬ੍ਬਮੇਵ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਅਞ੍ਞਥਾ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਨ ਰੂਪਂ ਮਿਦ੍ਧਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਯਾਨੇਤਾਨਿ ''ਸੋ ਇਮੇ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣੇ ਪਹਾਯ ਚੇਤਸੋ ਉਪਕ੍ਕਿਲੇਸੇ''ਤਿਆਦੀਨਿ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ, ਏਤੇਹਿ ਚੇਵ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਚ ਸੁਤ੍ਤੇਹਿ ਅਰੂਪਮੇਵ ਮਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਤਥਾ ਹਿ –

‘‘ਪਞ੍ਚਿਮੇ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣਾ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਾ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣਾ। ਕਤਮੇ ਪਞ੍ਚ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣੋ ਨੀਵਰਣੋ...ਪੇ॰... ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਆਵਰਣਂ ਨੀਵਰਣਂ ਚੇਤਸੋ ਅਜ੍ਝਾਰੁਹਂ ਪਞ੍ਞਾਯ ਦੁਬ੍ਬਲੀਕਰਣ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੨੦) ਚ, ‘‘ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਨ੍ਧਕਰਣਂ ਅਚਕ੍ਖੁਕਰਣਂ ਅਞ੍ਞਾਣਕਰਣਂ ਪਞ੍ਞਾਨਿਰੋਧਿਕਂ ਵਿਘਾਤਪਕ੍ਖਿਕਂ ਅਨਿਬ੍ਬਾਨਸਂਵਤ੍ਤਨਿਕ’’ਨ੍ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੨੧) ਚ, ‘‘ਏਵਮੇਵ ਖੋ, ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣ, ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰਿਯੁਟ੍ਠਿਤੇਨ ਚੇਤਸਾ ਵਿਹਰਤਿ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਪਰੇਤੇਨਾ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੩੬) ਚ, ‘‘ਅਯੋਨਿਸੋ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਮਨਸਿਕਰੋਤੋ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਚੇਵ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ...ਪੇ॰... ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚੇਵ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੨੧੬) ਚ, ‘‘ਕੇਵਲੋਹਾਯਂ, ਭਿਕ੍ਖਵੇ, ਅਕੁਸਲਰਾਸਿ ਯਦਿਦਂ ਪਞ੍ਚ ਨੀਵਰਣਾ’’ਤਿ (ਸਂ॰ ਨਿ॰ ੫.੩੭੧) ਚ –

ਏਵਮਾਦੀਨਿ ਚ ਅਨੇਕਾਨਿ ਏਤਸ੍ਸ ਅਰੂਪਭਾਵਜੋਤਕਾਨੇਵ ਸੁਤ੍ਤਾਨਿ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤਂ ਅਰੂਪਂ ਤਸ੍ਮਾ ਆਰੁਪ੍ਪੇਪਿ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਵੁਤ੍ਤਞ੍ਹੇਤਂ ਮਹਾਪਕਰਣੇ **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** – ‘‘ਨੀਵਰਣਂ ਧਮ੍ਮਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਨੀਵਰਣੋ ਧਮ੍ਮੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਨ ਪੁਰੇਜਾਤਪਚ੍ਚਯਾ’’ਤਿ ਏਤਸ੍ਸ ਵਿਭਙ੍ਗੇ ‘‘ਆਰੁਪ੍ਪੇ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਨੀਵਰਣਂ ਪਟਿਚ੍ਚ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ... ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣ’’ਨ੍ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੩.੮.੮) ਸਬ੍ਬਂ ਵਿਤ੍ਥਾਰੇਤਬ੍ਬਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਮੇਤ੍ਥ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਰੂਪਮੇਵ ਮਿਦ੍ਧਨ੍ਤਿ।

੧੧੬੬. ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਕਪ੍ਪਿਯੇ ਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞਿਤਾ**ਤਿਆਦੀਨਿ ਮੂਲਤੋ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਏਵਂਸਞ੍ਞਿਤਾਯ ਹਿ ਕਤੇ ਵੀਤਿਕਮ੍ਮੇ, ਨਿਟ੍ਠਿਤੇ ਵਤ੍ਥੁਜ੍ਝਾਚਾਰੇ, ਪੁਨ ਸਞ੍ਜਾਤਸਤਿਨੋਪਿ ‘ਦੁਟ੍ਠੁ ਮਯਾ ਕਤ’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਨੁਤਪ੍ਪਮਾਨਸ੍ਸ ਪਚ੍ਛਾਨੁਤਾਪਵਸੇਨੇਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਤੇਨ ਤਂ ਮੂਲਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ‘ਅਕਪ੍ਪਿਯੇ ਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞਿਤਾ’ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਕਪ੍ਪਿਯਭੋਜਨਂ ਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞੀ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ, ਅਕਪ੍ਪਿਯਮਂਸਂ ਕਪ੍ਪਿਯਮਂਸਸਞ੍ਞੀ ਹੁਤ੍ਵਾ, ਅਚ੍ਛਮਂਸਂ ਸੂਕਰਮਂਸਨ੍ਤਿ, ਦੀਪਿਮਂਸਂ ਵਾ ਮਿਗਮਂਸਨ੍ਤਿ ਖਾਦਤਿ; ਕਾਲੇ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤੇ ਕਾਲਸਞ੍ਞਾਯ, ਪਵਾਰੇਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਵਾਰਿਤਸਞ੍ਞਾਯ, ਪਤ੍ਤਸ੍ਮਿਂ ਰਜੇ ਪਤਿਤੇ ਪਟਿਗ੍ਗਹਿਤਸਞ੍ਞਾਯ ਭੁਞ੍ਜਤਿ – ਏਵਂ ‘ਅਕਪ੍ਪਿਯੇ ਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞਾਯ’ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਂ ਕਰੋਤਿ ਨਾਮ। ਸੂਕਰਮਂਸਂ ਪਨ ਅਚ੍ਛਮਂਸਸਞ੍ਞਾਯ ਖਾਦਮਾਨੋ, ਕਾਲੇ ਚ ਵਿਕਾਲਸਞ੍ਞਾਯ ਭੁਞ੍ਜਮਾਨੋ ‘ਕਪ੍ਪਿਯੇ ਅਕਪ੍ਪਿਯਸਞ੍ਞਿਤਾਯ’ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਂ ਕਰੋਤਿ ਨਾਮ। ਅਨਵਜ੍ਜਂ ਪਨ ਕਿਞ੍ਚਿਦੇਵ ਵਜ੍ਜਸਞ੍ਞਿਤਾਯ, ਵਜ੍ਜਞ੍ਚ ਅਨਵਜ੍ਜਸਞ੍ਞਿਤਾਯ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ‘ਅਨਵਜ੍ਜੇ ਵਜ੍ਜਸਞ੍ਞਾਯ ਵਜ੍ਜੇ ਚ ਅਨਵਜ੍ਜਸਞ੍ਞਾਯ’ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮਂ ਕਰੋਤਿ ਨਾਮ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਂ ‘‘ਅਕਤਂ ਵਤ ਮੇ ਕਲ੍ਯਾਣਂ, ਅਕਤਂ ਕੁਸਲਂ, ਅਕਤਂ ਭੀਰੁਤ੍ਤਾਣਂ, ਕਤਂ ਪਾਪਂ, ਕਤਂ ਲੁਦ੍ਦਂ, ਕਤਂ ਕਿਬ੍ਬਿਸ’’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਨਵਜ੍ਜੇ ਵਜ੍ਜਸਞ੍ਞਿਤਾਯਪਿ ਕਤੇ ਵੀਤਿਕ੍ਕਮੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾਸ੍ਸ ਅਞ੍ਞਮ੍ਪਿ ਵਤ੍ਥੁਂ ਅਨੁਜਾਨਨ੍ਤੋ **ਯਂ ਏਵਰੂਪ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

ਤਤ੍ਥ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਪਦਂ ਵੁਤ੍ਤਤ੍ਥਮੇਵ। ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਨਾਕਾਰੋ **ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਨਾ**। ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੇਨ ਅਯਿਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਿਤਤ੍ਤਂ। ਚੇਤਸੋ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕਤਾਕਤਸ੍ਸ ਸਾਵਜ੍ਜਾਨਵਜ੍ਜਸ੍ਸ ਵਾ ਅਭਿਮੁਖਗਮਨਂ ‘ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ’ ਨਾਮ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਸੋ ਕਤਂ ਵਾ ਪਾਪਂ ਅਕਤਂ ਨ ਕਰੋਤਿ, ਅਕਤਂ ਵਾ ਕਲ੍ਯਾਣਂ ਕਤਂ ਨ ਕਰੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਵਿਰੂਪੋ ਕੁਚ੍ਛਿਤੋ ਵਾ ਪਟਿਸਾਰੋਤਿ ‘ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋ’। ਸੋ ਪਨ ਚੇਤਸੋ, ਨ ਸਤ੍ਤਸ੍ਸਾਤਿ ਞਾਪਨਤ੍ਥਂ ‘ਚੇਤਸੋ’ ਵਿਪ੍ਪਟਿਸਾਰੋਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਸਭਾਵਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਂ ਪਨ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਆਰਗ੍ਗਮਿਵ ਕਂਸਪਤ੍ਤਂ ਮਨਂ ਵਿਲਿਖਮਾਨਮੇਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਮਨੋਵਿਲੇਖੋ**ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਅਯਮਸ੍ਸ ਕਿਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸੋ। ਯਂ ਪਨ ਵਿਨਯੇ ‘‘ਅਥ ਖੋ ਆਯਸ੍ਮਾ ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤੋ ਭਗਵਤਾ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਂ ਅਨੁਵਸਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਵਸਿਤ੍ਵਾ ਆਵਸਥਪਿਣ੍ਡਂ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਿਤੁ’’ਨ੍ਤਿ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਾਯਨ੍ਤੋ ਨ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਸੀਤਿ (ਪਾਚਿ॰ ੨੦੪) ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਆਗਤਂ, ਨ ਤਂ ਨੀਵਰਣਂ। ਨ ਹਿ ਅਰਹਤੋ ‘ਦੁਟ੍ਠੁ ਮਯਾ ਇਦਂ ਕਤ’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਨੁਤਾਪੋ ਅਤ੍ਥਿ। ਨੀਵਰਣਪਤਿਰੂਪਕਂ ਪਨੇਤਂ ‘ਕਪ੍ਪਤਿ ਨ ਕਪ੍ਪਤੀ’ਤਿ ਵੀਮਂਸਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਵਿਨਯਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਨਾਮ।

੧੧੭੬. “**ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨੀਵਰਣਾ ਚੇਵ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਚਾ**”ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਸ੍ਮਾ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਂ ਨ ਵਿਜਹਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ **ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਨੀਵਰਣਂ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਨ ਨੀਵਰਣਞ੍ਚੇਵ ਨੀਵਰਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਞ੍ਚਾ**ਤਿ ਅਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੇ ਸਤਿਪਿ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਸ੍ਸ ਅਭਾਵ◌ਾ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚੇਨ ਵ◌ਿਨਾਪਿ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਭਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵ◌ਾ ਵ◌ੁਤ੍ਤੰ। ਯਞ੍ਚ ਯੇਨ ਸਮ੍ਪਯੋਗੰ ਨ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਤੰ ਨ ਯੋਜਿਤਨ੍ਤਿ ਵ◌ੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਇਮੇ ਪਨ ਨੀਵਰਣੇ ਕਿਲੇਸਪਟਿਪਾਟਿਯਾਪਿ ਆਹਰਿਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾਪਿ। ਕਿਲੇਸਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਬ੍ਯਾਪਾਦਾ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੁਦ੍ਧਚ੍ਚਾਨਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ, ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਵ◌ਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ, ਅਵ◌ਿਜ੍ਜਾ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ। ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਵ◌ਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦਬ੍ਯਾਪਾਦਾ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧੁਦ੍ਧਚ੍ਚਾਵ◌ਿਜ੍ਜਾਤਿ।

੧੧੮੨. ਪਰਾਮਾਸਗੋਚ੍ਛਕੇ **ਤੇ ਧਮ੍ਮੇ ਠਪੇਤ੍ਵ**◌ਾਤਿ ਪੁਚ੍ਛਾਸਭਾਗੇਨ ਬਹੁਵਚਨੰ ਕਤੰ।

੧੨੧੯. ਉਪਾਦਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵਤ੍ਥੁਸਙ੍ਖਾਤੰ ਕਾਮੰ ਉਪਾਦਿਯਤੀਤਿ **ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ** ਕਾਮੋ ਚ ਸੋ ਉਪਾਦਾਨਞ੍ਚਾਤਿਪਿ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ। **ਉਪਾਦਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਦਲ੍ਹਗ੍ਗਹਣੰ। ਦਲ੍ਹਤ੍ਥੋ ਹਿ ਏਤ੍ਥ ਉਪਸਦ੍ਦੋ ਉਪਾਯਾਸਉਪਕਟ੍ਠਾਦੀਸੁ ਵ◌ਿਯ। ਤਥਾ ਦਿਟ੍ਠਿ ਚ ਸਾ ਉਪਾਦਾਨਞ੍ਚਾਤਿ **ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨੰ**। ਦਿਟ੍ਠਿੰ ਉਪਾਦਿਯਤੀਤਿ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨੰ। 'ਸਸ੍ਸਤੋ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾ'ਤਿਆਦੀਸੁ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੧.੩੧) ਹਿ ਪੁਰਿਮਦਿਟ੍ਠਿੰ ਉਤ੍ਤਰਦਿਟ੍ਠਿ ਉਪਾਦਿਯਹਿ। ਤਥਾ ਸੀਲਬ੍ਬਤੰ ਉਪਾਦਿਯਤੀਤਿ **ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨੰ**। ਸੀਲਬ੍ਬਤਞ੍ਚ ਤੰ ਉਪਾਦਾਨਞ੍ਚਾਤਿਪਿ ਸੀਲਬ੍ਬਤੁਪਾਦਾਨੰ। ਗੋਸੀਲਗੋਵਤਾਦੀਨਿ ਹਿ 'ਏਵ◌ੰ ਸੁਦ੍ਧੀ'ਤਿ ਅਭਿਨਿਵ◌ੇਸਤੋ ਸਯਮੇਵ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ। ਤਥਾ, ਵਦਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ 'ਵ◌ਾਦੋ'; ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ 'ਉਪਾਦਾਨੰ'। ਕਿੰ ਵਦਨ੍ਤਿ, ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ? ਅਤ੍ਤਾਨੰ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਵ◌ਾਦੁਪਾਦਾਨੰ **ਅਤ੍ਤਵ◌ਾਦੁਪਾਦਾਨੰ;** 'ਅਤ੍ਤਵ◌ਾਦਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵ◌ਾ ਅਤ੍ਤਾ'ਤਿ ਉਪਾਦਿਯਨ੍ਤਿ ਏਤੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਤਵ◌ਾਦੁਪਾਦਾਨੰ।

੧੨੨੦. **ਯੋ ਕਾਮੇਸੁ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮਾਵ ਅਨਵਸੇਸਤੋ ਕਾਮਾਤਿ ਅਧਿਪ੍ਪੇਤਾ। ਤਸ੍ਮਾ ਵਤ੍ਥੁਕਾਮੇਸੁ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਇਧ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ ਅਨਾਗਾਮਿਨੋਪਿ ਤੰ ਸਿਦ੍ਧੰ ਹੋਤਿ। ਪਞ੍ਚਕਾਮਗੁਣਵਤ੍ਥੁਕੋ ਪਨਸ੍ਸ ਕਾਮਰਾਗੋਵ ਨਤ੍ਥੀਤਿ।

੧੨੨੧. ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਨਤ੍ਥਿ ਦਿਨ੍ਨ**ਨ੍ਤਿ। ਦਿਨ੍ਨੰ ਨਾਮ ਅਤ੍ਥਿ, ਸਕ੍ਕਾ ਕਸ੍ਸਚਿ ਕਿਞ੍ਚਿ ਦਾਤੁਨ੍ਤਿ ਜਾਨਾਤਿ; ਦਿਨ੍ਨਸ੍ਸ ਪਨ ਫਲੰ ਵ◌ਿਪਾਕੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਨਤ੍ਥਿ ਯਿਟ੍ਠ**ਨ੍ਤਿ। ਯਿਟ੍ਠੰ ਵ◌ੁਚ੍ਚਤਿ ਮਹਾਯਾਗੋ। ਤੰ ਯਜਿਤੁੰ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਜਾਨਾਤਿ; ਯਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਪਨ ਫਲੰ ਵ◌ਿਪਾਕੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਨਤ੍ਥਿ ਹੁਤ**ਨ੍ਤਿ ਆਹੁਨਪਾਹੁਨਮਙ੍ਗਲਕਿਰਿਯਾ। ਤੰ ਕਾਤੁੰ ਸਕ੍ਕਾਤਿ ਜਾਨਾਤਿ; ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਫਲੰ ਵ◌ਿਪਾਕੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਨਤ੍ਥਿ, ਸੁਕਤਦੁਕ੍ਕਟਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦਸ ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ ਸੁਕਤਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨਾਮ। ਦਸ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਪਥਾ ਦੁਕ੍ਕਟਕਮ੍ਮਾਨਿ ਨਾਮ। ਤੇਸੰ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵ◌ੰ ਜਾਨਾਤਿ ਫਲੰ ਵ◌ਿਪਾਕੋ ਪਨ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਨਤ੍ਥਿ ਅਯੰ ਲੋਕੋ**ਤਿ ਪਰਲੋਕੇ ਠਿਤੋ ਇਮੰ ਲੋਕੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਨਤ੍ਥਿ ਪਰਲੋਕੋ**ਤਿ ਇਧ ਲੋਕੇ ਠਿਤੋ ਪਰਲੋਕੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਨਤ੍ਥਿ ਮਾਤਾ ਨਤ੍ਥਿ ਪਿਤਾ**ਤਿ ਮਾਤਾਪਿਤੂਨੰ ਅਤ੍ਥਿਭਾਵ◌ੰ ਜਾਨਾਤਿ, ਤੇਸੁ ਕਤਪਚ੍ਚਯੇਨ ਕੋਚਿ ਫਲੰ ਵ◌ਿਪਾਕੋ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਨਤ੍ਥਿ ਸਤ੍ਤਾ ਓਪਪਾਤਿਕਾ**ਤਿ ਚਵਨਕਉਪਪਜ੍ਜਨਕਾ ਸਤ੍ਤਾ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਸਮ੍ਮਗ੍ਗਤਾ ਸਮ੍ਮਾ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਅਨੁਲੋਮਪਟਿਪਦੰ ਪਟਿਪਨ੍ਨਾ ਧਮ੍ਮਿਕਸਮਣਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਯੇ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਸਯੰ ਅਭਿਞ੍ਞਾ ਸਚ੍ਛਿਕਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵ◌ੇਦੇਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਇਮਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਪਰਞ੍ਚ ਲੋਕੰ ਅਤ੍ਤਨਾਵ ਅਭਿਵ◌ਿਸਿਟ੍ਠੇਨ ਞਾਣੇਨ ਞਤ੍ਵ◌ਾ ਪਵ◌ੇਦਨਸਮਤ੍ਥੋ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੂ ਬੁਦ੍ਧੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ।

ਇਮਾਨਿ ਪਨ ਉਪਾਦਾਨਾਨਿ ਕਿਲੇਸਪਟਿਪਾਟਿਯਾਪਿ ਆਹਰਿਤੁੰ ਵਟ੍ਟਤਿ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾਪਿ। ਕਿਲੇਸਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨੰ ਚਤੂਹਿ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਪਹੀਯਤਿ, ਸੇਸਾਨਿ ਤੀਣਿ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ। ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਾਦੀਨਿ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਚਤੂਹਿ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਕਾਮੁਪਾਦਾਨਨ੍ਤਿ।

੧੨੩੫. ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇ ਕਿਲੇਸਾ ਏਵ **ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੂਨਿ**। ਵਸਨ੍ਤਿ ਵ◌ਾ ਏਤ੍ਥ ਅਖੀਣਾਸਵ◌ਾ ਸਤ੍ਤਾ ਲੋਭਾਦੀਸੁ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਤ੍ਤਾਤਿ '**ਵਤ੍ਥੂਨਿ**'। ਕਿਲੇਸਾ ਚ ਤੇ ਤਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਾਨੰ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਚਾਤਿ '**ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੂਨਿ**'। ਯਸ੍ਮਾ ਚੇਤ੍ਥ ਅਨਨ੍ਤਰਪਚ੍ਚਯਾਦਿਭਾਵ◌ੇਨ

ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨਾ ਕਿਲੇਸਾਪਿ ਵਸਨ੍ਤਿ ਏਵ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਵਤ੍ਥੂਨੀਤਿਪਿ 'ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੂਨਿ'।

੧੨੩੬. **ਤਤ੍ਥ ਕਤਮੋ ਲੋਭੋ? ਯੋ ਰਾਗੋ ਸਾਰਾਗੋ**ਤਿ ਅਯਂ ਪਨ ਲੋਭੋ ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕੇ ਗਨ੍ਥਗੋਚ੍ਛਕੇ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇਤਿ ਤੀਸੁ ਠਾਨੇਸੁ ਅਤਿਰੇਕਪਦਸਤੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। ਆਸਵਸਂਯੋਜਨਓਘਯੋਗਨੀਵਰਣਉਪਾਦਾਨਗੋਚ੍ਛਕੇਸੁ ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਪਦੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੋ। ਸ੍ਵਾਯਂ ਅਤਿਰੇਕਪਦਸਤੇਨ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਟ੍ਠਾਨੇਪਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਅਟ੍ਠਹਿ ਪਦੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਟ੍ਠਾਨੇਪਿ ਨਿਪ੍ਪਦੇਸਤੋਵ ਗਹਿਤੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਤੇਸੁ ਹੇਤੁਗਨ੍ਥਨੀਵਰਣਉਪਾਦਾਨਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇਸੁ ਚਤੁਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾ ਤਣ੍ਹਾ ਏਕੇਨੇਵ ਕੋਟ੍ਠਾਸੇਨ ਠਿਤਾ। ਆਸਵਸਂਯੋਜਨਓਘਯੋਗੇਸੁ ਚਤੁਮਗ੍ਗਵਜ੍ਝਾਪਿ ਦ੍ਵੇ ਕੋਟ੍ਠਾਸਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਠਿਤਾ। ਕਥਂ? ਆਸਵੇਸੁ ਕਾਮਾਸਵੋ ਭਵਾਸਵੋਤਿ, ਸਂਯੋਜਨੇਸੁ ਕਾਮਰਾਗਸਂਯੋਜਨਂ ਭਵਰਾਗਸਂਯੋਜਨਨ੍ਤਿ, ਓਘੇਸੁ ਕਾਮੋਘੋ ਭਵੋਘੋਤਿ, ਯੋਗੇਸੁ ਕਾਮਯੋਗੋ ਭਵਯੋਗੋਤਿ।

ਇਮਾਨਿ ਪਨ ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੂਨਿ ਕਿਲੇਸਪਟਿਪਾਟਿਯਾਪਿ ਆਹਰਿਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾਪਿ। ਕਿਲੇਸਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਲੋਭੋ ਚਤੂਹਿ ਮਗ੍ਗੇਹਿ ਪਹੀਯਤਿ, ਦੋਸੋ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ, ਮੋਹਮਾਨਾ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ, ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ, ਥਿਨਾਦੀਨਿ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ। ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਾਟਿਯਾ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੇਨ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਪਹੀਯਨ੍ਤਿ, ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੇਨ ਦੋਸੋ, ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਸੇਸਾ ਸਤ੍ਤਾਤਿ।

੧੨੮੭. ਕਾਮਾਵਚਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਹੇਟ੍ਠਤੋ**ਤਿ ਹੇਟ੍ਠਾਭਾਗੇਨ। **ਅਵੀਚਿਨਿਰਯ**ਨ੍ਤਿ ਵਾ ਅਗ੍ਗਿਜਾਲਾਨਂ ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨਂ ਵਾ ਦੁਕ੍ਖਵੇਦਨਾਯ ਵੀਚਿ, ਅਨ੍ਤਰਂ, ਛਿਦ੍ਦਂ ਏਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਅਵੀਚਿ। ਸੁਖਸਙ੍ਖਾਤੋ ਅਯੋ ਏਤ੍ਥ ਨਤ੍ਥੀਤਿ ਨਿਰਯੋ। ਨਿਰਤਿਅਤ੍ਥੇਨਪਿ ਨਿਰਸ੍ਸਾਦਤ੍ਥੇਨਪਿ ਨਿਰਯੋ। **ਪਰਿਯਨ੍ਤਂ ਕਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਤਂ ਅਵੀਚਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਨਿਰਯਂ ਅਨ੍ਤਂ ਕਤ੍ਵਾ। **ਉਪਰਿਤੋ**ਤਿ ਉਪਰਿਭਾਗੇਨ। **ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤਵਸਵਤ੍ਤਿਦੇਵੇ**ਤਿ ਪਰਨਿਮ੍ਮਿਤੇਸੁ ਕਾਮੇਸੁ ਵਸਂ ਵਤ੍ਤਨਤੋ ਏਵਂਲਦ੍ਧਵੋਹਾਰੇ ਦੇਵੇ। **ਅਨ੍ਤੋ ਕਰਿਤ੍ਵਾ**ਤਿ ਅਨ੍ਤੋ ਪਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ। **ਯਂ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤਰੇ**ਤਿ ਯੇ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਓਕਾਸੇ। **ਏਤ੍ਥਾਵਚਰਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਯਸ੍ਮਾ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤਰੇ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਚਰਨ੍ਤਿ ਕਦਾਚਿ ਕਤ੍ਥਚਿ ਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਅਸਙ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਂ 'ਅਵਚਰਾ'ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤੇਨ ਯੇ ਏਤਸ੍ਮਿਂ ਅਨ੍ਤਰੇ ਓਗਾਲ੍ਹਾ ਹੁਤ੍ਵਾ ਚਰਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਸਦਾ ਚ ਸਮ੍ਭਵਤੋ, ਅਧੋਭਾਗੇ ਚਰਨ੍ਤਿ ਅਵੀਚਿਨਿਰਯਸ੍ਸ ਹੇਟ੍ਠਾ ਭੂਤੁਪਾਦਾਯਪਵਤ੍ਤਿਭਾਵੇਨ, ਤੇਸਂ ਸਙ੍ਗਹੋ ਕਤੋ ਹੋਤਿ। ਤੇ ਹਿ ਅਵਗਾਲ੍ਹਾਵ ਚਰਨ੍ਤਿ, ਅਧੋਭਾਗੇਵ ਚਰਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਵਚਰਾ। ਏਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ**ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਯਸ੍ਮਾ ਏਤੇ ਏਤ੍ਥਾਵਚਰਾ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਅਵਚਰਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਨ ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੇਸਂ ਅਞ੍ਞਤ੍ਥਾਪਿ ਅਵਚਰਨ੍ਤਾਨਂ ਪਰਿਗ੍ਗਹੋ ਕਤੋ ਹੋਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤੇ ਏਤ੍ਥ ਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮੇ ਰਾਸਿਸੁਞ੍ਞਤਪਚ੍ਚਯਭਾਵਤੋ ਚੇਵ ਸਭਾਵਤੋ ਚ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ **ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿਆਦਿਮਾਹ।

੧੨੮੯. ਰੂਪਾਵਚਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਬ੍ਰਹ੍ਮਲੋਕ**ਨ੍ਤਿ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਭੂਮਿਸਙ੍ਖਾਤਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਕਾਮਾਵਚਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਸਮਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ** ਵਾਤਿਆਦੀਸੁ ਪਠਮਪਦੇਨ ਕੁਸਲਜ੍ਝਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਦੁਤਿਯੇਨ ਵਿਪਾਕਜ੍ਝਾਨਂ, ਵੁਤ੍ਤਂ ਤਤਿਯੇਨ ਕਿਰਿਯਜ੍ਝਾਨਂ ਵੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੧੨੯੧. ਅਰੂਪਾਵਚਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੂਪਗੇ**ਤਿ ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਸਙ੍ਖਾਤਂ ਭਵਂ ਉਪਗਤੇ। ਦੁਤਿਯਪਦੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਸੇਸਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ।

੧੩੦੧. ਸਰਣਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯ੍ਵਾਯਂ ਤੀਸੁ ਅਕੁਸਲਮੂਲੇਸੁ ਮੋਹੋ, ਸੋ ਲੋਭਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਚ ਲੋਭੇਨ **ਸਰਣੋ**, ਦੋਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਚ ਦੋਸੇਨ ਸਰਣੋ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੋ ਪਨ ਮੋਹੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਨ ਚੇਵ ਰੂਪਰਾਗਅਰੂਪਰਾਗਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਚ ਰਾਗਰਣੇਨ ਪਹਾਨੇਕਟ੍ਠਭਾਵਤੋ ਸਰਣੋ ਸਰਜੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਦੁਕਨਿਕ੍ਖੇਪਕਥਾ

੧੩੦੩. ਸੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿਕਦੁਕੇਸੁ ਮਾਤਿਕਾਕਥਾਯਂ ਅਤ੍ਥਤੋ ਵਿਵੇਚਿਤਤ੍ਤਾ ਯਾਨਿ ਚ ਨੇਸਂ ਨਿਦ੍ਦੇਸਪਦਾਨਿ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਸੁਵਿਞ੍ਞੇਯਤ੍ਤਾ ਯੇਭੁਯ੍ਯੇਨ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਾਨਿ ਏਵ। ਇਦਂ ਪਨੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਂ – **ਵਿਜ੍ਜੂਪਮਦੁਕੇ** ਤਾਵ ਚਕ੍ਖੁਮਾ ਕਿਰ ਪੁਰਿਸੋ ਮੇਘਨ੍ਧਕਾਰੇ ਰਤ੍ਤਿਂ ਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿ। ਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧਕਾਰਤਾਯ ਮਗ੍ਗੋ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿ। ਵਿਜ੍ਜੁ ਨਿਚ੍ਛਰਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਸਿ। ਅਥਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧਕਾਰਵਿਗਮਾ ਮਗ੍ਗੋ ਪਾਕਟੋ ਅਹੋਸਿ। ਸੋ ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਗਮਨਂ ਅਭਿਨੀਹਰਿ। ਦੁਤਿਯਮ੍ਪਿ ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ ਓਤ੍ਥਰਿ। ਮਗ੍ਗੋ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿ। ਵਿਜ੍ਜੁ ਨਿਚ੍ਛਰਿਤ੍ਵਾ ਤਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਸਿ। ਵਿਗਤੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਮਗ੍ਗੋ ਪਾਕਟੋ ਅਹੋਸਿ। ਤਤਿਯਮ੍ਪਿ ਗਮਨਂ ਅਭਿਨੀਹਰਿ। ਅਨ੍ਧਕਾਰੋ ਓਤ੍ਥਰਿ। ਮਗ੍ਗੋ ਨ ਪਞ੍ਞਾਯਿ। ਵਿਜ੍ਜੁ ਨਿਚ੍ਛਰਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਂ ਵਿਦ੍ਧਂਸੇਸਿ।

ਤਤ੍ਥ ਚਕ੍ਖੁਮਤੋ ਪੁਰਿਸਸ੍ਸ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਮਗ੍ਗਪਟਿਪਜ੍ਜਨਂ ਵਿਯ ਅਰਿਯਸਾਵਕਸ੍ਸ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਤ੍ਥਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਰਮ੍ਭੋ। ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਪਞ੍ਞਾਯਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸਚ੍ਚਚ੍ਛਾਦਕਤਮਂ। ਵਿਜ੍ਜੁਯਾ ਨਿਚ੍ਛਰਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗੋਭਾਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਚ੍ਚਚ੍ਛਾਦਕਤਮਸ੍ਸ ਵਿਨੋਦਿਤਕਾਲੋ। ਵਿਗਤੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਾਕਟਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸੋਤਾਪਤ੍ਤਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਪਾਕਟਕਾਲੋ। ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਾਕਟਂ ਪਨ ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਪਾਕਟਮੇਵ। ਦੁਤਿਯਗਮਨਾਭਿਨੀਹਾਰੋ ਵਿਯ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਤ੍ਥਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਰਮ੍ਭੋ। ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਪਞ੍ਞਾਯਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸਚ੍ਚਚ੍ਛਾਦਕਤਮਂ। ਦੁਤਿਯਂ ਵਿਜ੍ਜੁਯਾ ਨਿਚ੍ਛਰਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋਭਾਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਚ੍ਚਚ੍ਛਾਦਕਤਮਸ੍ਸ ਵਿਨੋਦਿਤਕਾਲੋ। ਵਿਗਤੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਾਕਟਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸਕਦਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਪਾਕਟਕਾਲੋ। ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਾਕਟਂ ਪਨ ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਪਾਕਟਮੇਵ। ਤਤਿਯਗਮਨਾਭਿਨੀਹਾਰੋ ਵਿਯ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਤ੍ਥਾਯ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਰਮ੍ਭੋ। ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਪਞ੍ਞਾਯਨਕਾਲੋ ਵਿਯ ਸਚ੍ਚਚ੍ਛਾਦਕਤਮਂ। ਤਤਿਯਂ ਵਿਜ੍ਜੁਯਾ ਨਿਚ੍ਛਰਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਧਕਾਰਸ੍ਸ ਵਿਦ੍ਧਂਸਿਤਕਾਲੋ ਵਿਯ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗੋਭਾਸੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਸਚ੍ਚਚ੍ਛਾਦਕਤਮਸ੍ਸ ਵਿਨੋਦਿਤਕਾਲੋ। ਵਿਗਤੇ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਾਕਟਕਾਲੋ ਵਿਯ ਅਨਾਗਾਮਿਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਪਾਕਟਕਾਲੋ। ਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪਾਕਟਂ ਪਨ ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਪੁਗ੍ਗਲਸ੍ਸ ਪਾਕਟਮੇਵ।

ਵਜਿਰਸ੍ਸ ਪਨ ਪਾਸਾਣੋ ਵਾ ਮਣਿ ਵਾ ਅਭੇਜ੍ਜੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਯਤ੍ਥ ਪਤਤਿ ਤਂ ਵਿਨਿਵਿਦ੍ਧਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਵਜਿਰਂ ਖੇਪੇਨ੍ਤਂ ਅਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਖੇਪੇਤਿ। ਵਜਿਰੇਨ ਗਤਮਗ੍ਗੋ ਨਾਮ ਪੁਨ ਪਾਕਤਿਕੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਏਵਮੇਵ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਅਵਜ੍ਝਕਿਲੇਸੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇ ਵਿਨਿਵਿਜ੍ਝਤਿ ਵਜਿਰਂ ਵਿਯ। ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੋਪਿ ਕਿਲੇਸੇ ਖੇਪੇਨ੍ਤੋ ਅਸੇਸੇਤ੍ਵਾ ਖੇਪੇਤਿ। ਵਜਿਰੇਨ ਗਤਮਗ੍ਗਸ੍ਸ ਪੁਨ ਪਾਕਤਿਕਤ੍ਤਾਭਾਵੋ ਵਿਯ ਅਰਹਤ੍ਤਮਗ੍ਗੇਨ ਪਹੀਨਕਿਲੇਸਾਨਂ ਪੁਨ ਪਚ੍ਚੁਦਾਵਤ੍ਤਨਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥੀਤਿ।

੧੩੦੭. **ਬਾਲਦੁਕ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਬਾਲੇਸੁ ਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪਾਨਿ ਪਾਕਟਾਨਿ, ਮੂਲਾਨਿ ਚ ਸੇਸਾਨਂ ਬਾਲਧਮ੍ਮਾਨਂ। ਅਹਿਰਿਕੋ ਹਿ ਅਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੀ ਚ ਨ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਕੁਸਲਂ ਨ ਕਰੋਤਿ ਨਾਮਾਤਿ। ਏਤਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਪਠਮਂਯੇਵ ਵਿਸੁਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਸੁਕ੍ਕਪਕ੍ਖੇਪਿ ਅਯਮੇਵ ਨਯੋ। ਤਥਾ ਕਣ੍ਹਦੁਕੇ।

੧੩੧੧. **ਤਪਨੀਯਦੁਕ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਕਤਤ੍ਤਾ ਚ ਅਕਤਤ੍ਤਾ ਚ ਤਪਨਂ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। **ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤਾਦੀਨਿ** ਹਿ ਕਤਤ੍ਤਾ ਤਪਨ੍ਤਿ, ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਾਦੀਨਿ ਅਕਤਤ੍ਤਾ। ਤਥਾ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ 'ਕਤਂ ਮੇ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਤਿ, 'ਅਕਤਂ ਮੇ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਤਿ। 'ਕਤਂ ਮੇ ਵਚੀਦੁਚ੍ਚਰਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਕਤਂ ਮੇ ਮਨੋਸੁਚਰਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਤਪ੍ਪਤਿ। ਅਤਪਨੀਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਕਲ੍ਯਾਣਕਾਰੀ ਹਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋ 'ਕਤਂ ਮੇ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਤਪ੍ਪਤਿ, 'ਅਕਤਂ ਮੇ ਕਾਯਦੁਚ੍ਚਰਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਤਪ੍ਪਤਿ...ਪੇ॰... 'ਅਕਤਂ ਮੇ ਮਨੋਦੁਚ੍ਚਰਿਤ'ਨ੍ਤਿ ਨ ਤਪ੍ਪਤੀਤਿ (ਅ॰ ਨਿ॰ ੨.੩)।

੧੩੧੩. **ਅਧਿਵਚਨਦੁਕ**ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯਾ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਗ੍ਗਹਣਂ। ਸਙ੍ਖਾਯਤੀਤਿ **ਸਙ੍ਖਾ,** ਸਂਕਥਿਯਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਕਿਨ੍ਤਿ ਸਂਕਥਿਯਤਿ? ਅਹਨ੍ਤਿ ਮਮਨ੍ਤਿ ਪਰੋਤਿ ਪਰਸ੍ਸਾਤਿ ਸਤ੍ਤੋਤਿ ਭਾਵੋਤਿ ਪੋਸੋਤਿ ਪੁਗ੍ਗਲੋਤਿ ਨਰੋਤਿ ਮਾਣਵੋਤਿ ਤਿਸ੍ਸੋਤਿ ਦਤ੍ਤੋਤਿ,

‘ਮਞ੍ਚੋ ਪੀਠਂ ਭਿਸਿ ਬਿਮ੍ਬੋਹਨਂ’ ‘ਵਿਹਾਰੋ ਪਰਿਵੇਣਂ ਦ੍ਵਾਰਂ ਵਾਤਪਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਅਨੇਕੇਹਿ ਆਕਾਰੇਹਿ ਸਂਕਥਿਯਤੀਤਿ **‘ਸਙ੍ਖਾ’**। ਸਮਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ **ਸਮਞ੍ਞਾ**। ਕਿਨ੍ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾਯਤਿ? ‘ਅਹਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ਵਾਤਪਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਸਮਞ੍ਞਾਯਤੀਤਿ ‘ਸਮਞ੍ਞਾ’। ਪਞ੍ਞਾਪਿਯਤੀਤਿ **ਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ**। ਵੋਹਰਿਯਤੀਤਿ **ਵੋਹਾਰੋ**। ਕਿਨ੍ਤਿ ਵੋਹਰਿਯਤਿ? ‘ਅਹ’ਨ੍ਤਿ...ਪੇ॰... ‘ਵਾਤਪਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਵੋਹਰਿਯਤੀਤਿ ਵੋਹਾਰੋ।

ਨਾਮਨ੍ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਨਾਮਂ – ਸਾਮਞ੍ਞਨਾਮਂ ਗੁਣਨਾਮਂ ਕਿਤ੍ਤਿਮਨਾਮਂ ਓਪਪਾਤਿਕਨਾਮਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਕਪ੍ਪਿਕੇਸੁ ਮਹਾਜਨੇਨ ਸਮ੍ਮਨ੍ਨਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਸਮ੍ਮਤੋਤਿ ਰਞ੍ਞੋ ਨਾਮਂ ‘ਸਾਮਞ੍ਞਨਾਮਂ’ ਨਾਮ। ਯਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਵੁਤ੍ਤਂ – ‘‘ਮਹਾਜਨਸਮ੍ਮਤੋਤਿ ਖੋ, ਵਾਸੇਟ੍ਠ, ਮਹਾਸਮ੍ਮਤੋ ਤ੍ਵੇਵ ਪਠਮਂ ਅਕ੍ਖਰਂ ਉਪਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤ’’ਨ੍ਤਿ (ਦੀ॰ ਨਿ॰ ੩.੧੩੧)। ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ ਪਂਸੁਕੂਲਿਕੋ ਵਿਨਯਧਰੋ ਤੇਪਿਟਕੋ ਸਦ੍ਧੋ ਪਸਨ੍ਨੋਤਿ ਏਵਰੂਪਂ ਗੁਣਤੋ ਆਗਤਨਾਮਂ ‘ਗੁਣਨਾਮਂ’ ਨਾਮ। ਭਗਵਾ ਅਰਹਂ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋਤਿਆਦੀਨਿਪਿ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਅਨੇਕਾਨਿ ਨਾਮਸਤਾਨਿ ਗੁਣਨਾਮਾਨੇਵ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ –

> ‘‘ਅਸਙ੍ਖ੍ਯੇਯ੍ਯਾਨਿ ਨਾਮਾਨਿ, ਸਗੁਣੇਨ ਮਹੇਸਿਨੋ।
> ਗੁਣੇਨ ਨਾਮਮੁਦ੍ਧੇਯ੍ਯਂ, ਅਪਿ ਨਾਮਸਹਸ੍ਸਤੋ’’ਤਿ॥

ਯਂ ਪਨ ਜਾਤਸ੍ਸ ਕੁਮਾਰਕਸ੍ਸ ਨਾਮਗ੍ਗਹਣਦਿਵਸੇ ਦਕ੍ਖਿਣੇਯ੍ਯਾਨਂ ਸਕ੍ਕਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਸਮੀਪੇ ਠਿਤਾ ਞਾਤਕਾ ਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ਪਕਪ੍ਪੇਤ੍ਵਾ ‘ਅਯਂ ਅਸੁਕੋਨਾਮਾ’ਤਿ ਨਾਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਇਦਂ ‘ਕਿਤ੍ਤਿਮਨਾਮ’ ਨਾਮ। ਯਾ ਪਨ ਪੁਰਿਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਪਚ੍ਛਿਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਂ ਪਤਤਿ, ਪੁਰਿਮਵੋਹਾਰੋ ਪਚ੍ਛਿਮਵੋਹਾਰੇ ਪਤਤਿ, ਸੇਯ੍ਯਥਿਦਂ – ਪੁਰਿਮਕਪ੍ਪੇਪਿ ਚਨ੍ਦੋ ਚਨ੍ਦੋਯੇਵ ਨਾਮ, ਏਤਰਹਿਪਿ ਚਨ੍ਦੋਵ। ਅਤੀਤੇ ਸੂਰਿਯੋ... ਸਮੁਦ੍ਦੋ... ਪਥਵੀ... ਪਬ੍ਬਤੋ ਪਬ੍ਬਤੋਯੇਵ, ਨਾਮ, ਏਤਰਹਿਪਿ ਪਬ੍ਬਤੋਯੇਵਾਤਿ ਇਦਂ ‘ਓਪਪਾਤਿਕਨਾਮਂ’ ਨਾਮ। ਇਦਂ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਮ੍ਪਿ ਨਾਮਂ ਏਤ੍ਥ ਨਾਮਮੇਵ ਹੋਤਿ।

ਨਾਮਕਮ੍ਮਨ੍ਤਿ ਨਾਮਕਰਣਂ। **ਨਾਮਧੇਯ੍ਯ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਟ੍ਠਪਨਂ। **ਨਿਰੁਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਨਾਮਨਿਰੁਤ੍ਤਿ। **ਬ੍ਯਞ੍ਜਨ**ਨ੍ਤਿ ਨਾਮਬ੍ਯਞ੍ਜਨਂ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਂ ਅਤ੍ਥਂ ਬ੍ਯਞ੍ਜੇਤਿ ਤਸ੍ਮਾ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਂ। **ਅਭਿਲਾਪੋ**ਤਿ ਨਾਮਾਭਿਲਾਪੋਵ। **ਸਬ੍ਬੇਵ ਧਮ੍ਮਾ ਅਧਿਵਚਨਪਥਾ**ਤਿ ਅਧਿਵਚਨਸ੍ਸ ਨੋਪਥਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਏਕਧਮ੍ਮੋ ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਪਤਤਿ, ਸਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾ ਏਕਧਮ੍ਮਸ੍ਮਿਂ ਨਿਪਤਨ੍ਤਿ। ਕਥਂ? ਅਯਞ੍ਹਿ ਨਾਮਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿ ਏਕਧਮ੍ਮੋ, ਸੋ ਸਬ੍ਬੇਸੁ ਚਤੁਭੂਮਕਧਮ੍ਮੇਸੁ ਨਿਪਤਤਿ। ਸਤ੍ਤੋਪਿ ਸਙ੍ਖਾਰੋਪਿ ਨਾਮਤੋ ਮੁਤ੍ਤਕੋ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ।

ਅਟਵੀਪਬ੍ਬਤਾਦੀਸੁ ਰੁਕ੍ਖੋਪਿ ਜਾਨਪਦਾਨਂ ਭਾਰੋ। ਤੇ ਹਿ ‘ਅਯਂ ਕਿਂ ਰੁਕ੍ਖੋ ਨਾਮਾ’ਤਿ ਪੁਟ੍ਠਾ ‘ਖਦਿਰੋ’ ‘ਪਲਾਸੋ’ਤਿ ਅਤ੍ਤਨਾ ਜਾਨਨਕਨਾਮਂ ਕਥੇਨ੍ਤਿ। ਯਸ੍ਸ ਨਾਮਂ ਨ ਜਾਨਨ੍ਤਿ ਤਮ੍ਪਿ ‘ਅਨਾਮਕੋ’ ਨਾਮਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਤਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸ ਨਾਮਧੇਯ੍ਯਮੇਵ ਹੁਤ੍ਵਾ ਤਿਟ੍ਠਤਿ। ਸਮੁਦ੍ਦੇ ਮਚ੍ਛਕਚ੍ਛਪਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਇਤਰੇ ਦ੍ਵੇ ਦੁਕਾ ਇਮਿਨਾ ਸਮਾਨਤ੍ਥਾ ਏਵ।

੧੩੧੬. **ਨਾਮਰੂਪਦੁਕੇ** ਨਾਮਕਰਣਟ੍ਠੇਨ ਚ ਨਮਨਟ੍ਠੇਨ ਚ ਨਾਮਨਟ੍ਠੇਨ ਚ **ਨਾਮਂ**। ਤਤ੍ਥ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਤਾਵ **ਨਾਮਕਰਣਟ੍ਠੇਨ** ‘ਨਾਮਂ’। ਯਥਾ ਹਿ ਮਹਾਜਨਸਮ੍ਮਤਤ੍ਤਾ ਮਹਾਸਮ੍ਮਤਸ੍ਸ ਮਹਾਸਮ੍ਮਤੋਤਿ ਨਾਮਂ ਅਹੋਸਿ, ਯਥਾ ਵਾ ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ‘ਅਯਂ ਤਿਸ੍ਸੋ ਨਾਮ ਹੋਤੁ, ਫੁਸ੍ਸੋ ਨਾਮ ਹੋਤੂ’ਤਿ ਏਵਂ ਪੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਕਿਤ੍ਤਿਮਨਾਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਯਥਾ ਵਾ ‘ਧਮ੍ਮਕਥਿਕੋ’ ‘ਵਿਨਯਧਰੋ’ਤਿ ਗੁਣਤੋ ਨਾਮਂ ਆਗਚ੍ਛਤਿ, ਨ ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਦੀਨਂ। ਵੇਦਨਾਦਯੋ ਹਿ ਮਹਾਪਥਵੀਆਦਯੋ ਵਿਯ ਅਤ੍ਤਨੋ ਨਾਮਂ ਕਰੋਨ੍ਤਾਵ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਤੇਸਂ ਨਾਮਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਨ ਹਿ ਵੇਦਨਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ‘ਤ੍ਵਂ ਵੇਦਨਾ ਨਾਮ ਹੋਹੀ’ਤਿ ਕੋਚਿ ਭਣਤਿ। ਨ ਚ ਤਸ੍ਸਾ ਨਾਮਗ੍ਗਹਣਕਿਚ੍ਚਂ ਅਤ੍ਥਿ। ਯਥਾ ਪਥਵਿਯਾ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ‘ਤ੍ਵਂ ਪਥਵੀ ਨਾਮ ਹੋਹੀ’ਤਿ ਨਾਮਗ੍ਗਹਣਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਚਕ੍ਕਵਾਲਸਿਨੇਰੁਚਨ੍ਦਿਮਸੂਰਿਯਨਕ੍ਖਤ੍ਤੇਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ‘ਤ੍ਵਂ ਚਕ੍ਕਵਾਲਂ ਨਾਮ ਹੋਹਿ ਤ੍ਵਂ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਹੋਹੀ’ਤਿ ਨਾਮਗ੍ਗਹਣਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥਿ, ਨਾਮਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਓਪਪਾਤਿਕਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਂ ਨਿਪਤਤਿ, ਏਵਂ ਵੇਦਨਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ‘ਤ੍ਵਂ ਵੇਦਨਾ ਨਾਮ ਹੋਹੀ’ਤਿ ਨਾਮਗ੍ਗਹਣਕਿਚ੍ਚਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਾਯ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਵੇਦਨਾਤਿ ਨਾਮਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਓਪਪਾਤਿਕਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਯਂ ਨਿਪਤਤਿ।

ਸਵ੍ਵਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਅਤੀਤੇਪਿ ਹਿ ਵੇਦਨਾ ਵੇਦਨਾਯੇਵ, ਸਵ੍ਵਾ... ਸਙ੍ਖਾਰਾ... ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ। ਅਨਾਗਤੇਪਿ, ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਪਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਨ ਸਦਾਪਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਮੇਵਾਤਿ। 'ਨਾਮਕਰਣਟ੍ਠੇਨ' ਨਾਮੰ।

'**ਨਮਨਟ੍ਠੇਨਾਪਿ** ਚੇਤ੍ਥ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ ਨਾਮੰ। ਤੇ ਹਿ ਆਰਮ੍ਮਣਾਭਿਮੁਖਾ ਨਮਨ੍ਤਿ। '**ਨਾਮਨਟ੍ਠੇਨ**' ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਨਾਮੰ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਹਿ ਖਨ੍ਧਾ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞੰ ਨਾਮੇਨ੍ਤਿ। ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਪਚ੍ਚਯਤਾਯ ਅਤ੍ਤਨਿ ਅਨਵਜ੍ਜਧਮ੍ਮੇ ਨਾਮੇਤਿ।

੧੩੧੮. ਅਵਿਜ੍ਜਾਭਵਤਣ੍ਹਾ ਵਟ੍ਟਮੂਲਸਮੁਦਾਚਾਰਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਗਹਿਤਾ।

੧੩੨੦. **ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾ**ਤਿ ਖਨ੍ਧਪਞ੍ਚਕੰ ਅਤ੍ਤਾ ਚ ਲੋਕੋ ਚਾਤਿ ਗਹੇਤ੍ਵਾ 'ਤੰ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ'ਤਿ ਗਹਣਾਕਾਰੇਨ ਨਿਵਿਟ੍ਠਾ **ਸਸ੍ਸਤਦਿਟ੍ਠਿ**। ਦੁਤਿਯਾ '**ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**'ਤਿ ਆਕਾਰੇਨ ਨਿਵਿਟ੍ਠਾ ਉਚ੍ਛੇਦਦਿਟ੍ਠਿ।

੧੩੨੬. **ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤੰ ਆਰਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਅਤੀਤਕੋਟ੍ਠਾਸੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ। ਇਮਿਨਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਜਾਲੇ ਆਗਤਾ ਅਟ੍ਠਾਰਸ ਪੁਬ੍ਬਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਗਹਿਤਾ। **ਅਪਰਨ੍ਤੰ ਆਰਬ੍ਭਾ**ਤਿ ਅਨਾਗਤਕੋਟ੍ਠਾਸੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਰਿਤ੍ਵਾ। ਇਮਿਨਾ ਤਤ੍ਥੇਵ ਆਗਤਾ ਚਤੁਚਤ੍ਤਾਲੀਸ ਅਪਰਨ੍ਤਾਨੁਦਿਟ੍ਠਿਯੋ ਗਹਿਤਾ।

੧੩੩੨. ਦੋਵਚਸ੍ਸਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੇ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ**ਤਿ ਸਹਧਮ੍ਮਿਕੰ ਨਾਮ ਯੰ ਭਗਵਤਾ ਪਞ੍ਞਤ੍ਤੰ ਸਿਕ੍ਖਾਪਦੰ, ਤਸ੍ਮਿੰ ਵਤ੍ਥੁੰ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਆਪਤ੍ਤਿੰ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ 'ਇਦੰ ਨਾਮ ਤ੍ਵੰ ਆਪਤ੍ਤਿੰ ਆਪਨ੍ਨੋ, ਇਙ੍ਘ ਦੇਸੇਹਿ ਵੁਟ੍ਠਾਹਿ ਪਟਿਕਰੋਹੀ'ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨੇ। **ਦੋਵਚਸ੍ਸਾਯ**ਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਏਵੰ ਚੋਦਿਯਮਾਨਸ੍ਸ ਪਟਿਚੋਦਨਾਯ ਵਾ ਅਪ੍ਪਦਕ੍ਖਿਣਗਾਹਿਤਾਯ ਵਾ ਦੁਬ੍ਬਚਸ੍ਸ ਕਮ੍ਮੰ ਦੋਵਚਸ੍ਸਾਯੰ। ਤਦੇਵ ਦੋਵਚਸ੍ਸਨ੍ਤਿਪਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਦੋਵਚਸ੍ਸਿਯੰ**। ਇਤਰੰ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨੰ। **ਵਿਪ੍ਪਟਿਕੂਲਗਾਹਿਤਾ**ਤਿ ਵਿਲੋਮਗਾਹਿਤਾ। ਵਿਲੋਮਗਹਣਸਙ੍ਖਾਤੇਨ ਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕੇਨ ਸਾਤੰ ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਸਾਤੋ। 'ਪਟਾਣਿਕਗਹਣੰ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਏਕਪਦੇਨੇਵ ਤੰ ਨਿਸ੍ਸਦ੍ਦਮਕਾਸਿ'ਨ੍ਤਿ ਸੁਖੰ ਪਟਿਲਭਨ੍ਤਸ੍ਸੇਤੰ ਅਧਿਵਚਨੰ। ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਵਿਪਚ੍ਚਨੀਕਸਾਤਤਾ**। ਓਵਾਦੰ ਅਨਾਦਿਯਨਵਸੇਨ ਅਨਾਦਰਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਨਾਦਰਿਯੰ**। ਇਤਰੰ ਤਸ੍ਸੇਵ ਵੇਵਚਨੰ। ਅਨਾਦਿਯਨਾਕਾਰੋ ਵਾ **ਅਨਾਦਰਤਾ**। ਗਰੁਵਾਸੰ ਅਵਸਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਗਾਰਵਭਾਵੋ **ਅਗਾਰਵਤਾ**। ਸਜੇਟ੍ਠਕਵਾਸੰ ਅਵਸਨਵਸੇਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੋ ਅਪ੍ਪਟਿਸ੍ਸਵਭਾਵੋ **ਅਪ੍ਪਟਿਸ੍ਸਵਤਾ। ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯੰ ਏਵਰੂਪਾ ਦੋਵਚਸ੍ਸਤਾ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਅਤ੍ਥਤੋ ਪਨੇਸਾ ਤੇਨਾਕਾਰੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ, ਸਙ੍ਖਾਰਕ੍ਖਨ੍ਧੋਯੇਵ ਵਾਤਿ। **ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਾਦੀਸੁ**ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਦੋਵਚਸ੍ਸਤਾ ਪਾਪਮਿਤ੍ਤਤਾਦਯੋ ਹਿ ਵਿਸੁੰ ਚੇਤਸਿਕਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ।

੧੩੩੩. ਨਤ੍ਥਿ ਏਤੇਸੰ ਸਦ੍ਧਾਤਿ **ਅਸ੍ਸਦ੍ਧਾ**; ਬੁਦ੍ਧਾਦੀਨਿ ਵਤ੍ਥੂਨਿ ਨ ਸਦ੍ਦਹਨ੍ਤੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਦੁਸ੍ਸੀਲਾ**ਤਿ ਸੀਲਸ੍ਸ ਦੁਨ੍ਨਾਮੰ ਨਤ੍ਥਿ, ਨਿਸ੍ਸੀਲਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਅਪ੍ਪਸ੍ਸੁਤਾ**ਤਿ ਸੁਤਰਹਿਤਾ। ਪਞ੍ਚ ਮਚ੍ਛਰਿਯਾਨਿ ਏਤੇਸੰ ਅਤ੍ਥੀਤਿ **ਮਚ੍ਛਰਿਨੋ। ਦੁਪ੍ਪਞ੍ਞਾ**ਤਿ ਨਿਪ੍ਪਞ੍ਞਾ। ਸੇਵਨਕਵਸੇਨ **ਸੇਵਨਾ**। ਬਲਵਸੇਵਨਾ **ਨਿਸੇਵਨਾ**। ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਸੇਵਨਾ **ਸੰਸੇਵਨਾ**। ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਾ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢਿਤੰ। ਤੀਹਿਪਿ ਸੇਵਨਾਵ ਕਥਿਤਾ। **ਭਜਨਾ**ਤਿ ਉਪਸਙ੍ਕਮਨਾ। **ਸਮ੍ਭਜਨਾ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਭਜਨਾ। ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਾ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢਿਤੰ। **ਭਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਦਲ੍ਹਭਤ੍ਤਿ। **ਸਮ੍ਭਤ੍ਤੀ**ਤਿ ਸਬ੍ਬਤੋਭਾਗੇਨ ਭਤ੍ਤਿ। ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਵਾ ਪਦੰ ਵਡ੍ਢਿਤੰ। ਦ੍ਵੀਹਿਪਿ ਦਲ੍ਹਭਤ੍ਤਿ ਏਵ ਕਥਿਤਾ। **ਤੰਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕਤਾ**ਤਿ ਤੇਸੁ ਪੁਗ੍ਗਲੇਸੁ ਕਾਯੇਨ ਚੇਵ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਚ ਸਮ੍ਪਵਙ੍ਕਭਾਵੋ; ਤਨ੍ਨਿਨ੍ਨਤਾ ਤਪ੍ਪੋਣਤਾ ਤਪ੍ਪਬ੍ਭਾਰਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੩੩੪. ਸੋਵਚਸ੍ਸਤਾਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੋਪਿ ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਨਯੇਨ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੩੩੬. **ਪਞ੍ਚਪਿ ਆਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਮਾਤਿਕਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ 'ਪਾਰਾਜਿਕੰ ਸਙ੍ਘਾਦਿਸੇਸੰ ਪਾਚਿਤ੍ਤਿਯੰ ਪਾਟਿਦੇਸਨੀਯੰ ਦੁਕ੍ਕਟ'ਨ੍ਤਿ ਇਮਾ ਪਞ੍ਚ ਆਪਤ੍ਤਿਯੋ। **ਸਤ੍ਤਪਿ ਆਪਤ੍ਤਿਕ੍ਖਨ੍ਧਾ**ਤਿ ਵਿਨਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ 'ਪਾਰਾਜਿਕੰ ਸਙ੍ਘਾਦਿਸੇਸੰ ਥੁਲ੍ਲਚ੍ਚਯੰ ਪਾਚਿਤ੍ਤਿਯੰ

ਪਾਟਿਦੇਸਨੀਯਂ ਦੁਕ੍ਕਟਂ ਦੁਬ੍ਭਾਸਿਤ’ਨ੍ਤਿ ਇਮਾ ਸਤ੍ਤ ਆਪਤ੍ਤਿਯੋ। ਤਤ੍ਥ ਸਹ ਵਤ੍ਥੁਨਾ ਤਾਸਂ ਆਪਤ੍ਤੀਨਂ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਜਾਨਨਕਪਞ੍ਞਾ **ਆਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਤਾ** ਨਾਮ। ਸਹ ਕਮ੍ਮਵਾਚਾਯ ਆਪਤ੍ਤਿਵੁਟ੍ਠਾਨਪਰਿਚ੍ਛੇਦਜਾਨਨਕਪਞ੍ਞਾ ਪਨ **ਆਪਤ੍ਤਿਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲਤਾ** ਨਾਮ।

੧੩੩੮. ਸਮਾਪਜ੍ਜਿਤਬ੍ਬਤੋ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿ। ਸਹ ਪਰਿਕਮ੍ਮੇਨ ਅਪ੍ਪਨਾਪਰਿਚ੍ਛੇਦਜਾਨਨਕਪਞ੍ਞਾ ਪਨ **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਕੁਸਲਤਾ** ਨਾਮ। ‘ਚਨ੍ਦੇ ਵਾ ਸੂਰਿਯੇ ਵਾ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤੇ ਵਾ ਏਤ੍ਤਕਂ ਠਾਨਂ ਗਤੇ ਵੁਟ੍ਠਹਿਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਅਵਿਰਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਮਿਂਯੇਵ ਸਮਯੇ ਵੁਟ੍ਠਾਨਕਪਞ੍ਞਾਯ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ **ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਵੁਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲਤਾ** ਨਾਮ।

੧੩੪੦. ਅਟ੍ਠਾਰਸਨ੍ਨਂ ਧਾਤੂਨਂ ਉਗ੍ਗਹਮਨਸਿਕਾਰਸਵਨਧਾਰਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦਜਾਨਨਕਪਞ੍ਞਾ **ਧਾਤੁਕੁਸਲਤਾ** ਨਾਮ। ਤਾਸਂਯੇਵ ਉਗ੍ਗਹਮਨਸਿਕਾਰਜਾਨਨਕਪਞ੍ਞਾ **ਮਨਸਿਕਾਰਕੁਸਲਤਾ** ਨਾਮ।

੧੩੪੨. ਦ੍ਵਾਦਸਨ੍ਨਂ ਆਯਤਨਾਨਂ ਉਗ੍ਗਹਮਨਸਿਕਾਰਸਵਨਧਾਰਣਪਰਿਚ੍ਛੇਦਜਾਨਨਕਪਞ੍ਞਾ ਲਤਾ ਨਾਮ। ਤੀਸੁਪਿ ਵਾ ਏਤਾਸੁ ਕੁਸਲਤਾਸੁ ਉਗ੍ਗਹੋ ਮਨਸਿਕਾਰੋ ਸਵਨਂ ਸਮ੍ਮਸਨਂ ਪਟਿਵੇਧੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾਤਿ ਸਬ੍ਬਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਸਵਨਉਗ੍ਗਹਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਲੋਕਿਯਾ, ਪਟਿਵੇਧੋ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰੋ। ਸਮ੍ਮਸਨਮਨਸਿਕਾਰਾ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਮਿਸ੍ਸਕਾ। ‘ਅਵਿਜ੍ਜਾਪਚ੍ਚਯਾ ਸਙ੍ਖਾਰਾ’ਤਿਆਦੀਨਿ (ਵਿਭਂ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੨੨੫) ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਵਿਭਙ੍ਗੇ ਆਵਿਭਵਿਸ੍ਸਨ੍ਤਿ। ‘ਇਮਿਨਾ ਪਨ ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਇਦਂ ਹੋਤੀ’ਤਿ ਜਾਨਨਕਪਞ੍ਞਾ **ਪਟਿਚ੍ਚਸਮੁਪ੍ਪਾਦਕੁਸਲਤਾ** ਨਾਮ।

੧੩੪੪. ਠਾਨਾਟ੍ਠਾਨਕੁਸਲਤਾਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਹੇਤੂ ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਉਭਯਮ੍ਪੇਤਂ ਅਞ੍ਞਮਞ੍ਞਵੇਵਚਨਂ। ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੋ ਹਿ ਰੂਪਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਹੇਤੁ ਚੇਵ ਪਚ੍ਚਯੋ ਚ। ਤਥਾ ਸੋਤਪਸਾਦਾਦਯੋ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ, ਅਮ੍ਬਬੀਜਾਦੀਨਿ ਚ ਅਮ੍ਬਫਲਾਦੀਨਂ। ਦੁਤਿਯਨਯੇ **ਯੇ ਯੇ ਧਮ੍ਮਾ**ਤਿ ਵਿਸਭਾਗਪਚ੍ਚਯਧਮ੍ਮਾਨਂ ਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। **ਯੇਸਂ ਯੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਵਿਸਭਾਗਪਚ੍ਚਯਸਮੁਪ੍ਪਨ੍ਨਧਮ੍ਮਨਿਦਸ੍ਸਨਂ। **ਨ ਹੇਤੂ ਨ ਪਚ੍ਚਯਾ**ਤਿ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦੋ ਸਦ੍ਦਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਤ੍ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਸ੍ਸ ਸੋਤਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਨ ਹੇਤੁ ਨ ਪਚ੍ਚਯੋ। ਤਥਾ ਸੋਤਪਸਾਦਾਦਯੋ ਅਵਸੇਸਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ। ਅਮ੍ਬਾਦਯੋ ਚ ਤਾਲਾਦੀਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੩੪੬. ਅਜ੍ਜਵਮਦ੍ਦਵਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਨੀਚਚਿਤ੍ਤਤਾ**ਤਿ ਪਦਮਤ੍ਤਮੇਵ ਵਿਸੇਸੋ। ਤਸ੍ਸਤ੍ਥੋ – ਮਾਨਾਭਾਵੇਨ ਨੀਚਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਸ੍ਸਾਤਿ ਨੀਚਚਿਤ੍ਤੋ। ਨੀਚਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਾਵੋ ਨੀਚਚਿਤ੍ਤਤਾ। ਸੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤੁਜੁਕਤਾਚਿਤ੍ਤਮੁਦੁਤਾਨਂ ਪਦਭਾਜਨੀਯੇ ਆਗਤਮੇਵ।

੧੩੪੮. ਖਨ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਖਮਨਕਵਸੇਨ **ਖਨ੍ਤਿ**। ਖਮਨਾਕਾਰੋ **ਖਮਨਤਾ**। ਅਧਿਵਾਸੇਨ੍ਤਿ ਏਤਾਯ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਰਿ ਆਰੋਪੇਤ੍ਵਾ ਵਾਸੇਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਟਿਬਾਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਪਚ੍ਚਨੀਕਤਾਯ ਤਿਟ੍ਠਨ੍ਤੀਤਿ **ਅਧਿਵਾਸਨਤਾ** । ਅਚਣ੍ਡਿਕਸ੍ਸ ਭਾਵੋ **ਅਚਣ੍ਡਿਕ੍ਕਂ। ਅਨਸੁਰੋਪੋ**ਤਿ ਅਸੁਰੋਪੋ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਨ ਸਮ੍ਮਾਰੋਪਿਤਤ੍ਤਾ ਦੁਰੁਤ੍ਤਵਚਨਂ। ਤਪ੍ਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਅਨਸੁਰੋਪੋ ਸੁਰੁਤ੍ਤਵਾਚਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਫਲੂਪਚਾਰੇਨ ਕਾਰਣਂ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠਂ। **ਅਤ੍ਤਮਨਤਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸਾ**ਤਿ ਸੋਮਨਸ੍ਸਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸਕਮਨਤਾ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਸਭਾਵੋਯੇਵ, ਨ ਬ੍ਯਾਪਨ੍ਨਚਿਤ੍ਤਤਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੩੪੯. ਸੋਰਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਕਾਯਿਕੋ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ**ਤਿ ਤਿਵਿਧਂ ਕਾਯਸੁਚਰਿਤਂ। **ਵਾਚਸਿਕੋ ਅਵੀਤਿਕ੍ਕਮੋ**ਤਿ ਚਤੁਬ੍ਬਿਧਂ ਵਚੀਸੁਚਰਿਤਂ। ਕਾਯਿਕਵਾਚਸਿਕੋਤਿ ਇਮਿਨਾ ਕਾਯਵਚੀਦ੍ਵਾਰਸਮੁਟ੍ਠਿਤਂ ਆਜੀਵਟ੍ਠਮਕਸੀਲਂ ਪਰਿਯਾਦਿਯਤਿ। **ਇਦਂ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਸੋਰਚ੍ਚ**ਨ੍ਤਿ ਇਦਂ ਪਾਪਤੋ ਸੁਟ੍ਠੁ ਓਰਤਤ੍ਤਾ ਸੋਰਚ੍ਚਂ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। **ਸਬ੍ਬੋਪਿ ਸੀਲਸਂਵਰੋ**ਤਿ ਇਦਂ ਯਸ੍ਮਾ ਨ ਕੇਵਲਂ ਕਾਯਵਾਚਾਹੇਵ ਅਨਾਚਾਰਂ ਆਚਰਤਿ ਮਨਸਾਪਿ ਆਚਰਤਿ ਏਵ, ਤਸ੍ਮਾ ਮਾਨਸਿਕਸੀਲਂ ਪਰਿਯਾਦਾਯ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ ਵੁਤ੍ਤਂ।

੧੩੫੦. ਸਾਖਲ੍ਯਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਣ੍ਡਕਾ**ਤਿ ਯਥਾ ਸਦੋਸੇ ਰੁਕ੍ਖੇ ਅਣ੍ਡਕਾਨਿ ਉਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਏਵਂ ਸਦੋਸਤਾਯ ਖੁਂਸਨਵਮ੍ਭਨਾਦਿਵਚਨੇਹਿ ਅਣ੍ਡਕਾ ਜਾਤਾ। **ਕਕ੍ਕਸਾ**ਤਿ ਪੂਤਿਕਾ ਸਾ ਯਥਾ ਨਾਮ ਪੂਤਿਰੁਕ੍ਖੋ ਕਕ੍ਕਸੋ ਹੋਤਿ ਪਗ੍ਘਰਿਤਚੁਣ੍ਣੋ ਏਵਂ ਕਕ੍ਕਸਾ ਹੋਤਿ। ਸੋਤਂ

ਘੰਸਯਮਾਨਾ ਵਿਯ ਪਵਿਸਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤੰ 'ਕਕ੍ਕਸਾ'ਤਿ। **ਪਰਕਟੁਕਾ**ਤਿ ਪਰੇਸੰ ਕਟੁਕਾ ਅਮਨਾਪਾ ਦੋਸਜਨਨੀ। **ਪਰਾਭਿਸਜ੍ਜਨੀ**ਤਿ ਕੁਟਿਲਕਣ੍ਟਕਸਾਖਾ ਵਿਯ ਚਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਪਰੇਸੰ ਅਭਿਸਜ੍ਜਨੀ, ਗਨ੍ਤੁਕਾਮਾਨਮ੍ਪਿ ਗਨ੍ਤੁੰ ਅਦਤ੍ਵਾ ਲਗ੍ਗਨਕਾਰੀ। **ਕੋਧਸਾਮਨ੍ਤਾ**ਤਿ ਕੋਧਸ੍ਸ ਆਸਨ੍ਨਾ। **ਅਸਮਾਧਿਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ**ਤਿ ਅਪ੍ਪਨਾਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਵਾ ਉਪਚਾਰਸਮਾਧਿਸ੍ਸ ਵਾ ਅਸੰਵਤ੍ਤਨਿਕਾ। ਇਤਿ ਸਬ੍ਬਾਨੇਵੇਤਾਨਿ ਸਦੋਸਵਾਚਾਯ ਵੇਵਚਨਾਨਿ। **ਤਥਾਰੂਪਿੰ ਵਾਚੰ ਪਹਾਯਾ**ਤਿ ਇਦੰ ਫਰੁਸਵਾਚੰ ਅਪ੍ਪਜਹਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸ ਅਨ੍ਤਰਨ੍ਤਰੇ ਪਵਤ੍ਤਾਪਿ ਸਣ੍ਹਵਾਚਾ ਅਸਣ੍ਹਵਾਚਾ ਏਵ ਨਾਮਾਤਿ ਦੀਪਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਨੇਲ਼ਾਤਿ ਏਲ਼ੰ ਵੁਚ੍ਚਤਿ ਦੋਸੋ। ਨਾਸ੍ਸਾ ਏਲ਼ਨ੍ਤਿ ਨੇਲ਼ਾ; ਨਿਦ੍ਦੋਸਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ''ਨੇਲ਼ਙ੍ਗੋ ਸੇਤਪਚ੍ਛਾਦੋ''ਤਿ (ਉਦਾ॰ ੬੫; ਸੰ॰ ਨਿ॰ ੪.੩੪੭; ਪੇਟਕੋ॰ ੨੫) ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨੇਲ਼ੰ ਵਿਯ। **ਕਣ੍ਣਸੁਖਾ**ਤਿ ਬ੍ਯਞ੍ਜਨਮਧੁਰਤਾਯ ਕਣ੍ਣਾਨੰ ਸੁਖਾ, ਸੂਚਿਵਿਜ੍ਝਨੰ ਵਿਯ ਕਣ੍ਣਸੂਲੰ ਨ ਜਨੇਤਿ। ਅਤ੍ਥਮਧੁਰਤਾਯ ਸਰੀਰੇ ਕੋਪੰ ਅਜਨੇਤ੍ਵਾ ਪੇਮੰ ਜਨੇਤੀਤਿ **ਪੇਮਨੀਯਾ**। ਹਦਯੰ ਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਪ੍ਪਟਿਹਞ੍ਞਮਾਨਾ ਸੁਖੇਨ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਵਿਸਤੀਤਿ **ਹਦਯਙ੍ਗਮਾ**। ਗੁਣਪਰਿਪੁਣ੍ਣਤਾਯ ਪੁਰੇ ਭਵਾਤਿ **ਪੋਰੀ**। ਪੁਰੇ ਸੰਵਡ੍ਢਨਾਰੀ ਵਿਯ ਸੁਕੁਮਾਰਾਤਿਪਿ ਪੋਰੀ। ਪੁਰਸ੍ਸ ਏਸਾਤਿਪਿ ਪੋਰੀ; ਨਗਰਵਾਸੀਨੰ ਕਥਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਨਗਰਵਾਸਿਨੋ ਹਿ ਯੁਤ੍ਤਕਥਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਿਤਿਮਤ੍ਤੰ ਪਿਤਾਤਿ ਭਾਤਿਮਤ੍ਤੰ ਭਾਤਾਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਏਵਰੂਪੀ ਕਥਾ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਕਨ੍ਤਾ ਹੋਤੀਤਿ **ਬਹੁਜਨਕਨ੍ਤਾ**। ਕਨ੍ਤਭਾਵੇਨੇਵ ਬਹੁਨੋ ਜਨਸ੍ਸ ਮਨਾਪਾ ਚਿਤ੍ਤਵੁਡ੍ਢਿਕਰਾਤਿ **ਬਹੁਜਨਮਨਾਪਾ। ਯਾ ਤਤ੍ਥਾ**ਤਿ ਯਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਪੁਗ੍ਗਲੇ। **ਸਣ੍ਹਵਾਚਤਾ**ਤਿ ਮਟ੍ਠਵਾਚਤਾ। **ਸਖਿਲਵਾਚਤਾ**ਤਿ ਮੁਦੁਵਾਚਤਾ। **ਅਫਰੁਸਵਾਚਤਾ**ਤਿ ਅਕਕ੍ਖਲ਼ਵਾਚਤਾ।

੧੩੫੧. ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਆਮਿਸਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੋ**ਤਿ ਆਮਿਸਅਲਾਭੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹ ਪਰੇਸੰ ਛਿਦ੍ਦੰ ਯਥਾ ਪਿਹਿਤੰ ਹੋਤਿ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੰ ਏਵੰ ਆਮਿਸੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਥਰਣੰ। **ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੋ**ਤਿ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਅਪ੍ਪਟਿਲਾਭੇਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਸਹ ਪਰੇਸੰ ਛਿਦ੍ਦੰ ਯਥਾ ਪਿਹਿਤੰ ਹੋਤਿ ਪਟਿਚ੍ਛਨ੍ਨੰ, ਏਵੰ ਧਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਥਰਣੰ। **ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕੋ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਦ੍ਵੇਯੇਵ ਹਿ ਲੋਕਸਨ੍ਨਿਵਾਸਸ੍ਸ ਛਿਦ੍ਦਾਨਿ, ਤੇਸੰ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕੋ ਹੋਤਿ। ਆਮਿਸਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੇਨ ਵਾ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੇਨ ਵਾਤਿ ਇਮਿਨਾ ਦੁਵਿਧੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕੋ ਹੋਤਿ, ਪਟਿਸਨ੍ਥਰਤਿ, ਨਿਰਨ੍ਤਰੰ ਕਰੋਤਿ।

ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਆਦਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਕਥਾ – ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕੇਨ ਹਿ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਆਗਨ੍ਤੁਕੰ ਆਗਚ੍ਛਨ੍ਤੰ ਦਿਸ੍ਵਾਵ ਪਚ੍ਚੁਗ੍ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਚੀਵਰੰ ਗਹੇਤਬ੍ਬੰ, ਆਸਨੰ ਦਾਤਬ੍ਬੰ, ਤਾਲਵਣ੍ਟੇਨ ਬੀਜਿਤਬ੍ਬੰ, ਪਾਦਾ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਮਕ੍ਖੇਤਬ੍ਬਾ, ਸਪ੍ਪਿਫਾਣਿਤੇ ਸਤਿ ਭੇਸਜ੍ਜੰ ਦਾਤਬ੍ਬੰ, ਪਾਨੀਯੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ, ਆਵਾਸੋ ਪਟਿਜਗ੍ਗਿਤਬ੍ਬੋ। ਏਵੰ ਏਕਦੇਸੇਨ ਆਮਿਸਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੋ ਕਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਸਾਯੰ ਪਨ ਨਵਕਤਰੇਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਉਪਟ੍ਠਾਨੰ ਅਨਾਗਤੇਯੇਵ, ਤਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੰ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਅਵਿਸਯੇ ਅਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਵਿਸਯੇ ਪਞ੍ਹੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ। 'ਤੁਮ੍ਹੇ ਕਤਰਭਾਣਕਾ'ਤਿ ਅਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਤੁਮ੍ਹਾਕੰ 'ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਾ ਕਤਰੰ ਗਨ੍ਥੰ ਵਲ਼ਞ੍ਜੇਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿਤ੍ਵਾ ਪਹੋਨਕਟ੍ਠਾਨੇ ਪਞ੍ਹੋ ਪੁਚ੍ਛਿਤਬ੍ਬੋ। ਸਚੇ ਕਥੇਤੁੰ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਇਚ੍ਚੇਤੰ ਕੁਸਲੰ। ਨੋ ਚੇ ਸਕ੍ਕੋਤਿ ਸਯੰ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਦਾਤਬ੍ਬੰ। ਏਵੰ ਏਕਦੇਸੇਨ ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੋ ਕਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਸਚੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਵਸਤਿ ਤੰ ਆਦਾਯ ਨਿਬਦ੍ਧੰ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤਬ੍ਬੰ। ਸਚੇ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਹੋਤਿ ਪੁਨਦਿਵਸੇ ਗਮਨਸਭਾਗੇਨ ਤੰ ਆਦਾਯ ਏਕਸ੍ਮਿੰ ਗਾਮੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਉਯ੍ਯੋਜੇਤਬ੍ਬੋ। ਸਚੇ ਅਞ੍ਞਸ੍ਮਿੰ ਦਿਸਾਭਾਗੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਨਿਮਨ੍ਤਿਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ ਤੰ ਭਿਕ੍ਖੁੰ ਇਚ੍ਛਮਾਨੰ ਆਦਾਯ ਗਨ੍ਤਬ੍ਬੰ। 'ਨ ਮਯ੍ਹੰ ਏਸਾ ਦਿਸਾ ਸਭਾਗਾ'ਤਿ ਗਨ੍ਤੁੰ ਅਨਿਚ੍ਛਨ੍ਤੇ ਸੇਸਭਿਕ੍ਖੂ ਪੇਸੇਤ੍ਵਾ ਤੰ ਆਦਾਯ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤਬ੍ਬੰ। ਅਤ੍ਤਨਾ ਲਦ੍ਧਾਮਿਸੰ ਤਸ੍ਸ ਦਾਤਬ੍ਬੰ। ਏਵੰ 'ਆਮਿਸਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੋ' ਕਤੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

ਆਮਿਸਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕੇਨ ਪਨ ਅਤ੍ਤਨਾ ਲਦ੍ਧੰ ਕਸ੍ਸ ਦਾਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ? ਆਗਨ੍ਤੁਕਸ੍ਸ ਤਾਵ ਦਾਤਬ੍ਬੰ। ਸਚੇ ਗਿਲਾਨੋ ਵਾ ਅਵਸ੍ਸਿਕੋ ਵਾ ਅਤ੍ਥਿ, ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਦਾਤਬ੍ਬੰ। ਆਚਰਿਯੁਪਜ੍ਝਾਯਾਨੰ ਦਾਤਬ੍ਬੰ। ਭਣ੍ਡਗਾਹਕਸ੍ਸ ਦਾਤਬ੍ਬੰ। ਸਾਰਾਣੀਯਧਮ੍ਮਪੂਰਕੇਨ ਪਨ

ਸਤਵਾਰਮ੍ਪਿ ਸਹਸ੍ਸਵਾਰਮ੍ਪਿ ਆਗਤਾਗਤਾਨਂ ਥੇਰਾਸਨਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਦਾਤਬ੍ਬਂ। ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕੇਨ ਪਨ ਯੇਨ ਯੇਨ ਨ ਲਦ੍ਧਂ, ਤਸ੍ਸ ਤਸ੍ਸ ਦਾਤਬ੍ਬਂ। ਬਹਿਗਾਮਂ ਨਿਕ੍ਖਮਿਤ੍ਵਾ ਜਿਣ੍ਣਕਂ ਵਾ ਅਨਾਥਂ ਭਿਕ੍ਖੁਂ ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਂ ਵਾ ਦਿਸ੍ਵਾ ਤੇਸਮ੍ਪਿ ਦਾਤਬ੍ਬਂ।

ਤਤ੍ਰਿਦਂ ਵਤ੍ਥੁ – ਚੋਰੇਹਿ ਕਿਰ ਗੁਤ੍ਤਸਾਲਗਾਮੇ ਪਹਤੇ ਤਙ੍ਖਣਞ੍ਞੇਵ ਏਕਾ ਨਿਰੋਧਤੋ ਵੁਟ੍ਠਿਤਾ ਖੀਣਾਸਵਤ੍ਥੇਰੀ ਦਹਰਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾ ਭਣ੍ਡਕਂ ਗਾਹਾਪੇਤ੍ਵਾ ਮਹਾਜਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਠਿਤਮਜ੍ਝਨ੍ਹਿਕੇ ਨਕੁਲਨਗਰਗਾਮਦ੍ਵਾਰਂ ਪਤ੍ਵਾ ਰੁਕ੍ਖਮੂਲੇ ਨਿਸੀਦਿ। ਤਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਲਵਲ੍ਲਿਮਣ੍ਡਪਵਾਸੀ ਮਹਾਨਾਗਤ੍ਥੇਰੋ ਨਕੁਲਨਗਰਗਾਮੇ ਪਿਣ੍ਡਾਯ ਚਰਿਤ੍ਵਾ ਨਿਕ੍ਖਨ੍ਤੋ ਥੇਰਿਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਭਤ੍ਤੇਨ ਆਪੁਚ੍ਛਿ। ਸਾ 'ਪਤ੍ਤੋ ਮੇ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ ਆਹ। ਥੇਰੋ 'ਇਮਿਨਾਵ ਭੁਞ੍ਜਥਾ'ਤਿ ਸਹ ਪਤ੍ਤੇਨ ਅਦਾਸਿ। ਥੇਰੀ ਭਤ੍ਤਕਿਚ੍ਚਂ ਕਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤਂ ਧੋਵਿਤ੍ਵਾ ਥੇਰਸ੍ਸ ਦਤ੍ਵਾ ਆਹ – 'ਅਜ੍ਜ ਤਾਵ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰੇਨ ਕਿਲਮਿਸ੍ਸਥ, ਇਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਪਨ ਵੋ ਭਿਕ੍ਖਾਚਾਰਪਰਿਤ੍ਤਾਸੋ ਨਾਮ ਨ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਤਾਤਾ'ਤਿ। ਤਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਥੇਰਸ੍ਸ ਊਨਕਹਾਪਣਗ੍ਘਨਕੋ ਪਿਣ੍ਡਪਾਤੋ ਨਾਮ ਨ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਪੁਬ੍ਬੋ। ਅਯਂ 'ਆਮਿਸਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੋ' ਨਾਮ।

ਇਮਂ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਂ ਕਤ੍ਵਾ ਭਿਕ੍ਖੁਨਾ ਸਙ੍ਗਹਪਕ੍ਖੇ ਠਤ੍ਵਾ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ, ਧਮ੍ਮੋ ਵਾਚੇਤਬ੍ਬੋ, ਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਂ ਵਿਨੋਦੇਤਬ੍ਬਂ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਕਿਚ੍ਚਂ ਕਰਣੀਯਂ ਕਾਤਬ੍ਬਂ, ਅਬ੍ਭਾਨਵੁਟ੍ਠਾਨਮਾਨਤ੍ਤਪਰਿਵਾਸਾ ਦਾਤਬ੍ਬਾ। ਪਬ੍ਬਜ੍ਜਾਰਹੋ ਪਬ੍ਬਾਜੇਤਬ੍ਬੋ ਉਪਸਮ੍ਪਦਾਰਹੋ ਉਪਸਮ੍ਪਾਦੇਤਬ੍ਬੋ। ਭਿਕ੍ਖੁਨਿਯਾਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਉਪਸਮ੍ਪਦਂ ਆਕਙ੍ਖਮਾਨਾਯ ਕਮ੍ਮਵਾਚਂ ਕਾਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ। ਅਯਂ 'ਧਮ੍ਮਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੋ' ਨਾਮ।

ਇਮੇਹਿ ਦ੍ਵੀਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰੇਹਿ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਕੋ ਭਿਕ੍ਖੁ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਲਾਭਂ ਉਪ੍ਪਾਦੇਤਿ, ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਥਾਵਰਂ ਕਰੋਤਿ, ਸਭਯਟ੍ਠਾਨੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਜੀਵਿਤਂ ਰਕ੍ਖਤਿ ਚੋਰਨਾਗਰਞ੍ਞੋ ਪਤ੍ਤਗ੍ਗਹਣਹਤ੍ਥੇਨੇਵ ਅਗ੍ਗਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਤ੍ਤੇਨੇਵ ਭਤ੍ਤਂ ਆਕਿਰਨ੍ਤੋ ਥੇਰੋ ਵਿਯ। ਅਲਦ੍ਧਲਾਭੁਪ੍ਪਾਦਨੇ ਪਨ ਇਤੋ ਪਲਾਯਿਤ੍ਵਾ ਪਰਤੀਰਂ ਗਤੇਨ ਮਹਾਨਾਗਰਞ੍ਞਾ ਏਕਸ੍ਸ ਥੇਰਸ੍ਸ ਸਨ੍ਤਿਕੇ ਸਙ੍ਗਹਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਰਜ੍ਜੇ ਪਤਿਟ੍ਠਿਤੇਨ ਸੇਤਮ੍ਬਙ੍ਗਣੇ ਯਾਵਜੀਵਂ ਪਵਤ੍ਤਿਤਂ ਮਹਾਭੇਸਜ੍ਜਦਾਨਵਤ੍ਥੁ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ। ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਲਾਭਥਾਵਰਕਰਣੇ ਦੀਘਭਾਣਕਅਭਯਤ੍ਥੇਰਸ੍ਸ ਹਤ੍ਥਤੋ ਪਟਿਸਨ੍ਥਾਰਂ ਲਭਿਤ੍ਵਾ ਚੇਤਿਯਪਬ੍ਬਤੇ ਚੋਰੇਹਿ ਭਣ੍ਡਕਸ੍ਸ ਅਵਿਲੁਤ੍ਤਭਾਵੇ ਵਤ੍ਥੁ ਕਥੇਤਬ੍ਬਂ।

੧੩੫੨. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਅਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚਕ੍ਖੁਨਾ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ**ਤਿ ਕਾਰਣਵਸੇਨ ਚਕ੍ਖੂਤਿ ਲਦ੍ਧਵੋਹਾਰੇਨ ਰੂਪਦਸ੍ਸਨਸਮਤ੍ਥੇਨ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ। ਪੋਰਾਣਾ ਪਨਾਹੁ – ''ਚਕ੍ਖੁ ਰੂਪਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਚਿਤ੍ਤਕਤ੍ਤਾ; ਚਿਤ੍ਤਂ ਨ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਅਚਕ੍ਖੁਕਤ੍ਤਾ; ਦ੍ਵਾਰਾਰਮ੍ਮਣਸਙ੍ਘਟ੍ਟਨੇਨ ਪਨ ਪਸਾਦਵਤ੍ਥੁਕੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਪਸ੍ਸਤਿ। ਈਦਿਸੀ ਪਨੇਸਾ 'ਧਨੁਨਾ ਵਿਜ੍ਜਤੀ'ਤਿਆਦੀਸੁ ਵਿਯ ਸਸਮ੍ਭਾਰਕਥਾ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣੇਨ ਰੂਪਂ ਦਿਸ੍ਵਾ''ਤਿ ਅਯਮੇਵੇਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥੋਤਿ। **ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ**ਤਿ ਇਤ੍ਥਿਪੁਰਿਸਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਸੁਭਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਕਂ ਵਾ ਕਿਲੇਸਵਤ੍ਥੁਭੂਤਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਸੇਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਦਿਟ੍ਠਮਤ੍ਤੇਯੇਵ ਨ ਸਣ੍ਠਾਤਿ। **ਅਨੁਬਜਞ੍ਜਨਗ੍ਗਾਹੀ**ਤਿ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਅਨੁਬਜਞ੍ਜਨਤੋ ਪਾਕਟਭਾਵਕਰਣਤੋ ਅਨੁਬਜਞ੍ਜਨਨ੍ਤਿ ਲਦ੍ਧਵੋਹਾਰਂ ਹਤ੍ਥਪਾਦਸਿਤਹਸਿਤਕਥਿਤਆਲੋਕਿਤਵਿਲੋਕਿਤਾਦਿਭੇਦਂ ਆਕਾਰਂ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। **ਯਤ੍ਵਾਧਿਕਰਣਮੇਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿਮ੍ਹਿ ਯਂਕਾਰਣਾ ਯਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਸਂਵਰਸ੍ਸ ਹੇਤੁ, ਏਤਂ ਪੁਗ੍ਗਲਂ ਸਤਿਕਵਾਟੇਨ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ ਅਸਂਵੁਤਂ ਅਪਿਹਿਤਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰਂ ਹੁਤ੍ਵਾ ਵਿਹਰਨ੍ਤਂ ਏਤੇ ਅਭਿਜ੍ਝਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਅਨ੍ਵਾਸ੍ਸਵੇਯਜੁਂ ਅਨੁਬਨ੍ਧੇਯਜੁਂ ਅਜ੍ਝੋਤ੍ਥਰੇਯਜੁਂ। **ਤਸ੍ਸ ਸਂਵਰਾਯ ਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤੀ**ਤਿ ਤਸ੍ਸ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਸ੍ਸ ਸਤਿਕਵਾਟੇਨ ਪਿਦਹਨਤ੍ਥਾਯ ਨ ਪਟਿਪਜ੍ਜਤਿ। ਏਵਂਭੂਤੋਯੇਵ ਚ ਨ ਰਕ੍ਖਤਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯਂ, ਨ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰਂ ਆਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸਂਵਰੋ ਵਾ ਅਸਂਵਰੋ ਵਾ ਨਤ੍ਥਿ, ਨ ਹਿ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਸਤਿ ਵਾ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚਂ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਅਪਿਚ ਯਦਾ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਂ ਚਕ੍ਖੁਸ੍ਸ ਆਪਾਥਮਾਗਚ੍ਛਤਿ ਤਦਾ ਭਵਙ੍ਗੇ ਦ੍ਵਿਕ੍ਖਤ੍ਤੁਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਦ੍ਧੇ ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁ ਆਵਜ੍ਜਨਕਿਚ੍ਚਂ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਤੋ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਂ ਦਸ੍ਸਨਕਿਚ੍ਚਂ, ਤਤੋ

ਵਿਪਾਕਮਨੋਧਾਤੁ ਸਮ੍ਪਟਿਚ੍ਛਨਕਿਚ੍ਚੰ, ਤਤੋ ਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਸਨ੍ਤੀਰਣਕਿਚ੍ਚੰ, ਤਤੋ ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਕਿਚ੍ਚੰ ਸਾਧਯਮਾਨਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਦਨਨ੍ਤਰੰ ਜਵਨੰ ਜਵਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਨੇਵ ਭਵਙ੍ਗਸਮਯੇ ਨ ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰਸਮਯੇ ਸੰਵਰੋ ਵਾ ਅਸੰਵਰੋ ਵਾ ਅਤ੍ਥਿ। ਜਵਨਕ੍ਖਣੇ ਪਨ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯੰ ਵਾ ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚੰ ਵਾ ਅਞ੍ਞਾਣੰ ਵਾ ਅਕ੍ਖਨ੍ਤਿ ਵਾ ਕੋਸਜ੍ਜੰ ਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਅਸੰਵਰੋ ਹੋਤਿ।

ਏਵੰ ਹੋਨ੍ਤੋ ਪਨ ਸੋ ‘ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਅਸੰਵਰੋ’ਤਿ ਵੁਚ੍ਚਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਸੰਵਰੇ ਸਤਿ ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਅਗੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਭਵਙ੍ਗਮ੍ਪਿ, ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਿਪਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਯਥਾ ਕਿੰ? ਯਥਾ ਨਗਰੇ ਚਤੂਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਅਸੰਵੁਤੇਸੁ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਨ੍ਤੋਘਰਦ੍ਵਾਰਕੋਟ੍ਠਕਗਬ੍ਭਾਦਯੋ ਸੁਸੰਵੁਤਾ, ਤਥਾਪਿ ਅਨ੍ਤੋਨਗਰੇ ਸਬ੍ਬੰ ਭਣ੍ਡੰ ਅਰਕ੍ਖਿਤੰ ਅਗੋਪਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ। ਨਗਰਦ੍ਵਾਰੇਨ ਹਿ ਪਵਿਸਿਤ੍ਵਾ ਚੋਰਾ ਯਦਿਚ੍ਛਕੰ ਕਰੇਯ੍ਯੁੰ। ਏਵਮੇਵ ਜਵਨੇ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਸੰਵਰੇ ਸਤਿ ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਅਗੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਭਵਙ੍ਗਮ੍ਪਿ, ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਿਪਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨੀਤਿ।

ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍ਵਾਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। **ਯਾ ਇਮੇਸ**ਨ੍ਤਿ ਏਵੰ ਸੰਵਰੰ ਅਨਾਪਜ੍ਜਨ੍ਤਸ੍ਸ ਇਮੇਸੰ ਛਨ੍ਨੰ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਾਨੰ ਯਾ ਅਗੁਤ੍ਤਿ ਯਾ ਅਗੋਪਨਾ ਯੋ ਅਨਾਰਕ੍ਖੋ ਯੋ ਅਸੰਵਰੋ, ਅਥਕਨੰ, ਅਪਿਦਹਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ।

੧੩੫੩. ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਮਿੰ ਸਤ੍ਤਲੋਕੇ ਏਕਚ੍ਚੋ। **ਅਪ੍ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ**ਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਪਞ੍ਞਾਯ ਅਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਅਨੁਪਧਾਰੇਤ੍ਵਾ। **ਅਯੋਨਿਸੋ**ਤਿ ਅਨੁਪਾਯੇਨ। **ਆਹਾਰ**ਨ੍ਤਿ ਅਸਿਤਪੀਤਾਦਿਅਜ੍ਝੋਹਰਣੀਯੰ। **ਆਹਾਰੇਤੀ**ਤਿ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ ਅਜ੍ਝੋਹਰਤਿ। **ਦਵਾਯਾ**ਤਿਆਦਿ ਅਨੁਪਾਯਦਸ੍ਸਨਤ੍ਥੰ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਅਨੁਪਾਯੇਨ ਹਿ ਆਹਾਰੇਨ੍ਤੋ ਦਵਤ੍ਥਾਯ ਮਦਤ੍ਥਾਯ ਮਣ੍ਡਨਤ੍ਥਾਯ ਵਿਭੂਸਨਤ੍ਥਾਯ ਵਾ ਆਹਾਰੇਤਿ, ਨੋ ਇਦਮਤ੍ਥਿਤੰ ਪਟਿਚ੍ਚ। ਯਾ ਤਤ੍ਥ **ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਤਾ**ਤਿ ਯਾ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਯੋਨਿਸੋ ਆਹਾਰਪਰਿਭੋਗੇ ਅਸਨ੍ਤੁਸ੍ਸਨਾ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਭਾਵੋ। **ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ**ਤਿ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਭਾਵੋ, ਪਮਾਣਸਙ੍ਖਾਤਾਯ ਮਤ੍ਤਾਯ ਅਜਾਨਨੰ। **ਅਯੰ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯੰ ਅਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਪਰਿਭੋਗਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਭੋਜਨੇ ਅਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੧੩੫੪. ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇਸੁ ਗੁਤ੍ਤਦ੍ਵਾਰਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਚਕ੍ਖੁਨਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ। **ਨ ਨਿਮਿਤ੍ਤਗ੍ਗਾਹੀ ਹੋਤੀ**ਤਿ ਛਨ੍ਦਰਾਗਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੰ ਨਿਮਿਤ੍ਤੰ ਨ ਗਣ੍ਹਾਤਿ। ਏਵੰ ਸੇਸਪਦਾਨਿਪਿ ਵੁਤ੍ਤਪਟਿਪਕ੍ਖਨਯੇਨੇਵ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਯਥਾ ਚ ਹੇਟ੍ਠਾ ‘ਜਵਨੇ ਦੁਸ੍ਸੀਲ੍ਯਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਤਸ੍ਮਿੰ ਅਸੰਵਰੇ ਸਤਿ, ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਅਗੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਭਵਙ੍ਗਮ੍ਪਿ, ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਿਪਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨੀ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ, ਏਵਮਿਧ ਤਸ੍ਮਿੰ ਸੀਲਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਗੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਭਵਙ੍ਗਮ੍ਪਿ, ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਿਪਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਯਥਾ ਕਿੰ? ਯਥਾ ਨਗਰਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਸੁਸੰਵੁਤੇਸੁ, ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਅਨ੍ਤੋਘਰਾਦਯੋ ਅਸੰਵੁਤਾ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਤਥਾਪਿ ਅਨ੍ਤੋਨਗਰੇ ਸਬ੍ਬੰ ਭਣ੍ਡੰ ਸੁਰਕ੍ਖਿਤੰ ਸੁਗੋਪਿਤਮੇਵ ਹੋਤਿ – ਨਗਰਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਿਹਿਤੇਸੁ ਚੋਰਾਨੰ ਪਵੇਸੋ ਨਤ੍ਥਿ – ਏਵਮੇਵ ਜਵਨੇ ਸੀਲਾਦੀਸੁ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਦ੍ਵਾਰਮ੍ਪਿ ਗੁਤ੍ਤੰ ਹੋਤਿ, ਭਵਙ੍ਗਮ੍ਪਿ, ਆਵਜ੍ਜਨਾਦੀਨਿਪਿ ਵੀਥਿਚਿਤ੍ਤਾਨਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਜਵਨਕ੍ਖਣੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਮਾਨੋਪਿ ‘ਚਕ੍ਖੁਨ੍ਦ੍ਰਿਯੇ ਸੰਵਰੋ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੋ। **ਸੋਤੇਨ ਸਦ੍ਦੰ ਸੁਤ੍**ਵਾਤਿਆਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੧੩੫੫. ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਪਟਿਸਙ੍ਖਾ ਯੋਨਿਸੋ ਆਹਾਰੰ ਆਹਾਰੇਤੀ**ਤਿ ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਪਞ੍ਞਾਯ ਜਾਨਿਤ੍ਵਾ ਉਪਾਯੇਨ ਆਹਾਰੰ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਤਿ। ਇਦਾਨਿ ਤੰ ਉਪਾਯੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਨੇਵ ਦਵਾਯਾ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ।

ਤਤ੍ਥ **‘ਨੇਵ ਦਵਾਯਾ**’ਤਿ ਦਵਤ੍ਥਾਯ ਨ ਆਹਾਰੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਨਟਲਙ੍ਘਕਾਦਯੋ ਦਵਤ੍ਥਾਯ ਆਹਾਰੇਨ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਯਞ੍ਹਿ ਭੋਜਨੰ ਭੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਨਚ੍ਚਗੀਤਕਬ੍ਬਸਿਲੋਕਸਙ੍ਖਾਤੋ ਦਵੋ ਅਤਿਰੇਕਤਰੇਨ ਪਟਿਭਾਤਿ, ਤੰ ਭੋਜਨੰ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਵਿਸਮੇਨ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਆਹਾਰੇਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵੰ ਨ ਆਹਾਰੇਤਿ।

ਨ ਮਦਾਯਾਤਿ ਮਾਨਮਦਪੁਰਿਸਮਦਾਨਂ ਵਡ੍ਢਨਤ੍ਥਾਯ ਨ ਆਹਾਰੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਰਾਜਰਾਜਮਹਾਮਤ੍ਤਾ ਮਦਤ੍ਥਾਯ ਆਹਾਰੇਨ੍ਤਿ ਨਾਮ। ਤੇ ਹਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਾਨਮਦਪੁਰਿਸਮਦਾਨਂ ਵਡ੍ਢਨਤ੍ਥਾਯ ਪਿਣ੍ਡਰਸਭੋਜਨਾਦੀਨਿ ਪਣੀਤਭੋਜਨਾਨਿ ਭੁਞ੍ਜਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਨ ਆਹਾਰੇਤਿ।

ਨ ਮਣ੍ਡਨਾਯਾਤਿ ਸਰੀਰਮਣ੍ਡਨਤ੍ਥਾਯ ਨ ਆਹਾਰੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਰੂਪੂਪਜੀਵਿਨਿਯੋ ਮਾਤੁਗਾਮਾ ਅਨ੍ਤੇਪੁਰਿਕਾਦਯੋ ਚ ਸਪ੍ਪਿਫਾਣਿਤਂ ਨਾਮ ਪਿਵਨ੍ਤਿ, ਤੇ ਹਿ ਸਿਨਿਦ੍ਧਂ ਮੁਦੁਂ ਮਨ੍ਦਂ ਭੋਜਨਂ ਆਹਾਰੇਨ੍ਤਿ ‘ਏਵਂ ਨੋ ਅਙ੍ਗਲਟ੍ਠਿ ਸੁਸਣ੍ਠਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਸਰੀਰੇ ਛਵਿਵਣ੍ਣੋ ਪਸਨ੍ਨੋ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਨ ਆਹਾਰੇਤਿ।

ਨ ਵਿਭੂਸਨਾਯਾਤਿ ਸਰੀਰੇ ਮਂਸਵਿਭੂਸਨਤ੍ਥਾਯ ਨ ਆਹਾਰੇਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਨਿਬ੍ਬੁਦ੍ਧਮਲ੍ਲਮੁਟ੍ਠਿਕਮਲ੍ਲਾਦਯੋ ਸੁਸਿਨਿਦ੍ਧੇਹਿ ਮਚ੍ਛਮਂਸਾਦੀਹਿ ਸਰੀਰਮਂਸਂ ਪੀਣੇਨ੍ਤਿ ‘ਏਵਂ ਨੋ ਮਂਸਂ ਉਸ੍ਸਦਂ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ ਪਹਾਰਸਹਨਤ੍ਥਾਯਾ’ਤਿ। ਅਯਂ ਪਨ ਭਿਕ੍ਖੁ ਏਵਂ ਸਰੀਰੇ ਮਂਸਵਿਭੂਸਨਤ੍ਥਾਯ ਨ ਆਹਾਰੇਤਿ।

ਯਾਵਦੇਵਾਤਿ ਆਹਾਰਾਹਰਣੇ ਪਯੋਜਨਸ੍ਸ ਪਰਿਚ੍ਛੇਦਨਿਯਮਦਸ੍ਸਨਂ। **ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ**ਤਿ ਇਮਸ੍ਸ ਚਤੁਮਹਾਭੂਤਿਕਕਰਜਕਾਯਸ੍ਸ ਠਪਨਤ੍ਥਾਯ ਆਹਾਰੇਤਿ। ਇਦਮਸ੍ਸ ਆਹਾਰਾਹਰਣੇ ਪਯੋਜਨਨ੍ਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਯਾਪਨਾਯਾ**ਤਿ ਜੀਵਿਤਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਯਾਪਨਤ੍ਥਾਯ ਆਹਾਰੇਤਿ। **ਵਿਹਿਂਸੂਪਰਤਿਯਾ**ਤਿ ਵਿਹਿਂਸਾ ਨਾਮ ਅਭੁਤ੍ਤਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਾ ਖੁਦ੍ਦਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਉਪਰਤਿਯਾ ਵੂਪਸਮਨਤ੍ਥਾਯ ਆਹਾਰੇਤਿ। **ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾਨੁਗ੍ਗਹਾਯਾ**ਤਿ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਂ ਨਾਮ ਤਿਸ੍ਸੋ ਸਿਕ੍ਖਾ, ਸਕਲਂ ਸਾਸਨਂ, ਤਸ੍ਸ ਅਨੁਗ੍ਗਣ੍ਹਨਤ੍ਥਾਯ ਆਹਾਰੇਤਿ।

ਇਤੀਤਿ ਉਪਾਯਨਿਦਸ੍ਸਨਂ; ਇਮਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨਾਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। **ਪੁਰਾਣਞ੍ਚ ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਹਙ੍ਖਾਮੀ**ਤਿ ਪੁਰਾਣਵੇਦਨਾ ਨਾਮ ਅਭੁਤ੍ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਵੇਦਨਾ। ਤਂ ਪਟਿਹਨਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਆਹਾਰੇਤਿ। **ਨਵਞ੍ਚ ਵੇਦਨਂ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਾਮੀ**ਤਿ ਨਵਵੇਦਨਾ ਨਾਮ ਅਤਿਭੁਤ੍ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯੇਨ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਵੇਦਨਾ। ਤਂ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਆਹਾਰੇਤਿ। ਅਥ ਵਾ, ‘ਨਵਵੇਦਨਾ’ ਨਾਮ ਭੁਤ੍ਤਪ੍ਪਚ੍ਚਯਾ ਨਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਵੇਦਨਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਯ ਅਨੁਪ੍ਪਜ੍ਜਨਤ੍ਥਮੇਵ ਆਹਾਰੇਤਿ। **ਯਾਤ੍ਰਾ ਚ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਯਾਪਨਾ ਚ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ। **ਅਨਵਜ੍ਜਤਾ ਚਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਤ੍ਥਿ ਸਾਵਜ੍ਜਂ ਅਤ੍ਥਿ ਅਨਵਜ੍ਜਂ। ਤਤ੍ਥ ਅਧਮ੍ਮਿਕਪਰਿਯੇਸਨਾ ਅਧਮ੍ਮਿਕਪਟਿਗ੍ਗਹਣਂ ਅਧਮ੍ਮੇਨ ਪਰਿਭੋਗੋਤਿ ਇਦਂ ‘ਸਾਵਜ੍ਜਂ’ ਨਾਮ। ਧਮ੍ਮੇਨ ਪਰਿਯੇਸਿਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮੇਨ ਪਟਿਗ੍ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤ੍ਵਾ ਪਰਿਭੁਞ੍ਜਨਂ ‘ਅਨਵਜ੍ਜਂ’ ਨਾਮ। ਏਕਚ੍ਚੋ ਅਨਵਜ੍ਜੇਯੇਵ ਸਾਵਜ੍ਜਂ ਕਰੋਤਿ, ‘ਲਦ੍ਧਂ ਮੇ’ਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਪਮਾਣਾਤਿਕ੍ਕਨ੍ਤਂ ਭੁਞ੍ਜਤਿ। ਤਂ ਜੀਰਾਪੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਉਦ੍ਧਂਵਿਰੇਚਨਅਧੋਵਿਰੇਚਨਾਦੀਹਿ ਕਿਲਮਤਿ। ਸਕਲਵਿਹਾਰੇ ਭਿਕ੍ਖੂ ਤਸ੍ਸ ਸਰੀਰਪਟਿਜਗ੍ਗਨਭੇਸਜ੍ਜਪਰਿਯੇਸਨਾਦੀਸੁ ਉਸ੍ਸੁਕ੍ਕਂ ਆਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ। ‘ਕਿਂ ਇਦ’ਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘ਅਸੁਕਸ੍ਸ ਨਾਮ ਉਦਰਂ ਉਦ੍ਧੁਮਾਤ’ਨ੍ਤਿਆਦੀਨਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ‘ਏਸ ਨਿਚ੍ਚਕਾਲਮ੍ਪਿ ਏਵਂਪਕਤਿਕੋਯੇਵ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਚ੍ਛਿਪਮਾਣਂ ਨਾਮ ਨ ਜਾਨਾਤੀ’ਤਿ ਨਿਨ੍ਦਨ੍ਤਿ ਗਰਹਨ੍ਤਿ। ਅਯਂ ਅਨਵਜ੍ਜੇਯੇਵ ਸਾਵਜ੍ਜਂ ਕਰੋਤਿ ਨਾਮ। ਏਵਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ‘ਅਨਵਜ੍ਜਤਾ ਚ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਆਹਾਰੇਤਿ।

ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਚਾਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਅਤ੍ਥਿ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਅਤ੍ਥਿ ਨ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ। ਤਤ੍ਥ ‘ਆਹਰਹਤ੍ਥਕੋ ਅਲਂਸਾਟਕੋ ਤਤ੍ਥਵਟ੍ਟਕੋ ਕਾਕਮਾਸਕੋ ਭੁਤ੍ਤਵਮਿਤਕੋ’ਤਿ ਇਮੇਸਂ ਪਞ੍ਚਨ੍ਨਂ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣਾਨਂ ਭੋਜਨਂ ਨ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਨਾਮ। ਏਤੇਸੁ ਹਿ **‘ਆਹਰਹਤ੍ਥਕੋ’** ਨਾਮ ਬਹੁਂ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਧਮ੍ਮਤਾਯ ਉਟ੍ਠਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ‘ਆਹਰ ਹਤ੍ਥ’ਨ੍ਤਿ ਵਦਤਿ। **‘ਅਲਂਸਾਟਕੋ’** ਨਾਮ ਅਚ੍ਚੁਦ੍ਧੁਮਾਤਕੁਚ੍ਛਿਤਾਯ ਉਟ੍ਠਿਤੋਪਿ ਸਾਟਕਂ ਨਿਵਾਸੇਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। **‘ਤਤ੍ਥਵਟ੍ਟਕੋ’** ਨਾਮ ਉਟ੍ਠਾਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥੇਵ ਪਰਿਵਟ੍ਟਤਿ। **‘ਕਾਕਮਾਸਕੋ’** ਨਾਮ ਯਥਾ ਕਾਕੇਹਿ ਆਮਸਿਤੁਂ ਸਕ੍ਕਾ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਯਾਵ ਮੁਖਦ੍ਵਾਰਾ ਆਹਾਰੇਤਿ। **‘ਭੁਤ੍ਤਵਮਿਤਕੋ’** ਨਾਮ ਮੁਖੇਨ ਸਨ੍ਧਾਰੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤੋ ਤਤ੍ਥੇਵ ਵਮਤਿ। ਏਵਂ ਅਕਤ੍ਵਾ ‘ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਚ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਆਹਾਰੇਤਿ। ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਨਾਮ ਚਤੂਹਿ ਪਞ੍ਚਹਿ ਆਲੋਪੇਹਿ ਊਨੂਦਰਤਾ। ਏਤ੍ਤਕਞ੍ਹਿ ਭੁਞ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਪਾਨੀਯਂ ਪਿਵਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਇਰਿਯਾਪਥਾ ਸੁਖੇਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਤਸ੍ਮਾ ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿ ਏਵਮਾਹ –

‘‘ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਪਞ੍ਚ ਆਲੋਪੇ, ਅਭੁਤ੍ਵਾ ਉਦਕਂ ਪਿਵੇ।
ਅਲਂ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰਾਯ, ਪਹਿਤਤ੍ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ’’ਤਿ॥ (ਥੇਰਗਾ॰ ੯੮੩)।

ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਪਨ ਠਾਨੇ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਸਮੋਧਾਨੇਤਬ੍ਬਾਨਿ। ‘ਨੇਵ ਦਵਾਯਾ’ਤਿਹਿ ਏਕਂ ਅਙ੍ਗਂ, ‘ਨ ਮਦਾਯਾ’ਤਿ ਏਕਂ, ‘ਨ ਮਣ੍ਡਨਾਯਾ’ਤਿ ਏਕਂ, ‘ਨ ਵਿਭੂਸਨਾਯਾ’ਤਿ ਏਕਂ, ‘ਯਾਵਦੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ ਯਾਪਨਾਯਾ’ਤਿ ਏਕਂ, ‘ਵਿਹਿਂਸੂਪਰਤਿਯਾ ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾਨੁਗ੍ਗਹਾਯਾ’ਤਿ ਏਕਂ, ‘ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਞ੍ਚ ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਹਙ੍ਖਾਮਿ ਨਵਞ੍ਚ ਵੇਦਨਂ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਏਕਂ, ‘ਯਾਤ੍ਰਾ ਚ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਏਕਂ ਅਙ੍ਗਂ। ਅਨਵਜ੍ਜਤਾ ਚ ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਚਾਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਭੋਜਨਾਨਿਸਂਸੋ। ਮਹਾਸੀਵਤ੍ਥੇਰੋ ਪਨਾਹ – ਹੇਟ੍ਠਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਅਙ੍ਗਾਨਿ ਪਟਿਕ੍ਖੇਪੋ ਨਾਮ। ਉਪਰਿ ਪਨ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਾਨਿ ਸਮੋਧਾਨੇਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ – ਤਤ੍ਥ ‘ਯਾਵਦੇਵ ਇਮਸ੍ਸ ਕਾਯਸ੍ਸ ਠਿਤਿਯਾ’ਤਿ ਏਕਂ ਅਙ੍ਗਂ, ‘ਯਾਪਨਾਯਾ’ਤਿ ਏਕਂ, ‘ਵਿਹਿਂਸੂਪਰਤਿਯਾਤਿ’ ਏਕਂ, ‘ਬ੍ਰਹ੍ਮਚਰਿਯਾਨੁਗ੍ਗਹਾਯਾ’ਤਿ ਏਕਂ, ‘ਇਤਿ ਪੁਰਾਣਞ੍ਚ ਵੇਦਨਂ ਪਟਿਹਙ੍ਖਾਮੀ’ਤਿ ਏਕਂ, ‘ਨਵਞ੍ਚ ਵੇਦਨਂ ਨ ਉਪ੍ਪਾਦੇਸ੍ਸਾਮੀ’ਤਿ ਏਕਂ, ‘ਯਾਤ੍ਰਾ ਚ ਮੇ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਏਕਂ, ‘ਅਨਵਜ੍ਜਤਾ’ ਚਾਤਿ ਏਕਂ। ਫਾਸੁਵਿਹਾਰੋ ਪਨ ਭੋਜਨਾਨਿਸਂਸੋਤਿ। ਏਵਂ ਅਟ੍ਠਙ੍ਗਸਮਨ੍ਨਾਗਤਂ ਆਹਾਰਂ ਆਹਾਰੇਨ੍ਤੋ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। **ਅਯਂ ਵੁਚ੍ਚਤੀ**ਤਿ ਅਯਂ ਪਰਿਯੇਸਨਪਟਿਗ੍ਗਹਣਪਰਿਭੋਗੇਸੁ ਯੁਤ੍ਤਪ੍ਪਮਾਣਜਾਨਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਿਤਪਰਿਭੋਗੋ ਭੋਜਨੇ ਮਤ੍ਤਞ੍ਞੁਤਾ ਨਾਮ ਵੁਚ੍ਚਤਿ।

੧੩੫੯. ਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਚ੍ਚਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਅਸਤੀ**ਤਿ ਸਤਿਵਿਰਹਿਤਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਖਨ੍ਧਾ। **ਅਨਨੁਸ੍ਸਤਿ ਅਪ੍ਪਟਿਸ੍ਸਤੀ**ਤਿ ਉਪਸਗ੍ਗਵਸੇਨ ਪਦਂ ਵਡ੍ਢਿਤਂ। **ਅਸਰਣਤਾ**ਤਿ ਅਸਰਣਾਕਾਰੋ। **ਅਧਾਰਣਤਾ**ਤਿ ਧਾਰੇਤੁਂ ਅਸਮਤ੍ਥਤਾ। ਤਾਯ ਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਆਧਾਨਪ੍ਪਤ੍ਤੋ ਨਿਧਾਨਕ੍ਖਮੋ ਨ ਹੋਤਿ। ਉਦਕੇ ਅਲਾਬੁਕਟਾਹਂ ਵਿਯ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਪਿਲਵਤੀਤਿ **ਪਿਲਾਪਨਤਾ। ਸਂਮੁਸਨਤਾ**ਤਿ ਨਟ੍ਠਮੁਟ੍ਠਸ੍ਸਤਿਤਾ। ਤਾਯ ਹਿ ਸਮਨ੍ਨਾਗਤੋ ਪੁਗ੍ਗਲੋ ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਭਤ੍ਤੋ ਵਿਯ ਕਾਕੋ, ਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਮਂਸੋ ਵਿਯ ਚ ਸਿਙ੍ਗਾਲੋ ਹੋਤਿ।

੧੩੬੧. ਭਾਵਨਾਬਲਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਕੁਸਲਾਨਂ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿ ਬੋਧਿਪਕ੍ਖਿਯਧਮ੍ਮਾਨਂ **ਆਸੇਵਨਾ**ਤਿ ਆਦਿਸੇਵਨਾ। **ਭਾਵਨਾ**ਤਿ ਵਡ੍ਢਨਾ। **ਬਹੁਲੀਕਮ੍ਮ**ਨ੍ਤਿ ਪੁਨਪ੍ਪੁਨਂ ਕਰਣਂ।

੧੩੬੮. ਸੀਲਵਿਪਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਨਿਦ੍ਦੇਸਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪਤ੍ਤਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾਨਿਦ੍ਦੇਸਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਚ ਦਿਟ੍ਠੁਪਾਦਾਨਨਿਦ੍ਦੇਸਪਟਿਪਕ੍ਖਤੋ। ਸੀਲਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸੋ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾਨਿਦ੍ਦੇਸੇਨ ਸਮਾਨੋ, ਤਤ੍ਥ ਪਨ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਸਮ੍ਪਾਪਕਂ ਪਾਤਿਮੋਕ੍ਖਸਂਵਰਸੀਲਂ ਕਥਿਤਂ, ਇਧ ਵਿਸੁਦ੍ਧਿਪ੍ਪਤ੍ਤਂ ਸੀਲਂ। ਸਤਿ ਚ ਸਮ੍ਪਜਞ੍ਞਞ੍ਚ, ਪਟਿਸਙ੍ਖਾਨਬਲਞ੍ਚ ਭਾਵਨਾਬਲਞ੍ਚ, ਸਮਥੋ ਚ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾ ਚ, ਸਮਥਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ ਪਗ੍ਗਹਨਿਮਿਤ੍ਤਞ੍ਚ, ਪਗ੍ਗਾਹੋ ਚ ਅਵਿਕ੍ਖੇਪੋ ਚ, ਸੀਲਸਮ੍ਪਦਾ ਚ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਦਾ ਚਾਤਿ ਇਮੇਹਿ ਪਨ ਛਹਿ ਦੁਕੇਹਿ ਚਤੁਭੂਮਕਾਪਿ ਲੋਕਿਯਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮਾਵ ਕਥਿਤਾ।

੧੩੭੩. ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ‘ਇਦਂ ਕਮ੍ਮਂ ਸਕਂ, ਇਦਂ ਨੋ ਸਕ’ਨ੍ਤਿ ਜਾਨਨਪਞ੍ਞਾ। ਤਤ੍ਥ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਾ ਕਤਂ ਹੋਤੁ ਪਰੇਨ ਵਾ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਅਕੁਸਲਕਮ੍ਮਂ ਨੋ ਸਕਂ। ਕਸ੍ਮਾ? ਅਤ੍ਥਭਞ੍ਜਨਤੋ ਅਨਤ੍ਥਜਨਨਤੋ ਚ। ਕੁਸਲਕਮ੍ਮਂ ਪਨ ਅਨਤ੍ਥਭਞ੍ਜਨਤੋ ਅਤ੍ਥਜਨਨਤੋ ਚ ‘ਸਕਂ’ ਨਾਮ। ਤਤ੍ਥ ਯਥਾ ਨਾਮ ਸਧਨੋ ਸਭੋਗੋ ਪੁਰਿਸੋ ਅਦ੍ਧਾਨਮਗ੍ਗਂ ਪਟਿਪਜ੍ਜਿਤ੍ਵਾ ਅਨ੍ਤਰਾਮਗ੍ਗੇ ਗਾਮਨਿਗਮਾਦੀਸੁ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤੇ ਸਙ੍ਘੁਟ੍ਠੇ ‘ਅਹਂ ਆਗਨ੍ਤੁਕੋ, ਕਂ ਨੁ ਖੋ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਂ ਕੀਲ਼ੇਯ੍ਯ’ਨ੍ਤਿ ਅਚਿਨ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਯਥਾ ਯਥਾ ਇਚ੍ਛਤਿ ਤੇਨ ਤੇਨ ਨੀਹਾਰੇਨ ਨਕ੍ਖਤ੍ਤਂ ਕੀਲ਼ਨ੍ਤੋ ਸੁਖੇਨ ਕਨ੍ਤਾਰਂ ਅਤਿਕ੍ਕਮਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞ੍ਞਾਣੇ ਠਤ੍ਵਾ ਇਮੇ ਸਤ੍ਤਾ ਬਹੁਂ ਵਟ੍ਟਗਾਮਿਕਮ੍ਮਂ ਆਯੂਹਿਤ੍ਵਾ ਸੁਖੇਨ ਸੁਖਂ ਅਨੁਭਵਨ੍ਤਾ ਅਰਹਤ੍ਤਂ ਪਤ੍ਤਾ ਗਣਨਪਥਂ ਵੀਤਿਵਤ੍ਤਾ। **ਸਚ੍ਚਾਨੁਲੋਮਿਕਞ੍ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਚਤੁਨ੍ਨਂ ਸਚ੍ਚਾਨਂ ਅਨੁਲੋਮਂ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਞਾਣਂ। **ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਞਾਣਂ ਫਲਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣਫਲਞਾਣਾਨਿਯੇਵ।

੧੩੭੪. ‘ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਸੁਦ੍ਧਿ ਖੋ ਪਨਾ’ਤਿਪਦਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯਾ ਪਞ੍ਞਾ ਪਜਾਨਨਾ**ਤਿਆਦੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ ਕਮ੍ਮਸ੍ਸਕਤਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨੇਵ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਞਾਣਾਨਿ ਵਿਭਤ੍ਤਾਨਿ।

੧੩੭੫. '**ਯਥਾਦਿਟ੍ਠਿਸ੍ਸ ਚ ਪਧਾਨ**'ਨ੍ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਯੋ ਚੇਤਸਿਕੋ ਵੀਰਿਯਾਰਮ੍ਭੋ**ਤਿਆਦੀਹਿ ਪਦੇਹਿ ਨਿਦ੍ਦਿਟ੍ਠੰ ਵੀਰਿਯੰ ਪਞ੍ਞਾਗਤਿਕਮੇਵ; ਪਞ੍ਞਾਯ ਹਿ ਲੋਕਿਯਟ੍ਠਾਨੇ ਲੋਕਿਯੰ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਟ੍ਠਾਨੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

੧੩੭੬. ਸੰਵੇਗਦੁਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਜਾਤਿਭਯ**ਨ੍ਤਿ ਜਾਤਿੰ ਭਯਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਠਿਤਞਾਣੰ। ਜਰਾਮਰਣਭਯਾਦੀਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ।

੧੩੭੭. ਅਨੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਨੰ ਪਾਪਕਾਨਨ੍ਤਿਆਦੀਹਿ ਜਾਤਿਆਦੀਨਿ ਭਯਤੋ ਦਿਸ੍ਵਾ ਜਾਤਿਜਰਾਬ੍ਯਾਧਿਮਰਣੇਹਿ ਮੁਚ੍ਚਿਤੁਕਾਮਸ੍ਸ ਉਪਾਯਪਧਾਨੰ ਕਥਿਤੰ। ਪਦਭਾਜਨੀਯਸ੍ਸ ਪਨਤ੍ਥੋ **ਵਿਭਙ੍ਗਟ੍ਠਕਥਾਯੰ** (ਵਿਭ॰ ਅਟ੍ਠ॰ ੩੯੭ ਬੋਜ੍ਝਙ੍ਗਪਬ੍ਬਵਣ੍ਣਨਾ) ਆਵਿਭਵਿਸ੍ਸਤਿ।

੧੩੭੮. '**ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠਿਤਾ ਚ ਕੁਸਲੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੂ**'ਤਿ ਪਦਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਭਿਯ੍ਯੋਕਮ੍ਯਤਾ**ਤਿ ਵਿਸੇਸਕਾਮਤਾ। ਇਧੇਕਚ੍ਚੋ ਹਿ ਆਦਿਤੋਵ ਪਕ੍ਖਿਕਭਤ੍ਤੰ ਵਾ ਸਲਾਕਭਤ੍ਤੰ ਵਾ ਉਪੋਸਥਿਕੰ ਵਾ ਪਾਟਿਪਦਿਕੰ ਵਾ ਦੇਤਿ, ਸੋ ਤੇਨ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਧੁਰਭਤ੍ਤੰ ਸਙ੍ਘਭਤ੍ਤੰ ਵਸ੍ਸਾਵਾਸਿਕੰ ਦੇਤਿ, ਆਵਾਸੰ ਕਾਰੇਤਿ, ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਪਚ੍ਚਯੇ ਦੇਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਸਰਣਾਨਿ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਪਞ੍ਚ ਸੀਲਾਨਿ ਸਮਾਦਿਯਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਅਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਹੁਤ੍ਵਾ ਪਬ੍ਬਜਤਿ। ਪਬ੍ਬਜਿਤ੍ਵਾ ਏਕੰ ਨਿਕਾਯੰ ਦ੍ਵੇ ਨਿਕਾਯੇਤਿ ਤੇਪਿਟਕੰ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ, ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਭਾਵੇਤਿ, ਵਿਪਸ੍ਸਨੰ ਵਡ੍ਢੇਤ੍ਵਾ ਅਰਹਤ੍ਤੰ ਗਣ੍ਹਾਤਿ । ਅਰਹਤ੍ਤੁਪ੍ਪਤ੍ਤਿਤੋ ਪਟ੍ਠਾਯ ਮਹਾਸਨ੍ਤੁਟ੍ਠੋ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਏਵੰ ਯਾਵ ਅਰਹਤ੍ਤਾ ਵਿਸੇਸਕਾਮਤਾ 'ਭਿਯ੍ਯੋਕਮ੍ਯਤਾ' ਨਾਮ।

੧੩੭੯. '**ਅਪ੍ਪਟਿਵਾਨਿਤਾ ਚ ਪਧਾਨਸ੍ਮਿ**'ਨ੍ਤਿ ਪਦਸ੍ਸ ਨਿਦ੍ਦੇਸੇ ਯਸ੍ਮਾ ਪਨੁਸੇਨਾਸਨੇਸੁ ਅਧਿਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨੰ ਭਾਵਨਾਯ ਉਕ੍ਕਣ੍ਠਮਾਨੋ ਪਧਾਨੰ ਪਟਿਵਾਸੇਤਿ ਨਾਮ , ਅਨੁਕ੍ਕਣ੍ਠਮਾਨੋ ਨੋ ਪਟਿਵਾਸੇਤਿ ਨਾਮ, ਤਸ੍ਮਾ ਤੰ ਨਯੰ ਦਸ੍ਸੇਤੁੰ **ਯਾ ਕੁਸਲਾਨੰ ਧਮ੍ਮਾਨ**ਨ੍ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਥ **ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਿਰਿਯਤਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਾਨੰ ਕਰਣੇ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਕਾਰਿਤਾ। **ਸਾਤਚ੍ਚਕਿਰਿਯਤਾ**ਤਿ ਸਤਤਮੇਵ ਕਰਣੰ। **ਅਟ੍ਠਿਤਕਿਰਿਯਤਾ**ਤਿ ਖਣ੍ਡੰ ਅਕਤ੍ਵਾ ਅਟ੍ਠਪੇਤ੍ਵਾ ਕਰਣੰ। **ਅਨੋਲੀਨਵੁਤ੍ਤਿਤਾ**ਤਿ ਅਲੀਨਜੀਵਿਤਾ, ਅਲੀਨਪਵਤ੍ਤਿਤਾ ਵਾ। **ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਛਨ੍ਦਤਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਚ੍ਛਨ੍ਦਸ੍ਸ ਅਨਿਕ੍ਖਿਪਨੰ। **ਅਨਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤਧੁਰਤਾ**ਤਿ ਕੁਸਲਕਰਣੇ ਵੀਰਿਯਧੁਰਸ੍ਸ ਅਨਿਕ੍ਖਿਪਨੰ।

੧੩੮੦. '**ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣੰ ਵਿਜ੍ਜਾ**'ਤਿ ਏਤ੍ਥ **ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸੋ**ਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਿਵੁਤ੍ਥਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਚ ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧਞ੍ਚ। ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਸ੍ਸ ਅਨੁਸ੍ਸਤਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿ। ਤਾਯ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੰ ਞਾਣੰ **ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣੰ**। ਤਯਿਦੰ ਪੁਬ੍ਬੇ ਨਿਵੁਤ੍ਥਕ੍ਖਨ੍ਧਪਟਿਚ੍ਛਾਦਕੰ ਤਮੰ ਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਵਿਜ੍ਜਾ**। ਤੰ ਤਮੰ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਤੇ ਖਨ੍ਧੇ ਵਿਦਿਤੇ ਪਾਕਟੇ ਕਰੋਤੀਤਿ ਵਿਦਿਤਕਰਣਟ੍ਠੇਨਾਪਿ **ਵਿਜ੍ਜਾ**।

ਚੁਤੂਪਪਾਤੇ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਚੁਤਿਯਞ੍ਚ ਉਪਪਾਤੇ ਚ ਞਾਣੰ। ਇਦਮ੍ਪਿ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਚ੍ਛਾਦਕੰ ਤਮੰ ਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ ਵਿਜ੍ਜਾ। ਤੰ ਤਮੰ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਸਤ੍ਤਾਨੰ ਚੁਤਿਪਟਿਸਨ੍ਧਿਯੋ ਵਿਦਿਤਾ ਪਾਕਟਾ ਕਰੋਤੀਤਿ ਵਿਦਿਤਕਰਣਟ੍ਠੇਨਾਪਿ ਵਿਜ੍ਜਾ। **ਆਸਵਾਨੰ ਖਯੇ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸਾਨੰ ਖਯਸਮਯੇ ਞਾਣੰ। ਤਯਿਦੰ ਚਤੁਸਚ੍ਚਚ੍ਛਾਦਕਤਮੰ ਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ **ਵਿਜ੍ਜਾ**। ਤੰ ਤਮੰ ਵਿਜ੍ਝਿਤ੍ਵਾ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਸਚ੍ਚਾਨਿ ਵਿਦਿਤਾਨਿ ਪਾਕਟਾਨਿ ਕਰੋਤੀਤਿ ਵਿਦਿਤਕਰਣਟ੍ਠੇਨਾਪਿ **ਵਿਜ੍ਜਾ**।

੧੩੮੧. '**ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਚ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚਾ**'ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਆਰਮ੍ਮਣੇ ਅਧਿਮੁਚ੍ਚਨਟ੍ਠੇਨ, ਪਚ੍ਚਨੀਕਧਮ੍ਮੇਹਿ ਚ ਸੁਟ੍ਠੁਮੁਤ੍ਤਟ੍ਠੇਨ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ **ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਧਿਮੁਤ੍ਤਿ** ਨਾਮ। ਇਤਰੰ ਪਨ 'ਨਤ੍ਥਿ ਏਤ੍ਥ ਤਣ੍ਹਾਸਙ੍ਖਾਤੰ ਵਾਨੰ', 'ਨਿਗ੍ਗਤੰ ਵਾ ਤਸ੍ਮਾ ਵਾਨਾ'ਤਿ **ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ**। ਤਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਯੋ ਸਯੰ ਵਿਕ੍ਖਮ੍ਭਿਤਕਿਲੇਸੇਹਿ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਨਿਬ੍ਬਾਨੰ ਪਨ ਸਬ੍ਬਕਿਲੇਸੇਹਿ ਅਚ੍ਚਨ੍ਤੰ ਵਿਮੁਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਵਿਮੁਤ੍ਤੀਤਿ।

੧੩੯੨. ਮਗ੍ਗਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਞਾਣਨ੍ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਮਗ੍ਗਞਾਣਾਨਿ। **ਫਲਸਮਙ੍ਗਿਸ੍ਸ ਞਾਣ**ਨ੍ਤਿ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਫਲਞਾਣਾਨਿ। ਤਤ੍ਥ ਪਠਮਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਪਞ੍ਚ ਕਿਲੇਸੇ ਖੇਪੇਨ੍ਤਂ ਨਿਰੋਧੇਨ੍ਤਂ ਵੂਪਸਮੇਨ੍ਤਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਨ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਖਯੇ ਞਾਣਂ ਨਾਮ ਜਾਤਂ। ਦੁਤਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕਿਲੇਸੇ। ਤਥਾ ਤਤਿਯਮਗ੍ਗਞਾਣਂ। ਚਤੁਤ੍ਥਮਗ੍ਗਞਾਣਂ ਪਨ ਅਟ੍ਠ ਕਿਲੇਸੇ ਖੇਪੇਨ੍ਤਂ ਨਿਰੋਧੇਨ੍ਤਂ ਵੂਪਸਮੇਨ੍ਤਂ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭੇਨ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ 'ਖਯੇ ਞਾਣਂ' ਨਾਮ ਜਾਤਂ। ਤਂ ਤਂ ਮਗ੍ਗਫਲਞਾਣਂ ਪਨ ਤੇਸਂ ਤੇਸਂ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਖੀਣਨ੍ਤੇ ਨਿਰੁਦ੍ਧਨ੍ਤੇ ਵੂਪਸਮਨ੍ਤੇ ਪਟਿਪ੍ਪਸ੍ਸਮ੍ਭਨ੍ਤੇ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦਨ੍ਤੇ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੇ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਨ੍ਤਿ ਅਨੁਪ੍ਪਾਦੇ ਞਾਣਂ ਨਾਮ ਜਾਤਨ੍ਤਿ।

ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਅਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

੪. ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡੋ

ਤਿਕਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧੩੮੪. ਇਦਾਨਿ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡਾਨਨ੍ਤਰਂ ਠਪਿਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਸ੍ਸ ਵਣ੍ਣਨਾਕ੍ਕਮੋ ਅਨੁਪ੍ਪਤ੍ਤੋ। ਕਸ੍ਮਾ ਪਨੇਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਂ ਨਾਮ ਜਾਤਨ੍ਤਿ? ਤੇਪਿਟਕਸ੍ਸ ਬੁਦ੍ਧਵਚਨਸ੍ਸ ਅਤ੍ਥਂ ਉਦ੍ਧਰਿਤ੍ਵਾ ਠਪਿਤਤ੍ਤਾ। ਤੀਸੁਪਿ ਹਿ ਪਿਟਕੇਸੁ ਧਮ੍ਮਨ੍ਤਰਂ ਆਗਤਂ ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡੇਨੇਵ ਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਦਿਤ੍ਵਾ ਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਂ ਸੁਵਿਨਿਚ੍ਛਿਤਂ ਨਾਮ ਹੋਤਿ। ਸਕਲੇ ਅਭਿਧਮ੍ਮਪਿਟਕੇ ਨਯਮਗ੍ਗਂ ਮਹਾਪਕਰਣੇ ਪਚ੍ਚੁਦ੍ਧਾਰਂ ਗਣਨਚਾਰਂ ਅਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਨ੍ਤੇਨਾਪਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਤੋਯੇਵ ਸਮਾਨੇਤੁਂ ਵਟ੍ਟਤਿ।

ਕੁਤੋ ਪਭਵਂ ਪਨ ਏਤਨ੍ਤਿ? ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰਪ੍ਪਭਵਂ। ਸਾਰਿਪੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ ਹਿ ਏਕਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਕਸ੍ਸ ਨਿਕ੍ਖੇਪਕਣ੍ਡੇ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਂ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਤੁਂ ਅਸਕ੍ਕੋਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਇਦਂ ਪਨ ਮਹਾਅਟ੍ਠਕਥਾਯਂ ਪਟਿਕ੍ਖਿਪਿਤ੍ਵਾ ਇਦਂ ਵੁਤ੍ਤਂ – ਅਭਿਧਮ੍ਮੋ ਨਾਮ ਨ ਸਾਵਕਵਿਸਯੋ, ਨ ਸਾਵਕਗੋਚਰੋ; ਬੁਦ੍ਧਵਿਸਯੋ ਏਸ, ਬੁਦ੍ਧਗੋਚਰੋ। ਧਮ੍ਮਸੇਨਾਪਤਿ ਪਨ ਸਦ੍ਧਿਵਿਹਾਰਿਕੇਨ ਪੁਚ੍ਛਿਤੋ ਤਂ ਆਦਾਯ ਸਤ੍ਥੁ ਸਨ੍ਤਿਕਂ ਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧਸ੍ਸ ਕਥੇਸਿ। ਸਮ੍ਮਾਸਮ੍ਬੁਦ੍ਧੋ ਤਸ੍ਸ ਭਿਕ੍ਖੁਨੋ ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਂ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ। ਕਥਂ? ਭਗਵਾ ਹਿ ‘ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ’ਤਿ ਪੁਚ੍ਛਿ। ‘ਕੁਸਲਾ ਧਮ੍ਮਾ ਨਾਮ ਕਤਮੇ’ਤਿ ਸਲ੍ਲਕ੍ਖੇਸੀਤਿ ਅਤ੍ਥੋ। ਅਥਸ੍ਸ ਤੁਣ੍ਹੀਭੂਤਸ੍ਸ ‘ਨਨੁ ਯਂ ਮਯਾ ਕਤਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ? ਯਸ੍ਮਿਂ ਸਮਯੇ ਕਾਮਾਵਚਰਂ ਕੁਸਲਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਉਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਹੋਤੀਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਭੂਮਿਭੇਦਤੋ ਕੁਸਲਂ ਦਸ੍ਸਿਤਂ, ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਤਂ ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕੁਸਲਂ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ’ਤਿ ਇਮਿਨਾ ਨਯੇਨ ਕਣ੍ਣਿਕਂ ਕਣ੍ਣਿਕਂ ਘਟਂ ਘਟਂ ਗੋਚ੍ਛਕਂ ਗੋਚ੍ਛਕਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਵਸੇਨ ਕੁਸਲਾਦਿਧਮ੍ਮੇ ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੋ ਕਥੇਤ੍ਵਾ ਅਦਾਸਿ।

ਤਤ੍ਥ **ਚਤੂਸੂ**ਤਿ ਕਾਮਾਵਚਰਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾਸੁ। **ਕੁਸਲ**ਨ੍ਤਿ ਫਸ੍ਸਾਦਿਭੇਦਂ ਕੁਸਲਂ। **ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ**ਤਿ ਇਮੇ ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਤਾਸੁ ਤਾਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਵੁਤ੍ਤਾ ਫਸ੍ਸਾਦਯੋ ਧਮ੍ਮਾ ਕੁਸਲਾ ਨਾਮ।

੧੩੮੫. ਅਕੁਸਲਾਨਂ ਪਨ ਭੂਮਿਵਸੇਨ ਭੇਦਾਭਾਵਤੋ **ਦ੍ਵਾਦਸ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ**ਤਿ ਆਹ। ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਉਪ੍ਪਾਦੋ। ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਉਪ੍ਪਾਦੋ **ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦੋ**। ਦੇਸਨਾਸੀਸਮੇਵ ਚੇਤਂ। ਯਥਾ ਪਨ ‘ਰਾਜਾ ਆਗਤੋ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਅਮਚ੍ਚਾਦੀਨਮ੍ਪਿ ਆਗਮਨਂ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ‘ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ’ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੇ ਤੇਹਿ ਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਿ ਵੁਤ੍ਤਾਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ। ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਗ੍ਗਹਣੇਨ ਸਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਧਮ੍ਮਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਗਹਿਤਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਂ। ਇਤੋ ਪਰਂ **ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਵਿਪਾਕੋ**ਤਿਆਦੀਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਤਿਕਦੁਕਭਾਜਨੀਯਪਦਾਨਂ ਅਤ੍ਥੋ, ਵੇਦਨਾਤ੍ਤਿਕਾਦੀਸੁ ਚ ਸੁਖਾਦੀਨਂ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਤਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਪਾਲ਼ਿਯਤ੍ਥਂ ਵੀਮਂਸਿਤ੍ਵਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਵਿਸੇਸਮਤ੍ਤਮੇਵ ਪਨ ਵਕ੍ਖਾਮ।

੧੪੨੦. ਤਤ੍ਥ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ਤਾਵ **ਸਬ੍ਬੋ ਕਾਮਾਵਚਰਸ੍ਸ ਵਿਪਾਕੋ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ ਚਕ੍ਖੁਪਸਾਦਾਦਯੋ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਨਿਯਮੇਨੇਵ ਇਟ੍ਠਾਨਿਟ੍ਠਾਦਿਭੇਦੇ ਰੂਪਸਦ੍ਦਗਨ੍ਧਰਸਫੋਟ੍ਠਬ੍ਬਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾ ਪਨ ਦ੍ਵੇ ਮਨੋਧਾਤੁਯੋ ਹਦਯਵਤ੍ਥੁਂ ਨਿਸ੍ਸਾਯ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਾਦੀਨਂ ਅਨਨ੍ਤਰਾ ਨਿਯਮਤੋ ਰੂਪਾਦੀਨੇਵ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤੀਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਵਸੇਨ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨਾਤਿ ਨਿਯਮਤੋ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਛ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਦ੍ਵਯਂ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਵਸੇਨ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਨਿਯਮਤੋ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਛ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ਪਰਿਤ੍ਤਂ ਕਮ੍ਮਂ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ, ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਭਵਙ੍ਗਵਸੇਨ, ਪਰਿਯੋਸਾਨੇ ਚੁਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਮ੍ਪਿ ਤਦੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤੀਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਅਟ੍ਠ ਪਨ ਸਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਏਤ੍ਥ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਵਸੇਨ ਚ ਪਰਿਤ੍ਤਧਮ੍ਮੇਯੇਵ

ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਕਿਰਿਯਮਨੋਧਾਤੁ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਛਸੁ ਦ੍ਵਾਰੇਸੁ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤੇਪਿ ਪਰਿਤ੍ਤੇ ਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮੇਯੇਵ ਆਰਬ੍ਭ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਪਹਟ੍ਠਾਕਾਰਂ ਕੁਰੁਮਾਨਾ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਏਵਮਿਮੇ ਪਞ੍ਚਵੀਸਤਿ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਏਕਨ੍ਤੇਨੇਵ **ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ**ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

੧੪੨੧. ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਧਮ੍ਮਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਂ ਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ **ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ**। ਏਵ ਮਗ੍ਗਫਲਧਮ੍ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ**।

ਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕਿਰਿਯਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋਤਿ ਅਟ੍ਠ ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਅਸਕ੍ਕਚ੍ਚਦਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਧਮ੍ਮਸਵਨਾਦੀਸੁ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਅਤਿਪਗੁਣਾਨਂ ਪਠਮਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਕਸਿਣਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਪਞ੍ਞਤ੍ਤਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਅਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਿਟ੍ਠਿਗਤਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਪਞ੍ਚਪਣ੍ਣਾਸਾਯ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮਾਨਂ 'ਸਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤੋ'ਤਿ ਪਰਾਮਸਨਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਤੇਨੇਵਾਕਾਰੇਨ ਸਤ੍ਤਵੀਸਤਿ ਮਹਗ੍ਗਤਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨਕਾਲੇ ਸਿਯਾ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਤੇਯੇਵ ਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਕੇਵਲਂ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਵਸੇਨ, ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਂ ਦੋਮਨਸ੍ਸਵਸੇਨ, ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਸ੍ਸ ਅਨਿਟ੍ਠਙ੍ਗਤਵਸੇਨ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਹਗਤਸ੍ਸ ਵਿਕ੍ਖੇਪਵਸੇਨ ਅਵੂਪਸਮਵਸੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਤੇਸੁ ਪਨ ਏਕਧਮ੍ਮੋਪਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਨ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਾ।

ਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਕਿਰਿਯਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋਤਿ ਅਟ੍ਠ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਸਕ੍ਕਚ੍ਚਦਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਧਮ੍ਮਸਵਨਾਦੀਸੁ ਯਥਾਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇ ਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਗੋਤ੍ਰਭੁਕਾਲੇ ਲੋਕੁਤ੍ਤਰਧਮ੍ਮੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਚ ਨੇਸਂ **ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣਤਾ** ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਯਂ ਪਨੇਤਂ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ ਤਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਚਤੁਤ੍ਥਂ ਆਕਾਸਕਸਿਣਚਤੁਤ੍ਥਂ ਆਲੋਕਕਸਿਣਚਤੁਤ੍ਥਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਚਤੁਤ੍ਥਂ ਆਨਾਪਾਨਚਤੁਤ੍ਥਂ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਚਤੁਤ੍ਥਂ ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਚਤੁਤ੍ਥਂ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ ਯਥਾਕਮ੍ਮੁਪਗਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਂ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਨ੍ਤਿ ਕੁਸਲਤੋਪਿ ਕਿਰਿਯਤੋਪਿ ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧਂ ਹੋਤਿ।

ਤਤ੍ਥ 'ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਚਤੁਤ੍ਥਂ' ਨਾਮ ਅਟ੍ਠਸੁ ਕਸਿਣੇਸੁ ਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨਂ। ਤਞ੍ਹਿ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਪਿ ਪਾਦਕਂ ਹੋਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਮ੍ਪਿ, ਨਿਰੋਧਸ੍ਸਾਪਿ, ਵਟ੍ਟਸ੍ਸਾਪਿ ਪਾਦਕਂ ਹੋਤਿਯੇਵਾਤਿ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। 'ਆਕਾਸਕਸਿਣਆਲੋਕਕਸਿਣਚਤੁਤ੍ਥਾਨਿ' ਪਨ ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯਪਿ ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਮ੍ਪਿ ਵਟ੍ਟਸ੍ਸਾਪਿ ਪਾਦਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਨਿਰੋਧਪਾਦਕਾਨੇਵ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। 'ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਆਨਾਪਾਨਚਤੁਤ੍ਥਾਨਿ' ਵਿਪਸ੍ਸਨਾਯ ਚੇਵ ਵਟ੍ਟਸ੍ਸ ਚ ਪਾਦਕਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਭਿਞ੍ਞਾਨਂ ਪਨ ਨਿਰੋਧਸ੍ਸ ਚ ਪਾਦਕਾਨਿ ਨ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਦਸਵਿਧਮ੍ਪਿ ਕਸਿਣਜ੍ਝਾਨਂ ਕਸਿਣਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਚਤੁਤ੍ਥਂ ਸਤ੍ਤਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ, ਆਨਾਪਾਨਚਤੁਤ੍ਥਂ ਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਵਸੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤੋ **ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ** ਨਾਮ ਹੋਤਿ।

'ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਚਤੁਤ੍ਥਂ' ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਕਥਂ? ਤਞ੍ਹਿ ਯਦਾ ਕਾਯਂ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਕਾਯਂ ਪਰਿਣਾਮੇਤਿ, ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤੇ ਸਮੋਦਹਤਿ, ਸਮਾਰੋਪੇਤਿ, ਤਦਾ ਉਪਯੋਗਲਦ੍ਧਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਰੂਪਕਾਯਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਯਦਾ ਚਿਤ੍ਤਂ ਕਾਯਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਗਨ੍ਤੁਕਾਮੋ ਕਾਯਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਣਾਮੇਤਿ, ਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਕਾਯੇ ਸਮੋਦਹਤਿ, ਸਮਾਰੋਪੇਤਿ, ਤਦਾ ਉਪਯੋਗਲਦ੍ਧਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤੀਤਿ ਕਤ੍ਵਾ ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ।

‘ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਚਤੁਤ੍ਥੰ’ ਸਦ੍ਦੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। ‘ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥੰ’ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਕਥੰ? ਤਞ੍ਹਿ ਪਰੇਸੰ ਕਾਮਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣੰ, ਮਗ੍ਗਫਲਜਾਨਨਕਾਲੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਪੁਥੁਜ੍ਜਨੋ ਸੋਤਾਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਸੋਤਾਪਨ੍ਨੋ ਵਾ ਸਕਦਾਗਾਮਿਸ੍ਸਾਤਿ ਏਵੰ ਯਾਵ ਅਰਹਤੋ ਨੇਤਬ੍ਬੰ। ਅਰਹਾ ਪਨ ਸਬ੍ਬੇਸੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਜਾਨਾਤਿ। ਅਞ੍ਞੋਪਿ ਚ ਉਪਰਿਮੋ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸ੍ਸਾਤਿ ਅਯੰ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ‘ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥੰ’ ਕਾਮਾਵਚਰਕਮ੍ਮਜਾਨਨਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ, ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਕਮ੍ਮਜਾਨਨਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣੰ।

‘ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥੰ’ ਰੂਪਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। ‘ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥੰ’ ਪਰਿਤ੍ਤਮਹਗ੍ਗਤਅਪ੍ਪਮਾਣਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਕਥੰ? ਤਞ੍ਹਿ ਕਾਮਾਵਚਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਰੂਪਾਵਚਰਾਰੂਪਾਵਚਰਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣੰ। ਅਤੀਤੇ ਅਤ੍ਤਨਾ ਵਾ ਪਰੇਹਿ ਵਾ ਭਾਵਿਤਮਗ੍ਗੰ ਸਚ੍ਛਿਕਤਫਲਞ੍ਚ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣੰ। ਅਤੀਤੇ ਬੁਦ੍ਧਾ ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵਯਿੰਸੁ, ਫਲੰ ਸਚ੍ਛਾਕੰਸੁ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿੰਸੂਤਿ ਛਿਨ੍ਨਵਟੁਮਕਾਨੁਸ੍ਸਰਣਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਤੋਪਿ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣੰ। ਅਤੀਤੇ ‘ਵਿਪਸ੍ਸੀ ਨਾਮ ਭਗਵਾ’ ਅਹੋਸਿ । ਤਸ੍ਸ ‘ਬਨ੍ਧੁਮਤੀ ਨਾਮ ਨਗਰੰ ਅਹੋਸਿ, ਬਨ੍ਧੁਮਾ ਨਾਮ ਰਾਜਾ ਪਿਤਾ, ਬਨ੍ਧੁਮਤੀ ਨਾਮ ਮਾਤਾ’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਪਥਵੀਨਿਮਿਤ੍ਤਾਦਿਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ।

‘ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥੰ’ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਤਮ੍ਪਿ ਅਯੰ ਅਨਾਗਤੇ ‘ਕਾਮਾਵਚਰੇ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਜਾਨਨਕਾਲੇ ਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ‘ਰੂਪਾਵਚਰੇ ਵਾ ਅਰੂਪਾਵਚਰੇ ਵਾ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਜਾਨਨਕਾਲੇ ਮਹਗ੍ਗਤਾਰਮ੍ਮਣੰ। ‘ਮਗ੍ਗੰ ਭਾਵੇਸ੍ਸਤਿ ਫਲੰ ਸਚ੍ਛਿਕਰਿਸ੍ਸਤਿ’ ‘ਨਿਬ੍ਬਾਨਧਾਤੁਯਾ ਪਰਿਨਿਬ੍ਬਾਯਿਸ੍ਸਤੀ’ਤਿ ਜਾਨਨਕਾਲੇ ਅਪ੍ਪਮਾਣਾਰਮ੍ਮਣੰ। ਅਨਾਗਤੇ ‘‘ਮੇਤ੍ਤੇਯ੍ਯੋ ਨਾਮ ਭਗਵਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਿਸ੍ਸਤਿ, ਸੁਬ੍ਰਹ੍ਮਾ ਨਾਮਸ੍ਸ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੋ ਪਿਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤਿ, ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਤੀ ਨਾਮ ਬ੍ਰਾਹ੍ਮਣੀ ਮਾਤਾ ਭਵਿਸ੍ਸਤੀ’’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਜਾਨਨਕਾਲੇ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ।

ਅਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥੰ ਪਨ ਆਸਵਾਨੰ ਖਯਚਤੁਤ੍ਥਞ੍ਚ ਪਾਲ਼ਿਯੰ ਆਗਤਟ੍ਠਾਨੇਯੇਵ ਕਥੇਸ੍ਸਾਮਿ। ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਏਤੇਸੰ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਕਿਰਿਯਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਾ। ਤਸ੍ਸਾ ਤੇਸੁ ਵੁਤ੍ਤਨਯੇਨੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਭੇਦੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯੰ ਏਕਨ੍ਤਪਰਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾਵ ਹੋਤਿ। ਰੂਪਾਵਚਰਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਿ ਪਰਿਤ੍ਤਾਦਿਭਾਵੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਧਮ੍ਮੰ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਰੂਪਾਵਚਰਾਨਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ, ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨੰ ਉਗ੍ਘਾਟਿਮਾਕਾਸੇ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨੰ ਵਿਞ੍ਞਾਣਾਪਗਮੇਤਿ।

੧੪੨੯. ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ਆਦਿਮ੍ਹਿ ਵੁਤ੍ਤਾ ਅਟ੍ਠ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਸੇਕ੍ਖਾਸੇਕ੍ਖਾਨੰ ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਮਗ੍ਗਾਨੰ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਮਗ੍ਗੇਨ ਪਨ ਅਸਹਜਾਤਤ੍ਤਾ ਨ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾ, ਅਤ੍ਤਨਾ ਪਟਿਵਿਦ੍ਧਮਗ੍ਗੰ ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵਾ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਆਰਮ੍ਮਣਾਧਿਪਤਿਵਸੇਨ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ, ਅਞ੍ਞਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਕਾਲੇ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿਪਿ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋਤਿਪਿ। ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਅਰਿਯਮਗ੍ਗਾ ਮਗ੍ਗਸਙ੍ਖਾਤਸ੍ਸ ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਸ੍ਸ ਵਾ ਹੇਤੁਨੋ ਅਤ੍ਥਿਤਾਯ ਏਕਨ੍ਤਤੋ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾਵ। ਵੀਰਿਯੰ ਪਨ ਵੀਮੰਸੰ ਵਾ ਜੇਟ੍ਠਕੰ ਕਤ੍ਵਾ ਮਗ੍ਗਭਾਵਨਾਕਾਲੇ ਸਹਜਾਤਾਧਿਪਤਿਨਾ ਸਿਯਾ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋ, ਛਨ੍ਦਚਿਤ੍ਤਾਨੰ ਅਞ੍ਞਤਰਜੇਟ੍ਠਕਕਾਲੇ ਸਿਯਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿਨੋਤਿ।

ਦ੍ਵਾਦਸਵਿਧੇ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਚਤੁਤ੍ਥਾਦੀਨਿ ਨਵ ਝਾਨਾਨਿ ਨੇਵ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਨ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾਨਿ ਨ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਨਿ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਚਤੁਤ੍ਥਾਨਿ ਪਨ ਅਰਿਯਾਨੰ ਮਗ੍ਗਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨਕਾਲੇ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਮਗ੍ਗੇਨ ਪਨ ਅਸਹਜਾਤਤ੍ਤਾ ਨ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾਨਿ, ਮਗ੍ਗੰ ਗਰੁੰ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਨ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤੀਨਿ। ਕਸ੍ਮਾ

ਪਨੇਤਾਨਿ ਨ ਮਗ੍ਗਂ ਗਰੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਹਗ੍ਗਤਤਾਯ। ਯਥਾ ਹਿ ਰਾਜਾਨਂ ਸਬ੍ਬੋ ਲੋਕੋ ਗਰੁਂ ਕਰੋਤਿ, ਮਾਤਾਪਿਤਰੋ ਪਨ ਨ ਕਰੋਨ੍ਤਿ। ਨ ਹਿ ਤੇ ਰਾਜਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ ਆਸਨਾ ਵੁਟ੍ਠਹਨ੍ਤਿ, ਨ ਅਞ੍ਜਲਿਕਮ੍ਮਾਦੀਨਿ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਦਹਰਕਾਲੇ ਵੋਹਰਿਤਨਯੇਨੇਵ ਵੋਹਰਨ੍ਤਿ। ਏਵਮੇਤਾਨਿਪਿ ਅਤ੍ਤਨੋ ਮਹਗ੍ਗਤਤਾਯ ਨ ਮਗ੍ਗਂ ਗਰੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ।

ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਪਿ ਅਰਿਯਾਨਂ ਮਗ੍ਗਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਕਾਲੇ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਪੁਰੇਚਾਰਿਕਤ੍ਤਾ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਤਿ, ਮਗ੍ਗੇਨ ਅਸਹਜਾਤਤ੍ਤਾ ਪਨ ਨ ਮਗ੍ਗਹੇਤੁਕਾ, ਮਗ੍ਗਂ ਗਰੁਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਨ ਮਗ੍ਗਾਧਿਪਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ ਗਰੁਂ ਨ ਕਰੋਤੀਤਿ? ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਹੇਤੁਕਤਾਯ ਹੀਨਤਾਯ ਜਲ਼ਤਾਯ। ਯਥਾ ਹਿ ਰਾਜਾਨਂ ਸਬ੍ਬੋ ਲੋਕੋ ਗਰੁਂ ਕਰੋਤਿ, ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਰਿਜਨਾ ਪਨ ਖੁਜ੍ਜਵਾਮਨਕਚੇਟਕਾਦਯੋ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਞ੍ਞਾਣਤਾਯ ਪਣ੍ਡਿਤਮਨੁਸ੍ਸਾ ਵਿਯ ਨਾਤਿਗਰੁਂ ਕਰੋਨ੍ਤਿ, ਏਵਮੇਵ ਇਦਮ੍ਪਿ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਹੇਤੁਕਤਾਯ ਹੀਨਤਾਯ ਜਲ਼ਤਾਯ ਮਗ੍ਗਂ ਗਰੁਂ ਨ ਕਰੋਤਿ।

ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤਕੁਸਲਾਦੀਨਿ ਞਾਣਾਭਾਵੇਨ ਚੇਵ ਲੋਕਿਯਧਮ੍ਮਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਚ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਾਦਿਭਾਵਂ ਨ ਲਭਨ੍ਤਿ, ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨੀਤਿ।

੧੪੩੨. ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ତਿਕੇ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਧਮ੍ਮਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਅਤੀਤਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤਾ ਏਕਨ੍ਤੇਨ **ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਵ।**

੧੪੩੩. **ਨਿਯੋਗਾ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨਤ੍ਥੀ**ਤਿ ਨਿਯਮੇਨ ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਨਨੁ ਚ ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਮ੍ਪਿ ਅਨਾਗਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ? ਨੋ ਨ ਪਵਤ੍ਤਤਿ। ਪਾਟਿਯੇਕ੍ਕਂ ਪਨ ਏਤਂ ਏਕਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇਨ ਸਙ੍ਗਹਿਤਤ੍ਤਾ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਮਹਗ੍ਗਤਚਿਤ੍ਤੇਹਿ ਮਿਸ੍ਸਕਂ ਹੋਤਿ। ਤੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ 'ਨਿਯੋਗਾ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ਨਤ੍ਥੀ'ਤਿ।

੧੪੩੪. ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ , ਤਿਸ੍ਸੋ ਮਨੋਧਾਤੁਯੋ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ **ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ** ਨਾਮ। **ਦਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠ ਤਾਵ ਸਹੇਤੁਕਾ ਦੇਵਮਨੁਸ੍ਸਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਕਾਲੇ ਕਮ੍ਮਂ ਵਾ ਕਮ੍ਮਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਵਾ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਕਾਲੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਗਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਂ ਪਨ ਆਰਬ੍ਭ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਗ੍ਗਹਣਕਾਲੇ ਤਤੋ ਪਰਂ ਭਵਙ੍ਗਕਾਲੇ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਤਥਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਪਨ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਜਵਨਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਗਹੇਤ੍ਵਾ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ। 'ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਯ'ਮ੍ਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਸਾ ਮਨੁਸ੍ਸੇਸੁ ਜਚ੍ਚਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿ ਹੋਤਿ। ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਚ ਸਨ੍ਤੀਰਣਵਸੇਨਾਪਿ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। 'ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ' ਪਨ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਵਸੇਨ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਚ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਤਿ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਸਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਾ ਵਿਯ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

'ਅਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ' ਪਨ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਾਯ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਾਯ ਸਮਾਨਗਤਿਕਾ ਏਵ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਸਾ ਆਪਾਯਿਕਾਨਂ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਤੀਤਿ ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ। 'ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ' ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਪਹਟ੍ਠਾਕਾਰਂ ਕੁਰੁਮਾਨਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਤਿ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦੇ ਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਤਿ।

ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਨ੍ਤਿਆਦੀਸੁ ਕੁਸਲਤੋ ਤਾਵ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ। ਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਂ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਾਨਿ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨਿ ਸਮ੍ਮਸਨ੍ਤਾਨਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਾਨਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇ

ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ । ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤੇਹਿ ਮਗ੍ਗਫਲਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਾ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਯਮੇਵੇਤ੍ਥ ਵਿਸੇਸੋ।

ਅਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦਾਨਂ ਖਨ੍ਧਧਾਤੁਆਯਤਨਾਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਪਰਾਮਾਸਕਾਲੇ ਅਤੀਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਅਸ੍ਸਾਦੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤਸ੍ਸ 'ਸਤ੍ਤੋ ਸਤ੍ਤੋ'ਤਿ ਪਰਾਮਸਿਤ੍ਵਾ ਗਣ੍ਹਨ੍ਤਸ੍ਸ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤੇਹਿ ਪਰਾਮਾਸਗ੍ਗਹਣਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਦ੍ਵੇ ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਤੀਤਾਦਿਭੇਦੇ ਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਤਾਨਂ ਅਤੀਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਤਾਨਂ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਤੇਸੁ ਏਵ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਅਨਿਟ੍ਠਙ੍ਗਤਭਾਵੇਨ ਚੇਵ ਉਦ੍ਧਤਭਾਵੇਨ ਚ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਕਿਰਿਯਤੋ ਅਟ੍ਠ ਸਹੇਤੁਕਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਗਤਿਕਾ ਏਵ। ਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਵ । ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਞ੍ਚੇਵ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਞ੍ਚ ਜਵਨਾਨਂ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਕਾਲੇ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾ।

ਯਥਾਵੁਤ੍ਤੁਪ੍ਪਭੇਦੇ ਰੂਪਾਵਚਰਜ੍ਝਾਨੇ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਚਤੁਕ੍ਕਂ ਆਕਾਸਕਸਿਣਚਤੁਕ੍ਕਂ ਆਲੋਕਕਸਿਣਚਤੁਕ੍ਕਂ ਬ੍ਰਹ੍ਮਵਿਹਾਰਚਤੁਕ੍ਕਂ ਆਨਾਪਾਨਚਤੁਕ੍ਕਨ੍ਤਿ ਇਮਾਨਿ ਪਞ੍ਚ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵ। 'ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਚਤੁਕ੍ਕਂ' ਕਾਯਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ ਪਰਿਣਾਮੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤੀਤਪਾਦਕਜ੍ਝਾਨਚਿਤ੍ਤਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਨਤੋ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਮਹਾਧਾਤੁਨਿਧਾਨੇ ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰਾਦੀਨਂ ਵਿਯ ਅਨਾਗਤਂ ਅਧਿਟ੍ਠਹਨ੍ਤਾਨਂ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। **ਮਹਾਕਸ੍ਸਪਤ੍ਥੇਰੋ** ਕਿਰ ਮਹਾਧਾਤੁਨਿਧਾਨਂ ਕਰੋਨ੍ਤੋ ਅਨਾਗਤੇ ਅਟ੍ਠਾਰਸਵਸ੍ਸਾਧਿਕਾਨਿ ਦ੍ਵੇ ਵਸ੍ਸਸਤਾਨਿ ਇਮੇ ਗਨ੍ਧਾ ਮਾ ਸੁਸ੍ਸਿਂਸੁ, ਪੁਪ੍ਫਾਨਿ ਮਾ ਮਿਲਾਯਿਂਸੁ, ਦੀਪਾ ਮਾ ਨਿਬ੍ਬਾਯਿਂਸੂਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਹਿ। ਸਬ੍ਬਂ ਤਥੇਵ ਅਹੋਸਿ। **ਅਸ੍ਸਗੁਤ੍ਤਤ੍ਥੇਰੋ** ਵਤ੍ਤਨਿਯਸੇਨਾਸਨੇ ਭਿਕ੍ਖੁਸਙ੍ਘਂ ਸੁਕ੍ਖਭਤ੍ਤਂ ਭੁਞ੍ਜਮਾਨਂ ਦਿਸ੍ਵਾ 'ਉਦਕਸੋਣ੍ਡਿ ਦਿਵਸੇ ਦਿਵਸੇ, ਪੁਰੇਭਤ੍ਤਂ ਦਧਿਰਸਾ ਹੋਤੂ'ਤਿ ਅਧਿਟ੍ਠਹਿ। ਪੁਰੇਭਤ੍ਤਂ ਗਹਿਤਂ ਦਧਿਰਸਂ ਹੋਤਿ ਪਚ੍ਛਾਭਤ੍ਤੇ ਪਾਕਤਿਕਮੇਵ। ਕਾਯਂ ਪਨ ਚਿਤ੍ਤਸਨ੍ਨਿਸ੍ਸਿਤਂ ਕਤ੍ਵਾ ਅਦਿਸ੍ਸਮਾਨੇਨ ਕਾਯੇਨ ਗਮਨਕਾਲੇ, ਅਞ੍ਞਸ੍ਸ ਵਾ ਪਾਟਿਹਾਰਿਯਸ੍ਸ ਕਰਣਕਾਲੇ, ਕਾਯਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ।

'ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਚਤੁਕ੍ਕਂ' ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਸਦ੍ਦਮੇਵ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਂ ਅਤੀਤੇ ਸਤ੍ਤਦਿਵਸਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਅਨਾਗਤੇ ਸਤ੍ਤਦਿਵਸਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਪਰੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਂ ਜਾਨਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਞ੍ਚ ਹੋਤਿ। ਸਤ੍ਤਦਿਵਸਾਤਿਕ੍ਕਮੇ ਪਨ ਤਂ ਜਾਨਿਤੁਂ ਨ ਸਕ੍ਕੋਤਿ। ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਂਸਞਾਣਾਨਞ੍ਹਿ ਏਸ ਵਿਸਯੋ। ਨ ਏਤਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਜਾਨਨਕਾਲੇ ਪਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ।

ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਨਾਮੇਤਂ ਤਿਵਿਧਂ – ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ। ਤਤ੍ਥ ਉਪ੍ਪਾਦਟ੍ਠਿਤਿਭਙ੍ਗਪ੍ਪਤ੍ਤਂ **'ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ'**। ਏਕਦ੍ਵਿਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਂ **'ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਂ'**। ਤਤ੍ਥ ਅਨ੍ਧਕਾਰੇ ਨਿਸੀਦਿਤ੍ਵਾ ਆਲੋਕਟ੍ਠਾਨਂ ਗਤਸ੍ਸ ਨ ਤਾਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ; ਯਾਵ ਪਨ ਤਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ, ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਏਕਦ੍ਵਿਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਆਲੋਕਟ੍ਠਾਨੇ ਵਿਚਰਿਤ੍ਵਾ ਓਵਰਕਂ ਪਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸਾਪਿ ਨ ਤਾਵ ਸਹਸਾ ਰੂਪਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ; ਯਾਵ ਤਂ ਪਾਕਟਂ ਹੋਤਿ, ਏਤ੍ਥਨ੍ਤਰੇ ਏਕਦ੍ਵਿਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਦੂਰੇ ਠਤ੍ਵਾ ਪਨ ਰਜਕਾਨਂ ਹਤ੍ਥਵਿਕਾਰਂ ਘਣ੍ਡਿਭੇਰੀਆਦਿਆਕੋਟਨਵਿਕਾਰਞ੍ਚ ਦਿਸ੍ਵਾਪਿ ਨ ਤਾਵ ਸਦ੍ਦਂ ਸੁਣਾਤਿ; ਯਾਵ ਪਨ ਤਂ ਸੁਣਾਤਿ, ਏਤਸ੍ਮਿਮ੍ਪਿ ਅਨ੍ਤਰੇ ਏਕਦ੍ਵਿਸਨ੍ਤਤਿਵਾਰਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਵਂ ਤਾਵ ਮਜ੍ਝਿਮਭਾਣਕਾ। ਸਂਯੁਤ੍ਤਭਾਣਕਾ ਪਨ 'ਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿ ਅਰੂਪਸਨ੍ਤਤੀ'ਤਿ ਦ੍ਵੇ ਸਨ੍ਤਤਿਯੋ ਵਤ੍ਵਾ, 'ਉਦਕਂ ਅਕ੍ਕਮਿਤ੍ਵਾ ਗਤਸ੍ਸ ਯਾਵ ਤੀਰੇ ਅਕ੍ਕਨ੍ਤਉਦਕਲੇਖਾ ਨ ਵਿਪ੍ਪਸੀਦਤਿ, ਅਦ੍ਧਾਨਤੋ ਆਗਤਸ੍ਸ ਯਾਵ ਕਾਯੇ ਉਸੁਮਭਾਵੋ ਨ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ, ਆਤਪਾ ਆਗਨ੍ਤ੍ਵਾ ਗਬ੍ਭਂ ਪਵਿਟ੍ਠਸ੍ਸ ਯਾਵ ਅਨ੍ਧਕਾਰਭਾਵੋ ਨ ਵਿਗਚ੍ਛਤਿ, ਅਨ੍ਤੋਗਬ੍ਭੇ ਕਮ੍ਮਟ੍ਠਾਨਂ ਮਨਸਿਕਰਿਤ੍ਵਾ ਦਿਵਾ ਵਾਤਪਾਨਂ ਵਿਵਰਿਤ੍ਵਾ ਓਲੋਕੇਨ੍ਤਸ੍ਸ ਯਾਵ

ਅਕ੍ਖੀਨੰ ਫਨ੍ਦਨਭਾਵੋ ਨ ਵੂਪਸਮ੍ਮਤਿ, ਅਯੰ ਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿ ਨਾਮ; ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਜਵਨਵਾਰਾ ਅਰੂਪਸਨ੍ਤਤਿ ਨਾਮਾ’ਤਿ ਵਤ੍ਵਾ ‘ਤਦੁਭਯਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨਾਮਾ’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ।

ਏਕਭਵਪਰਿਚ੍ਛਿਨ੍ਨੰ ਪਨ **ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ** ਨਾਮ। ਯੰ ਸਨ੍ਧਾਯ **ਭਦ੍ਦੇਕਰਤ੍ਤਸੁਤ੍ਤੇ** ‘‘ਯੋ ਚਾਵੁਸੋ, ਮਨੋ ਯੇ ਚ ਧਮ੍ਮਾ ਉਭਯਮੇਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ। ਤਸ੍ਮਿੰ ਚੇ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇ ਛਨ੍ਦਰਾਗਪਟਿਬਦ੍ਧੰ ਹੋਤਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣੰ, ਛਨ੍ਦਰਾਗਪਟਿਬਦ੍ਧਤ੍ਤਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਸ੍ਸ ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਤਿ, ਤਦਭਿਨਨ੍ਦਨ੍ਤੋ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸੰਹੀਰਤੀ’’ਤਿ (ਮ॰ ਨਿ॰ ੩.੨੮੪) ਵੁਤ੍ਤੰ। ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਆਗਤੰ। ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਸੁਤ੍ਤੇ।

ਤਤ੍ਥ ਕੇਚਿ ‘ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਚਿਤ੍ਤੰ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀ’ਤਿ ਵਦਨ੍ਤਿ। ਕਿਂਕਾਰਣਾ? ਯਸ੍ਮਾ ਇਦ੍ਧਿਮਸ੍ਸ ਚ ਪਰਸ੍ਸ ਚ ਏਕਕ੍ਖਣੇ ਚਿਤ੍ਤੰ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ। ਇਦਞ੍ਚ ਨੇਸੰ ਓਪਮ੍ਮੰ – ਯਥਾ ਆਕਾਸੇ ਖਿਤ੍ਤੇ ਪੁਪ੍ਫਮੁਟ੍ਠਿਮ੍ਹਿ ਅਵਸ੍ਸੰ ਏਕੰ ਪੁਪ੍ਫੰ ਏਕਸ੍ਸ ਵਣ੍ਟੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ ਵਣ੍ਟੇਨ ਵਣ੍ਟੰ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤਿ, ਏਵਂ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਜਾਨਿਸ੍ਸਾਮੀਤਿ ਰਾਸਿਵਸੇਨ ਮਹਾਜਨਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੇ ਆਵਜ੍ਜਿਤੇ ਅਵਸ੍ਸੰ ਏਕਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਏਕੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਉਪ੍ਪਾਦਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਠਿਤਿਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਭਙ੍ਗਕ੍ਖਣੇ ਵਾ ਪਟਿਵਿਜ੍ਝਤੀਤਿ। ਤੰ ਪਨ ਵਸ੍ਸਸਤਮ੍ਪਿ ਵਸ੍ਸਸਹਸ੍ਸਮ੍ਪਿ ਆਵਜ੍ਜਨ੍ਤੋ ਯੇਨ ਚਿਤ੍ਤੇਨ ਆਵਜ੍ਜੇਤਿ, ਯੇਨ ਚ ਜਾਨਾਤਿ ਤੇਸੰ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨੰ ਸਹਟ੍ਠਾਨਾਭਾਵਤੋ ਆਵਜ੍ਜਨਜਵਨਾਨਞ੍ਚ ਅਨਿਟ੍ਠੇ ਠਾਨੇ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਪ੍ਪਤ੍ਤਿਦੋਸਤੋ ਅਯੁਤ੍ਤਨ੍ਤਿ ਅਟ੍ਠਕਥਾਸੁ ਪਟਿਕ੍ਖਿਤ੍ਤੰ। ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਨ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਞ੍ਚ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤੀਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

ਤਤ੍ਥ ਯੰ ਵਤ੍ਤਮਾਨਜਵਨਵੀਥਿਤੋ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਵਸੇਨ ਦ੍ਵਿਤਿਜਵਨਵੀਥਿਪਰਿਮਾਣਕਾਲੇ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ, ਤੰ ਸਬ੍ਬਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਨਾਮ। ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਪਨ ਜਵਨਵਾਰੇਨ ਦੀਪੇਤਬ੍ਬਨ੍ਤਿ ਯੰ ਅਟ੍ਠਕਥਾਯੰ ਵੁਤ੍ਤੰ ਤੰ ਸੁਵੁਤ੍ਤੰ। ਤਤ੍ਰਾਯੰ ਦੀਪਨਾ – ਇਦ੍ਧਿਮਾ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਜਾਨਿਤੁਕਾਮੋ ਆਵਜ੍ਜੇਤਿ। ਆਵਜ੍ਜਨੰ ਖਣਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਕਤ੍ਵਾ ਤੇਨੇਵ ਸਹ ਨਿਰੁਜ੍ਝਤਿ। ਤਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਪਞ੍ਚ ਜਵਨਾਨਿ ਯੇਸੰ ਪਚ੍ਛਿਮੰ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤੰ, ਸੇਸਾਨਿ ਕਾਮਾਵਚਰਾਨਿ। ਤੇਸੰ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਤਦੇਵ ਨਿਰੁਦ੍ਧੰ ਚਿਤ੍ਤਮਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਨ ਚ ਤਾਨਿ ਨਾਨਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ। ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤੇਪਿ ਚ ਇਦ੍ਧਿਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਪਰਸ੍ਸ ਚਿਤ੍ਤੰ ਪਜਾਨਾਤਿ, ਨ ਇਤਰਾਨਿ; ਯਥਾ ਚਕ੍ਖੁਦ੍ਵਾਰੇ ਚਕ੍ਖੁਵਿਞ੍ਞਾਣਮੇਵ ਰੂਪੰ ਪਸ੍ਸਤਿ, ਨ ਇਤਰਾਨੀਤਿ। ਇਤਿ ਇਦੰ ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚੇਵ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਸ੍ਸ ਚ ਵਸੇਨ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਤਿ। ਯਸ੍ਮਾ ਵਾ ਸਨ੍ਤਤਿਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਯੇਵ ਪਤਤਿ, ਤਸ੍ਮਾ ਅਦ੍ਧਾਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਵਸੇਨੇਤੰ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੰ।

‘ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕੰ’ ਨਾਮਗੋਤ੍ਤਾਨੁਸ੍ਸਰਣੇ ਨਿਬ੍ਬਾਨਨਿਮਿਤ੍ਤਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇ ਚ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣੰ, ਸੇਸਕਾਲੇ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਮ੍ਪਿ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਾਨਿਪਿ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ ਹੋਨ੍ਤਿ, ਅਥ ਖੋ ਤੇਸੰ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਸ੍ਸ ਅਤੀਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾ ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧਞ੍ਚ ਕਿਞ੍ਚਿ ਅਨਾਰਮ੍ਮਣੰ ਨਾਮ ਨਤ੍ਥਿ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਤੀਤਕ੍ਖਨ੍ਧਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸਮਗਤਿਕੰ ਹੋਤਿ। ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਸਤ੍ਤਦਿਵਸਬ੍ਭਨ੍ਤਰਾਤੀਤੰ ਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣੰ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਞ੍ਞੰ ਖਨ੍ਧੰ ਵਾ ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧੰ ਵਾ ਨ ਜਾਨਾਤਿ, ਮਗ੍ਗਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਪਨ ਪਰਿਯਾਯਤੋ ਮਗ੍ਗਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤੰ। ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਚ ਅਤੀਤਚੇਤਨਾਮਤ੍ਤਮੇਵਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ। ਅਯੰ ਵਿਸੇਸੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਅਯਮੇਤ੍ਥ ਅਟ੍ਠਕਥਾਨਯੋ। ਯਸ੍ਮਾ ਪਨ ‘‘ਕੁਸਲਾ ਖਨ੍ਧਾ ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਞਾਣਸ੍ਸ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਸ੍ਸ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਾਨੁਸ੍ਸਤਿਞਾਣਸ੍ਸ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤੰਸਞਾਣਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਪਚ੍ਚਯੇਨ ਪਚ੍ਚਯੋ’’ਤਿ (ਪਟ੍ਠਾ॰ ੧.੧.੪੦੪) **ਪਟ੍ਠਾਨੇ** ਵੁਤ੍ਤੰ, ਤਸ੍ਮਾ ਚਤ੍ਤਾਰੋਪਿ ਖਨ੍ਧਾ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਾਨੰ ਆਰਮ੍ਮਣੰ ਹੋਨ੍ਤਿ। ਤਤ੍ਰਾਪਿ ਯਥਾਕਮ੍ਮੂਪਗਞਾਣਸ੍ਸ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾ ਏਵਾਤਿ।

‘ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਞ੍ਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਂ’ ਵਿਜ੍ਜਮਾਨਵਣ੍ਣਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਂ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। ਤਞ੍ਹਿ ਅਨਾਗਤਕ੍ਖਨ੍ਧਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਞਾਣਂ ਵਿਯ ਸਬ੍ਬਞ੍ਞੁਤਞ੍ਞਾਣਸਮਗਤਿਕਂ ਹੋਤਿ। ਤਤ੍ਥ ਕਿਞ੍ਚਾਪਿ ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਮ੍ਪਿ ਅਨਾਗਤਾਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਤਂ ਪਨ ਸਤ੍ਤਦਿਵਸਬ੍ਭਨ੍ਤਰੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਚਿਤ੍ਤਮੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਕਰੋਤਿ। ਇਦਂ ਅਨਾਗਤੇ ਕਪ੍ਪਸਤਸਹਸ੍ਸੇ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨਕਚਿਤ੍ਤਮ੍ਪਿ ਖਨ੍ਧੇਪਿ ਖਨ੍ਧਪਟਿਬਦ੍ਧਮ੍ਪਿ। ਰੂਪਾਵਚਰਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਿ ਅਤੀਤਾਨਾਗਤਪਚ੍ਚੁਪ੍ਪਨ੍ਨੇਸੁ ਏਕਧਮ੍ਮਮ੍ਪਿ ਆਰਬ੍ਭ ਅਪ੍ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਏਕਨ੍ਤਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵਾਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ।

੧੪੩੫. ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਤ੍ਤਿਕੇ **ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਰੂਪਞ੍ਚ ਨਿਬ੍ਬਾਨਞ੍ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾ**ਤਿ ਇਦਂ ਯਥਾ ਇਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਂ ਪਰਪੁਗ੍ਗਲਸਨ੍ਤਾਨੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਤਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਮ੍ਪਿ ਤਸ੍ਸ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਤ੍ਤਾ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਹੋਤਿ, ਏਵਂ ਨ ਕੇਨਚਿ ਪਰਿਯਾਯੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਹੋਤੀਤਿ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਪਰਿਯਾਯਸ੍ਸ ਅਭਾਵੇਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਨ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਅਸਮ੍ਭਵਮਤ੍ਤਂ ਸਨ੍ਧਾਯ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ। ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਧਮ੍ਮਾਪਗਮਮਤ੍ਤਤੋਵ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਭਾਵਮ੍ਪਿ ਬਹਿਦ੍ਧਾਭਾਵਮ੍ਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਭਾਵਮ੍ਪਿ ਅਨਨੁਜਾਨਿਤ੍ਵਾ **ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿਪੀ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ।

ਤਤ੍ਥ ਨ ਕੇਵਲਂ ਤਦੇਵ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਤਸ੍ਸ ਪਨ ਆਵਜ੍ਜਨਮ੍ਪਿ, ਉਪਚਾਰਚਿਤ੍ਤਾਨਿਪਿ, ਤਸ੍ਸਾਰਮ੍ਮਣਸ੍ਸ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਚਿਤ੍ਤਾਨਿਪਿ, ਤਸ੍ਸੇਵ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾਨਿ ਅਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਾਨੇਵਾਤਿ। ਤਾਨਿ ਪਨ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ ਵਿਸੁਂ ਨ ਵੁਤ੍ਤਾਨਿ। ਕਥਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀਤਿ? ਏਤਞ੍ਹਿ ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ, ਯਞ੍ਚ ਤਸ੍ਸ ਪੁਰੇਚਾਰਿਕਂ ਆਵਜ੍ਜਨਉਪਚਾਰਾਦਿਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਂ, ਤੇਨ ਸਹ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਂ ਭਵੇਯ੍ਯ। ਤਂ ਸਬ੍ਬਂ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ‘ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਂ, ਅਕੁਸਲਂ, ਕਿਰਿਯਤੋ ਨਵ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ, ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨ’ਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਵੁਤ੍ਤਾਨਂ ਏਤੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਂ ‘ਸਿਯਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿਪੀ’ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਸ੍ਸ ਅਨੁਞ੍ਞਾਤਤ੍ਤਾ, ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ ਚ ‘ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਂ, ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਮਗ੍ਗਾ ਅਪਰਿਯਾਪਨ੍ਨਾ, ਚਤ੍ਤਾਰਿ ਚ ਸਾਮਞ੍ਞਫਲਾਨਿ, ਇਮੇ ਧਮ੍ਮਾ ਨ ਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾ ਅਤੀਤਾਰਮ੍ਮਣਾਤਿਪੀ’ਤਿ ਏਵਂ ਏਕਨ੍ਤੇਨ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਵਚਨਤੋ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਨ੍ਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਦਾਨਿ ਤਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ਏਕਮ੍ਪਿ ਵੁਚ੍ਚਮਾਨਂ ਯਸ੍ਮਾ ਹੇਟ੍ਠਾ ਤੇਨ ਸਹ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਮ੍ਪਿ ਸਨ੍ਧਾਯ ਕਾਮਾਵਚਰਕੁਸਲਾਦੀਨਂ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੁਤ੍ਤਾ, ਤਸ੍ਮਾ ਇਧਾਪਿ ਤੇਸਂ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵਂ ਦੀਪੇਤਿ। ਕੋ ਹਿ ਤੇਨ ਸਹ ਏਕਾਰਮ੍ਮਣਾਨਂ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਭਾਵੇ ਅਨ੍ਤਰਾਯੋਤਿ ? ਏਵਂ ਤਸ੍ਮਿਂ ਵੁਤ੍ਤੇ ‘ਵੁਤ੍ਤਾਨੇਵ ਹੋਨ੍ਤੀ’ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾਨਿ। ਸੇਸਮੇਤ੍ਥ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਿਕੇ ਪਾਲ਼ਿਤੋ ਉਤ੍ਤਾਨਮੇਵ।

ਆਰਮ੍ਮਣਵਿਭਾਗੇ ਪਨ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਨ੍ਤਿ ਇਮੇਸਂ ਤਾਵ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਵਸੇਨ ਛਨ੍ਨਂ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾਨਂ ਅਤ੍ਤਨੋ ਸਨ੍ਤਾਨਸਮ੍ਬਨ੍ਧਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਸਮਾਪਤ੍ਤਿਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਤ੍ਥ ਚ ਕਿਰਿਯਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਂ ਕਿਰਿਯਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸ੍ਸੇਵ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ, ਨ ਇਤਰਸ੍ਸ। ਕਸ੍ਮਾ? ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਕਿਰਿਯਸਮਙ੍ਗਿਨੋ ਕੁਸਲਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਪਾਕਸ੍ਸ ਵਾ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸ੍ਸ ਅਭਾਵਤੋ। ਕੁਸਲਂ ਪਨ ਕੁਸਲਵਿਪਾਕਕਿਰਿਯਾਨਂ ਤਿਣ੍ਣਮ੍ਪਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਆਕਾਸਾਨਞ੍ਚਾਯਤਨਕੁਸਲਂ ਨਿਬ੍ਬਤ੍ਤੇਤ੍ਵਾ ਠਿਤਸ੍ਸ ਤਤੋ ਉਦ੍ਧਂ ਤਿਵਿਧਸ੍ਸਪਿ ਵਿਞ੍ਞਾਣਞ੍ਚਾਯਤਨਸ੍ਸ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਵਿਪਾਕਂ ਪਨ ਨ ਕਸ੍ਸਚਿ ਆਰਮ੍ਮਣਂ ਹੋਤਿ। ਕਸ੍ਮਾ? ਵਿਪਾਕਤੋ ਵੁਟ੍ਠਹਿਤ੍ਵਾ ਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਅਭਿਨੀਹਾਰਾਸਮ੍ਭਵਤੋ। ਨੇਵਸਞ੍ਞਾਨਾਸਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਰੂਪਾਵਚਰਤ੍ਤਿਕਚਤੁਕ੍ਕਜ੍ਝਾਨਾਦੀਨਂ ਸਬ੍ਬੇਸਮ੍ਪਿ ਨਿਯਕਜ੍ਝਤ੍ਤਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾਭਾਵੇਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾਭੂਤਾਨਿ ਪਥਵੀਕਸਿਣਾਦੀਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਸਬ੍ਬੇਵ ਕਾਮਾਵਚਰਾ ਕੁਸਲਾਕੁਸਲਾਬਜਾਕਤਾ ਧਮ੍ਮਾ, ਰੂਪਾਵਚਰਂ ਚਤੁਤ੍ਥਂ ਝਾਨਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਕੁਸਲਤੋ ਤਾਵ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਞਾਣਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਿ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਪਰੇਸਂ ਖਨ੍ਧਾਦਿਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣੇ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਞਾਣਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤੇਸਂ ਨਿਬ੍ਬਾਨਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਣਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਅਕੁਸਲਤੋ ਚਤ੍ਤਾਰੋ ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਾਦੀਨਂ ਅਸ੍ਸਾਦਨਾਭਿਨਨ੍ਦਨਪਰਾਮਾਸਗਹਣਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਰਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਚੇਵ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਰੂਪਕਸਿਣਾਦੀਸੁ ਚ ਤਥੇਵ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤੇਸਂ ਪਰਾਮਾਸਗਹਣਂ ਨਤ੍ਥਿ। ਦ੍ਵੇਪਿ ਪਟਿਘਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਦੋਮਨਸ੍ਸਿਤਸ੍ਸ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਰਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧਾਦੀਸੁ ਚੇਵ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਰੂਪਪਣ੍ਣਤ੍ਤੀਸੁ ਚ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤਾਨਮ੍ਪਿ ਵੁਤ੍ਤਪਕਾਰੇਸੁ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਨਫਨ੍ਦਨਭਾਵਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਤਾ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ।

ਦ੍ਵਿਪਞ੍ਚਵਿਞ੍ਞਾਣਾਨਿ , ਤਿਸ੍ਸੋ ਚ ਮਨੋਧਾਤੁਯੋਤਿ, ਇਮੇ ਤੇਰਸ ਚਿਤ੍ਤੁਪ੍ਪਾਦਾ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਰਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਤਦੁਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਅਹੇਤੁਕਵਿਪਾਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਸਨ੍ਤੀਰਣਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨ ਅਤ੍ਤਨੋ ਪਞ੍ਚ ਰੂਪਾਦਿਧਮ੍ਮੇ, ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਤਦਾਰਮ੍ਮਣਵਸੇਨੇਵ ਅਞ੍ਞੇਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਿਕੇ ਕਾਮਾਵਚਰਧਮ੍ਮੇ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਰੇਸਂ ਧਮ੍ਮੇਸੁ ਪਵਤ੍ਤਮਾਨਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਉਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਵਿਪਾਕਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁਦ੍ਵਯੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋ। ਕੇਵਲਂ ਪਨੇਤਾ ਸੁਗਤਿਯਂ ਦੁਗ੍ਗਤਿਯਞ੍ਚ ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਵਸੇਨਾਪਿ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਭੇਦੇਸੁ ਕਮ੍ਮਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ।

ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਵਿਪਾਕਚਿਤ੍ਤਾਨਿਪਿ ਤਾਸਂਯੇਵ ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਸਮਾਨਗਤਿਕਾਨਿ। ਕੇਵਲਂ ਪਨੇਤਾਨਿ ਸਨ੍ਤੀਰਣਵਸੇਨ ਨ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਪਟਿਸਨ੍ਧਿਭਵਙ੍ਗਚੁਤਿਵਸੇਨੇਵ ਏਤਾਨਿ ਸੁਗਤਿਯਂਯੇਵ ਪਵਤ੍ਤਨ੍ਤਿ। ਸੋਮਨਸ੍ਸਸਹਗਤਾਹੇਤੁਕਕਿਰਿਯਾ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਰੂਪਾਦੀਨਿ ਆਰਬ੍ਭ ਪਹਟ੍ਠਾਕਾਰਕਰਣਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ, ਪਰਸ੍ਸ ਰੂਪਾਦੀਸੁ ਪਵਤ੍ਤਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਤਥਾਗਤਸ੍ਸ ਜੋਤਿਪਾਲਮਾਣਵਮਘਦੇਵਰਾਜਕਣ੍ਹਤਾਪਸਾਦਿਕਾਲੇਸੁ ਅਤ੍ਤਨਾ ਕਤਕਿਰਿਯਂ ਪਚ੍ਚਵੇਕ੍ਖਨ੍ਤਸ੍ਸ ਹਸਿਤੁਪ੍ਪਾਦਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਾ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਾ ।

ਮਲ੍ਲਿਕਾਯ ਦੇਵਿਯਾ ਸਨ੍ਤਤਿਮਹਾਮਤ੍ਤਸ੍ਸ ਸੁਮਨਮਾਲਾਕਾਰਸ੍ਸਾਤਿ ਏਵਮਾਦੀਨਂ ਕਿਰਿਯਾਕਰਣਂ ਆਰਬ੍ਭ ਪਵਤ੍ਤਿਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਉਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾ। ਉਪੇਕ੍ਖਾਸਹਗਤਕਿਰਿਯਾਹੇਤੁਕਮਨੋਵਿਞ੍ਞਾਣਧਾਤੁ ਪਞ੍ਚਦ੍ਵਾਰੇ ਵੋਟ੍ਠਬ੍ਬਨਵਸੇਨ ਮਨੋਦ੍ਵਾਰੇ ਚ ਆਵਜ੍ਜਨਵਸੇਨ ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਦਿਆਰਮ੍ਮਣਾ। ਅਟ੍ਠ ਮਹਾਕਿਰਿਯਾ ਕੁਸਲਚਿਤ੍ਤਗਤਿਕਾ ਏਵ। ਕੇਵਲਞ੍ਹਿ ਤਾ ਖੀਣਾਸਵਾਨਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ, ਕੁਸਲਾਨਿ ਸੇਕ੍ਖਪੁਥੁਜ੍ਜਨਾਨਨ੍ਤਿ ਏਤ੍ਤਕਮੇਵੇਤ੍ਥ ਨਾਨਾਕਰਣਂ।

ਵੁਤ੍ਤਪ੍ਪਕਾਰੇ ਰੂਪਾਵਚਰਚਤੁਤ੍ਥਜ੍ਝਾਨੇ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥਪਾਦਕਚਤੁਤ੍ਥਾਦੀਨਿ ਪਞ੍ਚ ਝਾਨਾਨਿ ਇਮਸ੍ਮਿਂ ਤਿਕੇ ਓਕਾਸਂ ਲਭਨ੍ਤਿ। ਏਤਾਨਿ ਹਿ ਕਸਿਣਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਨਿਮਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤ੍ਤਾ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਾਨਿ।

‘ਇਦ੍ਧਿਵਿਧਚਤੁਤ੍ਥਂ’ ਕਾਯਵਸੇਨ ਚਿਤ੍ਤਂ, ਚਿਤ੍ਤਵਸੇਨ ਵਾ ਕਾਯਂ ਪਰਿਣਾਮਨਕਾਲੇ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਮਾਰਕਵਣ੍ਣਾਦਿਨਿਮ੍ਮਾਨਕਾਲੇ ਚ ਸਕਾਯਚਿਤ੍ਤਾਨਂ ਆਰਮ੍ਮਣਕਰਣਤੋ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਬਹਿਦ੍ਧਾ ਹਤ੍ਥਿਅਸ੍ਸਾਦਿਦਸ੍ਸਨਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਕਾਲੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਂ ਕਾਲੇਨ ਬਹਿਦ੍ਧਾ, ਪਵਤ੍ਤਿਯਂ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ।

‘ਦਿਬ੍ਬਸੋਤਚਤੁਕ੍ਕਂ’ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਚ੍ਛਿਸਦ੍ਦਸਵਨਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਪਰੇਸਂ ਸਦ੍ਦਸਵਨਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਉਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ। ‘ਚੇਤੋਪਰਿਯਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਂ’ ਪਰੇਸਂ ਚਿਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਮੇਵ। ਅਤ੍ਤਨੋ ਚਿਤ੍ਤਜਾਨਨੇ ਪਨ ਤੇਨ ਪਯੋਜਨਂ ਨਤ੍ਥਿ। ‘ਪੁਬ੍ਬੇਨਿਵਾਸਚਤੁਕ੍ਕਂ’ ਅਤ੍ਤਨੋ ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਪਰਸ੍ਸ ਖਨ੍ਧੇ, ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਰੂਪਂ, ਤਿਸ੍ਸੋ ਚ ਪਣ੍ਣਤ੍ਤਿਯੋ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਤੋ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਉਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ।

‘ਦਿਬ੍ਬਚਕ੍ਖੁਚਤੁਕ੍ਕਂ’ ਅਤ੍ਤਨੋ ਕੁਚ੍ਛਿਗਤਾਦਿਰੂਪਦਸ੍ਸਨਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਅਵਸੇਸਰੂਪਦਸ੍ਸਨਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਉਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ। ‘ਅਨਾਗਤਂਸਞਾਣਚਤੁਕ੍ਕਂ’ ਅਤ੍ਤਨੋ ਅਨਾਗਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਪਰਸ੍ਸ ਅਨਾਗਤਕ੍ਖਨ੍ਧਾਨਂ ਵਾ ਅਨਿਨ੍ਦ੍ਰਿਯਬਦ੍ਧਸ੍ਸ ਵਾ ਰੂਪਸ੍ਸ ਅਨੁਸ੍ਸਰਣਕਾਲੇ ਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ, ਉਭਯਵਸੇਨ ਅਜ੍ਝਤ੍ਤਬਹਿਦ੍ਧਾਰਮ੍ਮਣਂ। ਆਕਿਞ੍ਚਞ੍ਞਾਯਤਨਸ੍ਸ ਨਵਤ੍ਤਬ੍ਬਾਰਮ੍ਮਣਤਾਯ ਕਾਰਣਂ ਹੇਟ੍ਠਾ ਵੁਤ੍ਤਮੇਵ।

ਦੁਕਅਟ੍ਠਕਦ੍ਧਾਰਵਣ੍ਣਨਾ

੧੪੪੧. ਹੇਤੁਗੋਚ੍ਛਕਨਿਦ੍ਦੇਸੇ **ਤਯੋ ਕੁਸਲਹੇਤੂ**ਤਿਆਦਿਨਾ ਨਯੇਨ ਹੇਤੂ ਦਸ੍ਸੇਤ੍ਵਾ ਪੁਨ ਤੇਯੇਵ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਟ੍ਠਾਨਤੋ ਦਸ੍ਸੇਤੁਂ **ਚਤੂਸੁ ਭੂਮੀਸੁ ਕੁਸਲੇਸੁ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿਆਦਿ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਇਮਿਨਾ ਉਪਾਯੇਨ ਸੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇਸੁਪਿ ਦੇਸਨਾਨਯੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ।

੧੪੭੩. **ਯਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਆਸਵਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ**ਤਿ ਏਤ੍ਥ ਤਿਵਿਧੇਨ ਆਸਵਾਨਂ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਤਤ੍ਥ ਚਤੂਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੇਨ, ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਦਿਟ੍ਠਾਸਵਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਕਾਮਾਸਵੋ ਦੁਵਿਧੇਨ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਭਵਾਸਵੋ ਚਤੂਸੁ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇਸੁ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਵੇਨ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਏਕਧਾਵ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਥਾ ਚੇਤ੍ਥ ਏਵਂ ਯਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਤੀਣਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਏਤ੍ਥਾਪਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਂ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਏਕਤੋ ਦਸਧਾ ਭਵੇ। ਤਤ੍ਥ ਕਾਮਰਾਗੋ ਚਤੁਧਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਪਟਿਘੋ ਤਿਧਾ, ਮਾਨੋ ਏਕਧਾ। ਤਥਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ ਚੇਵ ਭਵਰਾਗੋ ਚ। ਕਥਂ? ਕਾਮਰਾਗੋ ਤਾਵ ਮਾਨਸਂਯੋਜਨਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਚੇਵ, ਦਿਟ੍ਠਿਸਂਯੋਜਨਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਚ, ਸੀਲਬ੍ਬਤਪਰਾਮਾਸਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਚ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਚਤੁਧਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਪਟਿਘੋ ਪਨ ਇਸ੍ਸਾਸਂਯੋਜਨਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਚੇਵ, ਮਚ੍ਛਰਿਯਸਂਯੋਜਨਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਚ, ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨਮਤ੍ਤੇਨੇਵ ਚ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਤਿਧਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਮਾਨੋ ਭਵਰਾਗਾਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਧਾਵ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ । ਤਥਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ। ਸਾ ਹਿ ਅਵਿਜ੍ਜਾਸਂਯੋਜਨੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਧਾ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਭਵਰਾਗੇਪਿ ਏਸੇਵ ਨਯੋਤਿ। ਏਵਮੇਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਤੀਣਿ ਸਂਯੋਜਨਾਨਿ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤਿ।

੧੫੧੧. ਯਂ ਪਨੇਤਂ ਨੀਵਰਣਗੋਚ੍ਛਕੇ ਯਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਤੀਣਿ ਨੀਵਰਣਾਨਿ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਥਾਪਿ ਅਟ੍ਠਧਾ ਨੀਵਰਣਾਨਂ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬਾ। ਏਤੇਸੁ ਹਿ ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਦੁਵਿਧਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ, ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਚਤੁਧਾ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਏਕਧਾ। ਤਥਾ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾ। ਕਥਂ? ਕਾਮਚ੍ਛਨ੍ਦੋ ਤਾਵ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇਸੁ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਨੀਵਰਣਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਹਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇਸੁ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਦੁਵਿਧਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਯਂ ਪਨੇਤਂ ਦ੍ਵੇ ਤੀਣੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਂ ਹੇਟ੍ਠਿਮਪਰਿਚ੍ਛੇਦਵਸੇਨ ਵੁਤ੍ਤਂ। ਤਸ੍ਮਾ ਚਤੁਨ੍ਨਮ੍ਪਿ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤੀਤਿ ਵਚਨਂ ਯੁਜ੍ਜਤਿ ਏਵ। ਬ੍ਯਾਪਾਦੋ ਪਨ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕਚਿਤ੍ਤੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਹਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਹਿ, ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇਯੇਵ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਹਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇਯੇਵ ਥਿਨਮਿਦ੍ਧਉਦ੍ਧਚ੍ਚਕੁਕ੍ਕੁਚ੍ਚਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਚਤੁਧਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਂ ਪਨ ਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣਮਤ੍ਤੇਨ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਧਾਵ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਵਿਜ੍ਜਾਨੀਵਰਣੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਏਕਧਾਵ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

੧੫੭੭. ਯਮ੍ਪਿਦਂ ਕਿਲੇਸਗੋਚ੍ਛਕੇ ਯਤ੍ਥ ਦ੍ਵੇ ਤਯੋ ਕਿਲੇਸਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀਤਿ ਵੁਤ੍ਤਂ, ਤਤ੍ਥ 'ਦ੍ਵੇ ਕਿਲੇਸਾ ਅਞ੍ਞੇਹਿ, ਤਯੋ ਵਾ ਕਿਲੇਸਾ ਅਞ੍ਞੇਹਿ ਕਿਲੇਸੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਂ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਨ੍ਤੀ'ਤਿ ਏਵਮਤ੍ਥੋ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਸ੍ਮਾ? ਦ੍ਵਿਨ੍ਨਂ ਤਿਣ੍ਣਂਯੇਵ ਵਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿਯਾ ਅਸਮ੍ਭਵਤੋ।

ਤਤ੍ਥ ਦਸਧਾ ਕਿਲੇਸਾਨਂ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਤ੍ਤਿ ਹੋਤਿ। ਏਤ੍ਥ ਹਿ ਲੋਭੋ ਛਧਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਪਟਿਘੋ ਦ੍ਵਿਧਾ। ਤਥਾ ਮੋਹੋਤਿ ਵੇਦਿਤਬ੍ਬੋ। ਕਥਂ? ਲੋਭੋ ਤਾਵ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇ ਦਿਟ੍ਠਿਵਿਪ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇ ਮੋਹਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇਯੇਵ ਮੋਹਮਾਨੁਦ੍ਧਚ੍ਚਾਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ , ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇਯੇਵ ਮੋਹਮਾਨਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਦਿਟ੍ਠਿਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਪਨ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇ ਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਦਿਟ੍ਠਿਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇ ਮੋਹਦਿਟ੍ਠਿਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਛਧਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ।

ਪਟਿਘੋ ਪਨ ਅਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇ ਮੋਹਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਸਸਙ੍ਖਾਰਿਕੇ ਮੋਹਥਿਨਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਮੋਹੋ ਪਨ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛਾਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਵਿਚਿਕਿਚ੍ਛੁਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ, ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਸਮ੍ਪਯੁਤ੍ਤੇ ਉਦ੍ਧਚ੍ਚਅਹਿਰਿਕਾਨੋਤ੍ਤਪ੍ਪੇਹਿ ਸਦ੍ਧਿਨ੍ਤਿ ਏਵਂ ਦ੍ਵਿਧਾ ਏਕਤੋ ਉਪ੍ਪਜ੍ਜਤਿ। ਸੇਸਂ ਸਬ੍ਬਤ੍ਥ ਉਤ੍ਤਾਨਤ੍ਥਮੇਵਾਤਿ।

ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨਿਯਾ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਅਟ੍ਠਕਥਾਯ

ਅਟ੍ਠਕਥਾਕਣ੍ਡਵਣ੍ਣਨਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।

ਨਿਗਮਨਕਥਾ

ਏਤ੍ਤਾਵਤਾ ਚ –

ਚਿਤ੍ਤਂ ਰੂਪਞ੍ਚ ਨਿਕ੍ਖੇਪਂ, ਅਤ੍ਥੁਦ੍ਧਾਰਂ ਮਨੋਰਮਂ।
ਯਂ ਲੋਕਨਾਥੋ ਭਾਜੇਨ੍ਤੋ, ਦੇਸੇਸਿ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਣਿਂ॥

ਅਭਿਧਮ੍ਮਸ੍ਸ ਸਙ੍ਗਯ੍ਹ, ਧਮ੍ਮੇ ਅਨਵਸੇਸਤੋ।
ਠਿਤਾਯ ਤਸ੍ਸਾ ਆਰਦ੍ਧਾ, ਯਾ ਮਯਾ ਅਤ੍ਥਵਣ੍ਣਨਾ॥

ਅਨਾਕੁਲਾਨਮਤ੍ਥਾਨਂ, ਸਮ੍ਭਵਾ ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨੀ।
ਇਤਿ ਨਾਮੇਨ ਸਾ ਏਸਾ, ਸਨ੍ਨਿਟ੍ਠਾਨਮੁਪਾਗਤਾ॥

ਏਕੂਨਚਤ੍ਤਾਲੀਸਾਯ, ਪਾਲ਼ਿਯਾ ਭਾਣਵਾਰਤੋ।
ਚਿਰਟ੍ਠਿਤਤ੍ਥਂ ਧਮ੍ਮਸ੍ਸ, ਨਿਟ੍ਠਾਪੇਨ੍ਤੇਨ ਤਂ ਮਯਾ॥

ਯਂ ਪਤ੍ਤਂ ਕੁਸਲਂ ਤਸ੍ਸ, ਆਨੁਭਾਵੇਨ ਪਾਣਿਨੋ।
ਸਬ੍ਬੇ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮਰਾਜਸ੍ਸ, ਞਤ੍ਵਾ ਧਮ੍ਮਂ ਸੁਖਾਵਹਂ॥

ਪਾਪੁਣਨ੍ਤੁ ਵਿਸੁਦ੍ਧਾਯ, ਸੁਖਾਯ ਪਟਿਪਤ੍ਤਿਯਾ।
ਅਸੋਕਮਨੁਪਾਯਾਸਂ, ਨਿਬ੍ਬਾਨਸੁਖਮੁਤ੍ਤਮਂ॥

ਚਿਰੰ ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਸਦ੍ਧਮ੍ਮੋ, ਧਮ੍ਮੇ ਹੋਨ੍ਤੁ ਸਗਾਰਵਾ।
ਸਬ੍ਬੇਪਿ ਸਤ੍ਤਾ ਕਾਲੇਨ, ਸਮ੍ਮਾ ਦੇਵੋ ਪਵਸ੍ਸਤੁ॥

ਯਥਾ ਰਕ੍ਖਿੰਸੁ ਪੋਰਾਣਾ, ਸੁਰਾਜਾਨੋ ਤਥੇਵਿਮੰ।
ਰਾਜਾ ਰਕ੍ਖਤੁ ਧਮ੍ਮੇਨ, ਅਤ੍ਤਨੋਵ ਪਜੰ ਪਜਨ੍ਤਿ॥

ਪਰਮਵਿਸੁਦ੍ਧਸਦ੍ਧਾਬੁਦ੍ਧਿਵੀਰਿਯਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤੇਨ ਸੀਲਾਚਾਰਜ੍ਜਵਮਦ੍ਦਵਾਦਿਗੁਣਸਮੁਦਯਸਮੁਦਿਤੇਨ ਸਕਸਮਯਸਮਯਨ੍ਤਰਗਹਨਜ੍ਝੋਗਾਹਣਸਮਤ੍ਥੇਨ ਪਞ੍ਞਾਵੇਯ੍ਯਤ੍ਤਿਯਸਮਨ੍ਨਾਗਤੇਨ ਤਿਪਿਟਕਪਰਿਯਤ੍ਤਿਪ੍ਪਭੇਦੇ ਸਾਟ੍ਠਕਥੇ ਸਤ੍ਥੁਸਾਸਨੇ ਅਪ੍ਪਟਿਹਤਞਾਣਪ੍ਪਭਾਵੇਨ ਮਹਾਵੇਯ੍ਯਾਕਰਣੇਨ ਕਰਣਸਮ੍ਪਤ੍ਤਿਜਨਿਤਸੁਖਵਿਨਿਗ੍ਗਤਮਧੁਰੋਦਾਰਵਚਨਲਾਵਣ੍ਣਯੁਤ੍ਤੇਨ ਯੁਤ੍ਤਮੁਤ੍ਤਵਾਦਿਨਾ ਵਾਦੀਵਰੇਨ ਮਹਾਕਵਿਨਾ ਪਭਿਨ੍ਨਪਟਿਸਮ੍ਭਿਦਾਪਰਿਵਾਰੇ ਛਲਭਿਞ੍ਞਾਦਿਪ੍ਪਭੇਦਗੁਣਪਟਿਮਣ੍ਡਿਤੇ ਉਤ੍ਤਰਿਮਨੁਸ੍ਸਧਮ੍ਮੇ ਸੁਪ੍ਪਤਿਟ੍ਠਿਤਬੁਦ੍ਧੀਨੰ ਥੇਰਵੰਸਪ੍ਪਦੀਪਾਨੰ ਥੇਰਾਨੰ ਮਹਾਵਿਹਾਰਵਾਸੀਨੰ ਵੰਸਾਲਙ੍ਕਾਰਭੂਤੇਨ ਵਿਪੁਲਵਿਸੁਦ੍ਧਬੁਦ੍ਧਿਨਾ ਬੁਦ੍ਧਘੋਸੋਤਿ ਗਰੂਹਿ ਗਹਿਤਨਾਮਧੇਯ੍ਯੇਨ ਥੇਰੇਨ ਕਤਾ ਅਯੰ ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨੀ ਨਾਮ ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹਟ੍ਠਕਥਾ।

ਤਾਵ ਤਿਟ੍ਠਤੁ ਲੋਕਸ੍ਮਿੰ, ਲੋਕਨਿਤ੍ਥਰਣੇਸਿਨੰ।
ਦਸ੍ਸੇਨ੍ਤੀ ਕੁਲਪੁਤ੍ਤਾਨੰ, ਨਯੰ ਪਞ੍ਞਾਵਿਸੁਦ੍ਧਿਯਾ॥

ਯਾਵ 'ਬੁਦ੍ਧੋ'ਤਿ ਨਾਮਮ੍ਪਿ, ਸੁਦ੍ਧਚਿਤ੍ਤਸ੍ਸ ਤਾਦਿਨੋ।
ਲੋਕਮ੍ਹਿ ਲੋਕਜੇਟ੍ਠਸ੍ਸ, ਪਵਤ੍ਤਤਿ ਮਹੇਸਿਨੋਤਿ॥

ਅਟ੍ਠਸਾਲਿਨੀ ਨਾਮ

ਧਮ੍ਮਸਙ੍ਗਹ-ਅਟ੍ਠਕਥਾ ਨਿਟ੍ਠਿਤਾ।